

אברהם ן' מיגאש / ספר כבוד אלהים

אברהם ן' מיגאש

ספר כבוד אלהים

קושטנטינא שמ"ה

דברי מבוא

מאת

חיים הלל בן־ששון

הוצאת בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ירושלים תשל"ז

ההפצה: "פינת הספר", ת.ד. 4555, חיפה

כל הזכויות שמורות
להוצאת בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ירושלים תשל"ז

מהדורה זו צולמה, סודרה, נדפסה ונכרכה במפעלי דפוס
כתר ירושלים, בחמש מאות וחמשים עותקים ממוספרים.
שלושים העותקים הראשונים נכרכו בכריכה מיוחדת
והופצו ללא תמורה.

עותק זה מספרו

את הספר שלפנינו החלו להדפיס בט"ו באדר א' שנת שמ"ה¹, והוא יצא ממכבש הדפוס ב"ראש חדש חשון שנת השמ"ו"², עתה זכה להדפס בשנייה³, לאחר כשלש מאות ותשעים שנה.

מעטות ביותר בספרות המובאות ממנו, ומעט הוא הדיון בו. עותקיו הנדירים עד היום נחשבים ככתבי-יד; הם שניים במדינה, אחד בספרייה גדולה, המת- מחית בספרים עבריים יקרי-המציאות. ואילו הדפסתו תחילה נעשתה ביד רחבה ובהערכת הספר המודפס כמונומנט, תופעות ויחס המייחדות לכבוד אלהים' מקום לעצמו בתולדות הדפוס והספר העברי. "בנים לא היו לו" למחבר, כמצויין בשער הספר. והציון בא להדגיש, שהדפסתו היא קיום דבר המת לאלמנתו. שכן היה לבו סמוך ובטוח שתהא לו בספר הנדפס "שארית על פני האדמה טוב מבני" ובנו". דומה, שגם השקיעו הרבה מהעזבון החמרי של המנוח "הרופא המובהק" בהנצחת ירושתו הרוחנית. שהרי נאמר בשער כי 'כבוד אלהים' "נדפס בביתו ובחומותיו של המחבר". דומה, שאנו קרובים לאמת בהסקה מדברים אלה, שהוקם בית דפוס מיוחד להדפסת ספר זה, בבית הנפטר. למסקנה זו מקרבת גם ההשתבחות בשער בנוי הצורה של ההדפסה, שהיתה "המלאכה יפה וברה, מזוקקת שבעתים". גם מהירות ההדפסה היחסית - כשמונה חדשים לספר כולו - מאשרת הנחה זו.

מן הבירורים דלהלן יתחוויר, שהזנחת הספר במשך קרוב לארבע מאות שנה באה לא משום דלות תכנו ולא משום שפנה לעסוק בעניינים רחוקים

1. כאמור בשער: "בחמשה עשר יום לחדש אדר ראשון בשנת 'עד כי יבא שיל"ה' כלומר, בפברואר 1585.

2. הקולופון, דף קמ"ג, ע"ב; כלומר, באוקטובר 1585.

3. בפקסימיל, מן הטופס בספרייה הלאומית והאוניברסיטאית בירושלים; סימנו בה, R63A3907. הייחוד של יזמת אלמנתו להקים בית דפוס להדפיס את הספר, מצבת-הזכרון לבעלה, הוא בעיקר בכך שאין אנו יודעים על ספר אחר שהדפיסה, או שנדפס בביתו ובחומותיו של הדפוס שהקימה. ואילו יזמת אשה בהדפסה ידועה מקושטא, מאותו החוג החברתי.

"בבית הגברת המעטירה", אלמנת דון יוסף נשיא, היה דפוס ספרים; אחדים נדפסו בו, לא של בעלה, וצויין שם הגבר שסייע עמה בהדפסה (א. יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלם תשכ"ז, מס' 227-229, עמ' 139-140).

מדעת אנשים מִישראל. העימות בינו לבין חיבור אחר בן זמנו ומקומו מלמד אותנו, שהשיכחה היא תוצאה מכך ש'כבוד אלהים', כבעל־ריבו וכן חוגו, מבטאים שניהם מוקדי התעניינות ומתח סגוליים לתפוצה הספרדית שבקושטא, בחוגה העליון. מהיבט האוירה הרוחנית בחוג זה, הנשקפת אלינו בבהירות מן החיבור, תכנו עשיר ביותר ומאד אקטואלי. שכחת 'כבוד אלהים' היא פרק נוסף בפרשת ההסטה של התעניינות תרבותית והתמורה בדרכי־ביטוי וויכוח, שעשתה ועושה להפוך דווקא את מה שנראה כבר־קיימא ומושך ביותר במקום ובאקלים רוחני אחד, להיות מוטל בקרן־זווית ובלתי מעניין לאחר מכן ובמקום אחר, בתמורות התנאים והלכי הרוח.

'כבוד אלהים' היה ערוך ומוכן כלו כמות שנדפס – מחולק לשלשה מאמרים. בראשון: חמישים פרקים; בשני: עשרים וששה פרקים; ובשלישי: עשרים ושלשה – כארבע שנים לפני שהודפס. כתיבת החיבור נסתיימה ב"ו' ג', י"א לחדש ניסן... מ'א"ש"⁴. ובהיותו בחיים הכין ר' אברהם את מפתחות הספר המפורטים⁵; ואף את החרוזים לסיכומם של אלה, ובהם שמו שלו באקרוסטיכון⁶. על השיר נאמר – זאת אולי, אך לא ודאי, מעטו של מביא לבית־הדפוס – ש"כראות המחבר יופי הספר... והקש תמונתו... ויתן בפיו שיו"... כאלו הספר ידבר"⁷.

ר' אברהם שם את כתב־היד במגרה, משום שכך היתה דרכו בחיבוריו. כמה וכמה מהם היו מוכנים עמו, בכתובים. מתוך 'כבוד אלהים' אנו למדים שר' אברהם השלים ספר בשם 'מגן אברהם'. לפי הרמיזות אליו והמובאות ממנו עסק חיבור זה בענייני ידיעת ה', תאריז וקוצר ידיעת האדם; בשאלות תגמולי הנפש, גן עדן וגיהנם ובוויכוח נגד האמונה בגלגול נשמות⁸. אף 'מגן אברהם' היה בנוי מאמרים ופרקים, כמתכונת הבניין של 'כבוד אלהים'; שכן אנו מוצאים הפנייה למאמר ג', פרק י"ד ממנו⁹. כן חיבר ספר שלם

4. הקולופון, דף קמ"ג, ע"ב. הווה אומר, כתיבת החיבור נסתיימה במרץ 1581. מעניין ונוגע ללב הוא ההמשך לסימון תאריך סיום כתיבת החיבור בקולופון: "ועוד סמניך, 'תשים א"ש"ם נפשו, יראה זרע, יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלח, אמן. וכן פרט לאלף הששי. רפאני ה' וארפא, הושיעני ואושעה, כי תהלתי אתה' ". אם אלה סימנים שנתן ר' אברהם הרי שחש עצמו בשנת שמ"א חולה, ואף על פי כן קיווה שיהיו לו עוד בנים. ואם אלה סימנים של האלמנה, הרי מתגלה בהם יחסה הלבבי היא לספר ומצב רוחה הקשה.

5. המשתרעים על פני הדפים ב', ע"א–י"ד, ע"א.

6. דף י"ד, ע"א.

7. שם, שם.

8. שם, דף כ"ב, ע"א; מ"ז, ע"א; ס"ה, ע"א; ק"ה, ע"ב, ק"ז, ע"ב.

9. דף ק"ח, ע"א; ק"ט, ע"א.

"ברפואה"; וזה שמו - 'ספר ברכת אברהם', והוא ערוך ספרים ספרים¹⁰.
על "העסק במושכל", על משמעות הכתוב "כי היא חכמתכם ובינתכם" ואודות
"חכמת התכונה" כתב בחיבורו 'עבודת הלוי'. בו שיקע פרק משני הפרקים
שתרגם לעברית מספר 'המספיק' לר' אברהם בן הרמב"ם. אף זה הספר היה
ערוך במאמרים ופרקים, כ'כבוד אלהים' ו'מגן אברהם'¹¹. בהדגשה, ואולי
אף ביותר משמינית שבשמינית המותרת, הודיע ר' אברהם, ש"ביארתי במופת
ואות בחבורי הנקרא עמק השדים. ונקרא כן לפי שדורש במהות השדים,
ואין הם ומה הם, ומאיזה דבר נמצאו - בראיות ברורות מדעת החוקרים וקצת
מגדולי הפלוסופים, וראיות פלוסופיות ותורניות; כמו שיראה מי שירצה
לדעת אותם משם"¹². הוזה אומר, לא זו בלבד שהכריז על חיבור זה כעל צרור
של זיקוקין די נור, להטוטיים ומגוונים, אלא גם זו שהיה בטוח שהוא מוכן
וכשר לבא בפני קהל הקוראים, שכל מי שירצה לדעת ימצאו פתוח.
עימות הנושאים שר' אברהם מייחס לחיבוריו שאינם אתנו עם הנושאים של
'כבוד אלהים' מלמד, שר' אברהם חזר ודן בו בנושאי ספריו האחרים - פרט
אולי לרוב רובם של נושאי 'ספר ברכת אברהם' - לפעמים בדרך של סיכום
ולפעמים על דרך ההרחבה. לגבי אחד מחיבוריו הקודמים - 'דרוש נשמת
אדם' - מוסר הוא בפירוש שהכלילו ב'כבוד אלהים'¹³. הוזה אומר, קרוב להניח
שראה ב'כבוד אלהים' את גולת הכותרת של יצירתו וסיכומה. צואתו, או
שיקול הדעת של אלמנתו, אכן העדיפו פרסומו של ספר זה על כל האחרים¹⁴.
המחבר, ר' אברהם, היה רופא בן רופא, גאה על משלוח ידו ועל הזדמנויות
המגע שנתן לו משלוח-יד זה בקשר עם ראשי הרופאים והפקידות הטורקיים.
כבר בשער הספר הוגדר ר' אברהם בעיסוקו; ואת אביו שיבח, שהיה "זקן
ונשוא-פנים, חכם לב יקרא, נבון, אביר הרופאים"¹⁵. מחקריו של א. הייד סיכמו
את מעמד הרופאים היהודיים בחצר השולטן; שהיו בחצר כמה מהם; והם

10. דף פ"ט, ע"ב, הוא מפנה לדברים ש"בספר השני ממנו".

11. דף י"ח, ע"א; ס"ה, ע"א; ק"ה, ע"א-ע"ב.

12. דף ס"ז, ע"א; ס"ט, ע"א; קמג, ע"א. וראה דיון שהלך רוחו דומה בעניין השדים, מציאותם ומהותם
בחיבורו של בן הזמן - שהגיע ממצרים דרך איטליה לפולין, שבה היה לרב מהולל בקהילות מרכז-
זיות - ר' אליעזר אשכנזי, בן ר' אליה הרופא, 'מעשי ה', 'מעשי בראשית', פרק ב', הדפסת גראסמאן,
ניריווק, דף י"א, ע"ב - י"ב, ע"ב. על האיש ושיטתו ראה: ח. ה. בן-ששון, הגות והנהגה, השקפותיהם
החברתיות של יהודי פולין בשלהי ימי-הביניים, ירושלים, תש"ך עמ' 13-15-16, 34, ביחוד הע' 1.
13. הציון בדף ע"ה, ע"ב. ההכללה של 'נשמת אדם' מצויה במאמר ב', מפרק כ"א ואילך, דף קי"ד,
ע"ב ואילך.

14. לא מצאתי ציון לקיומם בכל קטלוגים ורשימות שהשיגה ידי לבדקם.

15. דף י"ד, ע"ב.

היו כפופים לראש-רופאים מוסלמי¹⁶. ואכן אחד מזיכוחיו, בעניין אמיתות נוסח התורה, היה לו לר' אברהם "עם ראש רופאי המלך, הנקרא בלשונם חכים באשי"¹⁷, בשער המלך¹⁸. הרי שנמצא במחיצתו של ראש הרופאים של השולטן והעז להתווכח אתו בטיעון קדמון מוסלמי נגד היהדות. מכאן שאכן היה מחוג הרופאים של חצר-המלכות – וכבר שמענו שחיבר ספר מיוחד בחכמת הרפואה.

ב.

נושאים אלה שפנה אליהם משך כל ימי חייו היו מרכזיים בחוגו כלו. השוואת 'כבוד אלהים' עם חיבור שנדפס כשמנה שנים לפניו, "ספר בן פרת יוסף, חברו... הדוכוס הנשא, הנשיא, האדון דון יוסף הנשיא"¹⁹ מלמדת, שרוב הנושאים שעסק בהם ר' אברהם נמצאים ומרכזיים הם בחיבורו של דון יוסף, במגמה רוחנית המנוגדת ניגוד קטבי למגמתו של בעל 'כבוד אלהים'. אף על פי שנמצא את שני הנכבדים האלה של התפוצה הספרדית בקושטא חלוקים בגופי הלכות של ההגות, מסכימים הם בפנייה אל ניסוחי השכל ובעליו. פירוש ראשון שדון יוסף מפרש, שמאמרי חז"ל מקנים לישראל על אומות העולם את המעלה, ש"הכונה בשם ישראל על משכילי העם, בעלי השכל הבוטחים

16. ראה: U. Heyd, Moses Hamon, Chief Jewish Physician to Sultan Suleyman the Magnificent, Oriens, Vol. 16, 1963, pp. 152–170. יתכן שאביו, ר' יצחק, הוא יצחק הנזכר ברשימת רופאי חצר המלכות לשנים 1548–1549 (שם, עמ' 158). ר' אברהם עצמו אינו נזכר; אך הייד הראה במאמר זה, שמכאן אין ראייה שלא שירת בחצר.
17. והוא דייק בתעתיק תארו, שהוא בתעתיק לאות מערבית Hekim-Başı (ראה א. הייד, "כנ"ל, עמ' 157 ואילך).

18. מאמר ג', פרק ב, דף קכ"ד. ע"א.

19. הדפסת "בן פורת יוסף" התחילה "יום רביעי, ראש חדש אייר, שנת 'לקרב"ה אל המלאכה". כלומר בשנת של"ז, הדפוס בקושטאנדינא. על ספר זה ראה C. Roth, The House of Nasi The Duke of Naxos, Philadelphia, 1948, pp 180–182. דברי רות אינם מלמדים, לענ"ד, שהתעמק בחיבור זה, וכן א. יערי, "כנ"ל מס' 193, עמ' 127–128. האמור שם (עמ' 128) כי החיבור תורגם מפורטוגזית, סתור, לדעתי, הן מלשון החיבור כלו, ובייחוד מן המקבילה אליו, שאני מציין להלן, הע' 33. רבים רואים – ובמידה מסויימת של צדק – ב"מעתיק יצחק עונקיניר" (בן פורת יוסף, דף א', ע"א) מעין 'מחבר שהוא רוח' מדריכה את הדוכוס העשיר. לגוף ענייננו כאן אין שאלה זו לא מעלה ולא מורידה. ככל 'מחברי צללים' כגון אלה, לא ניתן לו לר' יצחק אלא לבטא אשר פטרונו רצה לבטא; אולי הוסיף הרבה בקיאות, אולי יש לייחס לו לבדו את הלשון העברית החדה והמלוטשת; מכל מקום הדעות הן של מערך ההגות שמצא חן בעיני הדוכוס. זאת אף זאת, ר' יצחק עצמו היה מעורב בחיי החברה והלכי הרוח של החוג העליון של תפוצת ספרד שבקושטא. על קשריו המיוחדים עם דון יוסף ראה גם: ח. ה. בן-ששון, דור גולי ספרד על עצמו, ציון, כ"ה, תשכ"א, הע' 52, עמ' 34–35.

בה'... אומות העולם – הסכלים הפתאים²⁰ שעה שספרו של ר' אברהם אומר בבירור מי הם מתנגדיו, דומה שחיבורו של דון יוסף מטשטש זאת, ובדרך טישטוש שאינה רגילה בספרותנו. כל תכנו מלמד, שהויכוח של 'בן פורת יוסף' הוא עם יהודים מאמינים ומשתייכים בגלוי לעמם; ואילו כמה ביטויים בו – שעיקרי בהם הביטוי בשער הספר, ש"הוא ויכוח אשר הוכיח ונתוכח עם חכם וגדול בנוצרים" – מטים את הקורא בשטחיות לחשוב, כי לפניו פולמוס אנטי-נוצרי. שעה ש'כבוד אלהים' הוא על דעת מחברו בלבד, ואין לו הסכמה כל שהיא, צורפו לסוף ספרו של דון יוסף ארבע 'חתימות', כפי שהיא הכותרת להן – הצטרפות לדעות שבספר ושבח דון יוסף, מעטם של חכמים גדולים: המהר"ם מטרנאני, ר' משה עונקנינרא, ר' משה בר חיים אלשך ור' יום טוב צהלון²¹. קרוב לשער שלא רק רום מעמדו של מחבר 'בן פורת יוסף' אלא גם סגולות המחשבה בו ואדיקותו, סייעו להשיג לו הסכמות רמות אלו. ר' אברהם היה בלבד, בהגותו ובדימיו כל כולו בן המעמד העליון מבחינה חברתית וכלכלית. רק מתוך מושבו זה בחיים תוכן הגדרתו של המושג 'יראת שמים' בדרכה של תורה; "רוב מצות התורה הם יראת ה', ר"ל, מעלות המדות". ובפירוט שהוא מפרט הוא מונה מצוות לא-תעשה, שהן כלן מתחום הדברים שבין אדם לחברו²². השקפה זו שנויה במקום אחר במפורש, ש"רוב מצות לא-תעשה כלולים במעלת המדות וקצת ממצות עשה"²³ 'מעלת המדות' הזאת, שרובה איסורים היא, אמורה בחברה יהודית, שבה "רבים עתה עם הארץ, לא ידעו ולא יבינו"²⁴, בחשכה יתהלכו, ולהם כמה וכמה מיני כילה מרוקמות בכסף ובזהב, ובאבנים טובות ומרגליות, ששזה כל אחד מהם²⁵ אלף זהובים, ופחות ויותר"²⁶. הלאוים המחמירים ועונשם הקשה הם אצלו כלל גדול במשטר החברתי, הן של בני-ברית הן של שאינם בני-ברית. השינויים החלים בבני-אדם ודעותיהם וכן חלוקת-העבודה ההכרחית, גרמו לבני-האדם "להקים דת ביניהם ולשום עליהם שוטר ומושל, לכופ ולהמית למי שיעבור

20. 'בן פורת יוסף', דף ה', ע"ב.

21. שם, דף ז', ע"א – ח', ע"א.

22. 'כבוד אלהים', מאמר א', פרק א', דף כ' ע"ב.

23. שם, פרק כ"ה, דף נ"ג, ע"ב.

24. רוצה לומר, מאמר חז"ל שאליו הוא מתייחס על אתר.

25. או – המתקבל יותר על הדעת – כל כילה וכילה; או שהוא נוקט לשון גוזמא ומתכוון – כל אבן ואבן.

26. מאמר א', פרק א', דף י"ז, ע"ב. הדיוק מתוך פקפוק 'ופחות ויותר' מלמד, לדעתי, שהוא משתדל למסור רשמי מציאות כמות שידעה.

על דברי הברית והדת המוסכם ביניהם, ולהחזיק בסדר המתוקן ביניהם²⁷. ואת הסדרים שהתורה משליטה בחינת 'תורת האדם' על בני-ישראל הוא ממשיך ומסביר בסדרי הקמת רשת הפונדקאות בדרכי הקיסרות וטעמי התועלת שבהקמתם²⁸. בכלל 'תורת האדם' גם חלוקת הרכוש והצלחת היחיד. אין לשאול שאלות 'צדיק ורע לו, רשע וטוב לו', שכן כל עניינים כגון אלו עגונים וקבועים במשטר הכוכבים, ואין ה' מבטל קביעתו אלא "לדבר גדול, לקדש שמו ברבים". ואילו לגבי סתם יחידים ומצבים, "אין ראוי לבטל סדר כללי, רב פעלים, רם ונשא ועצום, בעבור פרט שלא ידענו מה היה לו"²⁹. באווירה חברתית זו, בהלך רוחו של רופא הגוף, ובלשונות הקרובים ללשוונותיו של ברוך שפינוזה בעניין התאוות, תמה הוא על כך, ש"הנה תענוגי בני אדם הכל יכספוהו להם... והעונג הוא למלא תאותיו...³⁰. ואחר שכן הוא, מה איקפד ליה למרי' עלמא לשים רסן לבני אדם... שלא להשלים תאותו... והנה הוא אשר בראו ונתן בו את הנפש הבהמית להתאוות"³¹. אלא שהאיסורים באו לא למניעת העונג מן האדם, כי אם להסירו מן המרדנות, פורצת הגדר על ידי ההליכה אחרי כחות שבאדם. הנפש שנתנה לתאוות למשול בה, משולה למדינה שמרדה, והמלך מסיר פניו ממנה³². לכן "אמנם בהנהגת המדינה כל התורה, או רובה דרובה... כל הנאמר על עדת עם"³³. המשפטים מרסנים ביד חזקה יחיד וציבור כאחד; כך דין תורה, כך דיני מלכות; והם חלק מהותי של 'יראת שמים', כהגדרתו אותה.

27. שם, פרק י"ח, דף מ"ב, ע"א.

28. שם, פרק כ"ג, דף נ', ע"א-ע"ב.

29. שם, סוף פרק י"ח, דף מ"ב, ע"ב וכן מאמר ב', פרק כ"ג, דף קי"ה, ע"א.

30. כאן מביא הוא כמה כתובים המוכיחים את שאיפת האדם לסיפוק התאוות ואת השמחה מכך.

31. מאמר א', פרק ל"ז, דף ע"ב, ע"ב.

32. שם, שם, ע"ג, ע"א.

33. שם, שם; היא היא ההשקפה שהדוכוס שם בפי יריבו, 'המקשה': "כי המצות לתועלת האדם נתנם... ומהן דיני נפשות ודיני ממונות וארחותם - להיות בני אדם בשלוה, בחבה והשקט קצתם אל קצתם" (בן פורת יוסף; דף א', ע"ב). 'המקשה' מצהיר כך לאחר שהתקיפו הדוכוס על שהוא מזלזל בקיום המצוות. לשונות ההתקפה הם מובאות מכתבי המחלוקות על כתבי הרמב"ם בספרד ופרובאנס: "אתה ורעך הפלוסופי' מלעיגים באמונתנו, ומבזים את חכמינו ודתנו. במצות התורה אינם חפצים ודתי אל אינם עושים. ולבתי התפלה אינם רצים. אין פתילים בכנפי בגדיהם; ואין טוטפו' בין עיניה' ולא מזוזה בפתחיהם" (שם, שם). והרי זה לקוח במישרין מדבריו של ר' יצחק בר' יוסף בן פולקאר ב'זכוח התורני עם הפלוסופי' (בן ציון דינור, ישראל בגולה, כרך ב', ספר ד', תל-אביב - ירושלים, תש"ל, עמ' 162, סי' י"ח).

הוא אמנם חסיד הרמב"ם, מוצהר ונלהב, כפי שנראה להלן. ברם, לשיטתו של חסיד זה כאילו לא נאמרו מעולם דברי הרמב"ם נגד האסטרולוגיה ובגנות האמונה בה. ייתכן שאיגרת הרמב"ם לחכמי מרסיליה בעניין זה לא הגיעה אליו. ברם, היותה בימיו בכתב יד אינה מניעה, שהרי ידע כתבי יד של חכמים מבית המדרש של חסידי הרמב"ם מדרום צרפת והביא מדבריהם. דעת הרמב"ם בשאלה זו ניכרת יפה גם בכתבים אחרים שלו, שר' אברהם ודאי הכירם. להלן נשמע אותו כאילו מתווכח במישרין עם דון יוסף נשיא וחוגו להגנת האסטרולוגיה.

האסטרולוגיה היא בעיניו מדע של אמת, שממנו יחד ופינה להבין את דרכי האל בהיסטוריה ובמעמד היחידים בעולם. היא אחד העמודים האיתנים של השקפת העולם הדיטירמיניסטית שלו. העמוד השני שלה היא גישתו הביולוגי-גיסטית, המתמזגת עם אמונת האצטגנינות שלו. יחד הן באות לקבוע מסמרות נטועים בהווייה האנושית. לבורא אמנם שמורה אפשרות השינוי; ומועט ביותר השימוש שאלהים עושה בזכותו. הסייג הכרחי לכל מאמין באל פרסונאלי האדוק כמוהו ב'משטר' אימפרסונאלי. המשטר הוא אבסולוטי כלפי הברואים וקיבוציהם; רק רבון אחד, לו, האל, והוא מכבד את הקונסטיטוציה של 'המשטר' שקבע. ואילו לבן האדם אין כל דרך שינוי; ניסים ושמות האל טעות הם והבלים, פרט לאמור במפורש, וללא אפשרות לפרשו על דרך האליגוריה, במקרא ובדברי חז"ל. ואילו בדרך התבונה, נחסם הכל מלידה. כי האדם "אחר שקבל השפע בעת הלדה... בעת זריקת הזרע ברחם אמו – כפי מה שיחייבו משטרי הכוכבים... יהיה שכלו והשכלתו", ובצירוף משטר הכוכבים הקובע של עוד שעה אחת בראשית החיים, זה של שעת היציאה של העובר מן הרחם לאוויר העולם³⁴.

החיים תחת מערכת חקים קבועים ותקיפים מעין אלה אין להם מה לשאול על העוול ומעוות בעיניהם הם. שהרי הם חסרים את העקביות והחומרה של הגזירה הקדומה ונתיביה. לא דרכיה דרכי האדם. והיא לא תובן אלא לעצמה. לכן שאלת 'רשע וטוב לו, צדיק ורע לו' "בטלה... – כי לא יבוטל הסדר המתקן, הכללי, בעד איש פרטי"³⁵. ובטלה גם הטענה על גורל ישראל וגלותו המרה, למרות שהם משתדלים בתורה ולימודיה. הכל מקשה אחת ב'משטר'. שכן

34. שם, פרק כ"ו דף נ"ד ע"ב; וראה כמו כן שם, פרק י', דף ל"א, ע"א-ע"ב; פרק י"ח, דף מ' ע"ב – מ"א ע"ב. ור' להלן (הע' 141) על עיוניו המפורטים ותיאוריו המדקדקים בציורים שבכתבי-יד אסטרולוגיים.

35. מאמר ב' פרק כ"ג, דף ק"ו, ע"א.

ישראל "פטרונם שבתאי. והוא מורה על עבדות ושבי ועוני ובזוי; ואין בו דבר טוב, כי אם העיון והמחשבה להשיג החכמות"³⁶. אדיקותו במדע האסטרונומיה מביאתו להשתדל להוכיח, שדעתו זאת מקובלת על חכמי ישראל כלם, ללא הבדל שיטה, ראציונאליסטים, חכמי תורת הנגלה ואנשי הסוד על דרך האמת³⁷. "חכמי המחקר, והמועתק, והמקובל"³⁸ כולם מודים ומסכימים במשטרם שנתן בהם³⁹ בוראם בעת שבראם; וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם"⁴⁰. 'גבוה מעל גבוה' יכול אמנם, כאמור, לשנות בכחות שנטע. אך הוא משנה רק "לדבר גדול, לקדש שמו ברבים". ואם מתהוות נסיבות של קידוש השם, הרי בא השינוי הן למען "כלל כל ישראל" הן למען יחידים⁴¹.

דון יוסף עשה השקפה זו מטרה מרכזית להתקפתו, ומקדיש לוויכוח אתה חלק נכבד של חיבורו. היריב הטועה בוויכוח זה - 'המקשה' - מבטא את השקפת ר' אברהם: "הלא תדע הדוכוס שאי אפשר להתיר הקשרים והספק העצום הנופל בלבנות האנשים, והוא ענין 'צדיק ורע לו, רשע וטוב לו', כי אם בענין חיוב הכוכבים"⁴². דון יוסף לועג לעצם הנסיון להצדיק את האל על ידי משטר כוכביו: "מה זאת חשבת להצדיק דין שמים ושמתו מרמס. ותרבה עליו העול והחמס. ואם אתה מודה שכל הסבות משתלשלות מאתו ית'... איך יתכן להיות שם עקול משפט בא מאת הסבות האמצעיות"⁴³. ומציע הוא כנגדו פתרון בלתי-אסטרונומי לשאלת 'צדיק ורע לו'⁴⁴.

36. מאמר א', פרק ל"ז, דף ע"ד, ע"א. התיאור של גורל ישראל תחת המערכת וטיב הכוכב שהוא תחתיו - "למעלה מהכל, הוא קרוב לשכלים הנבדלים, ולזה הוא נפרש מהענינים החומרים ותענוגיהם" (שם, שם) - נאותים ביותר להשקפתו של ר' אברהם ביבאגו, כי "ישראל באומות כשכל בין כחות האדם" (דרך אמונה הגדול, קושטא, רפ"ב, שער ג', דף כ"ב ע"א). וגם להשקפתו של ׳ן וירגא (שבט יהודה, מהד' ע. שוחט, ירושלים, תש"ז, עמ' מ"ד). על חולשת ישראל מצד הטבע, כשחטא והוא בגלות. ׳ן מיגאש חוזר כמה פעמים על ציור זה של כפיפות ישראל לשבתאי (ראה למשל גם מאמר ב' פרק י"ז, דף קי"א, ע"א). בתוך הציורים אלה גם הקו שהכושים אף הם תחת שבתאי. וראה גם להלן דף' 126-128.

37. מאמר ב', פרק י"ז, דף קי"א, ע"א-קי"ב ע"ב.

38. לפי הקשר הדברים שם: 'המועתק' - המסורת הנגלית; 'המקובל' - מסורת הסוד הנכונה.

39. ר"ל, במלות.

40. שם, דף קי"ב, ע"ב.

41. מאמר א', סוף פרק י"ח, דף מ"ב, ע"ב.

42. 'בן פורת יוסף' דף ו', ע"א.

43. שם שם.

44. שם, דף ו' ע"א - ע"ב. ולתשובה זו מסכים המהר"ם מטראני, ש"גם על טענת 'צדיק ורע לו,

אל 'משטר הכוכבים' - רשאים אנו להניח שבהגותו של ר' אברהם היה עלינו לומר, כהשתקפות חקיו וכחותיו של זה הראשון - משתלב מערך "הכחות אשר שם בארץ. וזה שמו אשר יקראו לו - סגולת וטבע". וכשם שאפשרית, מבחינה עיונית, הפריצה מגבוה ב'משטר הכוכבים' כך גם יש לו לאדם למטה "בחירה ורצון" לדרכו, אף כאן דומה יותר תיאורטית מאשר הלכה למעשה⁴⁵.

העגינה ההיסטורית-חברתית של האיש ותוקפה לגבי חוגו כלו נשקפים היטב גם ב'זכרונות ספרד' שהיו רווחים בין האצולה הספרדית בקושטא, למעלה ממאה שנה לאחר הגירוש. העניין המתמיד והמעמיק בנצרות, יש להניח שאף הוא אצל ר' אברהם יותר מורשת 'ספרדית' מאשר תופעה שצמחה באווירתה של קושטא, ללא נטייה מוקדמת. הלכי-הרוח המתגלים הן אצלו הן אצל דון יוסף טבועים במובהק בחותם המורשת הרציונאליסטית או האנטי-רציונאליסטית מספרד.

הודות לכך שמר ר' אברהם ומסר לדורות זכרון דמותו ורושם כחו הרוחני של אחד המורים הגדולים האחרונים על אדמת ספרד. ובקושטא מסר את אשר "חכמים הגידו, אנשי אמת, שהרב רבי יצחק קנפנתון, רב קשטיליא⁴⁶, היו לו כמה תלמידים מובהקים... וכשהיתה ההלכה עמוקה, היה מצוה להם שיענינו היטב כפי כחם. והיה אומר - קודם בואם לפניו - פלוני יאמר זה ולא יעבור מזה; ופלוני זה; ופלוני זה; וכל זה בשקול הדעת⁴⁷. ובבואם... לא יעברו פיו... מאחר שידוע דרך עיונם וטבעם והדרך שילכו בה ולאנה הוא מגיע - היה מגיע באומד דעתו מה שיש לאל ידם להגיע בעיונם ובשקול דעתם"⁴⁸. נמצאת למד, שיש חקיות קבועה, טבעית ובלתי-משתנית, גם במסלולי החשיבה. תורת החקיות של ברזל, זאת הפעם של 'משטר הכוכבים', נלמדת גם מן הזכרונות אודות "דבר אחד, גדול הערך, שאירע בספרד, בשבת ישראל

רשע וטוב לו' השיב תשובה טובה ותשובה קרובה לשכל ולדברי חז"ל" נשם דף ז', ע"ב). דון יוסף מקדיש עוד מקום ומחשבה הרבה לטענות האסטרולוגים וסתירתן, בעיקר דף ב', ע"ב - ד', ע"א.
⁴⁵ 'כבוד אלהים', פרק י', דף ל"א, ע"א-ע"ב. הדברים אמורים בדרך המפרשת פרקים מ"ב ומ"ד וישעיהו כפרקים המספרים את מעשי האל בפעולתו בטבע ובאדם.

⁴⁶ מת 1463 בקירוב; עליו ראה: י. בער, תולדות היהודים בספרד הנוצרית, תל אביב, תשי"ט עמ' 378; וראה דרכי התלמוד (או דרכי הגמרא) שלו, מהדורות שונות; וראה בייחוד דברי ההערצה והסיפור של ר' אברהם זכות (ספר היוחסין שלו, מהד' פיליפאוסקי, עמ' 226).

⁴⁷ רוצה לומר, לא בכח נבואה.

⁴⁸ מאמר א', פרק כ"ב, דף מ"ח, ע"ב.

בארצותם ובעריהם"⁴⁹. שכן "אמרו כי בימים הראשונים היה בספרד חכם כולל, אצטגנין גדול, נודע בשערים, שמו ר' אברהם זכותו"⁵⁰. ור' אברהם זכות ניבא ל"מלך אחד ממלכי ספרד" באיזו דרך עתיד הוא ליכנס לעירו. המלך ניסה להערים על הנבואה האפשרית של האצטגנין. התברר, שהלה ניבא בדיוק את דרך ההערמה⁵¹. סיפור זה הוא לפי דרכו חשובה בכוונת מתכוון, או מתוך היענות לסיפורים ודעות שהיו מרחפים באויר סביבו, מהצלחתו של האצטגנין היהודי בספרד נגד סיפור שסיפר דון יוסף כדי לסתור אמונה באצטגנינות מ"את אשר קרה לאחד מבני האצילים, משרי המלך הגדולים... שם פניו... לעשות מגדל־מבצר... וישאל מאת החכם אצטגנינו". ואכן עשה כ'משפט' האצטגנין. "והתחיל לבנות את המצודה... כאשר צווה... ברגע, בנקודה". ובא גדוד צבא של המלך, שלהגנה מפניו נועדו הביצורים, והרס את הכל⁵².

ג.

הדמויות הנערצות על ר' אברהם מצביעות בעקביות על השתייכות מודעת ומוצהרת למחנה הרציונאליסטי בישראל. הוא מעריץ את הגדולים במחנה זה, גם כשהם חלוקים זה על זה ואף כשהוא עצמו חולק עליהם. שלשלת היוחסין של הגותו מוגשת כ"דעת בעלי המחקר, והרב רבי סעדיה גאון ואביו [כך!] רב האיי גאון, והרמב"ם ז"ל, והראב"ע, והרלב"ג, ורבים ונכבדים מחכמי דתינו"⁵³. אליהם יש להוסיף את ר' שלמה ׳ן גבירול וכתר מלכות' שלו. חבור זה נלמד בחוגים בהם הורה והשפיע ר' אברהם. הוא נזקק לפרש פעם אחת חלק מחיבור פילוסופי זה משום ש"זה כמה ימי' שאל ממני החכם השלם כמה"ר יום טוב אבן ארוליו"⁵⁴ נ"ע שאודיענו דעתי בזה המאמר⁵⁵, ופעם שנייה, לגבי

49. לשון זו היא, לדעתי, המשך התרפקות על ספרד 'כמולדת' בני התפוצה, האהובה וזכורה בערגת גולים ממנה. וראה ח. ה. בן-ששון, דור גולי ספרד על עצמו, ציון כ"ה, תשכ"א עמ' 23-64. ההדגשה כאן, וכן כל ההדגשות מכאן ואילך, שלי הן.

50. במחצית הראשונה של המאה השש-עשרה זכרו בתחומי הקיסרות העות'מאנית (בייחוד בארץ ישראל) דברי אצטגנינות ו'משפטים' שלו ושל אצטגנינים יהודיים אחרים מספרד. ראה: ח. ה. בן-ששון, היהודים מול הריפורמאציה, דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כרך ד', ירושלים תשל"א, עמ' 75-77, ובייחוד הע' 75, 79 שם.

51. מאמר א', פרק כ"ב, דף מ"ט, ע"א-ע"ב.

52. 'בן פורת יוסף', דף ז', ע"א.

53. מאמר א', פרק ל"ג דף ס"ו ע"ב. דומה, כי 'האבהות' של רב האי על רב סעדיה עשויה ללמד על מיעוט הידיעה המדויקת בחוגים כגון אלה אודות הגאונים של בבל.

54. ראה על משפחה זו: Encyclopaedia Judaica, Jerusalem, Vol. 3, col. 492.

55. מאמר א', פרק י"ט, דף מ"ב ע"ב. הפירוש משתרע שם, דף מ"ב ע"ב - מ"ד ע"ב.

חלק אחר מן החיבור, לבקשת "חברי... שאני חייב להפיק רצונם ולתת את שאלתם"⁵⁶. אף בספריו של ר' אברהם בן הרמב"ם קרא הרבה. הוא תרגם שני פרקים מספר 'המספיק' שלו וכללם בשניים מחבוריו⁵⁷. כן מסתמך הוא כמה פעמים על הריב"ש בתשובותיו⁵⁸.

המופת הוא הרמב"ם – "הנביא, רכב ישראל ופרשיו, אבי אבי, פי' אב בתורה אב בחכמה... הוא משה האיש, רבי ורבי דרבי"⁵⁹. וגם כשהוא מסייג עצמו מדעת הרמב"ם, הסגנון והיחס נשארים אלה. להבלטה מיוחדת זוכה הרלב"ג. הוא "חכם גדול כזה, ארי שבחבורה, אשר אין כמוהו בזמנו בישראל"⁶⁰. הקורא ב'מלחמות ה' שלו יימלא כרסו מעדניו ויאכל פרי מגדיו"⁶¹. ואכן צורפו יחד וכונו "שני שרי צבאות ישראל, הרלב"ג... והרמב"ם"⁶².

לפי מה שהתכוון המחבר בא הספר לבטא את המגמות אותן קיבל משלשלת המסורת הרציונאליסטית בישראל. "קראתי אותו 'כבוד אלהים', כי כל דרושיו וחקירותיו יגעים ועמלים בכבוד השם ית'; ואחוזי' בחבלי השכל ומיתרי הלב במדע ושרשרות העבותות בתבונה ושלשלת הבינה"⁶³. אף על פי שציין, ובהערצה, את מסורתו הרוחנית ורצה להיות מקורי, בכל זאת תקף את הדורשים תמיד לומר 'דבר בשם אומרו' או פירוש מקורי. זו דעת "הפתאים הנבדלים מן השכל... מה שכבר נאמר מפי חכם אחד והסכים עליו, ובא רעהו וחקרו והסכים גם הוא עליו ולפעמים יערב לו ויאמרו על שמו, הנה הדברים

56. שם, פרק מ"ו, דף פ"ה, ע"ב. פרק זה מוקדש רובו ככלו (פ"ה, ע"ב-פ"ז, ע"א) לתורת הראייה של האדם ועינו.

57. ראה למעלה הע' 11.

58. במאמר ב', פרק א', דף צ"ג, ע"א-ע"ב מביא קטע ארוך משו"ת הריב"ש, ריווא דטרנט, שי"ח, טי' קנ"ו, דף פ"ח ע"ב-פ"ט ע"א. המובאה כראיה נגד המקובלים, וכן שם, פרק ט"ו, דף ק"ט, ע"א, מן השו"ת הנ"ל, דף פ"ח, ע"ב; ושם פרק י"ח דף קי"ב, ע"ב-קי"ג, ע"א.

59. ההקדמה, דף י"ד, ע"ב, בפתיחת דברי ענווה שלו שם.

60. מאמר א' פרק כ"א, דף מ"ו, ע"ב. שבחים אלה אמורים שם תוך כדי תמיהה על טעות שטעה הרלב"ג, לדעתו, ולאחר שחלק עליו באריכות (שם דף מ"ה, ע"ב – מ"ו ע"ב).

61. שם, פרק י"א, דף ל"ב, ע"א. הוא מפנה שם ל"מלחמות ה'"; ומבקש לעיין "במאמר י' בט' פרקים מן המאמר שהם ז'... ט"ו". ללמוד ממנו על תכונת הזמן.

62. שם, פרק כ"ה, דף נ"ג, ע"ב.

63. דף י"ו, ע"ב. דבריו מרמזים, כמדומה, שהצהרת מגמות זו, כהקדמה כלה, נכתבה לפני שניגש לכתובת החיבור; ולפחות ברור, לדעתי, שההקדמה נכתבה לפני השלמת החיבור כלו. שכן אמור בהמשך שמבקש הוא מה, ש"יתמוך לבי להבין ולהשכיל ולהוציא כוונתי מן הכח אל הפועל כרצוני" (שם, שם).

האלה יש להם יתר שאת ויתר עז"⁶⁴. אך מתגונן הוא מפני ההחדשה שאומר הוא בחיבור זה דברים שלא בשם אומרם⁶⁵. אגב כך מגלה הוא מקור השפעה אפשרי עליו; וכמדומה, שכאן מתגלה מאין בא אליו האתגר של דעות 'הפתאים' שעליהן הוא מגיב וחוזר ומגיב ברובו של הספר. הוא האזין הרבה לדרשנים, ושם לב, על דרך הביקורת אמנם, לשיטותיהם. "ראיתי שלמים וכן רבים יעלו לתבה לדרוש; והם במגור מסביב – שירא לאמר פירוש על פסוק אחד, פן יקום מאן דהו ויאמר: זה הפירוש פלוני אמרו בספרו, ומשם נקט... ולדאגת דבר זה שמעתי וראיתי דרשנים הרבה מבקשים דברי הבל חדשים לבקרים, ובודים מלבם שקרים, ופונים בתורה פנים זועפים, הזיות ומהתלים לאלפים ולמאות, תועבת ה' צבאות"⁶⁶. בעמידה על הזכות לדעה עצמית, כשתהא נבונה, שותף הוא לר' אליעזר אשכנזי, הקרוב לו בזמן ובסביבה⁶⁷ ובביקורת על החדשנות המלאכותית של דרשנים יש לו הרבה מסכימים בימים ההם.

לא מן ההסתמכות על ראשונים ולא מן החדשנות היא שיטת האדם הראויה. הרציונאליזם הוא הנתיב. כי "ראוי לדעת שההצלחה הגמורה... ראוי שתמצא בכח היותר נכבד שבאדם, והוא השכל"⁶⁸. ואין אדם קונה הצלחה זו אלא בשיטת הפילוסופים הלוגית ומתוך ספריהם הם. "המופת ההגיוני החותך – הוא העד, הוא הדיין, הוא המוכיח; ולו יד ושם במושכלות ועדיו יעמוד". ואין שיטה זו עולה יפה אלא מן הלימוד בדברי בעליה. "לא ראינו מי שלמד החכמות מכתובי המקרא, כי אם מן הספרים המיוחדים להם"⁶⁹. אף דברים אלה, אמורים, כפי שסגנונם והקשרם מלמד, במגמה הפולמית נגד המתנגדים ללימוד 'חכמות חיצוניות' וספריהן. ודעתם של הללו נשמעת בגערותו של דון יוסף ב'מקשה': "על מי בטחת ועל מי נשענת? על משענת הקנה הרצוץ, היוני

64. דף י"ז, ע"א, בהזדמנות זו יוצא הוא נגד תפיסת מאמר חז"ל יכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם' כפשוטו – "כי גוזמא קא תני, כי הגאולה היתה אחר צום ובכי ומספד, שק ואפר יוצע לרבים".

65. דף י"ז, ע"ב – י"ז, ע"א.

66. שם, דף י"ז, ע"א.

67. עליו, ובייחוד תביעות העצמאות שלו, ראה – ח.ה. בן-ששון, הגות והנהגה, ירושלים תשי"ט,

עמ' 34–37.

68. מאמר א', פרק כ"ד, דף נ"א ע"ב; וממשיך הוא כאן בדיון על דרגות השכל ועל החכמות השונות לפי אריסטו, לפי הרמב"ם ולפי מפרשי התורה (שם, שם, דף נ"א ע"ב–נ"ב, ע"ב).

69. שם, פרק כ"ז, דף נ"ז, ע"ב. כלפי המתנגדים לכך מטיח הוא, שהם 'חכמים בעיניהם, אנשי' שנאי דעת ויראת ה' לא בחרו... אלה הסכלים הנבדלים מן הדעת' (שם, שם). וראה להלן הע' 114.

הכופר, אשר ברית דת האל מפר, לפי שקצרה ידו מלהשיג שום ידיעה כי אם בתבונתו הגרועה"⁷⁰.

באותה מגמה מביא ר' אברהם טיעון אנטי־רציונאליסטי, שעיקרה, כי אם השכל הוא הקובע, ניטלת כל משמעות של ממש מחלק גדול של המצוות, שאינן שכליות, ובייחוד החקים⁷¹. טיעון זה הוא בשבילו פתיחה נאותה למערכת נימוקים הבאים לבסס את הרציונאליזם מצד התורה והמצווה⁷². לבעלי השכל התורה היא רק בתפיסה שכלית. אך לא להם לבד ניתנה. "ואמר 'שמע ישראל' – לנשים ולטף ולבוערים בעם, לשון קבלה; ולאשר נגע אלדים בלבם – לשון הבנה"⁷³. שכן יש לכלם. שכן ה' נתן לנשים ופתאים וחסרי לב ועור־השכל שיסתפקו בקבלת המצוות... נתן להם מצוות פועלות בסגולה שנתן בהם... להיות להם חלק לעולם הבא, אחר שאין ידם להשכיל"⁷⁴. כלומר, יש מצוות שסגולתן וערכן בעשייתן בלבד, ללא טעמים⁷⁵, והן למי שאינו מסוגל מטבע ברייתו להגיע לכלל תפיסה תבונתית של תורה ומצוות. רציונאליזם זה שלו רווי אמנם ומעורב בהרבה תפיסות מיסטיות ומיתיות ולא רק בעניין סגוליותן של המצוות בחינת מעשים. הוא מביא באריכות מחיבורו 'עמק השדים', משום שתורת השדים שלו נעשית בספר 'כבוד אלהים' סניף למערכת הנחות⁷⁶ רציונאליסטית-דתית, כי "ישות הנפש לא ישיגה החושים, אם כן אין הנפש גוף"⁷⁷.

התנגדותו של ר' אברהם לגילויי הבלתי־רציונלי הן בתחום האמונות והדעות, כפי ששמענוה, והן בהליכות ובמנהגים, כמות שנשמענה להלן, לא היה בה כדי לערער את אמונתו בתועלת ההליכה אל קברים וכח

70. 'בן פורת יוסף', דף ב', ע"א. וראה שם בהמשך: "וכל החכמות הרמות אשר ספרת... היו לחכמינו לרקחות, לאופות ולטבחות".

71. שם, פרק ל"ו, דף ע"א, ע"א.

72. שם, שם דף ע"א ע"ב – ע"ב, ע"ב.

73. שם, פרק כ"ז, דף נ"ח ע"א.

74. שם, פרק ל"ו דף ע"ב, ע"א-ע"ב.

75. שיטה שפיתח האפודי בהקדמה למעשה אפודי (וויין, תרכ"ה). בייחוד להסביר את ערכיות הקרבנות. (שם, עמ' 1; "ואמר 'פקודי ה' ישרים'... קרא פקודים החקים... אשר לא נתבארו לנו סבותם, כמו הענין בקרבנות, והמקדש, והעבודות הנעשות בו, וזולתם. ולפי שלא לה החקים סודות נעלמים... בהודעת סודות המציאה; וימשכו מהם השפעות אלהיות". וראה כמו כן שם, עמ' 11). כפי הנראה מקבל ר' אברהם שיטה זו ממנו.

76. מאמר א' פרק ל"ד, דף ס"ח, ע"ב – פרק ל"ה, דף ע"א, ע"א.

77. שם, פרק ל"ד, דף ס"ט ע"ב.

התפילה עליהם. היתה אמונה זו מבוססת על טעמים הדומים ביותר לטעמי הערצת הרליקביות במובהק, אלא שבהגותו נכללו בהשקפה עקבית על התמדת הביולוגי-הטבעי, גם בהתגלות כחות האנשים הרוחניים, ואף לאחר מיתה. ונלוותה אל אלה גם נימה של מסורת ומנהג אבות ראויים והגונים, – ש"תמיד הולכים עם ישראל על קברי הצדיקים והחסידים הנביאים"⁷⁸ להתפלל שם והם נענים, שנראה שהצדיק ההוא יש לו התיחסות עם כלי הגוף שהיו משמשיו... וגם באומות העולם יש להם דבר כזה. ואף כשהם נראים בחלום או בדרך קסם או אוב, הם מתלבשים בדוגמת כלי הגוף שהיה להם"⁷⁹

תקפם של הדפוסים הביולוגיים, מעצבי הטבע הגופני, עד כדי אמונה בהתמדת הרוחני אפילו ברקב עצמות והיותם תמיד הלבוש לכל הופעת האדם, גם בשובו מעולם האמת, מצטרפת בהגותו אל תורת 'משטר הכוכבים' המנהיג ביד חזקה מלמעלה את היחיד ואת האומות ואל השקפתו אודות "הכחות אשר בארץ" ששמן "סגולה וטבע" (ראה למעלה הע' 45). צירוף זה הוא היסוד לקביעתו בפרק שרובו אוהרות מפני אמונה קלת-דעת בניסים⁸⁰ – כי "אלדים בגימטריא הטבע"⁸¹. הדברים במקומם ובהקשרם מלמדים שהוא מתכוון לומר בגימטריה זו כי האלהות יש לה פן של התגלות בטבע, על ידי המערכות של חקיות השונות, שהזכרנון לעיל. נמצא ר' אברהם יותר ממחצית הדרך בין שימושם של מקובלים במשוואה זו, כדי לומר, שמדת הדין היא הטבע, לבין משפטו המפורסם של ברוך שפינוזה *Deus sive natura*⁸².

78. אולי השפעה מוסלמית של סגוליות קבר הנביא כאן. ושם בא צירוף שמות זה להסתייג ולומר שרק על קברות צדיקים שוכו, או היו ראויים, לנבואה, ראוי לעלות ולהתפלל.

79. מאמר ב', פרק ז', דף ק"א, ע"א.

80. מאמר א', פרק מ"ח; דף פ"ט ע"א-צ' ע"ב.

81. שם, דף צ', ע"א. החישוב הוא: 86 = 86. ר' אברהם טען שהוא מפענח במשוואה זו על נכונה רמז שרמז ר' אברהם ן' עזרא. הלה פרש את הכתוב בקהלת ה', ז' (לפי דפוס במקראות גדולות): "אל תתמה על החפץ" – שנתאמר: מה 'חפץ' יש למקום שלא יושיע ? דע, כי יש שומר שרואה זה החמס. ואיננו אחד, רק הם רבים, וכל אחד גבוה מעל גבוה, ושומרים רבים, לא ידע איש מספרם כי הם גבוהים על אלה, שמעלת' איננה שוה, והיודע סוד השם ידע, כי גבוה מעל גבוה הם חמשים וחמשה, ולא אוכל לפרש". נמצאנו למדים, שהוא ראה את השורש של גימטריה זו בדברים של הראב"ע על מערכת הכוכבים כמסבירה מציאות החמס בעולם.

82. כפי שמסר לי בטובו בעל פה הפרופ' ג. שלום, ותודתי לו על כך, מופיעה גימטריה זו כמה פעמים בכתבי מקובלים. למשל ב'גינת אגוז', ל'י. ג'יקטיליה, האנווא, שע"ה: דף ה' ע"ג, "הרי לך שם אלהי" שהוא מחדש לו בחדוש העולם. כי חדוש העולם מלאכת הטב"ע שהוא סוד אלהי"ם. כי הטב"ע הוא סוד הכס"א". כאן איפוא השויון הוא עם השם של מדת הדין, שנתחדש עם

בתפיסה זו של האלהות, הטבע ומשטר הכוכבים באה הגדרת "האמונה וענינה על נכון"⁸³ ומוסיפה בניסוחיה נדבכים של רבונות השכל בתחום האמונה וחשיבות המוחש גם בעניין זה. שכן "האמונה היא ציור הדבר שיצויר בשכל, ויטכים על היותו אמת אחר הציור, ויאמין בו; ושימצא חוץ לנפש מה שמטכים אליו שהוא אמת"⁸⁴. ובהיות המבחן של אמונת אמת בהוכח נושאה שהוא ימצא חוץ לנפש, ניתן מימד נוסף לשלטון המוחלט של טבע ומשטר, כמות שהם מחוץ להישג יד ההשפעה האנושית. מכאן יסוד ושורש למלחמתו במה שהוא בעיניו מלחמה בחילול הסדר הטוב של אלהות ומשטר על ידי מהבילים, המשלים עצמם שיש בידם אמצעים להתערב במה שהוא מעל להם ומחוץ לכל מגע באמצעים. הוא מתחלחל מכך, ש"היום בני אומתנו מתארים לו תוארים בתפלותיהם, ומחפאים עליו כזבים לא נתנו להכתב. וראוי לשבר כל הזיותיהם ושקריהם"⁸⁵. הקשה שבהזיות אלו היא זו של תורת

הבריאה. אצל ברוך שפינוזה כך הם פני המשוואה: "היש הנצחי והאין סופי שאנו קוראים אלהים או טבע, פועל באותו הכרח שבו הוא נמצא... מתוך אותו הכרח הטבע שעל ידו הוא נמצא" (ברוך שפינוזה, תורת המדות, תרגום יעקב קלצ'קין, ליפסיה, תרפ"ה, חלק רביעי, הקדמה, עמ' רכ"ו, שו" 14-16). על ה'אור' = *substance* אומר ל. רות, ש"אין לו כח מיוחד, וזהו עם סימן השויון, 'אלהים' הטבע, הוא איפוא ביטוי המוצא" (L. Roth, Spinoza, 1929, p. 59) את מושג 'ההכרח' אצל שפינוזה במערכת אלהים-טבע, ואת השרשים הרמבי"מים של חלקים ממנו סיכמו: "אשר שפינוזה קורא 'הכרח' בכך מתכוון הוא: שהדברים אינם יכולים להיות אחרת ממה שהנם; שאינם יכולים להיות יותר מאשר הם; ושאין הם יכולים להיות מושלמים יותר משהנם" (H. A. Wolfson, *The Philosophy of Spinoza*, Schocken, New York, 1969, Vol. 1, p. 416) יסודות 'ההכרח' והדין שרירים וקיימים גם אצל ר' אברהם, אם כי במסגרת מושגית ואמונתית שונה בהרבה. היא קרובה יותר למסגרת מחשבתו של שפינוזה מזה, מתרחקת ריחוק ניכר ממסגרת סמליותם של המקובלים מזה. המושג 'אלהים הוא הטבעי' מופיע גם במערכת החשיבה המשפטנית, המסורתית, בתוך הדין על 'המשפט הטבעי'. ראה: U. Gualazzini, *Natura id est Deus*, Studia Gratiana, Vol. 3, 1955, pp. 411-424; B. Tierney, *Natura id est Deus: A case of juristic Pantheism?*, *Journal of the History of Ideas*, Vol. 22, 1963, pp. 307-322.

83. מאמר א', פרק מ"ז, דף פ"ז, ע"א. כל הפרק הזה הוא בירור הגדרות (עד דף פ"ט, ע"א).
84. שם, דף פ"ז, ע"א. הדוגמא שהוא מביא לדברים שפעולתם ניכרת במוחש, אך אין אדם תופסם אלא מפעולתם היא עבורו 'מחט הספנים'. ממנה ראייה ש"יש דברים כאלה והשכל לא השיג לדעת מהו" (שם, דף פ"ה, ע"א). נטיותיו היא להסביר הלכי נפש ועניינים רוחניים במשלים 'מגנטיים' שהושפע כנראה מכחם: התשובה מוסברת מן האמצעים בהם משיבים מגנט אל כחו הראשון, לאחר שנפגם (מאמר א', פרק כ"ג, דף נ"א, ע"א - ע"ב), "וכמו שהאבן החולה כשירחצוה וימשחוה... יחזור לה צורתה המיניית למקומה... כן האדם ירחץ במי החרטה וימשח בשמן הנחמה וירחיק ממנו כל לכלוך... מפעולת העונות... והנפש תשוב... לאתנה" (שם, דף נ"א ע"ב).
85. מאמר א' פרק ל"ט, דף ע"ו, ע"ב.

השמות של המקובלים, המייחסים לתארים ולשמות עוצמה וכח לשנות בהווה ובגזירות הבורא⁸⁶.

אכן היתה האמונה בסוד השמות וכחותיהם השקפתו הלוחמת של דון יוסף נשיא, שהעמידה כחומה מול ההתפלספות האסטרולוגית של 'המקשה' – "ואם שמעת הסוד הנעלם... סוד שם של ארבע⁸⁷ ושתים, וסוד של שבעים ושתים, וסוד שמות אחרים קדושים וטהורים. בהם יעשו פלאות מפורסמו וידועות בענייני הקמיעות... שם הכותב ושם הדורש, יעלו על במתי עב וידאו על כנפי רוח. ירכבו בענן ויברחו ברוח. ויתר נפלאות העצומות והנוראות אשר בשמות הקדושים עושים במעשה נסים"⁸⁸. עולמות האמונה עומדים כאן על המסתורין שאין להבינו ועל כחות הפלאים שלא יבצר מהם מלהפוך כל דבר בטבע ותחת שמי הכוכבים על פיו.

ר' אברהם ידע יפה, שהוא לוחם באמונה מושרשת עמוק. הוא ראה הכרח לעצמו להסביר כי השמות אינם אלא מפתחות וסמלים לעבר מערכות הכוכבים. שם בן מ"ב אותיות אינו אלא צירוף של שבע קבוצות, בכל אחת שש אותיות; כל אחת מאלה השש היא כנגד "שם נפש הגלגל מכל אחד מהשבעה כוכבי לכת"; בהן ובצירופן "הרצון שכל מקור יש לו מקור, כי משם שואב"⁸⁹. ר' אברהם לא מצא כנראה סימוכין די הצורך במקורות ישראל למאבקו בכזב של שמות האל והכחות שיוחסו להם. לכן עשה יתר ופינה למערכתו זו חיבור של חכם מוסלמי גדול, שהיה גם הוא נוטה, לדעתו, לראציונאליזם. "והנה בין הישמעאלים ספר עשאו אבו חמאד אל גזאלי, קראו שרחאללה אלחצני, ותרגומו – פירוש שמות האל העצומים"⁹⁰. ודבריו נכוחים למבין

86. מאמר ב' פרק י"ח, דף ק"ב, ע"ב – פרק כ' דף ק"ד, ע"א מוקדשים למאבק כנגד תפיסת המקור בלים בעניין השמות.

87. ודאי צ"ל: ארבעים.

88. 'בן פורת יוסף', דף ב', ע"א. וראה שם שאר דבריו על סודות האותיות והפלאים שלהן.

89. 'כבוד אלהים', מאמר ב', פרק י"ח, דף ק"ב; ע"ב.

90. שמו המלא של חיבור זה של אל גזאלי הוא: אלמקצד אלסנא פי שרח אסמא אללה אלחסנא [התכלית הנעלה בפירוש שמות ה' היפים]. השם בא מקוצר בצורות שונות בספרות. ואכן ר' אברהם עצמו, מכנהו להלן (דף ק"ד, ע"א). "שרח אשמיה אללה אלחצני". על חיבור זה ראה: F. Shehadi, Ghazali's unique unknowable God, Leiden, 1964; וכן הערתה של חוה לצרוסטיפה במהדורת 'הפודה מן התעייה והטעות והמוביל אל בעל העוז והמלכות', תל-אביב תשכ"ה, עמ' 59, הע' 51: "ספר 'התכלית הנעלה בשמות אללה היפים', בו נלחם גזאלי נגד תנועות מיסטיות קיצוניות ברוח האורתודוקסיה". אל גזאלי עצמו הגדיר את מגמת הספר בפתחתו: "השבח לאל, המיוחד בתפארתו וגדלו, היחיד בעליונותו ונצחו – שקיצץ את כנפות השכל למטה מגבול זהרן הבלתי-מושג; ולא נתן דרך לדעתו אלא על ידי הודאה באי-היכולת לדעתו, הוא

וישרים למוצאי דעת"⁹¹. חכם יהודי זה עושה איפוא שימוש בחיבור מוסלמי מובהק, הכתוב לסלק את ההבנה המיסטית מתשעים ותשעה שמות אללה, במגמה להוכיח, כי השמות והתארים העבריים מכוונים בהכרח למזלות, ולא לפעולות בהם. ויש עם זה בשמות העבריים גם משמעות מוסרית, ללמד את האדם דרכי החיים ותבונה⁹². בייחוד הכרח אימאננטי לחפש ולמצוא לשמות הארוכים מובן לקבוצות שבתוכם או מובן מוסרי מעבר לכתיבם וצלילם. חקי ההגיון וההיגיון כאחד מונעים ממתן משמעות כלשהי לשמותם. "אלו המ"ב אותיות"⁹³ אי אפשר שיהיו מלה אחת, כי זה כבד על הלשון מאד. ואך אמנם... כל אות מהם מורה על עניינים יקרים מחכמת האלדית; ורובי האותיות – לרוב ההוראות, ואיך הכל נשפע מאתו, ואיך שייך ליחסם אליו. ויתכן שהיו אצלם ספרים מיוחדים בדבר זה, או קבלה בידם על פה: רבים ויקרים ונכבדים וקדושים יודיעו דבר זה. וכבר חבר אבוחאמד אלגזאלי בשמותיו י"ת שם⁹⁴ שמות תואריו. ופרשם במעלה וכבוד... והוא ספר יקר הערך, וכל דבריו בספירי⁹⁵. הספרות העברית שהיתה מפרשת כביכול על נכונה את עניין השמות היא על דרך ההשערה בלבד; על אחת כמה וכמה שאין בידו ראיה כל שהיא לקיום מסורת של 'מקובלים' בענין אנטי-קבלי זה. אף על פי כן כה חזק הצורך הנפשי אצלו לשכנע עצמו וקוראיו, שיש מקורות של האומה להתנגדותו, שלגבי המסורת שבעל פה שהוא מדמיין, משתמש הוא בלשונות והגדרות, הבאים לעשות רושם, שאכן היתה שלשלת קבלה מעין זו, ומקבליה היו 'רבים ויקרים ונכבדים וקדושים'. דומה, שגם ביטויי ההערצה לאלגזאלי ולספרו לא באו רק לחלוק כבוד לחכם, כי אם גם להביע דרכם את עצמת התנגדותו לתורת הקבלה על כח השמות, בלתי שכלית ומחדירה אנארכיה לעולם שתחת 'משטר הכוכבים' והטבע.

אף תורת הנפש אשר באדם היא במשנת ר' אברהם תורה של יחידה שכלית במהותה; אלא שלשכל יש אצלו גון של תגובה בנויה באדם, קרובה למה שהוא האינסטינקט; צד שני של פסיכולוגיה זו, שהוא מייחס לאינסטינקט קרבה

צמצם את לשונות המליצים בשבח היופי של המצאו למילות השבח שהשתמש בהן לגבי 'עצמו' (לפי תרגומו של שיהאדי, כנ"ל עמ' 104; ההדגשה של המתרגם). תודתי לגבי פרופ' חוה לצרוסייפה על עצה והפנייה לספרות.

91. 'כבוד אלהים' מאמר ב' פרק י"ט, דף קי"ג ע"א.

92. שם, כל הנותר מפרק י"ט, דף קי"ג, ע"א ע"ב.

93. בשם בן מ"ב.

94. קרוב להניח, שצ"ל: שהם.

95. שם, פרק כ', דף קי"ד, ע"א.

לשכליות בונה, שמעשיה הקבועים מראש והחלטותיה יש בהם מן החשבון החותר למטרה. תורת הנפש מרכזית היא בעיניו. הוא קובע מקום לה בחיבורו בהקדמת פתיחה חגיגית – "אמר אברהם בן לאדוני אבי ועטרת ראשי, חכם לב נקרא נבון, ישיש ונעלה, כמהר"ר יצחק לוי"ן מגאש תנצב"ה"⁹⁶. ומשבח הוא אותה, שהיא "דרוש נאה ומתקבל לשכל... וקראתיו 'נשמת אדם'"⁹⁷. והדרוש מחדיר משטר קבוע מראש לשכליות הנתפסת כמהותית לאדם בעיקר בשל סגולותיו הדינאמיות. "בטבע יצירתו, בהיותו חי מדבר, ניתן לו השכל ההיולי, כאשר ניתן בדבורה השערה לעשות". הווה אומר, לכל יצור סגולה משלו לחשוב ולחשב, והשכל הוא לאדם הפועל בעולמו אשר הוא האינסטינקט – 'ההשערה' – לדבורה ולעכביש"⁹⁸. אף את 'המושכלות' לדרגותיהן השונות מנתח הוא על יסוד ההנחה של מרכזיות התבונה⁹⁹. וחוזר הוא ומסיק, גם מצד הפסיכולוגיה וניתוח 'המושכלות', שהתבונה היא ואין בלתה כיסוד לאמונת אמת של האדם¹⁰⁰.

ד.

המקובלים הם בדרך הטבע של מחשבתו גם נחותים כאנשים שאינם פונים אל השכל להדרכה עיקרית וגם מסוכנים בהביאם תחת יסודות עולמו המשטרי מוקשים של כח מדומה שבמסתורין. והרי זו "צרה כמבכירה... קצת חכמים בעיניהם בזמננו זה, להם יקראו מקובלים"¹⁰¹. במסכת ויכוחו עם אסכולות ומגמות פסולות לשיטתו, אך מקובלות על העם, מביא הוא נגדן סיוע מכל עבר. כאן יש לו תנא המסייע מגדולי חכמת התלמוד של ספרד, שהתנגד כבר להסתמכות על דברי מקובלים¹⁰². אף משתדל הוא להבחין בין מקובלים למקור-

96. שם, פרק כ', דף ק"ד, ע"א. הלשונות מלמדים, לענ"ד, שהפתיחה נכתבה בהיות עוד אביו ר' יצחק בחיים, שהרי מה טעם אחר לציוני הגיל והמעמד החברתי שבה; וחשאירה כך גם לאחר מות האב.

97. שם, סוף פרק כ', דף ק"ד, ע"ב. הוא מוצא לנכון לצייין את שיטתו בדרוש זה ש"אביא דברי במשל, שלא יכשל הקורא בו" (שם שם). דרוש 'נשמת אדם' פותח עם פרק כ"א, דף ק"ד, ע"ב, ומסתיים בסוף פרק כ"ב, דף ק"ה, ע"ב.

98. פרק כ"א, דף ק"ד, ע"ב, כשם שהשכל מתואר בסטרוקטורה של האינסטינקט-ההשערה-הנטועה ביציר מטבע ברייתו, כך מצד שני האינסטינקט נתפס כאן מן ההיבט של התבונה התיליאולוגית, והבונה שבו. ל"דבורה השערה לעשות ביערת דבשה בתים בעלי שש זויות, כדי שלא ישאר ביערת דבשה מקום פנוי, וכן... השערה לעכביש לארוג מצודתו, לצוד בה" (שם שם).

99. שם, דף ק"ד, ע"ב.

100. שם, דף ק"ה, ע"א.

101. מאמר ב', פרק א', דף צ"ג, ע"א.

102. ראה לעיל הע' 58.

בלים, ולצורך כך גם לרכך תוך כדי הבאה מדבריהם את התנגדותם למגמות שיטתו הוא. זו דרכו עם "חכמי הקבלה המפורסמים בזמננו זה כרקנ"ט ז"ל ובעל 'מנחת יהודה' והמגיד רבי עמנואל, וזולתם מבעלי החכמה הזאת"¹⁰³. ברם, יחסו גם אליהם רחוק מהסכמה למה שאמרו כמות שנאמר. הוא קונה את דבריהם לצד הפילוסופיה בשינוי נוסחאות ואגב תוספת ביטויים משלו. הוא מביא ומשבח באריכות פיסקה מדברי הרקנאט שהביא ר' יהודה חייט¹⁰⁴. אלא שהוא מחדיר אל בין לשונותיהם ומושגיהם את שלו. הוא מוסיף, ובלא לציין שזו הוספה, להסבר "הנפש העליונה" – "פי' בנפש הגלגל, ר"ל בשכל הפועל"¹⁰⁵. "המשכת הנבואה"¹⁰⁶ של המקובל נתחלפה לו ב"המחשבה בנבואה"¹⁰⁷. ולא בדרך מקרה הוחדר לטכסט הקבלי ההסבר ל'נפש העליונה'. לאחר גמר המובאה דורש ר' אברהם מעין מדרש רציונאליסטי על הכתבים הקבליים, ומזהה בשניה מונח קבלי ומונח פילוסופי: "מה שקוראים הפלוסופים השפעה, הוא מה שקוראים המקובלים אצילות"¹⁰⁸. באותו הפרק, וכמה פרקים לאחריו, ממשיך הוא בהתכתה של מתכת קבלית למטבעות פילוסופיות עוברות לסוחר, אצלו¹⁰⁹.

ברם, הרבה מפריעים להוצאת התבוננות הטבעית הזאת של נפש האדם מן הכח אל הפועל. קוצר השנים, דוחק הפרנסה, ודומיהם, ניצבים למכשול. בדרך הסלולה אצל רציונאליסטים יהודיים עוד מימות רב סעדיה גאון – מסביר הוא לא רק את הצורך בהתגלות עיקרי האמונה בתורה, אלא גם את הצורך במצוות המעשיות הסדורות ומבוארות בה. ויכול הודות לכך כל אדם מישראל לדעת, גם בתנאי החיים הקשים, "שהוא ית' נמצא, יחיד, ויכול, מהווה ההיות, כל אשר חפץ עשה; והוא ראשון והוא אחרון; אינו גוף ולא כח בגוף – שידעו כל זה בדרך קבלה. ויתן להם מצוות סגוליות... יעשה אותם

103. מאמר ב, פרק א, דף צ"ג, ע"ב. מדברי הרקנאט הביא כבר קודם; את לשונות הזוהר הוא מביא וביחס של כבוד רב.

104. שם, פרק ב', דף צ"ד, ע"ב-צ"ה ע"א. דומה, שהעדיף להביא דברים אלה שלא במישרין מהרקנאט, משום שכך יש בידו הסכמת שני מקובלים על הקטע החשוב לו. הקטע גופו במנחת יהודה, פרק ח', מנטובה, שי"ח, דף צ"ה, ע"ב – צ"ה, ע"א.

105. ראה מנחת יהודה כנ"ל. דף צ"ו ע"א.

106. שם, שם.

107. "כבוד אלהים", מאמר ב', פרק ב', דף צ"ד, ע"ב.

108. שם, שם, דף צ"ה, ע"א.

109. שם, שם, דף צ"ה, ע"א – צ"ו ע"א. וכן בפרקים הבאים.

האדם וחי בהם חיי עולם – בסגולה שנתן בהם¹¹⁰ המצווה עליהם...¹¹¹ ונתן להם דרך ישר להנהיגם – הנהגת עצמו והנהגת ביתו והנהגת המדינה, חקים ישרים ותורת אמת"¹¹². אלא שיש בישראל כאלה שאינם מבינים כי התורה הנגלית היא עזר לחלושי הדעת ומעוטי ימים בלבד. ר' אברהם מביא בסוף מאמר ב', ולסיומו, כתובים הבאים ללמד, שאין ה' חפץ בעבדי הכתובים. חפצו שידעו ויבינוהו, ולא שיעבדוהו על יסוד אמונה שבלב בלבד. "ולא כקצת בני עמנו בדורנו זה – בפיהם יכזבו לו ויחפאו עליו כזבים; ולבם לא נכון עמו – כי יאמינו בלא ציור מה שיאמינו... ולא יבינו... לדעת האמת מן השקר... ורבים מאבדים עצמם לדעת המאמרים, ולא יקפידו לדעת ענין הדברים... וחושב בהתעסקו הזה"¹¹³ שהוא עוסק בתורה באמונה, והוא טועה בהבנה. ולא זו הדרך ולא העיר... ואשכילך בדרך זו תלך – שלא תדבר... עם מי שלא עסק כל ימיו כי אם בתלמוד לבד ולא ראה מאורות מימיו"¹¹⁴. נמצא סיום מאמר ב' מלמד, שהוא לוחם אמנם במפורש נגד המקובלים, אך הוא מתנגד בלא פחות חריפות להתמסרות בלעדית ללימוד התלמוד, ורע הוא בעיניו קיום המצוות מתוך אמונה שבלב בלבד.

דמות התנגדותו למאמרי חז"ל וכיצד ראו דמות רוחנית מעין זו מעריציהם של דברי חז"ל עולה בחדות מכמה מדבריו לסילוק מה שהוא רואה כהגשמה וכבלתי מתקבל על הדעת במאמרים כגון אלה ומתגובת דון יוסף על מגמה מעין זו. פירוש מאמר חז"ל ש"עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים

110. רוצה לומר, בפיקודים של המצוות המעשיות.

111. כאן הוא מכניס תורה של האפודי על 'הסגולות' העוצמתית שנוטעה במצוות מסוימות (ראה לעיל הע' 75).

112. מאמר ב', פרק כ"ה, דף קי"ח, ע"ב.

113. ר"ל, 'באבדו עצמו לדעת המאמרים'.

114. סוף פרק כ"ו וסוף מאמר ב', דף קי"ט, ע"א, אף כאן הולך הוא בדרך התקפה סלולה של רציונאליסטיים יהודיים; כמדומה שגם כאן יש פרפרזה מדברי האפודי נגד חכמי התלמוד לבד, בהקדמה 'למעשה אפודי'.

ביחס זה לאלה המחשיבים את לימוד התלמוד בלבד קרוב לדעות אלו של ר' מיגאש בקושטא ר' אברהם הורביץ, אביו של בעל השל"ה, כשהתפלמס בנעוריו עם האב"ד של פוזנאן בפולין, והתריס נגדו – 'כי מה שאמר החמור שאין מותר ללמוד רק התלמוד לבד, זהו סותר באמת למה שאמר הכתר: 'ושמרתם ועשיתם, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמי'... אדרבא, כל סברות התלמוד ודרשותיו ודרכיו הם לעג והיתול בעיני העמי' אם לא נלמוד יותר מזה, כדי שנדע לבאר ג"כ סברות התלמוד והדרשות באופן שיוכשרו בעיני העמים" (Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums, Bd. 47, 1903, p. 263) וראה גם לעיל הע' 69.

והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו¹¹⁵ להבנת ר' אברהם – "פשוטות המאמר הזה אין להאמינו כל בעל שכל ודת", שהרי זו הגשמה; ו"אמנם תוכיותו דבר מושכל ראוי שיאמין כל מי שחלק לו בבינה. וזה כי המחול משל ודמיון לשפע האלדי... קרא להשכלה גן עדן, רוצה לומר, המושכל מהשפע האלדי... יתכן שרומזים על זה כמשורר גדול שעשה שירים"¹¹⁶. ועל מאמר בדבר שיחה בין ר' ישמעאל למטטרון, שהוא מביא מספר היכלות, אומר הוא: "דע לך, כי זה המאמר ראה אתו בחלום; וספר אותו כאלו היה בהקיץ בפועל. וזה, כי לא עלה על רוחו שיאמין היותו כך שום אדם בעל שכל שיהיה בבריאותו. כי איך יתכן שהאדם יספר עם מלאך – ר"ל, עם שכל נבדל – בהקיץ. וכבר היה האדון הזה¹¹⁷ רגיל בכך – לספר חלומותיו כאלו היו בהקיץ – כדאית' בגמר'..."¹¹⁸. אין לקבל את המסורות לא על חנוך ולא על אליהו החי בשמים כפשוטן – "כי עלות האדם בגוף ונפש לשמים זה בלתי אפשר... וכן אמרו באלהו שבשרו נשרף בסערה בסוסי אש והרוח עלה אל האלדים אשר נתנה. ולבשה מלאכות אחר שפשט החמר". ואשר לפירושים המסורתיים לכתובים אלה – "פירש רשי, ודעת המונינו, וגם חכמינו ז"ל" את הפשט המוטעה "כי הכניסו האל בגן עדן עם גופו"¹¹⁹. לדרך הפירוש הזאת והאליגוריזאציה שלה מתיחסים הדברים אודות "ערלי בשר, ערלי לב וערלי שפתים, דולקים אחרי דברי חכמים וחידותם רודפים, וממאמרי וספורי חז"ל נרפים הם נרפים. וקצתם מלעיגים בספורי התורה ופשטיה... ובילדי נכרים ישפיקו ונמוסי האומי' – בפילוסופי, תכונה והנדסא"¹²⁰.

לאחר שהציג את עיקרי האמונה בישראל ואת הכללים המנהיגים באיתנות דטרמיניסטית את הבריאה כלה, לרבות האדם ומעשיו; לאחר שהסביר את נתיבות ההבנה הנכונה וההגדרה המדויקת של אלהים, תורה ומעשים טובים, הקדיש ר' אברהם את מאמר ג', החותם את הספר, ברציפות ובהצגת היבטים שונים למעמד ישראל בעמים ולוויכוח שבין הדתות. כשם שפתר לעצמו שאלת 'צדיק ורע לו' בעזרת 'משטר הכוכבים' (ראה למעלה, הע' 35–40) כך ניגש

115. בבלי תענית, דף ל"א, ע"א.

116. 'כבוד אלהים', מאמר א', פרק מ"ג, דף פ"א, ע"א. הוא מצרף לכאן גם דברי הרמב"ן; וראה שם בהמשך.

117. ר"ל, ר' ישמעאל.

118. 'כבוד אלהים', מאמר ב' פרק ו', דף ק, ע"א, וראה ההמשך עד דף ק"ב, ע"ב.

119. שם, פרק ט', דף ק"ג, ע"א.

120. 'בן פורת יוסף' דף א', ע"א.

לשאלת הברכה או היפוכה בגורל העמים מתוך אותה המערכת. גם הברכות שנתברך בהן ישראל וגם המארות שנאורו בהן עמים אחרים במקרא "יש שלא נתקיימו כלל, אם טוב ואם רע"¹²¹. כך פני הדברים, משום שלמונח 'ברכה' נודעו בעברית המקראית כמה וכמה מובנים, ולימים צמצמוה למשמעות אחת בלבד. ובזו המשמעות אין הברכה משפיעה למתברך כרצון המברך אלא רק "כשמברכים אותו בברכתו, כמערכתו, ומזלו יזל מים... ולא תהיה ברכתו מנגד המערכה... אלא איש אשר כברכתו... כפי מה שיגזור משטר הכוכבים ומערכתו. כי בזה יש לאל ידו... וכמה ראינו שמזלו מסייע לו ודוחפו בשתי ידיו"¹²². נמצאנו למדים, כי גורל האדם באשר הוא אדם נחתך כרגיל, ובמסגרת העמים והמלכויות, על ידי 'משטר הכוכבים'. והתחום הפוליטי מוקדי בהויית האדם, שכן נקוט בידי ר' אברהם הכלל האריסטוטלי, ש"האדם מדניי בטבע, ואי אפשר להתקבץ אישי האדם כי-אם בדת ונימוס". ו "זהו תחייה" לעיר מן הערים¹²³; כלומר, כאשר קיבוץ בני אדם מחייה את העיר במשטרו המדיני-חברתי.

ומתוך הכללים האלה של חיי העמים מובהר גם גורל ישראל במובהק, הוא כאמור תחת כוכב שבתאי. אף על פי כן אין אדם יכול להסתפק בהכללות אלו בלא להבהירן יפה. שכן חובה על "כל איש אשר בשם אדם יכונה... לתת כבוד לקונו... מליחס אליו שום עול וחמס... ואם כן יש לחקור ולדעת מה פשע וחטאה היו לישראל שנתשתעבדו ב... גליות"¹²⁴. אלא שמאז ומעולם היה גם מכלול תולדותיה של אומה זו קבוע לפי 'משטר הכוכבים', שלפיו הודיע ה' לישראל מראש מה יעלה בגורלו. הכתובים מורים זאת במפורש. שהרי נאמר לאבי האומה 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם' ו'עבדום וענו אותם ארבע מאות שנה'¹²⁵ וכו' – ועדין לא צמחה האומה ולא באתה לעולם. אלא גלוי

121. מאמר ג', פרק א', דף קי"ט, ע"א. ההוכחות לתזיה זו אמורות אצלו שם, עד דף קכ"ג, ע"א. כחלק מהוכחת הדברים משמשת לו הנחתו של ר' אברהם ן עזרא המבטל את הזיקה אדום-רומי בפירושו לבראשית כ"ז, מ' (שם דף קי"ט ע"ב).

122. שם, דף קכ"א, ע"ב-קכ"ב, ע"ב. אף לגבי עניין זה משאיר הוא לבורא רבונות אפשרית, אלא שהיא מוצאת אל הפועל רק לעתים נדירות. "כי לא ישדד המערכה כי אם מי שבראה וזה לענין גדול כרצונו ית".

123. שם, דף קכ"ב, ע"ב.

124. שם, פרק ב', דף קכ"ג, ע"א. הוא פותח דיון זה בגלות מצרים, ובה מוצא הוא צד זכות לעם ש"לא נתן תפלה לאלדים עד זמן שכבר נשתעבדו בשעבוד מצרים".

125. בראשית ט"ו, י"ג, 'ברית בין הבתרים', וראה תרגום ירושלמי, המדבר על 'ארבעת מלכותא דעתידין למיקם למשעבדא בבנוי'. ראה בבלי שבת פ"ט ע"ב; סנהדרין צ"ט ע"א. הרמב"ן למקום.

וידוע לפניו שמזלם יהיה בשבתאי, ובחלקו היהודים והכושיים; וכן כתוב: 'הלא כבני כושיים אתם לי בני ישראל'¹²⁶. והוא מורה על העבדות ועל השבי ועל עצבון ובכי ואנקה ואבל'¹²⁷. דומה, ששורת ההגיון המכתיבה לו משפטים כגון אלה, והם רבים אצלו, היא, שהבחירה החפשית של יחיד ואומה, לו היתה במציאות האפשרי, מבטלת היתה בשורתה של נבואה מלכתחילה שעם יחטא וייענש. אלא שאין בנמצא בחירה כזו, ולפי הגורל הקבוע היו הרבה מאות שנות עבדות שמורים להם לישראל, כיון שהם במערכת 'בני כושיים'.

ה.

קנאתו לכבוד עמו ואלהיו, בצירוף אופק ההתעניינות בחוגו, שהיה רחב וגוונים הרבה בו, הביאוהו לכלול בספרו המסכם כמה עניינים המתלכדים יחד רק מכח מגמות אלו ומדרך ההתבוננות הסקרנית בעולם ומלואו המתגלית בכתיבתו. מהם דברים הבאים במישרין להרבות כבוד לישראל ולעודדו בגלותו. הוא הכליל סיפורים ו'מידע' על נידחי ישראל¹²⁸ בשאיפה להוכיח שלא גלה כבוד ולא נגזז שלטון עצמאי מישראל, הדברים כמות שהם באים אצלו נוגעים ולא נוגעים בענייני עשרת השבטים¹²⁹. דעת הקהל היהודית בארצות השולטן בימים ההם היתה ערה ביותר לשאלות כגון אלו. עדים לכך אגרות שונות של בני הזמן וסיפוריהם, כגון ב'קול מבשר' של בן הזמן ר' יצחק עקריש. אלא שגם הסיפורים המתונים ביותר ביחס שאצל המספרים האלה עדיין הם מעולם ההגזמה בהשוואה לסיפורי ר' אברהם. ידיעותיו הן על "פלאשה אשר בארץ החבש, שאומרים עליו שהוא מלך גדול ואדיר בין המלכים". ונעשה השבט לאיש שליט, מתבלט בין שאר מלכים שאינם מבני-ברית בחבש. את ידיעותיו על תימן קיבל מפי "שרים ושופטים וסריסים רבים ונכבדים היושבים בשער המלך, הבאים משם", רוצה לומר, מתימן.

126. עמוס, ט, ז', התרגום למקום: 'הלא כבני רחמימן...'. הקראי דניאל אל קומסי במאה העשירית: "הלא כבני כושיים-כאחד, לולי למען שמור תורה, הלא כמוכם כבני כושיים כאחד"; רש"י למקום: דמיון מבחינת 'היהפוך כושי עורר'; הראבע-מצד ידיעת האב המוליד; הרד"ק, אולי מתקרב להבנתו של ר' אברהם: "כבני כושיים", שהם עבדים, והם השחורים מבני כוש... שהם נמכרים לעבדים; כן היה ראוי שתהיו אתם עבדים לי, כי מבית עבדים קניתי אתכם והעליתי אתכם מארץ מצרים". וראה גם לעיל הע' 36.

127. 'כבוד אלהים', מאמר ב', פרק ב', דף קכ"ג, ע"ב.

128. תחילתם שם, קכ"ג, ע"ב - קכ"ד, ע"א.

129. ראה קובץ על יד, כרך ד, ברלין, תרמ"ח - 1888, א. נויבויער, קבוצים על ענייני עשרת השבטים ובני משה וראה 'קול מבשר' קובץ סיפורים ואגרות שפרסם בן הזמן יצחק בן עקריש, קראקא, שני"ה? - לגוונים שונים ומשתנים של הספורים עליהם.

הידיעות על עצמאות יהודית בדרום חצי האי ערב פונות להוויה של שבטים ה"יושבים באהלים" ... אין עליהם שר ושופט ... דבר אין להם עם אדם. ואינם נותנים למלכי הארץ לא מס ולא ארנוניות. אפילו שוה פרוטה". והרי זה ציור של חרות בידואית תחת ממשלה מרכזית ובמתח מרדני אתה. גל הידיעות מפנה צפונה למכה, "מהלך שני ימים יש שם פחת ליהודים במדבר בארץ. ויש להם שלשה מגדלים". מאיזור זה הגיע אל ר' אברהם מעין 'דוד הראובני' בזעיר אנפין. "וכבר ראיתי אחד מהם שהיה בא לארץ הצבי, וטבעה הספינה. וטבעו בים סוף חבריו והוא ניצל על לוח אחד. ו... בא לביתי וישב שם כמו שלשים יום ויותר. ואמר שהם כמו אלף בתים ות"ק בקירוב. ועליהם נשיא אחד. וכולם משבט מנשה ויש להם ספר היחס". הוא שמע שמועות על עוד קבוצות קטנות עצמאיות של יהודים בסביבה ההיא. "וכתבתי זה להגיד כי ... ה'... קיים בדבורו... לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו, וכל ישראל נקראים בשם יהודה"¹³⁰.

זו עדות ותמונה שאין בהן לא צבאות אדירים ולא מלחמות אין-קץ, שלא כברוב המכריע של הסיפורים בעניינים אלה. הסיפור של ר' אברהם הוא על שליטים ושבטים בתוך מלכויות הגויים. מספרי האוכלוסייה, במידה שהם נמסרים, קטנים הם, וסמלי העוצמה קלושים ביחס. הכל בגבולות האפשר במציאות הפוליטית והדימוגרפית. אשר הוא מחפש זה המכנה המשותף של עצמאות ולא שפעת הכח והפלא. ליהודים הוא מתכוון, חלק אינטגרלי של האומה בהווה, ולא לעצמאות מעבר להרי חשך. מפת הגילויים של עצמאות יהודים פותחת אצלו מקרן דרום-מערב ביחס למקום מושבו, בחבש, ועולה דרך תימן צפונה-מזרחה. ועם כל השוני 'הריאליסטי' זו מפה ואלה סמלי הווייה, שמהם צומחים ועולים גם הסיפורים המגזימים ברובם.

לכבוד קהלות ישראל בהווה סביבו ולתהלת מוסרן החברתי ודרכי ההגשמה של העזרה ההדדית ברוח כלל ישראל, נוקט ר' אברהם בשיטות מגן מקובלות על בעלי הניצוח היהודי מימים קדמונים¹³¹. ופונה ר' אברהם לשבח את אורח החיים של קהילות ישראל ולסלק טענות נגד מדותיה המוסריות של החברה הזאת. ודאי שאין הגלות מתמשכת בשל שנאת-חינם. שהרי "עתה אין אומה ולשון שיעזרו קצתם לקצתם וישתדלו

130. מאמר ג', פרק ב', דף קכ"ד, ע"א-ע"ב.

131. ראה למשל הגנה מעין זו על חיי היהודים ומוסרם אצל ר' יוסף קמחי, ספר הברית, מהד' אפרים תלמני, ירושלים, תשל"ד עמ' 26. וכן ראה: ח.ה. בן-ששון, ייחוד עם ישראל לדעת בני המאה השנים-עשרה, פרקים ב', ירושלים, תשכ"ט-תשל"ד, עמ' 207-212.

להציל אחיו העברי או העבריה מכל צרה... שאם יתפסו יהודי... למלכות, עם היותם יודעים שהוא חייב בכל אשר יעשה לו, כל אחד ואחד מהיהודים, אפי' שלא ידעו... ימהר... מעשהו... אם יוכל להצילו... אפילו שיהיה רשע. זה דרכם כקטן כגדול, עשיר ורש... וכן מעשרים ממונם לפדיון־שבויים על זרים ונכרים אשר לא ראו ולא ידעו מאין המה, רק שבשם ישראל יכנה. וזה מעשים בכל יום תמיד ודברים בעינינו ראינו ובאזנינו שמענו. כי כן מנהגם הטוב בכל קהילות הקדש... והיהודים... היושבים בערי הפרוות עושים זה בהשתדלות נמרץ... כאשר תשיג ידם, ואם הם מועטים¹³². זו עדות יקרה לא רק לרצף בדרכי הפולמוס היהודי אלא גם, ובעיקר, על מצב פדיון השבויים בארצות הסולטאן, ברציפות מתמדת – כתשעים שנה לאחר הפדיון של מגורשי ספרד וכשבעים שנה לפני שהגיעו לשווקים של ערי טורקיה ולפדיון על ידי יהודיה שבויי הטטרים, יהודי אוקראינה וסביבותיה, שנשבו בעת גזירות ת"ח־ת"ט.

ו.

כמה ממוקדי ההתעניינות המתרחבת ומתפזרת של ר' אברהם – מהם כאלה שלא פג עניינם החברתי וגדל ערכם המחקרי כיום – מתגלים מתיאורים ומסורות שהוא מעלה להסברת טיעונו העיוניים. בהם הוא ניצב כאיש חי וער, הקולט מן הסביבה הרחוקה כקרובה הדי המציאות, ומעבירים להיות נדבכים בבניין שיטתו, בעיקר ככלי התקפה ומגן של ויכוח.

הרבה מן המציאות הזאת, בחלקם קטעי מדע ופסיבדו־מדע, משוקע במשלים שהוא ממשל¹³³. מעין סיפור בהמשכים מסביר ומציג דגם של מינים רשעים, והוא תיאור הדרוזים אצלו. יש להניח שהוא לקוח ממקורות מוסלמיים

132. 'כבוד אלהים', מאמר ג', פרק ג', דף קכ"ו, ע"א. הדברים הם פתיחה להוכחה שהדור בכללו אינו פרוץ בעבירות.

133. כגון הפלת עץ בסערה והתוצאות מכך; הכסא ויחס העושים השונים בו – מאמר א', פרק ב', דף כ"א, ע"א. שלוש פעמים חוזר משל המלך שקבע ארוחה מראש – שם, פרק י"ג, דף ל"ד, ע"ב; פרק י"ח, דף מ"א, ע"ב; פרק כ', דף מ"ח, ע"א. כח המגניט נאגב אצלו הוא תמיד "מורה באצבע הקוטב הדרומי". (דף מ' ע"א). – פרק י"ז, דף ל"ט ע"ב – מ' ע"א. משל האמן שרק לו שלמות הידיעה על טיב אומנותו – פרק י"ט, דף מ"ג, ע"ב. משל הגנן והגנינה המושקית והמתוכננת על ידו – פרק כ"ב, דף מ"ז, ע"א־ע"ב. להסברת דרכי הנפש משל מהיספוגות הריח בבגד או בחלל בית – פרק ל"ה, דף ע', ע"ב. להסברת היחס בין השכל לתאוות – משל מן ההבדל בין שלטונו של שר לשלטון "אנשי צבא" חסנניים – פרק ל"ז, דף ע"ג, ע"א. משל רופא וחולה – שם דף ע"ג, ע"ב. משל הכלים והמשי המיוצר בהם – מאמר ב', פרק כ"ב, דף קי"ה, ע"א־ע"ב.

אורתודוכסיים עוינים להם. הדרוזים הם שגרמו להם לישראל להאמין בגלגול נשמות "והוא טעות גמור בידם נשאר להם מהפאגאנוש, ונקראים היום דורוזי"; והם היו כת כופרים אשר מחה השם ית' שם מן העולם והנשארים ימקו בעונם בארצות אויביהם"¹³⁴. הם ה"יושבים בהר הלבנון"¹³⁵. רשמם העיקרי של הדרוזים הוא בעיניו, שלדעתו מהם בא מה ש"מזמן רב וימים קדמוניות נפל טעות בפי רוב בני עמינו... להאמין בגלגול הנפש... כאלו היה פנה אחד מפינות התורה. ופשטה הנגע בקירות לבם. והוא טעות גמור בידם"¹³⁶. בשפע של טעמים נלחם ר' אברהם בטעות חמורה זו¹³⁷. תוך כדי דיון בעניינים של עבודה זרה ומקורותיה סיפר על שרידים שלה בפועל ממש בימיו ובסביבתו, בקושטא; הפרטים נשמעים כלקוחים מריאליה, וראויים לבדיקה¹³⁸.

כאמור היתה האצטגנינות מיסודות האמונה שלו, ואחד ממוקדי המתח בינו לבין חוגים אחרים בקהלת הספרדים בקושטא, אף כאן לפנינו משקע רב של ידיעות ושל התעניינות רחבה ומעמיקה במדע זה ומקורותיו. ר' אברהם הקדיש את הפרקים י"א-כ"ג במאמר ג'¹³⁹ לתיאור נרחב ומפורט של הציורים שראה בכתבייד אסטרוולוגיים שונים, מאסכולות שונות בציור 'הדיקאנים' של המזלות. הדברים נכתבו בהשתדלות להיות מוחשי ככל הניתן בתיאור מילולי של קווים וצבעים, ובציון בעלי המקורות בהם ראה את הדמויות. למשל - "מזל תאומים... יש לו שני גופות... ויעלה בפנים הראשונים זנב הצורה הדומה ראשה לראש הכלב, ואדם ובידו שרכיט. ויעלה בהם מפאת דרום שני עגלות, בהם ימשכו שני כושים, עליהם אדם יושב מנהיג אותם. גם יעלה שם החיה בעלת קרן א', ויאמרו חכמי הודו כי שם תעלה אשה יפה עומדת באויר והיא יודעת. ויעלה שם לדעת בטלימוס ראש אשר בידו הרסן ורגלו הימנית וקרן השור ושכם הכלב ורגלו השמאל וידיו. ויעלה בפנים השניים אדם יש לו כלי ניגון מזהב והוא מזמר בו. ועולה שם חיה עומדת על אילן וזאב שיש בידו סימן. ויאמרו אנשי הודו כי יעלה שם כושי

134. מאמר ב, פרק י, דף ק"ד, ע"א. בעיניו היו איפוא הדרוזים שריד של גוף דתי קדמון.

135. שם, פרק י"א, דף ק"ה, ע"א. דוקא פרטים אלה שלו, הם שזכו לאיזכור בספרות המודרנית, אולי יותר מכל עניין אחר בספרו.

136. שם, פרק י', דף ק"ד, ע"א.

137. שם, בפרקים י' - י"ד, דף ק"ד, ע"א-ק"ט, ע"א.

138. מאמר ג', פרק י', דף ק"ח, ע"ב - ק"ט, ע"א. כן הוא מוסר על "מגדל הנחשים" וסכנותיה, שם פרק ה', דף ק"ל, ע"א.

139. דפים קל"ט, ע"ב - קמ"ג, ע"א.

וראשו קשור בעופרת ובידו נשק, וכובע ברזל בראשו ועל הכובע עטרת משי... ויעלה בפנים השלשיים – צורת אדם נבהל ועל ראשו מצנפת ובידו כלי תופים מזהב ויעלה שם כלב נובח ודג הנקר' דולפין¹⁴⁰. ובכך אמנם שאב ומסר ממסכת נרחבת ומפותלת של אסכולות אסטרוולוגיות ושל ציירי כתבי יד¹⁴¹. אף דון יוסף הכיר ציורים כגון אלו; עליהם ונגד ההתעניינות בהם שפך את לעגו: "מי שמע כזאת ומי ראה על האבנים, מי עלה שמים... וראה שם צורת טלה ולא כבשה, שור ולא פרה, אריה ולא לביא, בתולה ולא בעולה... ומה שאמרת שמהם זכרים ומהם נקבות... הן אלה דברי שחוק ודברים זרים"¹⁴².

ז.

יש בכמה מקומות ב'כבוד אלהים' ו'יכוח כולל עם הנצרות, הנשען ברובו אל הפילוגים והכיתות בה מאז ומתמיד, ובייחוד באספקלריה של פיצולה בהווה, רוצה לומר, בעידן הריפורמאציה והקונטררירפורמאציה באירופה¹⁴³. הוא קיבל דעות מן הסביבה משום שהעריך מגמות דתיות בחברה של אומות העולם. "ואל תאמין שימצא בזמן הזה, אפי' בין אומות העולם, מי שימרה פי ה' להכעיסו במעשה ידיו בזדון. אלא שיצרו גבר עליו; ואין לאליהו לעמוד כנגדו. ואם יאמרו לו: מדוע ככה עשית? הלא כה דברו: יצרי הטעני ואל רחום וחנון ה'..."

140. מאמר ג', פרק י"ד, דף ק"מ, ע"ב. הדגשתי מקומות המלמדים על הגדרת מקורותיו ועל השתדלותו למסור בנאמנות את הציורי במה שראה.

141. ראה את הספר המסכם בעניין זה: W. Gundel, *Dekane und Dekanensternbilder* (Studien der Bibliothek Warburg, Vol. 19, 1936). בייחוד שם, עמ' 91–90 על רשימת דיקאנים של חכם יהודי קדום שנדפסה עם ספרו של פתולמיאוס בויניציה 1493 וכן 1519; שם, עמ' 91 על חיבורו של רופא ויניציאני שנכתב ב־1455 ונדפס 1544, ובו בשני דפים תיאור משולש – לפי היוונים, הפרסים והיהודים – *de faciebus signorum et eorum imaginibus* – הווה אומר, מבנה ומגמה הדומים לשל ר' אברהם; שם ע' 160–174 טבלה משווה: *Die Dekane nach den literarischen Darstellungen, Bilder und Attribute, Bildbeschreibungen* Ptolemäus, *Liber de imaginibus*. אודות

142. 'בן פורת יוסף', דף ג', ע"ב.

143. 'כבוד אלהים', מאמר ג', פרק ג', דף קכ"ז ע"א – קכ"ח, ע"ב. ראייה הוא מביא מדבריו של ר' נתן ׳ תיבון, איש פרובאנס (שם, דף קכ"ו, ע"א ע"ב). דברים שלא יכול היה לראות אלא בכתב יד. על חיבורו של ר' נתן ׳ תיבון, ומגמותיו הפולימיות ועל טיב מובאה זו שר' אברהם לקח ממנו ראה: ח.ה. בן־ששון, היהודים מול הריפורמאציה, דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים כרך ד, ירושלים תשל"א, עמ' 65 – 66 ונספח א', עמ' 111–113. להשפעת הדברים האלה על ר' אברהם שם, עמ' 83–85 ונספח ב', עמ' 114–116. בנספח זה אני מביא ומבהיר שאר דברים של ר' אברהם בעניין הנצרות וכתותיה.

והנה אין זה פורק עול כלל¹⁴⁴. ובמידה רבה מבוסס יחסו אל הקלחת של כיתות הריפורמאציה על הלהט האנארכי של אמונתן. וויכוח בפועל ממש בינו לבין נוצרי¹⁴⁵ נערך כאשר "בא לביתי איש ערל, ספרדי, חכם בעיניו", שהציג שאלות ביחס ליהדות¹⁴⁶. הויכוח השאיר כנראה רושם רב על ר' אברהם ונחרט יפה יפה בזכרונו, או שערך, בו במקום ובשעת הוויכוח, רישום הדברים בו. שכן רבים הפרטים הנמסרים, והם נשמעים אותנטיים; וקשה להניח – לגבי כמה מהם לפחות – שיהודי היה ממציאם מדעת, לשימם בפי נוצרי. הספרדי מוצג כיודע דקדוק עברי; מסתמך הוא על שימוש בכל"ם; "ויקרא בקול גדול יהודית"¹⁴⁷; אף ניקוד ומסורה אינן נסתרות בפניו¹⁴⁸. מסתמך הוא על מה ש"כן כתוב בארבע ועשרים הגדול שנדפס בוויניציא, בגליון"¹⁴⁹. במהלך הוויכוח אומר היהודי לנוצרי, שיש ראיות רבות להשאת הנפש "בביבליא, שאתה מתפאר שקראת אותה יותר ממאתים פעם". ולא רק המובאות מבקיות הנוצרי מעידות על כך. ר' אברהם גם מוסר את הצגת העמדה הרוחנית של היריב. הוא ניצב כנציג ההשענות על האמונה שבלב מול העמידה על דבר תורה: "אנו נאמר עלינו שחיותנו באמונה בלבד. כמו שאתם לקחתם ראש הכתוב 'אמרת אלוד צרופה' ואנו חציו האחרון, שנאמר 'מגן הוא לכל החוסים בו'¹⁵⁰ – באמונה לבדה דיים. כי הבאים לחסות תחת כנפיו לא יצטרכו לקיים מצות התורה"¹⁵¹. אלא שלגבי בעל הלך-רוח כשל ר' אברהם מסירת התביעה הפידיאיסטית מפי נוצרי היא אירונית; שהרי עולה ממנה העדר היחס לאמונה בנתיבות התבונה באמרת אלוה, כראוי; ואינה בהכרח מסירה נאמנה של דברי הנוצרי. ואכן נשמעת בהמשך הדברים אירוניה הלקוחה מרוח האפודי באגרת 'אל תהי כאבותיך'; "אמרת לי – הוא¹⁵² יהיה מחסך ומגן לך ולא זולתו"¹⁵³. הלשונות מטעים להניח שאכן לפנינו רישומו של ויכוח בפועל ממש. ברם, סגנון הויכוח חביב היה כנראה על האצולה של גולי ספרד. גם 'בן פורת יוסף'

144. 'כבוד אלהים', מאמר ב', פרק י"ג, דף ק"ז, ע"א; וראה ההמשך בעמ' ב.

145. הויכוח רשום בשלשה פרקים: מאמר ג', פרקים ד' – ו', דף קכ"ח ע"ב – קל"א, ע"ב.

146. שם, דף קכ"ח, ע"ב.

147. שם, דף קל"א, ע"א.

148. שם, דף קכ"ח, ע"ב.

149. שם, שם.

150. שמואל ב', כ"ב, ל"א.

151. 'כבוד אלהים', מאמר ג', פרק ו', דף ק"ל, ע"ב.

152. ר"ל, ישו.

153. ראה הע' 151.

ערוך כלו בצורת ויכוח בין 'מקשה' חריף לבין הדוכוס, 'החכם' בויכוח, דון יוסף. ואף-על-פי שמכלול הדברים אינו מאפשר להניח שזה ויכוח עם נוצרי המטיף לאמונתו, שכן אין שם אף טענה למען הנצרות ואין שום תשובה לה במישרין, העמדת פני החיבור היא מכל מקום בבהירות מול פני חכם אסטרולוג שבא מאירופה¹⁵⁴.

ח.

כללם של דברים, הפרסום מחדש של 'כבוד אלהים' עשוי להעלות בפני המחקר ואל בית החיים של תרבותנו עולם שלם ששקע, משום שאוצרותיו הסגוליים הכבידו על מגמות התפיסה וההתעניינות של החוגים שנעשו מעצבים את דמות תרבותנו בימים שלאחר המאה השש-עשרה. והעולם הזה – של ר' אברהם ן' מיגאש, של דון יוסף נשיא ומרעיו החכמים, ובמידה מסויימת גם של ר' אליעזר אשכנזי ושל ר' אברהם הורביץ – הוייתו הרוחנית תוססת, מגוונת ומלאה מתח רגשי והגותי. בקושטא, שבה ומן האווירה בקהילתה עיקר המושב בחיים של 'כבוד אלהים', עולים הגיונותיו של בני החוג העליון של תפוצת ספרד, כמאה שנה לאחר הגירוש, אודות אלהים וגורל האדם, אמונה ומה טוב או רע לה, בביטויים תקיפים וחדים של אנשים שהיו רגילים לא רק להגות כי אם גם לצוות ולהנהיג. הלכי הרוח, אופקי ההתעניינות ושפע המידע שנלקט במרחביהם, ערנותה של הסקרנות האינטלקטואלית וכיווני הסתכלותה הרבים, הבנייה המחשבתית ושיטתה ונתיבות ההגות של חוג זה מתגלים כמקיפים, מסתעפים ומתפזרים ללקוט בהווה ובשדות המורשת, הן היהודית הן זו של אומות העולם. האקלקטיות הלוקחת מכל הבא ליד, באם רק ניתן לשלבו במערך היהודי שמקים החכם מישראל, נראית ברור והרבה הן אצל המצהיר שזכות היא וחובה ללמוד חכמת העמים ומפי כתביהם והן אצל האומר כי מקורות

154. האמור בשער 'בן פורת יוסף' "אשר הוכיח ונתוכח עם חכם וגדול בנוצרים פלפלא חריפא" יש איפוא להבין – חכם יהודי שהוא גדול בין הנוצרים. ואירופה צפה ועולה בויכוח כגורם של התפארות למי שמכירה והשפיע בה. דון יוסף מתפאר – "הן כל דת נימוסכם וחכמתכם ראתה עיני... ותשמע הארץ, ארץ צרפת וספרד, אשכנז וריפת ותוגרמה, ארשת שפתי" (שם, דף א' ע"א); "הלא ידעת אנשי אלימניא ופרנסיא נקובי השם, השרידים" (שם, דף ד' ע"א). ולא ברור לי אם הוא מתכוון בכך לשאינם בני ברית בארצות אלו, או ליהודים תושביהן. 'המקשה' מציין עוד יותר על הדוכס את השפעתו שלו באירופה. "ויען המקשה, שאל נא הדוכוס ליגואן ממנטון, ולניקולא ולאנטון, ולכל אצילי חוזה ונכבדי ראגוזה – אשר הגדתי להם כמה שנים מן העתידות" (שם, דף ר' ע"ב). למרות השמות הפרטיים נשמע גיבושם כחריזה המכוונת להעלות את קסמה של אירופה. ומתיימר 'המקשה' שלמד "עם גואן די מיליץ מבחר הקצינים" (שם ז' ע"א). ושמא כאן משהו ביוגרפי ממשי. מכל מקום האנשים יושבים בקושטא וצופים לעבר אירופה.

חיותו הרוחנית הם בעולמות של מעלה יהודיים בלבד, של נגלה ונסתר. ומצטרף קו זה של דרך לימודם ויצירתם אל שאר קוים לומר, שהאירופיות, במוקדיות ספרדית, חשובה ביותר לגביהם.

ר' אברהם מתכוון היה להציג בעקביות שיטתית מגמה אחת בלבד למחשבת האדם מישראל ולהנהגתו. אלא שאחדות זו לא היתה בידו. חיבורו מעין פסיפס-אמנם הדוק יפה יפה, ובכמה צבעים דומיננטיים - של יסודות הגות ואמונה. ביולוגיזם ואסטרולוגיה משתבצים אל חיבת החק והעונש בחיי החברה, ומתהווה מהם יחד דיטרמיניזם קפדני, המתיימר להקיף הכל ולתת טעם מספיק לכל. משטר זה הוא לאו דווקא על טהרת משנתו של הרמב"ם, אך לשונותיו של ר' אברהם, בייחוד אלה הפולמוסיים, מבטאים בעוז ובתוקפנות את הלכי הרוח ואת ההעדפות של מחנה חסידיו של הרמב"ם מאז המאה הי"ג. במיוחד גדולה זיקתו לשיטת הפרשנות של הקיצוניים במחנה זה, וכמוהם הוא בעד מגוון רחב של מרכיבי ההשכלה של היהודי - כשחכמת 'יוון' היא מוקדית והתלמוד בצד.

הדיטרמיניזם של ר' אברהם קרוב להנחות יסוד של ברוך שפינוזה בענייני אלהים וטבע, אדם, כחות נפשו ומאוייו. הווה אומר, מחשבת שפינוזה ישבה הרבה יותר איתן בתוך מחשבת החוג העליון של תפוצת ספרד בדורות הסמוכים לו מאשר רגילים לסבור עד כה.

קרוב להניח שלא ר' אברהם היה בפועל ממש 'המקשה', יריבו של דון יוסף. ברם, 'בן פורת יוסף' מוכיח, כי הדעות המיוחדות ל'מקשה' הן בנקודות מרכזיות דעותיו של ר' אברהם; ואילו השקפות ושיטות מחשבה - כגון האמונה בכח השמות וההערצה של תורת הח"ן - שר' אברהם מתקיפן הן הן גופי תורה ויסודות האמונה לדון יוסף וחוג החכמים מקורביו. סביב הפקעת של אסטרולוגיה ושאלת 'צדיק ורע לו' שוטחים שני מחנות ההגות האלה סוללות של טעמים ואירוניה לכאן ולכאן.

מתחזור, כמדומה, שהתנגדותו של ר' אברהם לייחוס כח כל שהוא לשימוש בשמות הבורא ולעגו לאמונה בסיפורי ניסים היא לא רק משום שאין אלה עומדים בפני ביקורת השכל של הנוטה לפילוסופיה, אלא גם משום שאלה נותנים לו לאדם כחות וכלים הפורצים מעצם אפשרות היותם את גדרו 'משטר הכוכבים' וכבלי הביולוגיזם. בלחמו בקבלה לוחם הוא לפי דרכו באנארכיה. ואילו מגינם של השמות ופלאי הקבלה עושה זאת בסארקאזם ובניסוחים ראצינאליסטיים - והוא הדין בדברי ההתנגדות לאסטרולוגיה - היאים לממשיך, ביודעין או שלא ביודעין, את דרך ויכוחו של ר' יהודה אלפכאר נגד ר' דוד קמחי, למשל. וכך נותן טיעונו של החוג הפרוקבלי בקושטא בטיעונו

ובסגנונם כאחד גם ביסוס לבחירה החפשית של האדם וגם ביטוי לרציפות של התפוצה הספרדית.

במכלולם מוסיפים דברי העדות הזאת הוכחה לאחדות של תרבות ישראל במאה השש עשרה - מושרשת, עשירה וחידושיה באים מעגינתה גם בהגות העבר גם בהויית היהודים ובעיותיהם, בתוך תרבות אירופה בעיקר, באותה המאה של הריפורמאציה. והיא המאה של גדולתה המדינית והחברתית של תורכיה השולטנית.

חיים הלל בן-ששון

ירושלים, תשרי תשל"ז

ספר כבוד אלהים

אשר חבר החכם הכילל הרופא המובהק כהר אברהם ׳ן מ׳נאשׁן הלוי
זל זה כרפס כביתו וכחומתיו של המחבר הכ׳ בהשתדלותאשתו חסת
חיל מרת אבתר מלכת אשר פנה עליה לפני מותו לאמר אשר לא תצטור
ולא תמיש מחכמותיו ומינין ושחאל מכלתיו קנים אתה בדבר העוב אשר דבר
לה להוכיח לאור תצלומת קספר הזה וכאומרו מהללו לשום לו פארית
על פני האדמה טוב מבני׳ ומכב׳ כי עקר תלדותיהן של נדיקים מנזות
ומצבים טובים הן נדיק כארץ יסלם ותלמוד תורה כנדר כלם
ואכלו חי לצלם זה שמחווה וזכרו כי בנים לא היו לו.

ומאמר החכם בעלה עטרת ראשה אסתר

עישה אחרי מותו כאש

היתה בלחמאשתו בחיים חיותו.

חגרה בעומתיה ותאמן

ורועותיה לקיומנות

אדוניה

בקושטנינא

קרית מלך רב ממשלת אדונינו המלך שולטאן מוראד

ידום הורדותנשא מלכותו אמן והיתה התחלת

המלאכה יפה וזכרה מזקקת שבעתים בהמשה עשר

יום לחדש אדר ראשון בשנת ער כי יבא שׁו׳ לה׳

ברחיו ובגולה השלימו ולהרפים ספרים אין קץ אמן

מפתח למנא דברי חפץ בשמות איש על דגלו ואיש על מקומו ימנא כתוב ובקשת משה ומנא כי תדרשנו :
בזה הענין יבאר במה ידלו השמות . ובמה יהיה לז' יתר שאת ויתר עז המעלה וכבוד כל **אחד על חברו** והוא מארבע סבותיו מזה הדרוש אשר הוא בערך השומר . והנורה והוא אשר **בו יהיה הדרוש עומד וקיים בענין** הוא משאר מי שמשנתק אליו בחיבו . והנזעל . והתכלית **שזה החבור כלומחמדים מארבע פעמותיו ומנה לאמר שיאמר בעת שיש חפץ דבר מה מפי המדבר דבר זה כבר אמרו פלוני ומכאן ראיה לדבריו ממאמר בממרא בתרא וסרעה הקומחת באומה מקברים אליו :**

פרק ב יבאר כי ה' הוא האל הדין אין עוד מלבדו ומכאן ראיות מוצתות שזו אפשר להיות
זולתו וית שמנו ויאמר שהשכלים הכבדלים מן האמר לא יבדק עליהם מאמר הכמה -
וכי אין לומר שכוונתו שהמכונות במציאות אינם חסרין בחסן כך יהיו לו שערבו שיש אלדו
זולתו - ומבאר איך לא יבדקו דברים אלו והוא יוכיח באדושה דעת בשד מימי עולם ושמים
קדמיות וכבר הכניאום מנבים דבר זה מאד - וכי הא' נזר לתת לאדם שכר ועונש כפי
מעשיו ומכאן על הדיוט שאין לה' זולתו ששה ראיו' בהיותו ועוזו ומכאן מה היתה הקב"ה להכין
הפלטופים ראיות רבות להורות כי אין זולתו וית שמו:

פרק ג יבאר איך יבשר לומר לשל'ת עזרא אסד ומה האסד האמתי וענין העצם והאס
לכזה מינים יקלן ומבאר כל אסד ואסד מהם על מתכונותיו ושהאסד האמתי
הוא הכקידה והאסד האמתי אשר יביא בפרק השכל האסדיות הנו' בפרק זה איץ ליתם טעם א'
מהם לשל'ת:

פרק ד יבאר סוגי האחד - ושם העם נודק יותר על הזרה מעל ההילי שזה כמנא בפעל וזה כמנא בכח לבד - ושמוי האחד הם הא' קענכ ר"ל האחד הצנמיו והכ' האחד המקריי ולכלם בשם יקרא באר העב - וזה הזרה עם היוקר אחד אמתי אין ערוך אליו אין ראוי ליחס אותה או לדמותה לאלית כי מציאותה כזולתה אפי' בשכל כי היא קניי הקו ויבאר האחד האמתי שיער לא מרששיך לניחשו לא ית' וזה לשלל שאין ית' מאחד - ושאין לימר שהאלית כת' בלית השגשגות מן השמרוא' ממאמר הכמה ולא יכרך כי אם על הנסח ומשיב על זה בדרך כסוף ומבאר שתיף מלת שמע ומבאר פס קענשה וכשמע שהציבו פהוץ ומבאר פסוק שמע ישראל על דרך הסכמה באמת ומבאר שתיף אלדים ומבאר פסוק ויהי כאשר

התענוטותיהם וכו' פירוש נא הידבר דבור על אופניו ומביא הכלל העולה מהב' פרקים ולמה אינו ראוי ליתם שום אחד מהם לא ית כי אם הנז' לבד:

פרק ה

יבאר כי הוא ית אינו גוף ולא כח בנפך ומביא על בלתו היומונוף ארבעה ראיות ועל שאינו כח בנפך ראיה מופתית ואין לא ישיגהו שום דבר מן המקילים • ושהוא ראשון בלי ראשית ואחרון בלי אחרית ברורות • ומביא דברי הרמבם ז"ל מספר המדע שברכים עין עם היותם האמת והנזק • ושחכיו ישמעאל כדר השתדלו לקיים הדברים ההם ודבריהם תמוהים ומביא דברי אבוחאמר מספר הכיונות ודושה אותם כולל יבוצו בלכיהם • ומבאר כי כל נביא שימצא מן ההעדר אל המציאות בין שהיה בכח ויבא להעל בין שביצא מן ההעדר הקודם להיות יתחלק לב' חלקים • האחד אשר כשישלם לא יבטור עוד לכוועל כלל בבית לבונה והבדל לתופר והכסף לכנר ודמיהם • ואל מה שיבטור לקיום מציאותו לפועל ולא יפסק הפועל הוא להבטור לפועל תמיד ובהעדר הפועל יעדר הכלל בשלשלת המציאות ומפרש ואזיל שלשלת המציאות ואופן מציאותה באר הטב • ומביא ראיה לדבריו מדברי רמבם ז"ל ושהעולם כנרף בכוכה ורצון ולא בדרך אחרת:

פרק ו

יבאר ענין הטבע וענין המציאות • ושיש מהם שהם נמצאים בדרך טבע ומהם כפי משטר הכוכב ומהם על דרך מקרה והזדמן ומהם מסבות אחרות ושהטבעה תבדק במאמר הכמה ובמאמר האיך ובמאמר האנה ובעצם ההויה ומבאר מה הוא הטבע • ומה הוא שיאמר עליו המכנה הטבעי או דבר טבעי • ומבאר על כיון • ומפרק קושיא מאכשיריבנו שאומרים שהעולם נברא על דרך חיוב • וששם חיוב הוא שם מופכם מורכב ימשיעניכים • ושהוא ית פועל תמיד בפעל • ופעולתו לפכיו להשכיל בעצמו • ושהוא השכל והמשכיל והמושכל • ושהעולם נברא כחבר מאתו ית • ושאין ית חיוב מנריות שיהיה בטל ועומד קודם הנראו אחר היותו בתורת חסד וכדבה • אינו מוכע פעולתו •

פרק ז

יבאר שבריות העולם איך היתה אם היתה בדרך החיוב כדבריו בעל ריבכת ויתחייב מזה קדמות העולם • או אם יתכן שנברא על דרך טבע • או בדרך מקרה והזדמן או בדרך כוונה ורצון ומבטל שאינו בדרך החיוב • ה' ראיו מופתיות והוא ויכוחא דק ומשיב שאלה על פעולת השמש לבטל לפידעתו הראיות ולא עלה בדיו • ומבאר שפעולת השמש בדברים ההפכיים היא כפי המקבלים אשר הם במנאים לקבל ופעולתו מעצמו אחת היא וכשנברא העולם הא' ית לא היה נמצא אחד בעולם כי כלם נעדרים • והנעדר אין בו כח לקבל ולא לדבר וזלתו כי נעדר הוא • ומביא עוד ראיה ומוביא הכרח מהשתנו פעולת המזלות באיכויות המתהפכות והופכיים וזלתב לא יתכן שימצא דבר כזה כי אם בכוכה ורצון מבעל היכולת • ומבאר פה אף ידיוסדה ארץ וימיכי טשה שמים קורא אבי אליהם ועמדו ויחדיו • שהעולם ההוה קיים לעד במין כפסד באיש:

פרק ח

יבאר שבריות העולם בדרך טבע שקר • ושהטבע מתרש ושהתנועה

מחודש תי • שיתחייב שיקדם אליה הדבר שדרכו להתנועע • ושהזמן מחודש כי הוא כחשך
אחר התנועה ומביא דברי ארסטו מספר השמע קיום לדבריו • ומבטל החזתו בדרך מקרה •
ומביא דברי ארסטו שהוא מנהג מאד לאומרים שייחסו סוג אחד מהממצאות למקרה וכל שכן אחד
מן הסדרים השמימיים והשיג על דמקראטיס הפלוסוף • ומבאר כי הדברים אשר יתחדשו מן
המקרה לא ימצאו בעינינו הכרחיים ולא על הדוב • וניבא אותם על כי מעשה ה' לא הניחו
בכמה עינים מתהפכים הם עומדים • ופעולתם והתנגדותם וכיוצא שדרם וכו' • ושהמציאות
בדרך למציא • ופעולתו בכוחה ורצון י' שמו:

פרק ט

יבאר איך שם טבע יצדק על המחודש כי ואמר על הגשם • והגשם מורכב
מההיולי והצורה מחודשת וההיולי דבר נכח לבד • ויביאנו
לפעל על יד הצורה אשר בה יתהוה כל הווה מהשמש טבע יאמר על ג' עינינו על ההיולי אשר
הוא החומר • והוא שני מינים קרוב ורחוק • ועל הצורה והתבנית • ועל השינוי והתנועה ומבאר
הויכוח אשר בין הפלוסופים על מה יצדק יותר שם טבע האם על ההיולי או על הצורה ומבאר
שיותר יצדק על הצורה יותר מעל החומר בטענה וראיות • ומבאר והולך בטוב טעם ודעת •
וקמחלוקת אשר בין הפלוסופים האומרים שהוא יקוד אחד ומי הוא • ואחר כל הויכוחים יתבאר
שיצדק שם טבע יותר על הצורה מן החומר ושהרצון באומרו שכתהוה ב' טבע שכתחדש מזה
התחלות שבו כפי מה שחייב הטבע • והוא פועל פעולות משתנות ושל לא יפעל הטבע
פעל לבטלה כי אם לסבה תכליתיות • ומבאר שהתורה דעתה כדעת זה • ומפרש פסוק
כה אמר ה' מלך ישראל וגאלוה' כבאות והנמשכים אחריו • ומי כמוני יקרא וכו' אתם עדי
וכו' ומביא מאמר לגאליהם ומה שאמרן רשע על זה ומבאר מה הוא הענין בהיול ואכזה
מונאו • וכי הוא הכנה לקבל צורה ומפרש ואולי:

פרק י

יבאר שהזמן ממאמר הכמה מתדבק ושהזמן יתחלק וכי כל דבר מתחלק הוא
בלתי אפשר שיהיה בלתי בעל תכלית ומביא ראיותיו • והמופת המותק על זה •
וכי יש לגבול וכל דבר שיש לו גבול לא יהיה ב' • ומבאר ועולה שאי אפשר שהזמן יהיה ב' •
והרצון בזה שאמר שאינו בעל תכלית לא יהיה קדמון ומביא דברי ארסטו מספר השמע המשייבים
זה וטוב טעם ודעת • וכי יש לו חלקים מוגבלים כמו השכה והחדש והיום והשעה וראש וסוף
לכל אחד מהם ולא יאמר אשר אלה לו לא יהיה ב' • ושהר' לב האריך בזה במפרו הנקרא מלחמות
ה' כ' פרקים ממאמר • מהו ע' ה' ו' • והורם קושיא לבעלי דינא בענין העתה כאשר
עיינך תראה מיסדרים:

פרק יא

בחדש העולם ואפשרות המצאו מן ההעדר הנמור • ושהשכל מקבל דבר שיהיה
בראיה ובמופת יותר מן המקובל • עם היותה אמונה שלמה קדושה בכל לב •
יבדוי ואומר שראוי שכלמוד מן הגלוי והמפורסם הם תום והכסתר • ואחר שמבאנו היותר גדול מן
העצמים • והוא הצורה מחודש בפעל באמר שנקיש עליו שאר המצאים • והנה המקראות
כולם והעצם נתמצא בכל א' • מהם בדרך מקרה ובעצ' דע' ובראשונה • ומביא וכו' וכו' וכו' וכו'
בענין וכו' ותאמר הוא לעני' וכי ארסטו ופיעתו והכו' אחריו והגדולי מן הפלוסופים

באכזאמך וזכריו כולם מודים שהנורה כמנאת בחדוש ושאי אפשר שימנא גשם ולא כח גשם
 כי אם בהמנא הנורה . וכן כל ההדרלים אשר ימנא לכל הנמנאים כלל ופרו וכל הדרים
 המודיעים ענמות הדבר לא ימנא כי אם בהמנא הנורה ובזולתה אין מניאות להם כלל ומבאר
 עוד ראיה על חדוש העולם וזלת הכוזבים לעיל :

פרק יב

יביא עוד ראיה על חדוש העולם לקוחה מהסבה התכליתית ושלל ימנא מנא
 תכליתית אל א למנא בפעל . כי בעת שישראל למה זה כבר הודה שהוא פעול
 ושהתכלית ימנא בפעל הטבעי והרצוני לכד ומביא ראיותיו . ואמר שכבר ימנא בדבר הטבעי
 סיהיה תכלי בעד זולתו ומביא ראיה וכן בפעל הרצוני ושהם כאחז' זה בזה ושלל יתכן התאחד
 מהות עם מהות כי אם מחד פועל משני בשניהם בכללות . והוא שלשלת המניאות ומביא ענין
 פלא בתמסאח והז' זורים הככבי' לאכל מה שבא בטומכותו וה' מפלגי הככראים . ושיחוייב מזה
 שהשמים פעולים מפעל חכם לבב ואמין כח ברצון וכוחה מאתו ית' אחר שתכלית מפעלו בעד
 עולם השפל . ושאר שהם לתכלית בעד אחרים לא יסופק בהם שהם הווים מחודשים . וזה
 הדרוש ואחר שהם מחודשים אין ספק שהתנועה מחודשת שהיא מתהווה מהגלגלים והקפתם .
 ומפרק שאלה שאומרים בעלי ריבנו כי מה היתה הסבה שפעל עתה ולא קודם לכן . ומבאר
 תשובתו ומביא משל ומביא לענין שיבדיר בו הטב הכמשל ומפרש פסוק הגידו והנישו
 אף יועבו ויחריו וכו' :

פרק יג

יבאר שארסטו אין לו מופת חותך על קדמות העולם ומביא דבריו איך ה' אומר
 שהוא מסופק באומרו מייתן ואדע וכו' . וכי כל מדבר בענינים הטבעיים אי
 אי אפשר להם שידברו בענין העולם ויעייבו בהיותו והפסדו שלל ועייבו ויודו במניאות התנועה .
 ושכמניאות העולם יש ד' כתות דעותיהם מתחלפות במניאותיו . כת אחד אומרת שהעולם
 קדמון מתהווה בחיוב והוא ב' כת . והכת השני אומרת שהעולם בתחדש וכפסד פעמים אין
 תכלית להם . והכת השלישי אומרת שכת חדש פעם אחת לכד ולא עוד . והכת האחרון הוא
 מתחלפת לשנים האחד אומרת שכת חדש יש מיש כאפלטון וסיעתו . והכת השני אומרת
 שכת חדש יש מאין התחלעט כמו יונח' המדקדק . ועדת המדברים הראשונים ולזה כטו חכמי
 מורטנו . ומתוכח עם אפלטון בענין דבריו ומביא טעבות כמדו ומשיג עליו ועל כל הדעות
 האחרות בכח ז' ומפר ענין ארסיות שהטילו בעתה לבאר שהעולם קדמון ומשכר מלתעות
 עול . ומפרש ואזיל ויחזר להזכיר קבת הויכוח שכו' לעיל לנורך תקומו . ומבטל רכריהם
 שאומרי' שה' ית' הוא מכיע הגלגל הראשון ויחוייב בו חדוש הידיע והפעל ובאר שתמועתם בחשק
 ועוד מפר טענתם באמרם שהוא כימום כל הנמנאות ויחוייב סיהיו עמו תמיד ומביא על זה .
 ומביא דברי הרמבם ז' שכתב בפרק י' חלק ב' ממחשאתו כי ארסטו אין לו מופת על קדמות
 העולם . ומביא שכל מה שאמר הפלוסופים בטענותיהם כלל חסונין שדכריהם אחר המניאות
 וממנו מביאים ראיותיהם ואבו דכרכו קודם התחדשו ויביא משל העוכר ונמצי אמומה שיארע
 לו קודם באתו לעולם :

פרק יד

מבאר הסבה הפועלת להטות לב הפלוסופים לאמר שהעולם קדמון . ומבאר
 טענותם ומפר אותם . ומבאר גניבים י' ענין הזמן והעתה הוה שיתחייב מהם
 וכל מה

וכל מה שיאות לזה הענין בענין הזמן ומשיג עליוהם לומר איך ירצו להשוות דבר שהיא מסופק
מציאות ובזמן עם מציאות השם ית' וכן לא יעשה ויבאר ענינים רבים שיש בזמן וכי מציאותו
בעדר כי העבר חלק הלך לו והעתיד עדין לא היה והוא אפשר המציאות ומדבר בזה הענין
ביתר שאת ויתר עז והאריך בזה להיות רוב טעמותיהם בזמן והוא להם כמדל עז ולשנת זה
כפל הענין כמה פעמים לצורך מקומו:

פרק טו מבאר עוד ענינים המורים על חדוש העולם ג' ומביא ג' הקדמות שייכות לזה
הדרוש ומביא עוד ג' ראיות ומוספת חותך וז' ראיות שעלו למספר חמש:

פרק יו ידבר בענין הנגלים ותמונתם ושהיא תמונה במאמר הכמה והאריך והאכה
וההויה וכי היא או רכוביית או הכרחיית או טבעית והסבה הפועלת התמונה
בזה וכל גשם ברי' לגשם שיכיעהו וזה שילך בלתי תכלית שקר ושהא'ית אינו גשם ולא כח בגשם
ואיך יכיע הנגל הגשמי כי אם במאמר וכן איכס חתמועפים כבוליה כתמונת המוניטאש
ומבטל כל זה בטענות וראיות ברורות וכי אין דרך לתמונתם כי אם בחשק ומפרש ואזיל:

פרק יז יאמר שאחד היות הנגלים פעולת חכם הרשים ויכול על כל והפעל החסר
יורה על חסרון הפועל איך יבאו ממערכות השמי' דברים שלא בתקנם רשע וטוב
לו בדיק ורע לו ואומר ומטיב כי השמים כהראו בשפע אלדי וסודר בסדר ככון ושם משטרו
בארץ והוא הסדר המתקן כל ימי השמים על הארץ על כל יושבי תבל וסוכני ארץ וכן דעת
רז"ל ומביא כמה מאמרים מורים על זה ושבעת ההריון ובעת הלידה גוזרים עליו כפי שר
השעה ואומר שזה דעת תורתנו ומביא ראיה מן הכתובים שיש זמן ועת לכל חפץ ודבר זה
כתוב בתורה שמי בכביאים משולש בכתובים ומוסכם בדברי רז"ל ומביא מאמר לרז"ל שאמרו זמן
היה לאדם הראשון שיכנס לנן עדן וכו' ואומר שמאמר זה קשה להולמו ושהרצון בזה לגלות סוד
כמוס וכותן משל כאה ומתקבל להו' דיע שלא נתחדש שום ידיעה כלל כי כך גזרה ידיעתו
הקדומה ומפרש ואזיל וגזר אומר שלא לבטל הסדר המתקן הכללי בעד איש פרטי שלא כודע
מה טיבו וגזרה ידיעתו שהסדר יהיה ככוון ויכול עוד וכתן יום מועד לכל חי חשבון על כל המעש'
ושכר מנות בהאי עלמא ליבא ומביא מאמר לארסטו באות לענין ומבאר הכפקותא והכלל
העולה מפרק זה:

פרק יח יבאר שהכס שם התואר והתואר מקרה שצריך לכושא' וא"כ יצטרך לוולתו וזה
כמנע בחקוית ואיך בשם חכם יקראנו ומבאר דברי ג' גבירול שאמר
בכתר מלכות שלו אתה חכם ומחכמתך אכלת וכו' ומביא עניני התואר ומקרינו ומה שיסוי' ממנו
על כל אפיקיו ומבאר שכל מה שידע האדם או שיהיה ידוע לו מהשגחתו בעצמו על ידי חושים
חנכיים או פנימיים או שידעכ' בהקיש אותו לדבר דומה לו ומבאר מה שאמרו ההכמי' הוא היודע
והוא הידוע והידיעה ומבאר ואזיל ושהא'ית יודע עצמו בעצמו וידועו הוא הוא ואם
כתחלפו המלות הכל דבר אחד ומבאר דבריו בכמה פנים כדי שיוכח הטב ומביא משל לענין
זה ומאריך בענין זה ושהא'ית אין לו מונע מההשגה לא בעצם ולא במקרה כי אין לו מונע לא
מגדולא מגד המקבל ושההשכלה אינו דבר וולת ההפסטה מן החסר בטבל ולא ימנא אלא
כשהוא שכל בפעל ומאריך בענין זה ושא'ידיעת עצמו ידע כל המצאות להיותו התחלה להם

ומבאר ואזיל כמהנו הטוב :

פרק יט יבאר שכל חכמה לא תושג כי אם בידיעה ושכיהם לא יושגו כי אם בשכל. ואין השכלה כי אם בשכל. ובהשכלה יושגו כל החכמות והחכמה היא ההשכלה והידיעה בדבר בשלמות ומביא ראיותיו ושהשם ית' משקיל בפעל תמיד. ובהשכילו ענמו ישכיל כל המצאיים והכבדלים אשר ממנו הושפעו ומבאר ואזיל ומפרש פסוק ה' קכני ראשי דרכו באר הטוב ופסוק מעולם כבכתי מראש ופרש מקדמי ארץ קוד' שכבדא העולם בזמן שרנה כאשר גזרה ידיעתו הקדומה ומפרש משל כאשר ישא האומן את היונק ומוביא משל האומן ומפרש וירא להי' את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וברא נותן הכוונות שיתן לכל אחד הכוונה הקאותה לו. ולכל אבר ואבר הכוונה הקאותה לו והדברים הכריזים לו להרחיק מ' ויקו ושהשכל הוא ראשית כליו אומנותו ית' לעשות על ידו הכבדלים :

פרק כ שאחר שכתבאר שהוא הידוע והוא הידוע והוא הידוע ועצמו ידע כל המצאיים למיניהם ושכיהם העולם משתנים והנה יתהווה להם שכונים רבים מתחדשים בכל יום ויחוייב בידיעת' שכונו וידיעה ושלילה לכו מלדיקו ליחס אליו דבר בזה ומבאר ואזיל והוא פרק יקר הערך ומוביא דעת רלג' בידיעה ודבריו תמוהי' וכריזים עיון ומפרש פסוק היתפאר הגרזן על הקוצב בו וכו' והקטוב' הכמשכים וסוזל' בדברי רלג' ומה שאמר ומאריך להפיל דעותיו ולא ישרו דבריו בעיניו ומשיג עליו ואמר שדקו הפלסופים כמה שאמרו תכלית מה שדע ממך של' בדעך ודברים דומים לזה :

פרק כא האריך בדברי הרמב"ם ז' אשר כל דבריו האמת והבדק כולם נכוחים למצין וישרים למיבאי דעת ושאיין שתוף בין ידיעתו וידיעתו כמו שאין שתוף בין עצמו ועצמו ומוביא המחבר משל יפה וטוב דבר דבור על אכניו. ומוביא מאמר מרז' לחזק דבריו ומבי' מעשה שהיה להחכר' אברהם זכותו כע עם מל' הפרד מסה' עם הענין וכאותו :
פרק כב יבאר שהפעולה הכעשת בדבוק או שיהיה בכונה או בדרך שחוק והתול ושהפעל הזה השכיני אינו פעל חכם ואין ליחס דבר בזה לא ית' חזק שפעולתו בכונה ורצון שתהיה תפארת. עושה ויגיע ממנה תכלית לעושה והמחבה לתכלית לא ישלם כי אם בהגיע תאותו היא התכלית. והנה הוא ית' אינו צריך לתועלת מן שום אחד ואף איך יתכן שיאמר או יבוא לשוה בריה לך אמור להם שיעשו כך או לא יעשו כך בדבר שאין לו תועלת קלל ובהעדר הסבה התכליתית כבר מודע מה היה למלאכתו ואומר ואזיל כפי דרכו ומשיג שהקל' ברא' העולם כגור' חסד בדכתיב עולם חסד יבנה אם כן הסב' התכליתית הוא עשות חסד וחסדו גבר עליכו ומבאר ואזיל וכן כתוב תאות אדם חסדו. וכשיגיע חסדו בשלמה המבה התכליתית ומשיג בטוב טעם ודעת כאשר תראה עיניך מאירים ומוביא ראיה ממה שיעשה בכל יום ויום בדרכים ובפחדקות ואומר שלהי' האדם מדיני בטבע ויטרכו זה לזה יוכלו עמוד ואישי משתנים במזגם זה הפך זה ושכתן לבו את תורתו כדי שיהיה להם חק ומשפט כדי שיוכלו עמוד ויתקיים הישוב וכתן להם החקים כאשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה. ואומר שהמלאכים רל' הכבדלים יש להם בחירה ורצון בראיה מן הכתובים ומדבריו רל' ואומר שכתן להם דרך התשובה לחיות כפש ומבאר ואזיל בטוב טעם ודעת בדת מה לעשות :

פרק כג בהשגות השם ליראיו ולחובבי שמו. ושהצלחה הנמורה שאין לה
הצלחה היא השכל. ושהוא ראש ואדון על כל שאר כחות הגוף במעלה ונבחר.
והאומר הגדול הוא להנחיל שכלו מן הכח אל הפעל בעיון. ומביא מאמר לארבעה מחברים על
זה ומבאר מ'מעלות' שיש לאדם בחכמה עד הניעולאכסניא ושהמושכלות יחלקו לשני מינים האחד
אלא יושכל בהם אחד עצמם לכד אצל מעורבים עם בעל השלמות כי הם דברים דריכים אליו
ובהפסד בעל השלמות יפסד השלמות להיות המושכלות מעורבים עמו ויש מה שיכול מעורב
עם בעל השלמו' אבל כמציא בעצמו וידוע לעצמו במה שהוא הכה זה לא יפסד ויש' ר' קיים נבחי
וחי לעולם ומביא מאמר מן הרב אצל דומה ומסייע לדבריו ומפרש ואזיל. ושהאדם יש לו שלמות
האחד כח ההכנה והשכל אשר הוא ההשגה והשכל האצל זה אינו מעורב עם בעל השלמו'
שהוא בעל ההשכלה אבל עומד בעצמו וזה השכל הוא נבחי וקיים בלתי הווה וכפסד והבן והקדמהו
ותכלל מההטעאות ומדבריו חסרי הלכ וכללו ישיג לכחוא ויהיה מושגח מאת השם כי ההשגחה
כמשכת אחר השכל וכפי מה שישגהו מן השכל ושיגהו מן ההשגחה:

פרק כד יביא מאמר שיש לו לאדם להשתדל בתורה ובנ"ח מנמ' ברא קמא ומפרשו וכן
מאמר דומה לזה בנמ' על ומאמר שכל העוסק בתורה לכד דומה כמי שאין לו שולד
להניין עליו. ומפרש ואזיל וכי אין לך גדול בגמילות חסדים כגומל כפשו ונקרא איש חסד.
ומבאר כי התורה לחוד והחכמה לחוד בראיות מן התורה ומן הכתובים ומן הכתובים דבריו ראל
ומפרש ואזיל בטוב טעם ודעת וכי אלו המתעבים תמיד הם יתפכו במעשהם רבין הכונה לית
וכי הכפש החמרית היא המרכבת הראשונה לשכל לקומם אתו ולכן ראוי לחזק העבד. להנחיל
שכלו מן הכח אל הפעל. ומפרש פסוק אתה הראתה לדעת ומפרש ואזיל הכתובים הכתובים
אחריו. ושהכללים לעולם הם מעוטים מן האישים יותר ודועים ומפרש פסוק דע את אלדיו
אביך ועבדהו וכו' כי כל לבות דורש אלדים. ופסוק השכל וידוע אותי. ופסוק ופני לא
יראו. ופעמות הדברים יודע ומסבותיו בשלמות. ושהאדם שידמה הנורה לנורה לקומם
לחזק חלק אלוה ממעל וחי בהם כזה כל האדם. ושמעלת המדות מעלה רמז קודמת לחכמות
ושרוב מנות התורה בשעלת המדות בראיות מן הכתובים ומפרש פסוק ויב' אלדים את האדם
בכלמו בכלם אלדים ברא אותו פירוש שש כחה ומתקבל באמת ואין בו שום כפל.

פרק כה יבאר כי פעל הנבדל יכולה תמיד בשם שפע על כל ההרמות ומפרש והולך
ומבאר מלת ההשגח' ושהשגח' יצפיע על מי שיקרב אליו ושריד לחפש ולבקש על כל
סכמת בינה והפרי מזה כיון יראה ה' דע' אלדים תמצא ושרצה באלהים זה הנבדלים ולכן
יחשוק בחכמה ויחפש אחריה ושאל יסמך על מה שיבינהו לפסד ריהטא אלא בחקירה ודרישה כי
אז יהיה כצבא המרום במרום ומפרש פסוק כי עמך הסליחה למען תורא. וכיכל דבר מושגח
בענין מה ואמר שיש לו מורא ויבאר שהרבה מנות בתורה שהם ממעלת המדות ומביא קצת מהם
ומביא איך היא השגחת השם בעולמו וכי יש ה' דעות בהשגחה. ומפרש פסוק הושר יסד לבס
ומבאר מלת כשמה וסדר ההשגחה:

פרק כז יבאר איך אין מין חוץ לשכל ומפרש ואזיל ושהשפעה האלפית עורבך בשכל ככל

אישי המין האנושי וכל איש ישיג כפי הכנת חומריו להשכיל והתעסקו בלמוד המושכלות והבנת חומריו יהיה כפי עת ההריון והלדה • וכשפע זה תהיה הנכבדה • והנה הרב מורה בדק באר זה • וכתב שכן גם כן דעת הפילוסופים ומכיל השנה אחד ושתים שהשיגו על הרב אל אחת בענין דעתו בהשגחה שיראה שהוא דעת ארסטו בעצמו • והשיג שלמה הכייל ראה מדברי אכונדר אל פראבי שהביא בשם אפלטון ולמה לא הביא מהמלמד הראשון מתחיל החכמות והביא סגן המלמד השני • ותפס עליו הרב רבי שם טוב • שם טוב בכח קאל ואני בעניי התרתי מאמריו והשכתי עליו כפימה שהשיגה ידי:

פרק ב

מבאר מאמר לארסטו שהביא בספר המדות מאמר עשרי פרק שלשה עשר והוא גדול הערך כדק כל אמרי פיו ומפרש דבריו על פיהתורה אשר מזה ה' ומפרש פסוק והלכת בדרכיו • והנה בפרק זה גילה דעתו • בהשגחה ובשכר ועונש • והשארות הנפש אשר היא האושר • והורם דעת הפילוסופיים הקודמים והיא אמרה רעה וזה באומרים כי להיות העולם השפל משתנה תמיד ויתחייב חדש ידיעה • לפתית תולא יסגיתו כלל כמושלל יסגית האדם על היתושים והפרעושים שבנינו או דומה להם הפיתו מהם • ואמר אמנם קצת מחשבות הא' ית' היא על דברת כביאדם וכו' • ומבאר אשר ימרוך למיזמה וכו' וסוף דבר הסתכל בו ועיין וראה כי כלם מחמדים עת מה שכתב במאמר ז' פרק א' ופרק ב' • ואומר שאם יתן לך איש כדור כגוע מוכה לדי • מרגלית א' תתן להבסר פנים יפות • ואין לא תתן לדברי חכמים בעת כי נגידים ידבר • ואמת יהנה חכמתו ונתעבת שפתיו רשע וכי מעולם לא רחיקו מי שלמד החכמות מן התורה • כי המטריקה לא תלך לבית המטבחים לכשל ולא תלך לכבד הבית ר"ל לקחת מטוטא ולטאטי ביתא והחכמות כריכות אליה לרקחות לטבחות ולאיפיות רונה לומר לפרש דבריה ולגלות מהפוכיה ומתוכיה עם החכמים בציניהם • ומפרש פסוק שמע ישראל על דרך החכמה • ומאריך באמרי נעם • ישמע חכם ויוסף לקח בדק ומשפט ומישרים כאשר תראה אתה המעיין בה ית:

פרק ג

מפרש כחוק העשה וכשמע שהם דבריו כאשר יאות לעם חכם ובנון מי שקרא אותם עמא פחזא הוא שמו שלק ידע ואשם • וכאלו הפרק הזה תשלומי הפרק שקדם בענינו ומשנה החכמה ומעלותיה • וכי הוא מצוה מן התורה ללמוד חכמה כי בלעדה לא יוצג רצון וכוונת התורה כמו שמבאר ואזיל ומפרש פסוק הלא כה דברי באש ופסוק דברי חכמים כדרכומת וכו • וכי מימי קדם עדת בני ישראל וחכמיה למדו החכמות העיוניות • להתקרב בהם אל השם ויתברך שמו בכח היותר מעולה שבהם והוא חלק אלה ממעל אשר בודומה לבר לדין • ושהאיש הקרב לשרת לפני אלדין ביותר מזהר שבו שהוא השכל יסגית שאת ויתר עזאזה וכסדר לפני אדוכיו כלתי ספק • ותהי המערה על שכמו בעלותו להראות לפני הבאות: ואומר שהנה הקל שבקלים שבחכמים דבריו כריכים עיין ופרשם והדברים כפי כח המדברים • והנה התורה דבריהם חיים ומלך עולם • וכתוב הלא כה דברי באש וכו' ואין לא תנטרך לעיין ופרש דריש

דרישה ואקירה • וכי יס בתורה מלות משיתפוט הרבה ושצריך לדעת איזה מהם יבשר
ויבחר הטוב כמה שהוא טוב ואשר אורחותם עקשים ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו •
ודובר ישרים יאהב ומישרים כל מעגל טוב:

פרק כט

יחקור מי הוא זה ואי זה הוא המקבל שכר מפעליו אם היא הנפש
או הגוף • ואם היא הנפש אי זו כפש מהם היא האם

הנפש הבהמית האמר עליה כי הרס הוא הנפש וכו' אומי שבאמר והיתה כפש אך וכי צרורה
בצרור החיים • ומפרש שתוף מלת כפש ומי היא שיבדק עליה הכרת • ומה היא •
ושדברי הצרית הם יעודים ממקרה הזמן בין טוב בין רע והרצון בהם להסיר המעיק והמעכב
מלעבד אלדים • ואם לא כן מה צבע לעבוד אללים כי ההנהיג כמה דיוקים שמגיע אליהם
כמעשה הרשעים ואובד בצדק • וכן בהפך ואומר שהשכר הוא להיות סגולה לפני אלדין •
ושההנלות שנים הבלות הנפש והנלות הגוף ועל שניהם רמו הכתוב ואמר והייתם לי
סגולה וכו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו' כי לי כל הארץ וכו' ואומר כי
עכין סגולה זאת מפורשת בצרור גדול בסוף מלאכי ומפרש הכתובים מפסוק חזקו עלי דברים
וכו' ועתה אכחכו מאשרים זרים וכו' עד הכה אככי שולח לכם את אליהו וכו'

ומפרש ואיזל ומבאר השארות הנפש ושהתורה והנביאים והכתובים כולם באחד מסכימים
בהשארות הנפש • ואמר שלמה המלך עליו השלום וראיתי אני שיש יתרון לחכמה וכו'
כי בה ישיג חיי העולם הבא • ומביא מאמר מן המדרש וזל רבי לוי אמר כל מה
שהבריות מסגלים מנות ומעשים טובים וכו' ורבנן אמרי וכו' ומבאר שאין מחלוקת
ביניהם שכל אחד מהם מכוון לדבר אחד וזאת חכמה ורצה לומר המעלות שיגיע לכח בגן עדן
בפי מעשיו • ומבאר שחיוב לאוד דבר זה מבורר בתורה ברמו • והנה הסגולה צרורה
בצרור החיים את ה' אלדין • וכן אמר והייתם לי סגולה • והוא הכודע בגן עדן
המגיע לכפש אחר המות • וכן פירו' פסוק הנה יום בא כתבור • והוא יום הדין והיו כל זדים
וכל עושה רשעה קם ולהט אותם יום הבא וכו' • והוא כאמר על העונש הכודע בשם גהינם
• וכי יס יום דין וחשבון על כל המעשה ומפרש פסוק מתים כל יסיו רפאים כל יקומו
ושקדוש ברו' ה' נותן בהם כח לקבל ענש ומפרש עכין גהינם בפנים שונים ושעונש הפושעים
הוא אחר תחית המתים • ומאריך בזה:

פרק ל

שהפס' ההיו לאכילי הכנה בעלמא לקבל צורה וכי אין זאת הנפש ארץ
אחר המות • וכי הנפש הזאת חלקו אותה חכמי הטבע לשלשה חלקים
עם היות הכל אחד אך חלקיו בטעם והריח והתואר או הגוון כתפוח • ושהאל יתברך
שמו נתן באדם חלק אלה ממעל סגוליו • לקבל החכמה ונבינה והשכל • ושהשכל

שהשכל אינו גוף ולא בחבנוף ומדרכתו הראשונה ה' חושים פנימיים ומבאר איך דרך תחנותו
בנוף וכי יש בזה ג' סדרות לחשובי הפלוסופים האחד דעת אלכסנדר הד' דעתן רשד' הנ' דעת
תמתיאס ואחריהם דעת ארסטו ומבאר ענינו באר הטב' ושדעת הרמב"ם כדעת אלכסנדר
דק שמאמין שאת ההכנה היא בחבנוף :

פרק לא

מבאר איך מסדר הכתובים בראש שדעת תורתנו הקדושה כדעת אלכסנדר
ומפרש והולך על פי הכתובים ואומר שאחד שנתעבש שכלו ולכנס בזה בשכל
הנכנה והיו לאחד או יהיה כשם אדם שהיה כר לקי' וכי דעת רז"ל שהכפש הנסאר אחר המות שהיא
כח והכנה כאכלת מגלגל ערכות ומביא ראיה ממרא חגיגה פרק אין דורסין ומביא מאמר
להרמב"ם ז"ל מורה על זה בפירוש ומביא סדר דבריו וכו' וס' אמרותיו ואומ' כי הכחות המגיעות מן
המגלגלים לזה העולם הם ד' כחות כח העדונו וכח הכוונת וכח החי וכח הדבור ומפרש ואז"ל :

פרק לב

מבאר שאחר שהכפש ההיולאבי' היא הכנה לקבל בורה ואינה נגשט כמו שבארנו
איך איפשר שתקבל עונש כי העונש ממקרי הגשם ולו שיערכו שיהיה איפשר
איך יהיה ומה וכמה ובאזה אופן יהיה עונשה ומה ימשוך לחקור על ענין גן עדן וניהכס כפי
דעת חכמי המחקר חכמי התורה הרבנים וחכמי התלמוד ויבאר דבריהם ומביא ראיה מן
הכתובים וירמיה הכפש לחושן וכו' ויבאר גן עדן והניהכס באר הטב ושמה שאומר הכתוב
יקלענה בתוך כף הקלע שהכפש הפושעת תהיה כעשת רוחין ומפר' ואז"ל ומי שיכין זה הטב יכין
גן עדן וניהכס על דרך האמת והיושר באמת ובתמים :

פרק לג

יבאר כיוס קצת מבני עמנו חכמים בעיניהם לא ידעו ולא יבינו איזה דרך יטכון
אור ולא יאבו לשמוע' יאמר להכריח דבריו מפני רז"ל ומאמריהם ומביא
במה מאמרים מבראשית דבה בפסוק והנה טוב מאד והוא מאמר בפלא מוכיר בפירוש כל הכתוב
לעיל ומפרש ואז"ל ועוד מאמרים אחרים המורים על ענין זה' ומביא כתובים רבים ומבאר
ההדמות שיש בזה בין החושק והחשוקה והוא משל' כאות מסכים לאמת בדומה' ומביא דברי
הרמב"ם ז"ל בענין זה ואיך הקושי' וההשגות שהשיגו עליו כבר בטלן הרמב"ם ז"ל ומבי' דבריו באריכו'
כמו שתראה עיניך מישרים בעזרת האל יתברך :

פרק לד

מביא מה שכתב הרמב"ם בחבורו הקדרא שער הגמול שמבאר ענין גהנום באר
הטב וענין הכרת והוא ע"ה מפרש דברי הרמב"ם ז"ל ואומר איך היא כגמדת
לגלגל האס והוא כהר דבור והדברים עתיק' ובקשת משם ומבאת כי תדרשנו' ומבאר הווי' השד' ו
ומביא מאמר לך' עזרא שכתב בספר העצמי' ודעת חכמי המחקר בזה ומה שכתבן רשד' ואפלטון
על ענין זה' ושעם היות שחכמי המועתק והמושכל יש ביניהם חלוק במהות הכפש כלם כאחד
מסב ימים ומורים שהכפש היא מהנורות הפשוטות מן החמר רז' שאינה גשם ולא כח בגשם אבל
היא ענש בגור ממקום הדעת ואינה נריכה לגוף ומביא על זה ארבע ראיות ברורות :

פרק לה

יפרס קושי' עניניה והוא שאחר שהכפש מכין מושגה בחושי' הפנימיים והם המרכבה
הראשונה לשכל ואין השכלה כי אם אחר הביור ואין אמות אלא אחר הביור ואין צורך
ביאס

כי אם בכח המדה והמצייר והמחשב והזוכר כי מי שלא יזכור לא יחש וזו
לא ידמה ואם לא ידמה לא יבייר ואם לא יבייר לא ישכיל ואם לא ישכיל
לא יוכל לברר האמת מן השק כי אם לא ישכיל דבר אמת לא יהיה שכל משכיל כי השקר לא יקבלהו השכל ואם קבלו אינו
משכיל באמת ואם לא ישכיל לא יהיה שכל משכיל ומשכל וכונן הכל ה' ח' וס' והחושבים בטלים
אחר המות והם הכושף לכל העצולות הבז וכשל עוזר וכשל עוזר ואינו לא שכל ולא משכיל ולא
משכיל ובתפודה החכילה ומצינו על זה תשובה נכחת שלשה תשובות נכחות לעומתו ומביא
טענה מהנבדלים הנבדלים כמו נמר או שוקים הסטות מהבושם ודומה לו והוא משל גוף וכבוד
בענין זה :

פרק לו מביא התכלות למרכבים אחריו באומרו שהאשר הגדול וההכלה הגמורה שאין
אחריו וזלתי היא הובאת השכל מן הכח אל הפעל בענין והכנה וכי זה כל האדם
אם כן מה הועילו תורת השם מנות וחקיתו משפטיו ועדיתו ולכל בהם חיי רוחו ומקשה והולך
על כל אפיקיו ומשיב תשובה כבונה בדרך כל אמרי פיו אין בהם כפתל ועקש בארבע תשובות
נכוחים למכין וישרים :

פרק לז מקשה מפסוק אל תמנע טוב מעבלי וירבה בזה מה איכפת ליה למרי' עלמ' למנוע טוב
מעבליו תענובוהו ומשיב על זה כיד אלהיו הטובה עליו ומביא משל לכאר דבריו בטוב
טעם ודעת ואומ' שהענוותנות מטמאים ומאטמים הניכורותו וגורמי' להשתר פכים להייתם מסך
מכיל ביכה לבין אלהיה ואית היא הרעה הענומה ורבה הנוחרת ארצנו והיכלנו והנלכו מארצנו
ועשה לנו כל הרעות הכאות עלינו עד היו' הזה ככתו' וחרה אפי' בו ביום ההוא ועזובתים והסתרת
פני מהם ואין ככל דברי הברית קללה ענומה מזו השם ויכלנו ותחת ככפיו נכסה אמן :

פרק לח מבאר המחלוקת שיש בין חכמים וז' אם תלמוד גדול או מעשה גדול וכמו ונמרו
תלמוד גדול שמביא לידי מעשה וכראה שהמעשה גדול אחר שהוא התכלית
ומבאר המאמר איך יובן ויבאר כי החקירה במושכלות אין ערוך אליה בדאיה ברורה ובמופת מן
המועתק ומן המושכל ומפרש על אי זה מנות באמרו דבריהם ועל מה שייך מן המנות :

פרק לט תבאר שיש לכל אשר בשם ישראל יכנה לחקור וללמוד ולדעת מציאותו ויחודו
והשגחתו וכל הדברים ששייך לדעת ואינו רשאי להפטר ממנו וכי זה כל האדם
ונזה יעלה במעלות להיות כבר אלהין ויאתר עליו אלהים אתם ומביא ראיותיו מ'א' ומעשיו :

פרק מ איך בא אליו איש חכם בעיניו לחלוק ואמר כי ידיעת השם יתברך בעשיית המצוות
ואין בדרך לחכמות והביא ראיה לדבריו מהכתוב בירמיהו וכי אמר לו שלא ראה
מאורות מימינו ומבאר בדת מה לעשות ומפרש מן הכתובים כי דברים שהם יסודו קדש
יוכנו מן הכתובים ככרים לעין כפתל עיניו אין בהם כפתל ועקש כולם נכוחים למכין :

פרק מא יבאר מה שפירשו בו עמנו' ונראה כהדקור' אברהם בר חייא שכתב הדק נשמן
ומה שכתב הרב הגדול הרמבם ז"ל בענין זה והמכתב מכתב אלהים הוא והאריכו

נמצאיהם בדת מה לעשות ומתם בדברירא"י בפירוש התורה בפרשת כי תשא בפסוק ויפן אל משה לפקוח עינים עורים והשם יראנו כפלאות ונורותיו:

פרק טב מבאר פסוק בקהלת שאמר לכל זמן ועת לכל חפץ • ומביא ענין נאה ואסמכיה אקרא בענין ד' כהרות • ומביא ה' כבדות להקרא השמים חפץ • ומבאר מאמר לרבינו אלעזר הגדול שאמר שמים מהיכן נבראו ומפרשו כאשר יאות בטוב טעם • וכי שם לבוש ידבר גם כן על המדות ומביא ראיותיו • ומפרש ואזיל המאמר על פי מדותיו • ואומר שמה שאמר בזה הוא דעת ר"ל מאמר ואלה שמות רבה • וכי כן דעת הנקראים מקובלים שכולם ענין אחד ודבר אחד להם:

פרק טז מבאר שהנבדלים הסכסוך הגלגל ומלבש שמות הארבע כהרות היוצאות מגן עדן על ארבע סבות תכונות הגלגלים והם דברים כאים באות לשומעם ומפרש שאלה עצומה והיא שהספורים הכתובים בתורה אם כך היה המעשה ומה שהיה כך היה • מאי דכתיב לחשבם כל כך • ולומר כל המורה בלה שמות הקצ"ה והנה כך היה המעשה ואין לו לבוש • ואם לא היה כך הנה הספורים בדויים וחלילה לנו לדבר על ה' תועה והשיב על זה דברים ככוסים ומביא משל אין ערוך אליו ומפרש ואזיל בטוב טעם ודעת • ומביא דברי הרמ"ן בענין גן עדן • בפירוש הכתובים וישם שם את האדם אשר יצר וכו' וכתבות עור וילבישם • ומשלים הפרק בדבריו בענין גן עדן והוא כמו שאמרנו:

פרק מז יבאר שיש לחקור ולדעת האם העולם השפל הזה שאם יהיה כפסד כחך כל הווה כפסד או אם הוא נכחי קיים לעד • ואם יאמר לך מה אקפד לך ומשיב על זה • ואומר כי מדאגת דבר שזוכר התעורר על זה ומבאר ואזיל בראיות מן הכתובים כי האומרים שהוא כפסד אין להם על מה שישמוכו • ומביא המאמרים של גמר סנהדרין פרק חלק • ומבאר בכח ואל שהם דברים בלתי מוסכמים ביניהם • ומביא הכתובים שיש בישיעיהו שיראה שמורים על השחתת עולם שהם כאמרים בדרך משל כי כן פרשם הרמ"ם ז"ל בכח ואל וכי אין יכולת לשום מפרש לבאר זולת שהם משל • ומבאר שאם נדקו דבריהם יפלו בתת חסרון בחקו ית אשר לא יוכלו שאת • כי חסרון הפעל והסדר והשעור יורה על חסרון הפועל והמסדר והמשער וחלילה לנו מדבר בזה:

פרק מח יבאר איך העולם השפל קיים במין כפסד בא ש וכי הוא נכחי קיים לעד בראיות מדברי רז"ל ומן הכתובים וכוותן אפשרות ויכולת שאחר היותו מחודש והוא לא יהיה כפסד וכי זה דעת גדולי חכמי תורתנו ורבינו ישראל • ומביא דברי הראשונים שבראש שדבריו מהגדים לענין זה והוא בהפך שהוא יחזקוהו במאמרים כמו שכתב במומור כ"ט תעייין שם • ואומר שהשמים יתכן שלא יפסדו להיותם מגרם אחד ספיריו • בלתי המת בו איכויות מתהפכות • אמנם הארץ איך יתכן שתהיה הווה ואינה כפסדת שכבר מבואר בשמע קטעני כי כל הווה נמצא ונפסד • ומביא הטעם שאמרנו בענין מן השלמות הכלתי מעורב עם בעל השלמות ומבאר הענין יפה וטוב:

פרק מו

מבאר שחן דבר כמנא בו ר' בדבריו החכם ר' שלמ' בן צביחל בתפילתו הכבד
הבקראת כתר מלכות - בלתי לאות ליחס דבר כזה לא' ושאלוהו ממנו
שהוא חייב בכבודם אמר אפרמו ואדברה בשמו כדת מה לעשות - כי דבריו צריכים עיון בהמתנה
ובלי הא' ואולי - באומרו בהמשיל השפע הא' לעולם בהמשך האור ה'נא מן העין - וזה
אינו מוסכם בין החכמים כי חולקי' עליו כס' ו'א עם היות זה דעת אפלטון ונאליזם וכבר השיג
עליהם ארסטו כס' ו'א עליו עבר כס' הדסיה מדברין סיכיו והרס דבריהם בגדר הדחוי' ואין
מי שיכלם מידו ספר השפא ולא היה לו לתת דרך להכנת דבר גדול הערך כמו שהוא השפע בדבר
מוסבך בלתי מוסכם בין החכמים וכן לא יעשה - ומביא דבריהם וטענותיהם ודמיות דבריהם
הכל כאשר יאות לדורש גדול הערך כזה במופתים חותכים וטענות בודקות - ובטולג' כאשר
תראה בפרק זה מבואר הטוב כל דבריהם ואחר כן משיב עליו כדת מה לעשות לכל דורש חכמה
וכן יעשו:

פרק מז

באמתות האמונה וגדרה ועיניה על ככון - מבאר ענין דבר זה באר הטב
במופתים - ושהשכל למעלה ממראות העין וכן הנבואה למעלה מן השכל -
ומבאר ואולי בדברים טובים וכסוכים י'ש:

פרק מח

דורש לדעת האם האות ת' והמופתים הנעשים על ידי עצדין לכביאים עליהם
השלוס יחוייב מהם האמונה עכ"ל - או לא יחוייב שיאמינו בהם ומביא ויכוח
באה ומתקבל מן הכתובים המכחישים זה את זה - ומבאר שהמעשה הזה יתכן שיהיה בושם
לחש אונתחולה או דבר סגוליי או דומה לדברים אלו ואינם מספיקים עשיתם להכריח האמונה -
ומבאר פסוק ויעשו כן הדרטומים להוציא את הככים ולא יכלו - פירוש באה ואמת לפי דעתו
ופשט הכתוב הכו' ויבאר שהדברים הטבעיים כקראים אכבע אלים ומביא על זה ראיות על ככון
ומצד ש' מאמר עשרה דברים כנראו בערב שבת בין השמשות - ואומר שכבר ראה המאמר
שכתוב בסכהדרין פרק ד' מיתית - ושישראל לא האמינו במשה עד עומדם לפניהם סיני
בראיה מן הכתוב וגם כך יאמינו לעולם - ואמנם מה שכתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו לפי
שראו כיסים רבים וככדים סבילות ואגדות מחוברות יחד וכסים משתכים מכמה פנים ומכמה
מינים וכסים מכסים שונים ועם כל זה לא האמינו אמונה שאין בה דופי עד עומדם בהר סיני -

פרק מט

יבאר בו כ"א' שפעשה להם על הים סמין השם שזכר למשה כשרצה לשלוח
לכני ישראל אחד אחד למנא חשבון עם רחיותיהם מן הכתובים:

פרק נ

פאלו הוא תשלוס הפרק הקודם ומבאר הסנה הפועלת להאמין
בכסים שעל הים ולא בכסים שנעשו במצרים - כי בכסים שעל הים
כתוב לאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו ולא בזולתו - ושעם כל זה לא היה לבס שלם עד מעמד
הר סיני כמו שאמר לעיל - ומביא ראיה מהרמב"ם ו' שכתב במאמרו הכבד ובספר
דעות בהלכות יסודי התורה פרק ס' ר"ס פירא יעיוין בפירא' שלא יחוייב שכל דבריו הנכונס
יכלם השכל כי הנבואה למעלה מן השכל במופת ומשג

ומפרש פסוק אתה כדלת לרמת ורמת בה משיח יאיר על ראות העין ועל שקול הדעת
 • ועל ההשגה בהכנה ודרך החכמה ומביא בכוון וידעת היום ופסוק והיו הדברים האלה
 וכו' • להקשות מהם על חסרי הלכ ומבאר כפיך אתם עדי נאום ה' וכו' וכן נשלים המאמר
 הראשון תהלה למי שהוא אחרון וראשון ותמיד ישמר בו כאישון למען דהמיו והסדיו אמן :

הבאמר השני הנני מפתח פתורה פתוח לרודה וכצאן כנודה ונסו יגון ואנחה

פרק א ממאמר ב' יבאר שקשה בעיניו אנדתא שזראה שיש בה חלול השם למי שלא יבין אותה
 כהונן וכי עדת מה מהקבא' המקובלי האמיכו אותה כפשוטה ומביא מרגלית שכתב
 הרב רבי יצחק ברששת ז"ל סימן קנ"ז בשם רבו שאמר לו ביחוד ומה שאמר על המפרשי' שפרשו על
 הרמבן ז"ל ונזר אומר לכלתי היות לו עסק בככתרות ומביא ההגדה אמרו בהנך וכו' והכתוב
 בזה ממעו כי אריות וכבודי לא חר לא אתן • ושרקנ' ז"ל ור יהודא חייט ור' עמבאל המגיה ע"ה
 וזולתם מבעלי החכמה דברו בזה ופי רשו אותה על דרך ככון • ומביא דברי המפרשים ומביא
 פירושם ותופש דברי בעל מכת יהודה והנן דבריו ואומרו שמי שתרג' כי לקס אותי לא היום ארי לא
 אמות יהיה פרוש באמרם יעקב אבינו לא מת והנן דבריו ותמצא חן ושכל טוב ומביא מה שכתב
 הרמבן בשולחן של ארבע ומה שכתבן עזרא על זה ר"ל על פסוק ויתהלך כחך את האלהי וכו' ומה
 שכתב בתלים הוא וכן מה שכתב הר"ק ז"ל ומה שכתב רש"י שמת וכן כתבו רוב המפרשים :

פרק ב מביא מה שכתב רבי יהודא הכו' בשם ר' מנחם מרקנ' ז"ל והו' מאמ' יקר הערך
 ומבאר קצת דבריו שאלמרו בקוצר ויוכן ממנו במקום אחר • ומביא
 באור ר' עמבאל המגיה על ההגדה ומפרש מה ר"ל ששמו כשם רבו ומאריך בענין כהונן ועוד
 אלה מלין כאשר תראה ענין מפרשים :

פרק ג יבאר ששמו כשם רבו שהוא מטערן כשם שר הפכים שהוא הרב ומפרש מה ר"ל
 פירוש מטערן ומפרש ענין הנשיקה ר"ל מיתה בנשיקה ופי' שכינה ומה ר"ל
 ולא אאריך בזה שזה קשור בזה :

פרק ד יבאר איך הכין בן ירד הכו' בכל מקום אינו כחך בן ירד הכו' צדקת בראשית
 אך הוא שם מושאל לחיה מחיות הקדש • המושפע הראשון • ומביא
 ראיה לדבריו מספר הזהר • ומפרש פסוק והחיות רבו ושוב כמראה הזק • ומביא כמה
 פירושים שפרשו בזה המפרשים ע' עזרא והרמבם ז"ל ומפרשים זולתם • וחכמי התלמוד שפרשו מה
 ר"ל כמראה הזק ומביא פי' הרמבם ופי' תרגום יונתן בן עוזיאל • ויאמר שהחיות כהוה כשכנר
 העולם והמעולה שבהם מטערן ומחך שכנר ראשית אלה היה בעת ההיא כי הוא בא לעולם אחר
 בר את העולם בכמה שנים • ומפרש ואזיל בדברים ישרים ונכוחים :

פרק ה מבאר שאומרו כחך לכער הוא שם מושאל על מקום דאיתקרי כער ומביא
 ראיה לדבריו מן הזהר וכי כחך בן ירד שם מושאל • ומביא ראיה
 מספר הזהר ואמר כמה ענים נקרא בן ירד • אמנם הסבה העקרית הפועלת להשאל לו

זה הוא על שם עשר ירדות שירדה שכינה וכו' ושחיתותם הם התבות הנעשות מן האותיות ומכאן ראיה על זה יוכי בפירוש כלל מורה שהכוין אינו מטערו. ומדבר במציין שקל יפה טעם וטוב ריח. ומכאן ראיות מן התלמוד וכן המדרשים כי לא יתכן שהכוין שבדראשית הוא מה שקוראים המקובלים הכוין ואומרים שהוא מטערו. ומכאן ראוי תיכדת נמוכות. והוא פרק יקר הערך מאד מעורר יסכים ופוקח עיניהם ומקין לבם להכין דברי חכמים וחידותם ומאמרים זכים וברים לפקוח עיני עורים ולהסיר התבלבל והסכורים מן העין:

פרק ו

אחר שהוכיח שהכוין שבדראשית אינו מטערו השר יבאר איך יש כמה תנאים ואמוראים ומפרשים גדולי הערך אחשי שם אומרים שהכוין שבדראשית מת ונפטר מן העולם. וכן מן הזהר בכירוש.

פרק ז

חיתין ומפרש מקום שיש לחוש ממאמר דבי אלעזר בפירוש בדראשית נבאר שם כי הוזהר ומבאר שדברי רבי אלעזר באמרו דרך משל ומליצה. כדברי חכמים ומוכיח ומכריח על זה. ויבאר איך מסר בידוכל גכוז עלאין וכו' ומכאן מאמר לרבי מנחם מרקנטי שמפרש מאמר היכלות ומבאר מאמר לנדיקים שעושה להם כפנים כפרי וסטים על פני המים כיונים ומאריך בענינים ככוכים. ומכאן לרזל מאמר במדרש דות ומפרש שכתב שמות יש לשכל הפועל. שהוא השוער ושכא דברי דקט' ומפרש ואולי:

פרק ח

מפרש מאמרים כזכרים למעלה שיטמע מהם שיש בהם חששה עם היות שבכר בתנאך בהם מה שהוא די. ומבאר דברים רבם. ואומר שיראה איך דבריהם משל ומליצה. ומבאר מה דל' לשון מליצה. ומפרש שהחכמה תחלק לד' חלוקות וסם משל ומליצה. דברי חכמים. וחידותם. ומבאר כל אחד ואחד מהם ומפרש כדת מה לעשות:

פרק ט

לתקן דרך ה' ולסלול המסילה ומפרש מה רוצה לומר שעלה למרום ומכאן מן המדרש מאמר זל לעינים בדרך מעשה. וכי רוחות המיתים נעשים שלוחי המקום ומפרש כשעלה אליהו למרום ומכאן דעת קצת המפרשים אחשי שם. ומכאן מאמר מגמ' סוכה פרקא קמא הורם כל מצבותם והוא מאמר יקר הערך ומפרש שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה קולא עליו משה ואליהו למעלה מעשרה ומכאן פירוש כאח להרבין' חביב על זה ודי בזה הענין ומפרש ואולי:

פרק י

מבטל דברי המאמינים בגלגול ובפרק הזה מבטל דברי האומרים שכפס כי תמעול מעל ואשמה הכפס הדי' תכנס בגווית שאר בעלי חיים ויהיה כפס גמל כפס חמור או לכלב ושלכין אותו ואומרים דברים ישחקו עליו בעירים כערים ופגמים וכו' מבטל דאיתם ופחיתותם בראיות מופתיות זעם:

פרק יא

מבטל דעת הסני שכפס החוטא תכנס בגוף אדם אחר פעמים שלש דל' שמת ראובן במדרו ותכנס אחר מותו בגוף שמעון ועל דרך זה יכלה וישרר ומשכר טענותם ומבאר שדברים אלו הם עכ"ת הנעבדות. ומכאן דברי הרב דא' בן הרמלם אל בספר שער שאלות המצות ששאלו וקבלו בלשון הגדול ובשרי נקרא כפאית אל עבדין ודברי הסד

בפתחות מסאמר שני

פער מקור חיים • וכדרי הרדק במחור ק'ד והאריך גם הוא כזה והוא ע"ה הכיף דעת ארפטו
והכיף ג"כ דעתן עזרה ע"ה ועוד דברי הרדק' ודומה להם כת החכם ר' יוסף חיון ז"ל ואומר שזה
דעת הפלאגאטוס ביומיוס הקדמונים כמו שכתבו עליהם הכו' וכן דעתם בשאר כ"ס:

פרק יב יבאר איך הדברים האלה עיול בחקויות וחלילה לנו מאלדינו מליהם אליו דבר
כזה ק"ו ומבטל דבריהם בכח חזק בעו ותעב מות ומביא ראיות מן המועתק
ומבטל ראיותיה שמכירים מדברי אלהי
פרק יג יבאר מאין בא לפלסופים הקדמונים לטעות בדבר קזה והנמשכים אחריהם
ר"ל לטעות בדבר הגלגול ופערש ואזיל באר הטעם:

פרק יד מכיף מופתים חותכי לא כמצינו בכל הארץ וככל הנוים ולא יכולו נוים ועמו
כי מבטל דעת זה ומכיף ג' טעמות טעמות מהאמת והבדק כל בורכם ומופת
סותך לפקוק עינים עורים:

פרק טו יבאר איך הדוכרים בא"ה וכו' לומר שהבעלי העבודה הם משימים שותף עם
הקצה מכובים עליה ומוציא דיבה הוא כביל שהרי בהדיא אומ' שהספירו'
הם כלי מלאכתו משרתים ע"ה דברו לשמוע בקול דברו משבר דבריהם בראיות ברורות בט"כ
טעם ודעת ומבאר דברים נכונים וישרים כלבותם והממים עקלקלותם יוליכסם ה"ל פועלי האון
שנים על ישראל:

פרק יז מב' דברי הרמב"ם ז"ל לפקוק עיני עורו והביאם בפרוטו לספר יצירה האריך
דברים מסכימים לזה העניין ואומר שהספירות הם מדותיו של הקצה שפועל
על ידם כל הפעולו אשר הם בכח ובהם מוכיחים מן הכח אל הפועל בכחו וכבודו המכריע בינותם
מיוסם שפועל במחשבה לבדא את העולם עד עולמו עד והשם מהם הם לשש קבוצות וששת ימי הבריאה'
וחלוק השמות שקראום אברהם אבינו וז"ל ואזכיר כמה שמות כינו להם וכלם שמות משותפים
שמות רבים והענין אחד והפלסופים יקראו להם כפש הגלגל וכולם לענין אחד כתבוננו ומבאר
לכו ח' תועלות שמוציאים לנו מדברי ההמון כולם נכונים למבין וישרים למונאי דעת ואומר כי
הפלסופים האלדית היא דבקה ואדוקה בקבלה האלדית המקובלת איש מפי איש עד ועד בכלל
והשנים אתם תלין שגנתם ואם נתחלף במשמעותם כפי כח המחקל כי הקבלה יש לה לשון לבדו
מוסכם ביניהם שמותם וכן הפלסופים גם כן יש להם לשון פילוסופי' לבדם וכולם עולים בקנה
א' ומקוצר הכפעתם ולמודם בהם השייכים לחכמה ומבאר בקר להקדים המאוחר והאחר הקודם
כפלו במחשבות כל יקומו כי לא ידעו את משפט זלי הארץ • ופי' המכוון בדבריהם שהספירות
הם האלדיות ד"ה האיליות כמו ויבחו לשרים לא אל וד' ואלדיות פנו מלכות כי המלך דבר אחד
והמלכות דבר א' לת המלך ומפרש פי' מדהמה ר"ל ההנהגות והם הם הסדר המתקין במופת ואות כי
הדבר מאת ה' קבא' תושעולם השפל נכחי כאומרו מיוסם הופדה ועד עולמו עד כאומר שקורת על
הנכחיות:

פרק יח מבאר שהמקובלים פברתם פי כל אות ואות מבדל כפרת צייר כוכב אחד
משבעה כוכבי לכת אשר הם בגלגלים עם שש אקומות משם בן מב ומביא
מה שכתב

שה צבת הרב'ל ז"ל באר הטענה בפירושו לספר יצירה שלו ומביא לשינוי באריכות ומבאר כל
 כוכב וכוכב מה מחדש בעולם השכל וכמה משטרו באר הטעם וכל מעשה תקשו ונבחרתו וז"ל
 הם מתפשטים ונביא מה צ"ב וכל חכמי העולם כולם באחד מורים שכל מה שיעשה בארץ
 מן השמים בבחינת הכוכבים ואם יראה האדם האילן שיש לבעל הענודה יבין הסודות ומאין
 שואבים וטעם דבריו משם מקורם יעויין שם:

פרק יח

יבאר איך ספר יצירה מסודר על ג' דרכים בעולם ובשנה ובכפס ומבאר שם כן
 מכ' וכל שם א' מהם יש לו אבר א' שיש לו מוצא והוא דוגמא לענין אלהיו ודבריו
 סתומים וסתומים צריכים למודעי אהבה יסתפקו שידע שכל יושבי תבל ושוכי ארץ כולם באחד
 מוד יסענין זה שמסטרם על הארץ מהשבעה כוכבי לכת והמקונבלים אומרים שפעולתם מהם
 בענם ומהם באים דרך הנכורות הקרובים וסמוכים משם קצוות לרוב אם יחיה לו שם קצוות כמו
 שתרצה באילן הנו' ובהם והם בענמ' סדר המתקן והרב'ל ז"ל מגלה טעם ומכסה טעמים ומביא
 תשובת שאלה לריבש שאומר שלא יסגר הם פגשים אלו המכוונים בכל דרכה ודרכה מליח ברכות
 מן התפילה לספירה אחר וכי תאוצייתם ישא רוח והדיבר איך בהם ומביא סמך לדבריו
 מדברי רבנים משכילים בכל חכמה ויודעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם להבין ולהשכיל
 והספירה משפעת על כוכב אחד יותר מחברתה וחק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם והוא
 הסדר המתקן לעשות כל אשר בארץ לא ישתנו כי אם ברצון בורא' ולא כלל זמנא וזמנא מתרחש
 ביסא ומביא תשובת הריבש ומפרש ואולי:

פרק יט

סדעת חכמי ישראל שעסקו במושכלות ובפלוסופי' אומרי' ששם בן מ"ב כל אות
 מהשם הוא רמז לשם תואר א' משמות התוארים המיוחדים לז' את מבר פעולותיו
 וכי כלם נמצאים במקרא ושהם ראשי כחות הכיכב ושיתכן שראשי' תבות השמות המיוחדים לאותו
 הכיכב יורו על פעולותיו ויש בזה עניינים בוראים ורזים סתומים לשלד מלין ומבאר כל האיתיות
 המורים על שמות התואר הנו' ואכה מוצאם אחד אחד למבא חשבון כמו שתרצה עיניך ואומר
 שלא יחשוב הרואה בראותו כי הם מקובלים מאכשי המלאכה שאינו כן כי הוא מלכו אמר' והשומע
 ישמע והחלל יחלל כי הרעות בידו ומביא שם א' בקצרה ואומר בפרק זה הסבה העובלת לעת
 היו מלמדים אותם פעם בשבוע כדי להבין ולהשכיל רמזותיו וסודותיו ואיך שייך לישםם לשם א' את
 עם היותה שמות התואר ואיך חדר ישמעל א' ספר בענין זה קראם פי' שמות הא' היקרים דמות
 דמות ומפרשים איך הוא א' כדל מן המקרים כולם ואיך שייכים להקרא בהם א' עם:

פרק כ

מביא מאמר לרז'ל שאמר שם בן מ"ב אותיות קדוש ומקודש ואין מוסרין אותה אלא לשי
 שהוא נכבד וכו' ומבאר דברי הרמב"ם שפי' על זה שאמר שאי אפשר להיות מוכב' אותיות
 מלה א' ושם א' אחד ואם יחלקם יסיו שנים או ג' שמות כפי חלוקת אהבה הוא שם אחד שהודאתו אחד
 במנין האותיות ומפרש שאר השאר כדת מה לעשות ביות שאת יותר ש' נדקו וסודיו ועיני
 סקד הם לדעת א' שמדבר בענין הנפש דרך קצרה בדרך ששל ומלינה:

פרק בא

אומר כי חומר האדם ושאר העליונים כולם באד שו' או קרובים לשו' ואין מי שיבדיל ביניהם כי אם השכל ומבאר א' יתלכש השכל באד ושכלו ההיולי איך יהיה שכל כח' ומביא משל לענין שמשכים עם ההווה ומבאר המשל והמשל במילין עהבים כולם ככוחים למבין וישרים למוכח דעת יערב לשומעם ויותר למביכס כי הם קושט דברי אמת יערב לכפש' וכי המשל והמשל זה כל האד שעל זה אחר דוד המלך עניו השלו ואחר כבוד תקחני ואל יהי פתי מאמין לכל דבר אלא מה שישג השכל בעיון במופת חותך ושיחיהו השכל וישיגהו החוש באמת ובתמים וכמו כן יאמין המקובלות מאי שחייב לקבל ולהאמין ולקבל דבריהם וכוז יכון עולם לפני אלדים :

פרק בב

ובאר מיני הפעולות או שהיה פועל תכליתית או פועל שחוק וקלות ראש או פועל ערמה ותחבולה כי ערום יערים הוא ומזה ומריבה או פעל במקרה בלא תכלית ולא חפץ בזה ולא חפץ בה' באלה כי אם בפעל' תכליתית הכעסה בדעת ובחכמה ומפרש ואזיל ומבאר דרוש יקר וכעיס' כי איך יתכן לשעבד הכבד לנכליה והנחמי וקיים להווה וכפסד ומשיב דברים יכונו יחדיו ומביא מה שהקשה פלוסוף אחד על זה לאמר שהוא בלתי אפשר לפי שאיכס ממין אחד ומשיב כבופת בופים' ואומר ישבעת שאנו מוכחים דבר יקר שאין למניאות ותכלית' אמנם הוא סבת מכילות דבר אחר ואין אנו רואים לו סבה תכליתית אחרת בגור אומר שלכך במנא להיות סבה לאחר ומאריך והולך בטוב טעם ודעת יע' :

פרק בג

מבאר הדיק ורע לו רשע וטוב לו כפי מה שמחייב עת לדתו והיכן אמרו רז' כי חיי ומוזכר לא בזכותא תליא מלתא אלא במולא ויבאר הסיבה הפועלת כבריאת האדם מחמר ונורה ככר אלדין והוא כדי שיהיה העולם מלא מכל חלקי הסותר ויהיה שם מלא על עולם מלא ומביא מקום שטעו בו הפלוסופים הקדמונים להאמין בגלגול כי הפלוסופים האמתיים כוונו לדבר אחד והם ה' צור הרכוזה ולקחו הדבר באריכות שאין הכפשות המשכילות עומדו' ככה ומפרש דבריו טוב טעם ודעת ושאל טעמה במאמר בגמר חגיגה פרק אין דורשים ושהגשם כל עוד שיתרחק מן ההיולי הוא יותר קרוב להפסד ועוד לאוד מל' :

פרק בד

ובאר כי כמו הצור' הדומות הפשוטות כל מה שיקרר לצור הראשונה מקובל מהקפצה הקפעה יותר' וכן ילך עד הגיעו לשכל הפועל ומה השכל הפועל ימשך קצת הזכל לקצת ב"ח והוא המאיר לאדם לתת לו השכל אשר הוא גורתו והוא מוכן לקבל כפי עת היר' ונחתו מרחם אמו ובהם ישלם מניאותיו טוב בין רע אמנם הצורות ההוות מן תמונת ה' לל' אין להם יכולת להשלים כשם האדם כי אם כפש כל חי מדבר בידו הוא להשלימה ומפרש ואזיל בדת מה לעשות :

פרק בה

מבאר איך הוא דבר ברור ומוסכם ומקיים בין החכמים שההוים מהרכבה מועטת הם קרובים ונתר להיולי ויומיה ארובי מאות שהרכבתם מרובה כי הם יפסדו מהר כפי רב הרכבתם וכותן סבה לזה ומפרש דבריו בטוב טעם ודעת' ומביא משלים ככוחים וישרים נאותים לענין' וכי כל מה שיתרחק מן ההיולי ילכש רוחניות' וכי האדם ראשון במעלה והאחרון בהרכבה ושהוא יותר שלוש כטבע ויותר בקל להפסד ובהכנות שלמהו השכל

השכל ישמר מן המקרים ומן הדעות המתרגשות ויורח עליו אור השכל ומביא משל כאן לענין מפורש ואזיל:

פרק ב מבאר שדבר ברור ומוסכם ומפורש בין החכמים כי פעולת השכל הם השכל בעצמו כי השכל והמשכיל והמושכל הכל אחד ואם המושכלות שלמה! הם מושכל כנתיקונים יהיה שכלו כנתיקונים לעד ואם הוא הוה כפסד גם שכלו יפסד והיה כלל היה כי המושכל הוה כפסד כאמור ומפרש ואזיל בבזק דבש אזרי כועס בטוב טעם ודעת:

באמר שלישי

פרק א לחקור ולדעת מה טיבן של ברכות שהיו מברכין האבות הכוזבים לאחר טוב בעיניהם או איפכא ככח לכנען. ויראה שלפעמים לא יתקיימו לא הם ולא מקנתם כפי הנראה ומבאר דבריו בהרחק מן הכתובים. ומגלה סתרים כאותם לענין. ומפרש ברכת כחץ ליעקב פעם ופעמים ולא ראיה כראיה רב המקום כיניהם. ומבאר פסוק הכה משמכי הארץ יהיה מושכך שפרשו כמו כבר. ומבאר ששם ברכה שם משותף ושהיא תחלק לשלשה חלקים ומבארם באר הטוב. והכרכה היא השפעת הטוב ויעטימהו משיארע לו דבר זר למוכעו או למעטו ומביא ראיה על זה. ושהכרכה אופתהיה ברכה שיכרך אדם לאחר כמוהו והוא דרך תפילה ובקשה מאת הא' ומביא ראיה. והכ' שיברכו הכרואים לבורא והיא דרך הודאה והלל לשמו הגדול. והכ' ברכת השם' לברואיו ובזאת הכרכה תמיד מיעד לשמור לו חסדו ומפרש ואזיל. וכי הדברים שידבר הכביא לעתיד לבא וקראונם כן במקרא ברכה כמו וזאת אשר דבר אליהם אביהם ויברך אותם. ואומר שמה שאמר יעקב לבניו בארית הימים ר"ל באחרית ימיהם אכן כי הימים אין להם קץ כמו שבארתי בדברי רז"ל בפרק מ"ה. בדכתיב יסד הארץ על מכוכיה כל תמוט עולם ועד. וכתיב כמוניס הארץ וכל יושביה אכבי תכתיב עמודיה סלה. ומה שאמר רבי אליעזר בן יעקב כל מקום שנאמר כחם סלה ועד אין לו הפסק עולמית. אם כן הימים אין להם אחרית. רק רנה בזה אחרית ימי הנלות. וכן תראה רוב ברכת יעקב לבניו בדבר העתיד לבא בבניית הארץ. וענין השופטים. ומלחמת שאול עם אגג. ושאר הכבושים. וכן משה כשבר' השבטים ברכותיו על זה הדרך. ובברכת אלישע הכביא לישראל מלך ישראל יש רוב ענין ורוב מכין. יעניין בזה הפרק. ומבאר שמי שיכרך נריך לידע ענינים שייכים לענין כדי שתתקיים ברכתו או קללתו ככח לכנען שמעולם לא היה עבד כלל ודיבזה:

פרק ב יחקור מה היה סבת גלות מצרים על לא חמם ככביהם שיגזור עליהם השעבוד קודם שנאולעולם לא ככח ולא כפעל. ואמר שרז"ל התצורו על זה ואמרו שכתב אברהם אבינו בשעבודו בניו למצרים כדיתיא בגמ' כדריס פרק ד' כדריס ומפר' ואזיל חלוקי דעות החכמים עמה היה הענין הזה. ואומר שעם היות שהדרשה תדרש אמרו גר יהיה זרעך וכו'. איכא גזירה כי אם מגלה לאזממה דלהי באחרית הימים. יכן כראה מאמרו ידוע תדע שמורה שמודיעו וזה שיבא לעתיד על בניו. ואין לדחות את הנגזר כי כך עלה במחשבה ומבאר המאמר בקצור כמין כפי מה שיאות לחבור הלזה. ומבאר קושים

בפתחות במאמר שלישי

הפניה האמור הכתוב ומשכן בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים ולרדע ואלה שנה וכו' וחזר
 יאמר ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בענש היום הזה ינאכל כל צבאות הארץ מצרי'
 והנה הם לא ישבו במצרים כי אם ל' שנה ולא נשתעבדו כל זמן שבתה במצרי' כי בזמן יוסף ואחיו
 לא היו משתעבדים בהם וזה הכך הלמתי. ומתקן זו הקושיה בכח וז' מן הכתובים שנכתבו
 ויחזקאל ט"ה ומפרש פסוק ועבדים ועבדותם ת' שנה שאלו חזר לעבדו ועמו איתם כי אם
 ל' שנה יהיה זרעך. ומביא ראיה לדבריו מן הכתובי'. ושהשבון הארבע מאות שנה התחילו משבולת
 יצחק וגם התחיל השבון ושהשלשים שנה היו להשלים עון האמורו ככו' ומפרש ואזיל כדת מה
 לנשמות: וכי שאר הנבילות צולו הנה רשימו כיבר כנביאים ובשאר דוכתי מהכביאים. וכי יש
 היום הבני ישראל רבים במדברות. וכי יש עוד היום שלטון ומלכות לישראל ושלל ככרת מזרעו
 דבר בזה געולם. וכי פסוק לא ימוש שבת מיהודה וכו' כפשוטו ואינו צריך למודעי
 ושאר עשר גלויות עמהם לשלם להם כפעלם וכמעשה ידיהם ככתוב כנביאים:

פרק ג יאמר שסבת אורז גלותו זה לא ידענו מה חיה לו ואין אתנו יודע עלמה וכי
 יש במדרש בגמר דברים שהיה בעון יעקב שלא האמין בא' ית' במה שאמר לו
 ולא ישר בעיניו הדבר כי קשה להולמו. ומבאר שלמה הואיל במאמר שאמרו שגלות מצרים
 היה בעון אברהם ולא הואיל במאמר זה ומשיב דברים ככוחם כדת מה לעשות ומפרש המאמר
 בכנים אחרים ואלו לכל שומע מליכס. ושהעון היה שלא התפלל על בניו בראותו צרת
 כפסם ומה שגזר עליהם המערכה ומביא ראיה משמואל ומחזקיהו ומה שאמרו חז"ל עליו בפסוק
 למרבה המשרה ש"ה"ם בתומה באמצע תנה. ושמעת במיחת האומה היתה מנגדת למערכה
 ומה שאמרו שהיא בעון שגאת חכם שיש ביניהם דרך עיון כי אין אומה ולשון בעולם שיסיו אלהים
 זה לזה. וכל אחד מהם עומד להביל חברו שלא ידע בו ולא הכירו בין בנפשו בין בממונו.
 ושמעתי ממונם בעד פדיון שבויים. לעם לא ידע מאין המה. וכאלה רבות וככבודת מגמילות
 הדדים אלו עם אלו. לא עשה כן לכל גוי. גם כי אינם פרוצים בעריות כימי קדם כמו
 שפורש בכביאים ואין אתנו יודע על מה. ומגלה סוד כמום באמת תראו כומשם שהוא סבת
 גלותם ענינו ולחננו כתב איתן' תבון. ז' בפרוש התורה. ומביא לשונות ומביא המעשה שהיה
 ואין היה הפרוש. וגם הביא זה הענין בעין יעקב וכבר רמז רש"י בזה. ושהאל למען רחמי
 שבסך ביניהם ועלו הלוטרוש ופועלים זה בזה מכת חרב והרג ואכדן וכו' הוא' ית' ימיה יחיה
 מעשהו למען כדאש בשוה' את שיבת ביון ונבילה וכשמהה בן בע"ה ומביא בשורה מכבולת הילד
 בזמנו זה:

פרק ד מבאר שאלה ששאל ממנו ערל אחד על מה שכתוב בתורה על פניו וכאוד ה'
 והכ' וכאוד שאמר פכיא והאריך לשון ושפה ושבר שתלעוניתו ואמר לו דברי
 המדקדקים ודחה אותם בקש בידך כי לא ישר בעיניו והביא לו תשובה נכחת מסכרת המקובלים
 לא יביל להתפסק להשיב דבר כי חלל פיהו חזן. ומבאר אנג גררה דברים יקרים לכל
 שומעי מליהם באמת ובתמים.

פרק ח מבאר בפתענה אל לבו וקשר בעריות רשעיו כי סעודה אינה נחית ומביא
 דבר

דברי חיות ורצ' להתחוק טעיותיו בקנת מדרשו דל' . והשיב על זה באמר שאין לנו שום השארות הכסף לא פטר ועוכס' אמר המות שאין דבר כזה כתוב בתורה אפילו ברמז . ומשבר מתעלותיו ומראה לו השארות הכסף והשכל והעוכס המיוחד בנפש מכתובי התורה בפירוט הקשקשאים יסמך לכן ויגל כבודך כוונתאריך בראיות עד שלא נשאר לו פס להשיב ולא מנח להריו ראש . והוסף יגן על יצונו ולבנו כל עמו :

פרק ו

יבאר איך עלה עשו באפואש מפיו תאכל על מי שאמר שלא נתנה התורה כי אם לברך בה את הכריות ושעתידה להתבטל ומביא מאמ' שאמרו למה נקרא שמו חויר שעתיד להחזירו לישראל ועוד דברים אחרים תראנו משם אם תרצה . ומשבר מתעלותיו . ומבאר בכחיות התורה בכח ואל כיד דמ' מן התורה מן הכחאים ומן הכתובים והוא פרק יקר וכבוד פתייב כל ברי ישראל לראותו וישמח לבו . ויאמר אשרי העם שכתב לו אשרי העם שה' אלהיו . ולא נשאר לו פס להשיב ולא מנח להריו ראש . והלך בפתי בפס כעצמו ואלה . וספקה מי מרה ויחן בתעברה כי בערה בראש ה' :

פרק ז

יבאר איך כתחדשו הקרבנות כיהשם'ת לא פוה בהם עד שכתפשוטו בין הגוים בארבע כגזות הארץ ואם הם מכוונים מחד עבמם או הם לכונה שניה . ומביא מאמר לר' זל' שמורה שהם לכונה שניה וכי כן דעת הרמבם זל' . וקשה בעינינו . ומביא מבטלות מעשה הקרבנות בין קודם שקנה בהם השם'ת בין אחר שגזו בהם . ואם היו לכונה שניה הים די בקין אחד מן הקרבנות ומזכיר בפללות מעשיהם על ידי עושה המלכה אחד אחד למנא חשבון . עד שפעל רע וקשה אשר רע בעיני ה' פעל מעל מבהיל הדעת באשר תראה . ואומר שיתכן שמה שאמרו חכמים זל' הוא שיחד להם מקום אינחד כשולחן המלך במקום אשר יבחר ה' אף על פי שקודם שבכח בית הבחורה היתרו הבמות . וכי מה שאומר הרמבם זל' יתכן שהיו מקריבים על פני השדה ואוכלים על הדם ולזה נתן להם זבח השלמים . אמנם שאר הקרבנות הם כנחריים ומכוונים מחד עבמם כפי הנראה . וראינו שקנא השם'ת על בני עלי על שגזלו בזבח . כדכתיב למה תבעטו בזבחי וכו' . ושלם להם מרה כנגד מרה . ככתובים . והוא היודע ועד כי אין לי להכנים ראשו בין הקדים הראש כי ירא אנו אותם .

פרק ח

יבאר שגמחת הוייתם ועשיתם הים מואן אדם הראשון . וכן אמרו דל' בגמ' חולין שור שהקריב אדם הראשון קרן אחד היה לו כחצו שאלמר ותיטב לה' משור פד וכו' ומביא המאמר ומבאר פרוט באה ומתקבל ומלמד המאמר הזה דעת את העם לתת לכל חלק מן הגוף חלקו ולא יסגף הגוף ויטה אליו חסד עם היות שכל החשבותיו ומעשיו יהיו נוטים אחר השכל כי בוכה ה' הזה הקרבן היה בכח כי בפעל לא ראינוהו וכתבנו אפי' ברמז ועוד שפר בזה חומרי בפעל בלתי מבא בעולם . והנה הראשון שהקריב עולה לר' קיה הכל שהביא מבנה לה' מנכורות באמו מהלכותן וישע האל הכל זל' מנחתו וכו' ויחד לקין מאד ויפלו פניו וכו' והנה

בפתחות במאמר שלוש

והנה התועלת שהגיע לו ממנו להיות מושג מאלדיו וישע ה' וכו' ואחריו כח כשינא מן המנה כי היתה קבלה ביד מן מכות שהקרבן ישר בעיני ה' והקרבן קרבן תודה שהגילו השם ואת מהמבול ולא כשאר מכל היקום וזאתו. וכשאלו התועלות שהגיע להם ממנו גוראומר להקריב קרבן לה' ומאלה נפצה כל הארץ ואפי' אלהים הם בני העולם כי אין זולתם עוד. ובחרו בחלקי ה' ללכה בזכרת שם והרכימו לדעת התורה ומבאר הענין בפנים יפות כולם בחוכים למצין וישרים למוצאי דעת כאשר תראה. ומפרש ואזיל במועצות ודעת ומבאר הסבה הפועלת בדרת אש ה' מן השמים בפכים מתנים לא ראו זה כראויזה בפעולות משונות כי בימי משה כתוב ותנא אש מלכני ה' ותאכל ו להמית את העילה ואת ההלכים וכו' וכדוד כתיב ויעבהו באש מן השמים. והאש שירה על ידי אליהו פערה פיה לכלי חק את האבנים ואת העפר וכו' ויאמר כי הקרבנות הם כמנחה שמקריבים למלך שיש ממנו מיוחד למלך וממנו לעבדיו וממנו למוליכים אותם ולמשרתיו וכן הקרבן כאשר תראה בענינו בבידור :

פרק ט

יבאר איך נחלקו העבודות הזרות בעולם אחד שאב אחד לכולם ומה היתה הסבה שאיש לדרכו פנו לעבוד אלהים אחרים ומשיב שמומן אדם הראשון וכן עליהם השל' נתפרסמו הקרבנות בעולם וכאשר הפינס הא' את ומשם נפצה כל הארץ והארץ היא ז' אקלימים וכל אקלים ואקלים יש לו כוכב אחד מ' כוכבי לכת ששטר עליו כטו לעבד מה שיחייב אותו הכוכב ומבאר האקלימים וכל כוכב וכוכב על איזה אקלים ששטר ועל מה מורה ומה חלק מכל' שחלקו. ובאיזה גבול משטרו ובאיזה עב וגוי הוא חלקו ושטר עליו. ומי מבעלי המלאכות בחלקו. ואיזה יום או לילה משטרו ובאיזה שעות. ואומר שמה תבין מה שאמר הכתוב אלדי כבר הארץ. וכן משפט אלדי הארץ ומבאר דברי' עזרה בענין זה. וכי יש בתלמוד מאמרים רבים שרומזים על אחד מהמחבורות. ומבאר קצתם ומפרש ואזיל. ומבאר ענין פכים ראשונים ושניים ופכים שלישים. ומבאר מאמר שבגמ' ראש השנה. אמר רבי דרובפדי אמר רבי יוחנן שלשה ספרים נפתחים בראש השנה וכו'. וענין ראש השנה ומועד הפסח ומה שיחייב מן המזלות והנדרות וכו' ענינים ורמזים לאותו כי אש למי שחנכו השם את חכמה ותבונה ושכל כמו שתראה במקומו :

פרק י

יבאר כל הנדרות אשר בינ מזלות בשלשה הפכים לדעת האצטגנכים ולדעת חכמי הודו ובטליומו' דרך כלל. ומבאר פסוק מי לא יראך מלך הגוים וכו' וכי עוד היום יש שאריות מהעבודות ההם וכי הבאורו הוא חג למול טלה והוא יום כניסת השמש בכו. ונסתנוואה השם את מן הנקדור מן האנן שהם היותר מפורסמים לעבד בימים ההם ועוד היום יש מי שעובד אותם ושל זה כוה לקשרם בעבודות על קרני המטה. והנה ג' אלה מהאב מזלות טלה שור גדי והיו מהם עבדים אחד משאר הנדרות ט' דרומיות וכ' פזוכיות ומפרש ואזיל להרחיק האדם מן העברה ובעת שיראה אדם נורה נעבדת ידע מה טיבה ואפילו שלא יעבדהו אלא שמשמים אותם בשקתות המים מקום שיבאו ממכוהמי' כדי שישקו אותה כשיטתו משם והוא דבר מן העל' ויש להשמר ממכיו שמן מע' הוא דבר גדול בעיני אלהים :

פרק יא

יבאר שהגלגל וחלק לש' חלקים לפי שיש בו מספר כל השברים מחי' עד

ספסרית חוץ מן השביעית • ושעשו מאלו הש"ס חלקים י"ב חלקים וקבעו לכל מזל שלשים מפלות ויקראו להם שמות כשמות הנורות הדומים להם • ויעלו מהם ט"ו נורות דרומיות • ולהם שמו בוכבים • ומפרש שמות אחד ואחד למבא חשבון • וכן הצפוניות ומפרש ואולי ושהם בחלקים לד' חלקים כנגד ד' תולדות וכו' :

פרק יב מבאר נורות מזל טלה • ודעת כל חלקן וחלקן מן החכמים בענין הנורות • ובחלקן מב' א' • וביתו מהו' כוכבי לכת • וחלקן מבני אדם וכי הוא מתולדות האש • ובית כבודו • ובית שגאנתו • ומקום שפלותו • והמעלה המוספת חן וכבוד • ומבאר הענין באורך :

פרק יג מבאר מזל שור • וכי הוא מתולדת הארץ • כקבה • ומבאר נורותיו • וחלקן מבני אדם • ובית כבודו • ובית שגאנתו • ומקום שפלותו וחלקן מבני אדם • והמעלה המוספת חן וכבוד :

פרק יד מבאר מזל תאומים מתולדת הרוח • וזכר • ומזלות היום • ומבאר נורותיו • וחלקן מבני אדם • ובית כבודו • ובית שגאנתו • ומקום שפלותו • והמעלה המוספת חן וכבוד ממנו :

פרק טו מבאר מזל סרטן ממזלות המים • כקבה • ומזלות הלילה שמאלי • ומבאר נורותיו וחלקן מבני אדם • ומלאכתם • ובית כבודו • ובית שגאנתו • ומקום שפלותו • והמעלה המוספת חן וכבוד :

פרק יו מבאר מזל אריה ממזלות האש • וזכר • ומזלות היום • מזרחי • ומזלות הקיץ • ושעותיו ארוכות • ומבאר נורותיו • וחלקן מבני אדם ומלאכתם • ובית כבודו • ובית שגאנתו • ומקום שפלותו • עם היות שזול זה אין לו לא כבוד ולא קלון :

פרק יז מבאר מזל בתולה • ומזלות הארץ • כקבה • ומזלות הלילה • דרומי • • ומזלות הקיץ ומבאר נורותיו באר הטב • והוא בית כוכב ושם כבודו • וקלון כונה • ובית שגאנתו נדק • ושם מקום גבהו • והמעלות העוספות חן וכבוד מי הסוכמה הם :

פרק יח מבאר מזל מאזנים • ומזלות האויר • וזכר • ומזלות היום • מערבי • ומזלות האויר • ומזלות החורף • ומבאר נורותיו באר הטב • וחלקן מבני אדם • ומלאכתם • והוא בית כונה • וכבוד שגאנתו • ובית שגאנתו מאדים • וגבהות כוכב המה והמעלה המוספת חן וכבוד :

פרק יט מבאר מזל עקרב • ומזלות המים • כקבה • ומזלות הלילה • מערבי • ומזלות החורף • ומבאר נורותיו על פי ה' דעות מן הפוכים • וחלקן מבני אדם • והוא בית מאדים • וקלון לכנה • ובית שגאנתו כונה והמעלות המוספות חן וכבוד מי הם וכמה הם :

פרק כ מבאר מזל קשת • ומזלות האש • וזכר • ומזלות היום • מזרחי • ומזלות החורף • ומבאר נורותיו באר יכות • וחלקן מבני אדם • ומלאכתם • והוא בית נדק

בפתחות מבאמר שלישי

בכבוד ובתלי. ובית שגאת כוכב חמה. ומקום גבהות שבתאי. ומקום שפלות השמש ומנה. והמעלות המוסיפות חן וכבוד מי הם ובכמה מעלות הם

פרק בא יבאר מולגדי. ממזלות הארץ. כקנה. ממזלות הלילה. והוא דרומי. ממזלות ימי הקור. ומבאר בורותיו. ככל הכתוב בשמות. וחלקו מבני אדם ומלאכתם. והוא בית שבתאי. וכבוד מאדים. וקלון נדק. ובכמה מעלות מכל אחד ואחד מהם. ובית שגאת הלכנה. ושם ראש התלי של כוכב חמה. והמעלות המוסיפות חן וכבוד. כמה הם ומי הם :

פרק בב יבאר מולגדי. ממזלות האויר. זכר. ממזלות היום. מערכי. ממזלות הקור. ומבאר בורות מנ' פנים על דעת כל אחד מן החכמים. וחלקו מבני אדם. ומלאכתם. והוא בית שבתאי. ובית שגאת השמש. ואין בו שום כבוד וקלון. ומקום שפלות מאדים. ובכמה מעלות. והמעלות המוסיפות חן וכבוד מי הם ובכמה הם :

פרק בג יבאר מולגדי. ממזלות המים. כקנה. ממזלות הלילה. שמי. ממזלות הקור. ומבאר בורותיו בשמות. מהשלשה פנים על פני ג'. הסברות. וחלקו מבני אדם. ומלאכתם. ושם בית ראש התלי. של כונה. ובכמה מעלות. והמעלות המוסיפות חן וכבוד. כמה הם ומי הם. וכאן כשלא היו מזלות. ומבאר איך נודעו הבורות הכז' ומי גילה אותם. וכי הכל מסכימים על אמתות הבורות האלו. ואין מי שחולק על זה ומכאן יודע דרך כומרי עשו בבית תועבות מאין לקחו בלבישת האדרת. ובגדי נמר לכן. וחגור בחבל. כמו שעושים הכומרים. הכקראים פרא' ליש בלעז. והנשים שאין בעל. ולא יבשאו לעולם הכקראים מוכ' לש בלעז. הוא דוגמה לבורת האשה שאין לה בעל הכוכרת בבורות. וכדומה לפעולות האה להדמות ולהתיחס לאחד מן הבורות הכז' וכדומה לתועבות האלה. ברוך מי שהבדיל בין הטועים ונתן לבו תורת אמת כדי שלא

בגע לריק ולא כלד לבהלה וחיי עולם כתר בתוכו הוא למען רחמיו וחסדיו

המרובים יפתח לבו בתורתו ויטע בלבבו אהבתו ויוראתו לעשות דבמי כרכבו בלבב שלם ובכפש חפנה. וישמור פי ולשונו.

שלא אכשל בהגיוני. וכזה ונחיה ויירש עולם הנא כל ישראל חכמים. וימהר יחישה להושי עניו

בביאת משיחיו אמן וכן

יק' רנ"ו :

תמו המפתחות בעזרת האל השם חכמה בטוחות

וכראות המהכר יופיהםפר ומעלתו ומדר דרושיו וחקירתו ורליוותיו ומשפטיו ויפעתו ותופת עם
אמרי כופת ומתיקו ואת יקר מפארת גדולתו והקש תמונתו ומהללו ומליבתו ומפעלו אמר
בכך ה' סילנו ויתן כפיו שיר מדש ויוש מליך לחכר כאלו המפר ידבר וקוילים יגבר וקויו ידבר
וטענותיהם ישכר וישא משלו ויאמר:

	אמר שפר בדים אפר שקראנעל.	אומר ספר
	לא תדרוש יסקה מיראש לבל יעל.	בסוף ובראש
כמו כעל	נמצא נבר יוצר נבר על כל בעל.	ואש כל דבר
כעמיו ל'	חפץ יכול בלתואין כל הכל פעל.	השניה כל
פדנות	חרום אחרים לבלי ירים ראשו שועל.	מבצר זרים
	עו וגבורה שפה ברה בלתי מעל.	ר' המשרה
	אמרי נופת לבני יפת אשקסרעל.	ו' בהוד מופת
	בו חטא נרשם תהיה נפשם באש תועל.	וערת דבשם
	להם נעלם יהיו כולם מדרך נעל.	ה' רוש עולם
מי מדר	אל בית ועד יהיה נועד תוך השעל.	זכרי לעד
כשעלו	צור משגבי ולכל עצבי מרפא העל.	קבל ניבי

בנה נוי	תקן תוי	אברהם לוי	כי כן נקרא
אבן מנאש	שם היחס	צרו ינגש	ישקם כרה
לבי יתים	מלי רוחים	כבוד אלהים	אותי קרא

אמר אברהם

כן לאדוני אבי ועטרת ראשי זקן וגו' ופנים חכמים לב יקרא כנון אביר הרופאים כמהדר יבחק לוי מ'אש תכ'כא . אבי טרם אדבר אל לבי לבטא בשפתי ולחווה

פיני וראה ורעד יבא כי ואם שמותי ברק חרבי וענתה כי חובי . ואין ימלאני לבי לחבר או לדבר בדבר גדול דברי הנביא רכב ישראל וערשיו . אבי אבי . פי' אב בתורה . אב בחכמה

שר וגדול לזרע אברהם שאוהבי . הוא משה האיש רבי ורבי דרבי . אמנם חס לבי

בקרבי וכשמה לא כותרה כי כי תוויבתי להסיר מלבי עק כי וליחד שמו בלתי כזבי שחרי וגם ערבי והזהרנו על ידי תשבי . אם ה' הוא האלהים לבו אחריו

תהמה עלי אף רוחי בקרבי לאמר איך אחדל את חתקי פדיו ואיבי ואומ' לבולה חרבי אשר עושה

בסתר דקמתי בארבי אחרי סופרים ואחרי ספרים לרעות נחמי ושדכי . ואומרה אל לבי קום חפש

אמתות בחבי . פי' כחבא אל הכלים : ואבקשה לכלי עזי יגיע כפי ועמלי : פי'

לשון עמל : ועיוני כל ימי נבאי ועבדי ואבקשה ראיות בדורות וכשמש ברית ויעש אלהים

את המאורות . לחפוש כאנגו אחי ערדון על גבי ולא אטמון עוני

במבי הנדבה אחת היא לך אבי ברכי וגם אני בקורבי לסרת לפניך

כאשר תמצא ידי דבר לך מה עמדי הלא הוא הדרי והודי מעודי

ויענני לבי מה תבקש ללכת בדרך עקש ולנפול תוך חמוקש ותהיה כקוש וככשל באמרי פיך א תתן

את פיך לחטוא את בשרי . והיה שד ובקריך ושר מעליך וקיי ערך לכלות בשרך ושארריך ושמע

לקול מורד ולמה תדבר עוד דברייך ויכבד עוד מורד ויהי ה' שומרך ואתה מחכמה רש ודל ומבינות

פעדר וכחדל ותאמר כלבך אברהם אגדל וראשו בשמים עד כי גדל ואדבר במישעל הכל יתגדל

שום לפניך מחסום נכרה על דל ועשה אחיך גדל : פי' גדל און : פן תהיה קרל : פי'

תרגום עורף : ואחשבה לדע' זאת ואני בנתיב המוסר בוסר ולכטו' מאנו בוחל ולחווה דעי

זוחל ולא ארע מה אעשה והדבר קשה אם אזכור אם אכשה וכן לא יעשה ואומר ויהי

מה עורי עורי דב' זרה אך דבר שפתי' ענה וגבורה עורה כדודי עורה בקול עבות גבורה כי הלא ידע

ברא את האדם כפשוטו וזה וכרה גורה טהורה מאושב אלהים כחכמה וגבורה הוא הודע הוא יוזה הוא

הדרה . וכמה פושעים וטמאים יחדיו ימרו והו' במרה ויסירוה מגבורה ויסעו ממ' תקח ויחכו

בת' ערה ויחשבוה לשכורה ויכבו כלולה ברה ויקרבו אש וזה אלה אזכרה ובפשי תהמה ולא תדמם

זה כמה קול דמי ערל לב וכדמה עינים יש והוא סומא ואומר במקרה הכסיל וגם אני ויקרבי לך

אכלתי באוני סכוכים סכוכות ובלהות אך כליותי יעירוני לאמר מה לך בדרם ואתם

בן אדם כבד את ה' מהודך כאשר תמצא יריך כי אחד הארבה ואחד הממעט וכלכד שיכון לבו

לשמים הלא היא כפתח עינים קול ה' על המים ואין מים אלא תורה ואתן לה מורה ואבער את

מנבי לפני קובי ולאקטע שכים שלשה נגדדים מראש אמיר אמרי כועס וכים וברים מים טהורים

בספל אדירים ללקוט שושנים היושבות בנכים חברים . ואחברה החבור הקנר הלז עשירות

האפה קמח טעורים עם עזרתה בנכורים מאחרי הכחורים אריות שחבורה בעבור תהיה לי

לעזרה ולמחסה ביום נרה לי ובשבילי וכני גילי הדומים לי להיות בהם מזולי לעת זקמתי

אשרי בלתי ואומרה בריך ה' עושי הלא מעשה

הוא ותחי כפשי וירעתי כאמנה כי היתה לי עדנה כירם ה' ושלל יראה עוזר וסומך לכל לואה אם
פרקו נאה כדכתיב כה אמר דם וכשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכחן ואת דכה ושלל רוח
להחיות רוח שפלים ולהחיות לב כדכתיב ישתבח ויתעלה שמו על כן מנא את לבו העבד הקטן
במעלה והגדול כנורח המחילה אברהם לוין מנאש יע' ויתנהו בין העומדים לשביו לדבר ולחבר
אלה הדרושים מופטים בכמות ורכים באיכו ואסדרם בסדר המונח לפניך ועיניך ראות לקושים
אפי יוכי הנאיות והיא מתהלכת בין החיות • ודבר ידוע ומפורסם שבעלת כל דבר יהיה
כפי מעלת סבותיו ר"ל החמר והגורה והפועל והתכלית • אם מנח החמר כפי מנא אומותיו
בגדר המעלות כי הלמודיות יעלו במעלות על הטבעיות להיות הטבעיות דרושיו בדבר חמרי
בעל גשם • והלמודיות בדברים פשוטים מן החמר ועם היות שלל יוכוכי אם בחמר כמספר
והתשכורת וההכנסה ודומיהם • אמנם האלדיות יש להם יתר שאת ויתר עז להכחיל אזהביו
כי הם יכלו מן הכמה ויעלו לשמי רומה • והם מופשטים מן החמר ואין להם כורה לא בכח
ולא בפעל לא בדמות ולא במכטא לא בשכל ולא במציאות • והדבר כפי הדגלו מן החמר
תהיה מעלת רומתו ויקרתו כי ה' אתו • ואם מנח הפועל שאם יהיה המחבר שלל בכל חכמה
ולא יבצר ממנו מומיה • הדרוש יעלה במעלות מנח הפועל להיות מנח מלל בדק ומשפט ומישרי
באמת ובתמי' ולא יענ' עליו אימי' מלהקיצו לפני חכמי' וכ"ש אם הספיק • א"ה השפיע:
עליו מטובו והיו הדרושי' מוסקי' וגם דלה דלה ממעמקו ומלכס יוניאו מלי' להו' להו' כלמות ולא
סדרים וימשהו מים המוכות ומדברי תהפוכות עד שכל דאיו ואשרוהו ועל כמותו בין יעמידוהו
לאמר הבה הישר והטוב ושתיליו כגן רטוב ויהי הדק אזור חלגיו אין בהם כפתל ועקש וישאלהו
האיש לאמר מה תבקש • וזה מפני שנתן מהורו עליו וילבישהו מעיליו כי זה כסו לאלדיו וכל שכן
בשדבריו מעולפות ספירו' ממואל' בתרשים מדות כפסכיות ונפכויות ממעל' והמדות והמושכלות
אז תבאנה לפני מלכים כיוזתעלוננה • ואם מנח הגורה בין שתהיה פעוליות או ענא: תיית
ודרושיו מקכים לאדם חכמת בינה לשמוע בלמודים ולהקנותו דעות אמקיות ואמוכות בודקות
לעבוד את ה' וכל אשר יעשה ינליח כי בנדק כל אמרי פיו • ואם מנח התכלית והוא התולדה
מתנא מהדרוש שתהיה רס' וקשא וגבה מאד להניל את כפשותיו כמחשבת לאור באור החיים אשר
יעשה אותם האדם וחי בהם ולכל בהם חיי רוחי • והנה החבור הזה בתכלל וכשתכלל מארבע
פיכותיו • כי מנח החומר קדוש ואמר לו כי הוא מלין לבד עלאה ומלל והמלכפה כמכזה וכמם
ומולל וילדי ככרים ודעות זרים יחולל וטענות כזי ואמרותיו כמזמרות יומר ויעולל ודמס יגולל
וכעפר הארץ יכלל • ואם מנח הגורה יש לו מעלה רמה וכהוברה להיות דבריו כדק ובמשפט
ומשרים בדקו יחדיו כמופת וראיה כמו שהיה אין פח ואין מוקש אין בהם כפתל ועקש • יסולל
הדרכים יסקל סמולות יחולל איילות • לשון אילי הארץ: ויחשוף יערות • כמו
אכלת ייערי: ויכז עליהם דיק וישפך סוללות וישם את המעקש' למישור והרכבים
לכקעהודי לו לכבוד ולתפארת הכושא אשר ינשא עליו ואם
מנח התכלית אין אומר אין דברים למעלתו וכל ספרי הקדש מספרים תהלתו מעידים ומגידים
פעולתו ואת יקר תפארת גדולתו כל הכא עדיו ועמד בין העומדי' לשביו הכנחיים ונחרת בחיים
כתוב בתורה כי ידעתיו למען אשר ינוה את כביו וכו' למען הכי' ה' על אברהם את אשר דבר
עליו • ושמעת ישראל ושמרת לעשו אשר יטב לך ואשר תרבין מאד כאשר דבר האלדי אבותיך

לך יכו' וכלה רבי' וכבר נד' ועשית היס' והטו' בעיני ה' למע' ויטב לך וכו' כנביאי' רק חז' ואמ' וכו' א' תסו'
ממנו ומיין ושמ' למען תשכיל וכו' כי אז תגליח את דרכך ואז תשכיל. וכדור למען יקי' ה' את דברו
אשר דבר לאמר וכלה רבי'. ובכתובי' תהלי' ומשלי' בכל עבריו אז תבין יראת ה' ודעת לדי' תמנא
ובישעיהו השכל וידוע אומי' וכו' כי בלא חפנתי. והנה תלה הדרוש בבי' וכדע' לאמ' שלא די' באמוכ'
הפסוט' כאמוכ' הנסי' והפתי' כי אם בהשכל וידוע וכן אמר שהע' על פי הש' כי לקח טוב כתתי
לכ' תורתו א' תעזובו וכו' וירכי' ויאמ' לי יתמך דברי' לכך שמו' מציתי וחי' ופרשו המפרשי' אז הש' את אמ'
לי לכך יתמך דברי' ויסמוך אות' בחקירתו כראוי על כוונ' מצות התור' כי בזה יגלה מה שיש מהשלמו'
והחכמ' הנפלא' בל' שמו' בלך דברי' מציתי ותשיג בזה החי' האמתי' אש' אין עמ' מות ואמ' בדר'
חכמ' הורתיך הדרכת' במעלי' ויש' ופרשו בו בדר' חכמ' הורתיך ללכ' בדר' חכמ' וכדרכי' ויש' והו' מה
שהורתיך ללכ' בדרכי' התור' ולחקו' בה מחק' הראוי ואם תעש' כן תהיה בעזר בש' באופן שיכונן
דרכיך ומתשבותיך וישלימו חפניך במה שתרגה לעשו'. והנה ה' אית' חשב מחשבו לבלתי ירח' ממנו
בדח' למי שלא יכיל דעתו לדרו' לדי' ולחקור מה שמוטל עליו כאשר תשיג ידו או שימו' בקונר
שני' בימי' עלומיו ולא הספיק לו הזמן להוכי' לאור משפטו ולהפך דעתו מן הכח' הפעול ולא רנה
שימו' באפס תקוה נתן לה כלי' חמד והי' האמוכ' הפסוט' הכתוב בס' להכחיל אוהבי' ויש' להם חלק
לע"ב. אמר מי שחכמו הש' חכמה וכו' והשכל מוטל עליו בחוב' לדי' זאת. אמ' בישעיהו איתם
עדי' כאם ה' ועברי' אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני ה' לפני לא כונר' ואחרי לא
יהיה והנה העדי' שטובע עדות הם העדי' המעדי' בשכל כי לא היו שם בזמן היבירה ואפילו אדם
הראשון כונר' בסו' הבריא' אחר כל הברואי' ומנא עולם מלא יבורי' לפניו כ"ס בני ישראל הכולדי' אחר
אלפי' שנה. ואפי' שראו ושמעו הכסוי' והנפלא' שנעשו במדבר' המור' על חדו' העולם והכסוי' שנעשו
על היס' בידו הגדולה ואבו' לכני' הגידו וכן מי שראו מה שנעש' במדבר' מלך אשו' וכל' מחנהו כרגע
. הנה אין אחד מהם לא ידו להעיד על זמן היבירה כי אם באומד הדעת וכח השכל במופת. וכן
מביא' ותואחדותו כי אין זולתי' כ' זה יודע בכח המוס' וכן אמרו רז"ל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבור'
חמעכס ופרשו שר' מפי הגבורה המופת הבינו'. ואעפ' שהגיעו למעלת הנבואה ככתוב ויראו את
אזי' ישראל. ויחזו את האזי'. ואמרו ועברי' אשר בחרתי ז'ל שכל משה אים האזי' הנא' עליו משה
עברי' בכל ביתי כאמך הו' וכת' לדבר בעברי' במשה. וכת' לולי' משה בחירו וכו' והו' שעשה המופת'
בעין חדש העולם עם היות שעזר לי מלין בזה תראה להלן בה' ואמ' הדבר' הכתלי' בו' את למען
תדעו ותאמינו לי ותבינו והנה הטיל האמוכ' בין הדעת והבינה. והקדים הידיעה להאמנה כי בדין
לבייר מה שיאמין ולהכין בעין השכל ולחקו' לידו' אם אמת ככון הדבר או הו' הטעיה או
דמיון או רעיון. גובר או דבר' מקובלי' מהמון העם או דבר' מנהג שנרגל על כך וההרגל טבע שני
או דומה לזה אמ' ותבינו רז"ל תבינו ותבררו ותבין או הדבר' לאמתו וכו' יגליח וישכיל בעיניו וישכלל
בפשו' בדרכי' קנה לב' אהב בפשו' שומר תבונה למנא טוב והלכ' הוא השכל וכזאת הידיעה תגדק
האמוכ' בהבנת חלקי' הסותר כדי' שישיג וידע שהדבר כך וידע שאי אפשר להיות אלא כך. וכן אמר
ישעיהו למען יראו וידעו וישימו לב' רז"ל וישמו לב' להשכיל האמת. וזה לא יתכן כי אם
המופת. כי שיאמינו דברי' הנבי' שהם דברי' אמת כי השלחו מעפי' בכל יום וימנא כתוב בכתובים
. אמרם יראו וידעו וישימו לב' זה לא ימנא כי אם בחקירה ובמופת. וכן רז"ל מרגלית היתה
תלויה בגוף של אברהם קרבו וכשמת תלאת בגלגל המה' והמרגל' שהיתה תלויה בגוף היו

הראיה ומופת לשבר מתלצות עול וכל לשון יקו' עליו למשפט ירשיע. וכשמת תלמה בגלגל חמה
 ר"ל שהקפותיו ופעולותיו והמתנהו מהם הם מופת וראש' על פועלו כמו שיתבאר בחבור זה בה'באר
 הטב ואמ' במקו' אחר להורו' על' למען ידעו ממורס שמש וממערבו כי אפס בלעדי אביה ואין עוד
 הכה תלה הידוע בגלגל חמה באומרו ממור' שמש וממערבו והו' כ' מיני תכועותיו ההכרחי והעצמי'
 כי א"כ היה ל' מ' ממורס שמש ועד מכאולו ועד מ' גרכו. אך ר"ל שמקו' סיורס השמש וממערבו
 שהוא תכועת הגלגל למורס ממערב: וממורס למערב: בהכרח מכרח מגלגל יומי וההקף
 אשר משלו שהם כ' תכועות הפכיות משלשלת מכאולותיו יודע הממכאול מן ההעדר א' המכאולת כמו
 שיתבאר בחבור הזה בה' ואמ' כי אפס בלעדי אביה ואין עוד ר"ל שאעפ"י שיראה לך שמתהו' פעולות
 הפכיות לא ראי' יה פרא' זה אפס בלעדי אביה ואין עוד כמו שיתבאר ב'מור' אותך להלן בפרקים
 הבאי' לקראתנו לשלו' בה' וכן אמ' יונר אור ובורא חושך עושה שלו ובורא רע אביה עושה כל אלה.
 הכך רואה כי כל הדרושי אשר בהם סיי רוחיו וכשמתנו תלויים בחכמה וכינה וכדצ' א"ז שה'עה כי
 תבא חכמה להלך ודע' לכפשך וכעס' מווימה תשמר עליך תבוכה תגדרכ' להצילך מדרך רע מאיש
 מדבר תהפכו העוזבי אחריו יושר ללכת בדרכי חושך וכו' וכתב הרב' כ' כאשר תבא החכמה בלכך
 בהשתדלותך בלמודה באופן הקור' להקטיב איה אוכך ויערב הדעת לכפשך וכעס' וימתק מווימה
 הכה החכם תשמו' עליך המחשב' באופן שלא תביאך המחשב' א' שפוט בעיניו החכם ובעיניו הלא'וי'
 והפלוספיא המדיני ותשמו' לך התבוכה שלא תטעה בה לא מנר המחשב' כמו שזכר ולא מנר דבריו'
 אחריו וכו' והתבוכה שתגיע אליך באופן הקור' אחריו השגתך החכמה תשמו' אותך מהשכים באלו
 העיניו הגדולים כמו דבר ההשגחה האדית ומה שידמה לזה ממה שאפס' לטעו' בו בזאת המלאכה
 אשר יהיה הטעו' בה סנה להרחי' האד' משלמותו האחרון. להצילך מדרך רע הכה התבוכה ההיא
 תשמו' אותך להצילך מדרך רע בזה הלמוד הפלוסופי והו' הטעו' אשר יקרה מנר הדמיון מדרך א'יש
 מדבר תהפכות וכו' כש' א'ת ומדרך העוזבים אורחות יושר בדעו' ללכת בדרכי חושך וזה קרה
 להם מפני הקדמה מה קדמה והי' תביאם להכחיש המוחס' וכו' וכת' כ'פסוק לנר אורס' משפט והו'
 יושרו לשמו' הדרכי' שיוכלוהו א' משפט האמת וכו' ודרך חסידיו בחקירותיה העיוניו' ישמור שלא
 יכשלו בהליכתם במה שאפס' להכשל בו אם מפאת לקיט' מה שבמק' תמור' מה שבענ' ומה שידמה
 לזה אם מפאת המחשב' והעיון הדמיוני וזולת זה מה דרכי' המצוי' או תבין. הכה כשתעשה כן
 ותשיג העיניו הלא'וי' בזה האופן הקודם הכה תשיג מזה להבין הפלוסופיא המדכית המיסדת א'
 דק ומשפט ומישרי וכל דרך טוב במדות ותכונות וזה כי כשתסתכל באופן החסד והחכמה והיושר
 הכמא' במה שישפע מ'ית בעולם העליון והאמצעי והשפל יישיך זה לקו' ממנו תבוכ' ומנהג ללכת
 בדרכי' א'ת שזאת ההשג' ג' תהיה בעוד בשית' למכו' הדרכי' והסדרי' המישרי' להגיע א' השלמו' וכו'
 הכה יתבאר לך בפרוט כל מה שאמרתי וחי' כל אשר בשם ישראל יכנה לשים לב לקו' חכמ' ואל יפס'
 א' רהבי' וטעו' כוז וידע מה שייב לא פיקורום באברהם אבינו ע"ה: ר"ל כשתשובו מושכלות: וזה לא
 יתכן כי אם כמות ואשר קברה יד שכלו מהשיג יסתפק באמוכ' ההגד' כי לא רבי' יחכמו כדכתיב
 ומגד לבני ישראל א' אמנם מעלת החבור מנר הפועל והוא השכל כי הו' העד הוא הדין הו' המוכיח
 אשר לא ישא פניו ולא יגור מפני א'יש כי המשפט לא ידים הוא ומקבל האמת ממ' שאמרו וישת' י' בו
 גס השתער ואין לא והשמים והארץ מלא כדכתי' אמת מארץ תגמח ונדק משמי' כשקף גס: ה' יתן
 הטוב ואני המחבר מאסף השכלי' ומלקט מראש אמ' ממה שכתבו אריו' שסבורה ומקיימי' במדי'
 שתור' ומעיה' כל תכאולתיו ועליה' יסמך ואיה' יכנה באש' וכתמי' ולגדל מעלת דרושי' כי ה' ה'

ויקח תפארת גדולתו בויכוחים ודאיות ברורות ומפתים חותכים כאשר תראה עיניך מישרים
 קראתי אותו • כבוד אלהים • כי כל דרשויו וחקירותיו יצאים ועמלים בכבוד השם
 ואחיו' בחבלי השכל ומיתרי הלב נמדע ושרשרות העבודות בתבונה ושל שלת הבינה וקצתו מפיו
 על קצתו ומיכיה וביה יגיד עליו רעו • והכני מתחקן ומתנפל ומתפלל ומפיל תחיתו לפני לדי
 עקידה בכריע' בהשתחו' בפחד במורא בתפילה ובתחנון כפוף ראש כאגמוץ לפני האדון ה' שיהיה
 בעזרתי ויתמוך לבי להנין ולהשכיל ולהוציא כוונתי מן הכח אל הפעל כרצוני ואל אומר דבר
 שלא כרצוני ויורכי אח אשר אדבר לאמר לי זה הדרך לכה בו • והוא היודע ועד כי לא
 לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת כי גבון הוא אמי ואכזאיש עמי מפיו
 סופרים ומפי ספרים ולא יהיה תפארתו עליו כי אם בהיותו נושא
 אלו מותיו והוא קבור כפלא • והכל בפיו וגלוי לפניו איש לא בעדר • והוא למען רחמי חונן
 ונותן מתנת חסד לאשר ישר בעיניו אפילו שאינו הגון ולא כדי בדכתיב וכותי את אשר אחון
 ורחמתי את אשר ארחם • לפניו אשפוך שמי לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי אותה
 שאלתי מאת ה' אותה אבקש • ואומר שלח אורך ואמתך המה יכסו בי ויאוני אל הר קדשך ול
 משכבתיך כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפכיד ה' בודי וגואלי
 • ועוד אני מדבר ומתפלל לפני אלהי שיתן חכמו לי לחן ולחסד בעיני כל ראווייט אלי
 חסד ויתן את חכו בעיני כל חכם לב למען רחמי וחסדיו כי רבים רחמי וחסדו גבר עלינו ואמת
 ה' • ואשאל שאלה אחר שאלת המחילר מכבי עליה חכמים ונבונים ומשכילים וכן רבים
 ולספר שבעה איבי יכול לחוות מרוב כל בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה מן הנריכי' לחכמה
 בהגיון והדקדוק ר' לשהגיון והדקדוק יקראו מלאכה והדומה להם • וגברה ידם על כל מעלה
 דמה בין שתהיה ממעלות כעשיות או גופניות ולגמור ההלל ילאה הגיוני על כן אמרתי אשמר
 דרכי מחטא בלשוכי • ואחר שאשאל המחילה בתחילה מאנשי שם ותהלה בתורת חסד על
 לשונה להביט אלי בעין חמלה וחיבה ועין יפה תהיה לי למנה כי גלוי וידוע לפניכם העמל
 והטורח שיתחייב לפועל חסד זה • ויסיפוע עלי בעין חמלה ותהי משכורתם
 שלמה מאלדי קדם מעונה ואישיאוכי לאמר שהרסתי וכנכבתי לפני משכבתי וכן לא יעשה
 כי יודע כל שער עמי אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהם כי הדברים הלמודיים והמושכלות
 אם לא יכתבם למוזכרת לא יאשרו למשמרת ותהי האמת בעדרת • ואם על ספר יסוקה
 לעולם תהיה נבדת • וידוע כי בזמן הזקנה יחלשו הכחות והחושים איש איש ממלאכתו אשר
 המה עושים ותתגבר השכחה לחולשת כח הדברים והכל כאין כי השכחה גובר ומזימות לבו עובר
 אמרתי אלה אזכרה ואשימם יחד באגודה ויתעב לה' כשלמי תודה ופרסומה הוא קודש • ולפי
 משמעתי מפיו ברבורים יעתירו בשפה בכל עברים לאמר ישמעו העברים ואמרים זה שאמרנו
 כלנוי כבר אמרו פלוגימוזן רבוימים קדמוניות וגמכו' אתו וזה להם ממועט שכלם כממשכלות
 וקויר דכיתם כממשפחות ולא דעת ולא תבונה לאמר לא ומנעאו שיהיו דברים אלו מוסכמים בין
 הסכמים אל ואין לאלל' ולכנות כי כך גזרה ידיעתם וטבע היותם מכודם ואין חולק על זה ואם
 יפכה דתתי יפוכה ותפך האמת יפכה ומן הכל יפכה • וברך זה דרכו הסבוקים כדי' שאזכרם
 על החומר אשר ועל האסור אסור כמו שאמר חזרו הקודם אליו ולת' ויזכרו ולא ימנע בשמו אך
 הוא בל' בעיני כי עליוס' ל' לחוסף ומעב' ל' לנרש כי פס' שיהיה ה' פס' ולמות מארץ תנחם

ובדרך זה הלאה אל ראש הפוסקים בידו החזקה שחבר זכרם דברי חכמים הקדמונים • ואם
הוא דרך סברה הנה ראוי הכפילים היו בארץ בפרושי המורה וכנאים וכתובים וסכימו הדפדפי'
על דעת אחת וסמכו ולעבין אחד כטע דעתם והמה חכמים מחוכמים כנכונים וידועים ככל חכמה
ולפעמים דעת אחד וסברה אחת להם ולא היו כלם בזמן אחד כי האחד קודם לאחר ובכמה שנים
• אמנם יאמר מה שגזירה ידיעתו ולא יקפיד אם קדמו אחד בסברה זאת או לא כי האדם
משכיל נכח ולפעמים בפעל ויתכן שהסכימה דעתו לדעת חברו • וכן אמרים על מן דהוא
הסכימה דעתו לדעת גדולים וכל שכן בזמננו זה שרבו כח רב הספרים ויתכן שלא יגלה דבר
על לבאדם שלא ימצא כתוב ומה יעשה המעיין ומה יש לאל ידו לעשות • הימנע מלהבין
ולסוה שכל זהבין במקרא אי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברה וזה להוסיף זעם ועברה כי
לא נחר ה' באלה • ובכתב פ"ק אמר אביו תדע דאמר גברא רבא מלתא ומתאמר משמיה
דגברא רבא אפריכא כוותיה • אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תריוויה וכי חד מזל כיהו • לא
אמר רבא תדע דאמר גברא רבא מילתא ומתאמר משמי' דרבי עקיבא בר' יוסף כוותיה ופירש
רש"י משמיה דר' עקיבא בר' יוסף כוותיה וליכא למימר כן חד מזל כיהו • שהרי ר' עקיבא חכם
אמנו הדבה • אמר רב אשי מדע דאמר גברא רבא מילתא ומיתאמר הלה למשה מסיכי
פחותיה • ודילמא כסומא בארובה • ולא טעם יהיב • ר"ש שם מה שאמר היה בדרך מקרה כמו
סיפנע הסומא בארובה ומכון לדרת ממנה ולא יתחייב שיהיה ביניהם התיחסות כלל • והשיב
ולא טעמ' יהיב ואחר שהוא כותן טעם לדבריו לא שייך לומר שהוא כסומא בארובה • הנה כתבאר
לך שמואל רב וימים קדמוניות ימצא מי שאמר דבר אחד מדבר חכמה מסברתו מדר עיונו •
ואחר זמן יאמר הדברים ההם וזלמו מדר עיונו וסברתו ולא יזכירו ולא ידבר בשמואליו לא ידע
סוה כבר באמר מפי וזלמו • ואין להאשים אחר שכותן טעם לדבריו אין חוששין לו לאמר גנוב
הוא' אתו כי היתן חכמה מפיו דעת ותבונה וחלק לו בבינה והסכימו שניהם לדעת אחד ואין מכלי'
וכאלה רבו כחם בספרי החכמים בין במועתק בין במושכל • והנה דבריהם דברי הכל מעשה
תענועים והדבר אין בהם כי עלה באשם ותעל נחשתם כיהו' ול' לעשות ורכים כללים הפילח
וענומים כל הרגוניה בעמקי שאל קרואיה כי ראיתי שלמים • וכן רבים יעלו לתבה לדרוש והם
במגור מסביב שירא לאמר פירוש על פסוק אחד פן יקום מן דהו ויאמר זה הפירוש פלוני אמר
בספרו ומשם נקט ויתכן שאלו החכם לא ראהו מימיו ולא שמעו • ולדאגת דבר זה שמעתי
וראיתי דרשנים הרבה מבקשים דבריהם על חדשים לבקרים ובודים מלכס שקרים ופונים בתורה
פנים • ועפים הזיות ומהתלים לאלפים ולמאות תועבת ה' נבאות • ולפעמים מטיחים דברים
בלפי מעלה כתועבות הלא אשר נכא מלכו ולפעמי' כפריות ויארכו הדבי' • לא כאלה חלק יעקב
כי בני ישראל לא יעשו עולה • ולא ידברו כזב כל שכן האומרים תורת ה' כפינו והנה הפעמים
הנכדלים מן השכל הנה מה שכבר בארד מפי חכם אחד והסכים עליו ובא רעהו וחקרו והסכים
גם הוא עליו ולפעמים יערכ לו ויאמרו על שמו הנה הדברים האלה יש להם יתר שאת ויתר עו
וקולם יערכ לשמוע • ולא תקשה לי ממאמר רזל שאמר כל האומר דבר נשם אומר מביא
גאולה לעולם כי גזומא קא תבי כיהגאולה היתה אחר כוס וככי ומספד שק ואפר יונע לרבים
ואמנם היא מידה טובה ומסורה ואסמכוה אקרא • ומעתה אתחיל ואומר אורך חיים למעלה
למשכיל למען סוד משאלו מטה • בדרך חכמה הרתיך הדרכתך במעגליו ושר • ראשית חכמה

כבוד אלהים פרק ראשון

קנה חכמה וכל קניןך קנה בינה • הסר ממך עקשות פה ולוות שפתיים הרחק ממך • מומה תשמור עליך תבונה תכננה •

הטאמר הראשון בשרשים ואמונות שהייב כל אדם אשר בשם ישראל יבנה • ליורעם ולהבין ענינם בשלמות

הפרק הא מן המאמר הראשון • נרמסין בסוף פרקא קמא דגמ' בנא קמא • אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב אשריכם וזרעו על כל מים משלחי רגל השור והחמור • כל העוסק בתורה ובגמלות חסדים וזכה לנחלת שני שבטים שנאמר אשריכם וזרעו ואין זריעה אלא נדקה כמו שמפורש בסוף ערוכין ובגמ' מוכה פ"ק שנאמר זרעו לכם לנדקה וקברו לפי חסד • ואין מים אלא תורה שנאמר הוי כל נפש לכולמים וזוכה לנחלת שני שבטים וזכה לכילה כיוסף דכתיב ביה בן פורת יוסף בנות צערה עלי שור • ופרש רש"י בנות צערה עלי שור היינו כילה • והנה כילה הוא מחך סביב למטה מארבע רוחותיה ונג יבוע עליהם עשויה מצד ודקמה לה יקרא בוש כאנה בערבי והוא לקוח מלשון פרסי והיא רומה פאוליון כלעז אלא שהפאוליון עגולה כילה מרובעת בד' כותלים סביב למטה והיא מחסה ומסתור ליושבים תחתיה וסותר בערס ומגין עליהם מן היתושים ומן הזבובים ומן האבק וממראות העין לחוסים בו • ואם זה רבוב שיוכה להיות לו דבר כזה • והנה תורה וגמילות חסדים שבי בכתרות' הזה המריקים מעליהם הזהב ויאמר אלי שזכה לכילה כאלו דבר גדול דבר אלינו ומאיר דכותיה הן רבים עתה עם הארץ לא ידעו ולא יבינו כחשכה יתהלכו • ולהם כמה וכמה מיני כילה מרוקמות בכסף וזהב ובאבנים טובות ומרגליות ששזה כל אחד מהם אלף זהובים ועמדת ויותר אם כן מה קא משמע לן באומרו וזכה לכילה כיוסף ויוסף מה כילה היתה לוכי לח שחשנו שמעה • והנה רש"י אמר בנות צערה עלי שור היינו כילה דמשמע שאינה הכילה הנזכרת שרומה כיצר בגמ' ערוכין בסוף פרקא בתרא ובגמ' מוכה פרקא קמא ובכמה דוכתי אח' • ודבר זה לא יכון שיהיה כוונת האומר • אמנם יתכן שיכוון בזה לעבד דומה לכילה אצטעלותיה • והנה יראה שלזה כיון רש"י באומרו בנות צערה עלי שור היינו כילה • והרצון בזה יתכן שיהיה האיש הזה העוסק בתורה ובגמילות חסדים כחמד ותאזה הוא לעינים לראותו ולשמוע נופת דבריו דברי אמת שמוציא בשפתיו • והולכים הכל לשמוע דברותיו כמו שהיו בנות מגרים שמצדיקין והולכין לראות יוסף ולהסתכל ביופיו וזה הוא פ' על שור על ראותו מלשון אשורמי • וכן כתב רש"י בפרשת ויחי ועקב על פסוק זה ואל בנות צערה עלי שור בנות היו צועדות להסתכל ביופיו • בנות הרבה בעדה כל אחת ואחת במקום שתוכל לראותו משם • עלי שור על ראיתו כמו אשורנו ע"כ • ויתכן שלרוב הנביות שהיו סביב לה להסתכל ביופיו דמואות לכילה ולזה אמר וזכה לכילה כיוסף ויראהו בנות ויאשרוהו מלכות ויפליגשים ויהללוהו והכל היו סביב לומכל עבריו בכילה ולזה דייק לכילם כיוסף והוא משל באה ויאות לממשל ויבאו האכשים על הכנ"ל לכבוד ולשם ולתפארת כי כן יעשה לאיש אשר לא לו • ולפי שאמר שזוכה לנחלת שני שבטים וחד מניהו יוסף רצה בעל המאמר להשמיט מעלת האיש ההוא כיוסף • בדבר הדומה ליוממה שארעלו בנאמו על ארץ מצרים שבעשו בנות מצרי' סביב לו בכילה כאמור • אמ' עוד וזכה לנחלת יששכר דכתי' יששכר חמור גמר וד' למזללס בנכסיו כתרומתו עתיר בנכסיו • איבא דאמרי אפיכיו כופלין לעבדיו כיוסף דכתי' בהם עמיס יבגס

יחדיו אפסי ארץ • וזכה לבינה כי ששכר דכתי' ביה וכני יששכר יודעי בינה לעתי' לדעת מה יעשה
 ישראל • וזכה יהיה לאיש הזה יתר שאת ויתר עז ותענומות להיותו תל שכל כופוכי כי חכמת אדם
 מאיר פניו ואיש מתנת יסיה כי מתנת אדם ירחיב לו ושפתים יטק משיב דברים כחוכים כי מאמר
 שזכה לבינה בנדק כל אמרי פיו אינן בהם כפתל ועקש • ועם היות ששם זריעה שם משותף יאמר על
 הורע אשר יורע בארץ להוליד בדומה בדבר שורשי שבו בכל מין ומין להוליד בדומה • וכן בורע
 שארץ והב' זרע האדם וזרע בכמה הנה ואמר ג' כ על הפעולות אשר יבאו ממנו פרי טוב אורע
 אחר ברע וזרע עמל יקצרהו • וזרע עולה יקצור אין • וטוב אור זרע לנדק וזרע כדקה שבר
 אמת • כן כדקה לחיים • והנה הזרע הנדקה שברו באין וכותנת לו חיים כדכתי' כן נדק לחיים
 וכדקה תגיל אמות • והנדקה בחב מלת נדק וזה כי ככתיבתו לעני אינו מתרעם העני על כרת
 בפשו ומבדק עליו את הדיון ואת פעל ה' יביטו כי הוא כוכן שמים בתוכה והוא בזה וכבראנו להיות
 משטרם בארץ • כדכתיב ולפעלי אתן נדק • אמנם הנדקה הענומה הוא לו ולכל הקרב הקרב לוי
 מקרוב אדם אבל ענאו וכן אמר ית למשה וכפר בעדו וכעד ביותו וכעד כל קהל ישראל וכל הקורס
 קודם לחבריו • ועם היות הנדקה חלק גדול מגמילות חסדים • אין לך בגמילות חסדים יותר גדול
 מן הגמול כפשו כי קרוב אדם אל ענמו • וכפר בעדו קודם כאמור ועוד שהכתב קרא איש חסד
 וכתב חסד ואמת יקדמו פניו • וכתב חסד ואמת ל' יעזרך וכתב רב אדם יקרא איש חסדו כי
 חפץ חסדיהו • הנה כבר איתא בגמ' פ' ק' ל' ר' יוחנן בר מריא בשם ר' יוחנן אין אינו יודעין
 איזה מהן חביב או כדקה או גמילות חסדים כשהוא אומר וחסד ה' מעולם ועד עולם על ידיאיו
 ונדקתו לכבי כבים • הוא אמר' שגמילות חסדים חביבה יותר מן הנדקה ותלמוד תרה • ע"כ
 בירושלמי • ע"ש • והנה כלה רבים ואמר הכתוב באורח נדקה אהלך יתן כתיבות משפט •
 ועם היות שכתבת הנדקה אין חסד לתעלותיה ומעלתה • חסד לא ינדק עליה שם הליכה
 כי ההליכה הזאת הנה הוא כמו התהלך בח' • התהלך לפניו והיה תמים • שר' שלם כלי מוס
 בדעותיו • ואמר בתוך כתיבות משפט כתיבותיו דרכי ההקש כי הם כתיבות חכמה • והמשפט
 הוא הויכוח כמו כשפטה יחד דבר אתה לעצן נדק • ועל זאת הזריעה אמר הכתוב וזרעו
 לכם לנדקה שהזריעה תהיה לכם להנאתכם ולטובתכם • וזה בהתעסקו במושכל ובמועסק
 כי אז נדקו יחדיו כי החכמות הם נריכות לתורה לקרות ולטבחות ולאופות • והחכמה זולת
 התורה • וזה מכאן בתורה שבנו בכביאים משולם ככתובים מוסכם בין החכמים • כתוב
 בתורה אמר כי היא חכמתכם ונינתכם לעיני הגוים • ואמרו רק עם חכם וככין הגוי הגדול הזה
 ואם הם אינם יודעים התורה מה תועיל עדותם ואמירתם באמור רק עם חכם וככין וכו' אז
 הפכו עם ככל ולא חכם כי מ'ט' אינו יודע בדבר דבריו ועדותו כלל חסדין וכבר התעוררו ר' על
 זה ואמרו זאת ידיעת תקופות ומולדות • ישראל חכמת התכונה • וכבר הארכתיו בזה בחבורי
 שקראתי עבודת הלוי באר הטב • אמנם עתה אקצר לנורך השעה • שבנו בכביאים אמר ויחכם מכל
 האד' מאיתן האזרחי והמן וכל כל ודרדע בני מחול ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל
 חכמ' מנרי' • ועם היות ששמו הנה' כמבוא מקנת כד' הנה יש בהם מי שלא נמשך שמו • ועוד שאנו
 בני מחול ולא הנמכחי' לא היו כולם בני מחול עם היות שדרשו את' כפי דרכ' הנה חכמ' בני קדם
 וחכמ' מנרי' לא היתה בתורה כלל • ובכתיובי' כמשלי וקהלת ללפי' אגודות דוק תמנא אמר קהלת
 ימונה בחכמה ולאחז בטכניות • ואמנה לבי לדעת חכמה ודעת הוללות וטכניות • ונדכיא

בבור אלהים פרק ראשון

ובראיהל כתוב והילדים האלה ארבעתם כחן להם האלדים מדע והשכל בכל ספר ומחמה ולא זכר
 התורה וכתוב וידבר אתם המלך ולא כמנא בכלם וכו' וכל דבר חכמת בינה אשר בקם מהם
 המלך וימנאם וכו' ואין ספק שכבוד נבר לא היה חכם בתורה גם החרטומים האשפים אשר
 בכל מלכותו והנה לא מבינו למכניה מישראל ועזריה ולא ראינו זכרם ולא נזכרו בין החכמי'
 לא בתלמוד ולא בזולתו אמנם מוסכם בדברי רז"ל אמרו על משה רבינו ע"ה שהיה אב בתורה
 אב בחכמה ואחר שחלקם ועשאז אדון על כל אחד ואחד מהם שמע מפי תורה לחוד וחכמה לחוד
 וכן אמרו רז"ל כשאדם נכנס לדין תחילה אומרים לו קבעת עתים לתורה פלגלת בחכמה
 הנכת דבר מתוך דבר וכו' נראה שהתורה לחוד וחכמה לחוד וכו' ואם לא בן היה די באחד
 מהם וכבר הארכתי בראיות ברורות כשמש ברות בחבורי הקרא עבודת הלוי במאמר ראשון
 פרק יז ועיון שם וברכה התורה לחכמה כדי לבא אל הכלל ולחפש מנפוכה ולגלות סתריה
 ורמזיה הכתובים בה בסדר ככון וכו' לעד ופתח פיה וטעם נופת בן דבש אמריו באומרו
 וקצרו לפי חסד כי כפי החסד שגמל עם כעשו יהיה קצירו חסד הקציר אשר יורע בשדה
 יאכל קצירו וכפי ידיעתו והשכלתו תהיה ההשגחה בו ית' ומגיע ההשפעה אליו כמו שיתבאר
 בה וכן כתוב יהי חכמתו לחכימיו ומכדעא לידעי בינה וכתוב כל חכם לב כתמי חכמה
 וכתוב והחכמה תחיה את בעליה תחיה ממש בדרור החיים כמו שיתבאר להלן בפרקים
 הבאים בה' וספק עיניך ורואה אמרו אויביו מופלג לפניו ויבבר מתלצות עול ויטכר פי דוברי
 שקר וימלא פיהם חנן כי אתו לשון הזהב והאדרת יו"ט יקום עליו למשפט ורשע כי חלק
 לו בבינה ועל זה אמר שמי שגמל חסד ועונוק בתורה ובגמילות חסדים ועל הכלל כמה
 שגמול לנפשו במושכל יוכה לבינה והביא ראיה מבני ישראל שכתוב בהם יודעי בינה לעתים והם
 העתים שיחייבו המחברות וזה יורע בחכמת האצטגניכו שבה יגיעו העתים איוו לחרב איוו
 לשלום איוו לרעב איוו לשבעה וכו' ואמר לדעת מה יעשה ישראל אם יעברו את השנה או יביטו
 פשוטה לדעת תקופות ומוולדות לקדש החדש כדי שייעשו בני ישראל המועדים כתקנם
 וידוע שיש לחכמה הזאת חכמות אחרות שהם קודמות אליה בטבע והם כוונות חתם כבא שערות
 כמו המספר והתשבורת וההכנסה והמדות וזולתם כמו שמבאר למי שעסק בהם וכנמרא
 עבודה וזה פרק קמא רבינו חנן משום רבי בבאיה מאי דכתיב אשר יכנס וזרעו על כל מים
 משלחי רגל השור והחמור אשר יהם ישראל בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים יכנס
 מסור בידם ולא הם מסורים ביד יכנס שגמל אשר יכנס וזרעו על כל מים ואין זריעה
 אלא בדיקה שגא' זרעו לכם לבדקה ואין מים אלא תורה שגמל היו כל במא לכו למים
 משלחי רגל השור והחמור תאנא רבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור
 לעול והחמור למשויע"כ ובעת שיכנס מסור בידם ולא הם מסורים ביד יכנס רז"ל
 שלא יהיה לפעמים שיכנס מסור בידם ופעמים לא לתגבורת יכנס בפעם ההוא עליו חזר ושנה
 ואמר ולא הם מסורים ביד יכנס ובהסיר המעיין והמסך המבדיל בין הקדש ובין החול יבא
 אל הקדש פנימה לחזות בכוונת ה' ולבקר בהיכלו בדת מה לעשות עוד שם אמר רב הונא
 בלהעוסק בתורה כלבד דומה כמי שאין לו אלהי שגמל וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת
 מאי ללא אלהי אמת שכל העוסק בתורה כלבד דומה כמי שאין לו אלהי ע"כ והעולה
 מזה שחייב לעסוק בתורה ובגמילות חסדים כדי שיהיה לו אלה כי מכלל לאו את שומע הין

וכתב רש' כמי שאין לו אלהי להגן עליו. וכראה לי כיון הוא בעצמו מה שאמר למעלה
 - וזוכה לכילה כיוסף וכו' וכבר אמרתי כי הכילה מגעת על החוסה בגלה מן היתושים יהזכרים
 וממראית העין ועל ההגנה לבד דימה אתו לכילה. לומר שהשם ית' מגין עליו כשיעסוק
 בתורה ובנמילות חסדים ויהיה לו אלה שיגן עליו כי אומר לדבק טוב הוא ויחזקוהו בגמורים
 המושכלות כאומר. והתוספות כתבו כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלה.
 מדכתיב ללא אלו די אמת. והדר כתיב וללא תורה. משמע דנרישא קאמר אף על פני
 שיש בו תורה. הוא כמי שאין לו אלה והגן כיהמלכה. לוי משמשת תצחק ידיה ולא יאותו
 לה מפעליה וכבר אמרתי שהחכמות לתורה לרקחות ולטכחות ולאופות כלי תזמינה והגן.
 והנה פסוק זה כתוב בדברי הימים סימן ע"ו וכך אמר וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת וללא
 כהן מורה וללא תורה. אלא שגריך שיעסוק בתורה ובנמילות חסדים כאומר וכבר ביארנו שאין
 לך נמילות חסדים כגומל כפשוטו. אמרו ר"ל קשט ענמן ואחר קשט חסדים שקרוב אדם אכל
 עצמו. וכפר בעדו ואחר ובעד ביתו. ואחר כך ובעד כל קהל ישראל כמו שאמרתי. ועוד
 שמעיד עליו הכתוב שהוא איש חסד. כדכתיב גומל כפשו איש חסד. והמפרשים פרשנו
 כל הגומל חסד לכפשו שישמור כפשו מן הענדות הוא איש חסד. כי כאשר ירחם על נפשו
 ירחם על הבריות וימשיך חסדו עליהם. ועובר שארו אכזרי פי' שארו בשנו. והטעם כי מי
 שאובד אהב את עצמו פי' שלא יסתדל בה פן תבא לידו מכשול פוקה. אינו גומל על עצמו.
 ואינו גומל עליהם. ואכן עזרא המשיך הפירוש מלמעלה ואמר ועדיכס ויתמכו עושר יתמכו
 עושר רכוש מתנות שיקבלו מאחרים שישמרו. אכל איש חסד גומל כפשו ותומך אותה
 בחסדו ומשלימה עד שכתכללה. פי' להיותה במקום שהיתה חלק. ומשלימה בכל מיני
 השלמות. והוא אומר ומשלימה עד שכתכללה וכו'. והר"ב כתב כבוד חכמים ויכללו
 להפלת חקירתה פי' בחכמות. כי כל לשון תקום אתם למשפט ירשיעו. והנה כשהיתה
 הכפשה המשרתת לשכל אשת חן שמצאה חן בעיניו ר"ל בעיני השכל מפניו שכל כוונתה וכל
 בה למלאת רצונו תמיד למה שיצטרך לו עדות מהחוש הנה היא תהיה סומכת לחסד זה הכבוד
 וכאלו הוא עמוד לזה הכבוד שישען עליו כמו שהתקפים סומכי העושר והם כעמודים לו לשמורו
 מכל שולל וכוונת. גומל כפשו הנה מי שגומל כפשו החמרית ומחזיק אותה לתת לה ר"ל לחומר
 ההכרחי לו לחמלה עליו מן המזון והלבוש הוא איש חסד שלא יגרע דבר מחסדו הראוי לו. לחמלה
 עליו. ואמנם מי שהוא עובר בשנו ומכר לכפשו וגופו הנה הוא אכזרי לעצמו כל שכן לזולתו.
 ואמנם אמרתי זה כי יש קצת אנשים יחשבו שיעברו את השם ית' במה שיתענו גופם
 בעמלי. ר"ל בתענית. וזה הפך רצון הכורא ית' ולזה תמצא שלא העמידה התורה
 דבר יהיה בו עמלי לכפשה הכהמית רק מעט יום כשנה והיה זה כן. כי הכחות הכפשיית החמריות
 הזכו לעבודת השכל. ולא יובן זה להם אם לא יהיו בדריאותם. ולזה מי שהיה סבה
 להחלי הגוף אשר בחלותו יחלו הכחות האלה. והנה הוא יכלכל כוונת הכורא ית' עכ"ל.
 והנה בגומל כפשו הוא מכינה ומזכה לעבוד את ה' בהשכלת האמת על מתכונתו כשכל
 הנאל מתחת כסא הכבוד. וכתיב השמים כסאי ותחת השמים הכהשם השכל הפועל הנקרא
 מלאך הירח. ולזה כוון אכן עזרא במה שאמר אכל איש חסד גומל כפשו ותומך אותה
 בחסדו ומשלימה עד שכתכללה. ר"ל שנעשת כל אחר היותה חלק עם השכל הפועל והיו

בבור אלהים פרק ראשון

לאחרים בראבוקו ימונו. לדעת האמת והדרך כאשר תשיג יד האדם ויאטיל המאטיל עליו בלהבתו
 יותו כי הצמיח את מיבו וכעוד וכן כיון לזה הרלבג אלא שפי' זה על הכתובים שלמעלה ממנו
 ומפרם ואח"כ זה באומרו הנה יחבמים ויכלו כבוד כי להכללת הקירתם כל לשון תקום אתם
 להשכט ירשיעו כי האמת הוא מנדל עו' ועוד מחס' עד שאפי' אויבי אדם יעורוהו עליו כ"ס כשיהיה
 בראיו' מוסתיות חתכות הויכוח אין בהם כפתל ועקש. והנה הנפש החמרי היא מרכבת הראשונה
 לשכל וכאלו היא עמוד לזה הכבוד הוא מה שאמר דוד הע"ה ואחר כבוד עקחני. וכן כי יקחני כלס
 וכן כי לקח אתו להי' כמו שיתבאר להלן בה' במאמ' שבי פר' א' ב' ג' וזה יוסג בהתמדת העיון וסקירת
 הלמוד עד שיוביא שכלו מהכח אל הפעל. ר"ל מהיותו משיכל כח להיותו משיכל בפעל וזה כל
 האדם והוא הגדול שבגמילות חסדים כי עם הלהים עשה. ולכן חייב אדם לדעת בוראו כפי מה
 שאפשר לו ולעבדו בלשם ובהפסח חפכה ולא בשפתיים כעות ולבו כל עמו כי לא ידע מה הוא לו
 ולזה ע"ה אמדוכי העוסק בתורה בלבו דומה כמו שאין לו להוה ביהדותו למוד והחכמה לחוד כמו
 שכתבאר למעלה בפ' ה' ולזה כתב רש"י כמו שאין לו להוה שישען עליו. וכן אמר משה ר"ה אתה
 הראתה לדע' כי ה' הוא הלהי' אין עוד מלבדו. והנה ההוראה היא על ג' דרכים. או בשקול הדעת
 או במראית העין. או בשכל כמו ולבי ראה וכו' וככל אתה הראתה בהם. בראשון מן השמים
 השמיעך את קולו ליטרך. ושמיעת קול מן השמים לקבל מוסר הוא בשקול הדעת. ובכ' אמר ועל
 הארץ הראך את אש הנדולה. שהוא במראית העין. ועל הג' אמר ודבריו שמעת מתוך האש. ה' א
 לשון הכנה. כמו כי שמי' יוקף. וכמשך הדבור ואמר ותחת כי אהב את אבותיך וכו' וידעת היום
 והשבת אל לבבך כי ה' הוא הלהי' בשמי' ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ור"ל דע והשכל בדעתך
 בכל יום ויום. והשכות אל לבבך. שר"ל תעיון בשכלך כמו שאמר הכתוב ולא ישיב אל לבו ולא דעת
 ולא תבונה במה שפער כמו שאמר חזו שרעתי כמו אש וכו'. והוא על דרך וידעת עם לבבך כי
 כאשר ייסר אדם את כו' ה' להיך מוסרך כי אין לו עמך שוה שגאה עתה ולא איבה מקודם כו'
 סידע לך ויהיה מכון להזיק לך כי הוא הוביך בכוונת הגדול ממדברי. ועתה דרך באבותיך חשק ה'
 ויבחר בזרעו אחריו צבם מכל העמי' א"כ היסודי והמקרים הבאים עליך הם דרך תיבות ומוסר
 כאשר ייסר אדם את כו' וכו' וזה משמעות וידעת עם לבבך. וכחזר לענין אמ' עוד כי ה' הוא הלהי'
 בשמי' ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. וזה בג' הוראות הן והראיה על זה מנאכוס השכללים הם
 יותר מועטים ויותר כודעים מן האישים. כי תולדות כח היוצאים מן התבנה אשר מהם כפנה כל
 הארץ הם ככללים תחת ג' אכשים כי הם אבותם. ר"ל או הם כני שם או בני סמ' או בני יפת. ואב
 אחד לכולם. וכולם באחד ככללים תחת מין חי מדבר אשר הוא האדם. ולמעלה ממנו הסוג
 שתחתיו כמה מינים חי מדבר וז' לתומן המינים הנכללים תחת שם כ"ס. ולמעלה מהם סוג כולל
 כמה סוגים והם בערכו כמינים. והוא הנשם שיאמר על הכ"ס ועל הנימח ועל הדומם אשר הם
 כסוגים בבחינת מה שלמטה מהם בערכו הם מינים. ולמעלה ממנו ההיולי כי הוא חומר למי
 סיקבל צורה. ולמי שפדן לא היה. ולמעלה ממנו הענם כי הוא כולל כל ההינים גשמי' או
 בלתי גשמי' כי הענם יחלק מה שאינו גשם ולא כח גשם כלי' והשכלים הנפרדים. ואלו מה
 שהוא עצם גשמי' כמו שכתבאר במאמר זה בפר' כ' ובפרק ה' הפנה בענם הגשמי ככנס כל מה שהוא
 מורכב מחומר צורה עד הנדם ה' ר"ל הנלגלים והכוכבים למיניהם. והענם הנלתי
 גשמי' יחלק לאפשרי המביאות. ומחוייב המביאות שאינו בריך לזולתו. וזה אין עוד
 מלבדו

כמו שיתבאר במאמר הזה פרק שביעי כו' הכך רואה בעיניך • שכל הסונים הילכים
 ומתמסטים עד הגיעם אל מחוייב המציאות אין עוד מלבדו • והוא אומרו כי ה' הוא האלהים
 בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כי כל הסונים אשר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אליו יגיעו
 ועדיו יעמודו כי אין עוד מלבדו כי קודם אחד אין גם אחד • והוא האחד האמתי כמו שיתבאר
 במאמר זה פרקו • וכתב בחגיגה פרק אין דורשין אחד רבי לוי בתיב כבוד אלהים הסתר
 דברו • כבוד אלהים הסתר דבר עד שלא כבדא העולם • כבוד מלכים חקור דבר
 משכנרא העולם הכה יחסו מלכות מלכים לאל יתברך שמו שהוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך
 הוא ואמר כי כבודו חקור דברו • ועוד לחלוה מלך יעוין שם • ודוד המלך עליו השלום
 אמר לשלמה בנו הכאמר בו ויחסם מכל האדם דע את אלהי אביך ועבדהו בכל שלם וכנפש חפצה
 כי כל לבות דורש ה' • והלכ הוא השכל • והלכ השלם הוא שיטכיל וידע הדבר באמתות
 במופתים חותכים ואם לא יחקור יבקש יפול בתוך המוקש כי גם כלל דעת כפש לא טוב • וכתב
 השכל וידוע אותי פי אבי העושה חסד • לתת לאיש חלק אלוה ממעל שהוא השכל • וכן
 אמר הכתיב גומל כפשוטו חסד • ואם לא ידעו ויאמין בו בלב שלם כאמור היה כלל היה ואפילו
 מעסק בתורה דומה כמי שאין לו אלוה כי לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו ולזה רמזתי פעמים
 בעקבי המאמר באומרי והכן להגן עליו • והוא אומרו וראית את אחרי ופני לא יראו כי הוא
 יתברך אין לו סבה שתוכל לדעת ממנה מהותו • כי המהות יודע מן הסבה כמו שאמר
 החכם בתחילת השמעה הטבעי אל כי בכל אחד מהדברים אמנם כדא אכחנו כבר ידענו
 אותו על השלמו' בשידענו סבותיו והתאמתו הראשון עד שגנוע ליסודותיו או פשוטיו אשר מהם
 הורכבו והוא א' אין לו סבה קודמת לוכי לו היה לו סבה היה אפשר המציאות בדרך לשבח •
 ואם כן אין דרך לידע אותו מה דברים הקודמים לו המוכינים פני רצה לומר מה שקודמים לו והוא
 יתברך שמו אין מי שקדם אליו אם כן ופני לא יראו • אמנם יודע מד פגולותיו כי אין להדבר
 חתום בלי חתם ואין פעל בלי פועל והם המוכינים אחרים שנתהוו ממנו והוא מבו ומשם יתבאר
 לך מציאותו • וזה הוא וראית את אחרי ופני לא יראו • ועם היות שהמפרשים דרכו
 דרך אחרת שבעים פנים לתורה ופי' וראית כמו ולכי ראה • ואם כן האדם במה שהוא
 חלק אלוה ממעל חייב להשלים עצמו ולהתיות כפשוטו שתהיה כבדא המדום במדום וזה בהשכיל
 פעשו ולהוציא שכלו מן הכח אל הפעל בהשכלה עד היותה כאלהים • וידמה הצורה ליוצרה
 כפי אפשרות כח האדם • והוא אחר שיטכיל וידע שהוא ית' במא' אשוייב המציאות אחד אין
 עוד מלבדו ואשוייב גם ולא כח בגשם ולא ישיגהו מקרה הגשם ואינו יגדר בסגולת במין ואינו
 צריך להבדל שיבדילו ואשוייב שיתקף אליו כי אין לו שותף • ועם היות שלא ימכעפש מוכנו
 מן השתוף כולו ולכן הוצרכו ראיות כדורות לאחדתו • וכן אין ליחס אליו שום אחד
 מאלה • ובאר דברים אלו בחבור זה עם היותו בקצור כשיפה מן הים • וחסדו גבר
 עליו בתת למו תורה תמימה באמנה על יד כניאו כאמן ביתו • לדעת ולמדנו שגשג ללבו ר' ל
 שכלכו וכדע כי ה' הוא האלהים כמו שבארכו למעלה בעמק וידעת היום ושלאת יהיה דבורנו כו
 דבר עראי בשפתים בעות ולכו בל עמו • וכבר בתרעם על זה הנדוד יתברך
 שמו על ידו כניאו עליהם השלום כדכתיב בפיהם כנדאי ולבם רחם ממנו ותהי יראתם אותי
 מכות אנשים קלומה

כבוד אלהים פרק ראשון

אלא רשכל וידוע איתוכו ועם היות שלא רבים יתכונה אר-שמעין בן יוחאי ע"ה ראיתי
בכיעוליהם מועטים וכו'. והאיש אשר דרך נשים לו דל' כחך הנשים והטף והפתאים והנעדרים
והנפלים מצית אכסיעם מלומדהו ככל המון ישראל שיש להם חלק לעולם הבא ולא יכנס באור
להיות: ברור ברור החיים. וכן אמרו רז"ל חסידיו אומות העולם יש להם חלק לעולם
הבא ועיין בשער הגמול לכו"ז. לא אלא לשום שכל והבין במקרא באמת ובתמים כדכתיב
כי אם לבינה תקרא לתבונה וכו'. אם תבקשנה ככסף וכמטמונים. התפשטה אז תבין
יראת ה' ודעת אלהים תמצא. הנה אמר כי דעת אלהים לא יושג כי אם בחכמה ובינה ותבונה
וישתדל בכל עז וחקירה וחפשו וכו' ואולי כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. וזה באהבה
וכסף גדול ולקח שם כסף באורו אם תבקשנה ככסף להיותו שם משתף לכסף ולכסף מלשון
ככסף ככסכתו וכו'. ואמר אז תבין יראת ה' שהיא מעלת המדות שהיא קודמת לחכמה ולא תושג
יראת ה' כי אם בה כי רוב מכות התורה הם יראת ה' ר"ל מעלת המדות. לא תשיג גבול
עולם. לא תשיג גבול רעך. לא תשכח את אחיך. לא תקום ולא תטור. עוז תעזוב עמו
מדבר סקר תרחק. מונא שפתיך תשמור. לא תתעב אדומי. כבד את אביך ואת אמך.
לא תרצח. לא תגזף. לא תגמב. לא תענה ברעך. ואהבת לרעך כמוך. וכאלה רבים
וכבדים ממצות לא תעשה זהם וראת ה'. וכן אמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב שמעלת
המדות קודמת לחכמה והיא ראשית לה. שהיא כסולם לעלויות במעלות. וכן אמר תחלת חכמה
יראת ה'. וכתיב יראת ה' מוסר חכמה. שהיראה היא מוסר חכמה. ואמנם היות
יראת מעלת המדות אמר שלמה ע"ה יראת ה' שכלת רע גאה וגאון ודרך רע ופי תהפכות שכלתי
וכל זה ממעלות המדות ואמר שהם יראת ה'. וכשישיג למעלת המדות. ישיג לדעת
אלהים והם השכלים הנבדלים. וכן אמר ויברא אלהים את האדם בגלמו בגלם אלהים ברא
אתו וכבר ידעת ששם גלם שם משותף ואמר על תבנית הדבר ונורתו כמו כלמי טמוריהם.
כלמי מככות. ויאמר על המחשבה התבוכיית וההשכלה. אך בגלם יתהלך איש. בגלם
תבזה כי הביזיון. לנפש ועל הראשון אמר ויברא אלהים את האדם בגלמו דבנה לומר בגלם
האדם אשר הוא בו בתבניתו ואבריו ונפשו. ועל השני אמר בגלם אלהים ברא אתו ר"ל בגלם
הנבדלים שהוא השכל שהוא חלק אלוד ממעל. ואם יזכה האדם לעלות במעלות ישיגו.
ויבא עד תבוכתו כי ה' יתן חכמה. מנן להולכי תום. והוא חלק מחכמתו ליראיו כמפיו
דעת ותבונה. וכתיב מלמדך להועיל משכילך בדרך תלך:

פרק ב במהות המציאות. המציאות הוא הישות כשהיה נמצא בעל. א"ל הנמצא
הוא היש. ושם נמצא יאמר על העשרה מאמרות. אומנם יאמר על
האחד מהם בעצם. ועל הט' בדרך השכלה עם היות מקרים יבטאו על העצם וכשהיו בשואים
בעצם יאמר עליהם נמצא. והא' הוא העצם שיאמר עליו נמצא באמתות כמו שכתבאר במה שאמר
מאמ שטי. וכל נמצא או שיהיה נמצא בטבע בעצם הדבר שהוא מורכב מחומר וצורה ונבדק עליות
שם הטבע באמת או שיהיה מלאכותי כמו שיתבאר בקדמו או מקרה או בהזדמן. וכל נמצא לא
ימנע או שימציא הוולתו או שימציא הוא עצמו. ושימציא הוא את עצמו סקר. וזה כולל
ימנע או שימציא הוא את עצמו אחר המכאון. וכבר הוא נמצא אם כן מה המציא וכבר היה

פניו • ונס קודם המצוא הוא נעדר והנעדר היך יחזיר • איש כן ע"כ נדיר למחזיר אחר
 ימציאו חזק מעצמו • וזה לא יתכן שילך לבדו בעל תכלית ר"ל שיהיה למצא עצמו • וכן
 לאתו המחזיר מחזיר אחר עד בלתי תכלית • וזה שקר כי היות מחזרים מתחילים מוולת
 יתשלטו עד גלי בעל תכלית שקר לפי שאם פסק הנדירה כבר היה להחזיר תכלית • ואם לא
 עדין הם בוראים ובכורים ומה ואנה הם יעשה מהם כי פרטי מיני המחזרים בוכרים במהפך •
 וה"ת אין לו מספר • אם כן איך יתחייב כמות מחזירי המציאות עכ"פ יעמוד באחד שהוא
 מחזירי המציאות וכל המחזרים עלולים ממנו • ומחזרים בסבתו • ויהיה הוא"ת סבת
 הסבות לכל המחזרים בין שיהיו בעצם או במקרה • אמנם אומרו סבת הסבות הוא דומה
 לדרך זה במשל • הנה כשב רוח חזק מפרק הרים ומשבר כלעים בראש הר גבוה ומלול אשר שם
 ארזים כענני • וכל אחד מהם רם וכסא גבוה מאד ושרשי מרובים משוככים בקרקע • בעקר
 ויכנס הרוח בהם וישליך אחד מהם ארץ • ולהיות שרשי רבים משוככים בקרקע וכשנעקר • בעקר
 יצמו קצת מן ההר • ויפול מן ההר על פת אחד שהיה בה אכשים אחד או רבים • ויפול
 הבית • מכיבד קצת ההר שנפל על הבית • וכפילת הבית הרג כל מי שהיה תחתיו •
 הנה נסיבת הרוח הוא סבת הסבות כי לולי שנכנס הרוח לא בעקר האילן • ולולי שנעקר האילן לא
 בעקר ההר • ולולי שנעקר ההר ונפל על הבית לא נפיל הבית • ולא היו נהרני היושבים תחתיו •
 ולהיות כל אחד מהם הוא סבה פועלת לאחר • בקרא נסיבת הרוח סבה ראשונה • שהוא סבת
 הסבות • ועקירת האילן סבה שנית • ועקירת ההר סבה ג' • ונפילתו מן ההר סבה ד' • ונפילת
 הבית סבה ה' • ונפילת הבית על האכשים סבה ו' • להריות האכשים שהיו נכבים • והקש על זה
 הנה לנסיבת הרוח יש להג' סבה • והוא עליות האדים והקטורים מן הארץ בסבת התהפך כנזן
 השמש ויעלו אדים מלחות הארץ • ובעליות דוחים האויר אשר הם נחים במקום עליות האדים
 ויתמועעו ויכנס הרוח מקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו כפי דחיית הקטורים • ויטא
 הרוח לבוע ומבקש לושקום שאין דקות בעולם כי הקטור האחד דוחה לאחר עד אפס מקום •
 וסבת עליות האדים והקטורים חוס השמש כאמור והתהפך הכנזן ובהתפכו יתחזק המחזירות •
 ויפיע לו יותר בלחות הארץ ויעלה האד והקטור • ולפעמים יתחזק החום לסבת קנזן
 וכוכבים שיולדו חום אפילו בזמן הקור • שיחמו מהם מקום שתחת המקום שנקבנו • וקנין
 הכוכבים סבתם הקף הגלגלים • כחשק להדחות בורתם לכפש הגלגל וסבת זה בורא
 השמים וכוותם פעל ועשה • כי אחר שהם עלולים אפשרי המציאות בריכים למחזיר והוא סבת
 הסבות ישתבח שמו • והמחזיר יחלק אל מחזירי המציאות ואל אפס המציאות • ואפשר המציאות
 הוא שיתלה מציאותו בווולת עצמו באופן שלו פערנו העדר אותה הווולת יעדר מציאותו • ד"ס
 פכמא שית לה מציאותו בעץ שהוא החסר והבורה אשר בה היה הכמא כמא • והנבר והוא הפועל
 והתכלית והוא ליטב עלי וולו שוער שיעדר אחד מהם יחזיר העדר הכמא • וכן על זה
 דרך וכן החמוס שגריך לפועל שיפיעל אותו החמוס ואם בוטל העחמוס יבוטל החמוס והקש על זה
 • או שלא יתלה מציאותו בעצמו בווולתו כלל • לו שוער שיעדר ויעדר כל
 הווולת ממנו לא יחזיר העדר כי עצמותו מספיק לעצמותו • ובכר הסכמו לקרא לחלק
 כראשון אפשר המציאות • ולחלק השני מחזירי המציאות • ויחלק עוד אל מה שאין
 מציאותו בעצמותו במקרים הכשואים בעצם • אל מה שיהיה בעצם מציאותו ויהיה שקר

בבדד אלהים פרק שני

פיתחא מציאותו לעולם • שהוא מכת הנמנעות • ואם יהיה אפשר המציאות הוא עלול
 ומחוייב המציאות הוא הכרחי מציאותו • והנמנע הוא הכרחי ההפך • והאפשר
 הפנמות הוא אשר לא בשלמה נודת מציאותו ולא העדרו • והוא מה שבכח • והנה השם
 יתעלה מציאותו כלתו כלה באחד וולתו כי עננותו מוספיק לעננותו • ועננותו מציאותו •
 מחוייב בהכרח פיתו מחוייב המציאות על כל פנים • הנה כבר נתבאר שהאית במצא •
 ושהוא מחוייב המציאות • ועתה נבאר ביאין וולתו:

פרק ג

יבאר שהוא בלתי אפשר שימצאו אלודות יותר ממחנות בראיות מופתיות
 חותכות • והוכחנו לזה הפי' להביא ראיה ש הוא אחד להיותו שלא ימנע
 בפס מונכו מהשתוק כמו שביארו בפ' אישאנו ויחושם כאיתו ול עכרי צפרוש • וכן במפא
 פתות למפריהו ומפאליס בביאור הכללים • ואומר שלו שערנו שהם יותר מאחד ומחוייב
 אחר שהם ככללים מן האמר שלא יבדק עליהם מאמר הכמה • ושימנע לכל אחד מהם דבר
 מיוחד בו מה שלא ימנע באופן לאחרים כדי שבאותו הדבר יבדל ממה שישתתף אליו במינו עם
 שאר האלודות • ואם לא כן במה יבדלו כי אין מאמר הכמה כופל כי אם בגשם ויהם מובדלים
 ממנו • ואם יהיה כך הנה כל אחד מן האחרים חסרים הדבר ההוא המיוחד בו אשר בו יבדל
 • והנה שברוכם כיבר לעין • ולא לא יבדק בו חסרון • ולא להיותו חסר • כי אין
 חסרון בחסריות אם כן זה שגר • ראיה שכיח כי לו שערנו שהוא יותר מאחד או שיהיו כל
 בשמעים זה לזה ויאות לזה מה שיעשה זה או לא • ואם לא • הנה בהכרח יחוייב שיכנע
 האחד מהם • או מישל היה באות לו • או העושה שיכריחא ויפדע מעשהו • והמוכרח
 אינו אלוד • ואם ואתו זה לזה הנה מחוייב שיהיה פעולת הא בכוחו ורצון כמו שיבאר
 פ'ה במאמר זה פרק ח' בראיות ברורות כי לא יבדק לו פעולה כי אם ברצון • והרצון יבדק
 עליו בין שירצה או לא • שאם אינו ברצון יחוייב שיהיה בהכרח מכרית • או בדרך חיצו
 או בדרך מקרה או בדרך טבע וכל זה אינו כן שזה ואפשר בזה כמו שיבאר ב' וכו' • כי שיהיה
 יבדק בשם רצון • ואמר שהם רצוניים על כל פנים ירצה האחד מה שלא ירצה האחר אחר
 היותו רצוני ויתחייב הכו' • ואין לומר כי הנה נראה כמה דברים נמנעים בלתי אפשר
 להתבאר כיו שלא יתכן שיכרא אחר כמוהו • ואם יכראנו הנה הוא בורא והאמר נברא ואינו כמוהו
 בכל ענין • וכן כימה שכבר היה • שלא יהיה עבר והיה • כי כבר היה • או שהעדר
 הקודם להיותו שלא יהיה בעדר • ודומה לו מהנמנעות • האם ניחם לזות בזה • חסרון
 ובאמר כי אין לא ידוע לעשות • וכמו שדברים אלו אינם חסרון • כך כשהיה בא ויהם
 דבר מיוחד בו • או יעשה פועל מיוחד בו שלא יעלהו וולתו • לא יקרא גם כן לאותו
 וחסרון לאמר • כי תפוצתו בנדר • כי הנעדר במציאות לא יבדק עליו שם חסרון ולא לאות
 מלהעשות • כי כן דתובחיותו בעדר בלתי אפשר להווצא כי הוא מכת הנמנעות לשבת העדר
 מציאותו כי הנמנע הוא הכרחי ההפך כמו שאמרנו בערך הקודם בחלוקי הנמצא וכמו שהוא
 בעדר לאחד הוא בעדר לכלם כי הוא בכל ימצא • אמנם הדבר המיוחד באחד מהם ולא
 בזולתו כבר הוא כמבא • ויבדק עליו שם חסרון בהיותו כמבא • ראיה ג' שלא ימנע או שיהיו
 כלם עלולות לעלוים או לא • הנה כל הנמצאים כולם עלולים • ואם הוא אינו עלול

והעולם נרדף למחצית • הוא אינו מחצית אחר שאינו עולה • ואם כן כמה יבדק אלדו •
 ולו אין לו עולל מחצית • ולא יודע הא כי אם נגד פעולותיו • ואין סכל לו • ואם
 יס להם עלולים שיהיה לאודות עלולים • יתחייב שפיהתחלף העילה יתהלך העולל וישתכן
 קצתם מקצתם • והנה אנו רואים כי שלשלת המציאות קשורים ואדוקים זה בזה בקשר אפיין
 • ובריכים זה לזה ומצתנים זה לזה וכו' עלים זה בזה ומתפעלים זה מזה וידמו הכל לאדם
 אחד המורכב מאבריו כמו שיתבאר בה' במאמר זה הפרק ה' • ואחר היותם כך יורה שהם
 פעולת פועל אחד ועילה אחד לכולם • ואחר היות הדבר כך והיו אלודות הרבה יתחייב שלא
 יהיו פעולותיו שלמים • והפעולות הם הנמצאים ואחר שנריכים זה לזה תהיה פעולתו
 חברה אחר שפעולתו כריכה לפעולת חבירו • פי' פעולת זה לפעולת זה וחסרון הפעל יורה על
 חסרון הפועל והנה הוא אינו ממסתפק במעשיו אם כן אינו אלוה • ואם תאמר כל אחד
 מושל בחלקו ודבר אין לו עם האחד • כבר נטלנו זה כמה שביארנו משלשלת המציאות ועל
 כל כביש הסר לזה מח' במיוחד לזה ואין חסרון בחסר • ודע כי זה דעת בפסד קדמון מזמן
 רב וימים קדמוניות מכת כופרים קדמונים שהיו אומרים שפועל הטובות אינו פועל הרעות כי טח
 מראות עיניהם מהשכל לכותם • כי לו חכמו יסכילו כיהנה פועל הרעות חסר מן הטובה
 • ואין בידו להטיב • כי אם להרע ולהטיב לא ידע • וכן בהפך • ובוטל מהם
 הרצון • ובוטל שכר ועונש כי אין לאיד עושה הטובות לעשות רע • וכן בהפך • ונטלו
 משטרי הכוכבים וכל נבא השמים שפעולתם נגלת ותאזה היא לעינים • להגיד מה שיתהוה
 בעולם • ואין לך דעת בפסד ונטל כזה • ולהסיר הדעת הנשחת ונמאם כזה אמר
 ונעשה הכניא עליו השלום בכחואותיו יורא אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע אבי ה' עושה
 כל אלה • ואמר ירמיהו ודרך תמה מפי עליון לא תנא הרעות והטוב בתמיה אלא בודאי
 הוא אמר ויהי הוא בזה ויעמוד • והדרשה תדרש • וכן אמר יחזקאל עליו השלום
 רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לכתוש ולנתון וכו' ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות לבטוע
 • ואין כאן שינוי רצון כי כן גזרה ידיעתו הקדומה • ולא כדע איך ומה ועל מה וכן אמרו רז"ל כך
 עלה במחשבה • וכן אמר ירמיהו בספר קינות • עשה ה' אשר זמם כינע אחרתו אשר בזה מימי קדם
 יוהנה גזרה ידיעתו לתת שכר טוב לעובדי רצונו • ועונש מר ורע לעובדי רצונו כדי שיקבל כל א'
 כפי מפעליו ופעל אדם ישלם לו • וכן הוא אומר אבי ה' פי' באמן לשלם שכר טוב וכו' ובאמן להפריע
 וכו' ובתיב אבי ה' לא שניתר'ל כי הכל כפי המקבל • וכמו שהשמש יתן הדונג • ויקפס המלח
 וילבן הנגד • וישחיר פני הכובש • והנה לו פעולו' הופכיות • ומתחלפות בכח א' כפי הכנת המקבל
 ואין שנוי בו כלל • כן יעשה לו כפי מה שגזרה ידיעתו הקדומה לתת לכל א' שיקבל מה שיאות לו •
 וכבר הארכתי כזה בחבורי הנקד' מנן אברה' בראיו' ברורו' כי שם ביתו וכאן אין דרושנו בזה יעוין
 שם • הראיה הד' ששם היו אודות יותר מא' יסוייב או שיהיו מחוייבי המציאות • או אפשרי המציאות
 • ואם היו אפשרי המציאות אינם אלוהות כי הם עלולי' וזריכי' לעלה • ואם הם מחוייבי המציאות או
 שיהיו כלם עילות לעלולים או לא ואם לא כבר חסרה יכולתו לכלתי היותו עלה • ובוטל היותו אלה
 ואם היו כלם עלולי' לעלולי' יסוייב שכהיה הא' עילה לעלול א' שלא ישתתף עמו וזלזול בעלול שהו'
 לפי שכבר נבאר ויבא מההעדר למציאות וכבר הוא נמצא ומה צורך לולאחר כי העלה הנו' די •
 ואם הוא נרדף לאחר הכה חלש כמו והוא לואה ואינו אלה ואם יהיו עלות לעלולים משתכ' כל א'

בבור אלהים פרק שלישי

לכדו יחוייב שנהשכנות העולות ישתנו הפעולות נ"כ וישתנו הכוונות נ"כ כי לכל פעל יש לה כוונה ויפול ההתחלפות ויתחייב כל האמור לעל וכבר דברנו בכדומה לה' כראיה הנ' כראיה הה' שאלו היו יותר מאחד יחוייב שיהיה לכל אחד מהם דבר שבו ישתתף עם שאר האלוהות ויעוד דבר אחר שבו יכדל מהם והדבר שיכדל בו זולת הדבר שישתתף בו ואם כן יחוייב שיהיה מורכב משני דברים האחד במה שישתתף והשני במה שיכדל וכך מורכב צריך למרכיב כי מציאותו הרכבתו ואחת שמציאותו הרכבתו בוטל היותו אלהי כראיה ה' שאלו היה רבים כבר כנכנסו בנגד מין אחר היותם יותר מא' שנרכיבם להכדל שיכדל ילו שמה שישתתף עמם ויהיה בנגד והנגד הוא מורכב ממין הדבר והכדל ליו הקרובים אליו ואחר היותם יותר מא' יקרא מין וכן אמרו ר"ל אדם הראשון מין היה כי היה מין האנושי והנה השמש הוא אחד ויבדק לאחר עליו שהוא ב'ל להיות שלא ימנע כפס מוכנו מהשתוף בו ויאמר עליו שהוא פרט להיותו אחד והפרט הוא חלק מן הכלל ולכן בדק עליו לאחר שהוא כלל ופרט הכלל להיות שלא ימנע וכו' והפרט להיותו אחד ואין לא ידם לחייב שהוא פרט כי הוא צריך לכלל ולא כלל שיחייב שיהיה תחתיו אישים ואין כן הענין בשם א' ולזה חוייב על המוקדים להביא ראיות על אחדותו כאמור לעיל ודי בזה בזה הקצרה ועתה נכאר איך יבדק עליו שם אחד ואיזה מהם יכשר:

פרק ד באחד אשר יכשר ליחס אלו לשם א' האחד האמיתי לא יתחלק לא בעצמו ולא בנבוא ויהיה מונבבל בנגד כי הנדר מנכיל ומקיף כל הנכנס לתחתיו במינו ויכדל זולתו ממה שאינם מבורתו העצמית וזה כי הנורה היא ענן המעמיד הדבר על קיומו להיותו מה שהוא ואינו צריך לאחר אלא בו הוא עומד בעצמו ויון בדברים ר"ל העצם האמיתי אשר בגשם כי הוא המעמיד מהותו במה שהוא והוא אחד א עצם מקרוי בכח בגשם ועוד יתבאר מלוקיו ובקרוכ בפרק הבא בה' שהם גשם או כי בגשם וזה הוא אמרו האחד האמיתי לא יחלק וכו' ר"ל אחד אמיתי גשמי וכל דבר שיש לו נבוא אונדר אין ליחסו לא א' כי בהיותו מונבבל יורה על הגשם וכן אם יתחלק יורה גם כן על הגשם וכן לא יחלק לא בזמנו ולא במקום ולא בזמנו אפילו שלא ימנע חזק לשכל והעצם השלם הוא המורכב מחומר וצורה והוא העצם הגשמי השלם כמו שביאר אותו החכם במאמר ומה שאלו ונשמע הטבעי גם כן במאמר ויעניין שם והאחד האמיתי הוא שבורתו אחד ולא יקבל לא תוספת ולא חסרון בקו המקף העגולה כי הוא בודק עליו שם אחד יותר משאר הקיים והאחד הוא החלק הפחות שישוער בו במספר בטבע והוא תחילת המספר והתחלת הידיעה בכל דברים כי קודם אחד אין גם אחד והאחד האמיתי בכל הדברים הוא אשר לא יתחלק לא בכמות ולא בצורה כלל ומה שלא יחלק בצורה כלל כגון קו העגולה כאמור ויש דברים שהם אחר במספר ויש מהם שהוא אחד בצורה והאחד במספר הוא שימודו א' ר"ל שהנפש אחד כגון שם חי שהוא אחד ויבא עליו שאר הכעלי חיים והוא אחד בשם והאחד בצורה שגבולו אחד ר"ל א' בנגד והאחד בשווי שישם הדבר האחד הוא כי שם דבר אחר וזה שווי באלוהי היסוד ויקרא א' בשווי והוא האחד בשורה והמוקדם בטבע הוא האחד במספר ואחריו א' בצורה ואחריו א'

בשורש • ואלו יש להם תנאים ומשפטים • והוא כי לעולם הדברים האלו ירדפו לראשונים • כמו אמרנו • כל ח' במספר הוא גם כן ח' כבורה • ולא ית זלף • רוצה לומר שלא ואמר כל אחד בבורה הוא ג' ח' במספר • כי כד ראובן שהוא אחד במספר הוא אחד בבורה עם שמעון • אבל ראובן ושמעון שהם אחד בבורה אינם אחד במספר • וכן כל מה שהוא אחד בבורה הוא אחד בשורש • ר"ל בשווי אחד כראובן ושמעון שהם אחד בבורה והם גם כן אחד בשווי • והאחד האמתי ואמר לרוב יותר על ד' עיניים • האחד כמו הקו והוא יתחלק ענף אחד והוא האורך • ואחד שאינו כחלק לא במחשבה ולא בפעל לא בכמות • ולא באיכות כנקודה והאחד הנמור אשר עוד בדבר בו • ואחד הנאמר על איש רש וספק כדבר כשהוא נפרד כראובן • ועם כל זה הוא גשם וכל גשם מתחלק • ואחד בענין כללי משותף לדברים שאין אחד מהם בענין כללי משותף בו כפי האמור על האדם ועל העוף שאין אחד מהם בענין כללי משותף בו כי הם בחיות לבד • והאחד היותר אמתי הוא זה שבעצם כי העצם לא ואמר כי אם על המנוי שיש לו הויה • והנעדר אין לו הויה ואמר עצם על הטבע כי הוא מנוי • ועל הדבר הנודק מן הדרשיות רמז כי הנודק מן הדרשיות ואמר עליו עצם כי יש להם הויה כשהם אמתיים • והשקר אין לו הויה • ואמר מה שכתב ועל מה שפעל כי התנועה שכתב מהא' כיות מקצתם יושגו ככה ומקצתן בפעל • והעולה מה הפרק שאין ליחס לשם ית שום אחד מכל אלו האחרים אע"פ שיאמר להם שהם אחרים אמתיים •

פרק ה

בסוגי האחד • האחד ואמר על שכי פנים והם בסוגים להם • האחד העצמי והשכי המקרי • וכדבר עתה באחד העצמי שהוא האחד היותר אמתי • והוא אשר אמרנו עליו שלא יחלק מהותו לא בדר והוא מורתו ונכולו אשר בו יהיה מה שהוא ובו יבדל ממה שיבתק עמו בחימי שלא יכנס זר בו והוא הסדר • והמורין על ענמו ר"ל המורין שהוא עומד בעצמו מכלתי שיכטרך למעמיד זולת ענמו • וכתב החכם כמה שאמר על זה זה לשונו שהדבר אשר בו הדבר המורכב כמנהג בפעל • ואשר מורה במאמר ר"ל בדר העצמות של הדבר המורכב הוא יותר אמתי בשם העצם מן ההיולי אשר שהיה הביאות להם מחד הפעל ואלה הביאות להם מחד הכח • כי הנורה מביאותה בפעל ומביאותו הוא מחד שהוא בפעל • וההיולי מביאותו הוא מחד שהוא בכח רוצה לומר ששם העצם יותר נודק על הנורה מההיולי מחד שהוא כמנהג בפעל • וזה שהעצם מביאותו בפעל וזה ההיולי נודק מן המעמדת אותו בכול רוצה לומר בדר הוא בכח • אמר עוד ולמה שהיה אשר מכוונו בפעל שהוא עצם • וכן ההיולי מוכר גם כן בעצמו כאין עצם ר"ל עצם בכח • אמר עוד אחד כן • וכעבור זה ראוי שנשים אנחנו התחלת עיונו בזה מאשר הוא יותר ידוע שהוא עצם והוא אחד וראשון וכנ"ק בו מאיזה חלקי הנשמים הוא וזה מוכר בעצמו שטבע העצם מנהג לנשמים המושגים וחלקיהם • ר"ל שהם עצמיים • וזה כמו החינוח לקיו • והנשמים הטבעיים צ"כ כמים והארץ והאוויר וחלקיהם וכל אשר מורכבים מאלו וחלקיהם • והנשמים גם כן עצמיים וחלקיהם כשמש והירח וכו' ע"כ • הנה נכתב כי האחד הוא ההתחלה וראשית • והעצם האחד האמתי בכלם • והנה זה העצם יחלק לגשמי וכלתי וגשמי והנשמי מורכב מאשר ונורה אף על פי שהוא האחד היותר אמתי אין ליחס אותו לשם ית בשום אופן • והנש

בביר אלהים פרקהבישי

אחרנו למעלה שהא' יהלך לפני חלקים שהם כשני סוגים לוכי יאמר במקרה ובעצם • והנה
 מה שאמר רבעים כדברתי בו • ועתה בדבר באחד במקרה • והאחד המקרי יאמר
 על כמים רבים • האחד כשוא באחרנו • על כל נדבים שהם בעין אחד • או כסך אחד או
 בערך אחד שהכל אחד • או שהם אחד וכל שהם אחד בנוון או ככך או בערך או דומה לזה •
 וכן שהם שני נשמים שונים באורך או ברוח או בעובי שהוא העומק או בכלם יחד שהם אחד בשוני
 וכן על זה הדרך ויאמר על האיכות ועל היחס והדומים להם יאמר עליהם שהם אחד בשוני •
 וכן יאמר שם אחד על הכלל מה • כשיהיו אישיו רכוש מתחלפים בעצמות • יאמר להם
 אחד בשוני • ואם יהיו מתחלפים במין בזולת העצמות • יאמר להם א' במין ויאמר על האחד הזה
 שהוא א' מקרי עם היות הכונן והמין מורים על העצמות שיושב עליהם בתאונת מה הוא • והמאות
 הוא עצם • הנה האחד האחד בהם כמה שדק שם אחד מקרי כי הוא בלל אחדים הדבה •
 וכבר אמרנו שהאחד האמת לא יהלך מהותו לא בבירה ולא בזמן ולא במקו' ולו מתחלקים לאשים
 רבים במספר • או במניין עצמות או במין האישים • או שיהיה אחד המבני כמו
 כור חומר שעורים אפה אחד קמחי עם היותו כור או חומר או אפה אחד הנה הוא בחלק לאישיו
 בירבו • וכן הוא בשקל והמדה כי אחד שהם נשם מתחלק לחלקים רבים הנה הא' במקרה
 • או שיהיה שם אחד שקבו רבים להיותם בעין אחד באנשי החיל שיאמר להם חיל אחד או
 מחנה אחד • או על אדם רשום כי לרשומו נתיחד שם אחד ויהי איש אחד מהרמתי • וכן
 באמר על שם אחד מהנ"ח כבש אחד פר אחד איל אחד וכדומה להם שהם אחדים מורכבי מאחדים
 הדבה והם האברים שבהם שכל אחד מהם ידק עליו שם אחד מהאברים • וכן הנשם הפשוט
 גם הוא מורכב מחלקים שנים ביהוא מורכב מחמר ובורה • ומהם בתהוה העצם הנשמי
 באומר • ואמנם האחד ביסוד שאמרנו כדק הקודם לזה • וכתב החכם כמה שאמר
 אל וכל מה פיהיה במלאכה והטבע יש לו יסוד • וזה שכל אחד מהם ימנא לו באחד או
 רבים הם בו ככח בן שיהיה ממנו אותו הדבר בפעל או שלא יהיה וזה הוא היסוד בכל אחד מהם
 פי' שיתהוה ממנו הדבר הטבעי או המלאכותי • ואמנם הדבר אשר יתהוה בו הדבר הטבעי
 ד' המוליד אותו והפועל הנה הוא דבר אחד טבעי והוא אס בבירה או בדומה לו • אס בבירה
 כמו האדם • כי האדם יוליד אדם והגפן גפן • וכן כל הדברים המתהווים בטבע •
 וההווים תחת יסוד אחד ואס הם רבים באישיו יסוד אחד ויאמר עליהם שהם אחד כמו
 שאמרנו באחד השוני הכו' ל' עיל • וכל גשם מורכב מחומר ובורה יתהוה בו עצם ומקרה ואקבל
 ההויה וההפסד והסבור והפרוד והשנוי והחלוק והשתוף הנה כל אלה השנוים יש יסוד לדבר האמר
 עליו אחד בגשם • ואמרו לו דומה לו רונה לומר כסום אשר יולד ממנו הפרד • והנשם
 יש שני אחדים אחרים וכבר רמזו עליהם למעלה • והוא האחד שאיבד מקבל חלוק ולא שינוי
 כנקודה • והאחד הבדק האמתי אשר כוזברה עוד • והנקודה לא תשתנה לדבר
 אחד ולא תחלק מהותה לא בשכל ולא בכיור ואמרנו מהויה און ריכוכו בו החומר כי איננו
 גשם ואחד שאיבד גשם לא תתחלק כי און לה מרחקים רונה לומר האורך והרוחב והעומק •
 וכן לא תשתנה כי חלק אלפי חלקים כקודמות לא יעשו קו אחד כדי שיקבל חלוק אפילו שהוא לא
 יתחלק כי אס מנד אחד והוא האורך לבד • אמנם הנקודה היא ראש וסוף לקו רונה לומר
 לשתי קצות הקו • ולהיות שאין לו קיום והעמדה בעצמו לבד כי אס יפסק הקו יפסדו גם כן

עתי קצותיו אשר בהם הנקודה יוכן כהעדר הקו יעדרו קצותיו ואין נקודה ואין לה מניאות כיאם
במניאות הקו כיהוא לא תמצא בפעל כלל כי יהיו אף על פי שהוא סוף מרחקי הגשם ואלף קוים
לא יעשו שטח אחד הכה הוא כמחא בסוף המרחק ויסלף באורך מה שאין כן הנקודה עם היותו
מנתי קצות הקו ובהעדרו תצדר * ושיניתם לזימנאוי כי אם בשכל * והנה עלה בידך
שהחד האמתי הכו' והוא הנמצא בפעל * לא יתרכו עם היותו סבת הרבוי כי המספר קבוצ
אחדים * ולא תתמצט כי היה היות מצא שחמסר כמו שאמרנו ולא תמצאה לא בזמן *
גלגל כמקום * ולא בזמן * ולא תשיגהו הויה והפסד * כי אי כהגשם אף על פי שלא
תצויר כי אם בגשם * ולא ימוח ולא ינוע ולא יעתך ולא ידחה אליו דבר בעצמותו *
ולא ישתתף הוא עם דבר כדי שיהיה אחד בגשם כמו שצריך להשתתף השומר והבורה כדי שיהיה
גשם * וזה האחד הוא התחלת החשבון וראשית הכל * והוא אשר ממנו יתרכה המספר
בקבוצ אחדים והוא אינו מן המספר כי המספר קבוצ אחדים והוא עומד בעצמו אינו בדרך לקבוצ
כלל כי לא יקבל הקבוצ * והוא התמלה וראשית לכל הדברים * וקודם אחד אין גם
אחד * והנה האחד הוה יכשר ליחס אותו לאל יתבדך ויתעלה שמו ולקרא לו כו כדכתיב *
אל דיכוח' אחד * ואין לאומר שיאמר השם יתבדך מופשט בתכלית הפשיטות ושם אחד הוא
מאמר הכמה והוא מהצדדים ולא ימוחכי אם בגשם ואין יכשר ליחסו לא יתבדך * כי נשיכהו
ונאמר כי אינו באומרנו אחד רבוינו לימר שהוא פמח' ולא יבדק שם אחד על ההעדר וכן להורות
כי אין אלוה וזולתו * ואמרנו אחד הוא לשלול הרבוי ממנו שאינו יותר מאחד וכאשר קברה
יד לזון באחד ואין מילה כלשוננו להעיר ולומר דבר זה להעיר עליו שיוכן ממנו המכיון ברכון כי
אם במלת אחד להיותה היוצאת בדבריו הכו' ולהיותה שוללת כל מין רבים שאפס שימצאו אויעלו
על הדע' ולא מצאנו עלה יותר באותה לזה כמלת אחד כפי דעתנו הזכרנוהו כו וכו' וכלית
להים בדיק ישתבח שמו יתבדך * ועוד שכבר נתן לנו רשות בתורתו לקרא לו בשם אחד כדכתיב
ה' אל דיכוח' אחד * ואחד דאפ' לידן כימא' ביה מלמא * שמע שם משותף יאמר על
שמע האון וזה רוב שמושו * ויאמר על ההכנה והס' לא ידעו כי שמוע יוסף * גיי אשר לא
תשמע לשונו * ויאמר על המקבל הדברים שיאמרו לו ושמוע לעצה חכם * כעשה וכשמע
שר' המקבל העצה חכם * וכן כעשה וקבל * והנה באומרנו שמע ישראל רובה בוגם שניהם ההכנה
והקבלה שיקבל שה' הוא להיכו ויבין מהר' ל' בזה ולא בשפת' כעיות * וכן חיי' כל איש אשר בשם ישראל
יבנה * והנה באומרנו שם ה' מורה על מניאותו כי הנעדר אין לו שם * ומורה בהיות שמו שם ההויה
שהוא מהוה ההויות * ומורה שהוא ראשון והוא אחרון עבר עתיד והוה כי כן באותיות שמו' ה' ה' ה' ה'
הוה יהיה * והוא מורה על עצמו בדרך הדכיות מתאבקה בערבי והוא הגדולה שבהורחות כי הוא
מורה על תשלום מה שיכשא עליו כמו שמכאור לחי שעסס במלאכ' ההגיון * כי בהיותו הוא המורה
וקיים בעצמו והוא ראשון והוא אחרון הכה הוא מחייב המניאות כי לה מורים על שמו הגדול ולזה
הוא שם מפורש לו לכדו * ואמר עוד שזה השם העצום הוא להיכו ושם להים משותף יאמר על כעל
המחלה והיכולת * ויראו בני השמים * ויאמר על הסופט עד האלי' יבא דבר שביח' ויאמר על האדון
המושל על הכל באומרנו להי' להי' ורבו בזה שתבין ותדע כי הוא אדוננו הוא שופטנו הוא להי' ו
המושל עלינו ואנחנו עבדיו והו' כעל המחשלה והיכולת להספי' כל מרכו ולקבל תפילתנו ולמלא
שלתנו ולשדד המערכות ברכונו כי הוא להי' להי' להי'

כבוד אלהים פרקהמישי

ואלדוכי האלדוכים וזה הנו הוא האלדאין עוד מלכדו ישתבח שמו וכן פי' ויהי כאשר
התעו אותי ליהם רונה לומר האלדוכים והמלכים והשופטים וזה כשגרש אותי במרוד הרשע מאור
כשרים כשסיכר הכלמים וכל מורש הוא כטועה שעדין לא הסכים בדעתו לאכה יכנה
ולאכה בכיו מועדות וכן כתוב הן גרשת אותי היום וכו' והית' נע וכד בארץ וימנא הואש
והנה תועה שלא היה יודע לאכר ולך ואין נדון להוביא הכתוב מפסוטו והכלל העולה
משני הפרקים האלה כי שם אחד יתחלק לשני חלקים כשכני כונס אליה אחד עבמי והב' מקרי
והעבמי ירלק לגשמי וכלתי גשמי והכלתי גשמי כעלולים הכפרדים והעבם הגשמי
מורכב מחמר ובורה והוא אחד אמתי בגשמים וכן הגרם הקמשי ואחד במספר והוא הכקרא
בשם אחד היסוד והא' בטישא אחד כמו ואחד בצורה שהוא אחד בצדר ואחד בשווי זהו
אחד בשורש ויאמר על ד' עיניו אחד בקו שלא יתחלק כי אם באורך ובפדג הקו הסוכך
לעגולה כי הוא היותר אמתי שימנא בגשמי והאחד הנאמר על הגשם אחד והנאמר על כלל
אחד ויאמר על מה שבכח ועל מה שבעל ועל האדם והאחד העבמי לא יאמר כי אם על
העבמי בעל והיותר אמתי אחד כקודה ואקליסם שיש אחד מחלולשם ית שמו סו
והאחד המקרי האחד הטוב במקרים נגן במרחק צדך בערך ויאמר על מה שקנה
פס אחד בכלל חיל אחד מחכה אחד ואחד המכניאפה אחד קמח וכלליון זכן באישי הב' א
והוא הדק במדה במשקל ובמורה תורה אחת להם איש אחד פר אחד איל אחד ויאמר על
האדם הרשום כמעט שכך אחד העם המיוחד שבעם והרה אין ליחס שום אחד מחלולשם ית כי לא
בחר ה' באלה לבסות הנו לעיל בפרקים שעברו זלי זה בזה הקצור ועמה יתבאר איך הוא
מסוייב המציאות נשקראשין והוא אחרן ושיאכזגשם ולא בש בגשם כפרק זה כדאיות
צדוהת בשמש כרות

פרק ו כבר ביארת בפרק ב' מה החבור שהוא מחוייב המציאות ועתה נבאר איך
אינו נאק ולא כח נצוק ושהוא ראשון והוא אחרון ואמנם הראיה שאינו
נצוק כי הגשם מנוי בחלקיו ולו שפרכו העדר חלקיו ומחוייב העדר הגשם זאם כן יהיה
מציאותו כח אחד ויהיה עלול סו וכבר ביארנו כי הוא ית מציאותו בעצמו ואינו צריך לזולתו
והגשם נדון לחלקיו אם כן אינו גשם דאיה שנית כי הגשם מורכב מחומר ובורה ונרין
למרכיב כי הרכבתו מציאותו והנה הוא עלול כי מציאותו תלוי באחר והוא ית אין נדון
במציאותו לאחר דאיה ג' כי כל גשם יתחלק לכמה חלקים ויהיה הרבוי כפי חלקיו והשם
ית אחד לא יוכל הרבוי כמו שבארנו בשני הפרקים דה' ראיה ד' כי הגשם מורכב כאמור וכן
מורכב מד' יסודות באיכות מתגדות ועכ' פ' יפסד והוא יתקיים לעד והגשם יקבל שבו וקואר
ובורה והוא יתעלה מהם והגשם מורכב מחומר ובורה והוא ית פשוט מן החמר בתכלית
הפסיטות ועוד רבות בשווי וכן אינו כח נצוק לפי שמה שהאוביב כנוף אינו עומד בעצמו
ונדון גשם שיחל עליו כדי שיהיה במנא ואם לא יעדר וכן לא ישיגוהו שוב מקרה מן המקרים
המשנים לגשם אחד שאינו גשם ואמנם היותר ראשון בלי ראשית כי לו שפרכו ששקדו
אחר הנה הוא מחדש כפי ערך מי שקדם אליו וכל מחדש הווה וכל הווה כפסד והוא ית
בלתי כעס אס כן לא קדמו וולתו הראיה ה' ש' לקדמו אחד כבר נכנסת תחת הוה ונדון
לזמן

לזמן למציאותו עד דא עתו כי כבר קדש לו זולתו. והוא מכלל הנבדלים. והוא כבודא
 אם כן לא יקדמו זולתו. והעולם נדון לפועל בלא יתכן
 מחימה כלי חותם ולא פעולה בלתי פועל. כמו שיתבאר בפרק ועל כל פנים הכוהל קודם
 לפעול יהנה. הוא עלת העלות. וסנת הככות. ועוד ביהוה לבדו מהיווי המניות
 וכל הכמאים אפשרי המניות. והם עלולים ואין יקדש העלול לעלה. ואמנם
 היותו אחרון בלי אחידות זה מבורר. וזה שאם איכא אחרון בלי תכלית ויחויב סיהיה בעדר
 בשוכלה אחייתו. וזה ההעדר או סיהיה מנד עכמולא מנד זולתו. ואמנם היותו מנד
 עצמו סקר לבי סימני סיהיה כמנא בעת ההעדר עצמו כדי שיעדיד את עצמו ויחויב סיהיה כמנא
 ובעדר יחד וזה בלתי אפשר אם בן הוא סקר. ואם מנד זולתו גם זה סקר כיה העדר יהיה
 להעדר סכותו המקומיחם אחותו. ומעמידין אותו במניות. ואם כן יחויב סיהיה
 מניותו תלוי בסכות ההסדר בהעדרם יעדר מניותו. והנה הוא את מניות עצמו
 בעצמותו ולא בזולתו אם כן העדרו סקר. סניה לה טאהר היותו מני יב המניות כמו שנתבאר
 בפרק ב' יחויב מניותו על כל פנים ואי אפשר להיותו בעדר. אם כן זה סקר. ויתחייב
 שהוא ראשון והוא אחרון ומכלל עדיו אין להם. ועוד ביהוה מוכרח בהעדר והמוכרח אינו לוה
 והנה בארמו שאליו הוה ומה שאינו הוה אינו כפסד ואינו תלוי בזמן וזה ברור. וכמב
 מורינו הרמ"ב ז"ל בפרק ראשון מהלכות יסודו התורה ז"ל. ואם יעלה על הדעת שהוא
 אינו מניו אין דבר אחר יכול להמנאות. ואם יעלה על הדעת שאין כל המנאים מלכדו מניו
 הוא לבדו יהיה מניו ולא יבטל הוא לבעולם שכל המנאים נריכין לו והוא כרוך הוא אינו נדון
 להם ולא לאחד מהם ע"כ. ביהוה ית' אין מניותו כלה באחר אלא קיים בעצמו. ואם
 אינו מניו אין יתכן להמנאות מי שברין אליו ומניותו תלוי בזולתו שהם נריכו' למנאי שהם
 עלולים. והוא ית' בעצמו העלה וזה אומר ואם יעלה על הדעת שאין כל המנאים מלכדו מניו
 וכו' לבדו יהיה מניו וזה כי מניותו אינו נדון לזולתו. אבל הוא קיים בעצמו מה שאין כן
 זולתו כיהם עלולים ובהעל העלה. יכועל העלול. ולזה לא יבטל הוא ית' לבעולם
 שכל המנאים נריכים אליו. והוא כרוך הוא אינו נדון להם ולא לאחד מהם שהוא יתברך
 עלת העלות והם עלולים ממנו באמור. והנה דבריו נריכים עין דב ודק. וזה כי
 אומר שהוא אינו נדון להם ולא לאחד מהם אמת ויציב. אמנם שאחרי המנאים שיהיו הם
 נריכים אליו. זה מקום העין. כי הפעל אחד שנכלס אינו נדון עוד לפועל. כי
 הסכא אחר כמותו הכית והסל ימיו אין נדון עוד לכנאו. וכן הכפא לכדאם ימיו נבר היחיה
 מעשים בכל יום ואין ידק אומר שהם נריכים אליו. וכבר הפתלנו כחמי יסאעאל בספר
 בעאה סאלות וכן אכחאמד בכובות כחלוק המניות. אל ופעמים יתפארו שיאמרו לו
 פוער העדר הכורא לא יחויב ממנו העדר העולם. ופרשו כי האמרים בקדמות העולם
 מתפארים ואמרים שהוא מחויב המניות ושימניה המניות כדרך סינובהם כמנאים כמניות
 סוהר למרגלות וכאור לכוכב חמה וכחם לאש לפניעת הגלגל. ואין ספק שהעדר המחויב
 ממנו יעדר המתחייב. ועל דרך זה ידק שאחרי המנאים הם נריכים אליו. אמנם
 אותם האמרים בחדוש העולם. לא ידק כי לו פוער העדר הכורא לא יחויב העדר העולם
 וזה בשל כדומה. ובעצמה. ואולם השל כדומה כי בונה הבית אחר שנכנת הבית לא יב.

כבוד אלהים פרק שישי

לכית מות הפועל והעדרו • ולא יעדר הכית בהעדרו • ואולם הטענה הוא שהעדר
 בריך למחני • ואולם הנמצא הנה הוא כמנא ואינו בריך למחני ע"כ • והשיב על זה
 ואמר אולם המשל הנה הוא בטל לפי שהנכונה אינו סבת הכית אלא בדרך העברה •
 הוא סבת תנועת חלקי הכית קצתם אל קצתם • ואותם התנועות עלולי תנועותיו ויפסקו
 בהפסק תנועותיו • וכן שארית תמונת הכית ענינו שהכית המאחד עמד במקום שהוכח בו לעי
 שהוא כבד ודורש השכל • לפי שהאבנים והטוט הם גרמים כבדים והכבד • ידרוש תמיד
 לרדת מטה בטבע • ולקושי המקום שנכבד בו יאמנעו לרדת מטה • אם כן עילת
 עמידתו וקיומו הכבדות שבהלקיו והקושי שיש בזה שתחתיו • והכחל הנכונה מחטיט כשארם
 מאוכתה למה שיש בטיט מהיוכש • שהיוכש ימנע התנעלות ממה שיהיה בו מהאורכבים ויחזיקם
 ביבשותו והוא אשר יחזיק ויחזיקם תמונתו • בו לו נכונה הכותל בדבר טיט בדפוס לא יתקיים
 אם לא יבש בהסוד הדפוס • וזה להעדר היוכש • פי כותל הטיט ד"ה הנקרא טאפא כלעז •
 וכן הלכנים הכעשים בדפוס אלוהיה חטיט דך לא יעמוד תמונתו להעדר היוכש • אמר עוד
 ואם כן אינו הפועל הבית • וכן האב אינו פועל הן אכל הוא סבת תנועתו במשגל ואותם
 התנועה סבת ירידת הדור אל הרחם ואחר כך יתורש האדם בורע • וסבתו מניאות ענין
 בעצמות הדור מנצח פה הצורה • פי הוא הכח אשר ביסוד ב"ה כמו שאמרנו בערך ד •
 וסבת הכעש • סבתה כמנצח תמידית המניאות • פי בטיפת זרע המקומם החום הטבעי
 פארם • אמר הנה אין לכחיכה בזה המשל • והקש על זה שאר הפועלים כבד וסויט
 ופורק וזולתם • ואמנם הטענה והוא שהמנא אינו בריך אל למחני הנה הוא אמת • אבל
 יעטרך אל מתמיד מניאות • וכות השלים טענתו כי בכוונת חלקי הבית וקושי המקום
 שנכונה בו הם סבה לקיומו לא לפעולתו והדרוש כי אחר שנשלים הפעל אינו בריך עוד לפועל •
 ואומרו שהנכא אינו פועל הבית כי אם בדרך העברה דק הוא סבת תנועת הכית קצתם לקצתם
 דבריו א"ה לא הבנתי כי הנה חבור חלקי הכית קצת לקצת הוא הפעל עצמו • והאמנר הו' הפועל
 אשר הו' הנכא • ועוד שאמר היות הנכא הו' סבת תנועת חלקי הבית לחבר יחד והנה הוא הפועל
 ואפילו שבודה לו וכאמר שחבור חלקי הכית הם עילות לבית ואותם העילות הם עלילות מעלתו
 והנה הוא סבת הסבות ואין לא יהיה סבה פועלת • ואפילו שבודה לו בזה שהיסוד בדבר הכובד
 מהיוכש והם הפועלים בריך עיין כי הם סבה לקיים וההעמדה ואין המה הפועלים ואין זה הדרוש •
 ועוד כי לו שיערנו שבורק אחר התין מתכת מה יונקה בדפוס • ועשה כלי למעשהו למי בקר
 פועל לבורק או ליסוד שהוא ההתכה וההקפאה • והנה הם כן בכח ולא יבא לפועל כי אם
 על ידי הבורק והוא הממניא הכלי בפעולתו כי ההקפאה וכח ההתכה שם הוא מיום היותו מתכת
 והוא כח בגשם • וכן מה באמר בחיט • והנדר • וזולתם מבעלי המלאכה וסודו הטענה למקומה
 • ואינו תמיה מאד שאדם גדול בענקים כבעל ספר הכוונות ידחה קושיה עמומה כהר גבוה ותלול
 • וראשונה השמימה בקש כידך אך דבר שפתי • גם אכי לא ידעתי להבין דבריו וכיחם
 למעייבים • ואמר כי כל מנא שיבא מן ההעדר הקוד להויה והיה מנא כפעל • הנה יש כמנאיים
 הכמנאים באופן זה א' משי עכ"ו • א' שפשוטאם הפעולה ההיא לא יעטרך עוד לפועל שפעשהו
 כלל • כמנא ונדר וסויט ובורק ודויהם • ויש פעל אחר שעוד כל ימי כמנא בריך לפועל
 בדי שיתקיים ויתמיד הפעל ההוא וימנע מניאותו וזה כי לא יפסק הפועל ההוא מהעטרך לפועל
 למי

לפי שתלוי מציאות וקיומו כו' ודבר כזה אין ספק שנהגד הפועל התלוי מציאותו
 בו שיעד הפעל ההא' לפי שהמדת מציאותות תלוי בכולתו - שהוא הפועל
 והנה כל הנמצאים שבעולם הם כדרך זה בערך הדורא יתגדך כי כן נזרזה ידיעתו
 פקדומה - שתהיה שלשלת המציאות מנטרכים זה לזה ופועלים זה בזה ומתפעלים
 זה מזה וכולם צריכים אליו - הן להמציאם הן לקיימם במציאותם וזה כדאף לעין -
 וזה כי כל העצמי חיים ונמח האדמה צריכים לארץ לשבת בה ומים לשתי האדם והבהמה
 וחית הארץ וביק השמים ונמח האדמה והכ"ח ימתיכו ויתעכבו ולא יוכלו לאין ידם להמתין
 מלמשי מים ולם ול הנמח והרוח לשאף כל אשר רוח חיים באפו ולהסיר העפוש - והאש היסודי
 לנב הארץ ולכלות המותדות ולהסיר העפוש ככחש' וישמור מהתעפש הלחות במימיותו -
 הכקסה מתנועת הגלגל - כי כל תנועה מוליד חום - ומתפכי זה לזה כיסודות ופועלי ומתפעלי
 זה מזה קצת מקצתם כפי היוצא ממרכוז - ומחם הארץ ומנב רוב הלחות המותרי והולידם
 והנמיחה - ולמעלה מהם הגלגלים והם בגלדי בגלי זה תוך זה ומשטר' בארץ לעשות הטוב והישר
 כפי גזרת מעבדי הכוכבים הכוכבים - ויתהוו לו גזרות ע' דמויות וכל' בפוכיות וכל' מולות והם
 המ"ח גזרות וכפי מה שיתקבצו והכוכבים ותתהוו הגזרה וכפי החכור יפעל ומשטרם - וראינו
 בגלגל חלק מחדית את כולם - להכריחם לפונב הפך הקפתם ממזרח למערב ככ' שעות כדו
 סיקיף השמש להאיר על הארץ וכן שאר הכוכבים הנבוכים - ולעשות היום והלילה - ולעשות
 ולהרכות הב' נמח האדמה וכולם מים על פני חובות כביצני השמש והתעכבו הכוכבות ומעלה
 קטור מן הארץ והיה למטר ואש על פני חובות והשקה את כל פני האדמה והולידה והנמיחה ונתן
 זרע לוודע ולחם לאוכל מה שהם קשירים זדוקים זה בזה ופועלי ומתפעלים כפי הקף הגלגלים
 - והם עושים כן תמיד שמים ושמים לעשות רצון קוניהם להדמות ליוצרים להשפיע ולקבל
 השפעה ממזב' - אם כן וסוייב שאם הוא אינו מציין שום דבר יכול להמציא את כי מידו
 היטה זאת להם כי מאתו יבאוא ליושוכבי הבל מאתו ובידו - וכן כתב מורכו הרב זל
 במאמרו הכבד מאמר אחד פרק ע"ב זל דע כי זה הנמצא בכלל הוא אחד לא וזל זה -
 ר"ל כי בדור הגלגל הקיבוק בכל מה שיש בו הוא איש אחד בלי ספק כדאובן ושמעון באישיות
 והשתבות ענמיור וזה למר ענמי הכדור הזה בכל מה שבו כהשתבות איש איש מבני אדם - ובמו
 שרובן ד' הוא איש אחד והוא מחובר מאברים מתחלפים ככשר ועצמות וגידים ולחוש משתנות
 ורוחות - כן זה הכדור בכלל מחובר מן הגלגלים ומן היסודות הארבעה ומה שהורכב
 מהם ואין רקות בו כלל אלא מקשה מלא - ונקודות מרבו כדור הארץ - והמים מקיפים
 בארץ - והאוויר מקיף במים - והאש באויר - והגם החמשי מקיף האש -
 והם כדורים רבים אחד תוך השני וכי' כ' - וכן האדם שהוא עולם קטן כל אבריו צריכים
 זה לזה ומתפעלים זה מזה קצתם מקצתם - וקצתם כקצתם - והכך רואה כי כולם בא'
 דנקים ואדוקים וצריכים זה לזה והכל צריכים לאל יתכרך הממציא ועדיו ועמודו ואם כן
 גדון כמה שאמרו שכל הנמצאים צריכים אליו ושתבח שמו - אפילו אחד האמצא במדור כי
 השכלים הנבדלים עלולים מן העלה הראשונה ומיד משפיע עליהם והגלגלים מתמזעי' בחשק
 מחשקים להדמות להם להיותם משפיעים - כמותם והשפעתם כהקפתם והקפתם יתהווה
 כל כוח ישתבח שמו של האומר ועושה וגור ומקיים לעד - ועתה

כבוד אלהים פרק שביעי

ופתה פתח ארץ נרא עולמו ככונה ורצון ולא בדרך אחרת מהכלי הנזכר וכלל חלקו הדעות שיש בכריאת העולם כפי מה שכתבתי אלהים ית ומה הוא הטבע וחלקיו ומשפטיו וכו' :

פרק ז כביאור הטבע ועניניו • להיות שהנמצאים מהם שנמצאים בדרך טבע • ומהם כפי משפט הכוכבים ומהם בדרך מקרה והזדמן •

והם מסכות אחרות כמו מה שיתקדשו המלאכות ופעולות התהפך היסודות אשר הם גרמים פשוטים והם האש והאוויר והמים והאדמה ויחזקו כל מיני הנמצאים המורכבים מחומר ונורה מי נומם ודומם • וכל אחד יש לו טבע בפני עצמו והוא התחלת מה שהוא בו • מן המנוחה או מן התנועה • וזאת התנועה תחלק לתנועות דעות לכד כנרמים השמימים • קנתים יש להם תנועה בחסרון ותוספת כנזחם • וקנתים בהשתנות כי התנועה תדרך כג' מאחרים באה ובפאה ובאין • ובעצם והיות תנועת ההווה בהשתנות הטופת זרע לשליו ולעובר ולולד ומה שבדק זה וולתו מה שבדק זה בגנם וכן זרע הנאחים ופירותיהם למיניהם כפי טבעם והנה אחרים שהטבע הוא התחלה ראשונה למה שהוא בו מן המנוחה • אומן התנועה • וכל מי שיפ לו זאת ההתחלה יש לו טבע • וזה כי הדברים הטבעיים הם מורכבים מחומר ונורה והטבע ואמר על שניהם • וכל מה שיש לו זה רובה לומר שהוא מורכב מחומר ונורה וזה לו טבע • והדברים שיאמר בהם שהם על המנהג הכבד הם התנועה והפעולות שיבאו מהדברים הטבעיים מזה שדרכם שיבאו מהם כעלות האש למעלה • וירידת האבן למטה • והטבע הוא ההתלה • והדבר הטבעי • הוא בעל ההתחלה • והדבר אשר על המנהג הטבעי הוא הפעל היוצא מן ההתחלה • ומה שכתבתי יאמר על פעולות הטבע ויתר כולל ממה שיאמר עליו אשר הוא על מנהג הטבעי • כמשמרת כל זה בשמע הטבעי מאמר שכי כלל א' בפרק א' וכו' וד' ולפי שאנו בריכים לדבר זה בחסד זה וכפרט נחודש העולם אמרתי להזכירו ולדבר בשמו ולהביא דברי החכם בעבור תהיה לנזילה • וקודם שנבא לזה הדיוט בדרך קושיא עבדמה ורבה שאומרים אנשי ריבנו והם האושרים שהעולם נברא בחיוב • והחיוב שם מוסכם ביניהם האורה על פעולת הטבע עם ידיעת השם ית ומה יעשה • והסבה על זה כי ראו פעולות משתנות בכל יום תמיד ואם ידעם יתחדש בו בכל יום ידיעה ושינוי משנה אחרו שהפעולות הם בחיוב כמו שיתקיי • מכיון חמה להאיר ומהאש לשרוף ולחמם ומן המרגלות הזוהר ומן האש הלחות והקיריות בו נמצא העולם כלו מצד החיות • לא שרבה בו שאם לא כן יאמר מה הוא הסבה הפועלת שרבה עתה או פעל עתה ולא קודם זה או אחר זה • וכדי לשלך ממנו הכבלות ולאמר עליו שהוא כלתי יודע הכחיו לומר שידע פעולתו והכחיו על זה והנה טבעו נים המוכחות והעליו חסם בידם • וזה כי זאת הידיעה או שתהיה כוללת בכל המציאות עבר עתיד והווה ואם הוא כן הנה ההיות מתחדשים תמיד ויחייב חדש הידיעה על כל פנים • ואם היא מיוחדת בעת המכא העולם מאתו לכד יודע שנמצאו הנמצאים מחיוב • הנה יחייב שיסכל כל ההיות והנמצאים אחר המבאם • כי אם מה שיחייב מעצמותי לכד וכבר חייב הסכלות וזה ברור • ועוד כביא על זה ראיות מופתיות כ"ה • ואמר שהנמצאים אלה הם כנראים כרצון • הנה כורא וכברא ועלול ועלה ממאמר המצטרף בעבר וארון וכן נא • שלא יבדק לומר אכ אם אין לו כן וכן בהפך כי לא יבדק לומר כן אם לא יהיה לו אכ

וכן כבוד ואה וכל שמות המצטרפים כי אין מעל כלי פועל ולא פועל כלל. פועל. וכל מעצמו
 כוחן וחזקת העולם הנה האית עמה וזן כלתי בעל תכלית בלי שום מעל. ואם כן היה
 פועל בכת וכשכרא את העולם היה פועל בפועל וינא מן הכח אל הפעל ר"ל לפעול בפועל והדבר
 שיונא מן הכח אל הפעל בדרך מבה שיונא מן הכח לפעל וזלתי. כי הוא היונא וביד לחזיק
 . ואם כן המונא יבדק עליו שם לזל לא הכורא. ועוד שהקדוש ברוך הוא לא היה פועל
 וכשכרא העולם קרה שם פועל. וכתוסף עליו שם פועל מה שלא היה קדוש לזה ח"ו.
 ואם היה פועל תמיד בפועל יתחייב קדמות העולם. ועל זה בשיכלהם וכאמר שפעולם היה
 פועל תמיד בפועל ופעולתו לפניה והוא להשכיל בעצמו כי הוא ראש וסוף לכל המושכלות וזה מן
 המצטרף כי אין משכיל בלי מושכל ואין מושכל בלי משכיל וזלתי ומושכל הכל אחד כמו
 שיתבאר באר הטוב ב"ה בפרק י"ט וכן בפרקים הבאים אנב נררה. ולפי שהוא השכל והוא
 שמשכיל והוא המושכל היה הוא ופעולתו וקדש קדשים. פועל תמיד בפועל בהשכל והשכלתו
 פעולתו והוא פעולתו שפועל תמיד. אמנם בריאות עולם היא פעולת שפעל בדרך כדכה
 וסדר כמו שאמר הפת. כי אמרתי עולם חסד יבנה. ר"ל גורתי ואמר שיבנה העולם בדרך חסד.
 וכמו שהפועל פעל תמיד בשיטתו בפעל מן מעשהו שפועל תמיד. לא יתבע
 מהיותו פועל תמיד בעבור שפעל העולם המדע ההוא. וכן בריאות העולם כי בהכרח או לא
 אינו יונע מלהיות פועל תמיד בפועל כאמור וקרה בטלה הקושיא וכל הפלוגא אליה מעקרה
 והנה כתבתי זה והדומים אליו לפקוח עינים עורים ולכני גילי אשר לא כמו באלה כי מעלה.
 המה היא ולא רבים יחכו עס היוקשכל מה שכתבתי הוא כדפניר טעה מן הערמה בירכו כמו
 רבו בית שאת ויתר עזו במגדל דוד כנוי לתלפיות בראיות וטובות שחפרו אריות
 מכחבורה אשר שם ינובולקורה ולאקטה שבנס שלשה גנדרים מראש תמיד רבה הכס. ועתה
 אדבר במציאות הנמצאים אין כתיחו.

פרק ח

כבר בארנו שהנמצא יחלק למחוייב ולאפשר. ושכל נמצא וזלתי הוא
 אפשר המציאות והם עלולים וכריכים לעילה שומציאם. אמנם זאת
 שהנמצא איך היתה אובליה דרך נמצא אם הוא בדרך חיות קדעת המאמרים בקדמות. וז
 בדרך טבע. או בדרך מקרה והזמן. או בדרך כוונה. ודפן ככרזה.
 ונבארהו כדעת מה לעשות וזה בטול הנ"טענות ותשאר המערה כרבעית אשר היא הכונה ברכון.
 ואומר שכבר ביארנו שאר שהנמצאים כולם עלולים שהעולם בחיך למציא שימציאו
 והוא מחוייב המציאות והנמצא העולם והיותו מהם על ידי עקמומוקס על ידי אמצעי ר"ל מחפז
 על ידי העלולים הנו. והנה הדברים בעלי ריבנו לומר שהוא נמצא בדרך החיוב בראותם
 שהפעולה הרבוקית תשתנה ויחוייב שימו בעל הדפן. וראו שפעולה הטבעית בלתי
 משכלת פעולתה ויחוייב שלא ידע וישיכל פעולתו ויחוייב כו הסכלות. הסכימו להרפוב
 דבר שיהיה פעולתו וכן הביא רלג"ז אל בספר מל שמות ח"ט שפירוש דבריהם בדרך הסיוכ דומה
 לפעולת הטבע. וכדחו מן הדפן לפי שיתחייב שיכו בו. וכדחו מן הטבעית לפי
 שיתחייב הסכלות והרכיבו דבר משכיהם וקראו בו פ"טל בחיוב ר"ל שפעולתו נכתחייבה מאמו כמו
 שיתחייב סאור מן השמש בלי כוונה ודפן. וכן הערפס מן השם ודושיהם והוסיפו על זה

כבוד אלהים פרק שביעי

זהו יודע מה שיעשה • והעולה מזה כי אחר שפעולתו בחיוב • יהיה הפעל מעתה היות
 • וכמו שהוא קדמון כך פעולתו אחר שהיא בחיוב וחיוב שיהיה קדמון כאור השמש שאור
 במצא מיום המצא בו וכן המימות האש • מעת המצא האש ואומרים שאם העולם מתודש כיצם
 הוא • מתחדש • וזה כי הכבה המתהיינת מן העלול לא תתפרק מן העלול לעולם • ואשיב
 עליהם ואומר שרעה בעת שהיא קיימת על פניין אחד לא ימשך ממנה שום שני בעלול •
 ואם נשתנה העלול יורה על שני העלה אחר היותה בחיוב • והראיה על זה כי חום האש לא
 ישתנה המימות כי יאם בהשתנות האש או שירבה או ימעט או יתקרב או ירחק או דומה לשמים
 באלה • וכן אור השמש יכה כשילקה ויהיה ממך שדיל כי מובין המאיר אליו • וכן
 כל דבר עלול מעלה על דרך החיוב • ואחר שהתבאר דבר זה בנדר שאלן ספק בו •
 באמר שאלו היתה פעולת השם • ת בהמציא העולם בדרך חיוב • יחיוב בו מה שאמרנו
 שבהשתנות העלול יורה על השתנות העלה • ויתחיוב שכו העולם שינוי העלה • ושינוי
 העלה שקר • וכל מילד שקר הוא שקר • כי אי אפשר שישתנה העולם כי אם בשנוי
 העלה אחר היותו בדרך החיוב • והנה העולם משתנה ויחיוב שישתנה גם כן העלה •
 והשתנות העלה שקר גם כן היות פעולתו בדרך החיוב שקר כמו שאמרנו • הראיה השנית
 כי אחר שפעולת החיוב לא יתפרק העלול מן העלה לעולם • יחיוב שבהבטל העלול
 יבטל העלה גם כן אחר היות בדרך החיוב כי הם בלתי מתפרקים זה מזה ואם תורת פעולת
 החיוב • כי העלה אלו היתה קיימת בעצמותה בשלמות לא היה בטל העלול • והעולם
 יהיה כפסד • אם כן העלה גם כן תפסד וזה שקר • והדבר המחייב השקר שקר • והנה
 בדע שבהשתנות העלול ישתנה העלה ולא עוד לא • שאפילו שישתנה בעלול דבר מה כך יחיוב
 שישתנה בעלה • והשתנות העלה שקר באומר • הראיה הנ' שאילו מצא העולם בדרך
 חיוב לא יוגדק עליו שם יכול כי הוא מוכרח בפעולתו מהכרח החיוב • שהנה בתחיוב בעצמותו
 מציאות העולם כחום לאש וכזוהר למרגלית • ויכולתו מהשתחיוב ממנו • ולזה
 במה שלא בתחיוב • והיכולת הוא שיוכל לעשות דבר והפכו ככתוב יוצר אור ובורא חושך עושה
 שלום ובורא רע אלה עושה כל אלה • ואחר שאין לו פעל כי אם בדרך החיוב שיחיוב ממנו
 לא יגדק עליו שם יכול • ויגדק הפכו כי אין לאידו אלא מה שנתחיוב מעצמו וזה מורה חסרון
 בחקו • והחסרון בחקו שקר גם מה שילדהו שקר • ואם תאמר כי זה אינו חסרון
 בחקו כמו שאינו חסרון בחקו הכחשות כמו שאמרנו בפרק • זכר בטלבושם זאת הטענה
 • ועוד באמר להם שאם היה העולם בלתי משתנה היה מקום לדברך • אבל אנו רואים
 שנויים רבים מבמה מימים משתנים הווים וכפסדים בעולם ובהתחיוב שינוי העלול ישתנה העלה
 כמו שאמרנו במה שפסד אחר היותו בדרך החיוב והשתנות העלה שקר •
 ואם תאמר הנה הוא יתבדק שמו עילת העלולים הנפרדים והנה הפעולות המשתנות
 בעולם הוא משטר הכוכבים אשר משטרם בארץ אשר הם סנה ועלה לשמיים ההם והנפרדים
 בלתי משתנים • הנה תשובתך בדרך שאם כן העולם לא נמצא מה העלה הראשונה
 ולא יממה שיחיוב מעצמותו כי לא נהיה בדרך החיוב כי אם היה העלולים הנפרדים הבלתי משתנים •
 והנה העולם נדיך למציא ואם כן מי המציא • אם כן המציא הנכדלים
 העולם והם הבורא והם רבים • והנה הם עלולים ואין יתכן • ואם יתאמר כי העולם

במאכל במחב והשיבוי הוא ממעט הכוכבים כמו שאמרת ותאמר שהכוכבים אינם נשתנים נס כ
עם היוקם גשם והם הפועלים ומפעולתם יתהווה ההשתנות
הפעלים יתהווה השתנות מהם ומעדרם נשנים עשר מולות
דמותיות והאחד ועשרים נפוכות והמחברות ועל יהיה יהיה מה פיהיה
והגה הנור ות
משתנת כפי הסודים כי בהשתנות העלות ישתנו הפעולות כמו שזכר לאי שצדק בחכמת
הכוכבים והמנעד של שבעה כוכבי לכת בהכלי המולות יחוייב מה שיחוייב וכמו שתדע כי כשיהיה
אילן בשדה שקודם חנות הכל לכד מערב ואחר חנות לכד מזרח בכדור
וזה לשימוי מנה השמש וסביבו בהקף הגלגל אשר נשתנו יתהווה הגלגל כן ידעו האסטרונומים
מה שית זייב משכני הסודים ושכני הטורות
כראש הם לא ישתנו מהם בארה לא ישתנה
פעולתם בארץ וזה בכדור
הראיה הרבנית שמפעולת החיוב לא יתהווה דבר והפכו כי
הנה האש לא יחמם ויקרר בזמן אחד במב אחד שני הפכים כאחד וכן השמש לא יאיר ויחשיך
בעצ אחד ובזמן אחד גם שניהם ושאר התנאים שיחוייב בהפכים כמו שזכר למי שעסק
במלאכת ההגיון
ואנו דואים במציאות שמתהווה דבר והפכו לאלפים ולרבבות
והנה הם כמנאים בעולם כפי שיבוי מעט הכוכבים כאמור וכמו שזכר שזכר כמרכב אחד
ממאם כפרדים משתנים באיכותם יתהווה במורכב ההוא ז' מחדש אשר לא היה בשום אחד
מהתופות
כך יתהווה מהתאחד הכוכבים
או אחד כמזל אחד
או שנים או שלשה או ארבע או חמשה יחד אשר מחבורים לו יתהווה גם כן מחברות וכל חבור וחבור
יחדם פעל מה שלא יחדם וזולתו וכל אחד מהם דרך ושיגולו מיוחד בעצמו כפי שני הרבבות וקבוצ
הכוכבים להוות החבורות הנו והנה הם משתנים
ואם תאמר הנה השמש פועל
בדרך הטוב והוא פועל פעולות משתנות כהשחיר פני הכוכב
וילכין הכנדים ויקפי
המלח ויעם הדוב וכדומה לאלה ופעולותיו הם עלולות והם משתנים והוא בלתי משתנה ופועל דבר
והפכו כאמור
המשוכה כפי דבריו שישתנו פעולותיו והוא לא ישתנה
כתתלמה שאמרת שהסיבה המתחייבת מן העלה לא תתפרק מן העלול לעולם כיהנה
פעולתו מתפרק
וגם לא יתחייב שאם יהיה העולל לשם חדש שיתחייב חדות
הכדור וכל זה מחול לך
ואומר שזאת לא נדקא אעפך דע כי פעולת השמש אחת היא
ואין עוד והוא שמחמם ומבגב בחימומו
וכשיפגש בדבר לשם כמיס המולות או
דבר דך שדרכו להיותו נקפה ונבג הלחות ונבגב הלחות וקפיהו ויתאבן
וכן הדבר הכתך באש יתירה חום השמש כמו שיגבב האש הלחות וימך המתכת הנו
גם כן
וכן בכח הזה
יפעל גם כן שחרות הכוכב ולבון הכנדים כי כמו שהאש
כשיפגש עץ לא יפעל לו ישחררו ויעשהו פחם בנבג לחותו כן השמש יפעל כלחות שפני הכוכב
וישחררו ונבג החום שבו מנקפה ואוכל כל כתם תלוא תראה שבעת שיבגב דבר גבוע בשמש ועמר
שם יסיר הנבג ממנו
והנה הכוכב מכהם הכנדים ומכה בהם ושוטמם בשמש
ונסיבת הכבישה ירך הכתם והשמש יאכלמו כמו שאמרנו בנבג והכל פועל אחד
כי הנה הכנדים בהכנסם במים יורטבו
ונבון השמש יתחזק ויעלה המים באד ויעלם
עמה קנת מהלכלוך
וכן יעשה כשיבגשהו ויכה בו יתך תלכלוך ויתרקחו והשמש
יעלהו עם אל המים
וכן

בבור אלהים חרב שמיני

ורן יעשה עד שיתלך • והנה פעולת הלכון מן המים והמרוק והשטף והתכת הלכלוך ונולדו עם אר המים • אמנם ישתכו כפי המקבלים והנעדר לא יקבל כי אינו כמגד ובהמגד הגולס היו כל העולות כעדרים ואין כח ואין מקבל • וכתבדר שאין לשמש פעולת הוסכיות ד"ל שפעל דבר והוטרבו כי פעולתו בהמסס בפעל חס האש • כי הוא מקפה הלחות ומאכך אותם במלה • ומתוך מה שדכושי ויחד וכל האמור • והכל כפי כח המקבל ואבד דרינו בהיות העולם והנאות והיותו מההעדר הנמור למנאות והדכרים הנעדרים אשר עדין לא היו אין להם שום הכנה ולא כחשיק כל כי נעדר הוא • הראיה הה' כי אנו דואים סדור הקף השמש ומכוננו ופעולת הקפנות והיותו על דרך היותו טוב ונאות לעולם השפל ומפליא לעשות • עד שכל חכמי לב יתמהו וכל אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה • אמרים שלו שוער שיהיה תבניתו יותר מהירה היה שורף העולם • וכן לו היה תבניתו בהמחנה ועכוכ ימרוכבו לא היו יונאים תובאותיו לרנן להם כדת מה לעשות ואחד שתבניתו • יאמורת ששעור הגדול הזה לתכלית גביס גם אתה תורה היות אמר שאין זה בדרך החיוב שדרך החיוב אינו מכוון לדבר כי אם מה שיתחייב מחיובו לכך והנה השעור ממאמר הכמה • ולא ידקן עליו ית שעור ולא כמות ואיך יתחייב ממכו השעור הנפלא והגדול הזה בלי כוונה ורנן • ונדק ישעיהו הכביא ע"ה באמרו מי פעל ועשה קורא הדורות מראש אני הראשון ועם אחרונים אני הוא • ופי' ועשה תקן כמו ועשתה את כבודיה • ולא עשה את שפטו • ועל הפועל הזה הנעשה ככוונה ורנן יבדק עליו שם יכל שיעשנה בדרינו ואין מי שיאמר לו מה תעשה • הראיה הו' הפועל בחיוב יתחייב שיהיה בין הפועל והפעול התיחסות מה כי מחיובו יבא באותו התיחסות מהחיוב היתה הפעולתו • כי דרכי פירות ובהקיות וזכות כובד חמה היא התיחסות אשר כינו ורנן האור • והעדר וההמרגלות כי כפי זכותו ובהירותו יבא נבנו זהרתי • והנה כל יצורי עולם הם בעלי גבול • כי איבולוגלל חלק רובה לוחר גלגל יומי המכריח את כולשית לו קצב ושעור בשלשה מרחקיו והוא ית אין לו קצבה ושעור כלל ח' • והנה כל הגלגלים והמזלות וכוכבי לכת משטרים והוא התיחסות אשר ביניהם ובין הארץ וגם כי הכל גרמים מורכבי מחומר וצורה ובדרכים למרכיב • והנה בין הא' ית ובין יצורי עולם אין ביניהם שום התיחסות ולא שום דמות כרתיב ואל מיתדמיוני ואשזה יאמר קדוש • ופידושו הראובי מי שידמה אלי צבד מהזאבי אעשהו באלו הוא שזה עמי כי אין מי שידמה אליו כלל • והנה להיות כינו ובין יצוריו התיחסות שקראים בין היות פעולתו גם בדרך החיוב שקראי אחר • שאין כינו ובין יצוריו שום התיחסות • והנה תוכן פעולתו כיתוסכל לבהם איש לא נעדר יעידון יגידון כללם כאחד שהם פעולת חסם ככוונה ורנן בחכמה • ובתבונה ונרעת במדרמכס וקיימם ולא יסבנו בלכתם ולא ישנו את תפקידם אשר פיקד עליהם באמת ובמא' כל אחד על כנו ועבודתו באועדס יומי ומימה הנה כמכש להיותו כי אם כרנן וכיונה מכוונת כי אנו דואים קצתם מהמה יתבונותם יקצתם במתין יאמור מחברו וקצתם מולידים חסם כמ' למלה ומול אריה וקצתם שומלית חסם ויוצא באש • ומהם שחולידים קור ויוצא בדרך והם כחול שור ובתולה וגדי ומהם שחולידים קרירות ולחות במים כמרטן ועקרב ודגים • ומהם שחולידים חמימות ולחות באור והם כחול תאומים ומאזים ודלי • ואם היו פעולתם בחיוב • מה הסבה הפועלת להשתנות פעל לתם אחר היות כלם מעילה אחד ומיוב אחד נהם אמנם הם מורים להיות כולם ככוונה ורנן

יבטל היכולת ישתבח ויתעלה שמו ככתוב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם
 ועמדו יחדיו • ופירושו אף ידי יסדה ארץ כדכתיב יסד ארץ על מכוביה והיא עיקר הנריאה
 בדכתיב ברא אלהים את השמים ואת הארץ והוא הארץ וכחותיה ותוביא בנסה זרעיה תפריח
 כדכתיב מחמית הגר לבממה ועשב לעבודת האדם ותבא הארץ דשא עשב כו' וכתיב תבא הארץ
 כפס חיה למינה בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה וכו' וכתיב ויגד ה' אלי את האדם עבר מן הארמה
 ובתלה הכח הכו' הוא היסוד הנזכר להיות ההיות אשר יבוסס מן הארץ • ורובה לומר
 אף ידי בחי' כמו כי יד המלך יסדה ארץ להנביא ומה שכתוב ככתוב • ואמר עוד וימיני טפחה
 שמים טפחה שמים יוצה לומר נתן להם שעור וקצבה כי טפחה הוא מלשון ויעש חכמת טפח
 בנביא והוא מדה ידועה • וכן טפחה שמים שעשה אותם במדה כי כולם יש להם תכלית וקצבה
 ושעור לא יעברו • ואמר קורא אני אליהם כמו שכתוב בדבר השמים בעשו וברוח פיו כל
 בראש באמירה לבד • וזהו אמרו קורא אני אליהם ואמרו יעמדו יחדיו ר"ל אף על פי
 שהשמים הם כנדרים מהמר פפריון ונקימובלתי היות בו איכויות מתחלפות והארץ היא מחומר
 עכור גם מורכב מד' יסודות מאיכויות מתחלפות ומכנודות זה לזה ואע"כ והארץ לעולם עומדת
 כי השמים קיימים באיש והיא קיימת במין • והיא קיימת לעד לא תפסד לעולם כדכתיב
 יסד ארץ על מכוביה כל תמוט עולם ועד • וכבר ידעת כי בכל מקום שזכר בנחם סלה ועד
 אין לה הפסק עולמית • וכתוב אנכי יכתוב עמודיה סלה • וזהו יעמדו יחדיו • כמו
 ויכלת עמוד למען יעמדו ימים רבים יתקיימו שניהם יחדיו כמו שיתבאר בפרק מ"ד ומ"ה • ודי
 בזה בענין זה בזה הקצור ואחר שביארכנו שאי אפשר לעולם שיתהוה בדרך הקיוב • נבאר שגם
 לא יתכן שהתחלתו הראשונה תהיה בדרך טבע וכבאר שהטבע מחודש בראיה ובמועת:

פרק ט הטבע היא התחלה ראשונה למה שהוא בו אוכל או נע • והנה הם
 התחלת המתנועע • וקדימת התנועה הגלגלים לגלגלים שקר •
 לפי שדרך שימצא בפעל הדבר מהו: וכן לתנועה כדי שיקבל התנועה ויכוע • וכן כתבאר בשמש
 הטבעי במאמר א' כלל ב' חלק א' פרק ב' וז' • ואמנם מי שאמר שהתחלה א' ובלתי
 מתנועעת כבר טעה בזאת המלאכה ופרש'ן' רשד שרצה ארסטוטל בזה בחכמת הטבע • ואמר
 כבר טעה בזאת המלאכה טעות בלתי עניי • לפי שחסר התנועה ובעל זאת המלאכה יציין
 במבואות הטבעיות שהם מתנועעות • ואמנם חיוב המצא הדבר המוכן לתנועה קודם
 התנועה בפרט ושבאמר ח' כלל ב' פ"ב ז' • הנה כבר יחוייב שהמתנועע וזו המתנועעים
 אשר יראה מענינם שהם קודמים על שאר התנועות • ושאליהם יעלו שאר התנועות כלם והם
 הגרמים השמימיים ונפרט הגרם אשר יתנועע התנועה היומית • ואמר בפרק א' מן הכלל
 הב' מזה המאמר וזה לשונו • ואמר שכבר הוכח בדרך התנועה שהוא שלמות למה שדרכו
 להתנועע מזה מה שדרכו להתנועע • ואחר שהיה זה כן • הנה כבר יחוייב כאשר נמצאת
 התנועה שיתבא אותחילה הדברים אשר מדרכם שיתנועעו ר"ל שיחוייב כאשר נמצאת התנועה
 שימצאו המתנועעים בפעל קודמים בטבע על התנועה ואחר היות הטבע התחלה למה שהוא בו
 • הנה קדמו הגלגלים כדי שיחול בו התנועה • והנה הטבע מחודש בערך מי שקדם אליו
 שהם הגלגלים כי הנעדר אין לו טבע ולא התחלה • והגלגלים הם מונכבים מחמר כירק

בכור אלהים פרק תשיעי

והרכבתם מציאותם • ולא ימנע או שהרכיבו והמציאו הם עצמם וזה שער כי לא ימנע או
 שתהיה המציאותם לעצמם או קודם המציאותם או אחר מציאותם והיות קודם למציאותם שער כי
 הכעדר לא ימנע ולא ירכיב • ואם אחר מציאותם הנה הם נמנעים ועומדים ואין כוהך
 להוצאתם כי מצייתים הם • אם כן גם זה שער ועל כל פנים בריך למציאות שימציאם וירכיבם
 חמר וגורם • והנה הם מחודשים • ועוד שכבר קדם החמר שלהם שהם קודם להם שהורכבו
 ממנו • והנה התנועה אחר המציא הגלגלים שהם המוכנים לקבל התנועה • ואמר
 עוד גם וכבר יראה זה הענין גם כן מכלתי גדר התנועה וזה גלוי בחפוש ענין התנועה •
 וזה שלא יתנועע רק מי שדרכו שיקבל ההשתנות ויתפצל
 במקום מה שדרכו לשכון במקומו וכאשר היה זה בן הנה • ככר יסוייב שיהיה המתנועע קודם על
 התנועה עכ"ל • והנה השמים דרכם להתנועע ויתחייב שיהיו נמנעים קודם התנועה וקודם
 שיחול בהם הטבע ואחר כן יתנועעו • ואם כן איך בדק היותו התחלה במה שהוא בו •
 והנה הזמן הוא מחודש כי הוא יתבוס מתנועת הגלגל ואין זמן כי אם בתנועה וזמן התנועה
 הזמן • ואם התנועה מחודש שכבר קדם לה הדבר שדרכו להתנועע ומחלל משמע שהזמן
 מחודש אחר שהסבה הגורם היותו מחודש כאמור בקדימת הדבר שדרכו להתנועע לתנועה •
 ויתחייב שפועל השמים וממציאם בהרכבתם הוא פעל ועשה • והנה בטלמו היות הפעל הזה כמנו
 וגם בדרך טבע כי הוא ג' מחודש אחר שקדם לו הדבר שיהיה בו כח או נע • גם בדרך מקרה לא
 יתכן כי המקרה לא יתמיד • ועוד כי המקרה לא יתהוו בעצמו אלא נסבת אחרת טבעית או
 מלאכותית כאנבע יתרה ביד וה' דבר מקריי מרבו החמר מלאכותי כחפיר הקרי לנטוע אילן
 ומציא מזון • וכן אמר החכם בספר השמע בענין המקרה • במאמר ב' כלל שלש פרק ב' ז'
 ומי שיחס היות רבים מן הדברים אשר יתחדשו הנה א המקרה ויתר מציא ממנו שיחס מה שיראה
 בשמים מן הסדורים א המקרה • כי לא יראה בזה הסוג מן הנמצאות חדש דבר במקרה • כמו
 שיראה בסוג ההיום אשר תחת הגרמים השמימיים • ולזה השיג ארסטו דיוקראטיס ומי שיחס
 בשמים השמימיים א המקרה • ויתר מזה שהשיג מי שיחס רבי' מן הענינים אשר למטה מהגרמים
 השמימיים א המקרה וכו' • אמר עוד ומובאר כי הדברים אשר יתחדשו מן המקרה לא ימנעו
 בעניני הכרחיים ולא בעניני אשר על הדוכ • ואמנם ימנעו בעניני אשר על המעט המתחדש
 מן הטבע או מן הכחירה וכו' יעויין שם עד סוף הפרק • והנה אמר שעם היות גלגל גדול ופתיית
 ומכלות והשיג עליהם באומרו מי שיחס המקרה בסוג ההויות שהוא גלגל להם הנה הוא ויתר גלגלי
 למי שיחס סדר הגרמים השמימיים א המקרה להיות יותר מפורסם • כי לא יראה בזה הסוג מן
 הנמצאות חדש דבר במקרה • ואמר שלא ימצא תמיד על הדוכ כי אם על המעט ולא בענינים
 הכרחיים והם מתחדשים מסבה טבעית או בחירית • והנה אין למקרה סבה תכליתית והנה הוא
 מחודש כי כן הוא והם מתחדשים וכו' • ואם כן איך יתכן שיהיה בריאשמים וארץ בדרך מקרה
 והזמן אחר שלא ימצא כי אם מסבה טבעית או בחירית • ואמנם גינה אותם כי א פעל ה' לא
 הביטו לראות יופי סדור הגלגלים וסדר מרחקם כדי שיעזו ננונות הכוכבים בסדר מתוקן •
 ותנועות מתחלפות כדי שיתהוו ההויות המתגדרים וההופכיים בפעולתם וזה כי קצתם מאחרים
 בתנועתם וקצתם מתאחרים • ומהם מולידים חום וקנאתם קור ויש מהם מולידים לחות
 ומהם יונש כאמור לעיל פרק ט' • ובימקם סדר גלגליהם כדי שישלם סדר בפעולתם ומשטרם

בארץ על הסדר היותר טוב והיותר נאות. שיוכל חכם חרשים לבדור ולטער וטחמדא'ת כינייהם מהשכיל לביתם גבאי גדול הוא להם ליום דבר זה למקרה וכן לא יעשה. ואחר שאינו נחבא בדרך חיוב. ונס בלתי נמא בדרך מקרה ולא בדרך טבע והטבע כמו שאמרתיו ועוד יתבאר ב'ה בפרק. והמציאות והעולם נדרכים למציאות אס כן יחוייב שיהיה בכוחה ורפון. ואומר ובכוחה לפי שפעולת הרבון ואמר על ב' דרכים הא' על דרך טעשוע ונחוק ועם היות פעל רבני אינו פעל חכם כי אינו פועל כשכל ואס כן אין ליחס יאותו לשם ית חלילה ואס. אס כן יהיה בכוחה ורפון ובה יבדק שם יביל ושהוא בעל היכולת ופעולתו בחכמה ונרעת בכל מלאכה לתכלית הכוונה שגורה ידיעתו חכם חרשים יתבדק שמו לשער פמותם וזמן סבובם והקפותיהם אים על מקומו כאשר יאות לארץ ולדרכים עליה. ולקיים הסבה הפכלתית כרצונו הקדום. ועתה נשלים דברא'ל לבאר שהטבע מחדש ונחין למציאות כסח ולא ביכולתו הגדול.

פרק י

דע כי שם טבע יבדק על המחודש כי הנורה מחודשת וההיולי דבר-בכח בי לא ימא במציאות כפעל כמו שאבאר עם היותו בכל יום פושט צורה ולוה צורה ועל שניהם יבדק שם הטבע ולא על זולתם באמת. ויבדק יותר על הכירה. מעל החמד אסר הוא ההיולי כי הנורה היא המעמדת הדבר במה שהוא. והוא הכדלו המיכית. ר'ל המבדילו מאה שיסתף עמו במינו. ובה יבדק שם הדבר בעצם. וכן כתב החכם בספר השמע מאמר ב'כלל א' פר ז'לזשם הטבעי ואמר על ג' עניינים אחד מהם על ההיולי אסר הוא החומר והוא ב' מייבים קרוב ורחוק. והקרוב הוא חומר הדבר בו כמוהלכנים לבית. ורחוק כמו היסודות ד'ל הד'יסודות. והענין הנ'על הנורה והתכנית. והענין הנ'על השכני ועל התכונה אסר היא הליכה להכירה בהויה ולדכו אליה. ואמכש באמר לזה טבע לפי שהוא הליכה להנעת הטבע באמת והיא הנורה. ובפרק שגמו אמר איה יותר ראוי שיקרא טבע האס החמר או הנורה הנה בזה ע'יון כי כבר השבחהאכשים כי החמר יותר ראוי לה קרא בשם טבע וכי ענש הכמנחית אמכס הוא זה הטבע. ר'ל הענש הנשמו. וכימה שזולת זה הטבע אמכס הם עניינים ומקרים יקרול זה הטבע ולזה היתה דעתם בענמי הדברים כמשכת לדעתם בזה הענש. כי מי שהיה דואהאס כי זה הטבע יותר מטבע א'היה רואה כי ענמי הדכרים הם נמשפר אישי זה הטבע. ומי שהיה מהם רואה שהוא א'היה רואה כי ענמי קנמנאות הוא זה האחד. המשל בזה כי מי שהוא רואה כי זה הטבע הם הסודות הד'היה רואה כי ענמי הדברים הם היסודות הד'ומי שהיה דואה שהוא אחד מן היסודות היתה רואה כי הענש הוא זה האחד והיה רואה כי זה הטבע הוא נכחי לבד וכי שאר הדברים מתחלפים ומשתנים. והיה לביטקן מן הקדמונים פי'שם כלום וס' קדמון יטעון לזה שהחומר הוא הדבר העומד והצורה מתחלפת. והם מי שהוא עומד יותר ראוי במציאות ראשונה שיהיה ענש. ופי'מי שהוא עומד וכו' ומשכיהם שר'ל החומר והצורה כל מי מהם שהוא עומד יותר ר במציאות ובדראשונה דראוי שיקר ענש וכו'. ומציא ראים דראיתו עלולה וכבר בטלה ארסטו. ואמר כי שם טבע יותר דראוי שאמר על הנורה. יתר מן החמר. ויטעון לזה בשלשה טעמות. הטענה הראשונה כלקחת פיתם העניינים הטבעיים בעניינים המלאכותיים.

בביר אלהים פרק עשירי

פקדאיהו עשויו ולא נראה שהגיע לו הענין אשר בו יטלטל עליו שם המלאכה • כן העניין
בדברים הטבעיים • פי' כי ההיולי כבש בדבר עד שילבש הנורה ויתבצבס ויהיה מה שהוא •
מה שאין כן בחומר כלא יבדק עליו ולא ייוחד בו בהיותו לבדו שם שום דבר כלל •
אחר עוד אמנם נראה שהגיע להם הענין אשר בו נקרא טבע כשהגיע להם הנורה אשר בה יהיה
מה שהוא • וזה משל להקס • הטענה השנית הנה הוא מחובר כן • הנורה
היא הדבר אשר יהיה בה הדבר הטבעי במצא בפעל • והוא אשר מחנניגו פעולות הדבר
בעל הנורה • והחמד הוא אשר ימלא בו הדבר בכח • וזה שימלא בו הדבר הטבעי
בפעל יותר ראוי שישולק עליו שם הטבע מן הדבר אשר הוא בו במצא בכח • ואני אומר
שאחר שהטבע הוא התהלה ראשונה למה שהוא בו ואין חל מלת בו כי אם אחר שלבש נורה •
אם כן יבדק עליו שם טבע באמת יותר • ועם היות שהחומר קודם לנורה ויהיה הוא התחלת
ראשונה אחת לא יבדק עליו מלת בו כי אם אחר ביצת הנורה ולא מלת בו ולא כע • הטענה
הנ' ועוד לפי שהתמועה מן הכושא אל הנורה • פי' קרא לחמר כושא • ואמנם אמנו בקרא
התמועה טבע כמה שאליו הולך הנורה • לא במה שאמנו הולך • פי' בקרא טבע למה
שאליו הולך והיא הנורה לא למה שאמנו הולך שהוא החמר • והתמועה בה הוא תמועת ההויה
פנעתק מן החומר והלך לכוש נורה אשר בו יהיה מה שיהיה • הנה מובאר כי שם הטבע
יותר ראוי בנורה מן החומר • אמר עוד והראיה על זה כי התמועה אמנם בקרחת לעולם
בשם הנורה אשר אליה התמועה לא בשם הדבר אשר ממנה התמועה והמשל בזה וכו' וכאשר
היתה התמועה בדבר מן העיניים המתמועעים • אמנם יקראו לו ויזור עליו שם משם
הדבר אשר אליו הולך • הנה כתבאר כי התמועה על השלמות נפרט ונערכי מתלקין תקרא
טבע בשם התכלית ר"ל התכלית אשר אליו הולכת והוא הנורה • וכאשר היתה התמועה
עורכת מן החמר והנורה ר"ל במה שמר בו והוא החומר • ובמה שאליו והוא הכורס והתמועה
ממה שממנו למה שאליו לקבל נורה והיא מורכבת משניהם ר"ל שיהיה תמועה חלק מהם •
ואמנם יקרא טבע כמה שהוא בא מענין הנורה לא במה שבא ממנו מענין החמר • ובידן
באמת היות הנורה יותר ראוי בשם הזה ר"ל בשם הטבע יותר מן החומר • הכלל העולה
מדברים אלה כי שם טבע יאמר על החומר על הקרוב כלבים לבית • ועל הרחוק כד'
יסודות לבית ד"ח • ועל הנורה • ועל התנבית • ועל תכונת מה שבין ממה שממנו אל
מה שאליו • ובחומר הרחוק נכל בו החלוק בדעות הבלש ופי' יש מי שאומר שהטבע
בכל הד' יסודות והם ההתחלה כפי ערוגם • יש אומרים שהוא יסוד אחד וממנו יתהו ההויות
האחרים וזה בהשפעתם קנתם לקנתם • והראשון הוא היסוד וגם אלה כחלקו בסדרה ז"א כי
היסוד הוא האש וז"א כי הוא הארץ • והאומר כי הוא הארץ כל אחד מן השאר מתהדק עולה עד
היסוד האש • ומי שאמר שהיסוד הוא האש וכל אחד מן השאר מתעבה ויורד עד הגיעו
לארץ • ושניהם אין בניהם נכונה • כי בפעל נראה שהארץ תתהפך מים והמים לאויר
והאוייר לאש וכן בהפך עולים ויורדים וכולם פועלים זה בזה ומתפעלים זה מזה לקרוב אליו •
ואחר כל הויכוחים האלה נתברר כי הנורה היא מה שיבדק עליה שם הטבע יותר עד כאן • והנה
על כולם יבדק עליהם להקרא מחודש • בין על החמר הקרוב • בין על החמר הרחוק בין על
הנורה בין על התנבית • אם כן אין הרגל באומרו שנתהוה בטבע או שנקרא עליו שם טבע

פיהם קדמין ואינו מחודש • רק דרכן יוסה חדש מתהוה מחד ההתחלת שבוכל מה
 מהם כים עליו הטבע להיות יהיה זה הרעיונה בו לבואו לבוא • והנה הטבע פועל
 פעולות משתנות לא יפעל פועל לבטלה חלוקה זכת העבודה ודכה עד אומדן חין טבע חכם
 בארץ ואינו משכיל ואינו פועל דרכן והכדים לשלמה האהבה הפועלת לזה הסדר המתוקן
 כחכמה חזר שאינו משכיל לבטלות אס בן אינו פועל דרכן • אס בן הוא מוכרם מחד ההתחלת
 הראשונה שיש הוא הטבע • ופעולתם לית מתמיהות לכל חכם לב וזה אי אפשר ליתסו
 בן חס לבדו • תגדול העבודת העלילה מעשה הבאית יצאה הגדול ענה הגדול תושיה •
 והנה הטבע בארבע יסודות • ומה חקמר בנרם החמשי וכל כבאיו וכל ככלאיו
 ופלאי מעשיו ומלל גבורות ה' ישמיע כל תהילתו • וכתה יעשהו הכבא כפרשת מ"ד כה
 אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' כבאות ר"ל בעל היכולת והממשלה לעשות כרצונו • ואמר
 ישראל וגואלו כדכתוב בה חמר ה' גאלכם שוכה אלו כי גאלתיך כן גאלה חוק אמר גאלך ה' וכלה
 רבו במקרא ה' כבאות בשם ההויה ר"ל מהוה כבאות מעלה • ואמר אבי ראשונותו אחר
 ומכל עדי חין אלהים כי הכמאיים כולם בריכים לממנא והם עלגלים ממני ואין מזוייב המביא ת
 זולתי וזה אבי ראשון ואבי אחרון שאחר שהוא מזוייב המביאות הוא כמבא בהכרח בכל עת ובכל
 זמן וקודם הזמן ואחר הזמן כי הזמן מכלל הכבראים • וזהו אבי ראשון ואבי אחרון ומכל עדי חין
 אלהים כי כולם אפשרי המביא תזולתו פמו שזכרנו כל זה כמפת ואות • ואמר ומי כחוכי
 מקרא כמו קורא אבי אלהים יעמדו יחדיו לקיים דבריו • לכלם בשם יקרא ואמר מרוב חוכים
 ואמין כח • מרוב חוכים כחות שכתתי בטבע ואומן שכתתי לבכא השמים ויהיה מרוב
 חוכים ואמין כח בשמים ממעל ועל הארץ מתחת • ואמר היש לא באדר מהיותו בשמע
 למצותי ולקיים דבריו ואפילו שיהיה חוכ חוכים ואמין כח • וכן פה מי כמנבי יקרא לבכא השמים
 ויכבאו אליו וקריס אל משמעתו • ויגדה ויערכה לו ואתיות וכו' • ויגדה כח ויגדה לך תעלומות
 חכמה כי כפלים לתושיה ויגדה ויערכה לו • ויגדה ויעריך חין סדר השמים וכסיליהם ואין ערכי
 מערכה לקראת מעד כה בניה בראשית בכל מלאכה אמלאכת השמים ואין כנרא העולם
 וברי תיו וזהו משמית עם עולם כמו שכתוב ביסעיהו פרשת מב • כה אמר האל הכורא השמים
 ובוטיה דקצ הארץ וכאכאיה כותן כשמה לעם עליהו • ואמר האל ה' ר"ל היכול ותוק מהוה
 ההיות אשר בכחו ברא השמים וכו' • וזהו משמית עם עולם מעט הכריאה ששמתי אותם על הארץ
 כיו אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו כתיב כשמה לעם עליה ורוח להולכים בה • ורוח להולכים
 ר"ל בחירה ודנן להולכים בה והוא הוא פלאי הכבראים אשר לא ונאלו כל יושי תכל ושוכני
 ארץ לדעת אשר בארץ ואין ידם משנת ובפרט מרוב חוכים והם הכחות אשר שם בארץ • וזה
 שמו אשר יקראו לו סגולה וטבע ואין אתמו יודע על מה וכמה כגודול לאלהיו • והאותיות
 המורים על עובם פעולתם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת • ואשר תבאנה יגידו למזמה
 שמחייב לבא עליהם משטור הכוכבים • ואמר אל תפחדו ואל תרהו כמאול תחתו הלא
 מאז השמעתך ככתוב ומאותות השמים אל תחתו • וכו' • ואמר אתם עדי שראיתם ואב לבנים
 הודיעו מה שעשיתי במכרים ועל הים כמים וכפלאות כמות אות כי הדבר מאתה • כבאות לשדר
 המערכת ולשכית הטבע ואין מידמא מכל ומאז כקראתי גואלך ככתוב עם זו גאלתי וכת' וגאלתי
 אפכם • מה שאין כח ואילות ככל הכמנאים לעבור ברית יואין כור בשחקים בכל כבא השמים

כבוד אלרים פרק עשירי

פ'א דעתיו וצויותיו לעשות מה שעלה ברוכיו ונורחסיו בו * ויל' ואיתיות ישמיענו כחו
 שכתב בעל מופה המורה חלק אחד ואמר וכתב החכסורנו בואנן ראשד כי בשם חכם יכנהו כמו
 שכתב בהקדמת המפר הכו' אמר ואין מחלוקת בין החכמים הפלסופים שיש ביסודות חמימות
 גלגל * והוא נוסח לכחות המהווים לחיובי ולנזמח אלא שמקנתו יקראו זה החכם הטבעי וגלגלי
 * וגלגלם יקרא אותו החכם המצויר וכן הוא האמת ע כזהו ואותיות ישמיענו כי האותיות
 הוא רשע קיים יורו מה שבכפשו וכן אלו רשומים כי כר שהוא מסבת הגלגלים וכתהו בהם הכחות
 הכו' יהנה מנאנו לחכמי התכו' חלקו הגלגל לשם חלקים וקראו לכל א' ואחד מעלה וכתבו לכל
 מול שלש' חלקים שהם שלשים מעלות המול הנקרא חנוולת המולית לכל חלקים וקראו לכל חלק
 ממנו מול וחלקו כל ג' מהם לכחיסוד אחד כמו שאמרנו בפרק ח' והאריכו כזה במעניהם והנה הם
 אינם מורכבים מד' יסודות ולזה הם קיימים באים כי אין להם אכיות מתנודות שיחייבו הפחדם
 רק ר' כי כזה שכל אחד מהנ' יכולם יחד יש לו משטר וממשלה על אחד מן היסודות והוא כשפע
 מהשפעתם וקיימים בהופעתם עליהם תמיד * וכן אין מחלוקת בין החכמים הכו' שיש
 ביסודות כפשות יוצרו לכל מין ומין מה החיכים והנזמח והדומם וכל מה שיצטרכו בהיותם והשארות
 להנהיגה יש כחות שומרות אותם וכו' והנה זהו הנקרא כותן הנורה לכל מין ומין כפי הנאות לו ור' ל'
 למעלה בגלגל הירח יש כפרד הנקרא השוער והוא עומד על היסודות למעלה מיסוד האש והוא
 כותן הנורות אשר יתהו מה היסודות הנפשות הכו' והנה מתנועת הגלגלים כתהו האש כי כל
 תנועה מיליד חום וכן יתהו שאר היסודות בכחות הכו' והנה זאת ההכנה אשר בין כותן הנורות
 והיסודות יקראו היול' ואין לו לבדו אנאיות רק הוא דבר בכח לכל הדברים כמו שאמרנו * והכל
 מפעולות הגלגלים וכבר ביארנו שהם מחודשים כיהם שורכים מחומר ונורה * ומציאותם
 הרבבתם ונריכים לממציא שימציאם וירכיבם בהרכבתם ויוציאם מן החם לפעל * והם קודמים
 לתנועה והתנועה לזמן כי אין זמן בלתי תנועה והם מכלל הכבדים כמו שביארנו למעלה בפרק
 ט' ויא' ועוד אדבר עוד בהם זה והנה הם עלולים ונריכים לעלה שימציאם כי להמציא הם ענמם
 בלתי אפשר כמו שכתבתי בפרק ב' * והטבע מגלגל הירח ולמטה וכתחייב שהיה הכל פעל
 פועל פעל ועשה כרובו ושתכת שמו * ועתה נבאר איך הזמן מכלל הכבדים באר הטב ב' :

פרק יא הזמן ממאמר הכמה מתדבק * וכבר יאמר לו שזה ובלתי שזה ד' איש ראובן
 בבית שכה כמו שיש שמעון * או יותר ממנו או פחות ממנו * וזה מה שזולת
 ואמר הכמה * והזמן יש לו חלק כי כבר יאמר בו זמן ארוך או זמן קצר * ויש לו חלקים
 וגל חלק זולת החלק האחר * כילולי זה יחייב שהזמן הנמצא עתה ר' ל' חלק הזמן הנמצא
 עתה יהיה חלק הזמן בעצמו שהיה מאלף שבים ולא זולתו וזה שקר * ועוד כי יש לו התחלה
 וסוף והיא העתה שהיא מכלית * למה שצבר והתחלת זמן העתיד והעתה בלתי מתחלק שהיא
 כבד דה * והנה כל דבר שיש לו תחלה וסוף * ומתחלק אינו בלתי בעל תכלית *
 והמופת על זה שהכלית תכלית הוא הדבר אשר אם תוסיף עליו לא יתנהולא יגדל * ואם תקח
 ממנו לא יקצר ולא יגרע * ואחר שהוא מתחלק והחלק הזה זולת החלק האחר באמור *
 והנה אם הסבנו ממנו חלק מה * אחר שיש לו תחילה וסוף ר' ל' ימי מספר *
 לא ימנע אופיה הדבר בעתה הזה שזה הנשאר למה שהיה קודם שיוסד החלק הכו' אולא

[illegible]

כבוד אלהים פרק אהר עשר

ואם כן איך יקדם הזמן שהוא מקרה מהתכונה יתמצא העתה • ויקדם לה הזמן וזה יצדק
אחר היות הזמן לכל קודם היות התכונה אשר הזמן מקרה ממנו לא יש עתה ולא זמן • וחס
העתה לא קדמה לתכונה איך לא יתמצא מחודשת וזה ברור • וכבר דברתי בפרק ע' הכו
מה שהוא דיוצנרתי כל זה כדת מה לעשות:

פרק יב בחדוש העולם ואפשרות המצאומין ההעדר הנמור והשבץ יקבלו שנים היות
והאמונה שלמה בסקלה הו' איה יש לה יתר שאת ויתר עזב שכל • ואומר

שאהר שימצא עצם מן העצמים • מן העצם האמתי ומן העצמים המקרים האמרים בט'
יהארות האחרות כמו שכתב בחכם כמה שאחר מאמר ו' • ואחר שהוא מיותר ממאמר
אחר והוא נמצא ישאר מאמרי • פי' שהוא נמצא בט' מאמרות במקרה ובמאמר העצם •
והנה מה שהוא מוזל ממאמר העצם הנה הוא מבוחר שהם דברים נוספים לכמות ולאיכות ושאר
יהארי המקרה • והנה כבר יחוייב שנקודת האם יתבאר לאלו גדרים וירועל עצמותם •

כי' שהגדר הוא המורה על עצמות הדבר ומהותו כענין במאמר העצם • ע"כ • או לא ימצא
גדרים בזה התואר • ומשל זה שפעין אים יחומר ללון גדרה • ר' לאדם הלכן ולשטח
הלכן כמו שיחומר לאדם הנה יהיה ללון שם יורה עליו • דרך משל והוא אמרנו בגדר וכו' •

• ואומר שכו' אלו העצמים הם נמצאים מן ההעדר הנמור כמו שכתב שכן אפשר שימצאו
שאר הנמצאות מן ההעדר נמור והיא הנדירה ושאר המקרים שהם הט' מאמרי העצמיים המתהווה
מהם מן ההעדר הנמור • והנה רוכה דרוכה יומה שמיצא בזה העולם הוה הכפסד הוא נשם
או כח נשם מאי זה מאמר שיהיה שיקבל הכח ההוא • כשעור ממאמר הכמה • והקום

והק' דרומאמר האין והק' דל' יה • והנה הנשם יחומר כח נמור ונורה • והנה הנורה היא
נשם יתחדשת בהיות מן ההעדר הנמור • ואם ישאל שאל שיהיה וההפסד לא ינקה כי
אם נשם ולא נחומר לפי שההפסד הנורה לא יתהדק ממור • הם יפסד החומר יפסד הנורה באמת
• והעצם האמתי הוא הכישא ולא הכשוא • ואם כן תהיה הנורה מקרה • ואתה בכית דרושך
על דבר עצמי • כשיבולו שיתר ינדק שם העצם על הנורה יותר מעל החומר שהוא ההיולי

• וזה שגדר ההיולי המופשט מן הנורה לא יתכן לומר עליו נחלא שהוא בעל' מרחקיים שהם
האורך והרושם והעומק ולא זולתו • וזה בשכל לא נמציאיות כלל ועצמותו הוא בכח לגד •

והנורה היא המעמדת הדבר ומקיימו • ובה יהיה מה שיהיה ובוולתה אין דבר ביכר ואין לו לא
הבדל מצדילולא רשם ולא גדר • ואין דבר שיוורה על עצמות הדבר כמה שהוא דבר נבדל ממנה
שישתתף עליו והוא ובו הכמבא והממכית בעל תמיד • וההיולי אין לומציאיות בפעל כי אם
בהתחברו לנורה אשר משיכה • יורכב העצם האמתי וייראה זימבא במציא ת' • ובוולתו

אין כל • והיך יתכן שמתמיד הדבר וממציאו ומיכאומן הכח לפעל שלא יהיה עצם • וכתב
החכם כמה שאחר מהמורט זה לשינוי ובאשר היה כמו שאמרנו ששאר המאמרות יאודו על העצם
השר בעל ר' המורכב הנמצא בפעל והמורכב יאמר על ההיולי ועל הנורה • וההיולי לא
יחמר על דבר כלל הנר הוא הדבר האחרון הנמצא בעצמותו ואיכנורה ולא איכות ולא כמות ולא
דבר חסר ממה שדומה לו והוא יכונה העדר עצמו • קבר שהיה הכעדר הוא התפלה במין המקרה
הוא יתיר דקוי נשם פכס והנה הוא עצם העצם • והנה מקלו המאמרים יראה שהעצם הוא

ההיולי

פהיולי • אבל כבר יחשב שהדבר אשר בו הדבר המורכב כמא בפעל • ואשר יורה
 נמאמר • ר"ל נגדר על ענמות הדבר המורכב הוא יותר אמתו בשם העצם • מן ההיולי
 אחר שהיה אלו • המציאות להם מזה הפעל • וזה ר"ל ההיולי המציאות לו מזה הכח •
 אחר עוד ולמה שהיה מובא בנפשו שהוא עצם • וכן ההיולי גם כן מובא מעניינו שהוא
 כמין מהעצם ר"ל עצם בכח וכו' ע' כד • והנה ארס טווחריו וסכליים • אליו והכ טים אחריו וגם
 האחרונים כאבוקאמד אל גזאלי ואכן סיני והכופים אחריו • כולם כאחד מורים שהבורה נמצאת
 ושאי אפשר שימא שימא שום גוף או כח בנפך כחאם בהמא הבורה • וכן כל ההנדלים שיש
 בנמצאים כלל ופרט והדברים המודיעים ענמות הדבר בדבר לאדם והנהילה לבסוף • ובימה
 לכלב אשר הם נורתם הענמיית • לא יבדלו מזה שישתתף להם במיכס כי אם בבורה • וכן
 כמות הנפך בכח הון והמוסף והמחזיק והמעכל והדוחה והרושם והמצייר וכל כחית הנפך וזולתם
 בשרפת האם וקרירות הארץ והמים ודומיהם • וכל הנמצאים בעולם מקטן וגדול מביטותם בזה
 ר"ל בבורה • וזולתה אין מציאות כלל • והנה היא נמצא ומתחדשת מן ההעדד
 המוחלט כי לא תמצא בורה מבורה אחרת ר"ל שתהיה הפלרה הראשונה סבה לשניה בין שתהיה
 הבורה טבעית או מלאכותית ככפא • ואם נמצא מכסה המצייר שלפועל • כי ציור הפועל
 אינו חלק מן הבורה • שהבורה אינה נמשכת ונמזהת בציור הפועל • רק היא נמצאת מן ההעדד
 הנמר • ואי אפשר שתמצא בורה בפעל בגשם מה אלא אחר שפועל הבורה שקדמה לזה
 והעדדה מכל וכל • והנה הבורה בה מציאות כל נמצא מחומר ובורה • והנה יוליעם
 היות שאינו בעדר • הוא כעדר להיותו בלתי נמצא בפעל כי אם בכח וכבר אמרתי בפרק
 י' שההיולי הוא הכנה לכד לקבל בורה ה' יסודית והמתהווה מהם • וכמו שהבורה אשר בו
 קיום העולם והעמדתו מתהווה ומתחדשת מן האין הנמור • כן יתכן ואפשר שיתחדשו שאר
 הנמצאים מן ההעדד הנמור • ומן הגלוי והכודע יודע הכתום והכבד • עוד ראיה
 שנית על חדוש העולם והוא שכל דבר שהוא בעל תכלית אי אפשר להיות לו כח בלתי בעל תכלית
 והנה הנשמים הם בעל תכלית כי יש להם קצבה ושעור והם נגדרים ויש להם תכלית • ואם כן
 הוא נמנע להיות להם כח בלתי בעל תכלית • הנה כתבאר שיש לכל הנשמים תכלית וקצבה
 וכן השמים יש להם שעור וקצבה • וכן הנרמים הנמצאים בארץ יש להם קצבה ותכלית וכל
 דבר שיש לו תכלית יש לו ראשית וכל דבר שיש לו ראשית הוא מחודש • אם כן כל הנרמים
 והנמצאים בעולם רובם ככולם הם גשם או כח בגשם ואם כן הם מחודשים •

פרק יג בראיה על חדוש העולם לקוחה מן הסנה התכליתית • דע כי כל דבר
 שושאל עליו למה זה כך תשובתו הסנה התכליתית • ועל כל פנים
 הוא הוזה והיותו או יהיה מפועל בדבון או בדבר טבע כי פעולת זולתם אין להם סנה תכליתית
 ובעת שיושאל על דבר מה למה זה • הנה הודה השואל עליו היותו הוזה • כי הבלתי
 הוזה אין לו סנה תכליתית • כי לא יושאל למה המושלש וזיתיו שונות לשתי הנכבות •
 אחכס כשיפעלהו פועל יושאל עליו למה עשה הפועל תמונה זו מושלשת • והיה לפעמים
 יתכן שתהיה הסנה התכליתית בעבור זולתו מן הנמצאים • וזה ימצא בפעל הרבני • והטבעי
 • והמשל בנבעי הנמצאים לבא שיהיה להם מזור שיוכחו בו בדרכת יבמנמית חכיר לכהמה ועשכ

לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ ואמר אחר כן ולחם לבב אנוש יסעד • וכן נמצאים
 הטבעיים אמר כי כאשר ירד הנשם והסלב מן השמי' וסמיה לא ישוב כי אם הרוח את הארץ והולידה
 והנמיחה ונתן זרע לזרע ולחם לאוכל הכה בתן הסבה התכלית' לירידת המטר כאמר • ונתבאר
 שיש בדברים הטבעיים דברים נהו'ם לסבת זולתם כמו שאמר לאדם בשביל האדם לבהמת בשביל
 הבהמה ונתת לחםם שיסעד לבב האדם והנה הוא חסכים לטבע להורות על שפעולת הטבע יש לה
 הנה תכליתית • וכן בפעל הרצוני יש לה תכלית כבנין הבית לטבת בו • ועשיית הכבוד
 להתחמם בו והוא הסבה התכליתית • וכן ואין כסות בקרה להתחמם בו • והוא יושב בעליית
 המקרה בעליה שהיה נושם בה הרוח עשויה לימי הקיץ לקרר • ובפעל המקרה והחיוב לא יוצא
 בהם הסבה התכליתית • ולא יתכן שימצא בעבור זולתו מן הנמצאים • וזה כי הדבר שבעשה בעד
 זולתו הוא כאילו ונאחד עם מי שהסבה התכליתית בעדו • ולא יתכן ש תאחד מהות • עם מהות
 אחרת אמר כי אם מצד פועל משגיח כשביהם בכללותם והוא אשר קשר זה המציאות והמציא קצתם
 בעבור קצתם כמו שאמרנו בשלשלת המציאות בפרק ו' והנה נראה ב"ס נרואים לתכלית קצתם
 וזה כי הנה הנפרדעי' הנדול' הנמצאי' כנהר מדרים הכקראי' בערבי תמסח וכלע לפעמים אנשים
 גדולים בנת אחת ואין לו שגור' לכך להוציא הרעו' ר"ל פי הטבעת כי אינו מוכיח רעו' כשאר
 ב"ס • והנה בעל היכולת ברא פגורים קטנים מהירים בתנועתם לעוף ובראשם ענש
 שוכי על קרקודם עומד וכשיגיע אל מזנו באצט מכתו יפתח פיו • וככסי' העופות הנז' מפיו
 לאצטומכתו ואוכלים מה שימצא באצטומכתו • והתמסח פיו פתוח והם ככסים ויוצאים
 דרך פיו ולפעמים יכלה מה שצאצטומכתו ויתעכב שם שום אחד מן העופות הנז' ינא וישיך לו
 פה כובסוף שבראשו ומכאבו ופתח פיו וינא וימלט • וילך לו והדבר הזה מפורסם בכל איך מדרים
 והנה נראה שיש בעצמות השמים דבר בעשה בעבור זולתם • ואם כן יתחייב שיתיו הווים
 מאחר שימצא בהם דבר לתכלית זולתם • כי נראה שהגלגלים וסבובם והקפתם לא יועיל לא
 להם ולא לפועליהם שום תועלת כלל לא מעט ולא הרבה • ואם הם מיוחדים לעצמם יהיה
 פעולתם לבטלה • וסלילה ואם שיהיה פועל כזה וסדר מעולה • ומשובח ומפואר כזה שיהיה
 לבטלי הועיל והנה נראה תועלת לארץ וכל יום וכל שעה יפעלו משטרם בארץ פעולות ככריות
 משתנות בחדושים מפורשים אם כן נראה שהם כהוים בעד זולתם ואין להקשות כי איך יתווה יקר
 הערך והמעלה בעד פחות וכבה כי כן גזרה ידיעתו להחיות עם רבוהם במעלתם ומדרגתם הם
 נחמדים וכמו שנראה שזור המשי' שיעשה כלים יקרים שוים כערך החשי' כמה פעמים והם עשויים
 לכוונת מכון לשזור המשי' עם היות שדמי' שזירה מן מערכו • אמנם להיותם
 ככריות הפעמים לשזור ועלה סך גדול • כן העבין בגלגלים עם היות
 סובל לומר שכן גזרה ידיעתו והוא היודע ועד הסבה הפועלת לזה בחכמתו •
 ועוד שהנה נראה שהמלך ושריו שומרים לעם הארץ לסוחרים ולאכירים וליוקבים ולת העם
 ואין ספק שהם גדולים מהם במעלה וכבוד • וכן הדבר בטבע כי הדבר החלוש בותנים
 לו מי שיש לו כוח ואילנות לשומרו והנה הוא גדול מחמו במעלה וכבוד ויקר •
 והיות בשמים דברים שהם בעד זולתם כבר נתבאר כמה שקדם • וכמו שכתב החכם
 בפסוק יס והעולם • וזה לשונו והעולם כמה שאין ספק בו שכל מה שימצא
 בעצם השמים הוא בתכלית

והשאלה מן השלום כדי להשלים אלו הנמצאות. עד- שאם היה נסתר מחוכמם
 קט מהסוד ההוא היו נכחדים אלו הנמצאים. וזה נרדף למי שעסק בחכמת התכונה. וזה
 כמרמק הנרמק השמימיים. מן הארץ נשיעור שיושפע ממנו מה שנריך אליו עד שאלו היה יותר
 רב'או יותר מעט הכמות היה נפסד הסוד. וכן תמונת גלגלי הכוכבים שיהיו קצתם בלתי
 נכחי השטחיים ויהיה מרחק רביו שטחיו המרחק הנכון. ומה שיתקדש בארץ מהתקרב
 הכוכב פעם והתרחק פעם אחרת. ומה שיתחלף מחלוק התמונה לכוכב להייתה פעם
 מהירה-פעם מתאחרת. וחלוק נכחי הכוכבים שיושפעו מהם הפעולות המתהלכות כפי
 צורך הארץ. דרך משל-הנה נכון השמש מתחלף לנכון הירח כדי שיתכן שיושפע מן השמש
 חמום האויר. ומהירח נתיכת הלחות. ולזה היו נכחי אלו הנכחים מתחלפים כמו שקדם.
 וכן מקום כל כוכב וכוכב מהשנעה כוכבי לבת בגלגלו ומספר גלגלי הכוכבים וגלגלי כל כוכב
 וכוכב. והיות בגלגל העליון כוכבים רבים. והיות לקצת הכוכבים אור לעצמם
 וקצתם מוולתם. וחלוק חלקי הירח קצתם מקצתם עד שקצתם מקבלים האור וקצתם
 פלתי מקבלים. ומספר הגלגלים בכללם וכוכביהם כולם כאחד וכן כל אחד בעצמו כמה
 שאפשר שיתכן מן השלמות. כדי שישלם תקון עולם השפל והנמצאים בו ביותר שלם
 שאפשר. וזה מצד הפעולות המיוחדות לכל אחד ואחד מהם והפעל המתחדש מכללם והיחסים
 שיתחדשו מהמזג כנציהם כי בזה ישלם תועלתם מן הכוכבים. רובה לומר בהמזגותם
 לנמצאים השפלים וסודות ויודים ביותר שלם שיתכן. ובהיות זה כן הנה כבר נמצאו להם כחות
 תכליתיות מכוחות להשלים ולהטיב לנמצאים בעולם השפל. אחד שאין להם כחה תכליתית
 לעצמ' ר'ל שיתהוה מהם תועלת לעצמם ולא לפועליהם ולא יתכן שיהיה פעולתם לבטלה בלתי
 תכליתית וחייב שיהיה תכליתית לזולתם. ואם כן יחוייבם מהשמים וכל נבאם
 הווים ומתחדשים מפעל שפעל חכם לבב ואמין כחפעל. זעשה נרדף גמור וזה יודע מהנבא
 להם כחה תכליתית בעד אחרים והם הנמצאים בעולם השפל. וכוח הטיב
 הפל סוף כמה שאמר בשמע מאמר שכי כלל שלשה פרק שכיזה לשוכו. ולזה היו קצתם
 תיחסים השמים ותכופתם וסודותם למקרה והזדמן וזה מפני סכלותם בכחות אלו הדברים. ומה
 וזה כלו יורה על שם המקרה לא יורה אצלם על אמת מהסבות הקדמות. ומה
 שייחס היות רבים מהדברים שיחודשו הנה אל המקרה. יש לו יותר התכליתיות ממי
 שייחס מה שיראה בגרמים השמימיים מן הסדר והיושר אל המקרה. כי לא יראה
 בזה הסוד מן הנמצאים חדש דבר במקרה. בסוד הנמצאים הם השמים וכל נבאם.
 כמו שיראה בסוד ההוי' אשר תחת הגרמים השמימיים כחי והנבואה.
 ולזה השיג ארטוטועל המקראיים ועל מי שיחס הגרמים השמימיים אל המקרה.
 ויותר מזה אצל המקראיים רבים מהעכברים אשר למטה מהגרמים השמימיים אל
 המקרה וההזדמן. וזה לפי שלא יתכן שימלא בגרמים השמימיים דבר יתכן שיוחס
 אל המקרה וההזדמן. והנה יחוייב שיהיו מפעולת פועל. ואחר שהוכח שהם
 מפעולת פועל מבואר שרצה לומר נרדף שאין ספק בו שהשמים הווים מחדשים
 וזהו הדורש. ואחר שהשמים הווים התבועה שכל כהם אחר הנבאם. וכן הוסיף
 כי הוא מקרה מן התבועה כי הזמן בתבועה גם כן הם מחדשים ודי בזה בזה הקצור. והנה

כבוד אלהים פרק שלשהעשר

והנה כשאר עלו לפרק ולשבר טענתם ר"ל האומרים בקדמות העולם באומרם שאחר שאתם המאמינים שהבורא פעל ברכון וברא העולם ושהוא מחודש מה היתה הסבה פועלת לבלתי המציא העולם מקדמת דבר מומן דכ בלתי בעל תכלית ומה היא הסבה שרצה עתה ולא קודם לכן התשובה שאמר שהוא פועל ברכון והרכון יבדק על הוזהב בין שרצה בדבר אלא ירצה בו כי אין טעם ברכון כי כן גזרה ידיעתו ורצונו גם עתה כמו כן כן הוא כן גזרה ידיעתו הקדומה ואין טעם ברכון וכבודו רצונו שכן עלה במהשגחה ועשה כרצונו את שמו וכן יש להדמותו בשכל כמו דרך משל במלך בשר ודם שהלך לטייל או לעשות מלאכתו ואמר לטבח הכן ועשה מעדנים ותענוגי בני אדם כי בעת פלונית אבי רוצה לקרוא לאכילי לסעודה והנה נתאמרה הסעודה עד עת בא דבר המלך כאשר גזר אומר בעת פותו כי כן כזה ואין כאן שום חדוש ידיעה כלל כי כן כזה וגזר רוצה ברכונו הקדום כדכתיב אכילי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי אבי ידי טעמים וכל בבאם כוונתי ופי' וידי כי ד המלך וכל טוב אדוכיו בידו וכן אמר הגדול והניסוף ויעבדו ידיו מי השמיים זאת מקדם מאז הגידה הלא אבי' ואין עוד אלהים מבלעדי אל ברוך ומושיע אין ואלתי ופרשו אף תרצה לדבר טעמותיכם כמפור בעלמא דרך הגדה אובד דרך הקירה ודרישה שאלו משיב ופי' הניסו כמו האוסף לגשת למלחמה ופלטתים נבשו למלחמה שהמנוכסיהם כלל ומשיב וזה ברכון בהניסו ואמר עוד אך יעבדו ידיו בדרך עין ומחשבה וידע מי השמיים זאת מקדם קודם שנברא העולם מאז הגידה כי ידעו הקדומה ומלת מאז כמו כן כן כן מאז הנה כי המושעת והמושכל גם שניהם מהכונים בעניין אחד ואין פרץ ואין יוצא ואין ברכונו ברכונו:

פרק יד לבאר שארם טוואין לומפת חותך על קדמות העולם והנה הוא מסופק אם הוא קדמין או מחודש אמר בשמע הטבעי בראש ח' כלל א' פרק א' ל' לשונו מיייתן ואלע אם כתדשה התנועה הראשונה אחר שלא היה דבר מתנועע כלל או שהתנועה לא סרה ולא תסוד ובאלו הוא קיים מה שמיאיותו בטבע ר"ל שהמציאות אי אפשר להיות ערומות מהתנועה במה שהמציאות מהתנועה וכתב בפרק ב' והסבה בחיוב זאת הסקירה שכל מי שידבר בעניינים הטבעיים חסר במציאות התנועה אחר שאי אפשר להם שידברו בעניין העולם ויעייבו בהיותו והפסדו שלא יעייבו ויודו במציאות התנועה ולזה היו דעותיהם בתמידות התנועה והיותה והפסדה כפי דעותיהם בעולם והנמשכות להם וזה שמי שיאמר מהם שהם עולמות הרכה שהם יתהו ויפסדו הוא יאמר גם כן בהתנועה המידית כסוג רוצה לומר שהתנועה כיון ק' סומיין מאמר האנה ומאמר הכמה ומאמר האין והויות דבר מדבר כי לעולם תתנועע זאת אחד סוד האחרת ולזה אמר סוג קיים כי הם כפסדים באישי התנועה ומי שיאמר מהם שהעולם הוא אחד ושהוא הוה ונפסד כפי מה שיאמין אותו הנה הוא גם כן יאמין התנועה באותו הכד ע"כ והפלא מזה החכם איך הביא דעות אחריו וסברתו בכל יראה וכל יאמר לפי שהיה מסופק בה באומרו מי יתן ואדע שאין לאל ידו להכריע לאחר מן הדדיו ואמר והנה הסברות והדעות שיש בעולם ומציאותהם ד' כתות האחד האומר שהעולם קדמין בזהוה בחיוב והוא בעל הכלית ויש להקשות עליו אם בזהוה בחיוב איך יהיה בעל תכלית והנה מחוייב ממנו בלתי בעל תכלית וכתב שבי אומרת שהעולם

שהעולם כחדש ונפסד פעמים אין תכלית למספרם • ולכן האומר שהקדוש ברוך הוא
 היה בזכה עלמות ומחריבן בריך עין • ואם מי שאומר שחדש פעם אחת לכל ולא עוד •
 ואלו כחלקו לשני כתית האחד אפלטון וסיעתו האחרים דרכו והנמשכים אחר דעתו אומרים
 שהעולם כחדש מדבר ר' יש מים • והכת השבית אומרת שהעולם כחדש מלא דבר במוחלט
 כמו ויחסי המדקדק והמדברים הראשונים • ולזה נטה מוריכו הרב אל • והוא דעת תורתנו
 הקדושה והמחוייבים מה מחכמי דתנו • ודע כי יש לכל דעת ודעת מאלו הדעות הן פנים
 דכים וראיות יעוינו במקומם • ולזה אין אפלטון הוא הראשון שגזר אומר שהעולם מחדש
 פעם אחת ולא עוד ראוי להתוכח עמו ולהשיג עליו כמה שאמר שהעולם כחדש שנים מים • וזה
 כי הים שגברא ממנו העולם לא ימנע או של אותו הים יש ים אחר שכתתו ממנו הים ההוא
 או לא • ואם יש לו ים אחר יתחייב שילך לכלתי בעל תכלית וזה שגר • ואם תאמר
 שאיכו כי אם עומד בעצמו ואין לו ים אחר ההכרח כתבאר שאין מי שצומד בעצמו ולא יצטרך
 לאחר כי אם מחוייב המציאות ועל פיך יהיו מחוייבי המציאות שנים וזה כבר נטל כי היות מחוייב
 המציאות יותר מאחד שגר • אם כן יהיה עלול אפשר המציאות ואחר שהוא עלול וכל אפשר
 המציאות מחדש לפי שכל עלול בריך לעילה וכל אפשר המציאות בריך לממציא • כי עלול הוא
 אם כן יחוייב שיהיה מחדש • והנה הוא בריך לממציא והכרח לממציא או יהיה בהיותו בעדר
 או בענין המציא או בענין קיומו • או בענין חדשו • והיות בריך לממציא בענין קיומו שגר כי
 יתחייב המצא הכמא וכבר קויים מציאותו כי כמא הוא • ואם בענין ההעדר או החדש ויחוייב
 מהם חדש שאם כמא מן הכעדר כבר הוא מחדש • ואם בענין החדש כבר אתה מודה
 בחדש שכן אתה אומר בענין החדש ואם כן אחר שהם עלולים הם מחדשים כבו • ואם תאמר
 שאותו הים כמא בחיוב יתחייב הכרע כלתי מכריע וזה כי מי הוא המחייב שיהיה הים הזה נדרך
 חיוב מוולתו וזה שגר וכבר נטלנו המצא הכמא בדרך החיוב כמו שבארתי בפרק ח' אם תאמר
 שהוא עלול מכת הכדלים אם כן הכל חוזר לסבה ראשונה והוא המהיה כרבונו • ואחר שהוא
 חלו ברבונו הקדוש ועשה כרבונו ומי יאמר לו מה תעשה • ומי הוא המחייב שאותו הים יהיה כדל
 אחר • שאתה גוזר עליו שהוא ים כמא ואם ריבך שהו כדל כמא מאי רבותיה והנה כל עלולים
 כמאים והכדלים מכלל העלולים ואם לא אלא שריבך שיש לו ישות ומשות נשמינס זה שגר כי
 הכדל אין לו ישות נשמי • ואם הוא בזה עליו שיהיה זה העלול כמא בישות נשמי כרבונו
 גם כל העולם כלו הוא בזה ונבראו ונעמידם לעד לעולם ישתבח ויתעלה שמו • ואם רבונו על
 ההיולי שזה יוכן מכלל דבריו הנה הוא מודה שהשמי כבראים ומחדשים אחר שהם מורכבים מחמר
 ונורה ומי שהרכיבם המציאם כי מציאותם הרכבתם וכמו שחדש הגירה שהיא המקיימת ומעמדת
 כל הכמאים בשם ונבדר • גם הוא'ת חדש החמר ולמה כי אם לו לאות וקוצר היכולת לעשות
 כרבונו וכן לא יעשה • והכלל העולה בידנו מכל הדברים האלה שארפטו מספק אם העולם
 קדמון או מחדשו כאומרו מייתן ואדע אם כחדש העבודה הראשונה אחר שלא היה וכו' וכי אין
 לו מופת חותך על קדמות העולם • והשני שמהד' כתות שיש ביניהם חלוק מציאות העולם
 הן מהם מודים בחדשו • ועם היות שהם משלפים בדעותיהם ולא ראי זה כראי זה • הנד
 שהיה שנה שהעולם מחדש וזה הוא הדרוש ודילכו בהודאתם • ולכת הד' האומרת בקדמות
 העולם • כאשר להם הנה ויחוייב שהדברים שדרכם להתכועע שיהיו כמאים ועומדים מקודם

כבוד אלהים פרק ארבע עשר

בניאות • כי אם אינם נמצאים בפעל במציאות מ' יהיה המתנועע ועל מ' תחול התנועה
ובמה תנועתה שיצדק עליה שם תנועה **אם** היא קדמה לדברים הכו' שדרכם להתנועע • ואין
מכ' אות' להם בפעל במה יקנה שם תנועה ועל מ' יצדק • אם כן יחוייב בהכרח על כל פנים
להמנה' הדברים שדרכם להתנועע בפעל קודמים להמנה' כמו שצ'תנתי למעלה בפרקים שעברו
• והנה הדבר הקודם שדרכו להתנועע הוא הגרם השמימי והוא גשם מורכב מחומר וצורה והנה
יחוייב שיקדם החומר והצורה להם כדי שיתרכב גרם השמימי • והשמים נמצאים בפעל קודם
מ' יחול עליהם שם מתנועע כי לא יאמר מתנועע אלא למי שהוא מדרכו להיותו כח כ' לא באמר
לאבן שאינה רואה לפי שאין דרכה לראות • ועתה פקח עיניך וראה כמה דברים קודמים
במציאות לפני' כי העולם בזמן והזמן בתנועה והתנועה בדבר שדרכו להתנועע והם הגרמים
השמימיים כי הם מורכבים ומציאותם הרבבתם והם גריכים למרכיב יתברך שמו • ואמר
שאין עולם בלתי זמן והזמן הוא מחודש כאמור והמצא שני הפכים בזמן אחד כגוש' אחד בחדש
והקדמות שער שהוא כמעט • ואם הוא מחודש לא יצדק עליו שם קדמון כלל • ובתשוב
הדברים הקודמים שדרכם להתנועע לתנועה מבואר בספר השמע מאמר ח' כלל ב' פרק ראשון
זה לשונו וכבר ראוי שכתחיל בדרישה צ'ה העניין מעניין התנועה ואנחנו מתחילים בדבר' אשר
צ'ארכו במה שקדם מהעניינים הטבעיים אמר אברהם • אין להאשמה להיות זכר ופ' האמר
פעם אחרת לבורך מקומו וכחזור לעניין אחר • ובאמר שכבר הוכח בגדר התנועה שהוא שלמות
למה שדרכו שיתנועע • ואמר שהיה זה כן הנה כבר יחוייב שצ'אשר נאצאת התנועה
שומנאו המתנועע' בפעל קודמים בטבע על התנועה על כל פנים • אמר עוד וכבר יראה
זה העניין גם כן מבלתי גדר התנועה וזה גלוי בחפוש רובה לומר בחקירה מעניין התנועות •
וזה שלא יתנועע רק מ' שדרכו לכוח במקומו שיכל ההשתבות ויתפעל במקום מה שדרכו לפנות •
צ' י' יתפעל מה שדרכו לשכון ויתפעל להתנועע • אמר עוד וכאשר היה זה הנה כבר יחוייב
שהיה המתנועע קודם בפעל ונטבע על התנועה ע'כ עכ' • והנה הזמן בתנועה כי אם
אין תנועה אין זמן • והנה הדברים שדרכם להתנועע קודמים לתנועה והתנועה לזמן •
ויעולם בזמן כי אם אין זמן אין עולם ואם כן יחוייב שהיו הכל מחודשים • ואמר במאמר ד'
פרק ד' ולזה כשלא יהיה עתה לא יהיה זמן וכשימצא העתה ימצא זמן • ואמר עוד בפרק הכו'
וכמו שהתכלית אמנם הוא תכלית הדבר אשר לו תכלית כן העתה • אמנם היא תכלית
הזמן הראשין בעצמות וכו' • וא' כ' הזמן בתנועה ולא התנועה בזמן • ולזה אמר אפלטון
שהשמים מחודשים אשר שהם גשם וכל גשם מורכב וכל מורכב מחודש שפריך למרכיב להמציאו כי
מציאותו הרבבתו • ואם יאמר אומר הנה יציאת הדבר מהכח אל הפעל ילבישת החומר
בזרם הנה הוא תנועת ממאמר האין נואש התנועה קודמת לגרם השמים • אם כן התנועה
קודמת לגרם השמים שהם יצאו בהרבבתם מן הכח אל הפעל ולכשו הצורה השמימית •
בשיבה בשני תשובות • האחד שכבר קדם לה החמר והצורה וסלעליהם תנועת האין
בשהבבתם • והב' שתפרק מפרקתו כי זאת התנועה היא תנועת הויה לא תנועת העתק •
והתנועות בנ' מאמרים בכמה באנה ובאין כמו שצ'ארכו בפרק ו' • והזמן לא ימצא כי אם
בתנועת שהעתק בהקפת הגלגלים והיא תנועת האנה לא תנועת ההויה • ובטלה
שענתו • והנה הקשו עוד שני קושיות אחרות והם שהאל יתברך שמו עילת העילות והעולם

ומאחר המצטרף שאם אין עלול אן עילה לא יתפרץ העלול מן הצלילה ואחר שהעילה קדמה העלול לכן יתחייב שהיה קדמון ולפיכך גם עילה אלא בהמצא עלול . והשאלה השנית שבתחום העולם יש נשות גדול אין ראוי ליתאולגם ויתפרץ שמו כלל וזו להחיות עילה פועלת בטלה וזמן כלתי בעל תכלית וכן לא יפצה ואחרי כן הדין שיתחייב למצולת בפרק שביעי על זה ואמרתי שלא בטלה פעולתו כלל כי לא תחייב שיתפרץ עלול אחד שיתבטל מהיותו עילה . אחד שיש עלולים וזולתו ויכרך עליו גם עילה . ואחרי כן העולם הזה קבוצה בתורת חסד וכדבר באמרנו אמרתי עולם חסד וכדבר ורובו לומר רכובו כמו מן אומה לבד . והנה פעולת אלו להשכיל בעצמותו והשגתו בשלמותו עד שמיריעת עצמו ידע כל הכמאנים שהיו בעצמיהם להיות ופעולתו לשכנו והיה הוא ופעולתו קדש קדשי . ואולם זה הפעל שיסוד מן העילה על כל החסד והחכמה והוא להאני הכמאני בשלם שפכני שיטכן להיות זה אינו מיוחס לנבחר ר"ל לבגס מביאות . כדי שיתחייב העלול דומה לעילה במביאות ויתחייב המביא ת להיות קדמון כמוהו כי החסד והחכמה אינו בחייו כי זה הפעל אינו להשלמת מביאותו כדי שיתחייב זה רק הוא על כל ההצעה והחסד וזה שזה דרכו לא יחייב שימצא בהמבאן כי אם שימצא בעת ההיות לכדור ואין סוף וזכנה בטלה טענתם כי בהשכילו בעצמו תמיד הוא פועל תמיד בפועל ואין עילה פועלת בטלה . וכתוונת שבראות העולם אינו תלוי בעצמו . ופעולתו בחסד לא יחייב שתהיה העלול דומה לעילה בקדמו' וככל עכיוני . וכן תחייב שהא' תמביע גלגל מיוחד והנה בו הדוש שיביע הוא את הגלגל . וכל תמונה והקף מחודש מה שלא היה מקוד ואם קדק זה יחייב שיהיה לו סבה . ויהיה עלול מן הסבה וזה באמר כי כל מתנועע נשמי צרי למביע . גם זה שקר שהנרמים השמימיים הם מתנועע' בחשק לדמות צורה ליוצרה כמו שיתבאר בפ"ו ב'ה' וזה לדמות לכפרד אשר הוא כפש הגלגל ומכד חשקו במעלת השלמו ולהדמות לכפרד שהוא גדול מערכו וכל א' חושק להדמות למוי שלא מעלה ממנו בערך ובמעלה וישתקוק להיות מ' משפיע על עול' השפל כאשר תשיג ידם כמו שהכדל משפיע עליה והשפעת' תמצא בסבת הקפת' ים כובס כפי מה שנגזר עליו ומדור המושכל וישיגו מהכימוס הא' אשר הוא מהסב' הא' . ואחר היות מתנועע' בחשק בטלה טענת בטול שלם . גם הכימוס ואחרו שהק' בה כימוס כל המבאן ויחייב שתהייב הכמאני' במבאן עצמו תמיד ואם אינו מבאן' בטל הכימוס שיחייב שיהיה בו . גם זה קשיב ובאמר כי הכימוס הכו' לא קנה אותו השם ית' מן המבאן' כמו שאנו מאמיני' וכדע בכדור . חכל המבאן' קנו מביאותם מזה הכימוס . בהיות העניין כן הנה לא ימנע היות הכימוס במבאן והמבאן שפער שיושעו מביאות' מזה הכימוס והם בלתי במבאן' וכמו שכתב שיהיה חסד חכם וכל הסדרו במבאן' כניורו והשכלתו לא יחייב שלכלמי היות הסדרו' כמאנים בפעל לשכנו שימנע מלהיותו כימוס הסדרו' כולם ויכרך עליו גם מסדר . וכבר האריך בזה מודנו ודכנו הרב מורה נדבך בחלק שבי' מאמרנו הכפד והודיע לבני אדם גבורותיו וגדולת מעשלו והיה כל מכש' ה' בא ויחלל מערי מגדיו וכיאר בו כל הנדריך לוי בידו החזקה . וזה בפ"ו וזוטו כ"א וכ"ב וציון שש . וכתב בפ"ו ח"ל כוכני בזה הפ' לזכר שארסטו אין מופת אכלו על קדמות העולם לפי דעתו ואינו בזה טענה ר"ל שהוא עצמו יודע שאין לו מופת על זה ושהטענה ההם והראיות אשר יאמר אות' שש אשר יראו וזוה הכפס אליהם יותר והם יותר מעט הספקות כפימה שיחשוב אסעדר וכי' ואכאר להם שארסטו עצמו אלא יתאמר שהם צוה מופת בואת השאלה מזה שהוא אומר בספר השמע'ל כי כל מי שיקדמת

כבוד אלהים פרק ארבע עשר

מחממי הטבע יאמין כי התכונה בלתי הווה ונפסדת מכלתי אפלטון שיאמין כי התכונה היות
 ונכסדת • וכן השמים צם כן אכלו הווים ונפסדים אמר אנדרסן כן כתב בספר השמע מחמר
 ח' כלל ב' פרק ג' יעוין שם • אמר עוד וידוע שאלו היתה זאת השאלה מוצאת אכלו במופתים
 חותכים לא היה צריך ארבעה שיבמך לומר בהיות מי שקדם מן הטבעיים מאמין בו ולא היה צריך
 שיאמר כל מה שאמרנו במקום ההוא וכו' כי כלמה שהתבאר במופת לא תוכיח אמתתו ולא יחזיק
 האמת בו בהסכים כל החכמים עלינו • ולא יהלש האמת בו בחלוק אשני הארץ כלסעליו
 הוכו' ע"כ יעוין שם • ואי כיהייתי ונחליתי שהתווצאלתי וירי לפי שמתי כי לא
 שגתי לדעתמה היתה הסבה פוטלת להניח המאמר שהנאתי בשמו מספר השמע והלך לכוע על
 העצים • וזה שהכה ארבעו כתב בספר השמע במאמר ח' כלל א' בפרק א' מיתן וידע וכו'
 שנוהה על היותו מסופק בצריאה אם היא קדומה או מהודעת ומפרש ואולי חלקי הסותר בענין
 ודעתו רחבה מדעתי כי לא יצדק שזע לפני דל • ואמנם התייעלות המניעות לכו מאלה הוא
 כי כל מתחדש היה אחר שלא היה ואפילו שהמומר שלו נמצא רק שהפשיט דה ולכש צורה אחרת
 תהיה יהיה טבעי ואחר התחדשו והשלימו וכמו • בלתי טבעי ובעת היותו והתחילו לנאת לפעל
 מן הכח • וכן הוא וזאת הטבע שהיה לוקדם שיתנועע לנאת • כמו שכתב מורנו
 הרב בפרק יז הכו' ואחר היות זה כך כל הטבעות והראיות שיביאו על קדמות העולם היו כלל היו
 כיהם מביאים ראיה מהנמצא עתה בפעל על מה שקדם קודם המצאו ואיכס שיום לא נמצא ולא
 במציאות ואיך יאמנו דבריו וידוע כי לכל חלוק בטבעותיו • דל' מאמר סותר צריך שיצדקו
 ביותכאים האחד שהיה שיה כשוא כאומרך הכלב ימות הכלב לא ימות ורנה בא' כלב הכ' וכשני
 כלב הצורה שבשמים וכן הטלה יסחט הטלה לא יסחט ורנה בו מזל טלה • הכ' שהיה שזה
 בכשוא כאומרך האש איכלת שר' שהיא מכלה מענין כליון והאש איכו איכלת אכילת הפה • הנ'
 שלא יתחלפו בכל ונחלק • הד' שלא יתחלפו בכח והפעל • הה' שישו בציור • הו'
 שלא יתחלפו בכמות • וככלל הכה ראיו שלא יתחלק בדבר דק במיוכ ושלילה לכד • וכן
 לא יתחלק בזמן כאומרך ראובן ראובן איכו עומד ראובן עומד הלפן ראובן איכו עומד הכושי
 ראובן עומד בכח ראובן איכו עומד בפעל • יראובן עומד במקומו ראובן איכו עומד על רגליו
 ראובן • עומד בבית ראובן איכו עומד נשדה ראובן עומד בבית הייב ראובן איכו עומד בבית
 מחר והתנאים האלה מחויבים ובאיות מהם יצדק וישתור טענתם לטענתנו שהם מביאי טענתם
 מן הנמצא אל הנעדר וכן לא יעשה כי טענתם וראיתם הוא אחר דריאת העולם ואנו טענתינו
 וראיתנו קודם דריאת עולם והנה לא יעשו לא נשוא כי זה נמצא וזה נעדר • וכן לא יעשו בשוה כי
 הנעדר והנמצא בלתי שוים בנשוא והנשוא • לא יצדק עליהם שהיה האחד חלק למנינו ולא כל
 • ולא שניהם לא חלק ולא כל כי איכס תחת כונ אחד • והנה הם מתחלפים בכח
 ופעל כיהנעדר יתכן מביאותו בכח והנמצא נמצא בפעל • וכן שחר התנאים הכו' לא יצדק
 אחד מהם ודבריהם אחר ההווה ודברנו קודם ההווה ואי זו טענה תעמוד כנדרנו וכל מה שיאמרו
 וכבר ביטלנו רוב דבריהם בקדמות בפרקים שעברו ועתה נאמר מה היתה הבנה פעלת ומי הוא
 הדבר הלוחץ אותם להאמין שהעולם קדמין :

הסנה הפועלת להטות לב הסלסופים לומר שהעולם קדמין רס בפקית כפ' ו
 להם לא יוכלו שאתם וכגר עליהם המדבר וכגר עליהם שערי תשובה כי לא
 פרק טו
 דלא

ראו את פעולת ה' זאת יקר תפארת תודתו הקדושה ואמרו שהעולם בזמן והביאו ראיות לדבריהם
מן הדבר אחר שמנא לקודם שנמא - והנה שבמנהאשה ההרה בעת שתינוח כל מאכל
אשר יאכל או שתאוו לדבר מה ואם לא תשיג ידה תגיע עד שערי מות ותפיל העיבור וימות ואף
סיה יהי בחדשה ותלך במשפט הפנים ישאר העובר פיו פתוח לרוחה ולא יסגיריו עד שיתן בפיו
ממה שהתאזתה אמו - ואחר שיבא ונא לעולם אפילו שיריו ריח כחוש וכל מעדני מלך אינו
שקפיד אם ילא יותן לו לא הוא ולא יתמו עם היות שבשני הזמנים היו במביאות - וכן בהיותו
ברחם אמו פיו סגור וטבורו כתוס ואינו מוכיח רעימכל מה שיכנס לגופו מן המזון דרך טבורו
ולא יתנשם - ואחר שיבא לאויד העולם הוא בהפך שאם יסגר פיו ולא יתנשם ימות בשעתו
וכן אם לא יזיג רעיו מנכניו וימות בכאבים מרים ורעים - וזה השכוי כמא במביאות בפעל
שהעובר כמא בפעל ולא ראי זה בראי זה - אם כן מה באמר כמה שיבא מן ההעדר
למביאות שאתה רוצה להקים ולשוות ביניהם בראיותיו - והנה זכרו הפלסופים קצת טענות
שיראה מהם שעולם קדמון וראוי לכל בעל דת לאזור חיל לשבר טענתם ולהורות כי שקר
תרמיתם - וטענתם מטולאות כמות וזאת כי הדבר מאת הנבואות - האחד אומר
שהמביאות שהמביא העולם הוא הטבה שהטיב השם ל' לעולמו והוא חסד מאתו - ואתם
האומרים בחדוש העולם יתחייב מדבריהם שמנע מלהטיב לעולם זמן רב בלתי תכלית - וזם
חסרון בחקוית - התשובה הנה לא סיה עולם שיטיב להם ולא נאנאו הכמאים עדין כי כן
עלה במחשבה וכן גזרה ודיעתו הקדומה כרכונו שלא ימנאו כמאים עד עת בא דברו - והנה
ביארנו למעלה כי פעולתו ברכון - והרעה והבלתי רונה יבדק עליו פס רכון ואין טעם
ברכון ואחר שאין עולם ולא למי שיטיב לא יבדק עליו שמנע להטיב ונטלה טענתם - הטענה
השנית שאומרים שהאל ית קודם שבדא העולם היה בלתי ממביא - ואחר שהמביא העולם
היה ממביא וקנה שם התואר של ממביא ויהיה שם ממביא מחודש בו - ועוד כי קור' המביא
העולם היה ממביא בכח ואחר היה ממביא בפעל - ובדין לממביא ר' שוינאבו מן הכח
אל הפעל - וזה נמנע בחקוית והוא מחוייב המביאות לאינטרך לזולתו - ויתחייב סיהיה העולם
קדמון או יתחייב מה שבאמר - ואחר שהוא עילה והם עלולים וכמנע שיפדר העלול מן העילה
כי הוא מן המצטרף - התשובה אם בדבריהם יחוייב שלא יהיה שום דבר מן הכמאים
המורכבים מחודשים כי הוא עילה להם והנה הם כמאים בפעל מחודשים אם כן זה שקר ונטלה
טענתם - ועוד כי כעדר שערין לא היה לא יבדק עליו שם בכח - כימה שבכח
פריך להיותו כמא בכח ואחר אם יבא בפעל יבדק עליו שם כמא בפעל - ואין כביאה לא
בכח ולא בפעל כי עדין לא היה ונטלה טענתם - ועוד כי הוא הכורא והממביא והמביא
ואינו נדיך לזולתו כלל - הטענה ה' שאמרו לא ימנע או סיהיה העולם או סיהיה בעל תכלית
מביאות העולם - אולא - ואם קדם - כל מי שקדם למביאות העולם או סיהיה בעל תכלית
או לא - ואם היה בעל תכלית - יחוייב חדוש הכורא ח' שכל מי שיש לו תכלית יש לו ראשית -
וזה נמנע בחקוית - ואם היה בלתי בעל תכלית - הנה שם קדמון מורה שקדם בזמן -
יתחייב שהזמן יהיה קדמון בנ' - ואם לא קדם מביאותו למביאות העולם יתחייב סיהיה
ששם מחודש וזה שקר - או העדר הזמן שבהקדמות והוא בלתי אפשר אם כן יחוייב סיהיה
שעולם קדמון והוא סדרו -

בבור אלהים פרק חמשה עשר

בקדמות צב"ת * ומה שאמרתם שהקדמות בזמן לא ידעתם מה ענין הקדמות והוא שלא קדם לו וזלתי כי הזמן מכלל הכנראים כמו שהוכחתי בפרק יא ואם קדם לו זולתי הנה הוה מחודש בערך מי שקדם אליו כי הזמן בתנועה והתנועה קדם לה הדברים שדרכם להתפעל והגדול שבכולם המכריח את כולם הוא גלגל חלק * והוא מורכב שהוא גשם וכל מורכב צריך לפועל שירכיבו כי הוא אינו ממציא עצמו ומציאותו הרכבתו ואם כן הוא אחד * והנה ארבעה ביאר זה ר"ל כי הזמן מקרה במשך אחר התנועה בספר השמע במאמר ד' פרק ד' ז"ל * ולפי שהיה כדאף מענין הזמן שהוא לא יהיה דק מהתנועה ושיכוו וזה שהכחשו כשלא כרגיש בזמן לא כרגיש בתנועה * וכשהרגישו בזמן הנה כבר הרגישו בתנועה וזה מוכיח מאשר האדם כשישן שיכח שקועה ארוכה שהוא לא ירגיש בזמן אשר ישן על אמתתו וכו' * וכל מי שכתב חזק הרגשו והרגיש בתנועה יותר ויהיה הרגשו לזמן יותר * כמו שיקרה לחלילים ולאשר הם בעורים כל הלילה וכו' ואחר שכתב כי הזמן אינו כי אם בתנועה * ולא יהיה דק מהתנועה הנה הוא משיג ממשגי התנועה וכו' והזמן ימשך לתנועה ע"כ ואחר שהתנועה במשך מן הגלגל ויחוייב מציאות הדבר שדרכו להתנועע קדם התנועה בטבע ובפעל * כמו שכתב במאמר ח' כלל פרק ב' אשר כבר כתבנו דבריו למעלה * וכתב במאמר ד' פרק ד' והזמן ימשך לתנועה והיו התחלות אלו דברים הפועלים להם ימשכו קצתם לקצתם ר"ל שקצתם סבה לקצתם והיה הכעתק * ר"ל תנועה האבה * אשר יפעל התנועה ימשך אליו העתה כמו שימשך הזמן להעתקה * והכלל העולה מהאמרים האלה כי הזמן במשך אחר התנועה וימשך אליו העתה * ושהתנועה מחודשת לפי שקדם אליה הדברים שדרכם להתנועע * ואם התנועה מחודשת הנמשך אחריה שהוא הזמן איך יתכן להיות קדמון * והנה מצד השכל גם כן יחוייב זה שאם איך הדבר שדרכו להתנועע במצא בפועל וקדמה התנועה בפועל מי יהיה המתנועע שיצדק עליו גשם תנועה ואם רץ על כדחך היא מחודשת שכבר קדם הדבר שדרכו להתנועע וכבר דברנו בזה כמה פעמים ואם כן יחוייב שאחר שהתנועה מחודשת אמילא משמע שהזמן מחודש והוא מכלל ההווה המתחדשות על ידי פועל כמו שאמרתי * ועוד שהזמן מציאותו מבוטח וזה כי העתה הוא תכלית מה שצבר וכבר עבר והלך לו ואין לזמציאות * והעתה התחלת וראשית העתיד ועדין לא היה כי עדין לא בא לעולם אם כן אינו במצא וכמו שאלף אלפי בקורות לא יעשו קו אחד כן אלף אלפי עתים לא יהיו זמן כי הוא כבקודה * ואם כן הנה מציאותו מבוטח ובן כתב ארבעה בפרק הנזכר במאמר ב' פרק ראשון ואמר זה לשונו והדברים אשר יסופקו בהם מציאות הזמן שבי דברים האחד מהם כי הזמן יתחלקו חלקיו אל עבר ועתיד וכל אחד מהם בלתי במצא וזה כי העבר כבר כפסק ונשלט והעתיד אינו עדין * וכל מה שחלקו אינם במציאות הנה הוא בלתי במצא * אם כן הזמן אינו במצא * והשני כי כל בעל חלקים הנה אם שימצא חלקיו יחד כמו הקו והגשם * ואם שימצאו קצת חלקיו לבד כמו האילן אשר יוציא פרי אחד ופרי הזמן * ואם יהיה הזמן במצא יחוייב שיהיו חלקיו במציאות באחד מאלו הנדדן * אמנם הזמן אין מציאות לחלקיו באחד מאלו הנדדן לפי שחלקיו אם שכבר כשלמו * ואם מה שהוא אפשר שיהיה לבד פי' העתיד שהוא אפשרות לבד שיהיה והעתה והוא הרמז אליו בהוה אינו חלק מן הזמן * וזה כי יתחייב שהחלק שיהיה המשער לכל ויהיה הכל מורכב ממנו פי' מלשון שיעור כי ברוך מעורים יהיה כל * והזמן אינו מורכב מן העתה כמו שהקו אינו מורכב מן הקדויות ע"כ * ובה

הנה ידיעת הדברים באמיתתם הם מה שידעו מזה סבותם • והוא מה שיתחייב מידועתו
 'דיעת דבר אחר • ואם העולם קדמון והיה בדרך חיוב והנה נתבטל זה בפרק ח' בכמה
 ראיות • ועם כל זה כאמר להם הכה יחוייב שיהיה מחוייב כמחייב כי מאתו יבא וכתחייב
 ממה שיחייב מציאותו והוא מחוייב המציאות קיים ועמל בעצמו ודלו בעצמותו למציאותו ואינו
 בדרך לזולתו וזה דבר ברור בפשט • ואם כן איך יבדק שיחייב ממנו דבר מסופק מציאותו
 ותע שו ממנו יתד תקוע במקום כאמן לתלות עליו שאל דבר כוזב מדמה ומהתלות • ותשאל לו
 הזמן ותאמרו או שיהיה האל מחודש או שיפדר הזמן שבו הקדמות והוא בלתי אפשר • ויהי
 מסכלות ידיעתכם פירוש קדמון כי אין הרצון שיקדם בזמן כי הזמן מכלל הכבראים אך רוצה
 לומר שלא קדמו אחר זולתו ותחפיו עליו כזבים באמורכם שהזמן ארוך ודבק עמו כזוהר למרגל
 • וכאם לא • ולא דעת ולא תבונה לאמר הכה מכויר שהזמן מקרה מן התבונה •
 וכמשך אחריה • והתבונה נמשכת אחר המציא הדברים שדרכם להתבונע והם
 הנלגלים והשמים והנה קדמו להם האמר והזורה שהורכבו מהם וכריכים למרכיב שירכיבם •
 וקנה קדמו לזמן כמה דברים הרכבת השמים • והדברים שדרכם להתבונע • והתבונה
 ותחפיו על אלריכם שאל דבר כוזב לדמותו לעבין מסופק מציאותו עם מחוייב המציאות
 ית שמו • ועוד כתב על ספקות הזמן והעתה • באמר ד פרק ב' על ההוא אשר
 יקראו העתה • ומה שבו ספק מקום העתה • כי כאשר נראה מהעתה שהוא המנדיל
 והנכול בין העבר והעתיד כשהכחמוהו שהוא כמציא • הכה מציאותו לא ימנע מנ' עניינים •
 אם שיהיה אחד בעצמו קיים לעולם • ואם שיהיו רבים ושיהיה אחד אחר אחד • וזה על
 ב' מינים • אם שיהיה הקודם מהם והמתאחד אחד • ואם שיפסד אחד ויתהוה אחר •
 וכמנע שיתהוה אחד קיים בעצמו וזה לב' עניינים • האחד מהם כי העתה הוא
 תכלית הזמן שעבר • וכבר נקח הזמן כעל תכלית משני קצותיו כמו שהדגש והשנה • ואין
 דבר מתדבק בלתי כעל תכלית שיהיה לו מדה • בין שיהיה מתדבק בזה אחד כמו הקו או
 בשני בדדי' כמו השטח או בג' כדלין כמו הנפח • ולזה אי אפשר שכלאמר שהעתה הוא התחלת החדש
 והוא העתה אשר הוא תכליתו • וכאשר היה זה כן הכה העתה אינו אחד עומד בעצמו •
 פי' כי העתה של ראש חדש אינה העתה של סוף החדש שעבר ואינו עומד בעצמו •
 והשכי שהדברים אשר יאמר בהם שהם ימנעו יחד אמנם הם הדברים אשר יהיו בעת אחד ואילו
 היתה העתה אחד עומד בעצמו והיה מה שימנע היום ומה שימנע בעתה אחד אלף שנים אחד •
 וזה נמנע • פי' שאחר שהוא אחד עומד בעצמו קיים לא ישתנה משינוי הזמן •
 וכן נמנע גם כן שיהיו רבים שימנע הקודם מהם והמתאחד יחד לפי שאי אפשר שימנעו חלקי
 הזמן יחד אלא אם היה האחד מקיף על השני כמו הזמן הארוך אשר יקיף על הזמן הקצר •
 בזמן השנה אשר תקיף על החדש וכו' • וכאשר נמנעו אלו הנדדין הכה לא
 ישאר אלא שיתהוה אחד ויפסד אחד • ואמנם אם הכחנו כן לא ימנע העבין מאחד מארבע
 חלוקות • אם שיפסד הכפסד מהם בעתה • או בזמן • והנה אם נפסד בעתה •
 הכה לא ימנע הפסדו או שיהיה בעת עצמו • ואם שיהיה בעת זולתו • ואם יהיה בעת זולתו
 לא ימנע שיהיה בעת אשר ימשך אלו העתה • או כמה שאחר ימשך אלו • וכמנע שיהיה
 בזמן לפי שהוא מחוייב שיהיה מה שאין לו חלק

בבזר אלהים זרק חמשה עשר

פס מה שיש לו חלק. • **פי' עם הזמן שמקבל חלקו ר"ל שחלק העתה עם הזמן ויחוייב שיחיה מתחלק.** • וכמנע שיהיה חופסד בעצמו • רוצה לומר לפי שהוא בעת הזה כמנע • והנה יהיה נמצא ונפסד יחד וזה כמנע • וכן כמנע גם כן שיפסד בעת שימסך אליו כי הנה לא תדבק העתה בעתה כמו שלא תדבק הנקודה בנקודה • ואמנם היה אפשר זה אלו הדבוק • ועוד פיהו שני עתים יחד • וזה בלתי אפשר • וכמנע גם כן שיפסד בעתה אחרת אשר אחר העתה שימסך אליו לפי שהוא היה נמצא ביניהם ועמם והנה אלו הדברים אשר יספיקו במציאות הזמן והעתה עכ"ל • וייתחייב מזה שהזמן אין לו שום מציאות בפעל כי מה שעבר מן הזמן כבר גבר ונעדר • והעתיד עדין הוא בעדר כי עדין לא היה • והנה אלה הם חלקי הזמן העבר והעתיד כי העתה כבר אחר שהיא מנעית במציאות • והנה דבריו אלה יש בהם ארסיות מראשו ועד רגליו לכל מראה עיניו מעייני דבריהם • כיותיחייב מהם שאחר מהעתה איכו במנע איכו מופסד ואין לו ראש וסוף כי אם העתה • והעתה היא סוף וזמן העבר וראשית זמן העתיד • והעתה אינה מנעית פי' על כל פנים אין העתה קיים בעצמו ועל כל פנים יקדמם העבר ויחוייב הקדמות • אמנם לשכר מתלוצצות עול אומר לו הנה אתה מודה שהדבר שדרכו להתבוע קדם לתבועה כמנעית כמו שכתבתי כמה שעבר כמה פעמים והנה כשיוקדם המתבועה לתבועה בפעל הנה אותה העתה שהתחילה בו התבועה אחר שהיה נמצא המתבועה • אין לה עבר כי עדין לא היה זמן כי אין זמן כי אם בתבועה • ואין עתה כי אם בזמן והנה על כרחך תמנע אתה שאין לה עבר • והיא תחילת בריאה שמים וארץ • ועוד שאחר שנתהווה אחר הדבר שדרכו להתבועה הנה הוא נחודש בערכו על כל פנים והיות הדבר מחודש וקדמון בלתי אפשר • ועוד כאמר לו שהנה כתבאר למעלה בראיות ברורות שהזמן מחודש והעתה בזמן • וכל מה שיחוייב בזמן יחוייב בעולם • כי העולם בזמן • שאם אין זמן אין עולם • ועל זה אמר במאמר ק' כלל א' פרק ראשון מי יתן ויארע אם בתחדשה התבועה הראשונה אחר שלא היה דבר מתבועה כלל וכדכחו שכתבנו לשוננו למעלה הנה הוא מסופק גם כן אם העולם קדמון או מחודש • ואחר שהשמים מורכבים מחומר וזורה ומציאותם הרכבתם וקודמים על כל פנים לתבועה הנת יחוייב שהיו מחודשים או כדעת אפלטון רבו • יש מי ש' או כדעת המורה יש מאין • ואחר שהם מחודשים להיותם מורכבים ממילא משמע שהתבועה שנתהווה מהם היא מחודשת • שהם קדמו למציאות התבועה והזמן בתבועה וכמסך ממקרה התבועה • והנה הארכתיו בזה כי זה להם מגדל עז וזר מחסה חסיו בו וכל ראיותיהם וטענותיה' הם נמשכים אחר הזמן כי אין אפשרות לדעת אמתות העולם כי אם בחקירה וחקירתו בזמן • לכן היה מוכרח ויחוייב שידרש ויחקר בזמן וזה הדרך הלכונה • ועל כן הארפתי בענין זה ולכפול הדברים כפל ענין במלות שונות לשום הענין כדי שיוכן להודיע לפני האדם כי שם הבהרת • ודברתי בזה בחסר הסיגה ידי ולדי אבי היום בעזרי ועמדי להעמידני על עומדי •

פרק יז **לפי שחודש העולם פנת יקרת מחורבתו הקדושה אשר בו יתקיימו האותות והמופתים כמים וככלאות ששעה עמנו ועם אבותינו ביציאת אנשים וקריעת ים סוף וירידת המן והשלל וכל זה יתקיים בחודש העולם • כי אם העולם קדמון לא ישתנה ולא יפסד •**

כבוד אלהים פרק ששה עשר ל"ט

יתנו כמים מכת לא תאלץ עולם כמנהגו וכו' • על כן אמרתי להביא עוד פרק אחר על מה
 שכתב למעלה בחדוש העולם • ואת חיל ואומר שדעתה ששמים הסגורים קדמונים בבת לא
 סרו ולא יסורו לעולם • וכאמר להם הנה אלו הגרמים שאמרתם או הם נחים או נעים וזה
 החלוק מוכרח על כל נעים כי הוא לקוח מן החיוב והשלילה • והנה השני חלקות האלה
 במכנים ובעלים ויחוייב מהעולם בטול עצמתם באומדן שהעולם קדמון • וכקדים לזה ב'
 הקדמות • ההקדמה הראשונה שהגרמים קדמונים שהיו או נעים או נחים • והראיה על
 זה כי הנשגב לא ימנע מהיות לו מקום מונבל מקיף אותו • ואם יהיה כח ושקט כמקומו
 המקיף אותו הנה הנשגב נח • ואם לא יהיה כח כמקומו הכח הוא כצוית חייב מזה שכל נשגב
 או שיהיה כח או כצו • ההקדמה שנית שהגרמים הם כלתי כחיים מוזן קדמון כלתי תכלית •
 וזה בהודאת בעל היכנסה העולם קדמון ויקיימו ויאמתו זאת ההקדמה • וזה לפי שהם מחייבים
 מהיותם תכונת הנגלים ואומרים שהם קדמונים וכן הקפת השכנה כוכבים הנכונים ואם כן
 יחוייב בהכרח שכל הגרמים השמימיים וכן וולתם מה שלמטה מהם אינם נחים מוזן קדמון כלתי
 בעל תכלית ושהעולם קדמון • ההקדמה השלישית שהגרמים לא היו נעים מוזן קדמון
 בבת • והנה בזאת ההקדמה הוא הויכוח וההכחשה • וכעת המחקר יקל האדם או יקר •
 ועל זה כביא ראיות מופתיות ברורות וטובות ב' • הראיה הראשונה ששמות התכונות
 נאמרות הוא העתק הדבר מעבין לעבין • והתכונה יקדם לה העבין אשר בעתק ממנו א'
 מה שאליו ואם כן כמה שדקה התכונה ואמתתה יתחייב שיקדמה עבין אשר קודם לה • כמו
 שאמר ארסטו בדרך התכונה שהוא שלמות למה שדרכו שיתבונע מזה שדרכו שיתבונע ואשר שהיה
 זה כן הנה כבר יחוייב שכאשר כמבאת התכונה שימאז הדברים שדרכם שיתבונעו שתהיה להם
 התכונה שלמות • ואמרן ראשד ר"ל שיתחייב שכאשר פאכזת התכונה שימאזו המתבונעים
 כפעל שהם קודמים בטבע על התכונה • ואשר שקדמונות וולתה היא מקודשת • והתחבר
 שקדמות והחדוש כמכע ואחר שקדם לה דבר אחר הנה הוא מחדש וזהו הדרוש • הראיה השנית
 שכאמר לא ימנע שיהיה בקדמות דבר מחלקי התכונה או לא • ואם לא יהיה בקדמות דבר מחלקי
 התכונה יחוייב שלא יהיה מחלק התכונה בקדמות והם מורים שהנגלים קדמונים מתבונעים
 בהקדם ואם לא היה מחלקי התכונה בקדמות היה תכונתם מחדשת ר"ל שאם אין תכונה
 אין עולם ויחוייב חדוש וזהו הדרוש • ואם ימנע חלק מחלקי התכונה בקדמות • הנה
 החלק ההוא או שיקדמו וולתו או לא • ר"ל שיקדמו מהתכונה וולתו • או שיהיה חדשו עכמות
 התכונה בעצמה • ואם היה שיקדמה חלק אחר יחוייב שיהיה הקדמון הוא אשר קדם לו
 ולא הוא וזה כלתי אפשה שילך לכלתי ב' כי הוא מתחלק וכל מתחלק אינו כלתי ב' • כמו
 שיתבאר בהאיה השלישית • ואשר שיש לה תכלית • יש לו ראשית • ואם לא יקדמו
 דבר אחר הנה הוא ראשון לכל התכונות • והנה יש התחלה לתכונה כתיוב • כמו שהוכחנו
 שימאז בחיוב הדבר שדרכו להתבונע כמו שקדם כמה פעמים • הראיה השלישית הנה
 הזמן מתחלק לזמנים שנים וחדשים ימים ושעות ודעים כי כלם מחלקי הזמן וכל מתחלק יש לו
 קבצה ואינו כלתי ב' • והמופת על זה כי לו שערנו קו כלתי ב' • ולקחנו חלק
 מחלקיו אהיה שהוא מתחלק • הנה על כל פנים יקום שאר מן הקו החלק שלוקח מן הקו
 הסוכר • ויתחייב שיהיה חסר החלק שלוקח ממנו • והוא פחות מזה שהיה קודם

בבור אלהים פרק שזה עשר

הלכותיו וכאמר שכשאר בלהי בעל תכלית. עוד חזרנו והוספנו עליו החלק שלוקח משם וכשאר בלתי בעל תכלית גס כן. והעקר לפי שיחוייב שיהיה השלם והחסר שנים וזה לא יתכן. אם כן בעל תכלית. אחר שהוא מתחלק וזה ראוייה מופתית אין ספק בה.

ראיה רביעית כי יס קדמיה התנועה לדבר שדרכו להתנועע במציאות הנה קדם דבר שאין לו מציאות כי מציאותה תכונה ואם אין הדברים שדרכם להתנועע ואין גרמים אין מציאות תנועה. והיא בעדרת. והעדר אין לו מציאות. ולא יבדק עליו לא שם קדמון ולא שם מחודש כי בעדר היא. ואם במציאות אחר הדברים הכולל היא מחודש ובעלה טענתם.

הראיה החמישית שהמציאות כלל או הם מחוייבי המציאות. או אפשרי המציאות. וכבר ביארנו למעלה בדרך ג' ראיות ברורות מוכתרות שאין מחוייב המציאות כי אם השם ית' שמו וכל זולתו מן המציאות הם אפשרי המציאות וכל אפשר המציאות הוא עלול וכל עלול מחודש ויש לו ראשית גס אחרית וזה הוא הדרוש:

פרק יז בתנועת הנגלים. התנועה תמנא במאמר הכמה ונמאמר האין ובמאמר האנה יתנועעת ההויה. והתנועה הוא באת הדבר מן הכחאל הפעל.

והתנועה או שפיהיה רכובית בתנועת הכ"ה שמתנועעים בדרכו. או טבעית שמוסף בשלטה מרחקיו כחמח האדמה ונדול ותנועת הכ"ה הפשוטים בטבע שהם מתהפכים ופועלים קצתם בקבועם והמנסע תנועת האנה או היא הכרחית או רכובית. הכרחית כמי שיוצא אבן למעלה בכח הכרחי. ויורדת למטה בטבע לשוב למרכזה. והתנועה הרכובית פעולתה מיניה וביה ר"ל שהוא בזולא קונה לו זוכן הטבעית כמו שמבואר בשמיע הטבעי מאמר ר"ל כלל ג' פרק א' בדמיו. כי פעולת השם למעלה וירידת האבן למטה לשוב למרכזה הוא טבעית זכן צמח האדמה. ותנועת הכ"ה טבת תנועתם הוא השם הטבעי שבהם. או הקבץ החמדת וישמשו אותה המרגות והשתאוף וכולם בו ואינם חוץ ממנו. ועל זה הדרך תהיה תנועת הנגל מביה וביה. וזה כי לא ימכע מהיות לו מביע גשמי ותהיה תנועתו הכרחית מכה הכרח הגשם המביע. ודע כי בתנועה זאת תנועתם המיוחדת בהם אשר היא ממערכ לבד מורח כי תנועתם מחודח למערכ היא הכרחית מכה נגל לחלק. ואם יהיה מהכרח מביע גשמי הנה כל מביע מתנועע וברוך גשם אחר להביעו ושה ילך לבלתי תכלית סקר. וזם כן עכ"פ יעמיד במביע הראשון. והנה המביע הראשון במאמר וכו' כי הוא ית אינו גשם ולא בח גשם כמו שביארנו. ותנועת הגשם ברוך לגשם אחר כמוהו ויביעו כפי שיהיה. אם כן תנועתם בשבת הכפריים המשפיעים עליהם ותנועתם בשם הכפריים כאשר יתבאר ב'ה' ואם תאמר שהוא לבד סגוליי בהם בתנועת הברזל למציאותים והוא הדרך המושך הברזל הכנובא פים בוף. הנקרא בערבי בחרק לגיש עד שהשפיעת השמים כותופרים לו חותיהם בחבלי זמורות ושל גנוי ושל דקלים לבלתי שונים מביא רם מבחן והסב מפניות האחר מכפנים ואחר מבחן והפנימיות יש לה מסמרים תקופים והאחרת שעליה קרשים תפירים בחבלי זמורות וכו' ליראתם כשהם עוברים אבל הרי אפשרתן כן וימשך הדר המסמרים של ברזל ותפרק לוחות הספיכה ויטענו כים. ויתכן שגם זה כיה וזה העקר לפי שהלוי היה כך היו מתנועעים בקו ישר לפנה אחר לבד למכה הדבר הסגולי ואם הוא מביה וביה אינם נעו ככ סגוליי המביע אותם

הלא תראה מחט הספכים שישתמשו בו בספיכות הנקרא כלצו פישל"א וכלשון
 תגור קבלה באימה * והנה הוא מהאכן הכו' והוא מתכוונת תמיד לחדות מושבה ומורה
 באכזב הקטב הדרומי רוצה לומר ראש התלי * ואם יקיפואותה לכל הנדדים תשוב למקום
 שתורה בו כטבע וסגולה * אמנם הנגלים סובבים והולכים ולא ימחו כלל והקפותיהם
 סובבות יש מהם שהוא סביב המרכז ויש סוף למרכז ויש נגלה הקפה וזולתם מהנגלים שכל אחד
 ואחד יש לו תקועה מיוחדת לו ואיך יבדק היוותם מתכוונעים בסגולה שבהם * ואם תאמר
 הנה עין בעין נראה הנגל שבספינה המעלה מן הים הדברים הכבדים ביותר שאדם אחד מביע
 הנגל והוא כיב במקום אחד בדריסת כף רגל לבד * וזה כי בדריסתו דוחה חלק הנגל
 שכנגדו ואותו החלק דוחה גם כן החלק שכנגדו וכן כל חלקיו וחזורים חלילה כמו שתראה ויתכן
 שגם תבונת הנגלים הוא כן בסגולה והחלק האחד דוחה לתמונה וחזורים חלילה לעולם * שכל
 מהם יהיה לו מביע בל אחד ויביעהו * מי הוא המביע * באמר לי שלא ימבע או שיהיה
 זה הדבר המביע הכו' בתוכו או חוץ לו ואם תאמר שהוא חוץ לו לא יתכן לפי שהנגלים כנגדי
 כגלים קעוריותו של זה הוא תוך גבוכיות חנינואין כי כיהם פפאי כלל ר"ל מקום פניו ובעת
 שיתבונע התחתן ישתנה הכסחיות שכנגד ויבטל התבונה ועוד שאינם שוים בכמותם ובאיכות
 מתבונעת עד שימכן והאם כן הוא שרר * ואם תאמר שהוא בתוכו זהו שאנו אומרים שתבונתו
 בחשק * ור"ל בחשק כי כל איש משכיל מתאזהר לעלות במעלות וחסד להדמות למי שגדול ממנו
 במעלה והיות הנגלים משכילים כי אמר ראי' אותם שמשטרם בחרץ והנה הם שוערים על הדומם
 והנזמח ועל הכ' ועל האדם והאדם משכיל וכל הע"ם מתבונעם בדבון ויש להם בחירה ודבון
 ואיך יתכן שהפחות ששוערים עליו ומוכרת ממזלו יהיה לובחירה ודבון והשוער המעולה בגשם
 וגורם נכחי יהיה דומם בלי בחירה ודבון * ואמנם אמרו שתבונתם בחשק לראותם כי כל
 תבונה דבוכיית או שתהיה להשיג המורנה והערב והאהיב לו שחפץ בו * או לדבון מן המביא או
 המזיק ומי שהוא שכי לו ומבאש רעתו והנה בתבונת הנגלים אין גם אחד מלא אלא סובב וחזור
 וסובב למקום שהיה שם בתחילה וחזור וסובב למקום עצמו * וישעל בארץ פני המקום הכיב בו
 ויחוייב לתת לוה הסיבה עכ"ל ועל ממונמרו שסיבת תבונתם בחשק * והחשק הוא שכל משכיל
 חושק להשלים עצמו ולעלות במעלות השלמות ובראותם כי הנגלים משפיעים עליהם חושקים
 גם הם להשפיע לזולתם להדמות להם וישפיעו על הארץ מטובם בסבת תבונתם אשר בכמה
 יתהווה כל פעולת הנמצאים אשר תחת כל השמים ועל פיהם כל ריב וכל געגוע טוב לבית
 ישראל וממנו תבואות שמש וממנו גרש ירחים כפי מה שיחוייב מתבונתם ומשטרם
 ואברהם אבינו עליו השלום אמר ה' אלדי השמים וכו' הוא ישלח מלאכו לפניך וכו'
 וכוה די בזה הקבד * והשכלים הנבדלים עלולים מן העילה הראשונה והוא
 משפיע עליהם תמיד כי הוא השם יתברך שמו ויתעלה פועל תמיד בפעל * ואין בו דבר
 בכח כלל * והכל תלוי בו והם נריכים אליו תמיד כמו שביארכו בפרק ששי וכן
 תקנו רבותינו עליהם השלום אכפי כנסת הגדולה בברכת יובר * ואמרו המחדש בכל יום תמיד
 מעשה בראשית * ובדקדבני מורנו הרב המורה בדיק עליו השלום באמרו ואם יעלה על
 הדעת שאין כל הנמצאים מלכדו מכוואים הוא לכדו יהיה מכוו לפי שמכחותיו אינו תלוי בזולתו
 ויביב שבהעדרו וסיה בעדר ובהכחל האשר יתבעל הוא * ולזה

כבוד אלהים פרק שבעה עשר

לזה ר"ל להיות אחרים • המציאות וכל המצאים נריכים לו • והוא יתברך שמו אימנריך להם ולא לשום אחר וולתו ולפיכך אין אמתית שום אחד מהם • ואמנם הם בטלים כניטולו להיות שלשלת המציאות כדכחו הקדמוס וכבר הארבעה בזה בעדן • ישתבח ויתעלה שמו לעד אמן •

פרק י ח

אחר שהגדלנו להם המעוררים ממכרד חכם חדשים בחכמה בתבונה ודעת בכל מה שבת מהפנת שיתכן • ובעל השלם יורה על שלמות הפועל ופועלו העולה הר"ס • והוא המעשיע הראשון • זה שמו והם מוספעים ממנו והם פועלי אמת שפעולתם אמת ולא יצדקת נפקות וזמן הכדק לא יכא רעע ומן הטוב הגמור לא ינא רע והם מובדלים מן החמר העכור מתנגד האיכות ולרם חמר בעצם השמים לטוהר ועליוס נגדלים להם יקרא נפש הגלגל • והם הכקראים השכלים הנגדלים • והשכל הוא הטוב הגמור שהכל יספעה • ואם כן מה הוא הסנה הפועלת שדנא מהם פעל מקולקל • כי יש צדיקים שמוגיפ אליהם כמעשה הדשעים • ולהפך • ואין מכלים ואין אמתו יודע על מה צדיק ודע לו דשע וטוב לו • וזו דעה חולה ורבה היא על האדם • ואינו לחקור על זה ולדעת על מה זה ולבחין מה אשכ שכלי דבר • ידוע כי השכלה הזאת ארוכה מארץ מדה ודחנה מציים • והיא המירנת רבב משיב חכמים אחר ודעתם יוכל • ולא מצאנו כל אנשי חילידיהם והדבר אין בהם וירגבו באקליהם ויכלו בהכל ימיהם וכל החכמים ותלמידיהם לא מצאו חזון במעניהם • ומה שאפשר לומר על פי האמת והכדק כי השמים כנדאו כשפע אלרי וסודר בסדר צבון חק נתן לא יעברנו לא יחלצנו ולא ימיר אמתו כי אם להכרח צדק כשיצא בוראם לשכונתו כפי רצונו • וזה בזמנים רחוקים כי גדל מעלת הטבע לפני אלדים ולא בכל זמנא וזמנא מתרחים כסא • והנה תולדות בני אדם למשפחותם כפי עת הורתם ולדתם יגדו עליוס היום ושר השעה לא יחסר ולא יעדיף שכן גזרה ידועתו שיהיה משטרם בארץ ועל פיהם יהיה כל ריב וכל בנע ויגזרו עליו מה שיארע ליכל ימי נבא • וזה הסדר המתקן כל ימי השמים על הארץ • וכן דעת רזל והנה כמה מאמרים בתלמוד אורים על זה ואמרנו ברי קיי ומזנו לא בזכותא תליא מלתא כי אם במזל וכו' וכן באסכת שבת האומר דא תליד וכו' וכן אומרים מהצער שהיו לצדיקים ע"ה כפרכתם כדאיתא באסכת תנכיות פרק מאי סדר תעניות אחר רב יהודה אחר רב ככל יוס בת קול יוצאת מהר ח רב ואמרת כל העולם כזן כשכיל חכינא בני וחכינא בני די לוקב חרובין מערב שבת לערב שבת וכו' • וכן מעשה רבי אלעזר בן פרט הוה דחיקה ליה מילתא טובה פ"ה עני ביותר עבד מילתא פ"ה הקיז דם ולא הוה ליה אידי למטעם אשכח בראי דתומא פ"ה אבא שום שרא לפומיה • הלש לביה אמת לביתיה עייל רבנן לשוילי ביה אשכחיה די באים חזויה דכבי וחייך וכפיק צוניתא דבורי מאפותיה פ"ה מאגחו כד איתער אמרו ליה רבנן מאי טעמא חכבי מר וחייך וכפיק צוניתא דבורא מאפותיה אחר להו חזאי שכינה ואמרי קמיה עד איומת אידי ברו וזיל בהאי דוחקא אחר לוכיא לך דאחר ביה לכו ליה עלמא והדר אבנייה אפשר דאחרית בשעתא דמוזכר וכו' • יעוין שום שום לך עינים תבין • וכן מעשים רבים וככדוים מפוזרים בתלמוד לפקוח עינים עורים • וכן ברא הא' את לכל מין ומין כדל אחר כפי דעת קצת מן החכמים לשמור צורת מינו • וא' שכדל אחר ממנה על הכנראים והוא שומר צורתם ואין דרושנו בזה אלא שהכל מחכמים שיש לו כדל שומר צורתו ושומר מן האקרים המתרגשים

לכא לעולם מזה הנכבד כפי מה שאפשר לטבעו ויש אומרים שכל אחד מאישי בני אדם יש לו כדל מיוחד לו לשארו ולזה בוטה דעת רזל ואמרו אין אדם נוקף אנכבו מלמטה אלא אם כן מכריוס עליו מלמעלה וכן אמרו אין לך עשב מלמטה וכו' ובעירוש אמרו שבעת ההריון המלאך לוקח אותה הטיפה למעלה ואומר טיפה זו מה שהא עליה עשיר ועני וכו' ואילו בדיק ורשע לא קאמר והנה המלאך הזה הוא שר השעה ומה שיגזור עליו מטוב ועד רע כפי עת באו לעולם ומי יחסיס אותו לא ית שמו ויראה שזו הדעת הוא דעת אמתית שכן אמר הק"ה לירמיהו עליו השלום כערס אכורך כבטן ידעתיו וכערס תבא ארסם הקדשתיו והם שתי עתות שימנא בהם האדה והם עת ההריון ועת הלידה וכן אמר איוב יאבד יום אולד בו והלילה אמר הודה גבר ולקח לילה לסיות רוח הביאות וההריון בו ועל משטר הכוכבים תקנו רבותיו אכסי ככסת הגדולה במוסף ראש השנה ואמרו ועל המדינות בו ואמר איזו לחרב איזו לשלום איזו לרעב איזו לשובע ובריות בו יפקדו לחיים ולמות כפי משטר הכוכבים ודבר זה כתוב בתורה שכו בכביאים משולם בכתוב מוסכם מחכמי התלמוד כתוב בתורה לי כסם ושלים לע"ה תמוט רגלם וכו' שכו בכביאים אמר ירמיהו ע"ה סימן כא ועבדו אותו כל היום ואת כבו ואת בן כבו עד ע"ת בא את ארצו גם הוא ועבדו בו גוים רבים וכו' בכתובים אמר במזמור ק"ה על יוסף בן יעקב עמו בככל רגלו ברזל באה בפשו עד עת בא דברו אמת ה' כפרתהו יואצר שלמה המלך עליו השלום לכל זמן ועת לכל חפץ וכתב כ"ה עתים ואמר כי לכל חפץ יש עת ומשפט וכו' אמנם היותו מוסכם בין החכמים אמרו במדרש קהלת לכל זמן ועת לכל חפץ זמן היה לו לאדם הראשון שיכנס לנן עדן ויכניסו כנן עדן וזמן היה לו שיבא משם שבאמר ויגרש את האדם וכו' זמן היה לו לנח שיכנס לתבה שבאמר בא אל התבה וכו' וזמן היה לו לבאת שבאמר בא מן התבה וגו' וזמן היה לאברהם אבינו ע"ה שיכנס לו המילה שבאמר ואתה את בריתי תשמור וזמן היה לבכיו להמול מהם שימולו בשמי מקומות אחד במדבר ואחד במדבר שבאמר כי מולוים היו כל העם היוצאים וגו' ועת לכל חפץ תחת השמים זמן היה שתפתח התורה לישראל אמר רב ביבי זמן היה לאותו דבר שיהיה בתון למעלה מן השמים ועכשיו יהיה בתון למטה מן השמים ואיוזו תורה שבאמר וידבר אלדדים את כל הדברים האלה לאמר הבה מזה המאמר וכן מה שאמרו עם היות שזה המאמר נריך למודעי כי איך יהיו מכותיו בעת כתיבתם תחת הזמן בעת קבוצ מן המערכה אשר לא בדת ואכני מן המערכה כסתי בדברי אלדדים חיים האלדדים אם לא שבאמר בזה כפי מה שגזר חכמתו ורעתו הקדומה ובוזן לבות וכליות אלדדים דיק ובאור המאמר בלב האומר ואין מקום בזה לפשפש בזה הקיבור יהודיע מה רוב לומר מהן שימולו בשמי מקומות וזה לפי שכומו במדברים ולא פרעוומל ולא פרע כאילו לא מלוהם נריכים להמול שנית וזה המאמר קשה להולמו כי כל דבריו שהביא הם מכות מלך עולם לעשות כרצונו והוא ית שמו איכות תחת המערכה כיהוא בזה וכבראו ויעמידם לעד לעולם ועוד כי מעולם לא ככנס אדם לנן עדן כי שם נוצר וא"ת והא כתיב וישם שם את האדם אשר יבר בשאלהו ואכה יברו והביאו לנן עדן ולמה הביאו ועוד כי הכתוב אומר וישם שם ולא אמר ויבא שם ומה שכתוב עד שוכך אל האדמה כי ממכה לוקחת אין מכאן ראיה שגן עדן הו' הוא באדמה וזה ככו ליום המיתה ואם כדנה לכאר המאמר הזה ומונאו ומונאו לכל פימיתיו אעזר

כבוד אלהים פרק שמונה עשר

אפשר שיאריכו הכדים ויראו החונה • אמנם אני לך דבר אמת • שיתכן שכל ללמדנו
 פינה יקרה ורבה מתורתנו הקדושה • והוא ששם היות עבדים משתכח' בזמנים מכמה גוונים לא
 כתחדשה שם ידיעה כידיעתו • ולזה השמויים הם כפימה שגזרה ידיעתו הקדושה • ולהבין
 זה אתן לך משל שיקל הכתי • דרך משל מלך אחד אומר לעבדיו יום פליגי • אעשה משתה
 לכל שרי ועבדי ויום פלוגי אצל כלוד ביד ויום פלוגי אתן להם מכות • ויום פלוגי אשוב לביתי
 ויום פלוגי אשלח רבנים חפשי • ויעש כן בימים אשר זכר כנ' בעת בא דברו והנה לש
 בתחדשה שם חדש באלה השמים כלל כי כן גזרה ידיעתו מתחילה ועד סוף • וכן כתיב אני
 ה' לא שנית וכו' • ודעה • ולהורות על זה זכר כל הזמנים הנו' והשאר ליפות הענין ולמלא
 המשל • וכתור לענייני • וכן אמרו רבותינו אל ותקנו אכשי כנסת הגדולה בברכת
 ה' ככה תקו וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם • כי אם ברכין יוצרם כפימה שעלה במשנה
 וכן מרנל בפומיהו שתוף שך עלה במשנה • ר"ל ברכיו הקדוש וכן כתב באשר בזה מימי
 קדם • עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר בזה מימי קדם והבין זה ודעהו וילמדך להועיל ויריבך
 בדרך תלך • וכן היו הכתובים • והנה יש לרבותינו מאמר יורה על זה והוא אומר
 הנא התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמרו נתתו התנה הקדוש ברוך הוא עם הים
 שיבקע לים אל שחאמר וישב הים לבכת בקר לאתני לתבא הקדוש • וכתיב אן כל חדש
 משת השמש וזה לא יכלהו דעתי מכנימות המכין אשר כונן להשמים • והנה כתיב התפאר
 עלי למתי אעתיך לך ולבדך • ויאמר למחר ויהמר כדברך וכו' • וכתיב הנה יוכי יוכא
 מעמך והעתדתי אל ה' • תחר רק אל יוסף פרעה התל לפי שהוא אמר למחר כשחמר לו
 התפאר עליו וסבב פרעה שכבר נט' ה' וזר משטר השמים • ואמר ככל פלגי הוא חושב
 שחומר לו לאלתר ואני אמר לו למחר ואם כשלמה הנזרה תתבטל קודם נח אחר • ואמר
 העתידו אל ה' זר מהיות קלות אלהים וכו' • וכתיב ויבא משה מעם פרעה את העיר
 וכו' • ויחדלו הקלות והנדר וכו' • ובארבה כתיב ויבד מלך את המות הזה • ויבא
 מעם פרעה ויעתר אלה' ויהפוך ה' רוח ים וכו' • לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים ומי
 ישמע להם לדבר הזה • והנה יבדק זה באישים אמנם בכלל כתיב לאמר ואתכם לקח ה'
 וכו' והאמרים אלו אין ראוי לפרבם כי כבוד אלהים הכבוד דבר אלה' כמו שאמיתו וכן אמרו אל
 פועלי אמת שפעילתם אמת שהם באמנים כתב קידם וזה יבין לעד • וכן הכתובים שומרי
 המינים אחד אלו רבים ושומרי איש ב' באמנים בפקודתם וכן כיכבי לבת והמזלות ומכשדים כ'ב
 מזלות ומה שיתנו ומקבץ כוכבים המזלות אשר הם ט' דרומיות וכ"ב כוכבי ויב מזלות שיעלו
 מ' נורות כולם בחכמה ובתבונה ובעת • וכפי מה שיהיו מהשני עתים הנו' שהם עת
 ההריון ועת יביאתו לאור העולם כן יקום וכן יעשה להם לכל הנמצאיה בעולם השפל • וזהו
 ימים והבדור המתוקן מימי עולם מיום ברא אלהים אדם על הארץ • ובאשר גזרה ידיעתו
 לברא אדם ויברא אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפוח באפיו נשמת חיים חלק אלה' ממעל
 ונתן לו כח בדבריו לעשות כרצונו • והגבון אין לו בדבר כי אם האשר יעלה הרוח האדם את
 אשר היה שמה הרוח ללכת • והנה דעות בני אדם משתנים כפי רוב השנים והאקלים • והטבעים
 והמג' גים והמזגים נלמות ולא סדרים • עד שימנף הלוט הלב מורך בלנס שכסירא שחומת עוף
 קטן שכבעלי חיים יתעלף ויש מי שלבוסה יאכזר שאכשר שיהרוג הקטן שכבניו וכעזו ילד

שעשועים ולהיות שהאדם מדי כטבע ונריך לחזרת ב"א קנתם לקנתם לאוכלם ולמלאכתם ולחיותם ולכל חיותם. ויש מי שכתב חלום בקצה דבין ומוזו וכחו כנענוץ. ויש מי שלבו כלב האריה לא ישוב מפני כל וכל מי שלא ישמע אליו ישמענהו כשם הגדי על לא חמם עשה. ויש בעל חמדה ובעד והתאזה והכבוד שמוציאין את האדם מן העולם ולא יאמול ביום נקם חייב להיות להם דרך וכיחוס להישר את העם להכיל עשוק מיד עשוק ועני מיד חזק ממנו. ויש אדם שלאגורת כסף יפגע וישפוך דם כפי בלא דבר. ומהם אכשי אמת שיכאי בעד והאמת אזור חלבו. ועוד שכפי שיכוי הזמרים ומאורעותיהם מהאויבים והאהובים וכפי שכוי האקלמיה יתחלפו וישתנו דעות ב"א ועל זה גזרו דעות ב"א להקים דת ביניהם ולשום עליהם שוטר ומושל לכוף ולהמית למי שיעבור על דבריה ברית והדת המוסכם ביניהם ולהחזיק בדרך המתקן ביניהם. וכאשר בחר ה' בעמו ויקחם להחל כחלתו ויתן להם פקודים ושרי' ותורת אמת תורת ה' תמיהה מחכימת תתו ויזכו ויאמר לויתמוך דרכי לבך שמור מציתי וסיה ולהחזיק חלק אלוד ממעל כרי שיכילם עולם הכשמות בכח סגולתי. ר"ל שבעשייתם יש סגולה אלדית. כדכתיב להכחיל אהבי יש ואזכרותיהם אמלא. ולתת שכר טוב לעושי דרכיו. ועוכם מרוקשה לעוברי רכבו. וגזרה חכמת השכלתו קודם מפעליו ומאז שאם ייתן סדר לבחירה מאת ה' מן השמים ולהסיר הבחירה מהם לא יאמר להם עוד דין שכר ועוכם כמעשיהם כי יחייב שפעולתם ומעשיהם כפי מה שגזר עליהם מן הסדר המסודר. ובעלה התורה והעבודה והמזנות וגמילות חסדים ודברים אחרים. וכתיב הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה. וכתיב הן בקדושו לא יאמין וישמים לא זכו וציוני. וכתב רש"י בשם מדרש תנחומה על פסוק ואלרי יבחק אף על פי שלא מצינו במקרא שיחד הקדוש ברוך הוא שמו על הכדוקים בחייהם לכתוב אלהי פלוגי משום שכאמר הן בקדושו לא יאמין כאן ייחד שמו על יבחק לפי שכהו עיניו והוא כלוא בבית וזהו הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו. וזה בדברים אלה ויותר מדי שאם באבות העולם לא יאמין ויבחק לו ימיה שאלא לא היה מיחד שמו עליו ק' בשאר בני אדם וכבר מצינו שיוחקן כהן גדול שימס' פ' שנה בכהונה גדולה. ובסוף כעשה בדוקי ויתכן שלמראה עיניו יראה חסיד וערום יערים הוא ולבו כל עמו ולא באמן בבריתו ובוחן לבות וכליות אלהים בדוק וכל זה להיות הבחירה בידו לטוב לו כל הימים ועשה כרצונו והנליח. ולכן גזרה ידיעתו שלא לבעל הסדר המסודר בכח ואל בחכמה בתבונה ונדעת ללכת אחרי הבחירה אשר לא כדע אם יסבנו בלכתם או אם ישארו על מתכונתם ככלום כדמותם מעשה אלהים המה. ושהכבדים ממסילות והמזלות לעומתם ישנו תפקידם ועבודתם. וכללי דתם בעבור איש פרטי ואין ככון לעשות כן לבעל הכלל בעד הפרט. ואם הוא כסה הלא שמא את לבבו באמן לפניו. שיעשה להם פלאות כמו שעשה לבח אברהם יבחק ויעקב ויזילם ה' ויוסף ויע אליו חסד וכו'. ומשה וינילני מחרב פרעה ודברים וכבדדים אשר לא ידיעתי ספורות. ועם כל זה גזרה ידיעתו שיאמר הכימוס והסדר על מתכונתו איש על עבודתו השמים ושמי השמים וכל בנאם על עבודתם ועל משאם כימי עולם. ואחר שדעות ב"א לרוב השתנותם בלתי אפשר לתת להם סדר קיים וכימוס עומד ושיאמר החלק הבכרי בידו במקומו עומד. גזר אומר כדי לתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו לתת יום מועד לכל מי שיאשנו

בבור אלהים פרק שמונה עשר

אשר האנשים איש איש מחלל אתו אשר המה עושים ויהיה להם יוסף דין וחשבון על כל המעשה אשר יעשה ולהשיב להם גמול כמעשה ידיהם וכפרי מעלליהם ולהטיב לטובים וישרים בלבבותם ואכלו וחי לצולם והמטו עקלקלותם יאכלו מפרי דתם וישוב עמלם בראשם נתבערה ובמ'ם ישובו רשעים לשאולה ולהיות ששכר מנות בהאי עלמא ליכא יחוייב שיבא על האדם כל מה שזרזו עליו חל מעלה כפי מערכתו ומולדתו ביאת הכל עשה ויפא צעתו ואם כן וחוייב שיתבטל הנמוס השמימי והכדר הכללי המתקן והמסודר בחכמה וכדעת בעבור הפרט ר'ל האיש הפרט ויתבטל שערם יערים הוא כאמור או שחטא בכלי דעת או שנכנסה בו רוח שטות כאמור כי נשטה אשתו אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות וכתב ארסטו בספר המדות מאמר ו' פרק ב' ל' וקצת הנכונים והמטכילים יהיו חוטאים עוד ואמר עוד יהיו בקראים חטאים בעבור הכעס והכבוד והדיוק ואמר עוד למטה בפרק הנו כי החוטא אשר ישלכו בו התאוות אין בו דעת כי אם פכרה ע"כ כי העושים כדורן להכעים הן מועטים מאד ובער יכתבם וכפרט אחר שנתפסו הדעות הידועות בין האנשים אשר המיוקין בהם אם כן הנפקותא מזה הפרק שאין ראוי לבטל סדר כללי רב פעלים רס ונשא ועבדו בעבור פרט שלא ידעו מה היה לו ואם נדק הנה שפרו אתו ופעולתו לפיכך אם מעט ואם הרבה יאכל וזאת תורת האדם אם כן בטל המרעומת והקושיא מעקרה ואין לומר למה בדיק ורע לו רשע וטוב לו כי הכל כפי הסדר המתקן כאמור ובתלמוד מעשיות רבים מורים על זה כמו שאמרתי קצתם לעיל ולא ישתנה סדר זה כי אם לדבר גדול לקדש שמו ברכים ולפרסם כח ידיו ויכולתו בעולם להדיע לנביאדם גבורותיו וגדול תעבותיו כהניל אברהם אברהם מכנסף האם וכן חנניה מישראל ועזריא ממוא וכן מורא יקידתא וריאל מבורא באריותא וכלל כל ישראל להוציאם מסבלות מצרים ויעש במצרים נסים ונפלאות גדולות ועל הים ובאלה רבים ונכדים כמו שכתב ביהושע המה במורד בית חורן וה' השליך עליהם מן השמים עד עזקה וימותו וכו' וכן שמש בגבעון דום וכו' וכן אמר דוד המלך עליו השלום לעושה נפלאות גדולות לנדר כי לעולם חסדו חסדו נבר עלימו ואמתה :

פרק יט חכם שם התואר לאדם שקנה חכמה ומתיאר בחכמה והתואר מקרם נרין לבושה שינשא עליו ויבטל לוולתו לקיים מצוותיו וזה נמצא בחקו ז"ת ואין יתכן ליחס לו ז"ת שם חכם והנה החכם הכולל ר' שלמה בן גבירול ז"ל במהללו הנכבד שקראו בתר מלכת אחר אתה חכם ומחוכמתך אגלת חפץ מוזמן כפועל ואמן למשך משך היש מן האין בהמשך האור היוצא מן העין ושואב מחקור האור מבלי דלי ופעל הכל בלי כלי ועם היות ששפתי פי חכם הנה זה כמה ימי שאל ממני החכם השלם כמה יום טוב אין ארוליו כ'ע שאור עמו דעתי בזה המאמר ולא אקצר באמובתי ולא יכולתי להתאפק לעבור מנותו מלהשיב ואם אין מלה בלשוני בטחוני בקונו שיערב לשמוע וכתבתי כפי מה שבראת בהכנתי ועל חסד אלהים אשים דברתי ואומר שהמשורר רנה לסנך מה שזכרנו בשאלה והשיב ואמר אתה חכם וכדי שלא יוכן שהוא ז"ת מחזיר נשם חכם כחקק שם התואר בשאר שמות התואר שהוא דבר בוסף על העצמות כמו ארוך קצר שון יקרה ודומיהם והם ממאמר האין כמו שכתב החכם בספר מה שאחר בטאמר ד' קנל קלוקו מאמר האין ואל וכבר ואמר איכות על מין ד'

עין ד' והסדברים אשר נפש כמו החכמות והמלאכות והמדות •
והתואר וזלת המתואר •
בז' • והוא מקרה בוסף על העצם כמו שהוא מתואר בשמע הטבעי ונמה שאחר מאמר פניני
 ומאמר י' • והוא התואר שאחריו שהוא מקרה לא ימנע או שיהיה הדבר הנוסף על העצם
 והוא קיום העצם ר"ל באותו מקרה המוסף עד שכל שערניו יתבטל התואר יבטל המתואר ויעדר
 מציאות העצם ההוא • ואם הוא כן יחוייב שיהיה העצם ההוא מורכב מנ' חלקים התואר
 והעצם ויתחייב שלא ימצא כי אם בהתחברם כי הרפכתו מציא ותו אחר שם יעדר האחד יעדר
 גם כן האחר • כמו הנפש המורכב מחומר ופורה כי בהעדר שום אחד מהם יעדר הנפש ואין לו
 מציאות כי אם בהרפכתו • וכל מורכב עלול נדוך לעילה • ויתעלה שמו מדבר זה •
 ואם היה שלא יחוייב בטול העצם ההוא והעדרו בסבת העדר התואר אשר הוא הדבר הנוסף על
 העצם בדרך המקרה הנשוא על העצם בחכמת האדם ד"א • הכה היות דבר בוסף על
 עצמותו שדר כי הוא פומע בחקו כי כל מקרה עלול וכל עלול קיום מציאותו בזילתו שהוא העילה
 וזה כמקע בחקו פמו שהתבנת לעיל כמה פעמים • ואם תאמר הנפש העצם המחייב להמנא
 הנוסף שהוא הוא בעצמו עצם הפועל • ר"ל שהעצם שחייב המנא הדבר הנוסף שהיה החכמה
 הוא בעינה בעצמותה עילת החכמה • זה שדר לא יתכן ששם כן תהיה החכמה עלולה
 מהעצם שחייב מציאותה ואם כן יחוייב כל הכתום לעיל • ועוד שיתחייב שיהיה העצם
 פועל ומקבל • ר"ל פועל החכמה בהיותו עולה למציאותה • ומקבל בהיותו חכם •
 והפועל וזלת המקבל לפי שהפועל פועל מבלי חיותו מקבל • והמקבל מקבל מבלי חיותו
 פועל וכמנא כאן שכי דברים הפועל והמקבל ויתחייב שפני • והדבר כמנע בחקו ית שמו •
 וכל אלה ראיה עיני ורנה לבאר שאן חכמתו בחכמת בן אדם שהחכמה הוא דבר בוסף על
 האדם המתואר בחכמה • ולזה אמר שהחכמה מקור חיים וממך כנע ורנה בזה לומר שידיעתו
 היא חכמתו שהיא עצמותו • ואין דבר בוסף על עצמו חס ושלם • וביאור זה שכל מה
 שידע האדם לא ימנע או שיהיה ידוע לו בהשגתו מעצמו כי שיהיה אותה ההשגה על ידי החושים
 פנימיים יהיו או חבויים • או שלא ידע לו מעצמו ואין לו דרך להשיג הידוע ההוא ולדעת
 אותו כי אם בהקיש אותו לדבר אחר מה שכתב • ידע והשיג כנפשו מעצמו • ואם לא
 יהיה דבר דומה לו להשיג כנפשו באופן זה • אי אפשר לגידיעתו • וכאשר התאמת
 זה • כאשר שאי אפשר לדעת איך היא הידיעה בחק הא' שמו אלא בהקיש אותה אפשו
 • כי האדם כשידע את כפשו • או שתהיה ידעתו בידיעת עצמו או בידיעת זולת עצמו
 • ואם ידע זולת עצמו אם כן לא ידע עצמו • אבל ידע זולתו • ואם היתה ידיעתו
 לעצמו • הנה היודע הוא עצמו • והידוע גם בן הוא עצמו • וכבר התאחדו היודע והידוע
 והתקיימה הראיה שהידיעה הוא עין הידוע • כי הוא ידע עצמו ושהוא הידוע ועצמו הוא
 הידוע עצמו • עד שכאשר שמו הידוע הוא המגיע בחושים כשיפסטוהו מן האחר בשכל •
 אם יהיה אותו הידוע מן הנרכים להפסע • והתבאר שהידיעה הוא עין הידוע פמו שדר
 • ויחוייב ממנו בהכרח שהכל אחד ואין הבדל • והראיה על זה שהידיעה הוא
 הידוע • וכן הידיעה הוא כפשו הידוע • ר"ל דמות הנטבע בנפש • ואולם המנא
 החבוי אשר הוא חזן לכפשו הידוע הנה הוא משכים לגידיעתו • והוא הסבה להגיע אותו
 הדמות בנפש • והידוע הוא באמת אותה הנורה • וכאשר נתקיים שהידוע כאשר היה

כבוד אלהים פרק תשעה עשר

ידוע הוא כפס היודע התאחדו הידיעה והידוע והיו לאחדים רוצה לומר שיהיו שלשתם
 יחד. וכאשר התאמת זה. הנה הראשון ית יודע עצמו בעצמו ויודעתו וידועו הוא
 הוא. ואלו הם כתחלתו המלכות והכל כפי חכמת המלכה. ולהיות זה
 גדל הערך והוא דבר שכבדך אליו במד מאל והוא רחוק הכנה מן השכל מעט קט רוצה לומר
 מן היודע. חזרתי לאומרו מכמה פנים ואמרתי לתת לך מושל בזה הענין כדי
 שתשכיל הטוב. דרך משל ראובן היה אצטגרון גדול או מכנן או בדיק או דומה לזה הנה הוא
 יודע בעצמו שהו בעצמו האצטגרון או המכנן בלי שום פסק ידיעה תמה והנה הוא יודע אבל בעצמו
 כי היא הו המכנן בעצמו והוא הידוע בעצמו וזה והנה היה הידוע והידוע הכל אחד כי
 הידוע הוא עצמו וכן הידוע גם כן הוא עצמו וזה השיג בידיעה שבו כי אין יודע ולא ידוע כי אם
 בידיעה והידיעה בעצמותו. אה כן יחוייב שיהיה היודע והידוע והידיעה הכל אחד במלות
 משפחות ואין דבר כוסף או רוע מן היודע על הידוע או בידיעה כי הכל אחד ודעהו.
 והנה לך השלשה בחינות ב"ת שמו כי מזה שהוא יודע בעצמו ששמויותיו נקיי לו"ת זה
 יוטע. הנה הוא היודע ששמויותיו מכל חומר ומכל מקרה ושלל יתכן וזאת זה והוא
 היודע זה ומזה שגם בעצמותו וכערכי גוהר דא תהי פשוט לו בלתי בעלם ממנו
 רוצה לומר מזה ששמויותיו עצם מופשט לעצמו וכערכי גוהר מודל דא תהי. לולבדו
 מוטע. בבלתי בעלם ממנו כדי שיבטרך אל הנעת דמיונו וזרתו הנה הוא ידוע מושכל
 ומזה שלו עצם מופשט לעצמותו הכפי קיים בו. וככלל השכלת כפשו בכפשו הנה
 היא הידיעה כ. אחר שהשכלה הוא המושכל והמושכל הוא המשיכל בעצמו. אם כן יחוייב שהוא
 היודע והידוע והידיעה. כי מזה ששמויותיו בעצמותו לעצמותו ובלתי בעלם מעצמותו והנה
 הוא יודע בעצמותו. רוצה לומר כי מזה ששמויותיו מופשט מזה ששמויותיו מן החומר
 וישיכלכו באמתות עצמותו יקרא משיכל. ומזה כי בעצמותו גלוי ומושכל לעצמו יקרא
 מושכל ימחד שכל מקום שיש משיכל ומושכל יש שם שכל הנה הוא שכל. הנה כתבאר שמחד
 שהוא משיג עצמו יקרא משיכל. ומזה השגת עצמו לעצמו יקרא שכל ומזה ששמו מושג
 לעצמו יקרא מושכל. והידיעה תבטרך לידוע לבה שאין ידיעה בלתי ידוע. אמנם
 אם אותו הידוע הוא היודע בעצמו או זולתו לא יתחייב בזה הפרד הידיעה מן הידוע. אבל
 אפשר שיאמר הידוע יחלק אל מה שהוא עצמות היודע והוא השכל הראשון. ואל אשר
 הוא זולתו בשכל שבו שהוא משיכל וידוע אך לא במושכל. כי אינו משיכל בפעל אבל
 פעם בכפס פעם בפעל ואינו במושכל. והשכל ומזה בשלשה פנים פעם משיכל בפעל.
 ופעם בכח והוא השכל האנושי ואינו יוצא מעצמו אלא בדרך למציא שיוציאו מן הכח אל
 הפועל. ומשיכל תמיד בפעל ומה הכבדלים המשיכלים תמיד בפעל. אבל ישיכל עלתו
 והמושכל לו מה שלמעלה ממנו. והוא השכל הכבדל אשר כל אחד ואחד השכלותו בהבטורף
 אל עילתו. ויש שכל למעלה מכל אלה אשר הוא תמיד בפעל ואינו יוצא מן הכח
 אל הפעל ולא יבטורף להשיכל דבר זולת עצמו ובהשיכל עצמו ישיכל המציא ת בכללו והוא השם
 יתברך שמו. והנה האל יתברך שמו אין לו מונע מההשגה לא בעצם ולא במקרה בשכל
 ההי לאני אשר באדם כשימא משיכל בכח. וגם לא מונע במקרה למכירת המקבל כמו
 שיקרה לשכל כבדל אף על פי שמכירתו מההשכלה אינו מחד עצמו. כי אם

כיאם מזה הדבר שאינו מוכן לקבל פעולתו • כמותן הנורות כי כשאיןם מוכנים לקבל
 אינו כותן • מה שאין כן בשם יתברך שמו כי אין לו מניעה כלל לא מזה עצמו ולא מזה זולת
 כלל • כי בהשגות עמו לעצמו בעצמו • ידע הכל כאשר כתבתי לעיל • ויש
 לך להעתיק כי ההשכלה אינו דבר זולת ההפסטה מן החומר בשכל • כי המושכל אינו הנמצא
 חוץ לנפש • ולא הדבר הנפגש בחוש • ולא הנמצא בדמיון • חס כן הוא
 הדבר המופשט • והדבר המופשט לא ימצא אלא כשהוא שכל בפעל • וזה כי האש
 אשר הוא מחוץ שורף • והאש המושכל אינו שורף • אס כן אינו הנמצא • ולא הנפגש •
 ולא הנמצא בדמיון • כי הדמיון משיג ענין פרטי • והדמיון כחבניף • מה
 שאין כן המושכל • אמרת מהות הענין המושג לא יושג בעצמותו ומהותו כי יס בשכל •
 ובהפשיט החומר ממנו יושג מהות הדבר הנפגש אשר הוא המושכל לא התדומה •
 לפי שתדמיון ישיג הדבר ובעצמו ותבניתו ולא ישיג מהות הדבר • אבל השכל ישיג המהות
 הכללית מופשטת מן החומר ובעצמו מכל המקרים הזרים אס כן הו' מושכל ולא דמיון הניכוח
 • והקדוש ברוך הוא משיג עצמו • ועצמו הוא עצם המושכל עצמו • והמושפע
 ממושכלו יהיה משכל בפעל תמיד • והשם השכלים הנבדלים אך יבדלו בהשכלתם שהשכל
 הנבדל ישכיל עילתו ושהוא ה' יתברך • והוא יתברך שמו משכיל עצמו וחסן עוד מלכו כי
 בהשכלת עצמו ישכיל שאר הנמצאים בכללם כאמור • וכאשר קויים שהוא יתברך שמו יודע
 בעצמותו ראוי שידענו על אמנות מה שהוא עליו משלם • וי ע' ש' מהותו מציאות גמור •
 ושהוא מקור ומעין לכל הנמצאים הענמיים והמקרים והמהות כפי מדרגתם • וזה
 בידועתו ככפשו היותו התחלה לכל הנפשות • הנה כבר נתלה ידיעתו בהם לכנת ידיעתו
 בעצמותו • שאחר שידע ש' עצמותו הוא ההתחלה להויות כולם על קדרם • הנה כבר
 נתלת ידיעתו בהם כאמור • כי בידועתו הנה יודע המסובך • ובידיעת ההתחלה
 יודע הנמשך ממנו • ואס כן כבר נתלת ידיעתו בהם בידועתו כפשו • ויתחייב שידע
 ההויות כולם על אמנותם • וסדרה להויות התחלה להם וידע שהוא סבתם בעצמותו בידועת
 עצמותו מזה ביורו המסובך בשכל הנקי והפשוט • ואס לא ידע שהוא התחלה וסבה להם
 הנה לא ידע כפשו על מה שהוא עליו בשלם וזה שקר לפי שהוא יודע עצמותו בעצמותו ועצמותו
 אינו בשלם מעצמותו • א"כ חייב שידע עצמותו בשלמות כמו שהוא עליו באמתות • ואס
 שהוא יודע עצמותו יחייב שידע שהוא ח' וחס' כי לא יחזק משכיל אמת כי אין השכלה
 כי אס בחי' • ולא ישכיל כי אס חס' ושהכל מתהווים ממנו כי הוא ההתחלה וידע בהם אחר שנתהוו
 ממנו כי כן עצמותו באמת • ואס לא ידע שהוא כן הנה לא ידע כפשו על מה שהוא עליו •
 והנה הוא י' וי' עצמותו על אמנותה לפשוטותה ולכקיות עצמיותה • וידע שהוא התחלה
 לכל ההויות • אס כן נתלה ידיעתו בכל אשר תחת ידיעתו בעצמותו על דרך הכללות כל ה' י' ת
 והמחוייב מהם והמחוייב להם ודעהו • ואמנם אמרי על דרך הכללות רכוכי בזה שמקבתו
 יורה על כלו כאמרנו על ראובן חי מדבר ואמרנו עליו שהוא חי מדבר וחסן הנכונן באמרנו שהוא
 חי מדבר כי אס על ענין החיות לבד לומר שהוא מרגיש • או מתכווע • וזה פועל החי או שרצה
 בו הדבור שהוא ההשכלה לבד • והנה עם היות רכ כך להורות על אסד מהם הנה באמרן
 סי מדבר יורה גם כן על הסלק השני שהוא עמו כי חלקו יורע על חלקו ועל זה

בבור אלהים פרק תשעה עשר

ועל זה יאמר בדרך הכללות דלא לה תנמיכה בערכי כמו שנודע למי שעסק בדבר מה במלאכת ההגיון. רבוכו שמורה על חלק הדבר הנכלל עם הכל השאר שזורה עליו שהוא ככלל עמו כגדרו. כי ההוראה או שתהיה בדרך הדבקות באדם במימדבר כשירצה להורות על גניהם והוא מורה על עגם האדם ותקרא בערכי דלאלי מתאבקה. או שירצה להורות על אחד מהם באדם למכשירנה בו להורות על החיות. או הדבור שהוא ההשכלה כמו שאמרנו לעיל ולזה יקרא הנראה על דרך הכללות פי' שמורה על חלק הדבר שהוא ככלל הכל. או שזורה על חיוכאותו הדבר ולא על חיוכי חיוכיו כמלת הכית שמורה על התוכל ועל הקורות ושאר חיוכי הכית ובערכי תקרא הכל לית תנמיכה. ושהיא על דרך החיוכ דלאקל א' א' תיאם וזה עבר ור למי שעסק במלאכת ההגיון:

פרק כ

ואין ספק שכל חכמה לא תושג כי אם בידיעה וידיעה קודמת לכל חכמה ונמיכהם לא יושגו כי אם בשכל וכן כל ענין חכמת בינה. אמר דוד המלך עליהם לום מיד עלי השכל כל מלאכת התבנית. לב חכם ישכיל פיהו. לו חכמו ישכילו זאת. השכל וידועאותי. ואין השכלה כי אם בשכל. ובהשכלה יושגו כל החכמות ואם רבו חלקיהם והוא מעיין ומקור לכל החכמות. כי החכמה היא ההשכלה והידיעה בדבר בשלמות. בדבר שירצה לחכם בו. תהיה אותה החכמה עיונית או מלאכותית. אמר הכתוב בעניינות יועץ וחכם חדשים פי' בעל מחשבות. כמו אל תחרש על רעך רעה. לב חורש מחש ות און. ובמעשיית אמר מלא אותם חכמות לב לעשות בכל מלאכה. וכל אשה חכמת לב בידות טוו. אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לעשות. ובחיות השם יתעלה שכלו למעלה מכל השכלים במדרגה גמולה ובכוח. והוא משכיל בפעל תמיד. ואינו בכח כלל ובהשכלתו בעצמו ישכול כל החכמים ולא יבטורך לוולתו כלל כי בהשכלתו בעצמו די. וכבר כפלו דבריו בענין זה שם משור כיב שכי' אלכסון. להקל על המעיין בהם. אם כן בדקו דברי החכם באומרו והחכמה מקור חיים וממך נובעת כי ההשכלה הוא מקור החכמה. והנה כל המושכלים והנכללים מחכו הושפיעו ובהו במביאות ומכח השכלתו ישכילו. כי חוט של חסד כמשך יעליהם מהשפעתו יתבך שמו. ולקח לשון חכם בי זורה על ההשכלה והידיעה בשלמות והיא קודמת להם. כי אם אין השכלה אין חכמה ואין ענה ואין תבונה כי אם בה. בדרכיב ומבא חן ושכל טוב בעיני אלדים ואדם. וכתיב אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים יבוא. רבה לומר שמי שהוא תועה מדרך השכל בנחלו שיהיה הרגו ושוכן בקהל רפאים יבוא לנכון. ועל זה הענין הו' לקח לשון חכם. וגם לשלול ממכו מה שהוא הפך חכם שהוא בכל שהוא מקביל לו. ועל החכמה אמר שלמה המלך עליו השלום בספר משלי סימן ח' באילו החכמה אומרת ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. ופי' קנני חכמי ואהב אותי וכן פירש רש"י בפרשת בשל על פסוק עש וזקנית חכבת משאר האומות בחפץ הקמו בדמים יקרים שהם חביבים ללוקחם. וכן פי' קנני כאמור. ופי' ראשית דרכו רונה למר ראשית רכנו כי דרך יאמר גם כן על הרגון עם שאר שתופרצמו ודרכיך למחות מלכים רל רבוכי. וכן דרך רשעים מאבד רונה לומר רגון רשעים. מעשות דרכיך פירוש חפניך

ורצונך • ופי' הכתוב כי מרות חכמתו בחכמה שהיא עיקר רצונו • מאחד משתופי ראשית
 יאמר על היסוד גם כן כדכתיב והוציא את האבן הראשה • וכתב הרד"ק תולד נאנן
 שהושמה תחילה ליסוד וכו' • ושלם אותו בראשו שהוא עקר הקרן ואחריו יבא הריגתו •
 וכן יאמר על המונחר והמשוכח שבעיניו בשמים ראש ר"ל מונחר הכשמים והמשוכח שבהם ועל זה
 יקרא מבחר האכסים ראשי בני ישראל המה • וראש וראשית הכל דבר אחד אמר הכתוב ראש
 דברך אמת • שר"ל ראשית תחילת דברך • בראש השנה בעשור לשלש • שר"ל תחילת
 השנה • וגם כן פה ראשית דרכו עקר רצונו כאילו הוא המונחר המשוכח שברצונו • ור"ל
 שמרות חכמתו בחכמה שהיא תחילת רצונו וזהו השכלתו בעצמו שהוא מקור הכל כי בהשכיל
 עצמו הכלתי בעלם ממנו נמשכו וכשפעו השכלים הנבדלים אשר הם גם כן משכילים בפעל תמיד
 כי גם אין להם דבר נכח אחר שפמכחו כי עלולים הם ומדמים נורה ליוצרה • והכמתו יפ
 קדמה לכל משעליו כדכתי' ה' חכמה יסד ארץ כוכן שמים בתבונה • וכתוב חכמת בינה •
 וכן אחר הבראו מכהיג העולם כרצונו הקדוש ואמר על החכמה שהיא ראש לכל הנמצאים
 כי כן יחוייב כי תפא הכלי המתקון על יד האומן ויחדם כיורו בשכל קודם שיעשנו • ואמר
 מעולם כסכתי מראש מקדמי ארץ ומפרש וזויל • והתבונה היא ההשכלה כי הנכון הוא המושכיל
 בפעל מבין דבר מתוך דבר • והחכם כולל גם שניהם כדכתיב ובחכמתו כי כדכתיב •
 אמר עוד אתה חכם ומחכמתך אכלת ספן מזומן כפועל ואמן וכו' רבה בזה שהאביל ברצונו
 הקדוש שהיה מוכן ומזומן • ור"ל מקדמי ארץ קודם שכברא העולם ורצונו היה שיתהווה
 העולם בזמן שרבה לא קודם לכן ולא אחרי כן • וכדי שיוכן הענין אתן לך משל פן תכשל
 בענין הקדמות • דרך משל מלך רבה לנאת לשדה ונזה לטבח שיטבח טבח ויכן מעדני
 מלכים • ויהיה הכל מוכן ומזומן בעת פלובית שרונה לקרא לכל שריו ועבדיו למשתה
 עמו בעת פלובי וזה יהיה כיום פלובי • ויעש כן • הנה כאן לא כתבדש שום ידיעה כלל •
 ולא שינוי רצון כי מה שהיה הוא שיהיה והכל מוכן ומזומן כדכתיב עת בא דברו כמו שבה •
 ואמר כפועל ואמן ר"ל שכמו שהאומן הדבר מכור בשכלו קודם שיעשהו כדי שיבא הדבר לנמר
 לעשות כרצונו • כן נורה ידיעתו וכן פעל ועשה כרצונו וסדר הכל בסדר ככון מתקון
 ומקובל וטוב ויפה בעתו • וזכר האומן אחר הפועל לקיים סדר המתקון בסדר ככון בשכל
 וכמו שהא' יין ישא את היונק ומגדלו כפי ערך שכו' ויאכילנה וישקהו כפי כח עכולו ומזונו •
 וירתלהו וילכישו כפי עת מציאותו כן פעל ועשה עולמו בשלשלת המציאות כמו שאמרנו בפרק
 ו' וירא ה' את כל אשר עשה והנה טוב מאד כדכתיב כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קבייך •
 ולא אמר מלאת הארץ • ורמז בזה לכבדלים שרי הנלגלג ונפרט לכבדל בנות הנזרות שנתן
 כח ויכולת בידו לתת לכל צריה וצריה הנזרה הנאיתה לו מכל אישי מינו • ר"ל סוגו שהוא פין
 בערך מה שלמעלה ממנו ונתן לו כחאו כחות כפי צורך הכבדל לשמירת עצמו ומן המקרים מהו
 היתה ועד עתה • ונתן בידות משוכים לאכדיו כפי מה שיבטרך לשומרו ולקיומו והדברים
 הנרכים אליו להתקומם כנגד הכעלי • וזו המציאות לו כמו הקרניים להתקומם כנגד הכעלי •
 הטורפים • והזכר הדרך למקנה הנקר להברות היתשים מהם לפי שרוב מרעיתם באנשים
 והיתשים והזנבים יברחו מתנועת זכבם • וכן נתן להם אזנים גדולים כדי שלא יוכנסו
 לאזניהם ויסקוהו ודלתם כפי הכ' דן אליהם כי הנה הפיל אביו גדולים מאד והצריך אליהם כדי

כבוד אלהים פרק אחד ועשרים

שלא יכנסו היתוסים והזבובים ושאר המזיקים באזניו פן ימות בהכנסם או שיכנסו בנחשו או ישכנו עיניו ויוזק מהם וכן שאר בעלי חיים כיתן להם הצורה הנאותה לנו והאברים כפי מה שצריך להם והכחות הנדרשות לקיים עמלם ומימו ועל זה באמר מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית וכליות שהם נעשים על ידי אמצעי דומה לפועל ואומן שהוא מנייר הדבר ומשלימו בשכל יצירה לאחד מעושה המלאכה לעשותם והשכל הוא ראשית כלי אומנתו ואת לעשות כדרכו על ידי הכדלים כאמר •

פרק כא

אחד שנתבאר שהוא ית הוא היודע והוא הידוע והוא הידועה וכדי ידעת עמלם ידע כל הכמנאים למיניהם וענייני העולם משתנים והוא יודע בהם מהם מכלל הכמנאים ויש להם שנים רבים ואיך ידע בשכונים וידעתו לא תשתנה • דרך משל ראובן יעד לשמעון שנים ב' שהוא מחר ביום של שילך לביתו והנה ראובן הלך לביתו וכיום מחרתו שהוא יום שלישי כפגשו שניהם או לא כפגשו כי אינו מעלה ומוריד לענין • הנה כמנאו ככאן שינוי הידיעה בזמן עתיד הוזה ועבר כי יום אחד יעד לשמעון ללכת לביתו מהלכות עתידה ויום שני הלך והיה ידיעת הליכותו בהווה • וכיום השלישי היתה ידיעתו בהליכה עבר • והם שלשה ידיעות משונות נתיד הוזה ועבר ועל כל כנים יפול בו שני ידיעה וחדוש ידיעה כי כל משתנה מחודש וחלילה לכו מאל ייכו מליחם לו דבר כזה כי כבר קויים שהוא מקוים המציאות • וזה הענין הוא המחרת הדעות ומפסיד הסכרות וכדי שלא ליחס לו דבר כזה משתדלים לאמר שהעולם כבדא בחיוב ושהוא קדמון • ורבים חללים הפילה ועצומים כל הדיניה • ורבו ליחס לו שאינו יודע בתהיכותם לפי שהם תמיד תחת השנוי ולא רבו ליחס לו שני ידיעה עם היותם חסרין בחקו וסבלו זה להיותו יותר מועט משינוי הדעות במאמר החכם באומרו לא יקרא חכם מי שיכח בין הטוב והרע רק מי שיכח הרע במוטו • וראיתי חכמים בעיניהם משיבים על זה ואומרים שהשנוי כפל בזמן • והזמן הוא המשתנה עתיד והוזה ועבר והידיעה אהת היא על כן אמרתי כי משונות פתאים תהרסם ואולי יקימו מתרדמות השכל ויפקחו עיניהם ויראו כי עצם ראובן הוזה כפסד • וההויה וההפסד שומא לראובן אינם בזמן אחד והם שני הפכים כי ההויה אינה ההפסד ולא ההפסד ההויה והנה בתחלת הידיעות כי מה שברק זה לא יברק זה כי זה כמנא וזה כעדר • וכן בראובן עמלם פעולותיו משתנים ומחודשים ולא ימנעו או שידע בהם או לא ואם ידע בהם כבר חוייב השנוי • ואם לא ידע בהם כבר חוייב הסכלות והעדר הדעת • והנה הרל' צ' אל האריך בענין זה במאמר ג' פרק שני מספרו אשר קראו מלחמות ה' ודבריו תמוהים כמו שאבאר בפרק זה ב' וזה מרצה לבאר שאין הכדל בין ידיעתו וזמן ידיעתו כי אם בין רב למעט • ושיריעת השם את הוא יותר לבד השלמות שיעור כפלא • ואמר ומה שזה דרכו מהידיעה הוא יותר אמת בהגבלה ובנידור • ובכלל הנה השתוף אשר בין ידיעתו וידעתו הוא כמו השתוף אשר בין עמלותיו ועמלות השכל הנקמה הכמנא בו כי הידיעה והיודע הוא דבר אחד במספר • וכמו שעבדותו הוא יותר לבד השלמות מעמלות השכל הנקמה אשר כנו • כן הענין בעצמות ידיעתו ויצ' כנו • ואמר בפרק ג' מהמאמר הכו' שהוא ית יודע אלו הדברים כי הוא ית הוא הפועל והשור • והשכלית לשאר השכלים הנפרדים כמו שנתבאר במה שאמר • ויטוייב שידע ידיעות

כל השכלים הנכדלים והגרמים השמימיים והם במדרגת הכלי וזה משפע השופע עליהם מאתו ומהם יושפ עו אלו העביכים כולם כי הכלי לא יתנועע לעשות מה שהוא לו בלי כח כידועת האומן ויודע אותם באופן יותר שלם ר"ל שנתכוון לעשות ולפעל ההוא שנתכוון אליו ונזיר פעולתו אמר אברהם הכה דבריו גריכים עיון ולא הנכתי כי הנה הכלי אחר שהיה בלי נכסתר מעיכיו לא ידע מה היה לו ותנועת מפעליו ואם לא נכסתר מעיכיו והם לפניה הנה ידיעתו בהם להיותם לפניה לא לסבה שהוא פועלם אך ידיעתו בהם יחוייב משלש המציאות שהכל גריכים אליו והכל תלוי בו אמר הנביא ויעהו היתפאר הגרן על החוצב בו אם יתגדל המשור על מכיפו כהכיף שבת את מרימיו כהרי מטה לא עץ אמר היתבן שיתפאר הגרן על החוצב בו לאמר אביכרתי את ארזי הלכנו בכחי והוא צריך לחוצב בכל הכחה והכחה להרימו ולהכות בו בכחו ואם יעמוד שם שנתים ימים לא יכרות דבר כי הוא כלי לבד והכוונה על הגרמים השמימיים אשר שם משטרים בארץ ופעולתם בהשפעת הכדלים אשר לכל גלגל וגלגל והם טבת קיימים בשפע האלדי כמו הכר המאיר שבעת שנתדל מן הרואה ישאר בחשך ואם כן איך יוכלו צבא השמים להתפאר בפעולתם ודומה הפעולות המתהוות מהם פתח פתאום ככניעת הארץ ולהכות את ודומיהם לחציבת העצים שהוא מהיר במלאכתו ואמר בו לשון פאר כמו שאמר התפאר לפי שהוא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם כמו שאמר משה רבנו ע"ה התפאר עלי למתי ואם אמר פרעה לא לתר היה לא לתר ואמר על הפעולות הנאות בהמתנה ועכוב כפי משטר הכוכבים היתגדל המשור על מכיפו והוא מה שאמרנו ואם לא יכניסו אותו בהולכה ובהובאה וישב שם עד עולם לא יעשה דבר כמו שאמרתי בהבאה ואם כן איך יתגדל המשור על מכיפו והוא צריך למכין בכל אחד ואחד מההולכות וההובאות ואם לא והיה כלל היה ולהעיר כי דבריו משתנים במהירות והאחור והכל פועל אחד וסוד לקחת המשל בענין עצמו ששניהם ענין בריתת רק יבדלו שהאחד במהירות והאחר בהמתנה ואיחור והכל משל לפעולת השמים ואמר בזה לשון הכפה להיות תנועה לצדדיו והמשל תנועות הגלגל והמשל תנועת הגלגלים להכפה כי תנועתם דומה להכפה בהקפתם ופעלתם יושלש בין המהירו וההמתנה ואחור וכן השתי פעולות לא יושלמו כי אם בהתמדת השפע על הכדלים אשר בסבתם התנועה והם גריכים אליו כבורך החוצב והמכין לבריתו וזוהי מה שאמר בהרים שבת את מרימיו כי אחר שנתה העץ וזיה שבת הוא כח בפעל ולולי המרס לא יתנועע ואם ירום מעל הארץ יש ליחס אותה ההרמס למריס ותנועתו הכרחיית ויתכן שרמו להכרח הזה לגלגל יומי המכריח את כולם בהקפתם ממזרח למערב ואמר שהפעולה ברצונו כחומר ביד היוצר אמר כהרי מטה לא עץ פי' שפעולתו יתאיכה מיוחדת בדבר אחד שהכל לושיים וכמו המרים ירים השבת אם רצה או העץ ברצונו כן פעולתו יתכלית מיוחדת בענין א' רק עשה ברצונו ואין כאן לא הכרח ולא מכריח כי ממנו הכל והוא אומר כהרים מטה לא עץ או בהפך עץ ולא מטה כאשר יעלה רוח המושל להרים כן הוא יתעלה ויעשה מה שירצה ואין מי שיאמר לו מה תעשה ומה תפעל כי הכל מעשה ידיו ויעשה מה שירצה על ידי מי שירצה ולו רצה לא היה מיוחד בנרס השמים כדכתיב עושה מלאכתו רוחות משרתיו אש לוהט ושניהם המעולים שניסודות כדכתיב בל' והנה רוח גדולה באה פעבר המדבר ויגע בארבע פיכות קצית ויפול על הקעריס וימותו ואמלטה וכו' הכפ

בבור אלהים פרק אחד ועשרים

הכס מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט • כדכתיב וזה המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים • ואמר כי השמים כלי פעולתיו וזה באמר ומאת ה' מן השמים על ידי השמים • וכחזור לענין ובהיותו הוא ית' הפועל והעוה והתכלית כי הצורה היא המעמדת הדבר על מתכונתו וכו' היה מה שהיה והכה הוא ית' המהוה אותם מן ההעדר למציאות ומעמידם ומקיימם בעצמותם ולזה הושאלו לו ענין זה ר"ל שהוא צורת הכמאבים כלם • והכבדלים בשפע הכשפה עליהם מאתו ית' היו מה שהיו וקיימים בעצמותם • כי זה מעשה הצורה לקיים הדבר בעצמו והוא עילה להם ויחייב שידע כל מה שיודעים כל השכלים הכבדלים כמו שמבואר כל זה במה שאמר בכמה מקומות • אמר עוד ואחר היות הוא ית' הפועל יחייב שתמנה לו ידיעת שאר השכלים לפי שהידיעות ההם הם במהלך דרך ההולכי מידיעת השם ית' כמו אומץ ראש האומכים שנייר צירת הבית בשלמות • וידענו שידע צורת הלכנים והקורות וכל סיוביו יותר משאר עושה המלאכה אש בבנין הבית • כי האומץ הראשון ידע אותם באופן יותר שלם עכ"ל • והכלל העולה מדבריו אלה שהוא ית' ידע הדברים אשר הם בדרך הסדור המושכל המתחייב מסדר הגרמים השמימיים באמצעות הכבדלים ולא זולתם • כי זה אופן ידיעתם ולא זולת זה • והנה אמר הוא דברים אל בצדקו ז"ל והוא גם כן מבואר שלא ידע אלא הסדור המושכל לאלה הדברים כי הידיעה אשר לשכל הפועל באלו הדברים היא על זה האופן •

פ"ז לא ידעתי אלה פכיו מועדות • האלדים אם לא שאמר שדבריו אלה הם באמרים כפי מה שיחייב העיון האכזבי רוח אחרת עמו • אמר עוד רק שידיעת השם ית' היא על השלמות ביותר כמו שקדם • ובפרק ו' מה המאמר אמר וזל וראוי שבאר שזה הדעת אשר הביא לנו העיון הוא ג' דעת תורתו הקדושה • וכאמר שפכת התורה והקוטב אשר עליה תסוב הוא שבאין דברים אפשריים • ולזה תבזה התורה לעשות מעשים מה ותמנע מלעשות מעשים מה • ופנת דברי הכביאים עליהם השלום בכללם הוא שהשם ית' יודיע לכביאים ע"ה אלו הדברים האפשריים טרם בואם כאומרו כי לא יעשה האלדים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הכביאים • ואלא יחייב כשיצד דע מה שיצד על כל פנים כאומרו ע"ה כי חסון ה' וניחם על הרעה וכו' יעיוין שם • ואני תמיה מזה החכם ודבריו כי לא ימנע שהרעה שאיננה ע"ה עבדיו הכביאים או שיהיה על דרוע פעולתם או לא • ואם היא תמורת עונם הנה כבר ידע מה שאינו בסדר המושכל כי הם דברים נעשים בבחינה ורצון העושה כי הם נחריים • וכו' אין יד בשכלים ואם יש להם יד בטלה הנחירה והרצון והם מוכרחים במעשיהם ולהם אין משפט דע ולא טוב כי כן גזרו עליו מטעם הכבדים ונטלה שבר ועונש לגמרי • ועוד אמר שידיעתו בסדר המושכל לבד ולא עוד אף יבזה מנות עשה ומנות לא תעשה ואומר על אחד מהם אני ה' וממדתם מנות ועשייתם אותם אני ה' ואללאת את שם אלדיך אני ה' וכו' ואמרו רזל אני ה' כאומן להפרע וכו' לשלם שבר טוב וכו' ואם לא ידע מה נבע כי נבע בו • והוא לא ידע סוף דבר אין לי חלק בזה • אמר עוד והנה הנחנו שידעם לפי מה שהם עליו בטבע מה אפשרות • הנה יחייב מזה הידיעה אשר לובאלה העכביים טרם בואם שפשתנה ידיעתו עת בואם • כי היו אפשריים שיגיעו ואלא יגיעו קודם מדרוש • והוכר האפשרות ר"ל בעת בואם • ולפי שהשכל יתעצם במה שידעו הנה יקוייב מזה שיהיה עצמות השם ית' בשיכויו תמיד מתמיד וזה בתכלית הכיטול • ואם הכחוק שידע השם ית' בשלמות השלם המגיע משני חלקי האפשר

הנה יתחלק טבע האפשר : ואם הוכחנו לשם ז' ידיעה באלה הדברים עם בואם לבד הפס
 יתחייב שיהיה לו תמיד התחדשות ידיעה ויהיה עצמותו משתנה * וכאשר היה כלו בסל
 חוייב ממנה שלא ידע השם ז' אלו הדברים כלל עכ"ד נחשיב הוא ז' על זה ואל הנה מבורר שלא
 יחוייב מזו הטענה ביטול מה שהכחוכידי יעשה השם ז' לאלה הדברים * וזה שכאשר הכחנו
 שהשם ז' יודע אלו הדברים אפשר כאן בנר אשר הם מסודרים וידע גם כן טבע האפשרות אשר
 להם מנר הבחירה האנושית ולא יתחייב מזה אחד מהכטולים הנכונים בואת קטענה * וזה
 שלא יחוייב מזה שתהיה ידיעתו נכללת בהעדר כי אכחנו נכחי ידיעתו באלוהי קדים כסמכת אל
 פדנר מושכל בפשטו מאלו הדברים * לא אלו הדברים המתחדשים * ולא יחוייב גם כן
 מזה שתסתכל ידיעת השם ז' בהתחדש מה שיתחדש מאלו הדברים כי אכחנו לא נפיש שתהיה
 ידיעתו כסמכת אל אלו העניינים הפרטיים אבל אל הסדור המושכל אשר להם כפשטו וזה הסדור
 הוא תמיד כפשטו בענין אחד לא ישתנה * ולא יחוייב גם כן שיתחלק טבע האפשר בהכחנו
 שהוא יודע אי זה חלק מחלקי האפשר יגיע * פי האפשר הוא שיתחדש או לא יתחדש
 שם כיהם אפשר וחזו יגדע שיתחדש ד"ל * אמר עוד כי הנה אמנם הכחוכו יודע שזה
 החלק ראוי שיגיע מהעד שאלו הדברים מסודרים בו לא באחלט כיהו משער כשהוא אפשר שלא
 יגיע מנר הבחירה * והוא הכד אשר לאלו הדברים ה' אפשריים עכ"ל * במאמר ג' פרק ג'
 ובמאמר עבמו פרק ו' כתבנו ז' והנה יתבאר עוד שדעת התורה הוא שהשם ז' יודע אלו
 העניינים בדרך כלל לא בדרך פרט ממה שאמר דוד המלך עליו השלום היוצר יחד לנש המבין
 אל כל מעשיהם * ר"ל שהוא יצר לב יחד כן אדם ואחשנותיהם בשומן אלן * הסדורים
 אשר לגרמים השמימיים אשר מהם יסודרו בכלל * ובה האופן הבין אל כל מעשיהם ר"ל
 יחד לא שתכלה ידיעתו בפרט פרטי ע"כ * הנה נז' שזמין אל כל מעשיהם בדרך כלל
 כפי סדר המערכות המסודר לפקיו * והכלל העולה מדבריו שידע הדברים המסודר
 בדרך הסדור המושכל * ושם באמר שידע כל הדברים שכתבעם כה האפשר הנה קודם
 בואם הם אפשריים ואחר חדושם המסד האפשרות מהם וכתחדשה ידיעה * וזה וסוייב שכו
 מתמיד * ואם באמר שהוא ז' ידע באמתות מה שיהיה בטלח כח האפשר * ואם לא
 ידע בהם עד עת בואה הנה גם כן יש חדוש ידיעה ושכו * וכי כל זה בטל כי אין ליחס אליו שום
 שכו ולא קדוש ידיעה * והסכים שהוא ז' יודע הדברים שבעולם ההויס והפסד המתחדש
 זה בהם תמיד שידע בהם מנר סדורם ויודע בחירת האדם לא במחלט * ובואר איך לא
 יתחייבו הכטולים הכו' כפי ידיעתו זה כמו שמפרש ואז"ל * במאמרו שאמר ולא יחוייב מזה אחד
 מהכטולים הכו' * ואכי לא כתבתי זה בחבורי זה לאמר זה הדרך לבו בו כי לא זה בדרך
 ולא זה העיה כי יודע ה' דרך בדיקים * והקשה מכלש שאמר שז' דעת תורתו סקדושה לא
 מקום ולא תהיה * כי הנה כקוב וכוזן לבות ה' * אלהים בדיק יבחן * ובחיכת הלב
 והכליות איכו מסדר המתקן * והנה זה ידיעה גמורה בהחלט באיש פרטי * והוא הנדיק
 שאמר ה' בדיק יבחן * ואמר שלמה המלך עליו השלום במשלי מפרק לבסוף וכוזר לזהב וכוזן לבות
 ה' * וכן כוזן כליות ולב * וכן רבו כמו רבו * ובענין הבחירה על האיש הפרטי
 והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש * והיה האיש אשר אבחה בו מטהו ויפרס כי האדם יראה
 לעיניו וה' יראה ללבו * אשר ראית את עמי והנה דבר זה מפורסם באומה ובמורה ובנביאים

כבוד אלהים פרק עשרים ואחד

ובכתובים אים לא כעדר ומה שאמר בפי' הפסוק ההפך יוכן ממכו ר' ל' שניר יחד לבה כדכתיב
 ויבר האלדים את האדם ואין כוונת זולתו וממנו נפדה כל הארץ והוא היוצר יחד לכם והוא המביא
 אל כל מעשיהם וראה שלא אמר אל מעשיהם אלא על כל מעשיהם בפרטות וכדורו במקומו
 מוכח כי אין להאמין שחכם גדול כזה ארי שכתב ורה אשר אין כמוהו במונו בישראל שתהיה המכשלה
 הזאת תחת ידו ואכי בעיני ידעתי אכי ידעתי ערכי ואכי כבער ולא אדע וכאין
 כדור בעיני ובחכמה ומה אעשה כי כעשי תהמה עלי פליאה דעת ממני בנותי אכי ולכי לדעת
 ולתיר ולבקש חכמה וחשבון ולדעה חשבתיו ואשתוכותיו אפה הם רועים רעים אהובים
 הכיטור ודורו באומרו שהוא יודע איהו חלק מחלקי האפשר ועתה יורכו ויאמר לנו כי הדבר
 האפשרי אשר ביד כל אדם ויחוויה במדרגה יקבל עונשו מר תמורת עונו או שיתן לו שבר טוב
 בעמלו ובקיום מכותיו וזו היא הידיעה אם ירשע אם יושיע בפסול או חיותו לממתים
 ועוד כי זאת הידיעה לא ימצע או אידענה בשלמנו כאשר יאן לו והוא שידע שיהיה כך ואי אפשר
 שיהיה אלא כך הנה זאת הידיעה כבר יראה וכלל האפשרות וככנסה בכלל החיוב
 והנה הוא בעצמו זכרה ואמר ואם החשבון ידע השלש בשלמות החלק המגיע משני חלקי האפשר
 הנה תסתלק טבע האפשר ואמר ואין זה יהא האדם בחריי בואין לל ידו לשמות דעת קונו
 ואם שיכה הנה ברוא לא ידע ואם הוא כמו שידע בוראו שאי אפשר שתשתנה ידיעתו
 איהו כרעושיין כי כך גורה ידיעתו ולמה יומת מה עשה וחלילה לאל מרשע כי זה עול
 בחקוי ואם תאמר ידיעתו אפשרית ושיער טבע האפשרות אשר לו מדרגה הכחירה האכזרית
 כאשר אמר למעלה הנה אחר היות הדבר אפשרי אפשר שלא יהיה כי אין מי שיסכימו אחר שהוא
 אפשרי ואם בדרך זה זאת הידיעה אינה ידיעה רק רעיון ומחשבה תועה ואין כאן ידיעה
 וחלילה לנו מאלירינו לדבר בדבר הזה בחקויות ח' והוא הדין בשאר הפרטים
 הכלתי מסודרים מהסדר המושכל תורה אסת להם והנה בכתבי לך טעמותיו והתנבלותו
 בקצת מהם להודיע שאין האדם כתפה על בערו כי זה היה לו מפני המצוי בטעמות והכרח העיון
 ומפני חמת המצוי כוכן להשחית ומה לכו ולכרה לחפש מה שלא בוכל להשיג וכבר נפלו
 תוך המוקש חכמים גדולים וכונשו וכלכדו בפח המוקש הזה ורכים וככדים מבני עמנו שלמים
 ומשכילים ככל חכמה ויודעי דעת ומבני מדע וכל בתום לא עמד לפניהם ואשר כח בהם בכל
 ענין חכמת בינה וכבר האמת במה שהיה הוא אמת ממני שאמרו והנה אמרו
 הפלוסופים תכלית מה שבעד מדרך הוא שלא כדעך ואמרו אליו ידעתי היתיו כי אין מי שידע
 מה הוא כי אם הוא יודעתי היתיו עמנו ועליו לשבח לרב המורה המיושרו אל דרך האמת ודבריו
 האמת והנדרק :

פרק כב

הנה הרב המורה נדק כתב במאמרו חלק שלישי פרק שני זה לשונו
 ואשר אומר אותו אכי הוא פסכת כל מה שכתבנו בו כולם היה שואם
 בין ידיעתו וידיעתו ויתברך שמו יתם ותעייין כל כת מהם בעניינים מכונים בידיעתו
 ותחשוב שהוא מיוחד בדעתו ואז יסופק עליו העניין וראוי שנכבדה להוכיח
 הפלוסופים על זאת השאלה יותר מכל אדם שהם ביארו במופת חותך שעצמו יתאין רבוי בו
 ולא תואר לו חוץ לעצמו אכל עצמו הוא מדעו ומדעו עצמו והם הם אשר בארו

באופת ששכלנו וידעתם מקדשות להשיג אמתת עמנו כפי מה שיהיה • כמו שביארו • ואין
 יחסנו שישנו וידעתו וידעתו איבד דבר חוץ מעמנו • אבל זה הקדור בעמנו אשר קננו יד
 שכל מה שהיה עמנו • הוא הקדור מהשגת וידעתו בדברים אין הוא • ואין זה
 ידיעה ממין ידיעתו ששקיש עליה • אבל הוא ענין גדול כל ההבדל • וכן שיש
 ענין מחוייבת המריאות מאת ה' הסתחוב כל כבודו לפי דעתו • או היא הפועלת כל
 אשר וולתה אחר הנהדר לפי דעתו • כי כאשר שהענין הוא משגת כל אשר לא
 תשיג וולתה • לא יעלה ממנו דבר בשום דבר מהל אשר המביאה • ואין שתוף
 בין ידיעתו וידעתו כמו שאין שתוף בין עמנו ועמנו • והנה ההטעמה הנה •
 שתוף שם הידיעה כי השתוף הוא בשם כבוד • וההבדל באמתותו עד כאן דרך •
 וכל דבריו האמת והבדק כפולות למינים וישרים למונאי דעת אין בהם כפולות ועקם • וזה הדרך
 ילכו בו כל אשר בשם ישראל יכנה יתברך שמו שחלק מחכמתו ליראיו ואמן • ואני כפי קוננו
 דעתי בתימי בחבורי שקראתי מן חברה ואמרתי להזכירו בקדור הלו אולי ישר בעיני אלהים
 • וזה מה שכתבתי שם • ואם יקשה בעיניך לאמר איך יתכן לאמר איך יתכן שיעל
 ככונה ורצון ולא יעול חסדן בחקו כשינוי הידיעה • הנה אען לך משל שתנין ותרע כפי
 השגת שכלנו איך תמנה פעולה בחיורה ורצון וישתכ' הענין בזמן ולא יהיה בו שינוי כלל בידיעתו
 • הנה כנר אמרנו שבידיעת עמנו ודע כל הכמבאים • ומה שיחייב להם ומה שיתחייב
 מהם • עבר ויהי לו הווה או עתיד ולא תשתנה ידיעתו • ובטחוני בקושי שיוסג ממנו
 הרצון בו ב' • וזה לך המשל • חכם חרשים רב פעלים שלם בכל חכמה ודעת
 ומזימה אין ותקן גלגל אחד להוביל מים מבאר מים חיים להשקותן אחד שהיה לו •
 ואנן יש בו כל יסאים וירקות וזרעים ואילנות נטועים • והוא יודע אותם ומכירם במספר במין
 בכמות באיכות כל אחד ואחד בפרט וכלל לא חסר דבר • והם נטועים וזרעים בנן בתוך
 הערוגות • ויודע מספר הערוגות והרבים ורחבם ואלהם וכוונם ומקום מושבם וכל מה שזרוע
 ונטוע בהם בפרטות בשלמות • וכן ידע כל זרע וזרע בנן בכמה ימים ישא ויגדל
 ויבטח ויוקיא פרו או זרעו כפי גודל חכמתו לא חסר דבר • וכן עשה הגלגל המקיף במדה
 במשקל ובמסורה משוער בשעור כפלא • וידע בשעור ובכמה חלקים מהשעה יקיף
 הגלגל ויושלם הקפתו ופעולתו כי את הכל עשה יפה בעתו בחכמה וברעת • וכן
 ידע בכמה שעור מן הזמן יעלה כל דלי ודלי מדליו • וכמה שיעור מן המים יכול ככל אחד ואחד
 מהם • וכמה מים ישאבו הדליות הקטנים בגלגל כבואם זה אחר זה כחך הגלגל • וכמה
 שעורם וחוזק הדרתם ומרוכתם בשכיל העשוי להם כדי שיכאו ויסקו הערוגות •
 ובכמה חלק מן הזמן ישיגו המים הנדרים בשקתות לערוגה וישקו אותה ותדוה מן המים ובכמה
 חלקי מן הזמן בריך שיגירושם המים עד אשר תרוה • והשקה את כל פני האדמה וילכו המים
 ויגברו וילכו לערוגה אחרת הקרוב לה עד סוף כל הערוגות • וכן חקר ותקן שתקבל
 כל ערוגה וערוגה כפי מה שברוך לה מן המים • רוצה לומר שברוך לנחמים הזרועים בה
 ועל זה ידע איזו מן הערוגות ראשונה ומה שבאמצע • ומה שבסוף כי את הכל עשה במדר ככון
 וחשבון יפה בחכמה וברעת בכל מלאכה • וידע כל זרע וזרע אשר יזרע וכל כמס
 האדמה שנתנו בערוגה מה טבעו ותועלתו ואיכותו בכמה ימים • ינחם

כבוד אלהים פרק עשרים ושנים

ונחמ וינדל ויפרה וירבה וכמה שיעור קומתו ומה יוכל להוסיף במרחקיו בכל יום ויום ובערכם
 בכל שעה ושעה בסדר החלוק ובכמה ימים יתן פדיון בעתו אם הוא עץ עושה פדיון או פרח שישן או
 פרחים ודמאים ונחמסים יערב לעין כל דואיהם בעלי הריח טוב או מבגלת השדרן כשמש יכונו
 מחשבותיו ומענותיו כרת כתובות מוצאיו ומובאיו וכל עבודתו וכל הצריך אליו איש לא בעדר
 הכה לחכם הזה לא יתחדש בידועתו שום חדש ידיעה כלל. מכל אשר יתהוה ויתחדש
 בן בין בזמן העבר בין בהווה בין בעתיד כי הכל צלוי ונפשו לפניו בין בזמן המנוחה. והתנועה
 בין בזמן השקיעה הנן בין בשאיבת המים בין בזמן הנרת המים בשבילי הערונות כי הכל בעשה
 בחכמה ובדעת במדה במשקל ובמסורה בסדר ככון מחזור לפניו בפיגור המעלות וכלי השעות
 וכדיעת השעה ידע כל מה שיעשה בן בעת ההיא הן מצמיחת הטבעי וגדולם והשקיעה וכתובת
 פרים לא חסר דבר מכל דבריו בין בעבר בין בהווה בין העתיד הכל צלוי וידוע לפניו ע"כ המשל.
 והמשל הפועל יוצר הרים ובורא רוח מחד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וכל בשליש עפר
 הארץ ושקל בפלם הרים ונצעות במאזנים וכו' והגלגל הוא משל לגלגלים והדליות הם המ"ס
 פורות ט"ו דרומיות וכ"כ פוכיות זה לעומת זה וזב מזלות עולי מ"ח וק"ך חמרים והבאר מים חיו'
 הוא המפע האלדי אשר לא יכזבו מימיו ואין להם חיות כי אם בו. כמו שהמים הם חיות
 לארץ. והער גות הם האקלמים והקש על זה כל המשל. והכה כראה ממאמר רז"ל
 שזה דעתם כדאיתא בבראשית רבה ט"ו ז' רבי שמעון בן לוי צעם רבי אליעזר בן עזריה אמר
 אתה האלהים הכה אתה עשית את השמי' ואת הארץ ככחך הגדול ובזרועך הנטויה לא יפלא ממך
 כל דבר. מאות השעה לא יפלא ממך כל דבר. והכה האששים יבא לכל אחד ואחד מה
 שגזר עליו כל יומי בלחזו מוטב ועד רע כפי צת ההריון והלדה כדכתי' בטרם אצרך בצנן ידעתיו
 ובערם תנא מרחם הקדשתיך. והכה חכמים הגידו אנשי אמת שהדב רבי יוחנן קנפכתין
 דב קסטיליא היו לו כמה תלמידים מובהקים מגדולי התלמידים. וכשהיתה ההלכה
 עמוקה היה מבה להם שיעיינו הטוב כפי בחם. והיה אומר קודם בואם לפניו פלמו
 ואמר זה ולא יעבור מזה. ופלו זה ופלו זה וכל זה ששקול הדעת ובבואם עם הספר לא יעברו פיו
 ולא יסנו דבריו ולא יפול דבר אחד מכל דבריו ארצה. שמאחר שידע דרך עיונם וטבעם
 והדרך שילכו בה ולאנה הוא מביע היה מביע באומר דעתו מה שיש לשיעם להניע בעיונם בשקול
 דעתם. וכראה שזה הוא דעת תורתנו הקדושה כי בן בתוב ויהמר האל משה הכך שכתב
 עם אבותיו וקם העם הזה ויבה וכו' ומה אמר כי אנכי ידעתי את מרדך ואת ערכך הקשה הן
 בעודי כי עמכם היום ממרים היתה עם ה' וכו' והגיד טבע מכהנם וקושי ערפם ואמר כי ידעתי
 אחרי מותי כיהשחת תם חיותן וסרתם מן הדרך אשר נתתיכם. וזה הוא הנייה בעצמה
 שידע דבר מתוך דבר. וממה שידע בהם ממה שעשו בעודו חיו. ידע מה שיהיה באחרית
 הזעם בכח המשער ששקול הדעת. וכן הוא אומר וענת אחיתפל אשר יעץ כימים ההם
 כאשר ישאל איש בדבר האלדים כן ענת אחיתפל גם לדוד גם לאבשלום וכן אמר שלמה המלך ע"ה
 ברה אשר תדע את לבבו כי אתה לבדך ידעת את לבבו בני אדם. ואמר במשלי כי תאמר
 הן לא ידענו זה הלא תוכן לבות הוא יבין וכובר בעשך פוא ידע והשיב לאדם: כפעלו. וזה
 מבואר. ואמר שאול ליוכתן כבו הלא ידעתי כי בואר אתה לבן ימי. ויוכתן אמר לדוד
 נעם שאול אחי ידע כן. והכל בכח המשער ושקול הדעת. ואם כך בדעתנו הקדושה את

יעשה תמיד דעים וכל שבן מי שכתוב עליו הלא תכן לבנות הוא יבין ויגדל כפסך הוא ידע
 ומאמנות ידיעתו ישיב לאדם כפעלו וכתוב כי האלדים בשמים ואתה על הארץ
 וכתוב כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרככם ומחשבותי ממחשבותיכם וכתוב כי
 האלדים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דרכיך מעטים והנן זה אם תרנה
 ואחר הדברים והאמת האלה ראיתי לכתוב כה דבר אחד גדול הערך שאירע בהפך בשנת ישראל
 בא הדומם ובעריהם שייך לדרושנו אמרו כי בימים הראשונים היה בהפך הכס כולל
 אצטגנין גדול כודע בשערים שמו ר' אברהם זכותו כ"ע והיה לפני מלך אחד ממלכי ספרד ובהיותו
 צומד עם המלך בהיכלו ושריו וסגניו ועבדיו לפניו והשירים והסגנים משכחים ומהללים למכס
 הכן באמור שהיה אצטגנין גדול וישמע המלך ויחד לו לאמר איך יעשה כל הכבוד הזה לאיש והודי
 ואינו ידוע אם הוא בדאי לבך וישם על לבו לכסותו ויאמר המלך אל האצטגנין הכה
 רבני לטייל ולבאת לשדה לכוד ביד להביא והעיר מוקפת חומה דלתים וכריח ועתה הגידה לי
 מאי זה שער מן העיר אבא מן העיר ומאי זה שער אשוב להכנס בעיר בשוכי בשלום ויען
 האצטגנין ויאמר למלך יעשה אדוני דבר לעבדו ואעשה כדבר המלך ויאמר לו המלך
 מה שאלתך ותתן לך ויאמר שאלתי ובקשתי שיביאו בייר מנכני המלך ואכתוב בו
 תשובת אדוני המלך ואכרוור הכיור כנגד ואסתום אותותיך הכנגד ויתנהו אדוני המלך למי אשר
 ישר בעיני מעלתו ורוממות אדוני המלך ולא יפתח עד שובו בשלום להיכלו ואחר כן יביאו הכיור
 ויקראוהו שמואל כתיב וכאשר תראה עשה עם עבדיך ויאמר המלך להעשות כן
 ויכתוב לפני המלך והסדים ואין מי שיביט במה שכתב כי כן בזה לו המלך ויכרוור אותו תוך הכנגד
 וישארו במקום באמך בתוך מנדלחו בתבה ויועץ המלך לאמר איך תעשה ליהודי זה וישקר
 בכתבתו ולא יאמינו דבריו ויצו המלך להרוס דבר מה מקיר החומה שיעור שער אחד
 ויבא משם המלך הוא ואכשיו וההולכים עמו ויבאו לשדה המלך ואכשיו מן הפרץ הפרץ וישמח
 המלך על הפרצה שמחה גדולה לאמר עתה כראה את האיש ואת שיחיו אם באמנה רוחו
 ואת חלומותיו ואת דבריו אם רוח אחרת עמו וילך המלך מפה ומפה אנה ואנה ויבא יבא
 ושוכי לבן לדעת דברי האצטגנין אם צדקו ויחדיו אולם הם דברי שוא ומה תלות כדבר
 אמת הכבלות ויבא המלך מן השדה להיכלו ויאמר לו המלך מה תאמר עתה אתה היהודי
 ויאמר יבא אדוני המלך ויביאו הכיור הסתו וכראה פשר דבר ויבא המלך להביאו ויפתחו אותו ויקראו
 אותו וימנע כתוב המלך יהרוס דבר מה מקיר החומה ויבא משם ויבא ממקום שיבא הוא ועבדיו
 ההלכו אותו ויפלא המלך מאד ויקר הדבר בעיני המלך והשירים העומדים לפניו ויען החכם ויאמר
 למלך אדוני המלך עם היות האדם בחריי בטבע וכח האפשר לא יפקד מידו הסדר המתוקן לא
 ישמנה כי אם שידע הדבר מה שנגזר וישמר ממנו אם אפשר להשמר כי מיוכל לתקן את אשר
 עותו הסדר הכן אלא אם תהיה הגזרה על יושבי הארץ כדבר והרכ ומלחמה ותפיסה וכיוצא ושב
 או חרב והרג ואבדן ודומיהם וידע החכם ויבדח וימלט ועל זה אמר שלמה בחכמתו החכמה תעז
 לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר ומספר עשרה רבנו רבנים עשרה או יותר מעשרה
 ימנו ואלו עשר נשים והחזיקו עשר נשים וכיוצא בתין את אשר לפניך וראה איך ידיעת
 ההכם לא הכריח כח האפשר וחלק הבחירי אשר ביד המלך ועשה כרצונו והיה כמו שידע
 החכם וסם בהפך עט השאר החלק הבחירי כי לו ידע המלך מה שכת' היה כזה והיה יבא משער

בבזר אלהים פרק עשרים ושלשה

אמר כי כח האפשר קיים והדברים עתיקים ודברי חזקין ודי זה נדרוש הנה נקשר
 כזה והוא לית למען רחמינו ויראנו כפלאות מתורתו ויקיים בנו מקרא שכתוב כל עינו
 ואביטנו כפלאות מתורתך אמון יכן יהי דעון:

פרק כג כבר בארנו הפעל או שתהיה בדרך מיוח או בדרך יטבע או בכחירה ורצון
 וזה וחקל אל מה שנעשה בדרך שחוק והיחול ושחוק הנעשים וזה אינה
 פפולת חכם וזה אין ליחסו לאל לית חן או פועל נעשה בכיוונה ורצון לתכלית מה שיגיע
 לו ממנה תועלת מה ואם כן איך יבדל לאמר שהשם יתנוה לאיש מהאיש לאמר לך
 אמור להם שיעשו כך וכך או שלא יעשו כך חייב או שלילה מבלי שיושב לו זה תכלית כי כן לו
 שהגיע לו מזה הכוונ וגם לא לוולתו ותועלת אם כן מה באמר בתורה ומכותיה וחקותיה וכל
 אשר יבנה בה במאמרו ובהעדר הסבה התכליתית כבר ידעת מה שבהיה עליו ובאמר
 שפעולת כל פועל או שתהיה פעולתו בכיוונה ורצון לתכלית מה שתהיה תפארת לעשות
 וזאת היא הפעולה היותר באותה ופעולה שפעולות כמו שכתבתי בפרקים הקדמים
 וכפי הנראה לפום ריהטא כי אין לו תועלת בדבר זה כי אם נדקתמה תתן לו ורבו
 פשעין מה תעשה לו ואמרו רזל מה אפשר ליה למרי עלמא שיכלל האדם בשר חזיר חלב
 ודם וזה עם היותו בלתי בריר לראיה באמר שלא ימנע או שתהיה נתינת הקדוש ברוך הוא
 הרורה לסבה תכליתית אולי ואם היה לסבה תכליתית הנה הוא חסר עד הגיעו לאותו
 תכלית שערך לא היה וכשיגיע וישלם שלם חסרובו וגם שיפול בו השיבו וחסר
 קודם שישלם פעולתו לשלם אחר שנשלם ושיהיה לא ינדקובו חס ושלום והנה התולדה
 מזה כי כן לעין וזה כל אחד שנים ואי אפשר שיהיה שנים שלשה התולדה אין אחר
 שלשה ועוד שיחוייב שיהיה מציאות שלמותו תלוי בוולתו וזה אי אפשר בחק האל
 לית אם כן זה שקר כי הוא לית אינו בריר לוולתו ואין מציאותו תלוי בוולתו כי הוא תחוייב
 המציאות והם נרבים אליו והוא יתברך אינו בריר אליהם ואם כן כל
 הפעולות שפעולם כאין נגדו לאדם ותוהו כחשבו לו והנה לפנים ויראה שאין שום תועלת
 במה לו כזה ולא שום תכלית כי אם תאמר זה תכליתו ואמר וזה התכלית מה יהיה
 תכליתו ויולך זה לכלית תכלית דרך חשל וזה תכלית נראית האדם שיחכם וישיב
 כמושכלות ובאמר מה תכלית ההשכלה שיעבוד קונו כלב שלם ומה תכלית
 עבודות קונו שירשגן ערך ומה תכלית ירישתו גן עדן שיהיה קיום כנבא המרום במרום ומה
 תועלת היונו כך וכו' ויולך לכלית תכלית ולא יתכן וזו לך אמור להם כי אם פועל
 בכיוונה ורצון ויקוייב שתהיה לו תכלית ושלמות הפעל מורה על שלמות הפועל וכן
 בהפך התשובה כזה מה שהשיב הקדוש ברוך הוא על זה ואמר אמרתי עולם חסד ויבנה
 ומורת חסד על לשונה ואחר היות העולם כבדא בחסד אם כן הסבה התכליתית
 לעשות חסד במאמר דוד המלך עליו השלום חסד וגבר עליו ואמת שאלו בריר לוולתו
 עם ושלום ואם כן הסבה התכליתית לעשות החסד הוא עם מי שגזרה ידיעתו לעשות
 עמו חסד וכן כתוב תפלות אלה

חסדו והחסד שאין מקיים תועלת ונמול הוא חסד ואמת כמו שאמר יעקב ליוסף. כבו ועשית עמדי חסד ואמת ואמרו רז"ל החסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת שאינה מקוים ממנו נמול וכשיגיע החסד לבן' הנה כשלמה הסכה התכליתיות. כי לא יתחייב שתהיה הפעם התכליתיות מיוחדת כבו בפעמו כי פעמים רבים לא יהיה התכליתיות לתועלת הפועל עצמו.

כי הנה הכסף שיעשהו הכנר והוא הפועל לא יחוייב שאף על פי שיהיה התכלית לשבת עליו. שישב הפועל עליו. ולפעמים אם ישב עליו יתחייב כפשוטו כמו בעת שיעשה כסף למלך.

וכן מעשים בכל יום ויום שיבנה אדם רשום שר או מלך לעשות פונדק בארץ כיה וחרבה כדי שיחננו שמה עובדי דרכים וזלים והם מכים וכסף במאזנים לכנות. ולהביא מעינות ולחפור בארות שישתו החובים שם הם ובהמתם ורכושם וכל חיותם. ולפעמים יושב אכסים ויבנו עיר מבצר כדי ששכיחם שם העובדים ושבים שיסככו לבטח.

ולפעמים יפקד המלך פקידים להוליכם ולהעבירם המקומות המסוכנים שיסמרו אותם מן הלסטים ושלא יוזקו. והנה תכלית הפונדק ומפעלו והנמשכים אליו הוא לתכלית

שכשיחמו שם העובדים ושבים לא ירעבו ולא יבמאו ולא יכס שרב ושמש קור וחום קיץ וחורף. ויבנו לבטח איך שטן ואין פגע רע.

והנה בכל הפעולות הנז' אין לשום תועלת למניה כי אם עשית החסד שגזרה ידיעתו לעשות ולפעמים לא יראנו המנהג ולא יבין שם בימיו כל ימיו כנאו ולפעמים יפקד המלך פקידים עם מתי מספר לשמור הדרך ההוא וכדי שימנאו שם

תמיד שיהיה להם טרף בביתם לעומדים הנז' שם ונה המלך שהאורחים יתנו דבר קטן מהמשאות או מזולתם והוא המכס כדי שגדמו המכס ההוא יתפרכסו השומרים. והעובר

על מצות המלך חומס כפשו ויכו ויכתו אותי ביסורים רעים כדת מה לעשות לעובר על מצות המלך. והשומע לו ומקיים דברו ילך בטח ושאלן ואין מחריד ואם השעה נריכה

לכך ילכו אותנו עד הניעול למקום שישב בפטחה ושלוס כחפכו. והנה זה מעשים בכל יום בכל עבר ובכל פנה. ועתה ראה כמה מיני חסדים כעשות לתכלית שגזרה ידיעתו לעשות חסד לבד אין עוד מלכדו. וכן כתוב על האדם תאות אדם חסדו וראה שעם עשיית החסדים

הנז' יכו וייסרו למי שלא יאות לקיים מה שגזר עליו אחר היותו אורח והנז'. כי מדמי המכס או להריע למורד אינו מעלה ומוריד למלך ואין לו בזה לא תועלת ולא חסרון כי לעושה

המלאכה יתכוהו. וכך ברא הקדוש ברוך הוא ית את עולמו בתורת חסד. וברא בו כל מיני מנזרים ומעדני עולם בעבור האדם וינר אלדים את האדם וכו'. ויפח

באפיו רוח חיים וחלק לו בכניה בתורת חסד ונכניה כדכתיב אמרתי עולם חסד יבנה. ורנה שלא יחיו כפויי טוכה ושיכירו כי גבר עליכו חסדו ואמת ה' לעולם.

שאמתותו הוא עצמותו ורנה לומר אף על פי שברא העולם בחסד אינו כרוך אליו ואין לו פו שום תועלת לעבדו כי אמת ה' לעולם מחוייב המביאות ואינו כרוך לזולתו.

וזהו חסדו גבר עליכו ואמת ה' כי בירוש אמת קיים וכנני כמו אמתיו באמנים. יתד תקוע במקום כאמן. וכן כתוב כל השממה תהלל ליה הללו יה.

וגזרה ידיעתו שכמו שהוא יחברך שמו אמת. עלוליו יהיו פועלי אמת שלא ישנו את תסקידים אף על פי שהוא בתורת חסד. וכתוב ויהללו את שם כבודך.

עם היותך מרומם על כל ברכה ותהילה רך רנה

כבוד אלהים פרק עשרים ושלשה

דעה שלא יהיו כפוזי טובה שהיא מידה פחותה ורעה מאד וכמו שדרשו רז"ל על פסוק הגדתי היום
 שאיני כפוזי טובה ואמרו בירא דסתית מכיה מיא לא תרמי ביה אכנא • וכתוב לא תתעב
 פגרי כיגר היות בארנו ולא תהיה כפוזי טובה שכבר היית אכסני בארנו • וכאלה רבים
 וכבדים בכתובים • ולהיות האדם מדיני בטבע ועל כל פנים יבטרכו זה לזה ויוכלו עמוד
 ויפעל זה למה שצריך גם כן לזולתו מן המלאכות והמונות והכלים והכנדים ודומיהם שרבו
 וימא באדם אכזרי שיהרעו סקטן שכניו עם היותו ילד שצטעו • ורך הלכב
 שלא יתאפק להרעו פרעוש אהד • ומהם שיהיה חמדן על אגרות כסף ופסע • ויש
 בהם שובאי בנע ולזה יחוייב להיות להם מדריך לקומם המדיניות ולהניל עשוק מיד עושקו •
 וכאשר בחר לו יה ישראל לבנותו ואין טעם ברגזן כי מלת רונה יבדק בין שירנה לעשותו או לא
 • וכבר כתבאר שהוא פועל ברגזן וכבודו רכזו • ובחר בהם לאהבת אבותם שחשק
 בהם והוא על דרך השאלה ל"ש אין שייך בו חשק אלא בדרך השאלה דברה תורה כלשון ב"א חוייב
 לתת להם כימוס ודת מסודר בסדר אלרי שיתקיים מדיניותם בסדר ההוא וזאת היתה סבת לך
 אמור להם והיציור והכוזי הכל בדרך חסד כמו שהבאתי בשומרי הפונדק והדרכים ולחזק עבודות
 ההנהגה ביניהם כזה להיות להם תורה אמת ונושפט אחד ודרך אחד לכלם ולרומם החלק האלדיו
 בתת לו את אשר לו וזאת תורת האדם • וכא מצטיו הגיד לעמו והגיד את כבודו בגוים כי
 כן גזרה ידיעתו שלא יהיו כפוזי טובה • וכתוב ויבנו אלדיו לעשות את כל החקים האלה
 • והחקים אין להם טעם כי גזרת מלך הם • וזה יתפרסם שהוא מלכנו ומולך
 עלינו ואין לנו כי הוא אלדיו הוא מלכנו הוא אדון לנו הוא שופטנו הוא מושיענו ויושיעם
 בשמיר מצותיו וחקיהו אשר כזה את אבותינו וחקי המלכות שלא ידענו טיבם • וזה כי הדבר
 שיקבלו השכל ובהם בחר ה' הכה יטב בעיני כל אדם ויאהב לו וישמע לו וירדוף אחריו כי כספה
 וגם כלתה כפשו להדמות לשכל עליון ולחשי המושכל • יאמנם החקים השכל מקטור עליהם
 ואינו מקבל ולכן אמר כי מלך גדול אבי אמר ה' נבואות עשו גזרתי בין שתרכאו לא על ברחם
 • כדכתיב אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובהמה שפוכה אצלך עליכם • וכן כתב
 דש' בפרשת חקת התורה זל לפי שהשטן ואומות העולם מוכיין את ישראל לומר מה המצוה הזאת
 ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקת גזרה היא מלפניו אין לך רשות להרהר אחריה • ואשר
 דבר מולך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה • והכה הוא פרסום תבואות הממשלה והאדנות
 והמלוכה על עבדיו ושיקיימו גזרותיו אף על פי שאין הדעת מובלתם לבד עבוד מצותיו • כי
 גזרת מלך היא וכן תעשה • וזה מורה שמוצותיו הם נכונה ורגזן אחר שגזר אומר להעשות
 • וכן מלאכיו משרתיו עושה רצונו לקיים דברו פעולותיהם ברגזן • וזה הוא דעת
 בפרשת הקדושה • כי הנגלים מתנועעים בהשק • ואין חשק בבלי דעת • אך טוב
 להשיק בדעת • וכן מלאכיו עושה דברו • וזהו האמת והוא דעת רבותינו גם כן
 ומכיונים על זה • אמנם היות דעת התורה שפעולת המלאכים נכונה ורגזן • דכתיב
 בפרשת וירא אליו בענין הגבל לוט • אמר המלאך ללוט ההרה המלט פן תשפה וכו'
 והשיב לוט אליהם אל כא אדם הכה כא מצא עבדך וכו' הנה העיר הזאת קרובה לכום שמה וכו'
 והשיב המלאך ללוט ויאמר אליו • הנה נשאתי כניך גם לדבר הזה לגלתי הפכי את העיר אשר
 דברת • מהר המלט שמה וכו' ומאמר המלאך גם לדבר הזה משמע שכבר נשא גם כן פניו
 בדבר

בדבר אחר • שכן מורה ממלת גס • ויתכן שיהיה הכלת בנותיו ואחור לו עוד מי לך
 פה וכו' • וכן בפרשת משפטים אמר השם' למושה עליו השלום הכה אבני שולח מלאך לפניך
 לשמרך בדרך וכו' השמר מפניו ושמצדך לו אל תמר כו' כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרכו • ופי'
 כמו שפי' ק' עזרא שאם תאמר על הלככה שהוא מאירה יבדקו דברך • ואם תאמר אין אור
 ללככה כי אם מהשמש אמת ויציב • ואור השמש היא בלככה וממנו מאירה וזה כי שמי בקרכו
 • וכחזור לענין ואומר כי לולי היה בחריו היה לו לומר כי לא אשא כי כן כתוב עליי' •
 כושא עין ועובר על פסע אל לא לקיותו רבויי אמר כי לא ישא • רוצה לומר הוא לא ישא כי
 הרבון בידו ועבד מלך מלך • וראוי לחלוק לו כבוד • וכן במדרש ביסוקאל על פסוק
 ושבעים איש מוקמי בית ישראל וכו' • אמר לו הקב"ה למיכאל כי מיכאל סדרה אומתך אמר לשכני
 רבובו של עולם דייס הטובים שבהם • אמר לו אני שורף אותם ואת הטובים שבהם מיד
 ויאמר אל האיש לבוש הבדים ויבא אל בימת לגלגל אל תחת לכרוב ומלא חפניך גחלי אש מבימות
 לכרובים וזרוק על העיר וכו' וכתיב ויבא ויעמוד אצל האופן • וישלח הכרוב את ידו מבימות
 הכרובים אל האש אשר בימות הכרובים וישא ויתן אל חפני לבוש הבדים ויקח ויבא • אמר רב
 כהנא בר בוכא אמר רבי שמעון חסידא אלמלא לא נבטענו התקלים מידו של כרוב לידו של גבריאל
 לא נשתתיר משוכאיהם של ישראל שרירי ופלטי • וכתיב הכה האיש לבוש הבדים אשר הקשת
 במתניו משיב דבר לאמר עשיתי ככל אשר צויתני • אמר רב באותה שעה הוציאו לגבריאל מחרורי
 הפרגוד ומיחוה שתין פולסי דכורא • אמרי ליה אי לא עבדת לא עבדת • ואי עבדת
 אמאי לא עבדת כדפקדון • ועוד אי עבדת אין לך אין משיבין על הקלקלה • אתיות
 דוביאל קרא דפרסאי ואוקמה בדוכתיה ושמש כ"א יום • והייכוד כתיב ושר מלך פרס עומד
 לכנדי עשרים ואתר יום והכה מיכאל אחד מן השדרים הראשונים בא לעזרכי ואני ביהמני שם חבל
 מלך פרס וכו' הכה לעשות כרצונו לבני הנחלים ולחום על ישראל עמו עשה מה שלא נבטעו ולקוהו
 והוציאוהו ממחיבתו תמורת עוובו • אלמא יש להם בחירה ורגון • והבן אומר אי לא
 עבדת לא עבדת ואי עבדת אמאי לא עבדת כדפקדון • ואל תאמין דבר סוץ מזה כי זה
 האמת • ואל תפנה אל דהכיפוש ושיי כוז והזאת חכמים בעיניהם כי אין בפייהם נכונה •
 וכחזור לענין • ולהורות שהעולם כנרא בחמד וכדנה ורנה שיהיה האדם מורכב מחומר
 ונורה וחלק לו בבינה בתינו בבליס אלדים • ואין בדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא
 ורנה שלא ידח ממנו כירק כרא לו התשובה והוא שגורה דעתו • על כך כי עכש התשובה כינוי יש
 שינדק עליהם שם כריאה • אמנם כתן לו דרך להכיל לו מרעתו ולאמר לו וראה ועשה כאשר
 צויתך כדכתיב בזכריה שובו אלי כאלה' כבאות ואשובה אליכם • והכה הראה לנו התשובה
 שבראה תועלתה בעין אפילו במחשבים וזה כי האבן המושכת הברזל הנקראת בערב מגנאטיס
 ובלעז פיזורה אימן אם ימשיחו אותה במין השומים או שגפלה לתוכם במקרה תפסק פעולתה
 וסגולתה והיא הקורה המיבויית אשר בה היתה מה שהיתה כי הג' מרסקים שבה הם מזרות התואר
 רוצה לומר מזרות תואר הגשם וכן התמונה שבו מהרכבו והשלום והעגול ודומיהם • ובעת
 שימשיחו אותה בשום כאלמר אפילו שידבקו אותה אל הברזל לא יפול בה פעולת ההמשכה •
 ואפילו שירחבו אותה בכל מימי ים אוקיינוס לא יועיל ולא יושיע כי אם שירחבו אות' כחומץ וימשחו
 אותה כלם תיש און תחזור לימי עלומיה כיום קווייתה • ודחינתה ומשיכתה הוא תשובה •

כבוד אלהים פרק עשרה ושלשה

כן האדם אם יטמא והטאה הכפש היא תבדל מחסד אלהים כדכתיב עוונותיכם היו
 מצדיקת כי יכנס לבין אלהיכם ומהיה כפשו כעה וכדה כטומאת הכידה וסורו טמא יקראו
 לה וכמו שהאבן ההולה כשירכבה וימסחה כאנור יחזור לה בורתה המיכית למקומה
 כימי קדם כן האדם ירחץ במי החרטה וימסח צמיון הכחמה וירחק ממנו כל
 לכלוך וחללה מפעולת העוונות והטאים והפשעים ויחזיק במעונו חלק אלו ממעל
 ויפשוט הנגדים הנאים ויהיה האמת והצדק אזור חלציו והאמונה והיושר מדת
 ויעטם כמעיל תלבושת וישוב אל הוירהמה והכשת תשוב אל האלהים
 אשר נתנה ושנה לאתנה ועל כן יש לו לאדם להזהר שלא יטמא לא בכח ר"ל בהרהור ולא
 בשועל ולא במכח ואם חטא יעשה תשובה וירחק מדרכי המשיבה ותעורר את האלהה ויקרא
 מפני זה ואם לא תשכב למענה תחת כי לא אבה ויכחו ויכתו אותה על חובה
 ולכן הואיל ועשה תשובה וזה הדרך לכו בה והוא למען רחמיו וחסדיו ידריכמו
 בעבודתו לעשות מצותיו לקיים תורתו ויזכו לחוות בכושם ה' ולבקר בהיכלו כל ישראל חבדי' אמן

<p> פרק בר בהשגחת השם יתברך ניראיו ולחושבי שמו שההנלחה הנמורה שאין אחריה הנלחה ראוי שתמצא בכח היותה בכבד שנאדם והוא השכל והכח הזה הכהבו ישיג המושכלות והוא אינו מעורב עמו רובה לומר שאיכוהוה עם החומר ולכן לא יפסד בהפסדו ובכח הזה משיג מציאות הנבדלים והנורות הפשוטות ובה ידמה לבד חלדיו בנד מה ובה ידמה ויתערב האדם בדברים השכליים המושכלים כפי מה שתשיג יד השכלתו ובה ישיג סודות האלדיים והשכלים ומצורות הפשוטות והנבדלים מן החומר והוא ראש ורדון על שאר הכחות שנוף בטבע כמו שהשגת הדברים האלדיים הם שרים ופגנים במעלה וכבוד וכל כל הדברים שיושנו מאשר הכחות כמו שהיו מפורש ומבואר במאמר עשרי מספר המדות לארסטו מפורש באר הטב זער שם זער שם וכן בדברי רבותינו וחכמי דתנו והיות האמת הוא בזאת ההשגה המעילה הנבדק ילין בה ורוב טוב לענמו כפי השגתו וראוי שיבחר שתהיה חיותו בו כל חפץ חיים לראות טוב וההנלחה האחרונה אשר לגודל מעלתה יקראו לה האושר הנמור והוא העיון בשכל והאשר השלם וההנלחה השלמה אשר בעבודה כל הדברים הוא העיון רובה פעולת העיון כדי שיהיה משכיל בפעל והנהיגה רמז ארסטו לשני עניינים האחד שהוא מיוחס לבח אלהי אשר באדם אשר שאר הכחות נמצאות בשבילו כי זה כל האדם והוא כח הידיעה בעיון והשני שלא יסתפק עם הידיעה לבדה אבל ישתדל להשכיל בפעל העיון תמיד וזה לשונו בספר המדות מאמר עשר פרק שלשה עשרי זה לשונו אמנם הפועל כפי השכל ואליו מתיימרו הכה הוא מוכן בכח ויראה שהוא אהוב מאד לשם יתברך שמו כי אם אמנם קצת מחשבות האל יתברך שמו הוא על דבר בני אדם כמו שנראה באמת כיה מן הראוי שישיממו הם בדבר הכבד שבהם ובאשר דוה לאל יתברך שמו והנה הוא השכל וראוי הושיג מעל האל יתברך שמו לאוהבי השכל ומכבדיו אמת </p>	<p> פרק בר בהשגחת השם יתברך ניראיו ולחושבי שמו שההנלחה הנמורה שאין אחריה הנלחה ראוי שתמצא בכח היותה בכבד שנאדם והוא השכל והכח הזה הכהבו ישיג המושכלות והוא אינו מעורב עמו רובה לומר שאיכוהוה עם החומר ולכן לא יפסד בהפסדו ובכח הזה משיג מציאות הנבדלים והנורות הפשוטות ובה ידמה לבד חלדיו בנד מה ובה ידמה ויתערב האדם בדברים השכליים המושכלים כפי מה שתשיג יד השכלתו ובה ישיג סודות האלדיים והשכלים ומצורות הפשוטות והנבדלים מן החומר והוא ראש ורדון על שאר הכחות שנוף בטבע כמו שהשגת הדברים האלדיים הם שרים ופגנים במעלה וכבוד וכל כל הדברים שיושנו מאשר הכחות כמו שהיו מפורש ומבואר במאמר עשרי מספר המדות לארסטו מפורש באר הטב זער שם זער שם וכן בדברי רבותינו וחכמי דתנו והיות האמת הוא בזאת ההשגה המעילה הנבדק ילין בה ורוב טוב לענמו כפי השגתו וראוי שיבחר שתהיה חיותו בו כל חפץ חיים לראות טוב וההנלחה האחרונה אשר לגודל מעלתה יקראו לה האושר הנמור והוא העיון בשכל והאשר השלם וההנלחה השלמה אשר בעבודה כל הדברים הוא העיון רובה פעולת העיון כדי שיהיה משכיל בפעל והנהיגה רמז ארסטו לשני עניינים האחד שהוא מיוחס לבח אלהי אשר באדם אשר שאר הכחות נמצאות בשבילו כי זה כל האדם והוא כח הידיעה בעיון והשני שלא יסתפק עם הידיעה לבדה אבל ישתדל להשכיל בפעל העיון תמיד וזה לשונו בספר המדות מאמר עשר פרק שלשה עשרי זה לשונו אמנם הפועל כפי השכל ואליו מתיימרו הכה הוא מוכן בכח ויראה שהוא אהוב מאד לשם יתברך שמו כי אם אמנם קצת מחשבות האל יתברך שמו הוא על דבר בני אדם כמו שנראה באמת כיה מן הראוי שישיממו הם בדבר הכבד שבהם ובאשר דוה לאל יתברך שמו והנה הוא השכל וראוי הושיג מעל האל יתברך שמו לאוהבי השכל ומכבדיו אמת </p>
--	--

אֹתוֹ בְּמִלֵּא הֵבִיזוּ • וְלִשְׁמֵם הִשְׁגַּחְתִּי עֲלֵיהֶם • וְלַעֲשׂוֹת טוֹב לְאַלֵּה הָעוֹשִׂים הַטּוֹב
וְהַיִּשָּׁר • הִנֵּה אֵינִי בְּלִי גִלְיָי כִּי אֵלֶּה הַדְּבָרִים רַאיוֹם לִחְכֵם • וְלִכֵּן הִנֵּה זֶה הַיּוֹכ לְאֵל
מֵאֵד • וְהִנֵּה זֶה אֲמַנְכֶם בְּכִי הַאֲמַת הוּא הַיּוֹתֵר מֵאֲשֶׁר עַד כֹּאן דִּבְרִי • וְהִנֵּה אֵלֵינוּ לֹא פִרְק
לְבַדּוֹ בְּהַלְפֵּרֶם דִּבְרֵי עֵשׂ הַיּוֹתֵם מִכּוֹאֲרִים בַּעַל מוֹהֵבֶה הָאֵדֶם זָכָר לָאִם זָכָר טוֹב בַּעֲשׂוֹתוֹ הָאֵדֶם
יִשָּׁר בְּטַעֲמוֹ מִקְּבֵל הַחֲכָמָה וְהוּא כְּלֹם הַמּוֹכֵן לְכַתִּיבָה • וְכַנְיָעוֹ לְלַמֵּד וּלְדַעַת
הַחֲכָמִית הוּא מַעֲלֵה שְׂבִית • וְעַל הַלֹּם נִכְתָּב וְכִרְשָׁם בְּאֶשֶׁר הוּא עָשׂ • רֹכֵב לִמֹּר
בְּשֶׁכֶל וְקִרְאוֹ לֹחַ • כִּמוֹ שֶׁאִמֵּר וְהוּא כְּלֹחַ לְכַתִּיבָה שֶׁהִיא הַכֵּה • וְזֶה מֵה שֶׁכֵּן מַעֲלֵה אֶחָד
לְמַעֲלֵה שְׂבִית • וּפְסַכְתִּיחֻק וּכְאִשׁוֹ בַּעֲבֻתִית הֵאֱרַבָּה וְהָאֲשֶׁר וְהַשִּׁיג לְהַכִּין וְלַהֲשִׁיב
בְּעִינָיו וּפְעֵל וְיִקְרַב בְּעַל הַיִּת אֵל הָאֱלֹדִים • לְאֶשֶׁר הִים הַאֲבִיבָה הַכֵּה וְהוּא הַשֶּׁכֶל
וְהַנִּדָּל הַמְּכֹנֶה בְּשֵׁם אֱלֹדִים וְעַד פֶּה יִבָּא וְלֹא יוֹסִיף בִּי שֵׁם בִּיתוֹ • וְאֵין שְׁחִיזוֹ אֵלֵינוּ הַחִיִּים
הַמַּעֲשִׂיִם הַשְׁכִּלִיִּים הֵאֱרַבָּה הוּא חֵי חִיִּים אֱלֹדִים • וְהוּא מֵאֲשֶׁר מֵאֵד בְּעִינָיו אֱלֹדִים וְתִהְיֶה
הַשְׁגַּחְתִּי הַשֵּׁם יִתְנַדֵּךְ שִׁמוֹ עֲלֵינוּ כְּכִנְאֵה הַמֶּרוֹם בְּמֶרוֹם • וְכִפִּי הַשְׁגַּחְתִּי תִהְיֶה הַשְׁגַּחְתִּי עֲלֵינוּ •
וְזֹאת הַהִשְׁכָּלָה וְהַעֲשִׂין הַכֹּחַ הוּא בְּהַשְׁכָּלָתִי בְּאֵלֵינוּ וְהַפְּשֵׁט מִמֶּנּוּ בְּשֶׁכֶל קִידֵם הַשְׁכָּלָתוֹ
בְּהֵם • אִם הֵם דְּרִיכִים לְהַפְּשֵׁט • כִּי הַמַּשְׁכִּיל אֵל הַכִּלִּים כְּמִלְאֲכַת הַהַנְיִין וְהַדְּקִדּוֹק
מִמַּעֲלֵת הַמַּדּוּת לְבַד הֵאֱרַבָּה הֵאֱרַבָּה מִלֵּשׁ לַעֲשׂוֹת בְּגֶרֶם הַמַּעֲשִׂי • וְכֵן חֲכָמַת הַהִכְרָכָה
וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁהֵם כְּלִים לְתִכּוֹנָה • וְכִמוֹ הַהַנְיִין שֶׁהוּא כְּלִי מִיִּשָּׁר וּמוֹכֵעַ הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁתִּשְׁתַּעֲבֶה
בְּעִינָיו • וְכֹאֵל הוּא אֲשֶׁר הַשֶּׁכֶל בְּהַשְׁגַּת הַחֲכָמִית • וְכֵן הַדְּקִדּוֹק שֶׁהוּא כְּלִי
לְתַקֵּן הַשִּׁפָּה וְלַהֲשִׁיב הַלִּשׁוֹן מִהַטְעוּת וְהַשְׁגָּה • כְּכִלְאֲשֶׁר יִמְנָא לוֹ בַּעֲבֹר בַּעֲתִיד בַּהוֹוֶה בּוֹכֵר
וְנִקְבָּה נִכְסֵתֵר כְּכִיכֹחַ בְּמַדְכָּר בַּעֲדוֹ בְּבֹדֵד בַּעֲלֵי הַיּוֹכָא לְשִׁיבָה לְלִשְׁתִּי וְדוֹמָה לָזֶה •
וְאַלֵּה הֵם כְּלִים כְּסוּלֵם לַעֲלֹת מַעֲשִׂי • וְדַע כִּי הַמַּשְׁכָּלִים יִחַלְקוּ לְשִׁבְיִים מִיָּנִים אֶחָד שֶׁלֹּא
יִשְׁפָּט לְבַדּוֹ מִזֶּה עֲצָמָם לְבַד אֶבֶל מַעֲשִׂיָּם עִם בְּעִלֵּי הַשְׁלָמוֹת כִּי הֵם דְּבָרִים דְּרִיכִים אֵלֵינוּ •
וְכַהֲפַסֵּד בְּעַל הַשְׁלָמוֹת וּפַסֵּד הַשְׁלָמוֹת לַהֲיוֹת הַמַּשְׁכָּלִים הֵם מַעֲשִׂיָּם עִם •
אֲמַנְכֶם מֵה שֶׁאֵינִי מַעֲשִׂיָּם עִם בְּעַל הַשְׁלָמוֹת אֶבֶל הוּא כְּמִנְאֵה בַּעֲשָׂמוֹ וְיִדְרֵשׁ לַעֲשׂוֹ מִמֶּה שֶׁהוּא
הִנֵּה זֶה לֹא יִפְסֵד וְיִשָּׁר קִיִּים כְּכִי וְחִי לַעֲשׂוֹל כִּמוֹ שֶׁכִּבְאֵר בְּנִפְחִיּוֹת הָעוֹלָם • בִּפְרָק מ"ה וְרִאשׁוֹ
שֶׁיִּבְחֵר הָאֵדֶם הַחִיִּים הַלְלוּ וְשִׁיחֵה בְּהֵם חִיּוֹת וְתִמִּיד • וְכַתֵּב מִזֶּרֶם הַרְבֵּה בְּמִאֲמָרוֹ הַנִּכְבֵּד
בִּפְרָק רִאשׁוֹן מִחֲלָק רִאשׁוֹן זֶה לְשׁוֹבוֹ וְכִאֲשֶׁר יִיּוֹדֵד הָאֵדֶם בְּעִינָיו שֶׁהוּא וְכַפֵּלָם בִּי מֵאֵד • מֵה
שֶׁאֵין כֵּן דְּבָרֵי מִן הַכּוֹמָצִיּוֹת תַּחַת גִּלְגַּל הַיָּם וְהוּא הַהִשְׁגָּה הַשְׁכִּלִית אֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ חוֹסֵךְ וְלֹא
מַעֲשִׂיָּה גִּיּוֹף לֹא בִיד וְלֹא בְּקֶלֶף וְלֹא בְּכִלֵּי הַנּוֹף וְדַמֵּה אֹתָהּ • פִּי לְאִתָּהּ הַהִשְׁגָּה בְּהַשְׁגַּת הָאֵל יִתְנַדֵּךְ
אֲשֶׁר אֵינִי בְּכִלֵּי • וְאֵם אֵינִי דְּמִיּוֹן בְּאֲמִית • אֶבֶל לְבָרָאָה מִן הַדְּעִית תַּחֲלִילָה • וְכִאֲמֵר בְּאֵדֶם מַפְנִי
זֶה הַעֲנִין ר"ל מַפְנִי הַשֶּׁכֶל הַאֱלֹדִי הַמְּדוּכָּךְ בּוֹ שֶׁהוּא כְּנֶלֶם אֱלֹדִים וְכִדְמוּתוֹ לֹא שֶׁהֵם יִתְנַדֵּךְ גִּיּוֹף
שִׁיחֵה בְּעַל תַּמּוּכָה • וְכַתֵּב הַרְבֵּךְ שֵׁם טוֹב ז"ל בְּפֶרוֹם זֶה הַמֵּאֲמָר ז"ל כִּאֲמֵר בְּאֵדֶם מַפְנִי זֶה הַעֲנִין
מַפְנִי הַשֶּׁכֶל הַמְּדוּכָּךְ בּוֹ שֶׁהוּא כְּנֶלֶם אֱלֹדִים • וְהַרְבֵּן בּוֹה אֶחָד מִן דְּבָרִים אֵין מַפְנִי הַמַּשִּׁיג שֶׁהוּא
הַכֹּחַ וְהַהֲכָנָה שֶׁאֵינֶה גִּיּוֹף וְלֹא כִחַ בְּגִיּוֹף • אֵין מַפְנִי הַשֶּׁכֶל אֲשֶׁר בַּעֲלֵה וְהוּא הַהִשְׁגָּה • אֵין מַפְנִי הַשֶּׁכֶל
הַנִּקְבָּה בְּאֵדֶם • וְהוּא הַשֶּׁכֶל הַנֶּאֱבֵל • אֲשֶׁר אֶחָד הַנִּכְתָּב רֹכֵב הַמּוֹשְׁכָלִית הַעֲבָעִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִי לְאִתָּה
• וְרוֹב הָאֱלֹדִיּוֹת יִתְיַחֵד הָאֵדֶם וְיַעֲשֶׂה מַשְׁכָּלֵינוּ כּוֹלֵם הַשֶּׁכֶל הַקָּבֵל • וְיַעֲלֵם הָאֵדֶם לְחֹסֶם
הַמְּדַרְגָּה אֲשֶׁר יִשְׁכֵּל הַדְּבָרִים כִּידוּעָה אֶחָד לִכְן כִּאֲשֶׁר שֶׁהוּא כְּנֶלֶם לָאִם וְכִדְמוּתוֹ עַד כֹּאן דִּבְרֵי •

כבוד אלהים פרק עשרים וארבעה

והאמת כי מה שכיון בו הרב הוא זה המין האחרון מן ההשגה • רוצה לומר השכלת האלוהות
שאיה נישכחת עם בעל ההשכלה כמו שיתבאר אצל הוא דבר מושכל עומד בעצמו • והנן
זה ודעה כי זה ההשכל נכחי וקיים והוא בלתי הווה ולא כפסד וזוהו אמרם ז"ל גדול מעשה הדדיקים
שמדמים בורה ליוצרה ועל ההשכלה הזאת • כאמר בו נעשה אדם בנלמנו כדמותנו לא בעבור
השלמות הראשון והאמצעי רק בעבור זה השלמות האחרון ודעהו • ותכלל מההטעמות
ומהעלילות שיעלילו עליך הכריז לבי • כי זה תכלית האדם והכלתו • ולפי שכוונת
מעשה בראשית היתה לעשות זה האיש השלם כמו שבארכו • והיה נראה מפשטי הכתובים
הפך זה בא מורכב מורה דרך להתיר הפך זה כמו שתרצה במקומו • ובפרק ב' כתב ז"ל
השכל אשר השפיע הכורא על האדם והוא שלמותו האחרון • הוא אשר הגיע לאדם קודם מהותו
ובשכילו • כאמר שדבר עמו וכוהו שהוא בגלם אלדים ובדמותו • ובגללו דבר אתו וכוה אותו
כמו שאמר ויבוא אלדים • ולא תהיה הכוהלהמות ולא למי שאין לו שכל וכו' והרצון בזה
כי האדם כבר היה כשכל בנלל הוא אחרון האדם היה באחד ממנו וכו' והיה דומה אליו כבר מה
והוא השכל האמר עליו כדמותו ובגללו הגיע לכבוה שידבר אתו על יד אמצעי • והכבוה
לא תהיה לכהמות ולא למי שהוא עם השלמות הראשון והוא בכח • וכמו שכתב ע"ה שאין
הכלל שיכבא איש בלתי חכם או שיכבא גמל או צפרדע • יעניין שם • וכתב בחלק ג' פרק
ז' ז"ל ההשגחה נמשכת אחר השכל ומדובק בו ומכני שההשגחה אמנם תהיה ממשכיל ואשר הוא
שכל שלם שלמות אין אחריו שלמות • איש כן כל מי שדבק בו בדבר מן השפעה הקוה כפי
מה ששיגהו מן השכל ישיגהו מן ההשגחה:

פרק כה

פעל הכנל יכוה תמיד בשם שפע על נד ההדמות בעין המים אשר יספיע
מכל נד ואין לו נד מיוחד שימשך ממנו או ימשך לוולתו כי איכונשם אצל הוא
כוכע מכל הדדיים שיהיו הקרובים והרחוקים ממנו תמיד • כן זה השכל לא יגיע כמו
לוולתו מנד מיוחד ולא על דוחק מיוחד ולא עת בלתי עת אצל פועל תמיד • לכל מי שזדמן
לקבל יקבל הפעל ההוא הנמכר על ההתמידות אשר יכוה בשם שפע • וכן כתב הרמב"ם ז"ל
במאמרו הכנל מ"ה חלק ב' פרק י"ב והאריך בזה יעניין שם ואמר עוד בפר' הכו' וזה השם ר"ל שם
השפע כבר התירובו לשון העברי לאמר ועל הכורא גם כן מפני הדמו בעין המים השופעו ואמרו
שהעולם נתחדש משפע הכורא וזה הוא המשפיע עליו ועל כל מה שיתחדש בו • וכן ואמר
שהוא השפיע על הכבואים • והרצון בזה להודיע שכל אלו הפעולות הגשעלות מפעל כנל
תקרא פעולתו שפע • וענין מלת שפע ענינו דבוי אמר הכתוב כי שפע ימים יבנו •
שפעת גמלים תכסך • ושפעת ימים תכסך • משפעת סוסים כולם ענין דבוי • והרצון
שפעולתו ברגי כלי כילות וכלי מביעה ממנו כי איש מנד המקבל • ולפי שלא מצאנו שם יותר
כאות להדמות לפעולת הכנל כאה ומתקבל כזה כיכוה בו • וענין השגחה ר"ל הכנה
בהתכוננות בדבר כדכתיב ומאכך שכתו השגחה אל כל יושבי הארץ • וראו' אלהיך ישימו ארך
יתיבכו ורומיהם והוא כמוה השגחה • כדכתיב השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך
ישראל • וכדק משמים כשקף גם ה' יתן הטוב והוא השגחה והכינה • וההשקפה תאמר
על הצומד במקום גבוה ונוטה ואכני • והוא כשקף למכניס אליו והק' כהמשקיף ואיכונשם

וכן יושקף אכימלך מלך פלשתיים בעד החלון באופן שהיה הוא רואה את יצחק ואשתו והם אינם רואים אותו ובהשקפתו התבונן וראה שרבה היא אשתו וכן באיוכל ומשקף בעד החלון שהיא היתה רואה אותם והם אינם רואים אותה עד שקרב יהו' אל השער והתבוננה להציל ענמה במעשיה ודבריה והרכון בענייננו שישפיע על מי שיקרב להשכיל ויבין לכו לדעת השכלים הכבדלים והצורות המושכלות ואת הקדש והקריב אליו. וכן אמר שלמה המלך עליו השלום כי אם לביכה תקרא לתבוכה תתן קולך. אם תבקשנה בכסף וכמטמונים תחפשנה במקורה הראויה לבקש האמת. ואמר שהפרי המתחדש מהפעולה הזאת הוא שאז תבין יראת ה' ודעת אלדים תמצא וכבר ידעת שיתוף לדים שיאמר גם כן על המלאכים והם השכלים הכבדלים. וכן כתיב אלרי האלדים והייתם באלדים. ואמר אז תבין יראת ה'. ורובה לומר שכשישין עובד רוממותו וגדל מעלתו אשר לא תושג לוולתו ושגבר עליו חסדו בכל יום ויום ויהא ורעל יבא בו למרוד בדברו ולעשות דבר שלא כרכונו. ויכיר וידע שהוא הכותן לזכר לעשות חייל לפקוח עיניו ולפתוח לבו להשיג מה שחייב עליו להשתדל להשיג. וכשיתעורר מעצמו לבקש את האהבה ישגיח וישפיע עליו מחכמתו כיה' יתן חכמה. ואל יעלה על דעתך ש"כדים שהם תלויים בגבוה מעל גבוה שכמעט מלהשיג זה כי המושכלות הם כצורות הפשוטות והשכלים הכבדלים והדבר קשה. וגם מזה שלא תושג הידיעה בהם מעצמים עצמיים שנידעית עצמותם וידע מהותם. אך דע באמת שאם תחשוק לחפש החכמה בכסף וכמטמונים תחפשנה ותתן לבך להבין דבר מתוך דבר. והם אמרי בינה ובקשתך אותה תהיה בחשק ובכסף כמו שיבקש החושק להשיג לחשוקתו שהשתדלותו בכל לב ובכל כסף אז תבין יראת ה' ויגיע לדרך הדרוש ודא' אומרו אז תבין והרצון בזה ליגע בהשתדלו' במרץ לקבץ כל ההקדמות הנברקות והמפורסמות והמופקות הכמנאות בדרוש אשר אתה חפץ לדעתו וחקור פעליו פרטיו וכלליו. ואל תאמין בשוא נתעה כי שוא תהיה תאודתו בהקדמות לקוחות מפי ההמון או שבאמרו לפוס ריהטא בחסילת העיון רק חתחקור בענין מראש ועד' גוף אז תשיג האמת בהכנתך ותשלם החקירה בבקשת הכסף ותצא המטמין אז תבין יראת ה' ויחד זה בביכה שכן כתיב אז תבין ובמקום אחר אמר יראת ה' סוד מרע וזה כאמר על מעלות המדות שבהם תושג יראת ה'. וכן אמר ראשית חכמה יראת ה' שהוא מעלת המדות יטא' שאמר שכל טוב לכל עושיהם כי יכלכל דבריו במשפט כי לעולם לא ימוט. וזה ישיג יאעלת השכל הבקשה. ויהיה כנבא המרום במרום ותהיה תהילתו עומדת לעד כנבא הארז במרום. והרכון שקודם ישתדל להיות שלם במעלת המדות וזוה לא יהיה לו לא מעיק ולא מניק ולא מצבב עליו מהלשיג ולהבין באושכלות הכשפעים מאתו. וידע כי מאתו השפעתם וירא לכפשו מאד כדכתיב כי עמך הסליחה למען תורא' רובה לומר שאף על פי שכל הפעולות המתהוות בעולם השפלהם ממטטר הכוכבים. כי הקדוש ברוך הוא נתן ממטלה לעליונים להיות על פיהם כל ריב וכל כנע. וכן שבע שמחות ורוב טוב למנוחות. עם כל זה אין לאל ידם לסלוח כי אין הסליחה בידם וגוריה ידיעתו בזה פן יאמרו בני אדם כלכם אם יחטא איש לאיש ופללו אלרים ואם לה' יחטא איש יתפייסו לבו המלאכים וישאו עוניכו לזו' אמר כי עמך הסליחה ולא אם וזאת כי אין בהם כח לסלוח והאלדים עשה שיראו מלפניו וזה למען תורא'. ונ' עודא' כתב כי עמך הסליחה ויש לך לסלוח למען תירא'. ויראוך עם שמש

כבוד אלהים

פעזכיר

פמזכיר באחרונה וזה שמאמין הוא אל בעבין ההשגחה ודרכי בזה לבאר וללכך שדעת מורימ הרב
 דרך ישר ודרך הקדש יאמר לה ותורת אמת קיתה צפיהו שכן כתוב בתלים בפרש ממכין שנתו
 השנים אל כל יושבי הארץ שורה שהשגחתו בעבלי חיים דרך כלל שהוא משגיח באיניהם לקיים
 המין לבד באורו אל כל יושבי הארץ דרך כלל - והאדם השגחתו בהם בפרטות וכן הוא
 אומר חיוני יחד לבם האבין אל כל מעשיהם ור"ל אחר שזכרנו בני אדם בכללם שהוא כלל אלדים
 חלק אלדי ממעל כיהלכ הוא השכל כי לכלם כתן לבדעת - והנה אומר הכתוב ויכיר
 ה' אלדים את האדם עפר מן האדמה וזה חומר גופו ומתכונתו ותכניתו - ואמר ויפח באפיו
 נשמת חיים וכבר ידעת שמלת נשמת מתווסף לחלף כדכתיב בתיב נשמת אליתן קרה -
 ונשמת מי ינאה מאך רובה לומר כבוד דבר מי - כי הדבור נבטימה - ונשמת שדי תניכס -
 ונשמת שדי תחייכי וכן רבים והנה אומר ויפח באפיו נשמת חיים והיא הנורה המייכית שבאדם
 והוא ויהי האדם לבפש היה תרגומו לרוח ממללא - והוא ונשמת שדי תחייכי שהרצון באומר
 ויהי האדם לבפש חיה שהיה משכיל כיהחיות שבו היה חיומך - כבר כאמר ויפח באפיו
 נשמת חיים אמר ויהי האדם לבפש חיה רובה לומר כפש משכלת - וזה הוא ונשמת שדי
 תניכס - ויכיר יחד לבם בעלי שכל בחייוס בי בן ישר המלך מלכו של עולם שמהיה פעולת
 האדם ברצון - עם כל זה הוא מביין אל כל מעשיהם בפרטות כי מלת כל שור מקיף מנכיל
 כי לו אחר אל מעשיהם היה משפט סותר ודינו כדון המשפט החלקי כי אומרו האדם
 כותב ר"ל חלק מן האדם כותב כי בן דינו בחלקי אומנם בעת שיאמר כל הנה הוא מוקף חומה ולא
 ידע ממנו כידע וזה ברור אם כן אומרו אל כל מעשיהם רובה לומר בפרטות וזה הפך מה שפירש
 הר"ב אל כספרו מלחמות ה' כמו שכתבתי בשמו בפרק שער שכתב בעדקו 'מאמרו' מספרו
 הכו' ועתה אזכור דעת מורכו הרב הרמ"ם אל אמר אל אולם ההשגחה האלדית לפי דעתי ולפי
 מה שאני רואה היא כמשכת אחר השפע ההוא השכלי עד ששכ בעל שכל ונכלה לו כל מה שהוא
 גלוי לבעל שכל הוא אשר התחברה אליו ההשגחה האלדית ושערה לופעולותיו על פד הנמול
 והעולם - אמנם אם טבעה הספיכה בים וכל מה שנתוכה - אושטפל הנג על מי שנכית
 אם היה במקרה גמור - או היה ביאת האכזים בספינה או שכת האחרים בבית במקרה -
 אין זה לפי דעתנו - אבל ברצון אלדים לפי מדת הדין באשפטיו אשר לא יגיע דעתנו -
 לידע מדרם וכו' יצוין שם - והנה זה כפימה שיראה מן המועתק - והאושכל - וכבר
 פניא מורכו הרב ז"ל ראיות ברורות לחוק דבריו מן הכתובים ולכרר שדעתו האמת והנדרק -
 וכראה לי שמה שאמר ז"ל באישי שאר בעלי חיים - הענין בהם כמו שיראה אדם טעו
 באין ספק - ומפני זה היתה שחיתות מותרת - ונש נתלה בשחיתות מכה - ונש
 מכה בו והותר להשתמש בהם לתועלותיו בכל אשר נרצה - והנה השגחת השם ית' בהם היא
 השגחה מייכית לא אישיית בהכימ לכל מין ומין בדוואו וכוהכרחי אליו בדרך שלם אמנם אינם
 מושגחים באישיהם כאמר אדם טעו - וכאמר חכסון הכניא עליו השלום כאשר
 ראה מתגברות כנוכך באגר על העולם ורוב הרצון בני אדם אמר האלדים מה זה
 באלו בעצמו בני אדם מההשגחה ונעשו הפקר כאילו אין ההשגחה באישיהם - אלא כנאן
 לטכחיוכל ונעשה אדם ברג הים כרמס לא מושל כוכי כלו בשתקועלה וכו' ולקח השמי
 מיכס האלו להיותם מומים וכהרבים רבים יחד

כבוד אלהים פרק עשרים וחמשה

ואין שם על לב כיהרנים כל בני אדם רעים לבד אותם ואם יכלו ויעלו כל המין בטהרה ויפן
 יאמר אומר שם על זה חייבים ליתן את הדין ביאר שאינו על בד ההקש כי אם על העונש ופעל
 פשעיהם התחייבו כל מה שנא עליהם אמר למשפט שמתו וזכר להוכיח יסדרתו
 ואינם כשאר בעלי חיים שההשגחה במיניהם לבד ובעת שיטארו קצתם לקיום המין די

פרק כו אחר היות ההשגחה מיוחד באישי מין האנושי לבד דרך פרט באישי ויותר

משאר בעלי חיים שאין ההשגחה בהם כי הם במין כאמור וכבר
 כודע שאין חזק לשכל מין נמנא כי המין כולל אישים כי הוא כאמר על רבים מתחלפים
 במספר זולת העצמות ודרך משל באנוש שהוא חי מדבר ולקחו בורת איש אחד העצמותיות
 הנמצאת בראובן לבד חזק מהמקרים שבנושבהם יבדל ממה שישתתף עמו במינו כאורך
 פיהיה ארוך או קצר או לבן או שחור או יפה או מכוער או שמן או דל ודומה לאלו המקרים
 הנשואים על עצם ראובן הכו והנה האנושיות משותפת לדררים רבים וכשיפגיטוהו השכל
 רובה לומר מהות האנושיות מופשט מן המקרים יהיה השכל על כל אישי המין וזה ימנא
 בשכל כי חזק לשכל לא ימנא אישים מכלי מקרים מיוחדים בהם שלעולם לא יסוה ראובן
 לשמעון ולא לזולתו מאישי המין בתואריו ואיכותו וכמותו ומקרי המיוחדים בו כי כל אחד מיוחד
 במקרי ואין דבר שישתתף במין כי אם השכל בפשט האנושיות שבהם והיו לאחד וכן בכל
 איש ואיש ממנו הבעלי חיים ולכן אמר ארסטו שאם לא ידעו האנשים לא ימנא
 הסוגים והמינים אם כן הכוללים מציאותם באישים ואין להם מציאות בעצמם ואחר שהתבאר
 בלי ספק שאין מין נמנא חזק לשכל וכל נמנא חזק לשכל אמנם הוא איש או אישים
 וכשנודע זה יהיה כודע גם כן שהשפע האלרי הבמנא מודבק במין הידום רובה לומר השכל
 האנושי אמנם הוא מה שנמנא לו מן השכלים האנושיים והוא מה שהשפיע על ראובן ושמעון ולו
 ויהודה וזולתם מאישי בני אדם כי המשפיע הוא משפיע באישי המין וכל איש ואיש מאישי
 בני אדם שישג מהשפע ההוא חלק יותר כפי הכנת חומריו וכפי התעבקות בלמוד תהיה ההשגחה
 בו יותר בהכרח כי נתחזק העבות ויש לדעת כי כפי הכנת טבע האדם נתחילת הנביאה
 יקבל השפע האלרי שהוא בורתו רובה לומר השכל ויותר ממה שיקבל הכלתי מוכן וכן
 כתוב בירמיהו עליו השלום בטרם אגורך בבטן ידעתך ובטרם תנא מרחם הקדשתיך כבי לגוים
 בהתיך רובה לומר שבעת ההדיון גזר לתת לו טבע מוכן לקבל השפע האלרי וכן בטרם
 סינא מרחם שהוא את הלה הקדישו והבינו ונתן לו חומר נכון לקבל השפע האלרי אשר בו כתבו
 להיות כבי לגוים וכחור לעבד ואחר שקבל השפע בעת הלה כפי עת הולדו בעת
 בלתו מרחם אמו גם בעת זריקת הזרע ברהם אמו כפי מה שחייבו משטרי הכוכבים
 שנשעו בהם הכו יהיה שכלו והשכלתו ואם יחזיק העבות בעיון בלמוד והתעסקו במושכל
 והפרדו מהכלי העולם ההולכים בחשך ולא יגביר התאווה הגופניות תהיה בו ההשגחה יותר
 בשפע כפלאה משאר אישי מין האדם וזה כמו שקדם שההשגחה היא כפי השכל ואם כן
 יחייב שלא תהיה ההשגחה האלרית באישי בני אדם שוים כי אם כפי שכלם ולמודם והשכלתם
 במושכלות ויתרון האור מן החשך שישלם בהם וכפי השכל והידע תהיה השפעת האלרית
 דבק במושפעת עליו ביותר כי כפי השגתו למושכלות תהיה ההשגחה בו יתחייב עז

ותהיה השנאת השם את בכניאיו רבה וענומה מאד וכפי מדרגתם בכנאות תהיה השנאתם נ"כ
וכפי השפעת הכספה בהם יסדרו את עצמם וזולתם כסדור ככון וכפלא באופן שיהיו
כשמרים ממקרה ופגע. וכשפע הזה ידעו העמידות מטוב ועדרע אשר חפצו להתרחק
מהם ויסקרבו אל הטוב. כמעשה מלך ארם עם יהורם בן אחאב מלך ישראל ככתוב ויועץ
אל עבדיו לאמר אל מקום פלזכו אלמוכי תחנותי. וישלח איש האלדים יכו השמר מעבר
המקום הזה כי שם ארם נחתים וכו' והזהירו וכשמר שם לא אמת ולא נתיים. במלכים ב' פ' ו'
וזה תכלית מעלת האדם בזה העולם כפי ההשגחה הנפלאה הו' באופן שיהיו כשמרים ויזכו
לחיות בכונס ה' ולבקר בהכלו. והנה הרב מורה גדק הביא בזה גם כן דעת הפלסופים
וכתב ז' וכבר זכרו הפלסופים גם כן זה הענין. אמר אנוכר אל פרטני והוא המלמד השני
אחר ארסטו. אמר ואמנם מי שיש להם יכולת להעתיק כפשותיהם ממדה אל מדה הם אשר
אמר אפלטון בהם שהשנאת השם את עליהם יותר. ואני כפלאית ממורכו הרב הפלזכר ופלא
כי הנה מה שאמר הרב שהוא דעתו כמו שאמר אולם ההשגחה האלדית לפי דעתי כפי מה שחנני
דואה וכו' כמו שכתבתי בפרק שקדם לזה הוא בעצמו דעת ארסטו בעצמו ומפורש יותר מדבריו
במחמר עשירי מספר המדות ואין יוחסו לעצמו. ועוד איך עזב המלמד הראשון גדול
ושר הפלסופים המלמד דעת לעס להביא ראיה מדבריו והלך לכונס ולהקיא ראיה מדבריו אנוכר
אל פראבי. והנה תפס עלינו בזה גם כן הרב דבי שם טוב ק' שם טוב וכפלא ממורכו הרב
הפלא ופלא לאמר איך הביא דבריו המלמד השני ולא הביא ראיה מהמלמד הראשון המת זיל
החכמות כמה שאמר במחמר עשירי מספר המדות ואל אמנם הפועל כפי השכל ואליו מיומתי
הנה הוא מוכן בתכלית הטוב ויראה שהוא אהוב מאד לאל'ית. כי אמנם מן קראו לשמח
להם בדבר הכפח ואשר הוא רבוי מאד לאל'ית. וזה אמנם הוא השכל. וראוי לזית
לגמול טוב לאוהבי השכל ומכבדים אותו כמו לאוהבי ולסיום השנאתו עליו וס' ולעשות טוב לאלה
העושים טוב וישר עד כאן ד"ה. וכתב הרשט כי אחר היות דעת הרב כדעת ארסטו
לא פחות ולא יותר למה לא הביא ראיה ממנו רובה לומר שכתבם על שמו. אמר ואמנם
היות דעת הרב כדעת ארסטו בהשגחה כי הרב אמר כי ההשגחה כפי השכל וכן אמר ארסטו כי
הפועל לפי השכל וזה מיומתי רובה לומר שיבדל מהכלי העולם ויעסוק כל ימיו לדעת את השם
את כי זה הוא התכלית הנה האיש הזה מוכן אל הדברים היותר גדולי הערך מכל שאר הענשים
והשם ראוי שיאהב לזה האיש וראוי לשם את שיהיה גומל טוב לאוהבו השכל ומכבדיו אותו כמו
לאוהביו ולסיום השנאתו עליהם ולהבילם מן המקרים ולגמול להם טוב לעושים טוב וישר עד כ'
ארסטו. אמר עוד להשיג על מורכו כרב ויותר כפלא מזה שאמר בשמו דבר שלא אמרו
מעולם. כי הרב אמר בשם ארסטו כי הא'ית כלתה השנאתו בגלגל הירח ואין השנאתו לא
בקיום המין לא באישים כלל. והנה בזה המאמר כתב שהשם את ישניח בחכמים ויתן להם
שכר טוב וישלם להם שכר טוב לעושים הטוב ולפועלים ישר. ויתכן שהמאמר ההוא
מבא כותב בין ספריו. ומי שרצה להעליל עליו. וקשב הרב שאמר וקראו כפי מה
ושאמרים עליו כפי הפרסום. ומה שכתב הוא כספר החכמה הוא על דרך האמת.
זה מה שאמר מורכו הרב בשם ארסטו יהיה כפי מה שהגידו המפרשים ממנו ופעולם לא אמר
ארסטו ולא מבא בשם ארסטו. ולא כוונתו.

כבוד אלהים פרק עשר ושש

פירט. אבל אמר שכל אחד מן הנמצאים קבל מהשלמות כפי מה שיאות לו לכל אחד ואחד.
 ואמר שימצא כאן אדון אחד וימלאו בני חורין ועבדים הנבי חורין יקבלו מהטוב כפי
 מה שמתבעם לקבל. והעבדים יקבלו כפי מה שיאות להם לקבל כי העבד לא יוכל לפעול
 פעולת הנבי חורין. והנמשל בזה כי בן השם יתברא העולם והשכלים הנבדלים והנרמזים
 השמימיים קבלו מהטוב ומן השלמות כפי טבעם לקבל והם הנבי חורין. וזה העולם
 התחתון קבל מה שהשלמות כמו מה שיקבלו העבדים. ולכן היו העליונים חיים ונחיים
 והתחתונים חיים. וכן אמר הכתוב והארץ הייתה תהו ובהו וכוהא על רוע חלקה וכן איתא
 בבראשית רבה פרשה ב' רבי אבהו אמר משל למלך שקנה לו נ' עבדים וכו'. אמרה העליונים
 והתחתונים כבדאו בבת אהת העליונים כזוהי מין השכינה והתחתונים אף אינם יגיעים אינם
 אוכלים וכו'. והרצון בזה שהוא כפי אומר המקבל. והנה זה דעת ארסטו וכן ראוי
 לחשוב ולומר עליו כפי גדול הכמות שיאמר שאישי כפי אדם בעצמים למקרה. ואין הפרש
 בין מיכי בעלי חיים ובין אישי כפי אדם כי איבנו בכל שיודע רבו ומכוון למרוד בו. ויהיה
 הוא בעצמו חולק על דברי עצמו ר"ל קשיא מדרידיה אדרידיה וכן לא יעשה. והכלל העולה
 בידנו מכל אלה הדברים כי חכמי התורה וחכמי המחקר כולם כאחד דים בענין ההשגחה
 והנביאים וחכמי התורה וחכמי המחקר שוים בסברותיהם. ואמר הרב בהל' ג' פרק י"ז.
 ועתה השתכל איך הוציאו זה המין מן הנחינה ליריעת אמתת מה שהביאו הנביאים כולם ע"ה
 מן ההשגחה האישית המיוחדת באיש איש כפי שלמותו ואיך זה מחוייב מנד העיון בשתיהם
 ההשגחה כמשכת אחר השכל כמו שזכרנו עכ"ל. וכמו שאמר הרב שההשגחה תהיה כפי
 השכל. והוא דעת ארסטו כאשר כתוב לעיל. ועוד אמר הרב שלא יתכן שכל מה שההשגחה
 אינדיבידואל אישית פי שההשגחה שיש בנבי אדם שהיא אינדיבידואל וכו'. כמו שהתפרסם מקצת דעות
 הפלוסופים. שאמר שאין שם כמות חוץ לשכל כלתי האישים. והמין במדרגת האיש
 הנפרד כי אין מין חוץ לשכל. ואיך ישמור שומר הכורות מה שאיבנו באמצעות נעצמו.
 וכתב הט"ן ש"ט להיות שהיה מקום לתפוש על הרב המורה באומרו כי אחר שאין שם כלתי
 האישים. והמין שמור באישים מהם. כמו באישים וזלתי. ויספיק שיסמור איזה מהאישים
 כמו שזכר בשם ארסטו שמופיע מן ההשגחה מה שחיבה בשאר המינים בהתמדתם. ויראה
 מדבריו שיהיה האדם גם הוא כאחד מהם לזכרם מזה. וקשר מאמרנו ויאר ואמר וכאלו
 האישים ידבק השכל האלרי והוא כדבק בהם שהם האיש'הם אם כן ההשגחה המיניית הוא בשאר
 ש"ח ובנבי אדם ההשגחה אישית ודעה. ושם יש להשיב על כ' ההשגחה שהשיג ה"ר ש"ס
 על מורכו הרב הא' שנהיות דעת ארסטו בעצמו איך לא הביא ראיה ממנו ויחס אותו הדעת
 לעצמו. לפי דעתי כפי שאני רואה. יש להשיב כי מדבריו ארסטו יוכן שאם השגחת
 השם ית' באיש בני אדם הם האנשים שפועלים כפי השכל ואליהם אינדיבידואליות ואמנם מישאין לו
 פסוק בשכל ואינם פועלים כפי השכל ואין מוסיפה להם בכולל. יראה ששם מושלמים למקרה
 ופגע עד שהספיקה שטבעה בים ובה אנשים וטבעות ומתו. שהוא דבר מקרה אחר שאין בהם מי
 שפועל כפי השכל וזה מוסיפתו והוא הדין כשנכללג הכית והמית כמה כפי אדם שהיו בבית שם זה
 במקרה אחר שאין מי שמוטה ויפעל כפי השכל ואליהם מוסיפותו. ואמנם דעת מורכו הרב
 שהוא ברצון קלל'ת כפי הדין כמשפטיו וכו' והוא מה שיחס לעצמו לפי דעתו וכפי מה שהוא רואה
 כי בזולתו

בבור אלהים פרק עשר ושבע

לָקַח בְּשֶׁבֶל הַהוּלִי אֲשֶׁר בּוֹ הִשְׁכֵּל הַכִּנְקָה שִׁיקָה בַּהֲשֵׁכְתוֹ בַּחֲכָמוֹת וְכֵשׁ הָיָה הָאָדָם פּוֹעֵל כְּפִי הַשֶּׁבֶל וְאֵלָיו מִזְמוֹתָיו הִנֵּה הוּא מוֹכֵן וְאוֹמֵן לָקַח בַּהֲנֵה הַיּוֹתֵר כְּבִחֶרֶת שִׁיתֵּן לָאָדָם וְיִהְיֶה מוֹפֵן כְּבִחֶר כִּי בִזְאת הָהִנֵּה יֵבֵא הֵן הַכֶּחָאֵל הַפֶּעַל רֹצֵחַ לֹמֵד מִמֶּשְׁכִּיל בָּחַ לְמִשְׁכִּיל בַּפֶּעַל וְיִהְיֶה מוֹכֵן לַקְוֹת כְּכֹעֶסֶה וְלִהְדָּק בְּכַדָּל וְהָיָה לָאָדָם וְאִ"כ דָּק בְּאוֹמְרוֹ הִנֵּה הוּא מוֹכֵן כְּבִחֶר אָמַר עוֹד וּיִרְאֶה שֶׁהוּא אֱהוֹב מֵאֵד לֶשֶׁם יֵת כִּי אֲמַר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ וּמִתְחַזֵּק לְתַמּוּךְ כְּתִיבוֹ בַּהֲשֵׁכְתָּ הַשֶּׁבֶל וְיִהְיֶה זֶה הָאָדָם לַפְעָמִים שֶׁבֶל מִשְׁכִּיל וּמוֹשָׁבֵל וְכִתְי' לֹאֲהַבָה אֶת הַמִּלְחִיכָה לְלַכֵּת בְּכָל דַּרְכּוֹ וּלְדַבָּקָה בּוֹ וְעַתָּה פָּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֶׁאֲמַר שֶׁאֲהַבָה הָאָדָם לֶשֶׁם יֵת הוּא שִׁילֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְדַרְכּוֹ לִהְשִׁיבֵל תַּמִּיד בַּעֲמֹלָתוֹ בְּפִקֻּחוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבִי בְּפָרָק ז' כִּי אִם לֹא יִשְׁכֵּל תַּמִּיד בַּעֲמֹלָתוֹ הִיא הַשֶּׁבֶל לַפְעָמִים בְּכֹחַ לַפְעָמִים בַּפֶּעַל ח' וְכַהֲשֵׁכְתָּ עֲנֹמוֹ שִׁכֵּל כָּל הַהוּיּוֹת יִחְיִיב שֶׁיִּהְיֶה מִשְׁכִּיל לַפְעָמִים בָּחַ כֶּשֶׁלֹּא יִשְׁכֵּל וּפְעָמִים מִשְׁכִּיל בַּפֶּעַל כְּשִׁיכֵל זֶה בְּלִמִּי אֲעַשֶׂה בַּחֲקוֹן יֵת כִּי יִתְחַיֵּב לְהַמְנִי מִי שִׁינְאִיכּוֹ מִכְּחָאֵל הַפֶּעַל אֲנוֹשׁ אִם סָבָה וְיִהְיֶה מוֹכֵרָה בַּעֲמֵשׁוֹ וְחִלְיָה לְכַוּנָאֵל לִיכּוֹס לֹדֶנֶר כֹּה אֵלֶּא כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתִּי שֶׁהוּא מִשְׁכִּיל בַּפֶּעַל תַּמִּיד וְלֹאֲמַר אֲרִסְטוֹ הַפּוֹעֵל כְּפִי הַשֶּׁבֶל וְאֵלָיו מִזְמוֹתָיו הִנֵּה הוּא מוֹכֵן כְּבִחֶר וּיִרְאֶה שֶׁהוּא אֱהוֹב מֵאֵד לֶשֶׁם יֵת כִּי הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְכֵן אֲמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְׁלֹס אֲשֶׁרִי כִּי יֵרָא ה' הַהוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ כִּי הַהוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ הוּא הַמֵּאֲוֹשֶׁר וְהַמִּתְדַבֵּק בִּשְׁשֵׁם יֵת בְּכַתִּיב לְלַכֵּת בְּכָל דַּרְכּוֹ וּלְדַבָּקָה בּוֹ רֹצֵחַ לֹמֵד כִּי הַהוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ הוּא מִתְדַבֵּק בּוֹ וְרַבָּה בְּשֶׁבֶל הַנִּשְׁפָּע מֵאֲתִי וְכֵן שֶׁאֲמַר רַזָּל וְהַלַּכְתָּ בְּדַרְכּוֹ מֵהוּא רַחוּם אִף אֶתָּה תִּהְיֶה רַחוּם וְכו' וְהִנֵּה אֵלֶּה תּוֹאֲרִים לִי יֵת רַבּוֹכִי לֹמֵד תּוֹאֲרִי פְעוּלָתוֹ כִּי הַתּוֹאֵר מִקְרָה וְיֵשׁ לֹמֵר שֶׁשֶׁם כֵּן מְצִיטִי שִׁנְתֵּן לָהֶם הֵן הֵם דַּרְכּוֹ שִׁנְתֵּן וְדוֹדֵי אֲמַר הַהוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ וְיֵשׁ לֹמֵר שֶׁשֶׁם כֵּן מְצִיטִי שִׁנְתֵּן לָהֶם הֵן הֵם דַּרְכּוֹ שִׁנְתֵּן לְפִיכֵם כְּכַתִּיב וְהוֹדַעַת לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָּהֶם מֵה שׁוֹכֵר וְהוֹדַעַתִּי אֶת חֲקִי הָאֱלֹדִים וְאֶת תּוֹרָתוֹ וְיִהְיֶה בְּדַרְכּוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהוֹרָה לָכֶם כְּמוֹ וְאֵלֶּי כִּסְמִי מִלְכִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַמֶּלֶכִּי אֵלֶּי וְכֵן כֹּאֵן הַדֶּרֶךְ שֶׁדַּרְכִּי אֵלֶּי אֲמַנֵם דַּרְכּוֹ הַעֲנֻמִּיּוֹת הוּא מֵה שִׁכְתִּיב בְּתַחֲלִילָה אֲשֶׁר בָּהֶם יִשׁוּ לִהְדָּק בּוֹ וְגַם שְׁמִירַת הַמְצוֹת בְּרִיךְ עֵינֶיךָ כְּכַתִּיב הֵן יִרְאֶה ה' הִיא חֲכָמָה וְלֹאֲמַר וּיִרְאֶה שֶׁהוּא אֱהוֹב מֵאֵד לֶשֶׁם יֵת כִּי כֵן כְּתוּב מֵאֲהַבָה ה' אֶתְכֶם וְכַתִּיב וְהִכְךָ וְכַרְכְּךָ וְהִכְךָ וְאֲמַר כִּי מִכְּכִרִי אֶכְבֵּד וְכָל מֵה שִׁיתְדָּק בּוֹ יוֹסִיף בּוֹ הַשְׁמַחְתּוֹ וְכֵן אֲמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְׁלֹס בְּכָל דַּרְכֵיךָ דַּעְהוּ וְהוּא יִשֶׁר אֲוִדְחִיךָ שֶׁתִּהְיֶה הַשְׁמַחְתּוֹ עָלֶיךָ לִישֶׁר אֲוִדְחִיךָ כִּי בִקְרֵב אִישׁ לַהֲשִׁיבֵל בְּשֶׁכֶּל הוּא מִשְׁתַּדֵּל לַחֲזוֹק הַעֲבוּתָ בִּיבּוֹ וְכֵן מִשְׁפִּיעוֹ וְהַעֲבוּת הוּא הַחֶלֶק שֶׁחֶלֶק לוֹ בְּבִיכָה אֲשֶׁר בּוֹ יִקְרַע לֵאלֹדֵיו לִהְיוֹת כְּכִבָּא הַמֵּרוֹם בְּמֵרוֹם וְכֵן הַקְוֹרָה תְּרַבֵּה הָאֲהַבָה אֲמַר עוֹד כִּי אִם אֲמַנֵם קִבֵּה מִשְׁכָּבוֹת הָאֵלִי יֵת הוּא עַל דַּבְרַת כְּנִי אֲדָם כְּמוֹ שֶׁכָּרָאָה בְּאֵמַת הִנֵּה רַבָּה זֶה לְבָרֵשׁ אֲמוֹנָה רַעָה וְאֵכֵן כֵּנֶךָ וְכוּר מִכְשׁוֹל שֶׁהִיא בּוֹמְכוֹ מִיָּמִים קִדְמָה כִּים מִמִּי שֶׁקִּדְמוֹ לוֹ מִן הַפְּלֹסוֹפִים הַקִּדְמוּכִים שֶׁהָיוּ אֲוִמְרִים כִּי לִהְיוֹת הַעוֹלָם הַפֶּעַל מִשְׁתַּכָּה תַּמִּיד יִסְוִיב בִּידְעֵתוֹ שְׁכוֹ הַדְּעוֹת וְחֵדוֹשׁ יִדְעֵה זֶה לֹא יֹאֵד בַּחֲקוֹנוֹ כִּי כֹאֲשֶׁר הָאָדָם אֵיכּוֹ מִשְׁנִיחַ בְּפִרְעוֹשִׁים וְהִיתּוֹשִׁים הַכְּמָבִאים בְּתֵךְ בֵּיתוֹ וַיִּכְלוּ בְּאִפְסַם תְּקוּהָ וּיְמִיתוֹ כֻּלָּם אִם וְסִאֲרוּ כוֹלֵם אִם מִקְנִיתָם לְפִחִיתוֹת עֲרֵכֶם כְּעִינֵי כֵן הָאֵלִי לְרֹמְמוֹתוֹ וְגִדְלָתוֹ וּפְסִיטוֹתוֹ בְּתַכְלִית מֵאֵד מִן הַמֵּמָר לֹא יִשְׁכֵּב וְיַעֲרִיךְ כְּנִי חֵדָם אֲשֶׁר מַעֲפֵר יוֹדֵם לְהַשְׁנִיחַ בָּהֶם וְלֹא בַעֲנִיכֶם לְדַעַת מֵה יַעֲשֶׂה בָּהֶם בְּשׁוֹשׁ אִישׁ מֵאִישִׁי כְּכִי אֲדָם לְפִחִיתוֹת אֶבֶל הֵם תַּחַת גְּזֵרַת הַמַּעֲרָכָה לְמַקְרָה

ונתת • וגם כימי דוד המלך עליו השלום היה כמנא גם כן הדעת הנפסד הזה • אמר
 בתלים כמזמור קלט אשר ימזקך למזמור בשאל לשוא עריך • רוצה לומר שיאמרוך וירוממוך לפי
 מומתם וימרוך כבוד מראש אמיר שהוא העניף העליון • ואומרים שכלם לא ישגיח
 בכל היתושים או על היותר פחותים מהם כן הוא יתברך לא ישגיח על אישי בני אדם לגדל הרועה
 והגדל שיש ביניהם מרוב פחיתותם וגדל רמתו יתברך • והנה הוא הוכיח שדבריהם שוא
 ודבר כוזב בטענתם • כי אמר שיש בהם חלק אלוד שמעל ובהם הכמה וביה והשכל • וידע
 בו ויאהב ללכת בדרכיו כאמור • רוצה לומר בדרכי השכל הנה הספת האלרי ישגים באיש הזה
 ולבאר זה אמר כי אם אמנם קנת מהטבות האל'ית הוא על דבריו נביאדם כמו שגברא באמת •
 מעשים בכל יום ויום משגמים כיכלים מכלל דבר ונוקה • וכן כתוב כי מכללי אכבד •
 ואחר שהאל'ית בידעת עצמו ידע כל ההווה • המצאות שיש בעולם בדרך היותר שלם שיהיה
 כמו שראוי לרוממותו וידעתו • וידע עכיו בני אדם • ישגים בהם אחר שידעם שכל
 • וזה אמר כמו שגברא באמת רוצה לומר כמו שיראה לכו באמת • ולפי שאין לאל
 דיו לבאר זה במופת חוסך כי אם בטענות באלו לשכל וזה אמר כמו שגברא באמת • והמאמין
 ישוב גמולו בראשונותי משכורתו שלמה מאת האלרים אשר בא לחסות תחת כנפיו • והכלתי
 מאמין ישוב גמולו בראשו ועל קדקדו והמסור • ואמר כמו שהוא הקמת שכן ראוי לאדון
 הכל להשגיח על הקדקד אליו • אמר עוד היה מן הראוי שישימוהם • בדבר הנכבד בהם
 • ובאשר דומה לשם'ית והוא השכל • רוצה לומר אחר שהשם'ית יודע אותם ומשגיח
 בהם בעבור השכל טהור • הנה האנשים המושגים ראוי להם שישימו בדבר אשר הוא כבד
 בהם והוא השכל כי אם דעת קצתה מה חסרת • והנה בעבורו בחר בהם להשגיח עליהם
 • וראוי להם להמוק באלהה אותם אחר שבעבורו ימנאו קץ וכבוד וחמד לפני האלרים
 • הנה ביאר ההשגחה משלם • ועתה רצה לבאר הגמול מלפני אלהים • ואמר
 וכמו כן ראוי לאל'ית שיגמול טוב וישגיח באנשים הנזכרים בחלק האלרי אשר הוא השכל • כי
 בחלק האלהי הוא אשר בהם הוא דומה לבד אלדן דומה אליו כבד מה • ושיהיה אהביו
 האהבה כפי ההדמות ושישים השגחתו עליהם לטובה כמו ואשימה עני עליו • ובעבור זה
 ראוי לאנשים אשר אלה להם שישימו בזה הטוב שזכרם האלהים והכינס להבין כדי שיזכו לשים
 פין השגחתו עליהם וראוי לעשות להם טוב אחר שהם עושים הטוב והישר • והוא הגמול
 שיש לאדם על מעשיו הטובים • וראה אומרו ולעשות טוב לאלה העושים הטוב והישר ר"ל
 שאין ההשגחה בבעלי העיון וההשכלה לבד אלא גם כן בעושים הטוב והישר • וכן אמר
 אדון הנביאים עליהם השלום מפי הגבורה ככתוב ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען יטב לך יכו'
 ודעת ההכס הזה שזאת ההשגחה כוללת בכל אישי בני אדם • וזה דעת האל באומרו אין
 הקדוש ברוך הוא מפסק שכל בריה • אמר עוד ואיכו בלעגלוי כי אלה הדברים ראויים
 לחכם ר"ל כי החכם כמה שהוא חכם ראוי לו שיעשה הטוב והישר כאשר יאות לחכמתו ולא יהיה
 שמי שידע דבר ומתכוון למרוד בו • ויש לו לחלק כבוד ולכבד ההלך האלרי אשר הוא
 הוא השכל האלרי ובעבורו נעשה לו את כל הכבוד הזה וכן ראוי להשתדל להחזיקו בדכתיב
 והגיון בלד כאמור והגיון לבי לפיכך והגיוני בכל דעליך זה א
 המחשבה והעיון וכתב הרד"ק בשם אביו • כי מלת ההגיון והדומים להם הוא לנגמנים ונפגין

בכור אלהים מרק עשרים ושבעת

ואין בלשון קריאה ודבור וזה יתהום במחשבה. וזוהי יהיה מובן כנחר כאמור לעיל. וראוי שיהיה אהיב למעלה מזה עיונו וכחמד למטה מזה מדותיו המעולות ויהיה מושגת מאתו את כסבת זה עכ"ל. ועתה אבי ראהגם ראה כמהמה תלות ושקרים שוא ודבר כוזב החפיקו ועל זה הסכם. וראה דבריו וחכם. וכתב במאמר ופרק ראשון וכאשר התמנהג מאת מעולה יקראו אותו איש אלדים. וכזרות ימצא באנשים איש בהמיו. והיותר אשר ימצא הוא בעם אשר אין להם דת. הנה כי בעל דת חשוב ומעולה לפניו ממי שאין לו דת אחר שהאדם הנהמיו ימצא בהם ולא במי שיש לו דת. והנה אכחנו עדת ישראל יש בינינו אנשים בהמיו בשכל ידברו דברי בתוך קהל ועדה דברים ישחקו עליהם החמודים ונועקו ככרבורים ואומר שהוא דורם ולא דעת ולא תבינה להבין האם הם אפשרים להשמע או יסבולו אותם משה לעיניהם. אמר עוד בפרק שבי מזה המאמר וקנת מהנכוכים והמשכילים יהיו חוטאים עוד. והיו ונקראים חוטאים בכבוד הכעס והכבוד והריוס. וזה מוש קצת חכמי הדור מבני עמנו. אמר עוד כי החוטא אשר יסלטו בו התאוות אין בו דעת כי אם סברה. וזהו דעת רז"ל על פסוק כי תסטה אשתו אין אדם חוטא. אלא אם כן נכנס בו רוח שיטות. ונתעיון בכל הפרק אם אין לך פנאי לעיון בכל הספר כי חכמו מתקים. וכלו מחמדים נחוכים למיין ויצרים ומפתח שפתיו מושרים. על פי התורה והמצוה אשר צוה ה' אל משה. ועתה אליכם המשפט הזה הכהנים הנה בעת שיתן לך אבן יקרה כסף ספור ויהלום איש צרוע מוכה אלדי' ומעונה לא כביט אל מראהו ולא גובה גרעיתו או אם היא בקרחתו או בגבתו. אמנם נקבלה בסדר פנים יפות לגדל מעלתה וליקר וזה יפעתה על אחת כמה וכמה שיש לנו לקבל לכל האומרים דבר חכמה והנה התורה קוראה להכמי אומות העולם חכמים כדכתיב ויאמרו לו חכמיו איש אפה חכמיו ואבדתי חכמים מאדום. ואין לא בקראנו אכחנו ובפרט בעת כי נבידים ידבר ואמת יהגה חכו. ותועבות שפתיו רשע כאשר צוה ה'. ואם אמרו יאמרו חכמים נביהם אנשי סבאו דעת ויראתה ה' לא נהרו לאמרמה ידעו ולא בדע מתורתנו הקדושה שהיא מחכימת עמי והנה העיד עליה משקו אומר קורתה תמימה. ומשה ארין הפניאים אמר בתורה חקים ומשפטים בדיקים בכל התורה הזאת. הנה אלה הסכלים הנבדלים מן הדעת. ראוי לפקוח עיניהם ולקיים מקרא דכתיב ענה כסיל כאלותו. וכאמר להם ועתה בדברכם כן הוא אמנם לא ראוינו מי שלמד החכמות וכתבו המקרא כי אם מן הספרים המיוחדים להם. ועוד כי השכל מאחד שדרכו להשגיל יטה יותר ויכריח הדברים הנאים צריא ובמזפת יותר מן הדברים הנאמרים כפי מה שיראה מן הכתובים. וכן כתיב ונתן אלך אות אמופת. ואמר הכניא וסעיהו לכן יתן ה' הוא לבס אותי. והמופת ההוגיו החותך הוא העד הוא הדין הוא המוכיח. ולו יד ושם כמו שכלות ועדיו יעמוד יותר מן המוקבלות ושאר הראיות. ועתה בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. העם ההולכים בחשך יראו אור גדול כי כר מצוה ותורה אור. ואם יהיה המופת לפח ולמוקש כתקומם נגדו לעבור בריתו ולפרסם שקריתו ולכרות מכללתו וכשפיל גאותו וכאמר ערו ערו עד היסוד. וככרות הפארות כמומרות ראש וזכב כיפה ואמון הכס ככל המון. שתפעס רוחו כפעמון. מורה שקר הוא הזכב ודברים אינם נשמעים. והנה התורה מורשה לקהילת יעקב לעובר ולשכ לגר ולתושב בער ובער הנשים והטף איש לא בעדר. ולא רבים יחכמו וקדושים.

והדברים כדרך המדברים • והנה התורה דברי אלפים חיים ומלך עולם כאמרן למשה מפי
הנבזה וכתוב ויקרא אליו ה' מן ההר כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל • הנה כי
בנויב עמנו הכדיל כל אחד ואחד לפי ערכו כדרך הדברים כי ידוע שיש הבדל גדול בין האמירה
וההגדה כי ההגדה אין שאלים לה טעם כי רוב ההגדות כמה שכבר היה ואם יושאל טעם
תשובתו יושב כמה שהיה כך היה ומה תבקש וכן בדברי אגדתא אין משיבוים על הדרש • מה
שאין בן באמירה כי יש לה לתת טעם ולהשיב על השאלה שיושאל בה • ובתיב מימינו אש
דת למו • ובתיב הלא רה דבריבאש כאש ה' וכפטיש יפוצץ סלע • והדברים בתואר
המדבר • וכפי מישמדברים עמו בכתובים הנו' לעיל האחד לכאמר לו והשאר כפי המדבר
והנה כל דברי תורה בחכמה וזבתוכה ובדעת ומדבר אחד יונן כמה ענינים ויש מהם שכאמרן
בפרוש כפי מה שכתבאש מפשטי דקרא כתשלומי כפל ארבעה וחמשה • ומהם שיוצא מדיוקן
דקרא מהבנת הלשון ודיוקן המקרא כפי מה שיונן מן הכתובים אחר התקירה והדרישה •
ד"מ אמר הכתוב שמע ישראל ה' אלדינו ה' אחד • ואהבת את ה' אלך בך בכל לבבך וכו' והיו
הדברים האלה על לבבך והנה בכל מלה ומלה יש בה תלייתא • וכדרך קנדה שמע יונן
ממנו שלשה ענינים עם שאר שתופיו • האחד שמיצית און ושמועו מכרים ושמוע בית
פרעה ושמוע יתרו וכו' והשני ההצנה כמזכיר שמע יוסף גוי אשר לא תשמע לשונו והשלישי
לשון קבלה ולא שמעתי לקול מורי שמע ענה אדוני שמעני וכן תרגומו קבל מני והנה בפסוק ב'
הנכות האחד ההבנה • והב' הקבול • ואמר שמע ישראל לכשים ולטף ולבוערים בעש לשון
קבלה • ולאשר נגע אדום כלכם לשון הכנה • והעד והיו הדברים האלה על לבבך לחשוב בהם
תמיד • ושם ה' מורה על החתו כמבא כי הבעדר לא יהיה לו שם כי אם אחד היות לו שלשה אלה •
והם ההעדר הקודם להויות והחומר והצורה וזה בשיהיה גשם • והנה זה השם מורה על מהות
ההויות שהוא שם ההויה ושלל קדם לו וזלתו • כי בן מורה על עבר ועתיד והויה ובהיותו מהות
ההויות הוא עילה להם והם עליו ממוכר ובאמור אדיו יבדק עליו רוב שתופי אדיו אדיוכו שופטימ
יכול תהיה כמו ש' הארץ • עד האדום יבא דבר שמהם בני האדם וכן בתו' אלדי האלדים ואדיו
האדומים וזה השם הנו' בשם ההויה הוא אחד וכבר דברתי בזה כמה שעבר ואהבת את ה' אלך בך כי
הוא הממציאותך ואחר מציאות' כן לך בהל' עשות חיל ואין ראוי לך להיות כפיו טובה ומה שאין
ראוי לך אחר שעשה לך כל הפעולות האלה וללכת לעבוד לזולתו • ובכל לבבך ר"ל בכל עיון שכלך
כי הלב הוא השכל • וכן בתיב בער חסר לב • בחסר לבימותי • ואין זה לבבשר • וכן בתיב וכל
חכם לב בכם • ובכל כעשך רעונך שתעש' את דרכון ובפש חפך • והקש על זה והנה לא קנות דרכי
ומה שמך דבר נשמע בו ורעש בבזרותי מי יתבונן ודברים אלה לכל אחד וא' מהם יש ראיות ברורות
ומופת' חותכ' ככת' בפרכ' שבתחילת החבור • ולא יכולם דעת כל א' מ'כ' כי כתו' יהב חכמתא
לחכמיין ומכרעא לידעי ביכה • ויש מהם שכאמרן על דרך רמז כמו על ידכה יד כהה היא יד
שמאל וכלא רבים וככדי' מפורים בכתובים ומהם על דרך סוד וסוד ה' ליראיו וס' פרדם רמזי' ר"ל
פשוט רמז דרש סוד • והנה הדרש כבוד מכתוב שאמר ודרשת וחקרת ושאלת הטוב על דרך זאת
החקירה והדרישה יבא כמה דיכוס ד"מ אמר הכתוב יד תחת יד רגל תחת רגל וקבלו רגל שהוא
אמון לימר כמה שזה קודם שיסתכידו או רגלו וכמה שזה אחר שכנגד כחתך כמה שזה וכתוב
ברמז כדי שלא יפרצו הפרצוף דרך המדיניות ובעל הממין ובעלי הורוע • ואמנם

כבוד אלהים פרק עשרים ושבעה

ואמנם היות הדין עם חזל מדיוק הכתוב שאמר יד תחת יד
 פמת שמעון יהרגו לראובן כפש תחת כפש. ואם לא מתיתכן שבשיתכתובית דין יד ראובן
 שימות ממנו והכתוב אמר יד תחת יד ולא כפש תחת יד וזה משפט מעוקל ואינו דין ישר וזה מדיוק
 הכתוב שאמר יד תחת יד וכאלה רבים והנה לדעת זה איך יפורש כל אחד ואחד מאלו הענינים
 ויבין כל דבר על בורח כפי הנאות אליו והמתחייב ממנו דרך לדעת הכללים הקודמים וההנצות
 השייכים להם שיונן הענין על מתכונות ומהם מושכלות ומהם מקובלות ומהם מפורשמות ומהם
 כסיוכות כמו שמועד למי שעסק במלאכת ההגיון. והנה הכללים האלה מזמין רב ויומים
 קדמוניות. אמר משה רבנו עליו השלום מפי הנבונה כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני
 העמים וכו' ואמר דרך עם חכם וכחך הגוי הגדול הזה. ועל כרחך אינו מדבר על דברי
 תורה כימי שלא ידע הדבר על אמתותה תועלת יש בעדותו. והלא דבריו כאין ואחיו של
 קין כי מה תועלת יש בעדות מי שלא ידע ואשם ומה מעלה וגדולה ויקר וישג לישראל באומרים
 דק עם חכם וכחך הגוי הגדול הזה אם לא שיהיו שוים כידיעה ושידעו אלה מה שידעו אלה בפחות
 ויותר אזי יתכן שיבדק עדותם באמר עם חכם וכחך. וכבר העירו חזל על זה בזה הכתוב
 ואמרו כי היא חכמתכם וגו' לאו אלא דות ותקופות פי' חכמת התכונה שיתבאר ממנו המולדו ותקופו
 ואמרו מולדות ותקופות רובה לומר עת במיחתם וסעדם בחגורת המולות ועת הקפץ בימי שנה
 והנה כל אדם שיש לו עינים יודע כי יקדמו לזאת החכמה חכמת ההכרעה וכל חלקיה
 והחשבון והתשבורת והשעורים והדקדוק ומלאכת ההגיון וזולתם הצריכים לעמוד על אמתות
 הנצת המדברים בזאת החכמה כי שני החכמות האלה ר"ל הדקדוק וההגיון הם כללי לכל החכמות
 באשר הם. והנה ידוע בלי ספק שבני קדם וחכמי מדרים היו חכמים מחוכמים בחלו
 החכמות. שכן כתוב ותרב חכמה שלמה מחכמת כל בני קדם וחכמי מדרים וכלי ספק
 שלא היתה חכמתם בתורה. והנה בני ישראל היו באים מארץ מצרים וישבוכה ר"ל שנה ויתערכו
 בהם וילמדו מעשיהם שכן כתוב במעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו ופתיב ושם עשו
 דדי בתוליד וידעו דרכם וחכמת כי עם חכם וכחך הגוי הגדול הזה וכפרע בהיות מלכם לפניהם
 וה' בראשם הנאמר על מלכם ותרב חכמת שלמה וכו' ויחכם שלמה וכו' ואין ספק שריו ועמו
 הנצבים עמו כמוהו כי כן כתיב מניין מכלל יופי אלדים הופיע. ר"ל שהיא כלולה בכל מיני
 יופי. ואין יופי חכמה בהשכלה ודעת ואמרה מלכת שנא למלך שלמה אשרי אנשיך
 אשרי עבדיך אלה העומדים לפניך תמיד השומעים את חכמתך. והמדברים רבו כמו
 רבו להגיד חכמת ישראל בקטן בגדול וכדאית' בפתיחה במדרש קינות ונברה יד שכלם והשכלת'
 להיותם משתמשים בחכמות בכלי עבודתם להבין בהם דברי תורה כדת מה לעשות והעד הכאמן
 שהשבעים סנהדרין היו דריכים לדעת כל החכמות ועל כל פנים היו בין תלמידי חכמים מתחילים
 ומהם שקראי קצת ולא קצת שנראה שהיו עסוקים בהם וכן השבעים וקבי' שהלכו לתרגם התורה
 לתלמי המלך. וכל מה שארצ' שם ושמצא בהם כל דבר חכמת בינה. ומה שהיה
 הוא שיהיה הוא ואין כל חדש. והנה חכמת התכונה דרך ללמוד החכמות הקודמות אליה
 כהכרעה והמכין והתשבורת והשעורים וזולתם כדי שידע ויבין מה שהיא אומר. והנה הארכת
 בהתנכלות הזה להסיר מעליה את תלכות בני ישראל ומן החכמים בעיניהם אשר הם מליכים עלי
 ואמר. כל אלה הדברים והשמת האלה השומע ישמע והחדל יחדל

אם שוע ואם דל והאל העוב יכפר בעד כלנו ורחמכא לבא בעזובותן לבית וכליות אלדים נדיק :

פרק כח

כבר כתבתי בפרק שקדם ששמע הוא מלה חשובה תאמר על שמיעת האזן וישמע הכנעני מלך ערד וישמע יתרו ויאמר על קבלת הדבר ששמע ויעשה שמע ענה וקבל מוסר ושמע לענה חכם ולא יקרא חכם לשמיעת האזן לבד רק שיקבל דבריו ויעשה כעשה וכשמע כעשה וקבל ויאמר על ההכנה כי שמע יוסף ויאמר לא תשמע לשמו וכתת לעבדך לב שומע ולפי דעתי שזה פירוש כעשה וכשמע כי המכות יש מהם שהם כעשים בידו כמו כוכה ולולב כ בית תבלין מוזהר מעקה והדומה לזה ועל אלה אמרו כעשה בלי שום אחור ועכוכ ויש מהם שהם תלויים בהשכלת הלב ובדרכים ההנהגה ועיון ועל אלה אמרו כשמע שרובה לומר כבין וקבל כי כריכים זמן בהשכלתם כמציאות השם ויתוחדו שאין זולתו ושהוא משגיח על בראיו על בני אדם כפרט ועל העבלי חיים ככלל כמו שכתבתי בפרק כ"ד והדומים לזה ועליהם אמרו כשמע שרובה לומר כבין וקבל והנה הציבו כעם חכם וכבין כעשה ויעשה מיד וכשמע כריך זמן להשכלה והנה כעשה קודם בזמן ודברו כהוגן ומי שאמר עליהם עמא פחיא שקדמתה כעשה לכשמע דבר שלא כהוגן כי לא בדעת ודבר ואמרו רז"ל על פסוק והיה אם שמוע תשמע בקולי ושמרתם את מצוותי ותשמרו מעבור מצותי ותעשו מצוות למשמרתי שלא יכשלו בהם ועתה הגידה לי את שאהבה כפשי אשאלך והודיעני ואם זאת השמיעה והשמירה בכלי דעת והכנה בשכל לדעת האמת אמת רועים השומרים משמרתה והנה כתוב אכזבי האלריך אשר הינאיתך וכו' לא יהיה לך אלדים אחרים על פניו וכו' והנה אמרו אכזבי האלריך מורה על מציאותו וית כי משיחיו כמנהג אינו אומר אכזבי והכעדר אין לו שם והוא אומר ה' ששם ההווה גם הכעדר אינו תובע שולטנות ואדנות להיות אלו וכל אלו העניינים בדרכים למודעי אין הוא מציאותו ואין יבדק עליו שם מציאות ואין הוא מהווה ההווה ואין יתפרסם אלדו ומההוה נדול לאמר אשר הוצאתיך שמראה שכולם עלולים ממנו והוא עולה להם ככח גדול ויש לו אילות וחושק לעשות בהם כדרכו ומורה על ההשגחה באמר לא יהיה לך אלדים אחרים על פני לא יתעשה לך וכו' שירה שהוא משגיח כמעשהו ומכוה להם כאלך עליהם ואין אפשר זאת הידיעה בה מבלי מדוש ידיעה ולמה לא יהיה לו אלדים וולתו ואם אפשר להיות וולתו ויורה על ההשגחה הפרטית באיש ואישו חיון כפרד ככתוב לך ואש לך אל פרעה ואין יתכן שיאמר לך אמור להם מבלי תכלית לו ובאמרו אלדים אחרים על פני יורה שהוא מחוייב המציאות וזולתו כולשם אפשר המציאות ואמר שהוא כך אין לך לעבד וולתו מעבוליו כמו שכתבתי כל זה בפרקים שקדמו איש על דגלו ואמרו על פני ר"ל במציאותי כל זמן שאני כמנהגו על פני תרח אביו על פני אהרן אביהם שר"ל בעודם בחיים כמציאם והנה הוא יתבדק מחוייב המציאות ומציאותו אינו תלוי בזולתו אם כן אין לו לא ראשית ולא אחרית ותמיד הוא מחוייב וזהו על פני כי הוא יתקיים לעד ואם לא כבין מה שכתבתי כי אם כשפתים כעז קול דברים מה כעשה כי יקום אל ותאמן במשפט ידו לפקוד על כבא המרום במרום הם בני ישראל הכמשלים לזמנות ה' פועלים ושא ככוכבי השמים

בבור אלהים פרק עשרים ושמונה

שמו בשמים פיהם ולבם כל עמם כמאמר ישעיהו הכניא ע"ה שהיה מתכבד שהקדוש ברוך הוא היה
 מתרעם מהם ואומר יען כיגם העם הזה פניהם כנודני ולבם רדק ומני ותהי יראתם אותי מכות
 אכש יתלומדה • ועל מלכי האדמה באדמה מאן מלכי רבין • הנה לא דרשו ויפצו
 מאמרים חמרים חמרים כדורים בשמלותם על שכםם לאגרות כסף יבצע • חלף
 עבדיהם ותהי זאת משכרתם אחת דתם • ואת פעל ה' לא הביטו • והנה בתוך בתורה
 על אלהים חביבו עליו השלום כי ידעתינו למאן אשר יבוא את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה'
 לעשיות נדקה ומשפט • והנה נדקה נורה מלשון נדק • ונדק ואמת אחיב ולא יתפרדו
 וכתוב באורח נדקה אהלך בתוך נתיבות משפט • וכן אמר שלמה המלך עליו השלום על דוד
 אביו כאשר הלך לפניך באמת ובנדקה ובנשירת לבב עמך • ובאמת בנדקה ובנשירת לבב עמך אינו
 לתת נדקה לעני דוק כמי עמך • ואומר באורח נדקה אהלך ר"ל בדרך נדק כי האורח לא
 שייך בו נדקה כי נדקש לעני אמנם הוא אורח נדק • והמשפט הוא הויכוח והסקירה בכל
 הדברים לעמוד על האמת ועל הדיון • והוא לשון ויכוח כמו בשפטה יחד רובה לומר כתובת
 יחד • כשפט אתך • וכן כל לשון משפט הנא בלשון כפעל הוא לשון • כוח בניו יכוח יתבררו
 ויתבררו הדברים על מתכונתם וכן כי באש השפט ובשרבאת כל בשר כי השם ית' מתוכח עם
 כל בשר ומשיב גמולם באש בנהיכס ובשרב בעולם הזה • ואת • כמו עם • את
 אברהם את יצחק וכו' • וכן אמר ישעיהו עליו השלום הטו איביכם ולבוא לי שמעו ותחי כפשיכם
 • ותחי כפשיכם ממש • וזה בהבה שהיא השמיעה הכו' • וכן אמר שלמה המלך
 ע"ה ויתרון דעת תחיה בעליה • תחיה ממש • ולא אמר ויתרון ידיעת החכמה ולא לומר
 החכמה • אלא דעת החכמה להשכיל • כיגם בלא דעת כפש לא טוב • וכתוב השכל
 וידע אותי • ואמר שלמה כי תבא חכמה בלבבך ודעת לכפשך יכעם • רובה לומר באשר
 תכנס החכמה בשכלך ותדע הויתנייהו • שזה הוא רי תבא חכמה בלבבך או דעת לכפשך יכעם
 • כימי שאומר שהעולם מחודש והוא אינו מכייר העולם ולא החידוש • דבריו בלא
 חשיבין • כי הוא לא ידע ואשם • וכשתנייהו ותדע הויתנייהו באמת כי או הדעת לכפשך
 יכעם שתהיה אתה היודע והידע • והידיעה בזמן השכלתך ותדמה צורה ליוצרה • וכן אמר
 ואורח בדיקים באור בונה הולך ואור עוד כן היום • וזה באורח המכלכלים דבריהם
 בנהג וכתבי לגוף חיקם ושוקרי' על הלמוד ועל העיון להנין דבר מתוך דבר כי כל מה שיתעסק
 בעיון תתחוק השכלת לאור ועל זה אמר שאורח הבדיקים המבקשים הנדק והישר באור
 שכלם אורחותם הוא כשמש הזורח שכל מה שיעלה היום הוא הולך ואור עד כבון היום ולדערכ
 לחשיך • לזה אמר עד כבון היום בחצי השמים • ואמר זכריה הכניא עליו השלום
 ויעד מלאך ה' ביהושע לאמר כה אמר ה' כבאות אס בדרכי תלך ואם את משמרתי תשמור וגם אתה
 תדון את ביתי וכו' • וכתתי לך מהלכים בין העומדים האלה • ואם תאמר זה היה בדרך
 הכבואה גם העומדים שם לגבי הבניא במראה הכבואה היו מלאכים הנראים במראה הכבואה •
 והתורה והנביאים והכתובים פולס באחד יעידון וידון בדבר זה • וכל בעלי הדעות מסכימים
 על זה ר"ל בהשגרות הכפש ואכסומה כעשה השגרות ה' בפיו • ואין גם אחד שיכחיש זה • ואין
 ימלאו לבו • למשוב דבר חזק מזה • אמר שלמה המלך ע"ה וראיתי איבי שיש יתרון לחכמה
 מן השכלות כיתרון האור מן חשך וכו' כי אין זכרון לשכם עם הכסיל • כי בה ישיג

העולם הבא • וזהו כפשו ככבא המרום במרום • וזהו אמרו במדרש ר' לוי
אמר כל מה שהבריות מסגלים מכות ומעשים טובים בעולם הזה דיון שהקדוש ברוך מזריח להם את
השמש שמתמר וזרח השמש הזה השמש • ורבהו אמרי כל מה שהקדושים מסגלים מכות
ומעשים טובים דיון שהקדוש ברוך הוא מזריח פניהם כנגלל חמה • שאמר ואזהביו ככבא השמש
בבבב רבי • ואמר במדרש שופטים על פסוק ואזהביו ככבא השמש בבבב רבי • רבי
שמעון בן יוחאי אמר אל תקרא שובע שמחות אלא שבע שמחות • פניהם של הקדושים
דומים לעתיד לבא • לחמת • ללכנה • לרקיע • לכוכבים • לברקים • לשופרים •
למזמורת בית המקדש • לחמה וללכנה וכו' יעניין שם כסיון כ"ט • והנן זה וזהו וזין תבין את
אשר לבניך • וראה ההבדלים אשר נתן בהם כפי מעלתם ומדרגתם שהם חכמים תבדוקי אלה
המדרגות כפי מדרגת עיונם כי כפי ידיעתו תהיה השגחתו וכפי השגחתו עליו • תהיה מראה
פניו • וכן אמר שלמה חכמת אדם תאיר פניו • והנה ר' לוי ורבהו לא פליגי כי דבריו רבו לו על
הבריות שאינם חכמים ועיר פרא אדוניו ודוי להם מה שהטבע הבין להם ביהבנותו שהיא ככב
לא הוציאה לפעל • ובגמ' מס' שבת פרק במה אשה יונאה • א"ר אבהו אמ' רש"י כל אדם תלמיד חכם
בוקר ומוער ככבא פ' שמואל אימה תגדלו על מתכין ואם עשה הארץ חסיד הוא א תדור בשוכנותו
• ואמנם דברי רבהו כן בחכמים הקדושים כמו שכתוב בדרך אמיארים כל מעגל טוב • ובבב ידיעת
מהו מעגל מדכתיב בשמואל בענין שאלו ואלו שכתב מעגל • והנך חכמים סוככותיו •
רונה לומר שבעשו העם כנגלל אכזב לו לשומרו אם כן כל דבר מוקף מוגבל בגדריו יקרא מעגל •
ואם תאמר הנה לא מנאכו בתורה דבר מזהה החקירה בשרש כלל • דע לך שיש
דבר שמורה שמוגבל עמו • ועל כל המעשים אחריו דרך משל שימולחם יודיע שלא ישובו לאכול
לחם לבדו • כי אם מעדני מלכים כיד המלך • והנה שם לחם שם מוסכם על הלחם לבדו •
ושם מושא על שאר מיני מאכל • וכן בשם אכילה כל מיני מאכל אשר יאכל • בשם שתיה כל מיני
משקה אשר ישתה והתורה אמרה ד' כדרבנות וכמסמרות תקופים • ופי' הר"א בע שדבריו
הקדמונים דבריהם כדרבנות לבחאה שמישרים ומשקלים את הכסף • ויש כמסמרות תקופים
הגדולי מהם שיאספו הדלתות שלא יפירו וואת תורת האדם • ולא וכמסמרות תקופים דבריו עליו
אסופות הם הלוקחים מספרים רבים ויחברו מחברות • ואעפ"י שחלקו כולם למדע בורא א' •
ורש"י פי' כדרבנות מה דרבהו זה מבין את הפרה לתלמים • כך דבריהם מכוונים את האדם
לדרכי החיים וכמסמרות בטופים מה מסמר זה קבוע אף דבריו קבועים • ומה בענינה פרה נרבה
אף דבריהם פרים ורבים למבוא טעם וכו' ואם דבריו החכמי' כדרבנות וכמסמרות • דבריהם אף
שכתוב בהם הלא כה דברי כאש פאם ה' בפתיו יפוצן סלע ר' לשכמו שהפתיו יפוצן הסלע לכמה
פגזות כן דבריו ה' להם תבניות ולבנות תפוחי זהב בשאכיות כסף ומתפרשים לפמה פנים ר' ל'
פניות • והנה כלעדתי כבי ישראל וחכמיה למדו החכמה העיוניות והמושכלות לרקחות ולטבחות
ולא פות להתקרב לא בכח היותר מעולה שבהם והיא חלק אוד ממעל הדומה לו לבר אדון • וידוע
שכל הקרב לעבוד עבודת ה' לקרב א האלמנה לבאר דבריה • והם אנשי אשר זכו לאור באור ה'
ולחיות כעץ החיים היא תורתנו הקדושה הכתוב עליה עץ חיים היא לחיות אדם • אין ספק
ש האיש הזה שיהיה לו יותר שאת ויותר עז לפני בוראו לעמוד לשרת שם לפניו לא דע בהיות המוכר
שבו שהוא השכל כי הוא חלקו של השם יתברך והוא היה היותר אהוב לפניו ויותר • ככב

כבוד אלהים פרק עשרים ושמונה

פכד לפני אלוניו אין ספק שבו תרכה המשרה ועמדה בו דקתו בעלות להראות לפניה צנחות • והנה אנחנו כלנו בני אדם אחד נחמו ורע אלהים מאמינים בני מאמינים וכולנו מוזהרים ועומדים בפני המכות אשר בזה האלהינו אותנו ופס מכות בלויות פועלים בצנולה שנתן בהם המכה אותם • שיכלו בפעיותם עולם הבא • ובה הענין אין אומר ואין דברים בהור ומופכם לכל יודעי דעת ומבינו מדפ ולכל יודעי דת ודין • אמנם הקל שבקלים שבדברי חז"ל פריכים הקדמות והנצית ועיון ומאזי הלשון שהא הדקדוק לדעת דבריה עבר והעתיד וההווה והיחיד והרבים והזכרים והנקבות והגבר והמדבר בעדו יהמדר לבוכס ודומה לזה מן הדברים הצריכים והכעל והשם והמלה ואותיות השמות וזלפתם כדי שלא יטעה בהבנה • וכן הם דבריו במוסכלות כך לו מאזי השכל והוא ההגיון כי הוא בלי מתוקן ימנע השכל מהסגנה במחשבה בדמיונות הכובות וההטעמות ודומיהם וזה בקל שבקלים מה נאמר מה בדבר ומה בנעדר דבריו אלדים היום ומלך עולם • שהוא מעיון כל החכמות ומקור כל המוסכלות שברוך לזכך דעתו בכל כלי יוסר להבנים והם החכמות המוסכנות לענין זה להבין משל ומליה דברי חכמים וחדותם כמו שלמנו במלת ה' אלדיו • ואזכיה אלדיך אשר הינאיתך וכו' ושאר הדושים הצריכים למעניהם • ועל זה בזה דוד ושלמה בנו דע את אלוני אניך ועבדו כמו שזכרנו בהקדמת חזרוני • ובפרק ראשון יעיון שם • והנה כל אשר בשם ישראל יכנה וזוה אלדים כשנה בו • יראה ויבין במקרא ובפרט בהיות מלותיו משותפות בהבנה • ואת אשר יבחר בו והכחות לעבודת קונו יקריב אליו לשרת שם בשם ה' אלדיו • וחסד אורחותיהם עקבים וכלויהם במעגלותם ולפתו אורחות דרכם שכן תשקנו ותעב מתעבנו יעלו בתינו ויאבדו ושמא אין להם • אמנם בהיות דבריהם טובים ויכוחים מבלי תככים פעם אלדים המה חרות על הלוחות • יאמנו כי יאמנו ודובר ישרים יאהב ומישרים כל מעגל טוב וזה הוא הטוב יבחר בטוב :

פרק כט יש לחקור ולדעת מיהוא זה ואיזהו המעגל ג' וזה עונש והשכר כפי מעשיו בין טוב לרע כאשר יערוך אותו אחר המות • האם הוא הכפש הנשאר את אחר המות או הן • ואנו רואים כי הנוף בלתי מרגיש והיה לאכול ולרמיה ותילעה וזר אין לו עם אדם ויבי הויפסד והוא בקבר עד היות אבק ועפר מן האדמה כאשר עיניך דאיות וכלת אליהם לאמר במקרה הכסיל וגם אני וקרני ואם היא הזכרת בכתובים הנה היא הוה ובפסדת עם הנוף ואין לה זכר וזכרון בענין הזה • וזה כי הכפש הנו במקרא הוא שם משותף תאמר על הרבץ • אם יש את כפשם לקבור את מתי מלפני • שונה לומר רכובכם • ואת חקיתנו עלה כפשם אל תתכני כפשם כרי הם וקדומים להם כולם חלשין רבין • או שירבה בו פל אדם מאישי המין • וכפש כי תחטא • כפש כי תבטא בשפתיים • ואם כי יכה כפש אדם וכלה רבים במקרא • או שהיה על פרט מאישי בני אדם כדכתיב הניגה נפח כל כפש אדם והוא שבער כפשו ממנו ורובה לומר לכל כפש מאישי האדם • ויהיה על הכפש ההמית והאבדתי את הכפש ההוא שלא ישר לבעליו לא כין לו ולא ככר בפשו ואין שלום במגוריו • וכבר הכפש ההוא • שהאיש ההוא ימות בכרת • והוא שימות פחות מששים שנה קודם שימלאו לו ששים שנה • והנה

והנה מרגלא בפומיה ומיתתו בכרת * והנפש הזאת הווה עם הנוף וכפסדת עמו ולא ישאר
 לה שם וזכר וזכרון עוד דבי היא מתהווה מאדי הדם מן הוץ ונקי שבה כמו שכתבתי * ותפסד
 בהפסד הנוף וזה ברור * וכן כתוב בתורה בפרשת אחרי מות כי נכש כל נשר
 דמו כנפשו היא וכו' * וכתוב כי נפש הנשר בדם הוא * כי נפש כל
 נשר דמו היא וכו' * ואם תאמר שהשכר והעונש הוא בזה העולם בעוד שהנפש עם הנשר כפי
 מה שיראה מדברי הכרית הראשונים והאחרונים וכל ויעידים הנו' במשכה תורה ובחוקומו' אהרות
 כי כלם מזכירים משפטיו הרעים התליון בנוף כמו נכיסת האויבים ושוממות בארץ מהם *
 ומרוב ורעב ושכר וכליון ושדפון ושכול הכנים ואפיסת הזרע הכזרע * והנזמחמהם
 יאכלוהו האויבים וחויות רעות ועצירת הגשמים וראות בכיו וכני ביתו ביד אויביו * ואין לאל ידו
 להושיע * ודומה לזה באלה רבים וכולם כאחד מקרה הנוף * אם טוב אם רע כאשר
 תראה שם * ואם כן הדבר * האנשים היראים את ה' ועושים הטוב והישר בעיניו *
 וכן לרשעים החטאים האלה כנפשיהם * ויש נדויקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים
 ויש רשעים שמגיע עליהם כמעשה הנדויקים רשע וטוב לו נדויק ורע לו * ואחר שאין שכר
 ועונש ואין עולם הבא * שוא עבוד אלדים ומה בצע שומרו משמרתו * וזי הלכנו קדורכית
 לפני ה' נבואות ומה בצע כי נפגע בו * וזו רעה מולה לא זורה ולא חובשה * ומכל משמר
 יש להשמר מדעת זה * ואומר רפאלי' וארפה כי ככהלוענמיו ורעיומי תמהים וכפשי
 ככהלה מאד תנה לי אות לטובה צרי לכפש ומרפא לעבם * ועתה כלכה כדדפה אחרי הכתובים
 במושבונם כחכיהם ובטירותם אולי יתעשת ה' לנו ויורמו דרך ישכין אור * והנה ה' כנב
 עלי' לאמר הנה כתבתי לך שלישים במועצות ודעת קדושים * שלשה פסוקים בתורה מסולאים
 באדני שז ממולאים בתרשים בין תבין את אשר לפניך וה' אלדיך ידריך לא ירפך ולא יעוזב * והנה
 לך הכתובים הנו' האחד בפרשת יתרו אמר אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם
 לי סגולה מכל העמים וכו' * ובפרשת ראה אמר ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים *
 ואמר בפרשת כי תבא וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה * הנה אלה בני כח
 * וכתלים כתוב כי יעקב בחר לויה ישראל לסגולתו * וידענו כי הסגולה הוא דבר
 מעולה ומבא באובר המלכים * והוא העליון על כל החמודות והחפצים שבגווי המלכים
 אשר ימצאו שם לתהילה לחם ולתפארת * אמר דוד המלך עליו השלום בדר' אחר שהזכיר
 הזהב והכסף וכו' * ואבני השופר והמולאים ופוך ודקמה וכל אבן יקרה אמר למעלה ולכבוד ועוד
 ונרבותי בבית אלדיו שם סגולה זה והוא הזהב שטחי' בו הכית הכקרא והב פרוים וכו' גם יתכן שהיו
 כלים כאים מאד מעשה ידי אמן וכסף נתתי לבית לאי למעלה מכל וכו' הנה למעלתם כבוד והדר
 ויקר אמר בהם למעלה מכל * ושלמה בנו אמר בקהלת הכנסתי לי גם כסף וזהב וסגולת
 מלכים והמדינות וכו' * והנה הסגולות ייחדו אותם במקום מיוחד תוך האוצר לשומרו *
 וכשהמלך חפץ בה ויבחר בה הנה תוסף לה בזה יתר שאת ויתר עז במעלה רמה וכבוד * וכהיות
 שההכללה שבי מיכים האחד הכללות גופניות והשני הכללת הנפש * ועל הכללת הנפש העולה
 היא למעלה אמר והייתם לו סגולה ואחר שהשם 'תנכתי וקיים לעד הנה סגולתו אתו שחפץ בו
 ויבחרה אם כן יתחייב שתהיה נכחית וקיימת לעד * כי מי שהוא בלתי בעל תכלית לא
 יבחר בדבר בעל תכלית שכן פתוח ובך בחר ה' להיות לו סגולה וכו' ועל ההכללות הגופניות אמר

כבוד אלהים פרק עשרים. ותשעה

פני כל הארץ ואחשבי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכהנים שרים
 כמו וכו' דוד כהנים היו. ואמרו וגוי קדוש כי הקונע בהם ימנול מעל כה' כנונע בבת עינו
 כי הם נחמ' בנלו ומוטל עליו לרומם ולגדל אותם. וגם כי הם מיוחסים אליו כדכתיב
 קדושים תהיו כי קדוש אלו והוא דרך ההנהגה ויחיה והוא דרך משל ודעה. / ויש לדעת מה
 שיש המגולה הזאת העומדת בגולה לפני לדים ומה יעשה בה ובעם שכח. בו כדכתיב כי יעקב
 פחד לוהי ישראל לסגולתו. והנה הענין הזה כוונת הנורה בדמותו ככלו כתיבא באלאבי
 האחרון שכבנאים עליהם השלום ככידון אשר לפגנו. ובאמר בגלות ככל וראה את כל
 הקורות אותם ר' לעדת הגולה ומה יעשה בהם ומה הגיע אליהם. ובאמר על מלאכי
 שהיו דכאל איש חמדות, וכתיבא בבית שני. אמר ככידון דידן שאנו בעוסקים בו חזקו עלי
 הדברים אמר ה' בנאות. ועתה אכחכו מאשרים וזהם גם ככנו עושה רשעה גם ככנו
 אלדים וימלטו. ופירוש הרב רבי דוד קמחי אל חזקו עלי שכל להוכיחם על מה שהיו אומרים בי
 אין דין ואין דין. מה כדכנו עליך שכל הפעל פעול לרוב התמדת הדבור. וכן
 הדברים כך. אמרתי מבואה הוא ועתה גם כן מבואר. אמר הכביא עוד אז כדכנו
 יראי ה' איש אל רעהו ויקשכ ה' וישמע ויפתח בספר זכרון לפניו ליראי ה' לחשבני שמו.
 ועתה אכחכו מאשרים. אכחכו עבדכוהו ושמרכו משמרתי ועתה אנו רואים ההשגח
 מכלים עד כי אנו מאשרים אותם על מעשה רשעים. גם ככנו אלדים כלומר כראה מה
 יוכל לפשות לבו וימלטו מן הרעה ולא כפשונו. עכ' אמר הכביא אנו
 אש' על. דכריהם אז בעשות הרשעים רשעים והעובדים הלכו קדורנית. פי' שכל קומה.
 מפניו וכדכנו יראי ה' שלא להדבק בנעשיהם הרעים. ואולי לא נשכחו דכריהם
 מלפניו. ואף על פי שאיני ממהה להשיב נמול כי הקשגתי ושמעתי וכו' לכתוב להם ספר
 זכרון ד' מיהו לי דכריהם מקווימים עד כאן לשון עזרא. והרב רבי דוד קמחי כתב אז
 דכנו. יראי ה' כי האמר ההוא הוא מאמר אכשיהם שלא יבינו דרכי ה' ומשפטיו וכששמעו
 יראי ה' הדברים מהאנשים הכופרים בהשגחת השם את הקשיב דכריהם ויתן להם שכרם על זה.
 ויכתב ספר זכרון לפניו ד' מ' כלשון בני אדם שכותבים המלכים ספר הזכרונות כי אין שכתה
 לפניו. וכן מספרך אשר כתבת. כל הנמצא כתוב בספר. הגלג' לים ומעדי
 ש' כוכבי לכת המסעדים בשמים והאמת שפעולתיהם הם הם הספרים. והוא הכתיב כלום השמור
 ר' שכתב אשר יבדלו בהקפס ויחייבו מה שיתחייב ממסטר הכוכבים על הארץ מן השמים שהיו
 הסדר המתוקן בדעתו הקדוש. והמציץ יבין. והנה יראי ה' וחושבי שמו שחשבים תמיד בדרכיו
 את ובידיעת אלדו. וכתב עזרא כי יראי השם הם הדקיקים. וחושבי שמו הם חכמי לב וידעו
 מוד השם הכבוד והגדל. הנה כתבא רהמה עיבה של בגולה ואת לפני האלדים. ואמר נהיו
 ליר' יראי השם וחושבי שמו והיו לי ליום הידוע אשר אני עושה בגולה ומה טיבם שאחמול עליהם
 כאשר יחמול האב על בנו כי רחמי האב מרובים. וכפדט כשהבן כשמע ליו ועובד אותו מים כני'
 לא יוכלו לכבות את האהבה. ואעפ' שיעשה הבן דבר שלא כהוגן או בלתי קאות
 האהבה מקלקלת השורה ומעביר על פשע ויחמול אשם כדכתיב ישוע ירחמנו ויכנס עונותינו
 ותסליך נמצולות ים כל חטאתם. וכס' כשהבן שומע למצות האב ועובד אותו. וכתיב
 אב יהיו חטאתם כשני ככלג ילבו אס' ואדימו כמולע כממר וסיו ואת פעולת האב הארחם על

אֶהְיֶה עִירָם מֵהָיָה הַגְּנוּלָה וְהָיָה עִירָהּ זֹמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ • בָּעוֹת טַעַם וְדַעַת יִכּוֹן
לַעֲד • קֵל וְחֹמֶד וְכָל שֶׁכֶן שְׂכֵאֲמָר בְּלִשָּׁן הָאִמְרָה וְדוּמָמוֹת כִּכְתוּב וְהָאִמְרוֹךְ הַיּוֹם לְהִיִּית
לֹא לַעֲם סְגוּלָה • וְעַל הַכֹּל שְׂכֵאֲמָרָנָם כֵּן בְּלִשָּׁן בְּחִירָה שְׂכֵאֲמָר בָּהֶם כְּדַכְתִּיב וְכֵן בְּחֵר ה' ^{וְהָיָה}
לְהִיִּית לֹא לַעֲם סְגוּלָה וְכִתִּיב כִּי יַעֲקֹב בְּחֵר לְעוֹלָה יִשְׂרָאֵל לְסְגוּלָתוֹ • וְהָיָה וְלֵאמֹר הַגְּנוּלָה
הַבֶּשֶׂת וּבִנְיָמִית • וְאִמְכַס הַגְּנוּלָה הַנּוֹצֵף אִמְרָ וְאַתָּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכְתַּי הַכִּסִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ כְּמוֹ
שְׂאִמְרִיתִי • וְאִמְכַס דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֶּה לְהַסִּיר מֵעַכְבֵּי הַגְּנוּלָה הַבֶּשֶׂת שִׁיטָּה • וְכִדְרָךְ שְׂאִדָּם
רֹנָה לִילָךְ בִּם מוֹנִיכִים אוֹתוֹ אִם יִטָּה עֲצָמוֹ אַחֵר הַתְּאֵאוֹת נִשְׁכִּיבִית וְיִאֲמָרוּ לֵאלֹל וּמִבְּתוֹן סוֹר מִמֶּנּוּ
הָיָה שְׂכֵר וְאִתּוֹ וְעַלְוָתוֹ לְפָנֵינוּ כְּדַכְתִּיב • וְהַסְתְּרִיתִי פָנֵי מִהָהָה לֵאלֹל • וְאִמְכַס עַל עֵינָיו
יוֹם מוֹעֵד לְכָל חֵימָכָל • וְהוּא יוֹם הַדִּין הָהָה הַשִּׁיב עַל זֶה • וְאִמְרָ וּשְׂבַתָּם וְרֵאִיתָם בֵּין בְּדִיק לְרַשָּׁע בֵּין
עוֹבֵד אֱלֹדִים לְאִשָּׁר לֹא עָבְדוּ • וְהוּא שְׂאִמְרָ הַכִּנִּיף לְאִכְשִׁי דִּדְרוֹ לִידְאִי ה' וְלִקְטוּשִׁי שְׂמוֹ בְּעֵת
הָהָה תִּרְאוּ הַהִפְרָשׁ שִׁישׁ בֵּין בְּדִיק לְרַשָּׁע וּבֵין עוֹבֵד אֱלֹדִים לְאִשָּׁר לֹא עָבְדוּ • וְזֶה כִּי הָיָה
הַיּוֹם בֹּא כְּתוּב • וְהוּא יוֹם הַדִּין כִּי כָל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל וְשׁוֹכְבֵי אֶרֶץ פָּחַד קִדְאִתָּם זָרַעְתָּ בַּיּוֹם
הַהוּא לְאִמְרָ אֵיךְ יִבְאוּ מִן הַדִּין • אִמְרָ זֶהוּ כָל זֵדִים וְכָל עוֹשֵׂה רַשָּׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט אוֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא
שְׂאִמְרָ ה' כְּבָאוֹת אִשָּׁר לֹא יַעֲזוּב לָהֶם שֶׁרָשׁ וְעַנְף • רֹנָה לְמוֹר לֹא בָן וְלֹא בֵן וְלֹא כֶכֶד •
וְהוּא מֵהָ שְׂאִמְרָו רָזָל שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרִדְךָ הוּא מוֹצִיא מִמֶּה מִכְרֵתָקָא וְלֹהֵטֶת אוֹתָם זֶה הָיָה הַדְּבָר
קָרוֹב לְעֵינָיו כִּי הִרְשָׁעִים כְּטוֹ אַחֵר הַחֹמֶד וּבְרִבּוֹת הַחֹמֶד יִמְנָא הָאֵשׁ מִקּוֹם לְהַשְׁתַּךְ בָּהֶם
וּלְהַטִּיט אוֹתָם עַד כִּי יִהְיֶה אֲפִרְיָתָת כְּפֹת דְּגִלְכִּים וְכו' • אִמְכַס הַבְּדִיקִים שְׂכָטוֹ
אַחֵר הַשֶּׁכֶל וְיִזְדַּךְ הַחֹמֶד שְׂכָטוֹ • וְלֹא יִמְנָא הָאֵשׁ הַהוּא מִחוּסֵי תִבְנוּת הַשֶּׁמֶשׁ מִקָּם לְהַשְׁתַּכְךְ
הַחוּסֵי הַהוּא • וְזֶה דְרָךְ הַלֵּבָה וְשֶׁל • וְעוֹד אֲבָרָה זֶה בְּעֹזֶרֶת הָאֵל עַל מַתְכִּיבֹתוֹ
וְהָיָה הַרְבֵּץ בֹּהַ וְהָיָה בְּוֹכֶתָם בֹּי • וְעַתָּה דִּי לִבְנוֹתָהּ שְׂעֵלָה בִּידְמוֹ כִּיִּישׁ יוֹם הַדִּין וְשֶׁכֶן
עַל כָּל הַמַּעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה אֱרֶם וּפְקוּדָתוֹ וְעַלִּילוֹת מַעֲשֵׂי בְּדֵר מַחֲשָׁבוֹת אֱרֶם וְתַחֲבוּלוֹתָיו וְכִי מַעֲלִי
אִישׁ • וְאַחֵר שִׁישׁ יוֹם וְעַד לֵתֶת דִּין וְשֶׁכֶן בָּהֶם שְׂקִטָה כָּל הָאֶרֶץ • אִמְכַס אִם
הַנּוֹף מִקְבֵּל חֶלֶק מִזֶּה • רֹנָה לְמוֹר מִן הַשֶּׁכֶר אִו הַעֲבוֹשׁ אִו אִם הוּא מוֹיִוֶד בְּכַפֵּס הַמַּשְׁכֵּלֶת הַמְּכִיכָה
בְּשֶׁם הַנֶּשֶׁמָה • הָיָה יֵשׁ בֵּין רָזָל חֲלוֹק דַּעוֹת בֹּהַ יֵשׁ חֵי שְׂאוֹמְרִים כִּי בַּיּוֹם הַדִּין הַבֶּשֶׂת חֲזוֹרֶת
לְכַדְכָה שֶׁהוּא הַנּוֹף • בְּדִישִׁי הַמַּדָּה בְּמַדָּה הֶם חֲטָאוּ שְׂכִיחָם יַחַד וְיִקְבְּלוּ שְׂכָרָם שְׂכִיחָם יַחַד כְּפִי
חֲשִׁיחָם וּמְכִיחָם מִשֶּׁל הַחֲסֵד וְהַסּוּמָה • וְעַל הִרְשָׁעִים שְׂכָרָם כְּתוּב מֵתִים כָּל יַחֲיוֹ רַפְאִים
כָּל יִקְוֹמוּ וְאִם הֵם מֵתִים וְאִם רְאוּיִם לְתַחִיָּה כְּכַתוּב וּרְבִים מִיִּשְׁכֵּי עֶפֶר וְיִקְיָנוּ וְלֹא כוֹלֵם • וְאִם כֵּן
אֵיךְ יַחֲיוּ וְכֵן אִם הֵם רַפְאִים אֵיךְ יִקְוֹמוּ וְלֹא שֶׁהָכָה בֵּיתָם בָּהֶם כֵּחַ וְהַעֲמָדָה לְקַבֵּל עוֹנֶשׁ לִיִּם הַדִּין
הַגְּדוֹל וְזֶה לְרֹב הָיָה כְּכּוֹפֵר בְּאִתּוֹ וְאִמְרָ לֹא הוּא • אִו הַמַּשְׁתַּף עֲמוּאֵל אַחֵר • כִּי עַל שֶׁאֵר הַעֲבוֹת
רַחֲמֵם וְחִנּוּן הוּא וְעַמּוּהָ לְיַחִיָּה • בִּי אִם עַלֵּה • כִּי אִם כְּפֵר בְּמִכִּיאתוֹ אֵיךְ יִמְחֹל לִי מִשְׂמָאִמִּין
פְּהוּא כְּעֵדֶר • וְכֵן מִי שִׂיחִמִּין שִׁישׁ לֹא שׁוֹתֵף יִאֲמָר לֹא יִקֹּם וְיִוְשִׁיעַךְ מִי שֶׁהִיִּיתָ מִאֲמִין בֹּהַ שְׁהוֹ שׁוֹתֵף
עֲמוּ • וְרָזָל אִמְרוּ שֶׁהֵם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּנוֹפֵן • אִמְכַס הַכְּתוּב אִוֹר הַפּוֹשְׁעִים בִּי • עוֹד כִּי זֶה בְּאִמְרָ
עַל כָּלֵל מִין הָאֱדָם כְּדַכְתִּיב • וְיִבְאוּ וְרָאוּ בְּפָנֵי הָאִכְשִׁי הַפּוֹשְׁעִים בִּי • וְלֹא זָכַר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְקִרְקַשְׁתָּ
דְּלֹא מִכָּה תַּפְלִין • הָיָה כָּל יִרְאָה וְכָל יִמְנָא בָּהֶם שֶׁכֶן אִמְרָ בְּפָנֵי הָאִכְשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְהָיָה
לְיִשְׂרָאֵל חֶלֶק בֹּהַ • הָאֱלֹהִים אִם לֹא שְׂרָבִי בֹהַ שֶׁסֶּם בִּישְׂרָאֵל יִמְנָא פּוֹשְׁעִים בֹּהַ וְהוּא בְּקִרְקַשְׁתָּ
דְּלֹא מִכָּה תַּפְלִין מַעֲלִין מַעֲלֵם לְכָלֵתִי הַקָּמִין

כבוד אלהים פרק עשרים ותשעה

בהם שהם מצות השם שזוה בהם ומכזה בעיניו הדבר לאמר מה איפפת ליה למארי עלמא לשם
 בראש אונעל זרועי רצועות שחורות מעור בהמה והרי הוא כמי שאומר אין תורה נח השמים -
 ואין לו השגחה בעולם השפל ועליהם אמר וסעיהו הנביא עליו השלום והשמיים
 ה' את הוד קולו וכחת זרועיו יראה פי' להודיע כיהוא משגיח בשפלים וקולו הם הוד מצותיו
 וכפלאותיו וזרועו החזקה יוכח בהם בזעף אף ולהב אש חובלה בפן וזרם ואכן ברד וכו' כי ערוך
 מאתמול תפתה גם היא למלך הוכן העמיק הרחיב מדורתה אש ועצים הרבה כשמתה כחל
 גפרית כוערה בו ואומרים שזה יהיה אחר שתחזור הנפש בנוף פעם שנית לקבל ענשם
 ר' ברתחיים המתיס ועליהם כאמר ויבאו ודארכפגרי האנשים השופים כי כי תועלתם לא
 תמות ואשם לא תכבה והיו דראין לכל בשר והנה האש מכלה ומסיר הדראן וכל סרחון
 ועפוש שיתכן שימנא בעולם וכן הוא אוכל וסורף כל הנמנא אתו וכן התולעים וזולתם
 ואמר כי תועלתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראין לכל בשר אלא כמו שאמרנו
 שהקדוש ברוך הוא כותן בהם בח' לטובל ענשם כדי שיקבלו כפי רוע מעלליהם ומעשה ידיהם
 ואין ספק שרבו בזה אחר תחיית המתים כי קודם לכן עולם כמנהגו מהג' וממה שעבר מלפניך
 תדעמה שיהיה אחריך אלא ודאי הוא אחר יום הדין הגדול שכבר כתוב ששכון וזר עליהם הדין
 ותנא אש מלפני ה' ומהם מי שאומר כי משפט רשעים בנהיגם שנים עשר חדש והנה במשפט
 היה הנוף מוטל בקבר כאן דומם בלתי מרגיש כאחד הכבלות ואפילו שיהיה הגדול
 שבענשים וכן כתוב בעידו הנביא כאשר עבר על כבואת עמנו שזכה שלא יאכל לחם ולא
 ישתה מים במקום ההוא וכשעבר ויבאו ומנאו האריות והמיתוקרא הכתיב לנוף הנביא ככלה ט'
 פעמים כדכתיב ותהי ככלתו מושלכת בדרך והאריה עמד אבל הככלה דוק ותמנא שט'
 פעמים קראו ככלה וכן כתיב יחיו מתוך ככלתי יקומון וכן גופי הכעלי חיים המתים
 יקראו ככלה כדכתיב כל ככלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה וכו' וככל עת שתרצה תראהו
 בקבר עד שזכר לעפר כפגד ככאש כשאר פגרי הכעלי חיים אש כן יחיו מזה שהשכר והעונש
 הוא לכשמה ולא יתכן שתקום פעמים ברה ויהיה כשפט יב חדש בנהיגם ואמר יחזור לתת
 דין וחשבון על מה שכבר קבל ענשו יב חדש כאמור לא תקום פעמים ברה כאמור ואמנם
 במציאות יום הדין וענייניו כזה כמה דעות מתחלפות ומשתנות בקברתם והנה הרמב"ם ז"ל
 האריך בזה בספרו אשר קרא תורת האדם בשער הגמול יעוין שם והנה כאשר לנו
 בפרק זה מה שאמרתי למעלה בשתופי הנפש וכשאר עוללות ואמר כי כפשם משותף ואמר
 על כפש הבהמית אשר הוא איר מן הדם וביארתי שהתורה מסכמת על זה גם כן והיא נפסדת
 בהפסד הנוף כי היא מתהווה מאד הדם הנוף והנקי מכל חללה וזהו דעת החוקרים ודעת תורתנו
 הקדושה כמו שאמרנו וביארנו שאר שתופי הנפש אמנם יש לה שיתוף אחר והוא שם הדבר הנשאר
 אחר המות והוא צורת האדם ועצמותו אשר הוא השכל והוא המקבלת השכר והעונש
 כמו שיתבאר הטוב בפרקים הבאים אחר זה והוא השכל ההיולאני וכקרא כן להיותו מוכן לקבל
 צורה כהיולאני וגורתו השכל הנקבה ועליו כאמר והיות נפש אדומי ברורה בנרוד החיו את ת' לדין
 ועתה כבאר דרכו זה ב' :

יש לדעת אחר שהנפש היולאני היא הכנה בעלמא לקבל צורה כי לכך
 נקראת בשם זה רונה לומר השכל ההיולאני להיות דומה להיולא
 לקבל

לִקְבֹּל בִּירוֹהוּאִיכָהנֶשֶׁם אֵיךְ אִפְשֶׁר שֶׁתִּקְבֹּל עֹשֶׂה וְאוֹמֵר שֶׁכֹּהֵר אֲמַרְמוֹ בְּפֶרֶק שֶׁכֹּהֵר כִּי הַנֶּפֶשׁ
הַכְּתִיבָה בְּתִדָּה אֲשֶׁר הָיָה בִּפְנֵי כָל חַיִּי הָיָה מִתְהוּוֹה מֵאֵדִי הַדָּם הִדָּק הָיָה וְהַכִּי וְאֲמַרְמוֹ שׁוֹה דַּעַת
הַחֲקִירִים וְנֶשֶׁם כֵּן דַּעַת חֲכָמִי תוֹרַתְמוֹ כֵּן כְּתִיב כִּי כֶּשֶׁם הַזֶּהֶר בְּדָם הוּא • כֶּשֶׁם כָּל כֶּשֶׁר
דִּמּוֹ בִּכְפֹּשׁ הָיָה • וְכֵדֵם קִיּוּמָה וְקִרְאוֹ לְמַתְקִימָם שֶׁהָיָה הַכְּפֹשׁ בִּשְׁשׁ הַמִּקְוִימָם שֶׁהָיָה הַדָּם
אֲמַר וְלֹא תֵּאֱכַל הַכְּפֹשׁ עִם הַכֶּסֶף שֶׁרַבְּהָ בִּזָּה הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַכְּפֹשׁ וְאֵיךְ זִזְתָּ הַכְּפֹשׁ
הַכְּפֹשֶׁת אֲחֵר הָאֻת וְעַל זֹאת הַכְּפֹשׁ שָׁקֵם וְכִרְכֹּה יִדְרָק שֶׁם כִּדְתָה • הַכְּתִיב תִּכְרַת יִכְרַת • וְכִרְכֹּה
הַכְּפֹשׁ הָיָה • זֶהוּ שִׁמּוֹת בָּלָא עֲתוֹמֶן מִהוֹמֶן הַקִּבּוֹץ כִּי הָלַךְ בָּבֶל לֹאֲכֹס עָלֵי אֶרֶץ •
וְהַכְּתִיב כְּשִׁימּוֹת בַּפְּחוֹת מִשְׁשִׁים שָׁכָה • וְסִמְכִיךְ תֵּבֵל בְּכֹלֵה אֱלִי קִרְבִּי כִּי בְּכָל־חֲבִנְמֵרִיֹא סִי
וְכִרְיִתָּהּ הַפִּרְדָּה מִן הַגּוֹף בְּמוֹת • וְהַשְׁמִימֹת בְּכִדְתָה • וְהַכְּתִיב חֲכָמִי הַזֶּהֶר חֲלָקֵן הַכְּפֹשׁ
הַזֹּאת לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים וְקִרְאוֹ לְהַשְׁמִימֹת רִלֵּךְ רֹחַ טִבְעִי וְהוּא הַכְּפֹשׁ הַזֶּהֶר עֵינֵי הַכְּתִיבִי וְיִמְשַׁכְּתָה
בְּכִדְתָה • וְרוֹחַ חַיּוֹנִי אֲשֶׁר הָיָה מִקְדֹּר הַחַיִּים הַקִּבּוֹצִים לֹאֲדָם כְּעֹלָם הוּא • וְיִשְׁתַּתְּצֵנוּ
בְּכֹשֶׁ הַזֹּאת הַכְּעֵלִי חַיִּים גַּם כֵּן שֶׁגַם יִשְׁלַח רֹחַ חַיּוֹנִי כִּי מִה שִׁאֻת לֹלֵפִי טִבְעִי • וְרוֹחַ
כְּפִשִׁי • וְהוּא בְּמוֹת • וְכִי יִתֵּה הַחֹשֶׁם וְהַמּוֹשֶׁה וְהַתְּנוּעָה בְּכִדְתָה הַנִּידִים חֲנוּמִּים מִן הַמּוֹת
וְיִקְרְאוּ לָהּ הַכְּפֹשׁ הַכְּפִשִׁי בְּשֶׁם הַרְמוֹת שֶׁזִּכְרָנוּ וְקִרְאוֹ בְּשִׁמּוֹתֵה הַכְּפִשִׁי • וְאִמְכֶם חֲלָקֵן
אֻתָּה לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים וְהַכָּל כֶּשֶׁר אֲחֵד • וְאִמְכֶם חֲלָקִיהָ הֵם כְּמוֹ שֶׁתִּזְלַקְהָ הַתְּנוּעָה בְּשִׁלְשָׁה חֲלָקִים
הַרְמוֹת וְהַתְּנוּעָה וְהַנּוֹמֵן אֲשֶׁר הֵם כְּשִׁאֻסִּים בְּעֵצֵם הַתְּנוּעָה • וְכָל־אֲחֵד מֵהֶם לְדַרְכּוֹ פִּנְיָה • לֹא
רִאִיָּה כִּדְרֵי זֶה עֵם הָיִית כֹּלֵם כִּי־שִׁאֻר אֲחֵד • זֶכֶן הַכְּפֹשׁ חֲנוּת־חֲלָקֵן כִּי־פְעוּלֹתֶיהָ וְכִפִּי מִה
שֶׁתִּתְּנוּמָם לְפַעֲלוֹ כָּל חֲלָקֵי־חֲלָקֵן מִמֶּהָ לַעֲשׂוֹת־הַפֶּעַל הוּא בְּעֵבֶר הַמִּיּוֹדֵה שְׁלוֹ • כִּי הַחֲלָקֵן
שֶׁבְּכִדְתָה הַכִּקְרָא טִבְעִי פְעוּלָתָהּ לְקוֹמֵם הַגּוֹף וְלִהְיוֹת לְתוֹמֹתֶיהָ מִה שֶׁתֵּתָן וְכֹמוֹן הַגְּדוֹל לְהַרְחִיב
מִרְחָקוֹ וְלִחְזֹק אֲבִירָיו וְלַגְדֹּלֵם כִּי־מִה שִׁאֻת לֹ • וְהַחֲלָקֵן שֶׁכָּל־הוּא הַרְמוֹת חַיּוֹנִי וְהוּא
לְקוֹמֵם הַחַיּוֹת בְּגּוֹף כָּל־אֲבִירָיו בְּאִמְנָעוֹת הַשִּׁדְיִים וְהֵם שְׁבִילִים שֶׁמְכַוְּנִים הַרְמוֹת חַיּוֹתִים וְמוֹנִיעִים
לְאֲבִירִים וְכֵן לְכִדְתָה שְׁבִילִים לְחֻלְדֵּי הַמּוֹמֵן וְלַהֲנִיעֵם לֹאֲבִירֵי־כְּשִׁילִים אֲשֶׁר מוֹמְנוֹ אֱלֹהִים וְהֵם הַנִּידִים
• וְאִמְכֶם חֲלָקֵן שֶׁבְּמוֹת הוּא הַמִּרְכָּבָה הַרְאִשׁוֹנָה לְשֶׁכָּל־כֹּוֹ יִתֵּהוּ הַתְּנוּעָה הַרְמוֹתִית וְהַחֹשֶׁם
וְהַמּוֹשֶׁה וְהוּא חֲלָקֵן אֲלוֹד מִמֶּעַל • לְקוֹמֵם הַחֹשֶׁם בְּמוֹ כָּל־זִמְהָ שִׁדְיִים בֹּ • לְהַנִּיעֵ
לְרִכּוֹן הַמְּבֹקֶשׁ בְּשִׁכָּל וְהַכָּה בְּמוֹת־הַחֹשֶׁם פְּכִימִים וְעֵלֵיהֶם כֹּאֲמַר שֶׁהֵם מִרְכָּבַת הַשֶּׁכָּל וּמַחֲכֹהֲרֵל
הַחֲמִשָּׁה חֹשֶׁם אֲשֶׁר הֵם אֲמַנְעִים לְהַשִּׁיג הַמּוֹשֶׁה כָּל־הַמְּבֹקֶשׁ אֱלֹוֹ • וְכֹמוֹ שֶׁתֵּתָן כֹּוֹתֵן הַכְּתוּרִית
בְּאֵזֶן הַמִּנְכָּאֲטִים הַמּוֹשֶׁכֶת הַכְּרוֹל כִּי־חֲסוּלֵן • לְחֻסּוֹן הַכְּרוֹל • וְלַעֲזוֹן הַכִּקְרָא כְּעֵמָה
אֲבִישׁ טֵרוֹם בְּלַעֲוֹ לְבָלוֹעַ חֲתִיכֹת הַכְּרוֹל הַמְּלֻכֵן בְּאֵשׁ וְהוּא חֹכֵב לְהַכּוֹת־אֵשׁ וְיִבְלַעְמוּ מְלֵכֵי שִׁישׁ דְּרָק
וְיִזְךְ בְּמִגְדֵּל־הַשֶּׁבֶן וְכֵן לְאֲדָר הַכְּעֵלִי חַיִּים כֶּתֶן לְהֵם הַכּוֹרֵא עַל־יֵד כֹּוֹתֵן הַכְּתוּרִית סְגוּלִים כְּפִלְאוֹת •
כֵּן כֶּתֶן הַשֶּׁשִּׁית לְאֲדָם בְּאִמְנָעוֹת הַכְּבֵדֵל כֹּוֹתֵן הַכְּתוּרִית סְגוּלָה שְׁכִלִית לְקַבֵּל הַחֲכָמָה וּמִלְאֶכֶת
הַקִּיּוֹם וְהַכְּתִיבָה וְזוֹלָתָם מִהַחֲכָמוֹת וְחֵן הַמִּלְאֶכֶת • וְהַשֶּׁכָּל אֲבִירֵי־גּוֹף וְלֹא כִי־בְּגּוֹף כְּמוֹ
שִׁיתְכָאֲרֵ בִּי • וְאֲחֵר שִׁישׁ־לֵם כְּמוֹ בְּגִדֹל וְיִוֹשְׁלָמוֹ כְּחֹתֵן גּוֹפֵו יִכָּאֲשֶׁל־וְיִסְכָּה־בֵם חֹשֶׁם
פְּכִימִים הַכֹּוֹ וְהֵם חֹשֶׁם הַמִּשְׁתַּתֵּק וְהוּא בְּמוֹקֵדֵם הַמוֹת • וְכִי־הַמִּדְמָה וְאִמְכֶם בְּאִשְׁרִית הַחֲדָר
הַרְאֵשׁ־ן מִן הַמוֹת • וְכִי־הֵם מִזְכֵּב בְּאִמְנָעֵי הַמוֹת וְכִי־הַעֲיִין • וְכִי־הוּא בְּכִדְתָה הַאֲחֵר־ן
מִן הַמוֹת וְכִי־הַמִּבְצָר־ף • וְכִי־חִיכֵת כִּי־הַדְּבִירֵי־קִירָא זֹכֵר וְכִי־חִיכֵת הַשְׁתַּתֵּם בֹּו הַרְעִיִן יִקְרָא
כְּשִׁי־זֶה • וְהַכָּה־אֲחֵר שִׁאֲבִירֵי־גּוֹף וְלֹא כִי־בְּגּוֹף • יִשְׁלַדְעֵת אֵיךְ דֶּרֶךְ תִּכְמוֹתָ וְהַתְּאֵדָה

בבור אלהים פרק שלשים

עם הנוף • והנה בזה יש שלשה דעות בין הסכמים הקדמונים • האחד דעת אסכנדר
 סכנדר שהוא השתכחות בהכנה כבודה הדמיוניות • השני דעת רשד סכנדר שזו
 ההכנה היא שכל הפועל בעצמו • אלא שיקרא שמו כפי הכניסה שירצה בה • והשליש
 דכקיותו בזה הוא הכנה • ומד עצמו הוא שכל כדל וחכיתו כדדך ערוכ • והשליש
 דעת תמכתיאום שאומר שזאת ההכנה הוא שכל כדל והוא השכל הכנה וההכנה הזאת היא
 מיוחדת ומסוגלת באדם לבדו • ואך שיהיה הוא כח משכיל הכללי והפרטים ומקצן
 החכוכים והפכיים ומערבם ומיחדם יחד והדמיונות ההוות מכח המדמה אמתיים או בלתי
 אמתיים ובר מהם האמת מן השקר ומזויא מכללות הטוב והישר והכחן במיתון ההשכלה והעיון
 • וזה הוא השכל ההיוול וכמו שההיוול מוכן וזומן לקבל הנורות כן השכל הזה מוכן ומזומן
 לקבל המושכלות ועל זה בקרא שכל היולאני להדמות אליו בקבול בורה • והוא מקבל המושכלות
 משכל הפועל ומביינם ובורר ומזויא הדבר לאמתו • כן אין אמות בלי בורר כי איך לא וביידי
 מה שיאמין הנה אמונתו בטלה כי כשנאמר ראובן חכם אם לא כבייר ראובן שהוא מימדד
 וצנין החכמה הנה אמונתו בטלה ואם לא ביר ראובן על אמת ימו ומהות החכמה הנה אמונתו
 לאון ותהו כחשכלי • ואן הפרש בן אומרו ראובן חכם וכן אומרו דברים בטלים בלי
 הפכה • ולזאת ההפכה תקרא בתורתנו הקדושה נפש • וקראוה בשם המקומש לפי
 שקיומה הוא הדם • והיא מתהו ממכו ר"ל הדבר המוכן לקבל זאת ההכנה המסוגלת באדם
 תתהו מאדי הדם הוך והנכי כאמור • וכן אמר כי הדם הוא הנפש ולזה לא תתיחס בשום נד
 לל זת ככל חלקי המקרא לפי שקיומה דבר נשמי מה שאין קן שם רוח ונשמה • כמו שיתבאר
 ב"הית • והדעת הרביעי הוא דעת ארטוטגסנדר שהשכל ההיוולאני הזה הוא עצם ואינו
 דבר מהבמנאות דק הכנה לבד • ורגנו בדברים האלה למודיע שאמר שאינה הווה במציאות
 אינה נפסדת בפניסכרתו כי כל היהכססד • והנה יש להקשות על דבריו כי איך יתכן שיהיה
 בלתיבמנא ואינומן הכמנאים אם כן איך יתכן שיהיה עצם נכחי מוכן להשכיל הנורות השכליות
 כי לזה אמר שהיא הכנה לבד כי ההכנה אינה במנאות במציאות לבדה כי אם בהתאחדה עם וולתה
 וכן אמר שהיא הכנה לבד עם היותו עצם נכחי מוכן להשכיל הנורות המושכלות הנקשרות בשכי
 בושאים • האחד הנורות הנכחיות והאמתיות במופת חותך מן המושכלות • והשני
 הנורות הדמיוניות הוות ונפסדות • ודעתו שהשכל ההיוולאני הזה הכנה בעצם כדל בלתי
 מעורב בורובה לומר שהוא דבוק עמו בלתי מעורב בו רובה לומר שהוא עם ההכנה ולא בהכנה
 וההכנה הזאת שקועה ומוטבעת בנורות הדמיוניות רובה לומר בכח המדמה והמחשב •
 ויקרא היוולאני להיותו דומה להיוול כאמור • ויש שכל אחד אשר הוא בורה לזה השכל ההיוולאני
 והוא שכל טבעי לא הכנה לבד וכבר ידעת מה רובה לומר טבעי פרק ז' אינה הכנה לבד • והנה הוא
 השכל הפועל בכו ויקרא שכל כנה כמו שמיאר במה האמר • ובקרא שכל כנה שנהו
 בשכלו בהתעסקו במושכלות כי כתיב לך מכת המושכלות הראשניות ויולדו אחריו שאר המושכלות
 • רובה לומר מושכלות שכיות ושלישיות ורבעיות • והמושכל הראשון הוא
 הנודע לכל אדם כאמרך הכל גדול מן החלק • והמושכלות השניות הם ידיעת אמתות
 הכמנאות כידיעת חרבע יסודות והווייתם • ותכנית השמים והקפתם • והמושכלות
 השלישיות הפשטת ההומר מן הנורות הנכחיות אותם ויחד שכל

כלו בבורה הנפשית והיו לאחדים • והמושכל הרביעי השנת הזרות הכבדלות מן
 המומר שהם מופשטים מעצמם • ואין בדרך להפשיטם • ומה שיוכל להשיג מהם
 הוא השכל הפועל • איך יבוא שכל האדם מן הכח אל הפעל בהשפעתו • הבה נתבאר
 שחזן מן המושכל הראשון הידוע לכל אדם • ישיג מושכלות אחרים והם ג' שכלים •
 והם השכל ההיולטי שכל נקבה אשר הוא הנורה • השכל ההיולאמי • והשכל הפועל כמו
 המוביא שכלו מן הכח אל הפעל • ואחרי אומדן למושכל הראשון שכל טבעי לפי שיהיה
 היתה זה הראשונה • ואחרי להשלימה בכורה הכקת הכו' • ואילו היתה בורה כחומר
 בלתי נקבת לא תחסר ולא תפדיון כי אחר שכלה הנורה אשר בה היתה מה שהיתה בשלמות •
 אם לא תפשוט הנורה אשר בה השלמותה איך תקבל בורה אחרת • או יחסר בורתה או יוסף ממנה
 הפשטות בורה אשר בה • וכן אחר הכתוב ועיר פרא אדם יולד כי הוא כהיולי לקבל בורה •
 והנה השכל הנקבה הנכבד הוא המהווה המושכלות אחד שהוא בורה • ויקבלם מחד
 השכל ההיולאמי בנורות הדמויות הכן ולזה כזה דעת תאמתיאום • לאחר שזאת ההכנה
 הוא שכל כבדל כלרי הווה ונפסד • והרכון בזה שאחר שאיכה הווה איכה כפסד •
 בהקדמה הקדומה שכל הווה כפסד כי ההכנה הוא מה שכתב לבד באדם • וההכנה
 איכה דנה מהכמתות כפעל • ומי שירצה לדעת דעותיהם וטענותיהם וחלוק
 דעותיהם בשלמות יעניין במקומם ואם לא תשיג ידועין בחבורי הנקרא מן אברהם מאמר ג'
 פרק חמשה עשר וימלא תאוותי כי עס ביות • והארכתי כפי השגתי שכלי והנחתי
 דאיות זכות וברות כדורות מזה הענין • כי דעת תורתנו הקדושה היא דעת אסכנדר
 יעניין עס וכן הרמ"ם ז"ל כונה גם כן לדעתו • רק שחולק עליו בזה מהוה שהוא סוכר
 שזאת ההכנה מעורבת בכפף והיא כחבונף והווה וכפסדתעס הבונף • כמו שכתב ז"ל במאמרו
 הכבד חלק ראשון פרק מ' יעניין עס • ועתה בקבור הזה כלכה כדעתה לדעת אס דעת
 תורתנו הקדושה אס תאות לדעת אחד מאלה אס היא חולקת על כולם או מקנתם:

פרק לא

כפי הכרח מהדר הכתובים • שהם מסכימים לדעת אסכנדר
 שסובר שהוא השתככות ההכנה בנורה הדמויות • וכן
 אחר בושמיהו עליו השלום כי רוח מלפני יעטוף וכשמות איני עשיתי • והרכון בזה כי
 רוח אלהים אשר היא ההשפעה משכל הפועל העומד לפניו תמיד כשאר הכבדלים •
 יעטוף השכל ההיולאמי שבאדם ויעטיפהו עטיפה שלימה להיות לנורה ואינו
 מעורב עמו רק שהוא משתתף בו כי הדבר המעטוף ו'לט המעטוף •
 ולהיות זאת ההשפעה מאתו יתברך שמו על ידי אמצעי אשר מלפניו אשר האמצעי הוא השכל
 הפועל אשר מלפני • וכן כתב רס' במדרש חגיגה פרק אין דורשין זה לשוכו
 מלפני יעטוף אלמא לפניו היא • ואמר וכשמות איני עשיתי דבא לומר תקבלי כמו
 ולא עשית שפמו • ועשת את כפורכיה • והרכון בזה שפמן וסדר
 בחכמתו להשפיע על שכל האדם המשתדל להשכיל כפעל ולהתאחד עמו • דאם לומר עש
 מה שלפניו והיו לאחדים •

בבור אלהים פרק שלשים ואחר

וכן אמר שלמה המלך עליו השלום צר ה' נשמות אדם חופש כל חדרי בטן ר"ל ששכל האדם פעלה
 במעלות המושכל וחופש וחוקר כל חדרי המושכלות ותוכניות הנמשלים לחדרי בטן הנה אלו שכלו
 אשר הוא נשמת ה' תהיה נר ה' וכן אמר כי אלך בחשך האור לי ר"ל ששכשעסוק במושכלות
 קשי ההבנה והם בעיניו כחשך לעומק המושג הנקרא חשך ענן וערפל כדכתיב ומושה נגש
 אל הערפל אשר עם האלדים וכתביאת הדברים האלה וכו' בהר מתוך האש הענן והערפל
 יעד לכהשמים חשך ענן וערפל ודבריו שמעת מתוך האש וידוע שאין
 האלדים בערפל ולא בחשך כי בהורא עצמיה שריה וכן אליהו ביאר זה באר הטב
 במעביו אחד ושנים באמרו אמרתי ימים ודברו ורוב שנים יודיע חכמה אכן רוח היא
 באכוש וכשמת שדי תבינה לא רבים יחכמו וכו' אמר אחי חשבתי שכפי רוב השנים תרבה
 החכמה באלים אמנם איבדו כי רוח היא באכוש והוא ההבנה ונרדף לעבור את האהבה
 ולחוק העצבות בלמוד ועיון כדי להשכיל בפעל המושכלות על סדרם כדת מה לעשות לעלות
 במעלות אחז מעלה אחר מעלה בתחילה המושכלות הראשונות ואחר כך יבא
 להשכיל המושכלות השניות וכן על הסדר שאר המושכלות ובהיבטו להשלים עצמו
 להשכיל בשכל ההיולאני אז יושפע עליו השכל הנקנה להשכילו הוא רוח אלדים והרוח
 הנו' כדכתיב כי נתעצם שכלו ולבם בורה מהשכל הנקנה כאמור שיהיה בורה לשכל ההיולאני
 והיו לאחד ואחר שנתאחדו יהיו שניהם נשמות אדם הוא מה שאמר הכתוב וכשמת שדי תבינה רוח
 לומר יתן בינה לשניהם ועל זה אמר השם יתברך למשה קח לך את יהושע בן נון איש
 אשר רוח בו שכבר עלה במעלה והשיג לשכל הנקנה אשר הוא הנורה לשכל ההיולאני כאמור
 וידוע כי כפי השגותיה ההשגחה בזה השפעה בהשכלתו ואעפ"י שישקוד על למוד
 יומם ולילה בדרך שיושפע עליו כיה יתן חכמה מפיו דעת ותבונה כל שכן אם יעזבו
 יעזבו ממנו כדכתיב אם יושע עזבו ימים אעובד ולזה אמר לא רבים יחכמו וידוע כי
 הבינה היא הנבואה דבר מתוך דבר והוא שיתחייב מידיעתו ידיעת דבר אחר וכן
 אמרו ז"ל שמבין דבר מתוך דבר ובבינה כוננו שמים כדכתיב כיון שמים בתבונה
 והנה הכתוב העירנו בכתוב דבר חשוב יראה והוא כי השמים לא יוכלו לדעת אותם ר"ל
 לידע דמותם כמותם ותכונתם כי אם בידיעת דבר אחר שנסתת אותם הדברים נדעם
 וזה בהנדסה ובתשבורת ובמכין ובהקש במידה והנה מידיעת החכמות הנו' יודע מכין
 השמים והיא התבונה כי עין לא ראתה בלתי השכל בהקש כמו שאמרו וכחזור לענייננו וכתהו
 השמים בבינה אשר עם האלדים ודעת ר"ל שהשפעה הנשאלת אחר המות שהיא כח והכנה
 באכלת מנגל ערבות לקבל השפעה המושכל והשפעה ההוא הוא הנשאר אחר המות
 הראיה על זה אמרם במדרת חגיגה פרק און דורשין ערבות שבו בדיקומשפט נבנו חיים
 ונבנו שלום ונבנו בהכח ופשתן של בדיקים ורוח ת נשמות שעתידים להבראות וטל שעתיד
 הקדוש ברוך הוא להחיות בו המתים ובאמרו ורוחות נשמות שעתידים להבראת יראה
 שאינם ההפכה עצמה אשר באלים כי אם השפעה החוכה בה רוחה למר בהכנה וכבר
 בארתי המאמר מורכו הרב ז"ל בחר הטב והאריך בזה במאמרו הנכבד חלק ראשון פרק
 ע' וז"ל שם כל מה שמצא לחכמים ז"ל כי השמים הפלגניים בהם כך וכך והשמים הפלגניים
 בהם כך וכך אין עניינו ששמים נשמים אחרים זולת השמים אבל עניינו שהכחות שמהות
 הענין

הענין פלוגי והשומרות סדורו מן הדברים ההם • והראיה על מה שאמרתי ואומר שבו נדק ומשפט וגבוי חיים וגבוי נפש וגבוי ברכה ובשמות של נדיקים ובשמות ורוחות שעתידים להבראות וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו המתים • ומבואר הוא שכל מה שמבנה אין אחד מהם דבר שהוא נשם שיהיה נדון למקום כי הטל אינו טל כפשוטו • והתבונן איך אמרו בזה שבו דבר לומר שהם בערבות ולא אמרו שהם עליו וכאלו הם הנידו שאלו הדברים הנמנעים בעולם אמנם הם במנחים מכחות אשר הם יבאו מערבות • שהשם ית' שמהו התחלה להם וקבעם בו • אשר מכללם גבוי חיים יכו' • וזה הכנין והאמת הנמור כי כל החיים הנמנחים בחי אמנם הם מן החיים ההם כמו שאזכור אחר זה ב"ה עכ"ל בפרק זה • ובפרק ע"ב מן המאמר הנזכר כתב זה לשונו וכל כפוש שתמנע לכל בעל הכפוש בעולם התהלתה מכפוש הגלגל • פ' מכות הבריות • ודע כי הכחות המנועות מן הגלגלים לזה העולם כפי מה שהתבאר הם ארבע כחות • כח יחייב הערוב וההרבה ואין ספק שזה מספיק בהרבה כח המנצים • וכח יתן רשע הנזמחת לכל כח האדמה • וכח יתן הכפוש לכל חי מנפש חיה • וכח יתן כח הדברי לכל מדבר • וכל זה באמצעות האור והחשך הנמשכים אחר יושרם והקשם הנפלאים האמתיים אשר אליהם הניע עיון המעילים מהפלוסופים • הם מפורדים בתלמוד במדרשים כשיעיון בהם האיש החכם שאינו מודה על האמת • בתחילת הענין ישחק עליהם למה שיראה בפשוטיהם מההבדל מאמתת המביאות • ועל זה כל דבורם בחדות כאלה הענינים לזרותם מהכנת ההמון וכו' • יעיון שם כי כל הפרק נדון לזה ההתנלות • וכילי האי ואולי • וגם נדון לעיון להברי המפרשים כי התנכלות הוא ונדין עיון • ואני האדכתי בזה וזכרתי דבריו ודברי זולתו דין תמנע כי בקצור הזה זה די :

פרק לב יש להענין ולומר שאחר שהנפש ההיולאני הכנה לקבל בורה ואינה נשם כמו שבארכו איך אפשר שתקבל עונש כי העונש ממקרי הנשם • ולו פערני שיהיה אפשר איך יהיה עונשה ומה וכמה • ובאיה אופן יהיה עונשה • ומה ישמך לחקור על ענין גן עדן וגיהנם ומה הם • בפירשת חכמי המחקר וחכמי התורה הרבנים וחכמי התלמוד ואבאר דבריהם ואקרא הסולת שבהם כפי מה שיאות לקצור הזה • אעלה בתמר אחזה בסמכיו אחרי הקיבורים • אמרה אביגיל לדוד המלך עליו השלום והיתה בפס אדוני ברורה ברור החיים את האלריך שרונה לומר עס ה' • וזה מעמד הכפשות הקיימות והנחיות לעד והוא הנקרא ברור החיים • ועליו באמר ראה כתתי לפניך את החיים ואת הטוב כי טוב הוא וטוב שמו • כמו שביארתי והוכחתי בחבורי הנקרא מן אברהם בראיות ברורות בשם ברית • ועליו באמר ובחדת בחיים ובהנכים הכפשות מזיו השכינה כי בשפע האלדי הנשפע עליהם הם משכילים בפעל תמיד • והשכלתם בלי שום ספק אלא אי השכלת אמתית • כאומרים רזל על פסוק הנה חלדינו זה שהוא כמורה באנכע • וכבר בארתי • אמר זה וראית ברור תכי הוא זה בחבורי הנקרא עבודת הלוי • אמרתי כי כן דעת הרמ"ם ז"ל • והם מושפעים מן השפע האלדי המושפע על השכלים הנבדלים כנבא המרום בידים • וכמו שתרנס אבקלום על פסוק וישחיו את האלדים יאכלו וישתו כאלו אכלין שותין והשכלתם היא הנאתם • ואמר רבי תנחומא מלמד שהניסו לנשם ועמדו על

כבוד אלהים פרק שלשים ושנים

פגליהם וזכו עיניהם מן השכיבה • והשכיבה היא ההשפעה כי שכיבה כבוד מלשון שכן •
 וכן אמר כי שכן עליו הענין • וזה שאמר ששכן עליו הענין הוא מקום השכיבה וכן
 אמר וכבוד ה' מלא את המשכן • והמשכן כבוד מלשון שכן • וזה מעמד הבטחות
 הבטחות כימהו בשם כבוד החיים וקראוהו כבוד להיותו שמור שם מכל מקרה ופגע ומכל מאורע
 דע שאפשר שיעלה על הדעת אלא כחפץ • כבוד מתרגמה כבוד ושמוד כבוד • ואין
 ספק שהחיים ההם שאמר עליהם שהם עשה' אלדיו'ת הוא להוות בנושם ה' והם תחת השמירה
 והשפעתו והם החיים הטובים הבטחים וקיימים לעד כי השמירה והשפעתו כנחית תמיד בפעל
 ואין שם דבר בכחכלל • כי אין שם מעכב להשפיע כי מצד היותו אין שם עכוב כלל פי אין
 דבר בכח • ואם ימצא יחוייב למוציא שיוציא מן הכח אל הפועל • וזה לא יתכן
 בחקו כי יתחייב שזכרף לאחר שיוציאו והוא קיום בעצמו בלתי צריך לזולתו כמו שנתבאר •
 וגם מצד המקבל אין שם עכוב כי כבר נתאחד עם הנכדל והיו לאחדים והם משכילים תמיד כי
 אין שם סומך שיעכבם ועליהם כאמר וכתתי לך מהלכים בים בין העומדים האלה • ועומדים
 רוכה לומר קיימים כמו למען יעמדו ימים רבים ויתקיימו ימים רבים • הנה כתבאר מדברי
 הגבורה אביצול השכר המגיע לכפשות מרוב הטוב והחסד • ותענוני הכפש במושכלות כחה
 שיושפע אליה מן המושכל הנכדל • וגם הודיעה העובש שמויע למורדים והכדשים מלפניו
 • אמרה ואת כפס אויבך יקלענה בתוך כף חלע • והרכון בזה הפער והטלטול
 והפער העצבני והיגיון שיגיע לכפש בהיותה כחה ופיה • ולא מצאה מנוח אשר יטב לה •
 ומנוחתה ופרשה לאמר איך אוכל לעלות ולהראות לפני המלך' צבאות כי מאחורי יבאה בכתוב
 והרוח תשוב אל האגדים אשר נתנה • ולא יאמר תשוב אלא למי שבכר היה שם בתחילה
 מקדמת דא' והכל על ידי אמצעי • וכן אמר אשר נתנה רוצה לומר כאשר היתה באמנה
 איתי • וכשדושים איתה לסבת טוואתה אעפ' שעסקה במושכלות • ולא שהיה לה למעלות
 המד' ולבגולת המדות שכלן בהשפעה • והעליהם כי הם דברים בגוליים פועלים בסגולה להנחיל
 עולם הבא • וכשתדעה הכפש ההוא מקרב אל הקדש פניה וכל קדש לא תגע לקבל שפע
 אגלי וסורו טמא קראו לה כטוואת המדה ואל המקדש לא תגא עד מלאת ימי טהרה • כימקדש
 מלך הוא • וכן אמר כי מלך גדול אטו אמר ה' צבאות • וזה הוא לה הפער הגדול והעובש
 המד והעבודה הקשה וכל מיני משחית וכדועפות לא יסו • בה כי גרסוה מהשתפח בבית מעבדותיה
 כי ככפה וגם בלתי ככפה למנא מוכה אשר יעפ' לתאין לאל ידה כי קברויה מפדות עד מלאת
 ימי טהרה • ואין לך הפל דומה לזה כי הוא בעצמו הדומה לו • אדם אחד חסד השוקה
 אחד והיא חביבה עליו ויותר מבכשו וכל מאויו ורצונו יפול הפך בו למלאת רבונה להיות אגלה •
 וכפשו תהמה ולא תדמה ולב רגז וכליון עינים ודאנת בשללתי עבד על מנתה ולעשות רבונה
 כד' ישתרנה בו לקרב אגלה להיות עמה • כן השכל כשימצא מין את מינו בעוד וכשיגיע לדבוק
 הוא ותפרד מהמדר' ל' שתפרד הנשמה מן הגוף כדבוק זה והוא שאמר רז'ל שמת בכסיקה • וזה
 בהיותו משכיל בפעל כמו שאמרתי בחבורי הכקרא עבודת הלוי • וכמו שבעש' שיתרה אף החשוקה
 על החושק הכו' ויערבו מלהמתחם והשמוק' בכל קורתה ומליקתה אל פתח ביתה ולטייל סביב
 אלה ונשכנה אגל פכמה • הנה יעבור עליה בעד ומצוקה יגון ואכזה דלמה ועכבון ועבר המד
 והעובש הנמור מר ממות והיותר קשה שאפשר שיעלה על הדעת שאפשר שיגיע אליו • וכן אמר
 שלמה

שלמה הע"ה במישטעם טעם המיתה • ואמר כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה
 רשפי אש שלהבת יה • וכבר זדעת בביטוינה הכתוב להפליג בדבר ישתרפ עמו' משמותיו
 של השם ית' אמר נדחך כהררי אל • אש אלדים • אשבע אהים • מדרת אהים • שלהבת יה
 ארץ חפליה • עיר גדולה לאלדים • כשתל' אלהים וזולתם רבים • ולפי דעתו צוואל גם כן
 מזה הפנין שר' הרצב' ותל' למד • וכן דעת רבנו בעדיה גאון זלומה שיקש' עליון עזרא הידיה
 השנה כי יין אמר הוא גם כן כשמואל' כי מה שאלתיו והיה לו לומר שאל • וכן אמרו רז"ל על כח
 זה יכחמוט שהיה לו לקרוא לו מכחם כמי שכתוב בבר' י' • וכחור לענין והנה העונות והחטאים
 מטמאים ככתוב ולא טמאו בהם אבי' אלהים • אל טמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים
 כטומאת הכהה היתה דרכם לפני ועוד רבים • ועל טומאתה ירחו אותה ועל גדול הנער שיקבל
 מהדבור והטלטול והיא כחמת לטומאתה • ככתוב עומדתם עם והנער גדולה הוה ידמוהו
 למדרת העבים אש ונפירות ולשכבות אש • להיות הנער הקשה והעונש המר והחזק וקשה שיתכן
 לתת לה מבית המלך והמשילו הנער הזה לכל האמור לעיל • והוא יותר קשה מכל הכו' כי האש
 והעבים והנפירות והלהב מכלה ומכער הכל תכף ומיד • אמנם עונש הטורדה עומדת וקיימת
 ממרום של אש כעצמותי וירדכו • דוגמת החושק הכו' וכתוב יהיו כמון לפני רוח ומלאך ה'
 דומה שידחו אותה ויהיה כמון לפני רוח מתערכת עם השדים והמוזיקים והם הרושין שזכרו רז"ל
 כראיתא בגמר' ברכות ערקמי שמתו • אל מעשה בחפיד אחד שכתן דינר לעני בערב ראש השנה
 בשבי הכנורות והקביטות אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע' ב' רוח' שמספרות זו לזו אמרה חדא
 וכו' ואין כותני לבאר המאמר כי כבר ביארתי אותו בחבורי עבודת הלוי כי אם להודיע כי נפשות
 בני אדם אשר לא הניעו לנרוד החיים בקראים רוחות • כי מי שזכה להיות כפשו נרודה בנרוד
 החיים כבר נתאחד עם הנבדל והיה כנבא המרום במרום כי מלאך ה' נבואה הוא כי זה כל האדם •
 והרוחות האלה נערכים עם כת שדים הנקראים עופה מלשון וכסופה מרכבותיו ונערכו • ונבא
 ועליהם נאמר יהיו כמון לפני רוח • כמו שהארכתי בענין זה בחבורי הנקרא צמח השדים כי שם
 קימו • וכחור לענין ואומר שהלהב והאש שכלב החושקים גדול וקיים מכל מיני האש שאפשר
 למצא בעולם ואין ערוך אליו • כי שאר השמים כלי לילה היה וכו' לילה אחד וכשרף והלך לו
 וכן כל הכשרפים בזמן מועט מן הזמן כלו נעשן כלו • והיה כלא היה • מה שאין כן באש
 שכלב החושק שהאש שבו מתלהבת והולכת הולך וגדל עד • כי גדל מאד לבו וכשתו אליו יאבוק
 וכקטע כפשו בחייו ובפרט כשירע בעצמו כי בשלו הנער הגדול הזה ומידו היתה זאת •
 ויבחר מחכך כפשו וזה ימשך לה מפרי מעלליה נטמאה וידחו אותה וירחקיה כטומאת
 הכהה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאכת ימי טהרה • והנה זה דעת ככון
 וכל רבני חכמי דתנו הגדולים הרמ"ם ואכן עזרא ורלב"ג וקמחי • ורוב רבני חכמי ישראל אחת
 דתם ואת פברתם ודעתם • וחכמינו רז"ל הגבילו עונש זה שנים עשר חדש וכשתכין זה
 סעט יתנצר לך מהוגן עדן ונהינם על ככון אין בהם כפתל ועקש •

לפי שידעתי שיש קנת חכמי עמנו חכמים בעיניהם ולא ידעו ולא
 יבינו איוה דרך ישכון אור • כי לא כפו בגדולת ונפלאות מהם

פרק לו

כבוד אלהים פרק שלשים ושלשה

אמרתי להודיע איך זה דעת חכמי התלמוד ככמה מקומות כפי מאמריהם במושכותם * וזהו דעת בעלי המחקר והרב רבי סעדיה גאון ואביו רב האי גאון והרמב"ם ז"ל והרא"ב ז"ל והרשב"א ז"ל ורבים וככבדים מחכמי דתנו"ס * אמנם היות זה דעת רז"ל אמרו בכראשית דבה פסוק והנה טוב מאד זה גן עדן * והנה טוב מאד זה גהינם * וכי גהינם טוב מאד אתמהא משל למלך שהיה לו פרדס והכניס לתוכה פועלים ובהם אומר על פתחו אמרו כל מי שמתקשר במלאכת הפרדס יכנס לאונר וכל מי שאינו מתקשר במלאכת הפרדס אל יכנס לאונר * כך כל מי שמסגל מנות ומעשים טובים הרי גן עדן וכל מי שאינו מסגל מנות ומעשים טובים הרי גהינם * ועתה פקח עיניך וראה שלא אמרו שבה שכי אונרות כי אם אונר אחד לכד והוא אונר גרור החיים * ואמר שמי שמתקשר במלאכת הפרדס יכנס לאונר * וכבר ידעת היות רז"ל מדמים העיונים המושכלים האלדיוס לפרדס * ארבעה ככנס לפרדס והאמר שבה אונר על פתח הפרדס ר"ל ששנינו מכתן ככנס לכאן * והנה הפרדס יושב בכתן עינים על הדרך ופירש דכריו ביתר שאת כדי שלא לתת מוט בקדשים * ורנה לגלות מהו גן עדן ומהו גהינם * ואמר כל מי שמסגל מנות ומעשים טובים הרי גן עדן וכל מי שאינו מסגל מנות ומעשים טובים הרי גהינם * ולא אמר ככנס לנן עדן כי הנפש אינו נשם שיכלה מקום * וקרא למי שלא ככנס לר' זכר גהינם שכן אמר ומי שאינו מתקשר במלאכת הפרדס אל יכנס לאונר * ואמנם יחס לנן עדן הרבה לא צד והנפש אינו נשם אלא להיותו שמור שם מבלי מניין ומעיק ומעכב להשכיל * כמאמר הגברת אביגיל גרור החיים ולעולם לא תראה כליון * והנן זה ודעהו * והשתכל באומרו ומי שהוא מתקשר במלאכת הפרדס ופ' כי הכוסר שיעלה במעלות זה אחר זה ולא יהיום להקדים המאוחר ולא לאחר הקודם אלא כדת מה לבשות * והנן אומרו במלאכת הפרדס שהיא מלאכת שמים והיא העיון וההשכלה בהמתנה ועיון דק * ורעת אלדים ידע במראות אלדים בהפשיט החומר מן הדברים הנרכים הפשטה * ולהשכיל הפשוט עד מקום שידו מגעת כמו שאמרו למעלה במה שקדם בפרקים הקודמים * והנה יש ויכוח לרז"ל על ענין מהות גהינם ומה הוא * ואם יש לו מציאות בעצמו בפעל ואם הוא מיוחד במקום רשום * וכן לדעת איך יהיה העונש בו ומה הוא העונש ומה הוא זה המכונה בשם גהינם ובברותיהם מתחלפות לא ראי זה בראי זה * ומה בכראשית דבה פרשת ורבי יכא ורבי שמעון תרבוהו אמרין איך גהינם אלא יום פמלהט את הרשעים מה טעם דכתיב הנה יום בא לה' בוער כתור * רבנין אמרי יש גהינם שנאמר באם ה' אשר חור לו בנין * רבי יהודה בר אבהו אומר אין יום ולא גהינם אלא אש שהיא יונאה מנופן של רשעים ומלהטת אותם מאי טעמיה דכתיב תהרו חשש תלדו קש דוחכם אש תאכלם עד כאן * והנה דעת רבי יהודה בר אבהו הוא כמו שאמרתי שהאש שהיא יונאת מנופן של רשעים הוא אש החשק הכול * כמו שכתבתי והטרדה והדמיה שהיה לו בשנת מעלליו פ' פעל העברות שעשה בזה העולם לטמא בפשו בעברות * והנה ראייתו אמת ויכח שמהם יבא האש שיאכל אותם שנאמר תהרו חשש וההריון ומן פעולת העברות * תלדו קש והלדה היא הטרדה והגרש והלדוד שהיה נע וכד באר שיעכב כפרו מעלליו * וכמסקנת תמיד פרק לא היו כופתין תכל דכי אליהו גהינם מן הרקיע ר"ל שאין לו מקום קבוע ומיוחד לפי שהנפש כעה וגם כדה ובורו טמא קראו לה * וטעם באונר ומתעבדת עם כת השדים והמייק' אשר

הם מלאכי חבלה • והנה יקראו לכפשות כאלה דוחות הם ר חין מלשין כי רוח היא באנום
כמו שהוכחתי וכיארתי במופת ואות בחבורי הכקרא עמק השדים • וכקרא בן לפי שדורש
במהות השדים ואיך הם ומה הם ומאיוה דבר במכאול בראיות ברורות מדעת המחקרים וקנת
מנדולי הפלוסופים וראיות פלוסופיות ובראיות כמו שיראה מי שירצה לדעת אותם משם ולהיות
הדרוש עמוק עמוק מי ומכאול וראיתם ודין לו פנים לבאן ולבאן קראתיו עמק השדים •
וראוי להשכיל בנפשם ויזכיר מהות כל חלק וחלק מהם וכל חלק כמה כתיב זה כמו שתיראה שם
• וכחזור לענין וכפסוק מי יודע רוח בני אדם וכו' בקהלת במדרש תלמי אחר בשמותן
פל דקיקים ואחר בשמותן של רשעים כלם עולים למדרס אלה ששמותן של דקיקים הם כתומות
באור וכשם תיהן של רשעים מטורדות בארץ שאמרה אביגיל לדוד ברוח הקדש והיתה נפש אדוני כי
ברורה כנרור החיים • יכול אף הרשעים כן תל ואת כפש אוביך יקלענה בדרך כף הקלע
• עוד שם אלה מטורדה לרבי יומי בר חלפתא אמרה לו מהו דין הכתיב מי יודע רוח בני
אדם העולה היא למעלה • אמר לה אלו בשמותיהן של דקיקים שהם כתומות באור שכן
אביגיל אמרה לדוד ברוח הקדש והיתה נפש אדוני ברורה כנרור החיים • יכול אף של רשעים כך
תלמוד לומר ואת כפש אוביך יקלענה בדרך כף הקלע • אמר לה לומר דין דכתיב ורוח
הנחמה הוידעת היא למטה לארץ • אמר לה אלו הן בשמותיהן של רשעים שהן יורדות
לנה כס למטה שאמר ביום רדתו שאלה האבלתי כסיתי עליו את התהום • והוא פסוק
ביחזקאל סימן לא' כענין מפלת פרעה כי זה באר על הפושעים המכחישים מציאות השם יתברך
והסגתו • או שמתתפין עמו אל אחר כי אלו חין להם שום מחילה וסליחה עולמית •
והכמשל מוכן מעצמו כי החושק הטורד והמגורש מעצמו כי אחר הם בית חסוקתו רכנת כפשו כי
בהפרדה ממנו כפשו עליו תאכל ויכסוהו מי תהום רבה • וכנכון דידן שהוא משועמם ולא
דעת ולא תנוכה לדעת מה יעשה על כך ומה הניע אליו מהצער הגדול אליו ואין לחל ידו להכנל
ממנו והיה יותר מר וקשה שיבוייר לבא עליו • וזה כיכרהו מי שחשק בימי עליו • כי
רוחו עליו תאכל וכפשו עליו תאכל יבא באש וכמים ופירות מר ממות • ואם יתן חיש את כל
הון ביתו באהבה בנ יפיו לו כי עזה כמות אהבה • עד שאמר חכמי ישמעאל בחרוניהם
שמי שלא חשק מימיו אינו יכול להשיג אהבת השם ית • והך רואה בעיניך דברי חכמים
וחרותם כאסמדות בטובים מבכמים לכל הכתיב ואת הרשום שכתב אמת • ולא יחלוק על
זה כי אם מתעקש ורע לו • ולאיש אשר אלה לו בכל מקבות והגרון כל כלי ברזל שיכו על
קודקדו ויטעמו כספע הגדי לא ישמע ולא יאבה ואין אומר ואין דברים להשיבו לדרך הנכונה
והישרה • ואמנם היות זה דעת חכמי החקק כמו שכתב ארסטו בספר האדות מאמר
עשירי פרק י"ז אמנם הפועל כפי השכל ואליו מיומנותו הפה הוא מוכן כבאר ויראה
שהוא אהוב לאל יסתכל וית שמנוכו • כמו שכתבי למעלה בפרק כ" כל דבריו בארוכה ועיון שם
• וכתב הרמ"ם ו"ל בספר ידו החוקה בספר מרע בהלכות תשובה פרק ח' ו"ל הטיבה
בכפונה לנדיקים הוא קני העולם הבא והוא תחיים שאין מיתתו והטובה שחן עמה רעה הוא
שכתב בתורה למען יטב לך והארכת ימים מפי השמועה למדו למען יטב לך לעולם שכלו טוב
וקארכת ימים לעולם כלו ארץ וזה הוא העולט הבא • סבר הנדיקים הוא שיזכו לכופים זה
ויסיו בטובה זו פירעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו וכל מי שאינו זוכה

כבוד אלהים ברכ שלשים ושלשה

לחיים אלו הוא המתשאינו חי לעולם אלא בכרת פרשנו ואבד בנהמה ויהו כרת הכתוב בתורה
 שבא הכרת תבנית הנפש ההיא מפי השמועה למדו הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא כלומר
 שאותה הנפש ששגשג מן הנוף בעולם הזה אינה וכה לחיו העולם הבא אלא גם מן העולם הבא
 בכרתת וכל זה מי שלא עסק במישכלות ונדעות כי הנפש החכמה תשוב אל ה' והדאיה על זה
 אל שכן אבותיה וחכמתו ועונשו והחזרתו לנן ערן כמו שהוא ידוע ומבואר לכל ואמר עוד ושמת
 עולם על ראשם איך השמיה גוף בדיו שגבוה על הראש כך עטרה שאמרו וחכמים כאן הדעת
 ומהו השמיה ונהבין מזיו השכינה שיודעים ומשיבים מאמתת הקדוש ברוך הוא מה שאינו כן
 יודעים והם בנוף האפל והשפל פי' כשהוא בעולם הזה אכל הנפש האמורה בענין זה אינה
 הנשמה הכריכה לגוף אלא בורת הנפש שהיא הדעת שהשיגה הנורא כפי צרכה והשיגה
 הדעות הנפרדות ושאר המעשים והוא הנורה שביאדנו עניינה בפרק ד' מהלכות
 יסודי התורה היא הנפרדת נפש בענין זה וכתב בפרק ד' הכו' ז' נפש כל חיה היא
 בורתו שכתן לו האל והדעת היסודית המנויה כנפשו של אדם היא בורת האדם השלם בדעתו ועל
 בורה זו באמר בתורה כעשה אדם בכלמכו כדמותכו כלומר שתהיה לו בורה היודעת ומשנת הדעות
 שאין להם גולם עד שידמה להן ואינו אומר על בורה זו הכרת לגופים שהוא הפה והקוים
 והלשונות ושאר רופש הנוף שזו תואר שמה ואינה הנפש המנויה לכל נפש חיה שבה אוכל ושותה
 ומוליד ומרגיש ומהרהר אלא הדעת שהיא בורת הנפש ונבורת הנפש הכתוב מדבר בכלמכו
 כדמותכו ופעמים רבות תקרא זו הנורה נפש ורוח ולפיכך צריך להזהר בשמותן שלא יטעה אדם
 בהן וכל שם ושם ילמד מעניינם איך בורת הנפש הזאת מחוברת מן היסודות כדי שתפרד
 להם ואינה מכח הנשמה עד שתהא נריכה לנשמה כמו שהנשמה נריכה לגוף אלא מזה
 ה' מן השמים היא לפיכך כשיפרד הגולם שהוא מחובר מן היסודות ותאבד הנשמה מפני שאינה
 מנויה אלא עם הנוף ונריכה לגוף ככל מעשיה לא תכרת הנורה הזאת לפי שאינה נריכה
 לנשמה כמעשיה אלא יודעת ומשנת הדעות הפרודות מן הגולמים ויודעת בורא הכל ועומדת
 לעולם ולעולמי עולמים והוא שאמר שלמה בחכמתו ויושב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל
 האלים אשר נתנה ע"כ מפרק ד' הכו' אמר עוד חיים אלו לפי שאין עמהם מות שאין
 המות אלא ממאורעות הנוף ואין שם גוף קרא ברור החיים שבאמר והיה הנפש אדוני ברורם
 ברור החיים וזהו השכר שאין שם למעלה ממנו והטובה שאין אחריה עונה והיא שהתבאר
 כל הנביאים וכמה שמות קראו לה דרך משל הר"י יצחק קדשו דרך הקדש חכמות
 ה' נפש ה' ואלה ה' והיכלה' ובית ה' וזערה' וחכמים קראו לה דרך משל לטובה
 זו המזומנת לבדיקים סעודה וקורן לה בכל מקום העולם הבא הנקמה שאין נקמה גדולה
 ממנה שתכרת הנפש ולא תזכה לאיתן החיים שבאמר הכרת הנפש היא עונה בה וזה האכדון הוא
 שקורין אותו הנביאים דרך משל באר שמת ואכדון ותפתה ועלוקה וכל לשון כליה והשחתה קורין
 לו לפי שהוא הכליה שאין אחריה תקומה וכו' וההפסד שאינו חוזר לעולם וכו' אמר עוד אותה
 הטובה גדולה עד אין סקר ואין לה ערך ודמיון הוא מה שאמר דוד מה רב טובך אשר נכמת ליראיך
 וגו' עכ"ל הכו' ביאר כל מה שכתבתי למעלה כשפה ברורה במלון ערבים כולם נכסחים למכין
 וישרים וכל ההשגות והקושיות שיש בדברים אלו לדעת המקשים כבר בטלו אותם הרע"כ
 ז' ור' אהרן ד"ל כיל ונענין תחיית המתים שסדוהו כבר סבר הוא ז' אגרת תחיית המתים

דבר כדפס' ונס שאלות רבי מאיר וז' בפתינתא דרבי אהרן וז' לדפס' • וז' ד כלל דפס' ואין להביא פה פעם שניות מה שבפס' ככתב וכתבם יעוין סס' • והנה דפס' שיוכן פאין כל הרשעים שחטאו בין רב למעט שיהיה שנים ויגוסס שנים • שפיר כתב הוא ז' לפרק וז' ל' כומן פאדס אחר וא' אכס' מדיוקא חוטאים ופוסה קסוטא הטא שפוסה מדעתו וברבנו • כמו שהודענו ראוי להפריע ממצבו והקדוש ברוך הוא יודע איך יפרע' • יש חטא שהדין כותן שפירעין ממנו על חטא • כעולם הוא בגופו או בממונו או בכחיו הקטנים • שכתביו של אדם הקטנים שאין בהם דעת ולא הניעו לכלל מנות כקטניו הם וכתביו איש בחטאו יומת עד שיפעה איש ויש חטא שהדין כותן שפירעין ממנו לעולם הבא ואחר שהרוחין מתחברין עם השדים יטרדוהו וילחצוהו • ויניקוהו כפי ערך מפעלה מאז ואין עובר עליו שום כוז כעולם הזה ויש חטא שפירעין ממנו לעולם הזה ולעולם הבא וכו' • ועתה נביא דברי הרמב"ן ז' על זה:

פרק לר בחבורו הנקרא שער הגמול זה לשונו • וענין זה של גהינס הוא בא מיד אחר המות כי תכף שהרשע מת נפשו מת קשרת בגלגל האש ומשם נעמדת לכהר של אש היוצא מתחת כסא הכבוד שהוא יסוד הגלגל וכח כל החשים ה' יורד לנהינס ועמו מתגלגלת יוורתת סס' וזה דומה לגלגל הסבוב החוזרות להוייתן בכל הכנרסים • והפס' הו' החוזרת ליסוד האש וכנמדת לו בין בתחילה בין בסוף כמשכת נדעת להתעלות ולהתדבק בעלזכים השאר דברים השבים ליסודם • ונאסות ופזי העונות שהתדלילו נביא ין בורא • מוכעת אותה ומשכת וכנמדת לאש גהינס • ומחשבה זו שהיא כמכונת חזירא הוא יסודים גדולים ונער גדול לאין סקר ואין תכלית מלבד נערי גהינס • והוא מענין כרת כלומר שכרתה איסורה כענף הכרת חן האילן שהוא חי ממנו פי' שהענף חי מן כח לחות האילן • והוא שבאמר זאת כפס' אויבך יקלעכה בתוך כף הק' • וזה ענין כדפס' יח' • והכרת הזה שפרשנו בארץ הנפש אינה הכרת האמור שברך האוכל כוית הלכ' חו' דס' וכהאי' קינא שיאבד ויכרת מן עדן לעולם הבא • כי כך ענין מי שזכויותיו מרובין מעונותיו ויש בג' זכותיו מחייבו כריתות העונות מניע לו בג' זכותיו והוא מת בחי' ימיו כמו שחמרו חכמינו מתוך חמשים • זו היא מיתת כרת לכך באמר יכרת האיש ההוא מעמיו • וכשתת זה שרוב זכויותיו וזכה לחלקו בנן עדן הראוי לו בהפרישת לעיל • ומי מעונותיו מרובין ויש בכלל עונותיו מחייבו כרת אותם כרת מניע לפשט אחר מותו • יש כדו' שבים עשר חדש ויש כדו' לים לעולם בהפרישת נפ' • וזכה רמז הכתוב וקפרתה הנפש ההיא • והכרת הנפש ההיא • ועוד יש המחייבי כריתות מניעו ככרת מחיי העולם הזה ומחיי העולם הבא • והם המשומרים והפיקורוסים כל הכמין בפרק חלק • ולעיל בפ' שאלמה בהם הכרת תכרת כמו שאלמנו • ואף על פי כן יש כוכד בעיקר שמאריכון לו ואוכל חיי העולם הזה ואין וקושיא כי יש בדרכיו בעל הרמזים על מי שפוסה טובה ומפעה הנון בעולם אפי' לו עשאו' לשם תשובה וזה כמו באומות הע' לס' • וכן הכתוב מזהירנו לא תתעב חברי כינא הייתובא רב • והאר אשר ביארנו זה בריכים • אבי לפרש דברי הרב הגדול הכונה אשר פירש וכתב לעיל ופרעון ברשעים שלא יזכו לחיים אלו וכו' • וכן כתב

כבוד אלהים פרק שלשים וארבע

והן כתב לקמן הנקמה הנדולה שאין למעלה היומנה שמכרת הנפש וכו' ודאי אין דעת הדבור הכו' שלא יהיה שום עונש אחר אצבע לרשע וכו' ולא עלה זה על דעתי אלא דברי הרב ז"ל על סוף האבדין והכליון המרדף באין אחריו עינים ינקמה שהוא הכרת שלוח בטול הנפש וכלל בה טביטול זה דוח מלבד דר שטענשה תהילה בעיניו נר גם דיבורים גדולים והוא עיניו גדול ואבדון ממור שאבדה הנפש הנדולה שריתה רחוקה לה מנד שהיתה זכה שלוקחה ממקום כבוד המלאכים או למעלה מהם והוא זכר הנביאים ימנעו כמחשבתם הרב ז"ל וכן כתב

לעיל בפרק נ' כל הרשעים בעיני הדין מרובין דכין הדין כפי חטאן ויש להם חלק לעולה הנא והלו שאין להם חלק לעולם הנא אלא כדמתיק הדין וכדכין כפי גודל רשעם וכו' הדין הפריש בין חייבי כריתות גמור ובין הכדוכין כפי רשעו ואם אין שם יסורין מה פלוג יש לא יחיד דעתי כדפרישית וענין עין ערש לקמן עד כאן לשוני והנך אומר והוא בא מיד מהר המית כי תכף שהרעית נפשו מתקשרת בגלגל האש ומשם נמדין לפחדשם אש הוי כהר דיוכור ככתוב בגלגל כהר דיוכור יכפיק וכו' ואמר היונה תחת כסא הכבוד וכבר ירבתה שכתוב בישעיהו השמים כסא והארץ הדום רגלי וחומר תחת כסא הכבוד ר' ליתת בגלגל הירח שהוא סוף השמים ותחתיו יסוד האש שהוא כהר דיוכור והוא גלגל האש ושנים עשר חמש שאמר בנביאים שנים עשר חמש שכן הגלגל חמה הכולל ממנו האש יסוב בגלגל בשנים עשר חמש

והוא שכל הפועל ואמר ועמו מתגלגלת ויורדת וכו' ואמר הכפש הוו החומות ליסוד האש וכמדת לו בין נחילה בין בסוף והוא מה שאמרנו למעלה תאמי דני אליהו גהינם מן הרקיע ובתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים ואמר עוד נמשכת בדעת להעלות ולהתדבק בעליונים וידוע שלא תדבק בנרמים השמימיים כי הם מוגלגלים ממנו בראשית אלא עם הכדלים ר' השכלים הכדלים ואמר כשאר הדברים השנים ליסודם בטבע באש שתעלה למעלה והאבן תרד למטה לארץ כי זה דרכה וטבעה ונסות ועובדיה עיני שם הכדילה ביכה לבין בורא המוכעת אותה וכמשכת וכמדת לגהינם שהוא כהר דיוכור המתהווה מתכונת הגלגל כי כל תכונה מוליד חוס ויבא אש מאתה ואמר עוד ומחשבה זו שהיא כמכנת מנורה הוא לה יסורים גדולים ובער גדול לאין חקר ותכלית מלבד צערי גהינם ושם בזה כהר דיוכור הכו' כמבאים השדים והמזיקים אשר הוא תחת השמים וכתבן עזרא

בספר העצמים אל אחמם מה שאכלל מן העולם העליון על הכחות ההם והם כחות כפשויות הוא על דפנים וכו' ומפרש ואזיל השלשה פנים ואמר הפן הד' הוא השפלה והשח שנמעלות והוא יתחדש באויר מכה הרוחניות אל הכוכבים רוחות אחרות שהוות בעולם ויתבא לבעל חיים ברוב העתים ותצטוויר להם כבורות מבורות הבעלי חיים המורה עליו הכוכב הבאגלית ממנו אש כאכל והרם מכונה יהיה כתואר אשה ואם מאמדים כבורות פרש אילו איש מלחמה בגון האש ותחזור על האדם ותודיעם בדבריה שיהיה מהם אמת ומהם שקר וכו' ואלו הרוחניים רעים כאכלים מן הרוחניים הקדושים כאכליות הכל מן הגשם וכו' והם שדים הניקראים מזיקים וכו' עד כאן והנה אש כפש האדם העולה היא למעלה וטהורה היא אין לה מעכב הלא היא תעלה עד מקום הרוחניים הקדושים ואין שטן ואין פגע רע כי עולה תעלה כי אין לה מעכב לזכותה ואם עמלה היא לא תוכל לעלות לנסות ועבירות עונותיה ותשאר עם הרוחניות

פרעות אשר הם כגללים וזה הם מלאכי מבלה ויצערו אותה כפלים ככל מעמיה ויעלילת
 טלטליות וזה מה שכתבתי למעלה בפרק ל' שישתכחו וייערכו בה השדין כי שם ביתן
 ומאמנו יצאו ואלו הכפשות הן הכקראים רוחות ורוחין ככל מקום והנה חכמי המחקר
 יאמרו ששם כתהוה השדים כתבן רשד ז"ל ואין מחלוקת בין החכמים הפלוסופים שיש
 ביסודות חמימות גלגל ונאליכום יקרא אותו הכח המזייר וכו' ומה יביא ראיה
 אפלטון שהנפש הנבדלת מהגוף מפני שהיא היוצרת אותו והמזיירת אותו פיר' כותן הכורות
 ואלו הנה הגוף תכאף במציאותו לא היתה יוצרת ולא מזיירת אותו וזה הכפש המזיירת
 היא יותר כראת בחיובי שאיכו מזריע ורע ואחר כך במזריע וכמו שכודע שהכפש ענין כוסף
 על החמימות הטבעי מאחר שהחמימות שזרעים אין בהם די ביצורתם וביצורם ועל
 כך אין מחלוקת ביניהם שיש ביסודות כפשות ויבדות למין ומין מן החיובים והנזמה והדומם
 וכל מה שיבטור בהיותו והשארתו להכנה יש כפשות שומרות אותו ואלו הכפשות או
 שהיו באמצעות באמצעות בין הכפשות הגלגליות ובין הכפשות שבתאן והגופים ומכאן
 אמרו האומרים בשדים או שתי הוכה הכפשות ההן בעצמיהן כקשרות גופים אשר יבדו
 אותם מפני ההדמות שביניהם וכשיפסד הגופים ישונו לחמר הדומים וגופותיהן הדקים
 אשר לא יוחשו ואין אחד מהפלוסופים שלא יודה באלו הכפשות אבל חולקים אם
 הם חומות בגוף אוהם סוג אחר וזאתם עכ"ל ואני ביארתי זה המאמר באריכות
 כאשר תשי ידי בחבורי הכקרא עמך השדים כי שם ביתן אך אמריך על דבר שאמר
 וכשיפסדו הגופים ישונו לחומר רוחניים וגופותיהם הדקים אשר לא יוחשו ואחר שלא יוחשו אינו
 מורכב מהארבע יסודות כי לו היה מורכב מהם היה מוחש בין דב למעט וזה לא
 יוחש כלל אם כן הם גופים רוחניים דקים ולא מורכבים מארבע יסודות והנה המאמר
 הזה הביא אותו הכב רבי שם טוב פלייקידה בספרו שבעה פירוש המורה שראו מורה המורה
 בחלק ראשון מן המורה פרק ע"ב בשם אבן רשד בכל הכתוב בו ואם תענין בהמתנה
 ושם שכל בעיון תראה ותבין שכלל דבריהם דבריו ולא דריתי דבר קטן או גדול מלבי כי
 אלה דבריהם ודבריהם דברי אמת והשם ית יראנו כפלאות מתורתו אמן ועתה כבאר
 ששם היות שהחמי המועתק והמושכל יש ביניהם חלוק בענין הכפש ומהותה נבד מה כלם כאחד
 מחכימים ומודים שהכפש הוא מהגורות הכפשות מן החמר רוצה לומר שאיכה גשם אבל היא ענש
 נגזר ממקום הדעת ואיכה דריכה לגוף לפיכך לא תאבד כשיאבד הגוף לא עומדת
 בעצמה וקיימת בנצחיות והראיות על זה רבות האחד כי מי שכולד עזר וקטוע משני
 ידיו הנה לא יושכל לראות שיש אחד מאבריו לא חבויים ולא פכויים והוא הולך ונא ומרגיש
 באבריו שהם נבדלים וכפריים זה מזה ושיש מקנתם שאינם מגיעים זה לזה הנה האיש
 הזה יודע ישותו וכי הוא נבדל בלי שום ספק בלל אלא באמת ויציב וכין וישר ואמנם בידעת
 תוכן אבריו רוצה לומר אורכם ורחנם ועובים ודקותם ואיכותם איך הם הוא מסופק בזה
 כי לא עמד על אמיתתם לא בחוש הראות ולא בחוש המשוש ואינו יודע באמת ובתמים תכונתם
 כי לא הגיעה ידיעתו לקיים איך תוכן אבריו ואין ספק שהידיעה המסופקת היא זולת
 הידיעה האמתית המקוימת אמתותה והנה האיש הזה מקיים מציאותו שהוא
 ישותו ואינו מקיים תוכן גופו אם כן ישות מציאותו וזולת ישות גופו כי הידיעה

בבור אלהים פרק שלשים וארבעה

המסופקת לא תהיה אחת עם הידיעה הכללית מסופקת • אם כן כשמתו מסכלת ישותו מכלל
 בדרך גופו להשכלת • יחוייב מזה שהיא זולת הגוף • והנה לך ההקש אמתי ומופת חותך •
 והוא על זה התואר • כל גוף ב' חיש לוישות מושג מן החושים • וישות הכפש לא ישיגה
 החושים אם כן אין הכפש גוף וזה ההקש מן התמונה הראשונה כאומרנו בל' א' ואין דבר מ' ג'
 יוליד אין דבר מ' ג' • עוד ראיה שנית בהקש הניגוני במופתיו והוא שהכפש או שתהיה גוף
 כפשיי אגל • ואם תהיה גוף כפשיי יש להכפש אחרת כדי שתהיה גוף כפש והאחרת גריכס
 לאחרת כי כל גוף יש לו כפש ושימשך זה לכלתי בעל תכלית זה שגר אם כן אינו גוף כפשיי •
 ואמנם הראיה על כללית היותה כח בגוף הוא כי כל כחות הגוף בזמן הכחבות חזקים ובעת זקומת
 חלשים והכחות המשכילים אשר הם חלקי הכפש תחזקנה בזקנה ובזמן הכחבות הם חלשים • הם
 כן אינם כח בגוף • ראיה שנית הכחות הנפשיים תחלשנה בהתמדת פעולתם כל שכן
 בפעולתם דברים חזקים ועצומים ממנו כמו מי שיביט לאור השמש שיחלש ראותו • ובן הקול
 יפסיד ויחלש חוש השמע ואחר הפגישה ילכו להשיג מה שהיו משיגים קודם לכן • אמנם
 הכחות הכפשיים • כל מה שיפליגו להשיג במושכלות בדבר העמוק וישיגו אומץ ויחליטו כח
 להשיג דבר יותר עמוק ממנו • ואם לפעמים יחלש הכח השכלי הוא מחולשת הכושר א' תו
 ועוזבו לפי שהוא כאבר גופני הכושר לבחות הדמיוניות • ולפנות החלש האבר יחלש החוש
 וכשל עוזר וכשל עוזר • אם כן אין החולשה מד ענמו וזה ברור ואחר שאינו גוף ולא כח
 בגוף איכה גריכה לגוף ולא תפסד בהפסד הגוף ושאר הכחות אשר הם כח בגוף להיותם גריכס
 אליו יפסדו • ראיה שלש' הנה נראה פעולת הכפש ונראות מן הגוף למרחקים שמים
 לרום וארץ לעומק בהשכלתו • הגלגלים והקף תבועתם ומצדדם ותכונת הארץ וידיעת כמה
 פרסאות היא • ומקום מחבניה ואופן מחבנם עד שתחשיב ותדמה כל המציאות בכלל עומדים
 לפניהם על אמתתם כפי האפשר עד מקום שיר שכלו מנעת מכלתי שיהיו כמחשים אגלה •
 ואחר שזה כן שפעולות הכפש יעברו חוץ ממנה אל מקום רחוק מן הגוף ולא יפסדו כלל • אמנם
 יחליפו כח בפעולותיהם מכלתי שתצטרך לגוף אבל פעולותיה יוצאים ממנו • ואם פעולותיה
 אינם גריכס לגוף כל שכן וקל וחומר שהיא איכה גריכה לגוף • כי הכפש עצם ופעולותיה
 מקרים ואין ספק שהעצם יותר כבד מן המקרה ההווה ממנו • א"כ הכפש היא יותר יקרה
 ונבדלת יותר מפעולותיה • ואם פעולותיה עם נאת מן הגוף לא יפסדו עם היותם מקרים כ"ש
 שלא תפסד היא נאת מן הגוף אחר שאינה גשם וקיומה בו • ותשאר אחרי נאתה מן הגוף •
 א"כ איכה כח בגוף כדי שתפסד בהפסד הגוף רק תשאר קיימת לעד כנבא המרום במרו' הראיה
 הד' ידוע כי השכל והמסכיל והמושכל ישובו והיו כולם א' והנה הכפש המשכלת בטבעה להתאחד
 עם שכל הפועל כי כל דבר דורש יסודו אשר ממנו חוצב ומקום מרכזו ומרכזו מעם שכל
 הפועל שהוא כותן הנורות וזה כשתעסק בלמוד המושכלות ותחזיק העניות והקשר אשר ביניהם
 שלא יעיק הדברים החומריים • כמו שיעיק לאש לעלות למעלה למרכזה היותר משובכת בעצם
 ובדבר שבדבק בו וכתבך האש אשר בנאתה עומד למטה לארץ • כאשר קדם זה בפרקים
 שצברו כמה שגמים • אם כן אחר שכל האדם שלבשה מורה תדבק בשכל הפועל
 והתאחדו ואין לה מות שיפריד בינו ובינה והרי היא כנבא המרום במרום אשר שבדבקו והיו לאחד
 וזמנה הנורה ליורה ואומר לדבק טוב הוא ויחזקהו •

פרק לה

יש לשאול מקום לתפוס ולומר הנה אתה מודה כי הנפש מוכן מושכת
בחושים הפנימיים והם המרכבה הראשונה לשכל. ואין לאל ידך
להכחיש כי אין השכלה רוצה לומר להיותו מושכל כי אם אחר האמות.
אחר הגוים. ואין צורך כי אם בכח המדמה והמחשב והזכר. כימי שלא יזכור לא יתשוב
בו. ואם לא יתשוב בו לא ידמה ואם לא ידמה לא יביירה ואם לא יביירה לא יוכל לדבר
האמת מן השקר וצריך לכיור על כל כרים בין שתהיה המחשבה קודמת לדמיון או אחריו. ואם
לא ידמה לא יביירה כי אין צורך כי אם בדמיון. ואם לא יביירה לא ישיכלהו. ואם לא
לא יוכל לדבר האמת מן השקר. ואם לא ישיכל בדבר אמת. לא יהיה שכל מסביל.
כי השקר לא יקבלהו השכל. ואם קבל ואינו משכיל באמת ולא יאית לשכל שוא ודבר כוזב.
ואם לא ישיכל לא יהיה משביל. ולא יתאחדו להיות שכל משכיל ומושכל. והיו כלא היו
ואם כן החושים הם הנשואים לכל דבר מושכל. וידוע בהתבטל הנשוא יפסד הנשוא.
ואחר שאין שכל ממלא כי אם באמצעות החושים. והחושים כפוי תמו אחר המות. יתחייב
שהפסד הנשוא לשכל. יפסד הנשוא שהוא השכל. ובהתבטל השכל תתבטל ההשכלה
ובהתבטל ההשכלה יתבטל המשכיל ולא ישאר לא שכל ולא משכיל ולא מושכל ויפסדו איש מעל
אחיו כי המות הפריד ביניהם ואין דבר קיים ולא נבחי נפש שאמרת שהיא השכל. התשובה על
זה כי השכל המשכיל להיותו בחיים הוא במדרגת הפועל. והמושכל במדרגת הפועל.
והנה הפועל אחר שהוציא לאור פעולתו מן הכח אל הפעל והשלימו וכמבאית במציאות כבר היה
כמבא בפעל. ובהעדר הפועל וכליו לא יתחייב שיעדר הפעל השלם שפעל וכנזיר וכמבא בפעל
ואין לזכרה לפועל שכבר הוא כמבא בפעל באמו'וכן הוא הדבר בשכל כי אחר בהתבטל המושכל
מן הכח אל הפעל בשכל. והיה משכיל בפעל. והשכיל המושכל בפעל כבר נתאחד בהשכלה והיו
לאחדים שכל משכיל ומושכל בפעל ואחר שיבא לא ישיב וימינו אחר וזה מבואר. כיהכבא אחר
היותו כסא בפעל ישר כסא אפי' שימות הנבר ויעדרו כל כלי אומתו ויפסדו. הכסא לא יפסד
לעולם לסבת העדר הנבר וזו תשובתו אליו בעצמה בעצמות שמה שכבר הושכל לא יפסד ויעדר
עוד ואפי' שיפסדו הפועל והכלים ויחיה עוד לנכה. ויתכן שלום כוונתו לומר ועלמך תראה בהיך
תשובה שכית והיא ראייה ברורה והנה כי כראיה האדם בעת שיטן יתבטלו חושי ויראה בחלומו
דברים נזקים אמתיים עתידים לבא או יהיה באיש אחד מיוחד. או ברוב עם בכלל. או על
מדינה או פלך או חיל או מחנה וזה מעשים בכל יום הלא תראה חלומות יוסף עם אחיו וחלומות
שר המשקים ושר האופי' וחלום פרעה ונכוכד נבר ונדיעון שהיה בהם דרך כלל ודרך פרט ומעשים
בכל יום מה דלהו עין נצין יחוו. ואין ספק שאין לבחות הגוף וחושיו מבא כזה דענין. כילא
דק זה. ר"ל שיהיה לגוף מבא בענין זה היה יותר ראוי שיראה זה וחושיו מתעוררים עומדים
בעצמם ופועלי בפעל. ולא כדמיו' ושקטים שקועים בשכחה וחושיו בטלי. ודבר אין להם עם אדם
לדעת חת אשר בארץ ולהעמיד לבא. ואין זה מדרך הגוף. וכן שלטת חלם. ובהקין לא ימנא.
ככתוב בדכיש אדון לדכיש בחי' די ליליא רוא גלי. וכן החלומ' הכוכרי' לעיל. א"כ אין לכחו' הגוף
וחושיו דבר כזה. ר"ל בדיעת העתידו כי זה השפעת משכל הפועל אשר הו' שר של עולם. והנה
אמר רז"ל שהנה א' מ' מן המות ובהתבטל כחו' הגוף וחושיו יודרך השכל אחרי הפרד לוט מעמו
וכל הכלים אלו מהבחות הנפשיות. וירוש' ונשא ונכה מאד מבלי שינערך לגוף וכחיותו וחושיו.

בבור אלהים פרק שלשים ושחמה

הקטש מן המות הקטנה שהיא השנה למות הגדולה שהיא אחר הפרד הכפש מן הנוף שיוזכר השכל יותר ויותר בהבטל כחות הנוף וחשויו המוכעות אותו מההתבודדות שמשמשים בו כפי צרכם והוא ישמע אליהם כפי צורך השעה ובהכללו מן הנוף יבא חופשי ויעלה במעלות עד הניעו ער השכל הפועל אם עומד בה וגדלה ותדמה צורה ליוצרה • ושם תעמוד • תשובה ג' הנה נראה שצעת שיגמרו הכלים במומר או יגמרוהו או הנבדלים או שישם בתוכם או קרוב להם מור ואהלות בשמים ראש עם כל אפקת רובל וימי מספר בהתמדה יתלכשו הנבדלים או הבית או הכלים מהריח הטוב ההוא וכן הרוח היכלו בבית יתלבש מן הריח ההוא המבושם ויעמוד ריחו בו כמספר הימים שהתמיד לעמוד שם כן יהיה התמדת ריחו כי כפי התמדתו עמידתו • ואם עוד דבות בשמים לפיהם יתחזק ריח הנושם או הריח שבתלבוש • וזה יעמוד כל ימים שלא יהיה רוח אחרת עמו כי הרוח הכבשם יקח חלקו ואם יתמיד כיועט שלקחו כלו כי בהכנסו יתערב עם הרוח הכבשם שם המבושם ויחליטו בלקחו מן הריח בהתערבות ויחלש והיה בלא היה כיון הטוב אשר אין כמוהו בארץ כשיערבו בו מים יחלש וכל מה שירבו לתת מים בתוכו יחזק חלושיתו וימס והיה למים • כן הרוח לא יבוס מלכת אבה ואבה • והכמשל בזה הם התחנות הנושבות והדעות הכפסדות והסכרות המשובשות ולא יספיק השכל להתקומם ולהתאפק לכל הנבדלים עליו והיה כאין • אמנם אם הנבד המומר ישמר במקום תבה או מנדל מקום שלא יכנס שם האויר הלוקח מריחו ולא עבר זר בתוכו והוא כמוה וחתים עמד טעמו בודריחו לא כמר • והנה בהפרד הכפש מן הנוף הלכה אחרי מאהביה לברונות הבושם לרעות נבכים וללקוט שושנים בחר המור ונבכעת הלבושה • ואם לא יכלה מידו כי כבר נעדר המית המציק ואין שטן ואין פגע דעוזה משל כלא ולא ראה • וכן אם בטמא הותלך אחרי התיבו • ואחרי אשר לא יועילו הלכה יאדע לה בהתמדת הנבד עם דבר מסרים כבשם ועלה באש וריחק ה' את האדם והם הם הפעולות הרעות והדנובות אשר שגא ה' • ועוד דמו הריח הטוב למעלת המדות אשר הם כסולם לעלות במעלות המושכלות ויבא השכל מעין ביתו יער כרמלו לחסות בצלול לחסות כנושם ה' ולבקר בהיכלו • אמר דוד המלך עליו השלום כשמך הטוב על הראש שיויר על הזקן רבה בזה השפע היותר מלמעלה וכינה אותו בשמן ואחד משמות השמן יבחר ואמר על הזקן שהשפעו בלי מנין וחשבון מכל אפיקיו • ואמר זקן אהרן שהיה מפורסם במעלת המדות • וכן אמר שיויר על פי מדותיו ואמר שלמה בנו טוב שם משמן טוב הנה דמה השמן הטוב שריחו כודף ומהנה אחרים והוא לא יחסר דבר מכל דברו הטוב כן מעלת המדות אשר בהם מושג השמן הטוב כי יודוך כי תטיב לך • וחלו פניך רבים לאמר הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד • והנה במשל שהבאתי שהריח נכבש ברוח אשר בבית ונתלבש הרוח מן הריח והיה הרוח אחד ובעל הריח לא הבר ולא העדיף מריחו הטוב כמותו ואיכותו אמנם מה שהיה הוא שיהיה ואין מהסור כל דבר • אמנם הרוח נתבשם בריחו וטוב לו זה כהנה וזה אינו חסר כן בעל הריח לא חסר דבר מכל דברו הטוב וגם לא העדיף בהתלבש הרוח בריח ומהנה בריחו הטוב הנדבק בו • עם היות הדבר בעל הריח הוציאו מן הכס אל הפועל כי קודם לכן היה כעדר הריח ואחר היה כמבא בו בפעל • כן הענין בשכל הפועל המאביל ומשפיע מהודו לכל מקבל ומבקש לבא בית ה' • וישתדל להקזיק העביות ולהדרך עמו בהיות משכיל בפעל • ונתלבש השכל ההיולאני בשכל הנקנה • והנה השכל הפועל לא חסר ולא

העדיף עם הוציאושכלו בני אדם מן הכחאל הפעל בהשפעתו עליהם • וכמו שנצט
 שיתבטלם הנבדלים מהריות הטוב • ויתמיד כשלא יעבור זר בתיבו להפרד • עדיו מעליו
 בערוב וקצת מן הכא בידו כן השכל • כי הזר המתערב הם התאוות הגופניות •
 והחוששים החזיקים בעת שיטמע ואלהים החוששים הפנימיים • והאורח שבעה ללון במיני הטעאות
 ודמיונות להכזיבם ולהדבק עם השכל ולהפרידו מהתלונן בכלו בחייו • כי אחריותו כבר
 כתפרדה החבילה ויפרדו איש מעל אחיו • ויהיה בהפך כשיטמעו החוששים החזיקים לפנימיים
 ולשכל והיו לאחדים כשנתאחדו בחיים ויעמוד הרוח והרוח קיים כי השכל ההולאני ושכל הנקדה
 ושכל הפועל יהיו לאחדים שלשה אלה בני כח ויחוייב כחיותם לעולם ועד •

פרק לו

אחר אשר ביארנו מה שנראה לנו שהוא די כשאר עליו לפרק קושיא
 מפורסמת ורבה היא על כל בעל שכל ודת • וזה כי אחר שההכלמה
 העצומה והטוב הנמור אשר הכל יכספוהו אשר באמצעותו יתהווה השארות הכסף וכחיותה הוא
 ההשכלה והעיון ובו יתעבם השכל והיה כגבא המרום במרום • ומה נעשה כי יקום אל ובי
 יפקוד מה אשיבנו באמור לו כי החיים האלדיוס לא יושגו כי אם בעיון המושכלית ובהגיע אללהם
 בפעל • והנה מצותיו חקתיו ותורתיו אשר בהם חיי רוחנו וכחיותנו אשר יעש • ואתם האדם
 וחי בהם לשים כפסגו בצרור החיים את האלדיו • והנה החקים והמשפטים והמצות אשר הם זכר
 ליציאת מצרים ומצות אחרות שרבו כמו רב • וככל אחד ואחד מהם מעובדים משפודים ישרים
 ותורת אמת כשמירת שבת • שיש בותלי תלים ומשפטים ודיקים והלכות הן למות הן לחיים הן
 לשרשיהן לענוש • וכן מצות פסח כחקת הפסח וכמשפטי דינים ומצות אגודות אגודות
 מהם ככרת ומהם במיתת בית דין כהלכות שבת • וכן מצות סוכה ולולב וערבה ודומיהם
 שרבו זכר ליציאת מצרים • אם כדבריד לא יועילו ולא יצילו אחר שאינם דברים עיוניים
 ולא מושכלים • ומי ששמע לזכר לדבר הזה לעזוב דברי אלדים חיים ומלך עולם מלהאמין
 בדבריו • כאמרו והיה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי הייתם לי סגולה מכל
 העמים וכו' • ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדש ואמר משה ככילובאמן ביותומי הגבורה
 ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוהי אלדיו וכו' • ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם
 וכינתכם • ולא זכר המושכלות שאמרת והנה כתב ואמר מי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים
 צדיקים ככל התורה הזאת • ולא זכר דבר מן המושכלות • ועוד אמר משה מפיה הגבורה
 ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוהי אלדיו • ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם
 וכינתכם ולא המושכלות כי אם השמירה והעשיה • כדכתיב ושמרתם את חקיו ואת מצותיו אשר
 אנו מנזק היום אשר ייטב לך ולבניך אחריד כי תעשה הישר בעיני ה' • והנה החקים אין
 להם טעם ומה שאין לו טעם אין בו השכלה עיון • וכן העשיה כמה שנבטוה גזרת מלך היא ומה
 צורך לעיון • וכמוהו יש כתובים רבים וככבדיו והתורה מלאה על כל גדותיה בכל עבר ובכל
 פנה לשמור ולעשות ואין מכלל לעבור את פיה • והנה אנו ונבינו ונבינו וכל עיונינו
 ושכלנו והשכלתנו כלא חשבין ומפיכם קול דברים אנו שומעים • ופירה ביה לנו משה
 מורה קהלת יעקב • ומה לכם תדכאו עמי • ואמר שהאמת הוא אמת במה שהוא
 אמת • והאמת אחר היותו אמת לא יחזק ולא יחלש לא ירבה ולא ימעט לא יחסר ולא יעדיף

בכור אלהים פרק שלשים וששה

כי אחר האמת אין עוד • והנה התורה העידה שהחקים והמשפטים נדויים כדכתיב ומינו
 גדול אשר לו חקים ומשפטים נדויים ככל התורה הזאת • ואין אחר הדק והאמת כי אם
 הכוביה שקר והעול והחמס ודומיהם • והנה אמר על התורה בכללה חקיה ודיניה ומשפטיה
 וכל מצותיה אשר בה כי הם נדויים כאומרו ככל התורה הזאת וכן אמר דוד המלך ע"ה משפטי ה'
 אמת נדקו ויחידיו • ועתה אל תרבו תדברו גבוה גבוה ולדבר סרה על עם ה' אין זאת •
 התשובה כדעתכם ודעתיהם אבי וזמי לא ידע בכל חלה כי ידע' עשתה זאת • מי הקשה לא
 וישלם הפורסמות אינם צריכות ראי' • אמנם זה גלוי לכל העמים כי כל משתדל לקרב
 לשאת לפני מלך בשר ודם שוקד על דלתותיו יום יום לעשו' רבין איש ואיש הקל שבקלים ממשרתיו
 וכל גיעו וכל הפך בו לקרב אל מלאכת המלך לעשות הטוב והישר בעיניו כדי שישיג בו •
 ובעת שהשיג ידו שהמלך יבואו לעשות דבר מה שמח לבו ויגל כבודו אף בשרו • כי בניתו אותו
 הוריע לכל הנכבדים עליו כי הפך בו ויקרבה • לעבודתו ואם זה המלך בשר ודם שהיו כאן ומחר בקבר
 ויש ביד המדע להסתיר ולהתעלם ממנו ולא ידע מה שכלבו קל וחומר במי שאמר זהיה העולם •
 והנה האיש ויתן נתן לנו המצות לטוב לנו כי אם נדקת מה נתן לו ויתירה בזה לנו משה ככל מצותיה
 חוקיה ומשפטיה ככתוב בספר התורה • ויבואו' אלינו לעשות את החקים ואת המשפטים
 אשר נטו והבטיחנו כי בעשות מצותיו ובשמיע בקולו יהיה בנו ולה מכל העמים וענו • זאת הסגולה
 מפורשת על ידי מלאכי ע"ה • כדכתיב ויהי לי אמר ה' נבואות ליום אשר אבי עושה סגולה וחמלתי
 עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו • וכתוב ועשית הישר והטוב בעיני ה' אליך
 למען יטב לך ואמר השם' על ידי נבואתו ישעיה • ויאמר ה' יען כי נישא העם הזה בפיו
 ובשפתיו כבדו וכו' ובראק ממנו ויתיר יראתם אותו מצות אנשים מלומדה • אם כן כראה כי
 טוב והישר בעיניו להשכיל ולדע בידע ובהשכלה שיהיו לבו ופיו שוים • ואם לא כן למה יתרעם
 קב"ה והלא כתיב עי' נבואו ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים האשר נבוי ה' אלי • ועכ"פ הוא
 מצות אנשים מלומדה שמה איש היה • וכתוב ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים וכו' כאשר נבוי
 ה' אלי ר"ל בהמתנה ובהתבודדות להשכיל ולהבין בחכמה בתוכה בידעת והראיה עי' דכתיב ויאמר
 ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ר"ל התעכב שם שתתבודד ותשכיל ותהיה הויה שלמה והנה
 עמד בהר מ'יום ומ'לילה וכתיב והיו מקץ יום ומ'לילה נתן ה' אלי את שכי לוחות הכרית וכו'
 ונלוח' לא התעכב כי הלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא • ואלא אמרו שכתב
 משת ימי בראשית אמנם העכוב היה כדי לשאב מים מקור החכמה ולהשיג המושכל והשכלים
 הכפרדי בשכלו וכבר מנא ידו עד שהציד עליו מוראו בכל ביתו באמץ הוא שהשיג מ'ט שערי בינה
 ועל ההמתנה והתבודדות הזה אמר כאשר נבוי ה' אלי • שדרך לכויר הדבר ולהשכילו • תשובה
 סבית • הנה כתוב ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אליך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו
 ושמרת כל חקיו וכו' ואחר שהאין למצותיו ושמרת כל חקיו מה יש לו עוד לעשו' שינוי והישר בעיניו
 תעשה והנה המצות והחקים • כבר כזכרו בהרור ומה יש עוד לשמוע בקולו שכבר כתוב והאזנת
 למצותיו ושמרת כל חקיו לא הוא מה שאמ' ישיביו הגביא ע"ה כי אם בואת יתהלל המתהלל השכל
 וידוע אות' כי אינה עושה חסד משפט ונדקה בארץ כי כאלה חפצתי באם ה' • הנה אמר שלא
 יתהלל החכם בחכמתו כי אעפ"י שהיה חכם בריך שיסכיל בשלמות כדי שיתהלל בו כדכתיב כי
 אם בואת יתהלל העתהלל השכל וידוע אותו וכן אמר דוד לבנו • ידיר ה' דע את חלדי אבך
 ועבדך

ועבדתי והנה אחר כי באלה חשבתי. ובמדרש תלים בילקוט על מזמור משכיל לא יתן האורשי
חסדי ה' לעולם אשירה לדוד ודוד וכו' זה שאמר הכתוב כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל ויודע
אותי אחר חיתן אבי השכלתי. אחר ליה השכלת משכיל לא יתן וזהו היא השמיעה ש הוא מזהב
לשמוע בקול ה' והישר בעיניו יצא והוא השכל וידוע אותי כאשר כתבתי בפרק א' מחבורי זה.
תשובה ג' אחר הכתוב ושמרתם ועשיתם כי היא נכמתכם ונכמתכם וכו' ואין בינה וחכמה כי אם
בהשכלה ועיון. והתבונה הוא שיכין דבר מתוך דבר קיפת חייב מידעתי ידיעת דבר אחר
ונכונה ממרחק יודע. ואמרו ר"ל שזה כאמר על השכון תקופות ומולדות. וזה יודע
בהקדמת ידיעתו בחכמות השייכות לידעם קודם זה. והרמב"ן כתב בשער הגמול זה
לשוכני ואם תאלץ עלינו ותאמר כיון שיש ענין בעלם במשפט ובכטרך להאמין בנדקו שהוא שיפט
באמת יתברך ויתעלה למה תטרידו אותנו ותצוה עלינו ללמוד הטעמות שפרשנו ולא כשליך הכל
על הסמך שבעשה שאין לפניו לא עולה ולא שפחה אלא כל דבריו במשפט. וזו טענת
הכסילים מואבי החכמה. כי כוועיל לנצחמו בלמוד להיותינו חכמים ויודעי האל לדין את
מדרך ה' ומעשיו ועוד כהיה מאמנים וכועהים כאמונתנו ובמדע ובכעלם יתר מולתנו כי בלמוד
הסתום מהמפורש לדעת יוסר תדון ובדק המשפטים. וכן חובת כל כנרא עובד מאהבה ומיראה
לתור בדעתו לבדק המשפט ולאמת הדון כפי מה שידו מנעת ומשנת והם הדרכים שפרשנו מדרש
החכמים וכו'. ועל ענן זה הסג' אחר אל' הוא שאר דעי למרחוק ולפי צלחתן בדק' ר"ל שיא
דעושר סוף השנת הדעות לתת טעם וטענה במשפט האל לדין ולחריבן יתן דקן נפול יתברך
כי מן הטעם המושג בדעתי יוכיח על הרחוק והכעלם שהנדק עמו והישר נמשעלו ע"כ. וזה
היא ההבנה וההכנה והשכל בדק דק תרדוק. תשובה ד' כתוב כי שיעהו ויהי כבוד וכל וכו' זאת
פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו. ופעלה ומעשה ידיו הם השמים ותכונתו ונדרו הנאמר
עליהם כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכו' כבים אשר כיכבת. וכתיב קצתם מספרי כבוד
א ומעשה ידיו ומנהיג הקיע ויודע ומפורסם שחכמת התכונה לא תשג מן התורה וכן כל החכמות
הקדמיות ידיעתם אל ידיעתה בחכמת התשבורת והקיום וההכנסה ודומיהם כי רבי הם ש חייב
ידיעתם לחכמ' התכונה כדי שיכין הדבר על האמת והנדק וישיכלמו על מתב כתי ויודענו בשלמותו
וכבר דברתי בזה בפרק כ"ח מה שבו די יעיון שם. וכל זה ההתכונלות והאריכות בדיו להתנבל
מתלונות בני ישראל אשר הם מליכים עליו ולהודיע כי השם יתברך חפץ באלה. בדכתיב כי
כי באלה חשבתי. וכשכח השם בעמו ורצה שלא ירח ממנו כדח ולא רבים יאכחו נתן למ
את עזרתו בדרך קבלה ועיון. בדכתיב כה תאמר לבית ועקב ותגיד לבני ישראל.
כי באמירה יסיד לשואל לחקור ולידע למה אחר כך. אמנם בהנדה אשר הוא כבוד
דברים כדבר שכבר היה בדכתיב ספרנא לית את כל הנדלות אשר עשה אלישע. וכן
דבים במקרא והנדה וספור אחד הם. וכן אחר ע"ה מה היה הדבר כנר לא ליי.
ויגד ללכך ביום השלישי כי ברח יעקב ואין כאן שאלה כי מה שהיה כך היה ונבית
יעקב כמו בית דוד המעולים שזרע דוד והם המלכים כי להם משפט ונדקה.
ונתן לבשים ופתאים והכרי לב ועורו השכל שיסתפקו
בשכלה המנות כמו שכתבתי הארץ במה שחלק לה ובשאר תיהא ובהא על דע גורלה והלקם
בשוכתבתי: וכחמלת ה'

בבור אלהים פרק שלשים וששה

נחמלת ה' על עמו להצילם מרדת שהת אור באור הקיום נתן להם מצות פועלות בסגולה שנתן
בהם המצווה עליהם להיות להם הלך לעולם הבא. אחר שאין ידם להשכיל. ואת הקדש
והקריב אליו ואת אשר יבחר בו ויבדל להשיג באשר תשיג ידו במושכלות והקריב אליו.

וכן אמר שלמה תפוחי זהב משכיות כהן כי הסומא והעור והפתי והככל יחשוב שהתפוחים הם
של כהן כי לא השיג לבטא למשכיות להשקיף בתפוחים אינו הפקח הבין וראה המשכיות וידע
כי התפוחים זהב והבין זה ולא יבדל לך כהן ותדע תעלמות הכמה ולא תהיה ממי שאמ' עליהם
הכתוב בישעיהו כי נסך עליהם תרדמה ויעצם את עיניהם את הכבאים ואת ראשיכם החושים
כסה ותהי לכם חזות הכל כדברי הכפר ההתם אשר יתנו לאותו אל יודע כפר לאמר קרא בא זה
ואמר לא אוכל כי התוס הוא ונתן הכפר על אשר לא ידע כפר לאמר קרא רח זה ואמר לא ידעתי
כפר והתוס בעז ועמוק בדבריו כי לא יוכנוכן ויאמר לך דכאל כי בתומים ומתומים הדברים
עד עת קץ כי אינו מוכין מקובר המשיג והם הם חכמים היום כי אינם רוצים לעסוק ולהבין פשר
דבר בחכמה בבינה וכדעת והיה לפניהם הכפר סתום וסתום ולא ישיגו בדבריו להבין והכת השכית
אינם רוצים לקרות כלל והם עמי הארץ בחשכה יתהלכו לא ידעו כמה יכשלו השם יגילו מעורון
הלכאמן:

פרק לו

כתב שלמה בחכמתו אל תמנע טוב מעליו בהיות לאל ידך לעשות
וכל שכן אם ילאך ולא יוסיף לך לא הוא ולא פעולתו כדבר כוהאין

למונעו מלמלא תאותו ועשה כרצונו והגלית. וכל העושה הפך זה אשם הוא אשם אשם
לה. וגם ר' לבי מידה זו ואמר זה הכנה זה אינו חסר כופין אותו על מדת' סדום.

ומדת סדום ידועה כדכתיב ואנשי סדום רעים וחטים לה' מאד רעים במשמעו אנשי רשע.

וחטאים שחטים מדרך הטוב והישר אשר היא דרך ה'. ופי' חטאים יורה אל השערה

ולא יחטא רוצה לומר שלא יטימן השערה ששמו למטרה שמורים כנגדה. וזה פי' כל מלת

חטא. והנה הטוב הוא מה שהכל יכספיהו. והנה תענוגי בני אדם הכל יכספיהו להם

. וכתב ארסטו בספר הנודות מאמר י' פרק ב' לא יודו ששם הוא שם לחסם יוני פלוסוף חשב

פי' העונג הוא טוב שלם יען שהכל יכספיהו אליו ויתאוו לו משכילים וכלתי משכילים והדבר אשר

הוא נבחר לכל הוא טוב שלם והוא שליט מאד כי הוא יותר נבחר מכל הדברים והוא יכול להניח

כל הדברים אליו עכ"ל. הנה אמר כי יותר נבחר מכל הדברים ובייארם יבאר להשיג

את אשר הוא טוב לו כמו המון אשר הוא טוב שלם לכל. ועם היות ששפי דעת ארסטו

המחבר אינו טוב שלם כמו שהוא מבאר בפרק עצמו. הנה גם כן אמר כי הדבר יודע בהפכו

והפך התענוג העבדון. והנה העבדון כפי עצמו ראוי שירחקו ממנו הכל. וראוי

לנחור ההפך לו והוא העונג. והעונג הוא למלא תאותיו כדכתיב וכל אשר שאלו עיני לא

אגלתי מהם לא מכנתי את לבי מכל במה וכו' ולפיו דיהטא יראה שם התורה כוונה לזה שכתב

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך אתה וביתך וכו'. וכן כתוב בעזרה בדברי נחמיה ה' וכו'

אכלו משמנים ושתו ממתיקים. וכן בזכריה ס' י' כימה טובו ומה יופיו דגן בחורים ויידוש

יכונן נתן לו וכו' ואמר בפירושו אל תעצבו והפך לו העונג והשמחה. ואחר שכן הוא מה

איקפד ליה למרי עלמא לסיס רכין לבני אדם חק ומשפט על יעצרם שלא להשלים תאותו ויפול

ברעה קוי לו מיכרו קוי לו מיכרו והנה הוא אשר בראו ונתן בו את הכסף הכהמית להתאות תאות

מחבר ומה יש לא לידו להשיב ימינו חזר כי נברה תאותו על בחירתו וההכרח לא יסובח ולא
 ינוכח ואכזר רחמנא פטריי והאדם הכנעתו והודו כאין נדרו כל תועמלה ומוריד מאמר
 איוב מה אכזר כי תנולנו וכיתשני אליו לבר ואמר אליהו לא יוב אס חטאת מה תפעל לו ורבו
 פשעך מה תעשה לו אס נדקת מה חתן לו או מה מידך יקח כי אין לו תועלת וכן
 שום כוח לו ממעשה בני אדם אס טוב אס רע אס מעט ואס הרבה ולמה יומת מה עשה

התשובה כדי שיקל עליך הנחת התשובה אתן לך משל מלך אחד רב ותקיף שלח אדם
 מה קרובים אליו ומכהו על מדינה אחד לשר וסופט והיה האיש ההוא איש כנון וזכוס וישיהו
 לקנין שוטר ומושל ויחייב שכל מי שיהיה מודה במלכו שיהיה סר למשמעתו ומנותו כי
 כן נזה לו המלך והשר כוסף על חכמתו היה מרחם עליהם ומקל ידו מעליהם מדבריהם המלכות
 המוטל עליהם לשרת לאכשי הבבא אכשי המלחמה וכמוענותיו ולא מריונוס דריו אשר כדת נתיבות
 היה להם מגן ונכה ויהי היום וימרדו בו אכשי המדינה ולא אבו שמוע אליו והנה כפידוכא
 דמלכותא חייבים מכת חרב והרג ואבדן ולא יתן כל נשמה כי ימרדו בו ולא שמוע לו

והמלך רחמן מאד והטוב הנמור ולא רנה שיבא מאכזרע וכאשר מרדו אכשי המדינה
 דברי השר אשר מיכה עליהם לא הריע להם רק נזה שריב שום אחד מהם לא יבא לפניו והכביר
 פניו מהם ותכבד העבודה על האכשים ועוסק רש וגזל ואין משפט וכדן במדינה ויועקן
 ואין מושיע אל המלך ולא עכס ויסתר פניו מהם ויהי לאכול לאכשי הבבא וכזו איש לו

והנה בחמם והגזל והעול הזה אין ליחס למלך דבר גדול או גדול שהם הפסידו עצמם ולא אבו
 שמוע גם הם ונעקו ולא יענם והנה בשארו בעיר קצת אכשים בטוב טעם ודעת וזריזים
 במנות המלך ובעבודתו והנה הם יקבלו מנת המלך ותמיד משגיח עליהם כדת מה לעשות
 והכמשל ברור כי המלך הוא מלכי המלכים הקב"ה והממיתה החכם הוא השכל אשר הוא חלק
 אלוד מעל ואכשי הבבא הם אברי הנוף וכחותיהם ומה שצריך אליהם והמדינה היא הנוף ואכשי
 המלחמה הם הלחות המורכבות מחזים מאכיות מתכונות וכאשר ימשך אחר התאווה הנשמיות
 ויעזוב השכל יפסד מזגו ויכל בהכלל ימיו במימי שלשים וכ"ס אס יארע שמקרה הזמן ומאורע תיו
 הרעות ההוות ממשטר הכוכבים יצמד להם והיה כלל היה והנה התורה התמימה כתן לנו
 מכות יכהו בהם עצמם ומנות להנהגת דבית וכן להנהגת המדינה בהנהגת עצמם לא

תאכל כל תועבה את אלה תאכלו מהם ואת אלה לא תאכלו לא תקום ולא תטור ובעריית וכידיה
 ודומיהם המוכעים דבוי האשכל וכן הקבאה והשכאה והאינה מוביאים את האדם מן העולם אמר
 לא תקום ולא תטור לא תשכא את אחיך בלכתך לא תחמוד לא תאזה לא תרנח לא תנאף לא
 תגמכ ודומיהם לאלו רבים וכבדים וכן בהנהגת הכית ועשית מעקה לגנך ולא תשים דמים
 בביתך כי יקח איש אשה ושכאה ושם לה עלילות דברים כי ראה בה ערות דבר
 לא יוכל לכבד את בן האהובה כי את הכבד בן השניאיה כי דומיהם לאלו הרבה וכן
 בהנהגת המדינה ואחנם בהנהגת המדינה כל התורה או רובה דרובה שופטים ושוטרים מתן לך
 בכל שעריך ושפטו את העם משפט נדק לא תטה משפט לא תכיר פנים לא תקח
 שוחד לא תטה משפט אינויך בריבו נדק נדק תרדוף ואל לא תהדר בריבו כי יבנו
 אכשים וכאלה דבוכו רבו דיני גבולין ודיני מחומות וכל הנאמר על עדת עם וכן אמר משה
 לשראל ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים כדקים ככל התורה קזאת אשר אכשי כותן לכבישם

בבור אלהים פרק שלשים ושבעה

היום והנה בעת שיכנס הרומא לראו' הולך ויציגו והוא יחל את דברו איהו דאפסיד לכפשים ולרופא
 אין כל דבר כי הוא עשה לכפשו כי לא שמע המצוה שצוהו וכן האבות והאזרחות המעשיות
 מצתורה להנחתו ולטובתו ואם ימרו ויפול בפח המוקש * כי התאות הנזכרות כיכס פחים
 לכפשו וכתועבות יבעסוהו * והנה השם ית נתן השכל באדם להדריכו בדרך ישרה ולשמור
 אותו מכל חולי בפשיו ונפכיו לשמור הכריות * עומדת קודם שיחטא ולהחזירה אליו כשתסור
 בתשובה וכמת והם מצות השר שחמש לבו * ואם ישאור האדם עצמו מן החטא ולו יתכנו
 עלילות כי יש לאל ידו לשמור מששה קנותיו ואשר הם ששה דברים הכרסיות ותצונם * והנה
 בברכו השם יתברך ליעקב בסולם כלל בברכתו גס זה * וזה באומרו והנה אנכי עמך ושמרתיו
 בכל אשר תלך וכו' כי לא אעזבך וברכת כי לא אעזבך עולה על כלם כי הוא העקר שהכל תלוי בו
 והכל כלל בו * וכן אמר לישראל יהיה אם שמע משמע בקול האלדיך וכו' כל המחלה אשר
 סמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך * ואם לא ישים מה ירפא אלא אני רופאך לשמור
 בריאותך שלא תחלה והוא החלק הגדול מן הדפואה * וזו היא והאכלתיו כחלת יעקב אביך
 רונה לומר כי לא אעזבך ושמרתיו בכל אשר תלך * וברכת כי לא אעזבך בה חתם ואומרו
 עד אשר אם עשיתי עד ועד בכלל כי לא ירבה שאחר שיעשה לו את אשר אמר לו יעזבו * אלא
 במדובר עד * ובר בכל * וההפך הסתר פנים והסתרת פני מהם וכו' ומצאוהו רעות
 רבות וזרות והסתרת פנים היא הקשה שבכלם כי הקדוש ברוך הוא משתיר פניו מעוברי מצותיו
 וכן כתיב וסכתי לה' המסתיר פניו מחיתי יעקב * והפעולות הרעות מטמאות לעושים
 ואומרים השבילים כי תבות שחא הם אטם * אטם אטם משמוע תירה אטם אטם מעקת
 דל יכו' וכתוב ושמרתם את משמרתו לבלתי עשית מחקות התועבות אשר כעשו לפניכם ולא
 תטמאו בהם * הנה אמר בפרוש כי העושה מחקות התועבות הוא כטמא בהם ואטם
 פכילי ההשגחה וההשפעה וכשאר למקרה ונפע * ואם תשכיל תדע כי הסתרת פנים הוא
 הגהינם עצמו כי הדרכים מתומם ומעכבים כפשו מלפני ת לראות לפני המלך הנאות ונעה
 ונדה ויקלעו בתיך כך הקלע הלא זאת עשה לה עזבה את האלדיה המדריכה בדרך קף אמת
 כמו שביארתי בפרק עשרים ושלשה הובטלו בזה כל הטענות והתביעות והקישיות
 שהתעוררו לעיל וכשגב ה' נבאות לבדו ביום ההוא * ואם תפתכל בדברי הכרית
 הראשונים והשניים תמצא שאמר שיעזבו אותם למקרה הוון בכל הכתוב בהם *
 וכן הוא אומר ואם תלכו עמי קרי והלכתי עמכם כחמת קרי רונה לומר ביותר מקרה
 רע שיתכן לנא בזמן * וכן בדוד סל עינש שאול שהרג את הנזעונים ובאול שלשה שנים
 רבופים רעב לא בקש את ה' כי אם בשנה השלישי כי אמר אולי מקרה הוא * והיה חמת קרי שהיו
 שלשה שנים רבופים תכופים זה לזה * וכן אמר בחתימת התורה הכך שוכב עם אבותיו וקם
 העם הנה וזנה וכו' וזנה אפי ביום ההוא ועזבתם והפתרתי פני מהם והיה לאכל ואמצוהו רעות
 רבות וזרות ואמר ביום ההוא הלא על כן אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה הנה הרעות הרבות
 והזרות והחרון אף הוא ההסתר פנים * והנה בפרשה עצמה כתיב שתי פעמים הסתרת פנים
 והסתרת פני מהם ביום ההוא * ואככי הבתר אבתיר פני ביום ההוא והאחד לבלתי השגים
 בהם בשום נד לטובה בזמן בא עליהם הנולות והזרות * והשיג גם כי ירכו תפילה לא ישמע
 אליהם באומרו סבות בען לך מעבור תפילה * וכן אמר ישעיהו וסכתי לה' המסתיר פני

מציפי יעקב וקויתו לו • וכתב רש"י על זה הכתוב אין לך נכואה קשה מזה • והנה
מכתי כמו קויתו כי הם שאית כרדפים • ואמר שמחכה מרחמי האל שיסיר המסוה מעבוד
תפילה • והשני שהוא מקוה רחמי שמים לפדותם ולגאלם כי להשיג הגאולה כי הא נהא תליא
• והמחנה כתב אמר כביא על דא בלתי קדם ה' דאמר לסלקא שכינתיה מרבית יעקב ובעת
מן קדמוה • הנה פירש האחד לשון תפילה להסיר מבוה העין מעבוד תפילה וה' לעשות
שאלתו ובקשתי • ואם תאמר אם בדקו דברך כי הו' אית אינו פועל רע דק שמכתיב בניו
ואין יקראוהו רעות רבות אשר לא עשה כן לכל בני • הנה גילה זה בסידת האיזו אמר ויאמר
אם פירש פכ מהם אראה מה אחריתם כי פטרוכם שבתאי והוא מורה על עבדות ושבי ועובי וכו' ו
ואין בו דבר טוב כי אם העיון והמחשבה להשיג החכמות • כי להיותו למעלה מהכל הוא קרוב
לשכלים הנכדלים ולזה הוא כפרש מהענינים החומרים ותענוגיהם וברך לרועה כמו שאמר גוש
סאומה הרועה אותי מעודי עד היום הזה המלאך הגואל אותי מכל רע וכו' • וכן הוא אומר כי
עצולם שברתי עולך כתקתי מוסדותיך • רוצה לומר מוזן רב וימים קדמוניות שברתי עולך כעול
מזרים כתקתי מוסדותיך ככתוב בספר מופטים ולכן בריך למי שיגיל • והנה הם חטאו
וגמלם הקדוש ברוך הוא • מזה כנגד מדה הם ועוצני והפר את בריתי גם אבי וחרה אפיכו ביום
ההוא ועוצתים אמנם לא אפר בריתי אתם • כדכתיב לא מאבתים ולא געלתים לכלותם להפר
בריתי אתם • ופרי אחרון אף העיונה והסתרת פנים • והנה ירמיה הכביא דבר נכבד ואותו
מיעוד הרעות עשר ידות נדברי הכרית • ואמר בתחילת דבריו הלא זאת תעשה לך עונך את ה'
אלריך • בעת מוליכך בדרך שהיה מוליכך בדרך ישר להאמתך ולטובתך ואתה סרתה מן
הדרך ועזבת אותו ללכת אחרי הכעלים ואלדים אחרים • ועזבתם ביד פטרוניכם ומה שחייב
פטרתי • ודע כי כמו שיש במצות דבר סגולה להכחיל ע"ה כן יש בעונות והעבדות ארס פורה
ראש ולענה רגליה יורדות מות שאלו בעדיה יתמכו וכו' שהמצות כעשותם הם אונן וגיבה ככתוב
כי שמו ומנן ה' נבאות • כן העבדות כסגולה ארסיית שבהם לחייב כל חולי • וכל מכה לנפש
ולכתוך להאכיד ולהרוס להשמיד להרוג ולאבד את כל הנפשים עליו כלו בעשן כלו אם לא שיקח
גם מעץ הקיים ושכ אל ה' וירחמהו ואל יאלצו • כי יורנה לסלות הוא למצן רחמים וחסדיו ידריכנו
בדרך הנכונה ויהיה לנו אונן וגיבה אמן •

פרק לח ראיתי לקחת אבני עמכו כותמים המשרה למעשה על הלימוד ואמנם זה לא יבא
על הכלל כ"א על הפרט ואביא ראיותיהם וטעמותיהם ועלימו תטוף מלתי אמרו
אבו רואים שהקפידו הכתוב על המצות המעשיו • ביתר שאת ויותר עזוניה להעניש העובר עליה בין
במצות קום עשה בין במצות שכ ואל תעשה כבמה מצינו עונש • מקילה שרפה הרג וחנק מיתה ביד
שמי' כרת מלקו' בין שיהיה מצות עשה כהקדמת הפסח כמועדו וכרי' מילה ודומיה בין במצות ל"ת
באבילת חמץ בפסח ופסחית מלאכה בשבת ודומיה ועל המצות השכליו לא העניש הכת' עונש כלל
ואמנם כונן שם ה' והמסית והמדיח מכלל מצות ל"ת ויהיה כ"א אהם וכל מצוה שסכלנו ערכה נביט
לחנוד לה והוא עשה ומוכה בלמד שכרה • וכן אמר ר' יהושע אשכח הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר
עבירה כנגד הפסדה וזה לפי שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות • ויודע ממה שכנגדה כי
בראותו גשם מרגיש בדם שיש בו רוח חיים כי זולתו אינו מרגיש • וכי בהפך ואחר שכתאמת
יאה שיש למצות המעשיות ד"ל עשה אולא תעשה יתר שאת ויתר פז ותענומות בעשייתן על

כבוד אלהים פרק שלשים ושמונה

על המצות השכליות בראותם השכר והעונש על הכלות מקיימם ואם נדק הדבר כזו הופכו וזה ברור.
התורה בחלקת לחלק עיוני ומעשי והמעשי מאמנו בהנהגות הנ' שהוכחנו בפרק הקודם רוצה לומר בהנהגת עבדו והנהגת הבית והנהגת המדוכה.
ממנו בתקין המדות כמולא תקום ולא תטור. אדבר שקר תרחק. לא תשכא את אחיך בלכתך. מוצא שפתיך תשמור ועשית. ודומים לזה. ורוב העונשים הכתובים בתורה על מצות ההנהגות ר"ל ההנהגות עבדו והנהגת ביתו והנהגת המדינה ורוב חייבי מיתות בהם ובשמירת שבת ועבודה זרה ועם היות שאיב' מזה המין יש להם ענין אחר כי השבת הוא יסוד מוסד שקל ככל התור' כי הכלות שומר השבת יורה שאיב' מאמין בחדוש העולם ואם לא יאמין בשבת יחוייב שלא יאמין בכל הנסים ובפלאות הכתובים בתורה שאם הין חדוש העולם אין כס ואם העולם כמנהגו כהנ' אין שכר ועונש סוף דבר בביטול השבת בטלה כל התורה כולה. לכן רבו מיני עונשיה. וכן בעבודה זרה בכל אופן שיהיה הענין עליו כחואל. כמו שכתוב על עובדי אלילים אחרים ועיר הכדחת ודומיהם והמסית והמדית והמספק כמו. שאמרו רז' שמכחישים פלמליא של מעלה וזהם בכלל לא יה' לך אלילים אחרים על פניו וכו' ואין עוד מלבדו. והנה עונשם רשום בתורה בפרש' אמנם המכות המוב' כל' כתובל' אמר ועבדתם את ה' אלדיכם וברך את' לחמך ואת מימך. והסירותי מחלה מקרבך לא תהיה משכלה ועקרה בארץ את ממספר ימך אמלא הנה לא קצת דרכי שכריה אמנם בעונשיה בעבור זלזול וכתוב פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבנו פנה מעם ה' אלדינו וכו' לא יאבה ה' סלוח לוכי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבה בו כל האלה וכו' ומזה ה' את שמנו וכו' והכדילו ה' לרעה וכו' ואין יד לבית דין לעונשו כלל. אבי רחא גס ראה אם עונשים כאלה כוכרו בשום עבירה או שכר דומה לחלו כאמרו בשום מכות. ומה שלא נמסר משפט ל' לבית דין להי' תם דברים שכלל והאדם יראה לעינים וה' יראה ללבב. והחלק העיוני שבתורה כמו מביאות השם ית' כאמרו אכבי ה' אלדיך כי מי שאיב' כמבא איב' אומר אכבי ומי שאין לו חפץ ורצון איב' מזה ועבדתם את ה' אלדיכם ומי שאיב' משנית איב' אומר לא יהיה לך אלילים אחרים על פני. ומי שאין בידו היכולת איב' אומר והסירותי מחלה מקרבך את ממספר ימך אמלא ואלא יהיה משכלה ועקרה בארנו כי כל אלה מורים על היכולת הנמו' והרצון לעשות כאשר יטב בעיניו לשדד המערכה וידו בכל משלה. לשלם שכר טוב לעושי רצונו ועונש מר ונמחר לעוברי רצונו כדכתיב ורבה בו כל האלה. והכדילו ה' לרעה וכו' וכן שאין לעמוד זולתו. כדכתיב לא יהיה לך אלילים אחרים ועבדתם את ה' אלדיכם ולא לזולתו ועונש העובדים לזולתו וכאלה אזהרות רבות וכבדות בתורה שמהירים על זה. והנה כל הדברים האלה יודעו במופת וראיה. וכן כתיב כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע וכו' כי באלה חפצתי ומשכרה ועיניו יור' עגול מעלתה והאמת כי מהממש' ש' דרו' הנשואים עלי' ועיד ויגיד גודל מופעה מאז. וכן הוא אומר למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלדיכם. ואחר שידעו ויראו אותיות חייב לשמור מצותיו כי הבית מלך הוא. וכתוב וכניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלדיכם כל הימים וכו'. כי זה היתד התקיע כי מי שלא ידע ישמע וילמד כי בלא דעת נפש לא טוב. וכן אמר דוד המלך ע"ה לבנו ירד' ה' ככתיב וישלח ביד כתן הכהן ויקרא את ש' וידידיה בעבור ה' אלהיו. אמר דע את אלדי אביך ועבדה כימי שלא יודע עבודתו ככריה. וזה המחלוקת היה צומן רב וימים קדמיות בין גדולי עולם

כדאיתא בפרקא קמא דקדושין זל וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסוכין בעליית בית כפוז כלור
ונסאלה שחלה זה בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נעשה רבי טרפון ואמר מעשה גדול נעשה
רבי עקיבא ואמר תלמוד גדול נעשו כולם ואמר תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה ע"כ
ולפוס ריהטא יראה כי המעשה עיקר ואם המעשה נתן לתלמוד הוא להיות מביא
אל המעשה והיה מצלתו בעד חברו כי התכלית הוא המעשה והתכלית הוא התעורר כי בעבורו
ילמדו לעשות כי התכלית ראשית המעשה ובוף המעשה ואם כן הוא ראש וסוף דע כי זה הויכוח
כפל ענן חלק המעשי כי המושכל העיוני אין איש שיעלה על לבו שיהיה דבר נעדר שני או שיהיה לו
במעלה דבר ת' ביר' מס' ביא' פ"ק ר' ברכיה ור' חייא דכפר תחמין חד אע"פ כל העולם כילו
אינו שיהיה דבר אחד מן התורה וכו' הלא נשם רבי אחא אומר כתיב אחד אומר וכל חפצים לא יטבו
בה וכתב אחד אומר וכל חפציה לא יטבו בה חפציה וספיקא לא יטובה חפציה אלו
אנשים טובים ומרגלים וכל חפצים לא יטבו בה דברי תורה דכתיב כי באלה חפציה
ר"ל בעשיות מכות אלו כמו שחמר הכר משפט ונדרה בארץ ואתם עשו כמוני דכתיב והלכת
בדרכיו ואל להודיענו שידועת התורה והתלמוד הלמוד הוא העולה על מעשה המכות כי ידיעת השם
בהשכל וידוע אותו והוא חתל שהכל בפוכים ואיך יתכן להתוכח על ענין שאינו נכנס עמו
בסוג ואיך דבר שיסוה לו כל שכן שיהיה גדול ממנו והוא החלק העיוני אמנם הויכוח כפל
על חלק המעשי ומה שאמר שהתלמוד גדול הוא מביא לידי מעשה הרבון בזה בחלק המעשי
ובעת שילמד האדם שחייב לשבת בסכה שהעת ימי החג ושהסכה נדירה שיהיה בלתי מרוכז
מחמיה ושתיה שבעה על שבעה ברות עשרה טפחים ושהיה לה שלשה דפנות ודומה לזה מדיני
הסכה כבר עלה בידו הלמוד ופשיעשה הסכה כדת מה לעשות כמו שלמד כבר עלה בידו
הלמוד והמעשה אמנם המעשה אם יעשה מכות אכזבים מלומדה אפילו שתיה בתקנה לא
עלה בידו כי אם המעשה לכן והוא אומר תלמוד גדול שמביא לידי מעשה וכן הוא אומר
וישמיענו אותה ונעשה כי בלא דעת נפש לא טוב אלא כן כל דבריהם וויכוח תם בחלק
המעשי כי העיוני עשיתו השכלתו ולא חלו בנידיים ולא שייך זה כי הלמוד מביא לידי
מעשה כי למודה היא עשיית האומר וראוי לעבוד המבחר בידועת המוכרח כמו שחמר שנוף ר"ל
שיעבוד השם ית' באוכחך שבעיניו כמבחר שנוף והוא השכל וזה מוכרח גלוי לכל העמים
והרבן אביב כתב בספרו שקרא עין יעקב זה לשינוי וכראה לי שיש טעם בספר שחמתי כתוב
אלו דברי תורה דכתיב כי באלה חפציה ונריך לומר כפי כוונתו חפצים אלו המכות דכתיב כי באלה
חפציה ר"ל באלה המכות שהם חסד משפט ונדרה חפציה וזו היא ראויה לומר לומר אפילו כל מכות
התורה אינם שווים לה ע"כ ואם כל מכות התורה אינם שווים לה איך יהיה עשיית המכות
גדול מלמוד המושכלות המיוחדים בזה אמנם אותו המאמר באמר על חלק המעשה
שבתורה לשמור לעשות בין שיהיה בהכנות בין שיהיה הפהגת עצמו או ביתו או ההנהגה המדינה
בין שיהיה לעשות חסד משפט ונדרה בארץ בין שיהיה זכר לבטל אמותיו בין שיהיה בתיקון
עצמו במעלת המדות כולם כאחד יקראו חלק מעשי ואיך יעלה על הדעת כי בעשית
לכד יעלו למעלה רמה והרי כבר אמרו במדרש רבי לוי אומר כל מה שהכריות משגלים מכות
ומעשים טובים בעולם הזה דיין שה' קנה מורית להם את השמש וכו' והנן זה כי דבריו על
המעשה לכד והם פשר דבר אמת ובסכה דרין פרק זה בודר על פסוק הפליא ענה הנדיל

בבד אלהים פרק שלשים ושמונה

תוסיף אחר חכן למה נקרא שמה תוסיף שמתת כחושל אדם • תוסיף שנתנה בחשאי מפני השכח • דבר אחר דנריב טל תהוה העולם רשות עליהם שפאמר כיהשתית יהרסין ופי' השתות רשתית ומחודות ולא יבדות ופקח עיניך וראה אם בעל כפס אתה כי לנחיות כריך עיון בדבר נבחי כמו שביארתי בדרוש שקראתי בשמת אדם ואין ספק שדבריהם על החלק המעשי הנו • והיות כי תוסיף כבוד מוסות והוא מתולדת יש ר' שהיא בעצמה כנחי וקומת בעצם ואיכה נריכה לדבר אחר כי ביתנה הבטיחה להכחיל אלהיו יש וזה בחלק העיוני • שהוא נבחי וקיים הם למד ובייר והנין והאמין בחכמה בתבוכ' ונדעת לדעת איך היא כמנא ואין מציאותו קיים בעצמו ואינו כריך לזולתו וזהו מחוייב המציאות וכי הכל כמשכים ממנו ונריבים אליו והוא חינו כריך לשום אחד מהם וכי ה' יחיד ומיוחד לא באחד הקביו או המכו או המורכב מאחדים ירבה או באחד הכלל ידמה לזה כמו שביארתי במאמר ראשון פרק ד' ואינו נשם ולא כח בשם ומשנים ימשיע ויכול וזהו ההויות ושהוא עלת העלת הכלל ולולים ממנו וכל הדומה לזה והמשכים ונתלים מזה • ועל זה כלמה שיש בעולם לא יסוה לדרוש מדרושי • ודע כי עם היות דברי תורה לש' ד והחכמה לחוד כמו שבארתי בחבורי זה וכן בארתי בענין זה בחבורי שקראתי עבודת הלוי • אמנם ר' להגו לקרא לחלק העי' כי שנתורה בשם חכמה וקראו ג' כ' כן לחלק המעשי בהשאלה וכן יקראו לו דברי תורה באומרם דברי תורה מע' קומת וכן חלקם משה רבינו עליו השלום אחר על החלק העיוני למען ישמעו ולמען ילמדו ליראה אתה כי כשידע ויכיר גדולתו ורומנו פו ומעוט ערכו אליו ושהוא באין וכאשם בערכו יראה ורעד יבא בו ותכסהו סלכת למרוד עיני כבודו וזה יושג בעיון רבונסקידה עבודה מתמדת • ואמר על החלק המעשי ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת ופי' דה מלשון ויירא ויאמר לו והוא מיטטרין באמרם אל הכי תהיה מיטטרין לכניך וכ' והוא אומרו וה' הולך לפניהם יומם • ואם היה הכל דבר אחד למה עשאו שכי חלקים בשמו חנו וא' העטף על פניו באומרו שמרו בו הים די לו לומר ליראה את ה' לשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת אמנם בהעטיפ הוא באומרו ושמרו לעשות מורה בכחיל שהוא חלק בפני עצמו כאמור עם היות שהמפורסמות אינם נריבים ראה והוא ית יראכו בשלחות מתורתו ולא באמר דבר שלא כרצונאמן :

פרק למ כל איש אשר בשם ישראל יבונה והוא מצוה אברהם יש לחקור מציא תו'ת ולחמת זה בארית וזה בחקור מעשיו כי לא יודע כי אם מנד פעולות ועליות כאמר וראית את אחורי שהוא הראיה ממה שאליו אל מה שממנו רק אליו אל תשלח ידך לדעת עביתיו או מהיות כי זה כלתי אפשר כי זה יודע מנד עביתיו והוא ית אין לו סבות • וכן לחי וחקור מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור רובה לומר מה למעלה המכו מה למטה התהם והגלגלים המקיפים אותו מה לפנים קודם שנקרא העולם מה לאחור אחר יסוב העולם והכסוד ועל דבר זה אמר שהע' מופלא ממך אל תדרוש וכתיב כבוד אלדים הסתר דבר והיו ובי לא ירחו • ואמרו אל כבוד אלדים הכתר דבר קודם שנקרא העולם וכבוד וולכים רק ד דבר זה אחר שנקרא העולם כי לחקור מעשיו הוא כבוד קונו ועליו באמר וראית את אחורי וכן אמר הפייטן קהר מפל' רק חליו חל תשלח ירך • והנה אברהם אבינו לא נתעלה כי אם בחקירה ונתעלה רם וכפא עד שקראו הקדוש ברוך הוא ידידי ואוהבי ורע אברהם אלהי מס

מה לרדיו כתיי • והיה חב האזן גנים שחקר מפעליו ודרש דרך לרצת מביאותיו וללחיות
 והת כח עם האזנים והאזיק רובים ורבים הסוב מצדן וכו' לשמות תחת כפי השכינה • ואמר
 ככראשית רבה בסדר לך לך מלך לאחד עובר מאקס למקום • ורזה בירה דולקת אמר תאמר
 שהכירה הו' בלי מכהיו הנין עליו בעל הכירה ואמר לו אחי בעל הכירה • והנה
 בעל המאמר העליון לעשות במשל זה כענין טעם ודעת לאמר כי אברהם אבינו עליו השלום דעתו
 בהיתה עליו וכחצירתו היה פיסח על שתי הפעמים אם העולם קדמין אותה • ואמר
 שגור אומר שזא מחדש ירד בדעתו לרצת אם בריחתו ושהוא חדשו היה בדרך החיוב או בדרך
 מקרה או בדרך כחירה ורבוץ ובהיותו חושב ומעיין בזה להביא לאור כלמות הנין עליו בעל הכירה
 ואמר לו אחי אשר הוצאתיך מאור כשדים בו משני בפרטים כמך והוצאתיך וזה לא יהיה כי אם
 בכחירה ורבוץ ובזמן הויכוח אמר תאמר שהכירה הו' בלי מכהיו זה כלתי אפשר כי אין חתימה בלי
 חותם והעולם נרדף למכהיו כי אין ההנהגה כלתי מכהיו וזה השיב מדעתו בחקירה ולחקירה שכיית
 איך ככראשית בחיוב חס ברבוץ לזה הוכרך סיוע אלדו • להשיבנו בדרך הישר והוא מרו הנין עליו
 בעל הכירה והכירה הדולקת משל לגלגל שמה המאיר לארץ ולדברים עליה וזרם כמורח ושקב
 במערכה כהדמ להאיר על הארץ והולירה והכמיהה ומצדיו • בהכלי מלך כדי להועיל ליושרי
 תכליתו • וראה תבועותיו האחד הכרחית מלגלג חלק הוא מלגלי מיהשבי מצדיו יספר
 בשלם מאות וששים וחמשה ימים בהכלי השנים עשר מזלות • והכל מתקן • ר. כמה וכדעת
 סיפלא לב כל חכם וכו' על פסוקו ומתכונתו • אמר תאמר שחירה הוצת בלי מכהיו שרפליה
 לעשות אלף ודאייט לה מכהיו • ואמר שגור אומר שהעולם ככראשית ככנס ב יכח השני
 ואמר אם הוא ככראשית על דרך החיוב נרדף שיתחם לו מה שחייב מחכו • גם פעל החיוב לא
 יפעל דבר והושכו • אם לא שיהיה האחת בעצם והשני במקרה והמקרה לא יתקן גם לא יפעל
 פעולות הופכיות בעצם אחד ולאמר שזה היה כפי המקבל או אפשר כי קודם בריית העולם הכל
 כעדרתן מקרה ואין מקבל כי המקרה לא יתמיד וחק וזון כתן • הם שלא ישנו את תפקידם ואין
 יכול הנוון והחקו • וזן במקרה • אם כן נרדף להיות בכחירה ורבוץ • ואמר היות בכחירה ורבוץ
 היה חושב איך בדק עליו השיבו והשיבו ממקרה הנשמים והוא ית אבינו נשם ולא כח נשם ובהיותו
 פועל בדעתו מאקס למקום וזה אומרו בהיותו עובר מאקס למקום הנין עליו בעל הכירה הוא
 שאמר לו אחי אשר הוצאתיך מאור כשדים • ורזל אמרו לפי שהיה אברהם אבינו תמיד
 תאמר שהעולם בלי מכהיו הנין עליו הק' כה ואמר לו אחי בעל הכירה הו' אומר ויחמר ה' אברהם
 לך לך וכו' ואין אמירה אלא לבנו לטוב לזכרון אמרו רזל ככראשית רבה לך לך להאנתך וטובתך
 כעדות הכתובים ואעשך לגוי גדול ואכרכה ואגדלה שמך • והיה כרבה ואכרבה מברכיך
 ומקלך אזור וככרכו כך וכו' ואמר ואעשך כרים חדשה שאת פרה ובה • ודברים
 באים דבים וככרדים שייכים לענין יעוין שם ככראשית רבה • וסבת ששלמו ואמר לו לך לך
 אמרו במדרש תקחומה משל לבלוחים של פליטון הפעעה בבית הקברות ולא היה אדם יודע רישו
 בעולם • כיון שטלטלו והוא מאקס למקום הודיע רישו בעולם • כך
 היה אברהם אבינו בתוך עובדי עבודה וזה אמר לו הקדוש ברוך הוא לך לך מאדנך ואני אודיע
 טבעך בעולם ע' ופי' פליטון שמן מורקח כשמים באוסף ועכר • ור' אר' שהוא לגלגל •
 ב טעם מפעפע ורבוץ בזה שאברהם אבינו עליו השלום היה מלא חכמה וכליל יופי • וחכמה

כבוד אלהים פרק שלשים ותשעה

וחכמתי עודפת על כל חכמת חכמים ולהיותו כן ע"ז שהרשעים נחיייהם קרואים מתיב דמה
 מושבו לבית הקברות ולהיותו שקוע בין האבנים הרשעים ההם לא היה יכול לפרכס חכמתו
 ולגרר מה שבלבו כי דברי פי חכם חן ושפתותיו כסיל תכלענו אמר לו השם ית' לך מאדנך לך
 מנגד לחים כסיל ולב חפס ישכיל שיהיו להוציא יקר מזולל לקרנם תחת נגפי השכינה בדכתי ואת
 הבשר אשר עשו בחרץ ואמר רז"ל אם יתכנסו כל אמות העולם לבראת אפילו ויתוש אחד אינן
 יכולין ואתה אמת ואת הנכס אשר עשו אלא אלוהים שגידו" **אם כן למה אמר אשר**
עשילחם ללמדך שכל מי שמקרב את הגוי מעלה עליו הכתוב באלו עשאו וכו' ואמר עליו
הכתוב כי ידעתו למען אשר יבוא את בני ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' והוא הדרך שדרך
בו מעיד הכתוב עליו הדרך לכפי והיה תמים וזה בהמוליאת בשר ערלתו ואמנם
דרך הלכו ויועצתם משם ההרה וכו' ויקרא בשם ה' וכן בכמה דוכתי והוא לקרא לבני אדם לעבוד
את ה' והיה מתוכם עם המזכים והאפיקורסים וכינסם בטענותיו בראיות ברורות כשמש ברות כי
כילוסוף גדול היה כמו שאמר רז"ל במדרש רבי אליעזר המודעי אומר אנטוניות גדולה
היתה לא"ל בלבו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו וכקט אנטונין לפי שרוב
הראיות המורות על חדוש העולם בלקחים משם והוא לבדו לא יספיק להשיב לאפיקורוס כי אם
בראיות מופתיות הניזונות ממוכז חותך והיו באים ומשכימין לפתחו להוכיח עמו לבאר
ולחייב אל דתו והנה המינים והאפיקורסים ואמאיני השלישיות ודומיה לא די להם בתוכה
והיו באים לחלוק עליו והוא היה משבר טענותיהם בכח ואלוה לא יתכן כי אם בחכמות
המשכלות והנה היום בני אומות מתארים לו תוארים בתפלותיהם ומחפאים עליו כזבים
לא כתבו להכתב וראוי לשבר כל היותיהם ושקריהם ואת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל
לשבר מתלעות עול הבאים למרות עיני כבודו וידעו מה שישיבו להם וילמדום להועיל ולהיות לבם
ופיהם שוים ולא יצדק עליהם מה שאמר הנביא יען כי נגש העם הזה וכו' ולכם רחקה
ממני ותהי יראתם אותי מנות אדשים מלומדה ואם לא ילמוד ההקשים והמופתים בכל
תנאיהם להשמר מלדבר על ה' תועה ולשבר קודקודיהם כדת מה לעשות חכמה מה להם
והנה רוב בני עמנו כיסם יחד אסורים אש כלמוד דרכי השלבו פנים וחכמי המחקר כבר
פרכו מאחרי ה' כי התורה והפלוסופיה ברות זו לזו ולכן לא באבה לזולל כשמע אליו וכל דרוש
פלוסופי וזה הללא כי בעבתה צרתה גב כעם בעבור הרעימה ואין אתנו וידע על מה ויחפאו
עליו כזבים לא יפתירו בשפתם האויבים ולא יכילי גוים ועמי על כן חרה אף ה' בעמו לא כלה
חלק יעקב ורע אברהם אהבו שנתחייבו לשמור מצותו בדכתיב כי ידעתו למען אשר יבוא את
בני ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' והנה הוא היה ראשון המתיבחים על קדושת השם
לעבוד את ה' כמו שאמרנו כבר ראשית רבה רבי שמעון דן אלעזר אומר מרגלית טובה היתה לו
לאברהם אבינו תלויה בואריו שכל סולה הרואה אותו מיד תרפא ונשעה שנפטר אברהם אבינו
ע"ה בטלה הקדוש ברוך הוא ותלמה בגלגל חמה והמרגלית היא החכמה כי יקרה היא
שכנינים ואמר שהיתה תלויה בגואריו כי היא זכה כפי הדבור וכתוב כי נעים כי תשמרם בכטנך
יכונו יחדיו על שבתך כי בשפתי ככון תמנא חכמה ואומר שכל סולה שרואה אותו מיד תרפא
והחולה הוא שהוא סולה מחולי הכפש באמוכות כפסדות וכיזבות וכשהיה רואה טענותיו
ודברותיו וראיותיו כראימוכ היה מתרפא שהיה קוור בתשיבה ומסיר המסבוב הרעות והאמוכות

הכחכות והדמיונים הנדונים שהיה חולה מהם ושכאלה' וזהו הכנס אשר עשו בחרן וכנסכטר
אברהם אבינו כטלה הק"ה ותלמה בנלגל המה שמי שירנה להכיר את בוראו ויקח משם ראה
וקרא לראיות המופתיות הנחבנות מהטכל מרגלית טובה • ובא באים זרע קדם ברכי ה'
חיהים ללכת בדרכיו ולשטור דרכו אשר היא דרך ה' להדריך בני אדם לעבודת השם ולתורה
מלבו אמונת שוא ודבר כוזב והדבר שקר ודחק התקופים בלב קהמין והאיש אשר חלה לו עבד
עשה פעלו ועליו כתוב ומדריק הרבים כככבים לעולם ועד הוא למען שמו ויתן חלקו בזה
וכן יהי רצון אמן :

פרק מ

בא אלי אש עברי מאחי והוא בחכמים יתקלם וכסודה כפיו ומתבטא לאמר
מבאתי הן לי • ויאמר לי דבר אלהים לי אליך וכנסו דברי באוידך הלא
אתה אלהית ונס אמרת באוידך כל שימעי מליך כי ידעית הכוראית כפי כח אפשרות האדם לא
יתכן להגיע אליו כי אם בחכמות הרמות במופת ואות לשטוב מחשבות ודעת ומזמית על דבר
אמת בראיה ובמופת ומבלעדי אין אלהים לכבוד עיניו • בא ואראך כתיב ישרים ותורת אמת
בספר ירמיה הנביא פרשת י' כי החכמות שתאמ' לי כשמע קולם כי מעשה ר' עשיית הנבית
די וקיומם מפסיק לדעת את השם ואין צורך לוולתו וכי המעשה הוא הידיעה עצמה ברתיה מן
הכתיבים • אמר ועשה משפט ונדקה אז טוב לו וכו' דן עני ואכיון אז טוב לו הלא היא
הדעת אותי באם ה' : הנה אמר בפרוש כי עשיית האנות כגון משפט ונדקה ודן דין עני
ואכיון • הם הדעת את השם ית ככתוב הלא היא הדעת אותי וכו' וזכר קנת מהם והקס
עליהם שאר כל המצות • הנה בתבאר לך כי בעשיית המצות ידע השם יתבדך • ר' ל'
כי עשיית המצות הם הם הידיעה בעצמה כמו שאמר הלא היא הדעת אותי וכו' ואין צורך לוולת
זה • ומה לכס תדכאו עמי ופני תמימים תטחנו באמורכם אם אין הכמה אין ידעת
השם כי הא בזה תליא ולא היא כי המעשה מפסיק ואין עוד מלבדו ואל יתהלל חכם בחכמתו •
וזאת היתה תשובתו אליו אחרי שימעי מליו • אמרתי אתה החכם אש קראת לא
שנית וכו' לך לך אל המפרשים אלי הארץ ויגידו לך את דבר המשפט ונדקה • וקודם שאתב
דבריהם ומה שפרשו בו ע"ה אנדר לך קושט דברי אמת • דע שאם יראו לך דברים האלה
שועטים בחכמות בהם תלי תלים של הלכות באיכות • מהחכמה האלדית • ועל כל
ע לה ואולה יש מלין על אלה ועל כל דבר מהם בא עליו והיפפת חותך והאיה ברורה שרירה וקיימה
כדת וכהלכה והם תפוחי זהב במשכיות כסף כל רואיהם יכירו ויהי יתן את לבו • והם מוכנים
בראים ונשמצים מן הכתובים והם חכמה רמה • ואזכיר קנת מהם מהדברים אשר יוכנו מעצמם
עבלי העמיק שאלה אחד אחד לביא חסכון • האחד אומרו נאם ה' שמורה על היותו במכא
כי הכעדר אין לו חומר ולא דברים • כ' שאמר ידיעתך שהיא גמאל גריך לדעת שהוא מחוייב
המציאות ורמו ליה באומ' אני קיים בעצמי ואין לי צורך לזלתי ה' כשכ ההווה המהוה ההיות
סכולם כהויב מחוייב הוא קיים בעצמו אין לו צד לה לוולתו כי הכל כריבים אליו והוא ית אינו גריך
לוולתו שכולם אפשרי המציאות והוא בראם שהוא מחוייב המציאות • ג' שמציאותו אינו כמציאות
באחר כשאר המצא' שהם תלויים בו ואם היה גריך לוולתו היה אפשר המציאות וכבר בא המופת
שאינו צריך לוולתו ואין בלעדיו מחוייב המציאות וזהו הוא עיקר הידיעה וזה חזון מאמרו הלא היא
ידעת אותי כהא הידיעה שר' הידיעה העצמה המיוחדת בני לדעת אותי שאין מציאותי תלוי

בבור אלהים פרק ארבעים

באמר וכל תלויים בוי' ד' שהוא אחד אין עוד מלבדו ואין מ'תי וזה יונן מאמרו הדעת
 אותי ואין וולתי כחובי' החמישי להודיע כי הוא ברא הכל מן האין המוחלט והוא ית המביאם
 ואין במצא אלא מה שהמציא הוא יתברך וכן אמר אבי ה' בשם הויה ובין הויה והעדר אין
 אמנעי שובא מן הכלל כיהם שני הפכי' או במצא אובעדר אס' כן אין במצא אלא מה שהמציא הוא
 ית בדבר שבאמר בדבר ה' שמים נעשו וכרוח פיו כל נבאס' הו' לרעת שהוא ראשון והוא אחרון כי
 אחד שהוא ית המציאס' ואין עוד כי אס' מה שהמציא ואינו שיהיה במצא כשהמציא ואחר שהכל
 תלוי בו וחייב שאפילו שהס' ואבדו והוא יעמוד קיים לכנח ורמוז על זה באמרו הדעת אותי כלשון
 כולל עבר הויה ועתיד ולא תלה ידיעתו בשום ומן כמו וידעתם כי אבי ה' וידעו אנשים בואת תרענ
 ודומה לזה אלא כלשון ידיעה מוחלטת כה"א הידיעה הדעת אותי' השביעית שהוא יתברך
 משגיח בפרטים בעולמו בכל ונבני אדם בפרטות באיניו וזה באמרו עשה משפט ונדקה דין דין
 עני ואביון כלשון חיד לאיש בכרד עשה דין וכו' השמינית שנותן שכר טוב לפועה רעובו
 ועונש רע וקשה לעובדי רעובו וזה יונן באמרו אז טוב לו ומכלל היו אתה שומע לאוסחם לעושה
 רעובו אז טוב לו לעובדי רעובו רע לו לשלם לאיש כפעלו' התשיעית שהוא בעל היכולת
 ולא ידו לעשות כרע מ' לשלם לאיש טוב או רע כאשר עשה יעשה לו ובפירוש אמר למעלה בפרט'
 כי אס' עשו תעשו את הדבר הזה ובאו בשערי הבית הזה וכו' ואס' לא תשמעו וכו' ויש יכולת
 בידו להטיב ולהרע כאשר ישר בעיניו' העשירית גם כן למדנו מה הרצון והבחינה בידו
 ועשה כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה ואמר להורות על זה באס' ה' כמו וידעו מנדים כי אס'
 ה' כהכבדו בפדעה וכו' וידעתם כי אס' ה' וכו' ובאלה רבים היא שהוא משפיע על עבדיו
 הכביאים וזה עיקר גדול כי משה רבינו אב בנביאים ומורה השפעתו על תורה מן השמים שנתנה
 עליו משה כביא והוא תל שהוא כל כופכים כי היא חייבו ואורך ימינו בעולם הזה ועולם הבא וזה
 באמרו באס' ה' שהוא רוח כביא לך אמור להם והענין כמשך ובא מראש הפרשה עשו משפט ונדקה
 שהוא מזה וגזור לעשות מובתו וזה היא התורה כולה' ונפר שתי מכות מהם שהם
 שקולים כנגד כל המנות וכן אמר באברהם אבינו כי יבוא וכו' ושמרו דרך ה' לעשות פדקה ומשפט
 וכתיב נדק ומשפט מוכן כבאך וכתיב השמים כסאי ועוד תדע מה הרצון פה בזה הפסוק וזה
 באמרו דין דין עני ואביון וכו' ואמרו ר'ל כל הדן דין אמת לאמתו באלו בעשה טף להק' כה
 במעשה בראשית' וכבר ידעת תשובת הלל לשאלו למדני תורה על רגל אחד ואמר לו
 ואהבה לרעך כמוך' היכ שחייב כל אדם לענוק ולהשתדל למצא דברי חכך ואמרו יוסר
 כפי כח אפשרותו והשגה ידיעתו וזה באמרו הלא הדעת איתו ותרם יונקן בן עזריאל הלא היא
 דעתא די רעובא נה' ח"כ הידיעה שאלוהי אותה השם ית' הוא ידיעתו הוא מה שאמר הכתיב
 כשכל ידוע אותי וכן אמר כי באלה הפכתי באס' ה' הן אלה מעט מועד קט ממה שיאמר בן
 בי כל דרוש מאלו יס' לוכמות כפר אחד להבין דרכיו כלליו ופרטיו בראיות ברורות כשמש
 ופועמים מושכים אין בהם כפתל ועקש כלם כמקום למצין וישרים למצאי דעת' ואמר
 קודעני אותך את כל זאת כלכה כרדפה לדעת דעת המפרשים'

הר' דק אל האמר עליו בדרך מליצת הבור אס' אין קמה אין תורה כתב בספח
 בספרו יראה ע"ה בפרשת' ט בענין זה הלא היא הדעת אותי פרשתי אותי
 בירעיס

פרק בא

בירמיה עצמו ימין ט בפסוק בה אמר האל יתהלל חכם בחכמתו וכו' ושם כתב אל יתהלל
 חכם בחכמתו אם יש בכם חכמים אל יתהללו בחכמתם כי תועילם וכו' ואמר הנביא להם כי לא
 ינצלו באלה השלטה שדרך העולם להנהל בהם אלא בהשכל וידוע איתי בחכמה מישאל ועודיה
 פירוש שכתוב בהם והילדים האלה ארבעתם נתן להם האלדים מדע והשכל ככל הפד וקמה
 והשכל האל הוא שיסביל כי הוא קדמון אינו גוף ולא בח גוף והוא בורא הכל
 מחשבות על הכל ומנהיג כל העולם בחכמתו עליונים ותחתונים וידועת השם ללכת
 בדרכיו לעשות חסד משפט ודקה כי כן עושה אותם הוא אית' בארץ כלומר עם בני העולם
 וההולך בדרכיו הוא יודע אותם וכו' שאמר אביך הלא אכל ושתה ועשה משפט ודקה או
 טוב לו כי דין דין עני ואביון או טוב לו הלא הוא הדעת אותי כאם ה' וכו' אמר
 עוד כי אם בואת יתהלל המתהלל בואת החכמה שתהיה לו תבונה נפשית להשכיל ולדעת אותי
 וזה שאמר כי אלה העם למה שאמר וידוע אותי עשות חסד משפט ודקה וכו'
 והחכמים אשר ראוי ספדיהם וכו' והחכם רבי אברהם בר חייא וכו' פירש אלו שלם תבונות
 בחכמה ואמר בפניקה האדם חכמה ויקרא חכם וכשהיה מוסף על קניינו ומתגבר בה
 בקרא גבור והמעדיף על זה בקרא עשיר ואשר מגיע אל עומק החכמה בקרא משכיל
 והכתר על ראש החכמות והמגדל ההנוי עליהם הוא דעת אלדים שאין ראוי האדם
 להתהלל בו אם בה כמו שאמר כי אם בואת יתהלל המתהלל וכו' והחכם הגדול מורה בדרך
 כרמ' זלם רש בו ואמר תחילה כי עם חכמה נופל בשם עברי על ד' עניינים נופל על השגת
 האמתיות אשר תכלית כוונתם השגת אמת שמו אמר והחכמה מאין תהא נופל על ידיעת
 המלאכות אי ושתהיה וכל חכם לב בכם נופל על קנות מעלת המדות וזקנו יחכם בישיבים
 חכמה נופל על העדמה והתחכמות הנה בתחכמה לזולפי זה הענין אמר ויקח משם אשה
 חכמה וזהו הענין חכמים המה להדע ואפשר שיהיה החכמה על העדמה ושמוס המחשבה
 ופעמים יהיה החכמה ההיא והתחכמות לקנות מעלות שכליות או לקנות מעלת המדות
 אשר שאין שלמות הקניין ולא שלמות בראיות הגוף ולא שלמות המדות הטובות אין כל זה
 שלמות שראוי שיתפאר ולהתהלל בו בשלמות שראוי להתהלל בו הוא ידיעת הא' שהוא החכמה
 האמתית ופירש ג' כ' א' שמוס חסד ומשפט ודקה חסד הוא הפלגה במילות הטובה וכולל ב'
 עניינים הא' לנאול טוב למושאין לו חס עליו כלל והב' להטיב למי שראוי לך להטיב יותר ממש
 שראוי ונדקה הוא היושר לתת לכל אחד כפי הראוי לו ומשפט לדון כפי שראוי על כן יהיה
 נקמה או יהיה טוב ואמר שאין ראוי לאדם להתהלל לא בחכמה ולא בגבורה ולא בעושר כי אם
 בהשכל וידוע הא' איתם שהיה החכמה והגבורה ולא בזה לבד לא גם ידיעת מדו' הא' ותואריהם
 זהם לעשות חסד משפט ודקה כמו שהיה עושה אותם והוא אית' לפי שהמניח הכל בקרא חסיד פי'
 כי כן כתוב עולם חסד יבנה ולפי שראוי על כל העניינים ל' הנהגות נעלי חיים נכחיותיהם
 יקרא בדין ולפי מה שיתחדש בעולם מן הטובות והרעות כפי מה שמחייב אותם הדין הנמשך אחר
 סחכמה יקרא שופט והוסיף עוד ואמר בארץ להודיע כי השפעתו ג' בארץ כפי מה שראוי לה
 ובפי מה שהיה כפי מה שמחייב נשמים כפי מה שהם עכ' ומה שאמר שמחייב אותם
 הדין הנמשך אחר החכמה יקרא שופט הוא הסדר המתקן כפי משטר הכוכבים
 שנאמר בהם כלם בתבונה עשית' ס' בחכמה יחד ארץ כוכן פתים בתבונה אכן

כבוד אלהים פרק ארבעים ואחד

ואכן עזרא כתב בפרשת כי תשא בפסוק ויתן אל משה אל ריקי המוח יתהו וכו' כי יתשכבו המעשה הוא העיקר ואינו רק הלכב והמעשה והלשון להרגיל. וכן כתוב בפסוק וכלבכך לעשותו. וקדמוכנו אמרו רחמנא ליבא בעי ושורש כל המצוות שיאהב את השם בכל בשם וידבק בו. וזה לא יהיה שלם אם לא יכיר מעשה השם בעליו. ובעצמים וידע דרכיו ואן יתברר לו כי השם עושה חסד משפט ודק' בארץ ולא יוכל לדעת השם אם לא ידע כפשוטו ונפשו כי מי שלא ידע מהות נפשו חכמת מה לו עכ"ל ועתה פקח עיניך וראה לשמי ופנימי ורגליך דבריהם וטעם כופת אמרתיהם והסבות אל לכבך ואז תגלי חאת דרכיך ואז תשכיל והסדר מדרגת הסכלות ועיוורון הפתיות מעיניך ולך אל חכמים וחכם ויוביפולך שנות חיים והשם יראנו כפלא תמורתו אמן.

פרק מב

במדרש קהלת לכל זמן ועת לכל חפץ זמן היה לו לאדם הראשון שיכנס לנן עדן וכו' ועת לכל חפץ תחת השמים זמן היה שתכתן אמר רב ביבי זמן היה לחותו דבר שהיה כתין למעלה מן השמים ובעשיו יהיה כתין למטה מן השמים ואינו זו תורה שכתב וידבר אלדיו את כל הדברים האלה לאמר. הנה כפי הכרואה זה המאמר שהכל מסודר בסדר ככון כפי מה שגזרה ידיעתו הקדומה. ואף על פי שזה המאמר כבר דברתי בו מעט קט בפרק יח מזה המאמר מה שצריך לדבר בו מה שכתבתי לי שיש פיקול האל מבער היא ותחי נפשי. עם כל זה צריך לדעת אף יתכן שהשפוט הנמור בתכלית הפשיטות שיתכן שימא ממנו דבר מורכב כי די לבא מן הדיון להיות ככדין וכפי הכרואה מדברי שלמה המלך עליו השלום שמיאם הדבר לשמים ר"ל שהיו אמצעים בין הנמכאים הכבדאים והבוראית כי אמר לכל זמן ועת לכל חפץ. והזמן והעתה מתנועת הגלגל כמו שהארכתי בזה בפרק ט'. וחפץ שם משיקף יאמר על הרצון כמו אם חפץ בנה' כל אשר חפץ עשה בשמים ובארץ. ויאמר על הדברים והכלים אשר הם קניין לאדם וכל חפצך ישו בזה. ויאמר על המנהג וההרגל שהורגלו לעשות בהם מומא חפצך ודבר דבר. ואומר כי כבר יושאל שם חפץ גם כן על השמים מכמה סבות כמו שיתבאר. ור"ל ועת לכל חפץ כי השבעה כוכבי לבת הם נשבעה גלגלים וחמורת המזלות בגלגל שמימי וגלגל חלק הוא הט' מכריע את כולם. ואומר שלכל גלגל וגלגל יש לו עת וזמן כדי שיהיו ששטרו על הסדר הככון בארץ כמו שגזרה ידיעתו הקדומה. ואמנם נקראו השמים חפץ מכמה פנים. האחד לפי שתנועת הגלגל בחפץ ורצון מאת האלדים שכתן בהם חשק להדמות לבשם הגלגל. ומשטרים בהקפסם ותנועתם והיוית הבורות מחבור השבעה כוכבי לבת על פי הסדר העתיקו בהכמה בתוכה וכדעת ועל זה שייך לקוראם בשם חפץ להיותם פועלים בחפצו ורצונו הקדום והפנים הב' כי השמים נבראו בחפץ מוחלט להרכיבם והרכבתם מציאותם והם חומר ה' מורכב מחומר וגזרה. ואמנם ההרכבה תהיה מורכב' מחומר וגזרה באמצעות ההרכבת ידיעות הקשפה הראשון כי בהשכלותו ש' בעיניו האחד ידיעת עצמו והב' ידיעת משפיעו וידע שהוא כשפע אפשר המציאות זמן המשפיע הראשון המחוויב המציאות. והנה נדבקו בחושכל ב' ידיעות זו כחיה מז ומתחלפת אליה. כי ידיעת עצמו באמת שהוא אפשר המציאות וידיעת משפיעו שמשפיעו מחוייב המציאות ולהיות בחושכל הזה ב' ידיעות לבד כתהוה מידיעת עצמו גרם גלגל חלק ומידיעת משפיעו נתהוה כשם הגלגל אשר היא בורתו ולהיותם שתי ידיעות שכיכות

לכד לא תהיו בגלגל חלק שים בורה ואין בו כי אם חמר ובורה לכד כאמור אמנם המולות שכבר
 כתבתם הידיעות כהיה בה מורות שוכות מכת מינים שונים כי באכנים יבנו שכי כתיים דרך משל
 אבא ולא עוד וזה כרכון בורא שיהיה הדל בין המשכיל והמוסכל והיות הכבדלים כח
 משפט השפי במהמשיעיה ראשן והם משלים לזרזה מלוצת כנה כינון שמש שמש היה
 סיכא מחוכיכוין ואם יהיה דבר מלוטש כנה הכינון יתהו כינון חסר והו ידוע כי היות
 הכבדלים כהר אמרתי שהוא מושפע והמה והכין וזה על זה וכבר כתבתי מל על זה
 אמנם התהוות גרסה בעל מרחקים מורכבת חומר ובורה משכל כהלך פשוט קשה אף על פי שהיה
 בה שכלתו ידיעות מתחלפות והורכב ידיעות מהם כאמור ואין הידיעה האחד ישליל השנית כי
 בהשכל לו שהוא מושפע מולח חשמש שהשכל שים למצלה מחמו משיע שמש הוא מחמו עם
 היות הידיעות מתחלפות וכן הנשם שהוא מורכב מחומר ובורה וידע שהכירה אינו גשם
 והשכל זכאיותה בפועל כהר השכל שים חומר כושא לאותה הכורה המעמיד הנשם בה
 וההכריך רבין אלדי שיהיה כך במציאות כי מן הדן די לבא מן הדן להיות כהדון כמו שאמרתי
 ואין בבורה נשם לא כהר ולא בפועל רבינו למור בורה פרצית כי ההולין מקבל המורות ואין לו
 בורה מיוחדת כדוקא כי אם כחפן מוחלט מאתו ות' ולהיות ההתחלה במציאות הגרמים
 כחפן מוחלט הושאל להם שם חפן ואחר שנתפשטו וכתבתם הידיעות ככבדלים רל
 כמו שפע שנים או שלשה ד"מ שידע עצמו ומשיעו ומשיעו עד הניעו למשיע הראשון
 כתבתם גם כן הרכבת הגרמים בגלגל חגורת המולות כי שלשה אכנים יכנסו ששה בתיים
 והנה פה בחגורת המולות שלשה כבדלים וכשפע והבורה והחמר יעל לזכ וכתבתם זכ מולות
 וכשל שית ארבע ידיעות יעלו למכין ט' וענש השפע והבורה והחמר יעל לזכ וכתבתם זכ מולות
 ודברים אלו באמרו על דרך מליכת השיר כי הוא הידוע ועד ואין עוד וולתו ויש טעם השלשה
 להקרא השמים חפן שהם כלים למלאכת הפנס ורבינו לזכ כי או מוטב כל אשר חפן עשה
 בשמים ובארץ וה' החטיר על קדום ועל עמורה גופרית ואם אפתח לכם את ארובות
 השמים והרקתי לכם ברכה עד כלי די והשמים יעבדו את הארץ וצבר את השמים וכו'
 והשמים יתנו טלם ואלו רכוכו רכוכין לעונה בין לרעה כל אשר חפן עשה בשמים
 ובארץ הסבה הד' להקרא השמים חפן שיוקח בהשאלה על מהירות התנועה כמוהו
 יחפן וזכו כמו אורו וכתב הרדק בשער חפן ואין תנועה יותר מהירה מתנועת השמים רל
 תנועת הגלגלים השנה החמישית שהם כשא דומות כדכתוב השמים כשא כי
 אשא אל שמים ידי והם חפניו וכל חפנים לא ישוו להם עד שאמרו רל חפן הקדוש כדן הוא עושה
 דבר עד שנחלק בפמליא של מעלה שחפנו גם והרץ בזה כי בלי חפנו וכלי מלחמתו מן
 השמים כלחמו וכלי ועמו כדכתוב וכלי ועמו ולו כתכנו וילית כי את מי כוצץ ויכיהו
 והנה לכל אלה העמים זכו יקראו השמים חפן שצושים חפנו ורכוכו בכל עת וחמן
 סיגור ידיעותי עד שרבי אליעזר הגדול אמר כפרקיו המצורפים שמים מהיכן כדראו
 ולגורל מעלתם שאל בעדם והשיב אמר לכושן של הקב"ה והנה נלה בצווי מן צווי הכמות רמות
 וענמות וכיאר כלמה שאמרתי בהיות הגלגלים השמים ורבה כחחמורה לפקוח עינים
 עורים שלא יעלה על הדעת שנתהוה דבר גשמי קודם כריאת שמים ושמים ברחו מהשפעת
 הכבד לים אחר שהושפעו וקרא לכשפע האחד מלכוש ולכשפע השנית אור הלכוש

כבוד אלהים פרק ארבעה עשר

הוא אור השכל הנשפע מן המשפיע הא' ל' . והלבוש הו' אינו גשם וכבר ואמר חלבוש על הפעולות והמדות והם מופשטים מן החומר כשירין וקראם לבוש ורבים במקרא כמו ד' בקם תלבושת . דקלבושתי וילבושני ובה דמה המושפע הראשון ללבוש להורו' שכמו שאין דבר מונח בין הלבוש והלבוש וד לא יקרה להבדיל ביניהם כן הענין בין המשפיע הראשון לנשפע הראשון כי אין ביניהם הבדל . כי אם שזה משפיע וזה נשפע ולרמוז על זה יחס איתו ללבוש . והרצון באמרו מהיכן נבראו אינו שואל מאי זה דבר נבראו שאם היה בן היה לו לומר ממה נבראו . אמנם אמר מהיכן נבראו שמורה על האכזה באימרו היכן פלגיו כמו אלה הוא הדבר הפלגיו שמורה על מקום האכזה הוא . כמו אי מזה תבא קודם לכן אמר לו מאי תבא שמורה על מקום האכזה . וכן כתוב בבוש הא' אחרת מאי זה מקום נבראו ור' היכן ובאי זה מדגה היתה ההשפעה מהשפע החלדי ועד אלה הנשפיעה ההשפעה כשנבראו השמים . ועוד רמז בכבותי הנשפע ללבוש . להיות כי הכל יודעים כי הלבוש וזאת הלבוש ולפי שהיה דעת קצת מחכמי הפלסופים שהשכל יעשידי הוא האלוד דומה לשכל העישרי שהוא הנשפע הראשון ללבוש להורות כי אינו האלוד פי הלבוש וזאת הלבוש . והלבוש קודם ללבוש ומכיון הלבוש ללבוש . ולהורות כי מדורות העבר גדולת הארץ מודעת . והלבוש הוא בעשה לכבוד ולתפארת ככתוב ועשית נבד' קדשלא אהרן אחיך לכבוד ולתפארת כי כבוד כלבוש ועוד מהלבוש אם ילבושנו הלבוש אולא . לא ימנע להיות הלבוש הוא הוא . ולא יחסר ולא יעדיף עננותו בלבוש הלבוש אולא לא ילבושנו כי הוא דבר חוץ מעצמותו דבן כי כבוד הנשפע הראשון בשם הלבוש . וכינה המושפע השני באור הלבוש ל' טעמים הא' כי ממנו כתהו המאורות לכלל כח השמים וממנו באמירות מן ההעדר . והמאירות הוא המיוחס לאור והמשך להעדר כי המשך אינו וזאת העדר האור . והטעם הב' כי אור הלבוש הוא דבר מתאיך ללבוש ותלוי בו ואינו אחרת וענמות הלבוש כי האור המבדק ללבוש הוא מן הגוף . כי הנבד' המנהיגים הם מבדקים ומבדק יבא האור . ולא דמה בגוף לפי שהוא כח בגוף אממר הארץ ולא נבדלו ונבדל קומתו שהוא אממר הכמה והם בו אמנם הגוף הוא פעולת פועל חוץ מהלבוש . וזה בזה כי ההשפעה הנמשכת למושפע השני עם היות שהנשפע הראשון אומני . אולת ההשפעה אינה מעצמות הנשפע הראשון כי אם מהמשפיע הראשון . והנשפע הראשון הוא האמני כי כיהם אשר לקח וכתן כשליש שסלחו אשר פעל ועשה כרפינו וכמשכו הנבדלים ונתהו הנבדלים מהם . ואמרו שמאור ללבוש של הק' כה שלקח מאבן ופרש כשמלה והיו כמתחין והולכים לפי שהיו פעולת פועל בנ' והיו כמתחין להדמות בורה ליוצרה בנ' ועל כן היו כמתחין והולכים עד שאמר להם די . וכמו שבהתחדש הלבוש לא יתחדש שום דבר בעצם הלבוש . כן לא יתחדש במשפיע הראשון שום חדש ואפילו חדש ידועה לא כבהאלא כפעל דק בתחדש הנשכל עד עת בא דברו . וזמן שגורה ידיעתו הקדושה להיבאו למציאות בפעל כרכו ואין עוד ואמר שלקחו להורות כי הלוקח יש לו כח וממשלה על הלוקח ואמר שלקח ממנו ולח' אמ' שלקחו שכן דרך יחזק כל משפיע שיפיע מאורו על זולתו כי לא יגרע ממנו כלום כמו אור החבוקה המאירה שידלק ממנה כמה נברא אחרת והיא בשלמותה עומדת כי לא חסר כל בה . כן המושכל שהוא משפיע והולך מאור שכלו ואורו במקומו עומד ושפעתו במקומו מוכח . ואמר בולשין לקיחה להורות כי הלוקח הוא לוקח ברכו וזכרנו וזכרנו אותה ויעש כי הכפע יאמר על הרצון כמומה אומר כפטר ואכשה לך . והשתכל

סכמת הארון הוציא ארץ כדברים מועטים פירש וגלה וכיאר סכמתו ויתירה ורבה באיכות
 ברוך שחלק מחכמתו ליראיו והרבוז בזה להורות כי אין להם קיום והצמדה כי אם ממנו
 כמו שמרמזו בשלשלת המציאות פרק ויעניין שם והכל פועלים ומשפיעים ברשותו
 ואפילו שמכונים עצמם לקבל לוחמים רשות זה מזה כל אחד ממי שהוא למעלה ממנו כפי סדר
 ההשפעה שגשפעים מהם והמשפיעים עליהם והרשות שלוקחים שאין לאל ידם להצביר
 האכילת כי אם על הסדר המתקן כאמור וכן תקנו חז"ל חכמי כבשת הגדולה בתצלת יוכיח ר"ל
 בסדר ברבות קריאת שבע אחרו כלם עושים באומה ויראה רבון קוניהם וכולם מתפללים עליהם
 עול מלכותו מזה ומתפנים רשות זה לזה להקדים ליוצאם בכח רוח לפי שבראשונה
 הנשפע משכיל עמו ואחר כך משכילת משפיעו וידע שהוא כשע ואחר משפיע
 משפיע משפיע על משפיעו וזהו בכח רוח שמשכיל דבר אחר דבר ויתכן שיהיה
 פירוש זה הרשות שלטנות כמו ואל תתודע לרשות ואחר מקבלים ואחר כותבים שכן סדר המתקן
 מן הנשפע הראשון ולמטה וראה ראית דבריו מן הכתוב שהביא שכל דבריו הם נמכרים בכח
 והוא בתכמתו הוויאם לשעל כדת מה לעשות כל משרש אחתי קראוי שיהיה פירוש דבריו בענין
 המפורש מוכנים ועומדים בענין בכח ואחר יבא המפרש ויגלה וינבאס מן הכח של הפעל
 ואמר כדכתיב עוטה אור כשלמה כוטה שמים כיריעה והעטיה היא
 העטיפה כדכתיב כאשר יעטה הדועה אף בגדו ירמיה רובה לומר שיתעטף בו ור"ל
 שיעצה האור כלבושי כאשר יעטה הדועה חת בגדו והשמלת הוא הלבוש כדכתיב
 שמלתך לא בלתה מעליך והרמז שכוונה המשפיע על הלבוש שהוא הנשפע הראשון
 כן גם כן השפיע על אור לבושו שהוא הנשפע השני כי הכל מאתו וכידו והוא המונח להם כח
 לעשות חיל כי כף כשלמה היא כף הרמיון רובה לומר ששבע אור הלבוש הית
 כשע השלמה הדומה רק שהשפע שגשפע לאור הלבוש שהוא הנשפע השני הוא נחמכעות
 המושפע הראשון שניתן על ידו ולזה כינהו באור הלבוש שהלבוש קודם לאורו ומציאות האור
 במציאות הלבוש ואמר כוטה שמים כיריעה רובה לומר כוטה כרמינו הקדוש בזמן
 שרבה ואמר בהם לשון כוטה להיות חסד הכדור הנגלה לנו דומה לאהל ויאמר באהל כוטה
 כמו ויע שם אהלה להורות כי הם כדוריים ולא שטחיים וכן אמר על השמים וימתחם
 באהל לשבת שהרבון בו חני הכדור הדומה לאהל העומדים תחתיו הכדורים שלא יראה להם כי
 אם חני הקדור ואמר באמר ופרש כשלמה ופירוש פרש המיטיח והגדיל והפחד בכל
 הלשונות האלה יוכנו בלשון פרש כדכתיב כי חזקאל ביום היותו נתן פאנו כפרשות רובה לומר
 כבדלות וכדרשות וכתיב באהבך דוחות השמים פרשתי אתכם הבדלתי ופזרתי אתכם
 והפזר הוא ההבדל שיבדל קביתו מקביתו וכן והשאר חסר לכל דוח
 ופרשו והרבון באומרו שפרש כשלמה שהפריש השפע והפזירו וכפרתה וכתהו הכבדלים
 וההיות המשתנות מהם לסבת פזורם והבדלם וכתהו כל נבא השמים וההיות המבאאות בעולם
 באחמכעות ופירוש וימתחם הוא הוא המשיכה והפרישה כמו שיעשו בכעות האהל
 כדכתיב וימתחם באהל לשבת וכן דעת רבותינו וזכרונם לברכה בתדרש ארמון
 כוילה שמות דכה הרבה מעשים כתב משה בעזרה סתומים עמד דוך ופרשם אנו

לכוננו אלהים במעשה בראשית מעברא שמים וארץ כרא האור שכלא בראשית בראשית את השמים
ואת הארץ ואחר כך ויאמר אלהים יהי אור בא דוד ופרשו ואומר מאחר שברא האור ברא שמים
וארץ שכלא עושה אור כשלמה כוטה שמים בדיעה • הנה ביארו כי אחר שנשפץ השכל
הראשון וכשפץ ממנו הנשפץ השני שהוא האור וכי אור רבי יליעזר הגדול שהם אור הלבוש אחר
כך כנראו שמים וארץ • וכן דעת המקובלים כדאיתא בספר הזוהר פרשת בראשית זל
נקודה חדא בת יומא עילאה הוא הפעירה השנית הנאכלת מן הפעירה הראשונה וכו' בראשית
בראשית מקצה השמים ועד קצה השמים שית סטרין • ר"ל שש קבוצות • דמתפשטין מרזא
עילאה באתפשטותא דברא מניכודא קדמאה ברא אתפשטותא דחד נקודה דלעילא •

הנה אמר שהשם קבוצות התפשטו מכוד עליון כנסת ההתפשטות שברא מתוך נקודה ראשונה
וכבר ידעת שהנקודה היא אקדומה נמורה לא תהלק לא בשכל ולא במציא ת כמו שכתבתי למעלה
בגולותיה המיוחדות לה בפרק ה' ואמר שברא נכ כן ההתפשטות מנקודה אחד שלמעלה והוא
השפע וקרא לשפע הנשפץ האחד נקודה להיות ענב אחד אמיתי ולא תקבל שום חלוק עש
היותה ראש הקו וסופו והקו מתפשט בהתפשטות ישר באורך • ואמר שההתפשטות הוא
השם קבוצות שכתבנו מההתפשטות שברא מתוך הנקודה הקדומה • ואלק אלפי אלפים
בנקודות הם נקודה אחת כולל תתברר ולא תהלק כמו שביארו בפרק ה' והוא הדרוש •

• וכתב הרק"ט בפרשת בראשית מלת בראשית רומזת לחכמה העליונה הנקראת חכמת
אלהים • ונקרית בספר הזוהר נקודה חדא סתימא עילאה • והיא הפעירה השנית
הנאכלת מן הפעירה הראשונה • ואמר עוד בראשית בית ראשית בגין דאיהי תניינא
לחושבנא • ואקרי ראשית בגין דהא כתרא עלאה טמירא הוא קדמאה • ועל דא עייל
בחושבנא תניינא הוי ראשית בגין דא ב' בראשית • אמר רבי יוסי בהאוי מלה דבראשית כניל
כולא • וכולא ביה אתעביד בהו • דכתיב כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קייניך •
והרמז כי החכמה נאכלת מן הכתר וכו' והנה הסכימו כל חכמי העולם חכמי המושכל
וחכמי התורה וחכמי הקבלה • שמהנשפץ השני כתיבה העולם • ואם תרצה לקראת לו
הנאכל השני שהיא הפעירה השנית הנשפעת מן הנקודה העליונה הנאה מהכתר • שהיא מחין
סוף הרשות בידך • כיהם קוראים לחכמה פעירה שנית הנאכלת מן הכתר שהיא הפעירה
הראשונה • דכתיב והחכמה מאין תמצא ר"ל שפעירת החכמה נאכלת מפעירת האין •
ואבילותה מביאותה • וכה כנרא העולם כמו שכתבנו כולם בחכמה עשית • מלאה הארץ
קייניך • ואמר שהיתה מתפשטת והלכת עד שגער בו ואמר לה דיוהרנן בזה שאמר
היות הפועל כלתי בעל תכלית היתה הפעולה ורבויה לדמות כרה ליוצרה • ולהיות גם כן כלתי
בעל תכלית כי שלמות ומעלות הפעולה יורה על שלמות יצירת הפועל והוא ראוי שתהיה כלתי
בעל תכלית ואמר לה די שכן נזרה ידיעתו שתהיה בעל תכלית • ואמרו על כן נקרא שמו
שדי שאמר לשמים די • וידוע כי שני שמות יור"ל שם ההוי"ה ושם שדי בהם העולם עומד כרצונו
שהאדם מהווה והאחד חסדד לעשות כרצונו בדרך שחלק מחכמתו ליראיו •

פרק ב' ואמר שלזה רמז הכתוב לאחרונה יוצא מעדן להשקות את הגן וכו' כי השכלי
הנבדלים הנשפעים הן הם כפטי הגלגלים והם מתעבדים בהשכלתם ובהיותם
משפיעים

משפיעים על זולתם והראיה שהם מתעבדים ומתעלים בזה מה שאמרו רז"ל על הלכנה שאמרה
לפני הקדוש ברוך הוא לכל כשתבת זוג ולי לא כשתבת זוג וכו' כי המשפיע יכבו אותו בשם זכר
לעולם ולנשפע בשם נקבה ונדרעמה לא מה אינה משפעת על זולתה כשאר המשפיעים רוצה
לומר הנבדלים והמתרעם כדל"א אשר הוא כפס גלגל הירח והוא משל כלה ומתקבל
לחורות כי אהבת הכותן יותר מאהבת המקבל וזה ברור וכובר רמז רז"ל ודמו עונג
ההשכלה לנן עדן אמרו עתיד הק' בה לעשות מחול לנדיקים בנן והוא עומד ביניהם וכל
אחד ואחד מורה לו באצבע שבאמר הנה אלדיכו זה כי לשון זה מורה באצבע ופסגות המאמר הזה
אין להאמיכו כל בעל שכל ודת שאיכו בעל גשם שינדק עליו לא עמידה ולא הוראה באצבע
ואמ' תוכיותו דבר מושכל ראוי שיאמין בו כל מי שחלק לו בבינה וזה כי המוחל משל ודמיון לשפע
האלדי המשפיע עליהם כשפע השגתו עליהם והם נהנים מזיו השכינה בהשפעתו
עליהם והשכילים מה שלא היה לחל ידם להשכיל וזאת היא דוהכאה שנהנים מזיו והוא השפע
והשכינה מקום הגעת השפע וכן יקרא משכן כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן
ותהיה ההשכלה שישכילו בהשפעה ההיא כל כך באמת וכיביב מכלי שום ספק כלל כאלו
ראו אותם בעיני ה' ומורים עליו באצבע כאמרו הנה אלדיכו זה מופת חותך
והמופת דבר מושכל ואיכו גשם ואומר הנה זה לכדור דבריו והיותם אמת ויביב והנה קרא
להשכלה נן עדן רוצה לומר המושכל מהשפע האלדי וכן כתוב על חירם מלך צור בעדן
נן אלדים היתה והנה הוא היה כבוד סלך אמנם לרוב ואמות השכלותיו וחכמתו
והשגתו למשכלות היה מתעדן בהם כל כך עד שקרא אותם עדן נן אלדים וכן כתב
הרמ"ב ז"ל במאמרי סתיו במאמר שכתב בפרשת בראשית שמתחיל מפסוק ויברך ה' אלדים את
האדם וכו' כתב זה לשונו וזה יובא מעדן הוא השפע השופע מעדן וכו' ע"כ ואנו אומר שאחר
שהזכירו ספר בשחר ר"ל שאחר שנתהוו מהנשפע השכי כמו שאמרו שהשפע נקרא נן עדן אמר
וכהר יובא מעדן להשקות את הנן וכו' ואעפ"י שידעתי כי הדברים כהויתם והפסע לא יופפע
סדר הדברים יתכן שרומזים על זה כמשורר גדול שעשה שירים שמדברים בהווה ולא עוד
וכסדר דבריו אומר אותם בסדר כבחר ומלות משתפות יוכן משמעות סדרם באותם הדברים
ולא בזולתם שיתכן לאומרם אעפ"י שמדבר בהווה יוכנו מהם מודות ודברי כבחות ומוסרי
ותוכחות והכמת מלאכת השיר בחרווי ותנועותיו ויתדותיו והמסגר ישמע הכס
ויוסף לקח ואם זה בילד אשה ק' וכל שכן על אחת כמה וכמה דברי אלדים חיים ומלך עולם
המכריל בין קודש לחול וכתוב ומי כמוכי יקרא וכתוב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה
ואיני אומר שעל כל פנים זה פירוש הכתובים אלא שיתכן שרמזו לדברי אלה ואמר שאשאל
האחילה בתחילה מאת וית ותורתו התמימה אומר כי שם נהר כגור מלשון ונהרו אליו
כל הנוים לשון מרוכה וכשאל שם זה לגלגל לרוב מרונתו בתנועתו והנה כתב בדניאל כהר די כור
והוא גלגל האש וכן פי' אכן עזרא בפירוש דניאל בפסוק כרסיה שבין די כור גלגלוי כור דליק
כהר די כור כיד נפיק מן קדמוהו וכו' ופי' עזרא כרסיה הוא כסאוי כי כרסיה השמים
כסאי וגלגלוי הם הגלגלים ומרוב מרונתם יכאושביאש על כן גלגל האש תחת גלגל
סירחבראיות ברורות עכ"ל ור"ל כי מרוב מרונתם בתנועתם יולד האש תחת גלגל
הירח כי כל תנועה מוליד חום ואין בין גלגל לגלגל מקום פנוי כלל אלא כגלדי בגלים נכניתי

כבוד אלהים פרק ארבעים ושלשה

אל זה תוך קעיריותו של זה והנה האש מתגלגל ויוצא עד מקום תהותו שהוא תחת גלגל הירק
 ושם גלגל האש וקראו כהר די כור שר"ל גלגל האש א"כ יתכן לקרוא לגלגלים נהרות כי שם המין
 כהר והמבדיל בינו ובין מה שישתתף עמו במינו הוא אומרו די כור כדציר לאדם והוא הכדלו
 וקרא לגלגלים בשם כהר ואמר שהם כהרו להשקות את הגן שהוא עולם ההיות
 והפסד וכן כתוב בגן ה' כארץ מגרים וכתוב וישם שם את האדם אשר יצר והשקותה
 שאמר להשקות את הגן להולידה והפמחה ואמנם שהכהר הזה שהם הגלגלים יש לתביעתם
 ארבע סבות כפרדות ככתוב ומשם יפרד והיה לארבע ראשים והם גרם הגלגל הספירי אשר הוא
 חמרו ועזרתו הכדורית אשר בה היה הגלגל גלגל וסכל הגלגל אשר בו
 ישביל וישחקו כי אין חשק בכלי דעת והשכלה ויורר והחשק שחושק הוא להדמות למשפיעו
 ולהשלים עצמו ולהדמות למעולה ממנו והוא השכל ולהיותו משפיעו על זולתו תמיד כמוהו
 וזה בתנועתו כי מאנה כל מה שיתהוה בעולם השפל כי ידוע שתיבעת הגלגל איך לרדוף ולהשיג
 ולא לברוח ולנוח כחך כל מתנועע משביל כי הנה חוזרים למקומם הרחשון וכבר הארכתי בזה
 בפרק י"ז והנה כתוב ובהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים
 והנה הראש כבר אמר עליו שיוצא מעדן כדכתוב ובהר יוצא מעדן ואיך יקראם בשם ראשים וסכל
 אחד מהם רובע הכהר אלא לרמוז על כור כחום וקרא לגרם הגלגל פישין לשתי סבות האחד
 שבהבת הקפת גרמו פשין ורבי תולדותיו ופוליותיו תחת כל השמים והשכיבי מיני הגלגלים
 רבים וככדים וכנדלים זה מזה בכמות ובאיכות ובמקום וכפעולתיהם ולבאר שהפעולה
 הכבדת הזאת תתהוה לסבת הקפתו וסבובו אמר הכתיב הוא הסובב ולהורות שהוא גרם
 מקשיי הפיר זך ועהור כזהב מיוצן בלי חלודה ועכור אמר אש שם הזהב שאין במתכות
 קיים כחמי כזהב והוסיף ואמר וזה הארץ היא טובה ר"ל טוב מזהב ולה רות שהוא גרם סבירי
 זך וכני עד שיראו הכוכבי מהעבר הלו אמר שם הכדולח ואנן שהם כי מה היקפד לך שיהיה שם
 או במקום אחר ולהורות שגרם גשם גמור בעל שלשה מרחקים זכר לשמים ועוליס בעלי
 שלשה מרחקים כחך כל גשם והם הכדולח ואנן שהם והזהב שהם דברים גשמיים ויש להם גבול
 מוגבל כחך כל גשם וסובב במקום ור"ל שהוא תמיד עומד במרכזו ואינו יוצא ממנו עס תוקף
 מרדנתו וקרא לשכי על שם כדוריותו ונוריתו בשם גיחון והוא נגזר מלשין כי גיחן ירדף לא פיהו
 כי אתה גיחתי מבטן שר"ל מוציאו וכן מצינו מנחמיו שופטים ב' והוא בודד יוצא ממקומו
 ולפי שהפעולה הסבובית יושג מקום מוצאה אעפ"י שלא תנוח ולא יושג אחרית תנועתה שתנוח
 ר"ל שהתנועה ההעתקית היא מאנה לאנה והנה מאנה יודע ולאנה בלתי מודע כי הוא
 סובב תמיד והוא מן הכמה מתדבק לכן קראו פלכר המדע מתנועתו שהוא מאנה שכיכר
 וציאמו שבוה פעילת תנועתו כי כרת ואל תאמץ לדעת מציאו ואפי' במקום עמידתו על
 בכין כי כרע אחד ילך כמה פרכאות ואמר גם בזה סובב כי שמו לזקם מברר תנועתו יוצא והולך
 כראשון להורות שגם הפעולה הזאת גשמית כי הוא מתנועע מאנה הוא יוצא ואעפ"י שמקום
 הנהרות האלה מודעים ואפורסמים בארבותה ומקום מ שגם פמוסבתם בפעל הנה השמות
 האלה הכקראי בהם כי עכ"פ או קראם אדם הראשון או השם יתהוה היותר נכון כי כן כתב יוקה
 האלדים את האדם ויבחרו בגן עדן לעבדה ולשמרה ויבחרו אלדים וכו' מכל עץ הגן אכל
 תאכל משמע שכבר היו נבונים קודם שישם שם האדם ואיך שיהיה דמיונו כזה שעצמותם רמו

לדבר מעלה שמימי ואמרם ברמיוות כדי שיבין מי שיבין • ובחזור לענין ואמר גם כזה הוא
 הסוד כי את כל ארץ כוש • לרמוז כי מתנועתם יתהוה האש כי כל תנועה מוליד חום ורמז
 לארץ כוש כי מחממת ארבע יש חיר פניהם • ר"ל פני היושבים בה • וזה הנשם אעפ"י
 שהוא מורכב מחמר וגורה אשר מהם יתהוה כל גשם • הוא כנחו לבלתי היותו מורכב
 מארבע יסודות המתנגדים באכזזים ומתהפכים קצתם לקצתם מה שאין כן בשמים כיהם גרם
 ספריי זך וכפי כל תימור כמדברים הפוכים באיכותם כאמר דין גרם ספריי מקשוו נכחיו
 בדכתיב ויעמידם לעד לעולם • ואמר על הסכה הנ' לתנועתם שהוא שכל הנלכלל יבאמת
 הוא כפסס וגורתם הענמיית כי הכדירות הוא תואר להם והוא הכדל המיוחד בכל א' מהגלגלים
 אשר בו חיי דוחו וקראובטס חרקל • והוא מלה מורכבת משתי מלות חד קל כמו גל עד
 כמו שאמר עד הנל הזה וכן זה מורכב מחד וקל ופרשו רבי מי שהוא משכיל במהרה וקל בתנועת
 הניור וקרא חד • וכן אמרו ר"ל שכי תלמידיו חכמים המחדדים זה את זה בהלכה וכן אמר
 הכתוב ברזל ברזל יחד ואיש יחד פני רעהו ישיכלהו • וכן לשון קל והנה הקל הוא המהיר
 בדכתיב קל כרגליו כאחד הכבים ואמרו ר"ל ארבע מדות בתלמידים מהר לשמוע במהרה ארבע
 פעמים ר"ל שממהר להבין בקלות ואין צורך לערוך עמו בלמודו לפי שהוא קל להשכיל •
 והנה לא זכרנו שום סבוב כלל ולא דבר גשמי כי אינו גשם ואם זכר ההליכה כאמרו הוא ההולך
 קדמת אשור ומהלכתי באמתך והאמת אינאכה שיתהלך בה אלא שמתעסק ללכת
 באמתית • וכן אשור יורה על האושר כמו אשור האיש ויורה ההסמכה והראיה בכלל כמו
 אראוב לא עתה אסורנו ולא קרוב והרבין שמתעסק להיות מאושר ורואה ומביט בשכלו וזהו ההולך
 קדמ' אשור לקדמת האושר ויהיה אשור בהשכלת ולמטה הד' אמר והנה הרביעי הוא פרת והרבין
 בו החשק להדמות לכדל בהיותו משפיע אשר לחשקו ולהדמות אליו • יתנועע במהירות
 ונהירות והנה כזה לא זכר לא סבוב כשיש הראשונים ולא הליכה כג' דין הורה על מציאות והיותו
 לכד באמרו הוא פרת ר"ל שמד' שתנועתו בחשק פעולתיו פריץ ורבין • ואמר הוא פרת
 כלשון הוא כמורה על מציאתו ואין לו לא גשם ולא מקום אחר שאינו גשם כי הסכה בחשק השכל כי
 מי שאין לו השכל לא יביר • ומי שלא יביר לא יחשק • והנה בפעולת החשק הנו'
 פעולותיו פרים ורבים בארץ כפי הקפיות • והסודים והנורות המתהווים מסבת תנועתו
 ואמר שזה הכהר הנו' הוא יובא מעדן כמו שאמרתי בראש הפרק • והנה זה
 ספידות על דרך היפוי והעדו והמשכיות והוא דרום ארמי אסמכוהו לקרא ועמכם הסלסלה •
 ועתה כביא שאר דכדי הרמ' כס' זל באמר שזכרנו בשמו
 ויתבאר דעתו בענין עדן על פי הדברים שדברתי בהם למעלה בפרק שלשים ושנים אמר
 ויש מאירים שאור שכל הפועל הוא הכדור בנן עדן • והנפש הדכדי שגדל ויבא
 חסם • ואמר עוד ואהפוד הגבוה בנן עדן אמר הכתוב וישם שם אף האדם אשר יביר
 • ר"ל ששם בו חלק אלו ממעל והוא השכל כדי שיעלה ויגיע ויראה וירצה לחיות לו מהלכים בין
 סגבים לפניו ויתבאר במדרגה ובהשכלה • ואמר וזה סוד ג' • והנה דעתו וכוונה לדעת שאמר
 הוא עליהם ויש אחרים • ואמר עוד בתנועת עור ר"ל שאמר שחטא והיתה ידו במרד אומר
 הכתוב וישם ה' אלדים לאדם ולאשתו בתמות צור וילבישם • וכבר ידעת מנה הקדמונים
 לקרא למה שהם אים ולאמר בשם אשה וכן השכל היולי אשר הוא העשן • ושכל

כבוד אלהים פרק ארבעים ושלשה

ושכל הנקמה המושפע משכל הפועל והוא השוכן אמר שעשה להם כתובת עיור והם הדברים המונעים מזה ההמר להשכיל והרי הם כמסך מנידיל וקראם כתובת עור להורות על המסך החמרי המכונה בשם עור • ולהיות שהמשכן ר"ל השכל ההיולי אשר הוא ארוך ודבק באדם והוא כח גנוף לדעת הרמ"ם ז"ל כינה אותו בשם לבוש ואמר וילבישם • ולהיות שהשכל ההיולי בחמר מתלבש בשכל הנקמה אשר הוא בורה לשכל ההיולי והשכל הנקמה כשפצ משכל הפועל • והיו לאחדים • ואמר עוד גם זה יורה זה הסוד שיש יכולת באדם שיחיה לעולם והמשכיל יבין כי זה כל האדם • ור"ל שאם האדם נטה אחרי השכל והשכיל המושכלות והפשיט מן החמר בהשכלתו אם הם צריכים פשוט וישכיל הנורות הכבדלות עד מקום שיד שכלו משנת ולא יתכן לו לעבור מכותן הנורות כי שם יעמוד שכל האדם ושם יבא ולא יוסיף והיה כבדא המרום במרום וזהו תכלית מה שיוכל האדם להשיג שישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ותכליתו לעולם • השם יוכנו לצדור החיים אמן:

פרק מר

יש לנו לחקור ולדעת האם העולם הזה ר"ל עולם ההווה והפסד יחוייב סיהיה נפסד כמו שהוא מובכם ביניהם שכל הווה נפסד או שיהיה נכחי קיים לעד כדעת קצת מהמכמי דתינו וזולתם • ואם הוא קיים ח"ו יתכן להיות אחר היותו הווה ולתת אפשרות שיקבלהו השכל • ולקיים דברי ר"ל שהם כמסמרות כטועים במועתק ובמושכל כאשר יאות לכל מעיין • ואם יאמר אומר מה אקפד לך אחר שאתר הווה נפסד • אם יתקיים העולם או יפסד ואני נפסד מינה • תשובתו נכדו כי הנכל כמה שהוא שכל יש לו לחקור לבקש האמת ואמתות כל דבר כאשר תשיג ידו • כמו שאמר שהע"ה בקהלת וראיתי אבי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך • וכל ידיעה תקרא חכמה והיה דיבזה להיות תשובה לשואל הכז • אמנם יש מקום לכל מעיין כשימנח בעיניו מה ונפרט בדבר יקר הערך דעות מתחלפות מחכמים ראוי לו לזכר וללכך הדברים כאשר תשיג יד שכלו ולעלות במעלות הטענות האמתיות ולהפיל הטענות המטולאות שדופות קדים וזה בהעלות על לבו ר"ל הטענות הנודקות והכוונות ולזכר הדברים בכל כל-יושר • והדברים עתיקים והנדיקו את הנדיק והרשיעו את הרשע והשקר ודבר כוזב יורה הלאה בטומאת הנדה יבית דרכם • ונעת שיהיו שניהם מתנגדים או הופכיים זה לזה אשר הוא מכת הנמנע שינדקו יחד כי אחר שהם כמדובר אם נדק הדבר כוזב הופכו • ושניהם דברי חכמים וחידותם הנה נדק משמים כשקף • והמופת על כל דבר שלטון וזה בכל אשר נעשה תחת השמש • והנ' שיש למקירה הזאת סנה עצומה ורבה עד בואר יגיע עד שערי מות לעצם ולבשר והוא טענה עולה עד הרקיע ובקעת עד הרה"ם ולתי שמים פתח • וזה שיש במל' סנהדרין מאמרים וזים בפרק חלק • זל אמר רב קטינא שית אלפין שנה הוו עלמא נחד חריב שחא וכשנב' לזכרו ביום ההוא עוד שם • תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוו עלמא שכי אלפים תוחו ושכי אלפים תורה שכי אלפים ימות המשיח ובעונות יביא ומה שיבא • ובגמילה הכמנאת בין גבוירי רומי אמר ואין הקדוש ברוך הוא מחדש את עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה • רב אחא ברבי דרבא אמר לאחר חמשת אלפים • איתמר והנה אבן היום בשנת השמ"א כ"מה שאמר לאחר חמשת אלפים איתמר חלק עבר ואין כל דבר • אלא אם תאמר אחר חמשת אלפים

עוד רבית בשמים אחר החמשת אלפים • ואם כן ילכו לכלתיבעל תכלית ומה בא ללמדנו
 כי לפרש בא ולא לסתום ואם המאמר הכוזב יחדיו הכה בשארו מימי עולם לפי דעתו רמאות
 ותשעה וחמשים שנה כשיבא בשנה זו • והנה אמו כגלותו אלף וחמש מאות ויב שנה לחרבן
 בית שני ואם כן יתחייב שהיו ימי הגלות יותר מן הימים הנשארים פעמים • ולא תקום פעמים
 צרה • והא קיימא לן שמה טובה יותר מזאת פורענות גדליא • בסנהדרין פרק חלק ז' ל'
 תנא רבי מאיר אומר במידה שאדם מודד בה מודדין לו • ואמר רבי יהושע עובי אפשר לומר כן
 וכו' והשיב לו ואמר ואי אתה אומר כן אי זו היא מדה מרובה מדה טובה מרובה או מדת פורענות
 • הוי חמר מדה טובה מרובה ממדת פורענות ומכאן ראיתו שם מן הכתובים יס' וזה קשה
 להולמו ואפילו כפי פשט הכתוב שאמר כי מלאה כבדה כי כרנה עינה כי לקחה מידה' כפלים
 ככל חסרתיה • והנה עברו קרוב ממאתים שנה על הכפלים כי הנשארים בהם ת' ר"ט
 ופעמים תר"ט אלף ושי' • והנה אמו בשנת אלף ותק"ב הסר מהם אלף ושי' כשאר קנ"ד •
 ועוד ידו כטויה לרוב אשמותיו • ואם כן איך לסמוך על המאמרים ההם כי מרים
 הם • ויעמדו לכנס הרים גבוכים כמו שיתבאר בקרוב ועוד כי הדברים האלה בלתי
 מוסכם ביניהם שהנה סמוך למאמר זה כתוב למר • אמר ליה אליהו לרבי יהודה אחזה דרב
 סלא חסידא איך העולם פחות מחמשה ושמוכי יוכלת וכי יוכל האחרון כן דוד בא • אמר ליה
 בתחילתו או בסופו אמר ליה איבי יודע • כלה או אינא כלה אמר ליה איבי יודע וכו' יס'
 והנה פ"ה יובלות הם ארבע אלפים ומאתים וחמשה שנה ואכוהיום בשנת חמשת אלפים ושלש
 מאות ואחד וארבעים שנה ליצירה שהיא שנת לפים ושמונה מאות וחמשים ושלש לבא יונאי ונבירים
 לארץ ואפילו שאלו שנים הכנסם לארץ התחילו היובלות להחשב עם היותם זאינו כן • הנה
 בשאר אלף ות' כ שנה ואם כן יהיה זה אחר שיחבר העולם לדעת האומרים שיתא אלפי שנה בת"ת
 שנה • ודבר זה לא יקום ולא יהיה ח"ו • ואין לומר שהוא מיום שנברא העולם כאומרו
 שאין העולם פחות מחמש ושמוכי יובלות כי הנה עברו על הסך הכוזב יובלות עד תשלום האלף
 החמשי וששה יובלות מהש' שנה ועלו כ"ח יובלות יותר על הסך הכוזב ועוד מ"א שנה • ואין
 אתנו יודע על מה ועד מתי יהיה קץ הפלאות כי ליבא לפומח לא גלי • והנה אין חשש ראיה
 להפסד העולם אחר שאינו מוסכם ביניהם ואיך לדרכו פמו ודבריהם אומדנא כינהו • גם מה
 שכתוב ביציהו סימן כ"א דכתיב שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן
 כמלחו והארץ כבנר תבלה ויושביה כמו כן ימותו וישועתי לעולם תהיה ודקתי לא תחת הנה כל
 הדברים האלה דרך משל ודבר בזה ששרי בנאות האומות ששמים ושלטונו הארץ והעם היושבים
 בהם כן ימותו וכן הוא דרך ישיעיהו הנביא עליו השלום להגיד בכחאותו העניינים • וכן כתב
 הרמ"ב ז"ל במאמרו הנכבד חלק ב' פרק כ"ג • זה לשונותיו • וישעיהו הנביא עליו השלום
 במשך בדבריו • ובדברי זולתו ר"ל בדברי זולת ישעיהו יש דומה לזה מעט •
 כי כשהגיד על כתיבת עם או אבדן אומה גדולה יספרהו בלשן שהכוכבים נפלו
 והשמים אבדו ורדו וזוהמם קדרה • והארץ חרבה ורעשה וחרבה מחלו ההשאלות וכיוצא בהם
 וכו' אמר ישעיהו כאשר שלחו השם להנבא בהנצח מלכות בבל ואבדה בסמריה ובבוכד נבד
 הקם אחריו בהפסק מלכותו • והתחיל לשפר במעלתם בסוף מלכותם והיותם מנוחמים
 ומה שישיג מהרעות המשיגות לכל מנוח בורח מתגבורת המרחב כי כוכבי השמים ופסיליהם לא

כבוד אלהים פרק ארבעים וארבעה

יהי אורם חסד השמש בנאמנו וירח לא יצא אורו • ואמר בזה הכפור נסיון על כן שמים
 חרניו יתרגש הארץ ממקמה בעברתה בנאות ביום חרון אפי • ואיני מושב שמים אדם הגיע
 ממנו הסכלות והעורק • וכמשך אחר פשוטי ההשאלות ופליטת שוכני השמים ואור
 השמש והירח נשתנו כשנתנה מלכות בכל ושהארץ יצאה מארכוס • וכאשר התחיל להפטר
 מה שהגיע אליו עבין ישראל מן הדלות והכניעה כל יומי סכאריב על כל ערי יהודה הנבורות וכו' •
 אחר פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ • והיה הכס מקול הפחד יפול אל העפת והעולש
 מתוך הפחת יל בד כפח כי ארובות ממרום נפתחו וירעשו מוסדי ארץ • דוע
 התרועעה הארץ פור התפודרה ארץ מוט התמוטטה הארץ כוע תנוע בשכור • ובסוף
 המחמר כשהתחיל לספר מה שיעשה השם יתברך בסכאריב וסכדת ממלכתו הדמה וכו' אחר
 וספרה הלכנה ובושה החמה כי מלך ה' נבאות וכו' אמנם יוכיחן בן עזיאל פי' אלה הדברים
 פירש בזה ואמר ויתנהתן דלחין לכיחרא ויתכעקן דכנדק לשמש ארץ תתגלי מלכותא דה'
 וכו' • וכן כשהתחיל לספר גם כן איך תהיה מכוונת ישראל אחרי מות סכאריב אחר
 ממשל כי עם כציון ישב בירושלים בזה לא תעבה וכו' • וסוף המחמר והיה אור הלכנה באור
 החמה ואור החמה היה שבעתים ואמר על חבדן אדום הרשעה אשר היו מוכים לישראל אחר
 וחלילהם יכלחו וסגריהם יעלה באשם וכמו שהררים מדמם וכמו שכל בנא השמים • ונולד כספר
 השמים וכל בנאם וכל ככבול עלה אנפן וככובלת מתאכה • כי דותה בשמים חרני הכה
 על אדום תרד • ואחר מורכו הרב אל והכניכנו אתם בעלי העינים היש באלו הפסוקים
 דבר שיסופק בואו יביא לחשוב כשהוא תואר העבין ושיג השמים • ואין זה כי אם משל
 להנתן מלכותם וכו' ועוד כאשר התחיל ישיעיהו לבשר את ישראל באבדת סכאריב וכל האומות
 והמלכים אשר עמו כמו שכתבם • והעורר בעור אלדיות לא בדבר אחר אחר להם משל
 דאין מקוה השמים ההם וכלתה הארץ היתה וימות מי שעליה ואתם כעורים • כאלו אחר
 שם אשר מלאו הארץ • והוא הדרוש מן הפסוק שזכרנו לעיל שאין לשמים עיכוס וכו' וכל
 הפרק מראש ועד סוף כמו מחמתקים וכלי מחמדים • יש ודי בזה בקצרה כי דילך שאעירך כי
 הכתוב כאמר על דרך משל הוא והדומים אליו • אם כן הין משם ראה שיפטר העולם
 ויכלה לא מן המקרא ולא מן המחמרים ואין להם על מה שיכחיכו להביא משם ראה •
 ואמנם יש ראה לסתור כי הנה גלגל חבורת המזלות מוכב גלגלו כל' אלף שנה ויש מן האחרונים
 שהשתדלו בעיון ומכאן אפשרות ואמרו שיתכן שיסיב בכ' אלף שנה ולא פחות • ואם נדקו
 דבריהם כמו שאמר לא יסוב רובע גלגלו והיו שלשת רבעיו נהיו לבטלה • אם היה אפשר שיהיה
 פחות משעור זה • ואם הוא בלתי אפשר הנה הוא פעולת פועל וקנור קצרה ודומלעשית
 בן וחסרון הפועל יורה על חסרון הפועל • שאינו יכול לשער לעשות דבר המספיק הנדך אליו
 בשעה השאר לבלי הפועל והיה כלל היה ודבר בזה לא יאות ליחשו לקל שבקלי • בערכו כל שכן וקל
 והוא לבד אף • סלילה וחם יתעלה שמו וכל החסרונות • וחלילה לנו מאדיו לדבר דבר בזה •

פרק כה ואחר שאין יכולת להביא ראה על זה ולא יכול להתאפק לכל
 הנכבדים עליו לנגדו ואין אפשר להיות כיכיהם פשרה כי אין כיכיהם
 אמנני כי הם מכת חיוב ושלילה רבה לומר אוקייס א כעדר • בעדר

מעדר: כנחיו או כפסד.
קיים כחיו: כי אם נדק הדבר כזכר הופסו.
עשר משל ללגיון שהמליך את המלך תחילה: אשר המלך הואיל ולגיון זה המליכו תחילה הרי שני
 כותן לו פרוקבי שלא תמוז חמנו לעולם.
עשתה כחיו תחילה הרי שני כותן: לה פרוקבי שלא תמוז חמנו לעולם הס' יסד ארץ על מכונת
 כל תמוז עולם ופד ע"כ.
וכבר ידעת מה:
שכתבו בערוכין פרק כיפד מערכין תנא דבי רבי א' יצחק בן יעקב כל מקום שכל כח סלה ועד
אין לו הפסד לעולם ולעולמי עולמים:
והנה בארץ כתיב יסד ארץ על מכונת כל
תמוז עולם ועד: אם כן אין לה הפסד עולמית.
עוד בבראשית רבה ויבליקוט
בסוף געויהו על פסוק כי שאר השמים החדשים והארץ החדשה וכו' רפי יהודא בשם רבי
אליעזר בן שזרבי אמי הגלילי שמים חדשים והארץ חדשה אין כתיב כאן אלא השמים החדשים
והארץ החדשה אפילו שמים וארץ העתידים להבראות כבר הם כרואים משעת ימי בראשית הרא
הוא דפתיב בראשית בראשית אלהים שאלו במחשבה ואת הארץ שעלתה במחשבת:
קל וחומר ומה שמים וארץ שלא כבראו אלא לכבוד ישראל חיים וקיימים
לעולם ולעולמי עולמים קל וחומר: והנה זה כראש מפשט הכתוב כי אשר השמים החדשים
 והארץ החדשה צהא הדיעה ואם אין להם מציאות איך יודעו ואמר עומדים לפני כאש ה'
 והוא מורה על הכפחיות וכן כתיב וכתתי לך מהלכים בין העומדים האלה והם כנחיים
 לעד והנה אמר העומדים האלה וכן אמר שם עומדים לפני.
והנה יש כאן קושיה עמומה: כי אשר העתידים להבראות וחור ואמר כבר הם
 כרואים וכו' ואם הם כרואים מה נשאף להבראות לעתיד לבא כי כבר הם כרואים ועומדין כי
 בן אמר כבר הם כרואים ואם הם עדיין לא כבראו איך אמר שהם כרואים וזכר ונפסו
 ואין אפשר להתחבה ולהמציא כחוש אחד בעולם וזאת קושים עמומה.
בהקדש: וזה
 דרכו כל כבדא כמציא בפעל והעתיד להבראות עדין הוא פגדר כלתי כמציא.
אש כן
שעמיד להבראות אינו כבדא: ארץ משל כלל ב' ואינ' ב' אש כן אינ' א' ויש
 להשיב כי מה שאמר שהם כרואים רוצה לומר בכח עד עתבא דכרו כחו שאמרו על פי הארץ ופי
 האמתן ושאר הדברים שאמרו שנבראו ערב שבת בין השמשות.
ומה שאמר
שהוא עתיד להבראות: רוצה לומר שהוא כבר בפעל ועדיין לא כבראו.
ובבראשית צהא
פימן א' אפילו אותם שכתוב בהם כי הכני כוחא שמים חדשים כבר הן כרואים משעת ימי בראשית
סה' כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וכו' וכך כנמרא דעבודה וזה אמרו שהקדוש
פרק הוא רופק על עב קל שאלו ושט ביה אלק עולמות שברא והשתכל במלת שברא איך אמר שהם
כבראים וזה דעת חכמי ורבי אומתנו הגדולים הרמב"ם ואבן עזרא והר"ל וכו' ורבים ופכד' אכפי
שם פולם באחד מורים צה: וכן אמר שלמה המלך ע"ה דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת
 והנה יש לו מנהלצו מן הכתוב שאמר יסד ארץ על מכונת כל תמוז לעולם ועד.
וכן כתוב פמינים הארץ וכל יושביה אנכי תפכתי עמודים סלה: והנה סלה ופד עדיה
 באמרים על נחיתיה.
ואל תקשה עלי מדבריו איך צורא שכתב בפסוק עוד ימי הארץ
שאמר לאות שיש לה קץ קצוב ומה נכבד דרש סביב שמונה עשר אלק רק לא יתעבו אסד מצי אלק.

כבוד אלהים פרק ארבעים וחמשה

דע כי דעתו כדעת חכמי הודו שמעת שיתחיל להתנועע גלגל חגורת המזלות ד"מ שהוא ראש
 טלה עד הגיעו לראש מאזנים שהוא ראש ח' להשביעיה יהיה העולם על מכוכו ביסובו וזה ב"ח אלף
 שנה ומעת שהתחיל להתנועע עד הגיעו לראש מזל טלה יעברו עוד ז' אלף שנים לפי
 שמש"ם חלקים שחלקו הגלגל יבין חלק אחד מהם במאה שנה וזהו המחזור הגדול ויחזור הכדורים
 והיבדורים כבתחילה ויתחייב מזה להיות המיושב תואו והתואו מיושב ועל ה"ח אלף שנים אמר
 הקץ הקבוצ * ומה יתבאר איך הם ברואים ואיך הם עתידים להבראות * ועל הקבוצה
 הכולל אמר ומה בכבוד הוא המאמר שכתבתי מפרק קמא דעבודה וזה שהקדוש ברוך הוא רוכב בעב
 קל שלו ושט ב"ח אלף עולמות שברא * והנה הוא רכב במזמור ט"ו על פסוק על
 כן לא כירא בהמיר ארץ וז' בעבור היות גבהו השמש מתנועע מעלה וממזל אל מזל על כן אמרו
 בעלי התולדות כי יבא זמן שהשוב היבשה יב והים יבשה * וזה דעת בעלי המאמרים ושעת אלף
 שנים הם ששית הכדור ועל כל פנים יתפעל העולם בשליש יסובו שהוא ז' אלף שנה ואמרו הרוב
 אינו שיחבר מכל וכל אלף שיחבר חלק ממנו וכן חמר וחד חריב שנשעת אלפי שנים ויבין פעולת
 המורכב בו * ונחזור לדברי אכן עזרא אחר דבריו הכולל כי הטעם אלו היה אפשר שיהיה כן
 אף על פי שלא יהיה כי השם שגבול לים בלי יסובין לכבות הארץ * ויש לומר שדעת
 החכמים האומרים שעת אלפי שנה וכו' שדעתם כדעת קצת חכמי המזלות שאומרים שכל כוכב
 וכוכב משפעה כוכבי לכת יש לו משטר בשפוע שליבין באלפי השנה בין במאות בין באחדים ר"ל
 בחדשים ובימים ובשעה * וכאשר יאשול כל כוכב אלף שנים יבא שבתאי באלף השביעי והוא מורה
 חורבה ושממון ועל זה אומרים שיחבר * וכבר אמרתי שלא יחוייב שיחבר העולם כלו אלף
 שיחברו קצת מדיונות ומלכות שהם חלק מן הישוב * והיו כשפטים בארבע אבות כזיקים *
 בחורב וברעב ובדבר וכשקיעת הארץ ודומה לזה * ולפי שקשה בעיניו מה שזכרנו
 מגלגל חגורת המזלות * שיתחייב שיהיה רוב מביא תו לבטלה וחסרון הפעל יורה על
 חסרון הפועל * כמו שאמרנו למעלה ט"ו שש לכבוד האומרים סתר הענין ואמר שיש
 לו סוד כי זה דרכו לכל יודע את האים ואת שיחו * ואמנם יש לשאול לאמר הנה אתם
 אומרים בחדש העולם וכל מחודש הווה * וכל הווה כפסד * וזה מוסכם כי כל הווה
 כפסד ואיך יתכן שלא יהיה כפסד * כשיבנה על זה שלא יתחייב שיהיה זה הענין שהשכימו
 עליו ומכל וכל כי כאמר להם תבא ושייר * והראיה על זה שהנה השפעת השכל שכבר יראה
 שהשכל הוא התחלת כל דבר * וזה מפני שכמא בהם מטוב הסדר והיושר וזה ממה שזכר
 ששכל אחד הוא התחלה לכל הדברים אשר בהם הסדר והיושר * ולפי שהגדש
 החמישי לא יחוייב שיהיה כפסד להיות מבורר שהפסד לא יהיה לרבר מחד הנורה כי אם מחד
 החמר וטבבו * וזה שאנו חאים מפעל כל צורה שהיא משתדלת * לשמור מה שהוא
 לזכרה בתכלית מה שאפשר עד שיגבר החמר ויכנס הנורה * וזה יהיה בהתגבר
 הכחות המתפעלות על הכחות הפועלות ויכנסו אותם * ולזה יתחייב שהשמים ראוי שיהיו
 בלתי כפסדים לבלתי היות בהם החמר הזה * וזה לומר המורכב מארבע יסודות אשר
 בהם ימצאו אלו הכחות ר"ל הפעולות והמתפעלות * ולזה יחוייב שיהיה עולם הגלגלים
 בלתי כפסד * שהוא קיים בהשפעתו * ומשטר וטבבו * וכבר ביארנו זה למעלה
 בפרקים שעברו בפרק כ"ד כי השמים הווים ובלתי כפסדים שלא יקבלו הפסד בלתי היותם

מחמרים משתנים רוכה לומר מהארבע יסודות. ולאומר שיאמר שאמר שהם בלתי נפסדים יתוויב סיהיו. בלתי הוויב כי בכך ביאר החכם בשמע הטבעי שכל בלתי הוויב הוא בלתי נפסד וכל הוויב נפסד. וזה הפך ממה שאמרת וכתבת. כהמר לו שאין זה מקוויב בכל המצא מסודש הוויב וזה שכבר מבואר שיש דבר הוויב ואינו נפסד אבל מהוויב הנכחות. והוא השכל הנקבה כמו שהאריך בזה הלרנ"ל. ולבספרו הנקרא מלחמות המלחמה ראשון והאריך בזה כיד לדין הטובה עליו ולאנו כפי מה שיאות לקבוצר הזה אמר שכבר הוא ידוע כי השלמות יחלף לשני מינים האחד השלמות המעורב עם בעל השלמות כמו שהוא הענין בשאר השלמות אשר לשאר הנדורות ההיולאכיות. ומין בלתי מעורב בבעל השלמות כמו שבאר זה באריות הדבר הנזכר בפסד מלחמות ה' ובמאמר הנזכר. ואמנם מה שהשלמות מעורב עם בעל השלמות יתוויב שיפסד השלמות בהפסד בעל השלמות שהוא מעורב בו. אמנם מין השלמות הנמנה בעצמו ואינו מעורב עם בעל השלמות לא יתוויב שיפסד השלמות אשר שאינו מעורב עם בעל השלמות. והוא עומד בעצמו וזה מבואר בנכסיו. ונהיות הדבר כן. מבואר שלא יתוויב ששכל הנקבה אף על פי שהוא הוויב סיהיה נפסד אשר שאינו מעורב עם בעל השלמות. אבל יתוויב סיהיה נכחי אשר היותו שכל עומד בעצמו. וכמו שנמצא זה הוויב נכחי כן השמים הם נכחיים אף על פי שהם הוויב אשר שאינם מורכבים מדברים הפכיים פועלים ומתפעלים קנתם בקנתם כפי שיתחייב הפסד. ולבאר עוד זה הדורש אביא לך משל שתבינוהו. דרך משל הנה התבינה שלמות לדבר המתנועע רוכה לומר לדבר שדרכו להתנועע. והנורה שלמות להיולי כמו שכתבאר בשמע הטבעי כלל שני מחמרים שני. שהנורה היא שלמות להיולי. ובמאמר ח' כלל כ' צפון ב' כתבאר שהתנועה שלמות לדבר שדרכו להתנועע ולהיות מעורבים עם בעל השלמות שהוא ההיולי או הדבר שדרכו להתנועע יתוויב שנהפסד בעל השלמות שהוא ההיולי או הדבר שדרכו להתנועע יפסד השלמות שהוא הנורה או התנועה להיות מעורבים עם בעל השלמות שמהתערב הנורה עם ההיולי יהיה הדבר הנמצא בשלמות במה שהוא בו. וכן התנועה יתוויב שנהפסד הדבר שדרכו להתנועע תפסד התנועה. אבל אם השלמות עומד בעצמו בלתי מעורב עם בעל השלמות כשכל הנקבה והדעות האמתיות שאינם מעורבים עם בעל השלמות כראובן כשישכיל בפעל. וישג המושכלות האמתיות איותו השלמות אינו מעורב עם ראובן כי האמת הוא אמת במה שהוא אמת בעצמו. וגם מה שאמרנו שיפסד השלמות כשיהיה מעורב עם בעל השלמות זה יתוויב כשיהיה בעל השלמות נשם מורכב מדברים שאיכותיהם מתנגדים שאז יכביע המתפעל לפועל ויפסיד פעולתו. אבל כשלא יהיה המורכב מורכב מדברים שאיכותיהם מתנגדים ומתהפכים. אבל מדרג אחד שאין בו איכויות מתהפכות לא יהיה דו פועל ומתפעל ויהיה קיים אף על פי שיהיה מורכב מחמרים נדורה וזה נדרש השמימי שהוא חומר ספירי וזך וכקי בלי חלילה ואין בו איכויות מתהפכות ולזה לא יכול בו ההפך ולזה יהיו נכחיים קיימים לעד. ואף על פי ששלמות מעורב עם בעל השלמות ששלמותם תנועתם והם דברים שדרכם להתנועע כי בעל השלמות נכחי וקיים לעד לכמה הנזכר עוד שלא יפסד בעל השלמות לא יפסד השלמות וזה מבואר אצל כן. אף על פי שיהיו הוויב לא יתוויב סיהיו נפסדים כאמר כי אם נכחיים וקיימים כנזכר. והנה עולה ההוויב והפסד הוא נפסד נאמרים קיים נמין כל שכן שהוא קיים נכחי. רוכה לומר שלא יפסד המין כלו הנחלט כי אם

כבוד אלהים פרק ארבעים וחמשה

אישיו כל שכן שלא יעדר הס'ג בכללו כמו הדומם שהם המצבים • והצ'מס וההיוהס' מדבר ומה שהיה הוא שהיה ואין כל חדש אחר בריאת הע'לם • והנה כתבאר שזה העולם נבחי עם היותו הוה וזה כתבאר שהוין הוא בעולם ויכין עולם לפני אלהים • השם בדמיונו וברצו מסדיו ומהר ויהיה גאולתנו ופדיון כפסמ • ונבילה וכשמה בישועתו ויהיה מדה טובה מרובה על מדה • פורעניות עד כי חדל לספור • ויאמר לבדתינו די אל שדיודם טוב לבית ישראל כל ישראל כדלה בביאת הגואל חמון כן יהי חמון •

פרק מו

להיות זה הסבור כקרא כבוד אלהים • זה להחיות כל דבר בלתי נאות בחקו'ת • וראיתי שחן דבר מה בדבריהם הפלסוף הל'די'ר • נמהללו הנפחד המכירה בשם כתר מלכות כי כן קרא שמו להיותו מדבר ומלין • עליון ושאלו ממנו כדריהם שאני חייב להפיק רכסם ולתת את שאלתם • ולהיות הדבר תלוי בכבוד אלהים אמרתי להזכיר ובסבורי הקצר הזה • חמר נמהללו הנפחד כשרבה להמשיל ולתודיע איך נמשכו ההיות מאת • ית' המושל ואמר בהמשך האור היוצא מן העין • וזה לשונותה חכם ומחממתך אכלת חפץ מוויין כשועל והלך למשך משר הים מן האין בהמשך האור היוצא מן העין • ורבה בזה כי כמו שהאור הייפא מן העין בה יורגשו המראית הממחלפות והבורות התואריות והפעולות הנשמיות והממרים והג'ויס ומראי מפתים עם היות שהאור היוצא מן העין לא יסתבה בהשפכות מראיו כל שכן העין שלא יתכרזלא יעדיף אלא מה שהיה קודם ראות המראים הנראים אליו הוא יהיה אחרי ראיתם כך כמשך ממנו העיניות אע"פ שרבו השתנותם בין בעצמים בין במקרים בין בבח בין בפעל והוא ית' שמו לא נפסעל מזה כלל כמו שלא יתפעל האור היוצא מן העין בהשפכות המראות המ' • גזית באלל הוא עומד וקו' בעצמו • ועם היות זה המשל נאות למשל מחד מה • הנה דבריו פריכים עיון דק לראות האס האור היוצא מן העין הוא כיון הרואה ובו חוש הראות למיחס או לא •

וזה כי הנה אפלטון וגאליכוס גם שניהם והממשים אחריהם הסכימו כי הכיון היוצא מאישין בת עין הרואה יצא ויתפשט באוויר ככיוצא קוים חדים מחד • והממשים מחד • על דרך חיה ומרוחת • ראש החדה אל האישין והתושבת אשר היא המרוחת אל המוחש או שיפגע במוחש עצמו או בצורתו • וזה אם יהיה המוחש בתוך גבול שיגיעו אליו ביכולת • ולא ויתכו באוויר לרוחק המקום • או לקוצר כח הרואה וחלשת ראות עינת • או לחלקים עכריים כמה שבין • יעבירו האויר ולא יוכלו הכינות להמשך למוחש בראוי • והמשיג האמיתי הוא היתד • והמוחש מקום שיגיע היתד • ר"ל קו ישר כי תד מראש החדה עד הגיעו אל המוחש ולזה לא יחטאו המורים והקלעים בעת שזירו • לפי שהם מכוננים לקודה המגיע אליה סוד תכונת היתד הכ' • והנה זה החכם כמשך אחר זה הדעת וכטה לזאת הסברה במשלו • ואמר בהמשך האור היוצא מן העין ע' ביכולות הקוים שהאור כמשך על ידם • ורבה בזה לחמר שכן השפיע האל ית' עם היותו כנקודה שהיא ראש כל תמונה • כי התמונה תתהיה מקיפה • והנקודה ראש הקו משני קצותיו • והיה לא תתחלק ולא תתרבה ולא תמגע ולא תקבל חלק לא בשכל ולא במציאות • וכמשכנו הווייתו גתרחבו כמו שתתרחב האור היוצא מן העין עד שיכיל בו הכי הכדוק תוך הכת העין הקטנה עם גודלו •

גדלו העצום והמשיל הכת עין היוצא ממנה האור לשפע האלדי המתפשט והולך ונתהוו כל
הבמכאים ממנו והנה ארסטו בפסד החוש והמוחש יתכן והיורה זאת הסברה בראיות מופתיות
וסובר שהמוחש יתפשט כדורו באויר ויגיע לעין ויבא תכנית ויומן העין ולא ישלים להשיג
המוחש ואם רב הזוהר שלשיקביל חצי בדור השמים וזה לא יהיה כי אם בהתפשטות
ומכח ההתפשטות ההוא יתהייב שיוצא הדבר הכראה
אמנם בעת
זאת הזוהר ההוא ויקביל הזוהר מה שכן אשלים בין החוש והמוחש או מה שכן ההוא
יהיה כלי ובו ירגיש המורגש והראיה על זה כי בהפגש המוחש בעין כשיופגש עליו
או קרוב לו מאד אף על פי שיפגשו בו חשים אם לא יהיה האויר האמצעי כיניהם לא יראהו
ולא יושג המוחש בראות
אם כן יתחייב שיהיה דבר מה מהאוויר האמצעי שביניהם
מבדיל בין החוש והמוחש בראות כדי שיגיע הכינוח באויר ויפגש בו ויתפגל ממנו ויושג המוחש
בראות
אמנם הסבה הפועלת שהככים בזה הדוחק
בחוש הזה
הוא
לפי ששאר החושים יתכן שיגיע אליהם המוחש לפי שיתכן השגתם בחוש המושג או דומה לו
כטעם בהגיעו לחיך והדיוט בהתקרר הדוח כשאיפה
ועל
ממנו כפניית האויר לכלי הדיוט והם התוספת הדומות לפטמות השד
ונקול בהגיע
הגלים הכהים באויר כמו שיתהוה גלי המים כשיודקו בה אבן שיתהוה בגלים עד הגיע האבן
למרכז הוא תחת המים
כן הקול יעשה גלים באויר עד הגיעם אל הענב העגול
אשר תוך האוזן הנקרא סמך כערכי אשד בו יושג חוש השמע
אמנם חוש המושג כפנייה
ואי אפשר להיות דבר כזה אור דומה לו כה הראות
לפניית המוחש דחוק רב
המקום כיניהם
והוא כדל' ממנו ומשיגו ולדחוק המקום לא יקרב אליו
כי
פעולתו כזוהר יפעתו לא כפנייתו אליו כמו שאמרנו שאיבד דבר שיורגש כפנייה כשאר החושים
כי כשיופגש בו הכראה לא ירגיש בו בחוש הראות
ואפלטין ונאליכום אומרים
ראוי לומר שהמורגש כעתק תכנית
זכא' אליו בדרך מקרה שנמצא בחכמה המוחש וכי זה לא
יתכן לפי שהמקרים לא יועתקו כי אם בנשם הכושא אותם
והדבר המוחש במקומו עומד
ולא כעתק ממקומו ואיך יעתק המקרה הנשוא עליו
ואחר היות הענין על זה התואר
יותר באלות שנאמר שהכח המרגש ככנסת למקום המורגש ויקבילתו
ולא יתכן
תנועת כח נגוף
כי אם באמצעות נשם שנשא עליו הכח ההוא ויחייב להמנא נשם שיכשא
עליו רובה לומר בו
ואי אפשר שיהיה הנשם הזה כי אם דק מאד ביותר
כמין הזוהר והנפש המרגשת
והראיה על זה היות נמצא נשם דומה לזה בעין
כי האדם בהיותו נחשך
יראה לוש הכינוח אור מעיניו והאור על הקרוב לבת עין
ויקבילתו כמותו והסביב לה
וכן בעלות השחר
וירצה האדם להרחיק
שינה מעיניו ויחך בעיניו
מראה לו ברחקת כינוניות לנגד עיניו
וכן בעת
בירצה להביט בדבר דק מאד יסתים עיניו האחד כדי שיתקבץ כח הראות ויתמלא העין האחרת
זעל כל פנים צריך נשם על התואר הכו' שיכשא הכח הזה עליו
מכח הראות יותר
והנשם הוא הדם הוא הנשם והוא נשם דק מתהיה מפעל החוש הדק הטבעי בדבר הדק מן
הדם
הנה לך סברת אפלטון ונאליכום וראיותיהם עם היותם יותר באריכות וכיותר
שענות לקומוס כדעתם במקום מושבותם
ול' כזה הקצור והנה פנדות השכי כמות האלם

בכור אלהים פרק ארבעים וששה

רונה לומר דעת אפלטון וגאליכום ודעת ארסטו רקוס מעליהם האחרונים ונטלו דעתם כמו
 סכנאר בסמוך בראיות ברורות כשמש ברות. ואחר שהדעת הזה כגדר הדמויה בלתי מוסכס
 בין החכמים וכ"ס דעת אפלטון וגאליכום שדחה אותם ארסטו מומן רב יומים קדמוניות.
 וגם נ' סיני בשפא ביטל גם כן דעתם עם היות שנטל גם כן דעת ארסטו בשפא במאמר
 ג' מן האופן הששי פרק ה' וסם האריך בניטול דעותיהם בטענות וראיות כאשר אבאר קצתם כפי
 מה שיאות לזה הקבוצ. ואחר היות הענין כן ודעתם אינו על דרך האמת והיושר לזה היה
 ראוי לו ולא יהיה פעל באות לעשות כן לתת דבר מסופק משל לדבר אין ערוך אליו ולדמות דבר
 גדול הערך והמעלה בדבר כזה הכמשך ממנו כל הנמצאים בדבר מוטעה בלתי אמתית.
 ואם תאמר לא יחוייב שהמשל שימצא בפעל כמשל בכל עניניו כי לפעמים ימצא בו מקצת
 עניניו ולפעמים רובם או כולם. כאמר לו שעינין הטעות בדבר שדמה להיותו
 משל רונה לומר בעצם המשל ולא יבדק שלא יהיה בדומה למשל כי המשל יביאיהו כדי לגלות
 הסתום בגולה הדומה לו. ולהקש עליו באותו הענין שהוא משל לו. אמנם כאן
 משלו הוא ביאור דבריו באומרו כאור היוצא מן העין ורצונו להודיע בזה דרך ההשפעה והוויית
 הנמצאים בדומה אליו. והנה ראוי שיהיה הענין הדומה על כן שיוצא ממנו האמת ולא
 שוא ודבר בזבז ואין ככון לעשות כן כי האור אינו יוצא מן העין ולא יושך ממנו. ולא
 מהתפשטות המוחש כפי סברת שבי הכחות. אמנם ביטול סברת ארסטו שאם האויר מה
 שכן שכלי שיראה בו. עד שיהיה הוא הרואה כמו שאמר שהאויר אשר בין החוש והמוחש
 רונה לומר הנראה והרואה ויהיה האויר כלי שיראה בו יתחייב שכאשר יתקבצו קצת ב' מבעלי
 הראות ויכונו כלם לראות דבר אחד וימצא ביניהם חלושי הראות ראוי שיתחזק ראיתם
 לפי שהכלי נתחזק בדבריו הרואים ולזה ראוי שיתחזק ראית חלושי
 הראות אשר ביניהם כי אם חלש ראות האחד מהם הנה כאן כנצבים דבר יוצאים מעיני הרואים
 ונתחברו כולם באויר מה שכן. ונהפך האויר להיות כלי. והנה באויר החוש עכמו
 מביט חלוש הראות וראוי שיעזר ראיתו בדבריו כנצבי הרואים הפועלים באויר. כמו שיעזר
 בכח אור הכר בדבר הכרות. והנה זה בטל יחוייב שגם היותו כלי יהיה בטל. ואם
 תהיה הנורה הנראת לא תראה באויר. אבל בעין. אמנם באמצעות האויר תגיע
 אליו. הנהג' בדרך לביאות הכינצ מן העין אחר היות האויר מנוע' לעין ומתדבק בו.
 וגם הנראה מתדבק באויר והאויר מגיע עד צורת הנראה מכלי שיתחייב לכאת הכינצ.
 ובניטול דעת אפלטון וגאליכום עם היות שגם ארסטו חולק עליהם. אמר שלא ימנע
 סוה הכינצ היוצא מן העין. או שיהיה גסס. או כה גסס והוא מקרה. והיותו
 מקרה שקר כי המקרה לא יתקוע כי אם בגסס הכושא אותי. וגם היופוגסס זה שקר.
 וזה כי לא ימנע או שיהיה הכינצ היוצא בלתי כשאר מתדבק בעין אלא שינא והתפשט באויר
 בקוים כנצבים. הנה לא יורשם בעין כמה שכבר נפרד ממנו. ואם כשאר מתדבק
 בעין הנהראוי שיפרד וינא להשיג הדבר הנראה הנפרד מן העין. טענה שנית הנה
 אלו הקוים הנצבים היוצאים בין שיהיה אחד או רבים ראוי שיהיה קו או דומה לקו באויר.
 וכאשר נשנה הדוח ופגע בו הדוח יטה הקו הכוא אל מקום אחר. ויקביל הקו לדבר אחר
 ולא לדבר שכיון לראותו לנעות הקו ממקום הנראה. ואם יסוין הדוח יפסיק דנקותו
 וימנע

וימנע הראיה • בטול ג' שלו שערנו היות כינון כפרד מן העין כוטה כנראה היה משיג כנון
 הכרה • ואם ירחק הכרה ראוי שלא יקטן כורתו ממה שהוא עליו וזה כי הכינון הפוגש
 הכרה יפגישנו על מתכונתו והפוגש מהכים לכפוש והכינון הולך אל מקום הכרה • והכרה
 בחקומו עומד בעצמו • ואי אפשר לו מר שהכינון מופל על קצתו ולא על כלו ושלוה יוקטן
 דבר הכרה • כי כאשר לו אחר שהרואה רואה כל הכראת אם כן יחוייב שיכול הכנון על
 כלו ולא על מקצתו ואם לא יראה כלו יחוייב שיראה מקצתו ולא כלו • אם כן למה יקטן •
 זמן לפעמים יראה יותר גדול מכמותו בקצת הענינים • ואחר שבעלו הסברות הקודמות
 היו בלא היו • הנה ראוי לנו לדעת איך יבוייר הכרה בעין • והנה ק' סיני כתב בשפא
 כי כמו שפאר ההרגשות לא יושג ההרגשתם בהכנס אחר עליו • או דבר שיעתק ויבא אליו
 מחוץ • כן הראות אינו כינון שיגא כלל ויסקיל בו הכרה • ולא שהאוייר יהיה כלו
 להרגש • רובה לו מר שהאוייר אשר בין הרואה והכרה יהיה כלו כמו שאמרנו למעלה בדעת
 הכת האומרת • אך יושג מרת הכרה לראות במבט זכות וברקות בלחות הקפירוי אשר
 בעין • ויתבייר בו כמו שיתבייר במראה • וזה כי הראות הוא מליכה מלקיחת מורת המשיג •
 והנה העין מורכב משכבה חדרים ושלה לחיות • והלחות הכפוריית היא במראה שיוטבעו
 בה דמות הנורות כמו שיוטבע דמות מורת האדם במראה • או כאשר ימנע גשם ספיר
 ובאמצעותו יבוייר מה שיראה בו • לא שיפרד דבר מהמכוויר ויגיע עד המראה
 ויתפשט בו • ולא שיפרד דבר מן המראה ויתפשט עד המכוויר • אבל התחדש דמות
 הנורו במראה ובעין הרואה והסבה בו ספריותו הכנת הנעתו לזיוהקכלה המיוחדת בו והמנעת
 אליו מכותן הנורות • וכאשר תגיע הנורה בלחות הכפוריית יתקיה רשמה בכח הרואה •
 רובה לו מר בכח חוש הראות המונחת בפניית הענינים החלולים הכפרדים שתי וערב
 וכערכי אל תקאטע אל כלבי • וממנו יושג המראות והנורות כולם והוא משכן הראות אשר
 בו חוש הראות • ולהיות זה כך לא ניתן לכבודו רובה לו מר להכנס הנו' להמשיך בדומה
 דבר כורא ואיך בדבר שהוא מוספק ובעל • ואם אמור יאמר האימר הנה המשל לא יחוייב
 שיצדק למשל בכל ענינו דק בד מה שירצה להמשיך לבד ולא יחוייב שיכרח מביאותו לא כי
 משל הוא • כאשר לופן אמרת אליו אמר שהוא משל דק אמר שהוא דבר דומה בעין לדבר
 האמור וכן אמר בהמשך האור היוצא מן העין • ואין יוצא ואין ככנס ואין דמות ולא זולתו
 ואין יד להקל בעצמה זאת • אך לבקש לו זכות • אומה שבהיות זה העצב החתוך
 שתי וערב הכקרא תקאטע אל כלבי הנו' הוא משכן חוש הראות כמו שאמרנו • וכיון שיש
 הכרה • הנה ליה כאילו ממנו יבא • כי אמר שאם יפגע לעצב הנו' שום פגע או סתים
 יתבטל כח הראות • אם כן יסבול לו מר עליו שהוא כמשך ממנו לכלי העין בהשאלה וכאמר
 שלזה כיון בכך הדמיון ולא דבר זולתו מדברי הכתוב החולקים זו על זו • כמו שכתבתי דעותיהם
 וסברותיהם לעיל וכדרך היודע ועד •

פרק מז באמיתיות האמונה ופניכה על לבון האמונה היא ציור הדבר שיבוייר
 בשכל ויפנים על היותו אמת אחר הכיור ויחמין בו ויפוצץ חוץ לכפש
 מה שמסכים עליו שהוא אמת • ויש מי שגדרו ביותר רוחב ואמר שהיו ציור דבר מה שיבוייר
 בכח המדמה בכפש המאמין ויחשוב שהדבר המכוויר ההוא הוא אמת מבלי שיחשוב שיש בו שום

ספק כלל. ואלה האמנה כפי תגבורת כח המדמה ואמרת כי תגבורת כח המדמה
 כח אלו כח כח השכל והאמין בו אחר הנידור השלם כדת מה לשנות והסכים השכל באמת תו וקיומו
 אחר הנידור השלם. אין לך בעולם אמת גדול מזה וכל מופתי ההכמות עד לניגועו וסם
 יעמוד. ואם תאמר כי זאת האמונה היא כמו שאמר המדריך הנה ראוי כמה אמונות
 דעויות וכפחות מנאות בעולם בכל דור ודור בראשונים ונסעם האחרונים כפי כח הדמיון
 ותהי האמת בעדרת. ועלה כל קמטושים בשו פכיו חלולים. וכן כתוב אל יאמן
 בשא בנעה כי שוא תהיה תמורתו. והתעה אותו כח המדמה ואמר כי שוא תהיה תמורתו
 כי הנה מן הכתעה הוא כתעה והמוליד השקר הוא שקר. והשכל מצד לכל חקירת
 ודרשה ומבחן. וכאן אומר הדקדוק והיושר. ואחר שאמרו אמונות זכות וקיומם של
 בכנס כבוד המכרף. אלא שבא מנד כח המדמה. והנה המושכל האמתי המכוון קודם
 האמנה ויטפוט על אמתותיו ומבא גב כן חוץ בשכל במציאות. וכאשר תכוון האמונה
 בשכל ובתאמת בו ועמד מבלי שום מקדש וחולקו שכל וכמבא חוץ לשכל במציאות. הנה
 זאת האמונה האמתית בלי שום הפס. ואם לא תמבא כן אפשר שתהיה האמונה ההיא
 בזכות ומשקרת. והאמונה לא תתלה לא באמר ולא בבורה. לא בעצם ולא במקרה
 ולא במכשע ולא באפשר ולא בהכרח ולא ברכון כי אם בחיוב ושלילה לבד. דרך משל לא יאמר
 החמר אמת והבורה שקר אף על פי שיאמר אם הוא חמר או לא או יחוייב או לא או הוא עצם
 או מקרה יוכן על זה הדרך והקש על זה. והאמת והשקר יודע במופת וכן אמר יוסף לאחי
 בשעה ליל עליהם שהם מרגלים אמר ויאמנו דבריהם ולא תמותו וכו'. וזה לומר הנה כאן שנו
 טענות מסופקות ששניהם אפשריים ועדין לא שפט הדקדוק חיוו מהם אמת או שקר כי עדין לא
 בודע אמתותם חוץ לשכל. ואם תביאו אחרים הקטן אתכם ויאמנו דבריהם באמורכם
 שאתם כנים ויפסקו הטענות שטוענים שאתם מרגלים ולא תמותו כחם כל מרגל כי אם דק
 הדבר כזה הפכו. והנה שם אמונה שם משותף. ואמר על הקיום והעמדה לחם כן מי
 באמנים יחד תקוע במקום באמן וכן רבים. וממחוייב האמונה הקיום והעמדה לכן כשתתק
 במינו. אמר דוד הנה בך ועתה הנה דבר על עבדך ועל ביתו ואמן עד עולם.
 והנה בזה הצנחית שיתקיים מלכותו לעד לאמר ועשה כאשר דברת. אחר אמרו ויאמן שמך
 ויגדל עד עולם. איכות המשמעות כי הוא חי בכח אקיום לעד ואינו נריך להתפלל שיתקיים
 דק רבה בזה שימבא דברו בפעל ויכוון בשכל כי המושל לא יוכחש ויאמנו דבריו בנידור האמת
 ויכחמו הכל כי ממך הכל ולכבודך יגדל שמך בעולם כמו שכתוב והתגדלתי והתקדשתי וכודעתי
 וכי הנה כתבד שכל דבר שלא יביירו ויקיימו השכל באמת הנה מן הנידור אינה האמונה אמתית
 והנה מנאכיו שאמר ישעיהו הנביא ע"ה. כל זה בפרש בפסוק אחד. אמר אתם עדי
 באם ה' ועבדי אשר בהדמי למען תדעו ותאמינו לו ותבינו וכו'. הנה הקדים הידיעה להאמנה כי
 ג' כלל דעת כפש לח טוב וחתם בכינה וכתן האמונה בין הידיעה והבינה והוא הוא מה שכתבתי
 כי קודם נריך לדעת מה הוא זה שריך להאמן ידע חלקי הסותר המתקוממים כנגדה ויביירו
 בשכל ויכרר וילגן אמתותה בכינה ויקיימה בהיותו מנא במציאות חוץ לנפש ועל זה המציאות
 הנמבא חוץ לנפש אמר ועבדי אשר בהדמי והוא העד האמין הנמבא בפעל חוץ לנפש דברו רובה
 לומר נמבא בפעל ויעידו הכל עליו כי כן דברו והיה כאשר דבר נמבא חוץ לנפש וזה יהיה סבת

התקיים האמנה בכבוד וזהו ויאמן שמך ויגדל עד עולם • רוצה לומר ויאמן מה שיאמר בשמך
ובשימא בפני יגדל שמך עד עולם וזה הוא ההבדל אשר בין החכמים והעפזים כי החכמים ידעו
פסוק דבר ויניירו ויביטו על חממות בשכל וכל לשון יקום עליו למצטע ירשיע וישמר מתלבויות
עול ויכרת שפתי שקר וחלקלקת לשון מדברת גדולות עד שתתלמדת שפתי שקר בכח והרצויות
הברורות כשמש ברות ואין פוכה פה לדבר על התועה • ויתר העם ישימו יד על
פה כי לא כשו בגדולות ופלאות מהם • וכן אמר אתם עדי והכניא עבדי שהגדתי מראשית
אחרית והראשיות • הנה באו וכו' וזמנא בפעל חוץ לפעם ועשיתי זה למען חדעו שאכי הוא •
מחוייב המביאות קיים בעצמו וזה פירוש כי אכי הוא • ויתר עשאי רחשן כלי ראשית
ואחרון כלי אחרית • וזה באומרו לפכי לא כיצר אל ואשרי לא יהיה • רוצה לומר לא
בשר שום כמפא פלול מאל אחר כי אין אלוד זולתי והכל תת ידי באמרו ואין מידו מניל •
וגם אכי פועל ועושה ואין מוחה בידי כי אכי בעל היכולת • כהמרן כי אפעל ומי
ישיבנה • או יהיה כיצר כמו יכר כמומה בדברו עליו כמלאכי שרוה לומר מה דברנו
עליך • ויתכן לפרש כיצר מן אל כמו שאמרו ויהיה חסר מ"ם השמוש והוא כמו אלמך בן דוד
בית להם • שר נה לומר מבית להם • והנה על של הדברים האלה בא עליהם ראיות
ברורות • ומיפתים חותכים ונתן לא יתכן כי אם בידיעה וההנחה כי מי שלא ידע מה
שיאמין אמונתו בבריה כי לא ידע מה הוא • וכריך להבין אם אמונתו שיאמין אמת או שקר
זה כפי ה' • אם כן דברים נכסוים הם שאמרו למען תדעו ויתאמרו לי ותבינו וירמיוהו
הכניא עליו השלום אשר השכל וידעו אותי זה כל האדם • ואני כה אפנה אפילה כללי
ישעי ישמעתי אליו שיועיל חכמי זה בנה ליולה דומים לי בצדקי כה • וכתבאר מן המועת
המוסכל כי האמונה השלמה מכלי דגשי הוא מה שידעו ויפירוהו השכל ויתקיים • יוכה חוץ לשכל
במחיות • אם דרכו להמנא חוץ לשכל • ואמנם האמונה בדברי הנביאים
עליהם השלום ונבואתם הם דברים למעלה מן השכל • כמו שיש לעין נדר ויאמר כי הוא זה
יפשימו השכל ויאמר לא זה דמהנה עין השמש כדא לעין פכרה בין דבזמעט והשכל
ישפשימו ויבא הבראיות ברורות שהוא גדול מן הארץ מאה ושמונים פעמים • וכן השכל עם הפיוה
ולא עם הכחול לכך לא נא במציאות יצעה כך • שא"תלמי שלא ראהו ידע שיש דבר רומם בלי
דעת וכלי הרגשה שיקריב ליו נשם אחר ד מסיכוימו ויאמר שלא היו דברים מעולם כי השכל לא
יאמין דבר כזה • והלא במחיות נמנא • והוא אכן המנפאטי המושכת הכרול ומקריבו
אלו והאכן והכחול נרמים בלי הרגש • וכן ימשוך הקרבה לתבן ואין בשום אחד מהם חוש
ההרגשה • ועדולה מואת שאכן דומה ישתדל ככל עני ויתאמן עד החורר ישיב למקומו ויורק
באפכע הקוטב הדומי תמיד ואם ישתנה משם בהכרח או במקרה ישתדל ככל עני ויתאמן עד
החורר למקומו כי זה כחווהו פלא עפס לא יכולהו השכל כשים כד והוא כמנא בפעל והוא מחנן
הספרי הכקרא בלעז פושולא שהיא מתנועע תמיד ויתכן שתנועעה לדקות מושכה בראש המחק
הדק עם היות הדבר בטבע באמת • ואמנם בעת שיקיפו חותה לפיוה כד שיהיה מן הדבר ישתדל
לחזור להיות באפכע הקוטב הדומי והתנורמים קוראים לה קבלה באמה וזה מפורסם והנה יש
דברים כאלה והשכל לא השיג לדעת מה הוא ואפכע ארים הוא להודיע לבני אדם בגבורתו • וראש
עבדי האשה הספמה שדברה עם חנבר כאכל ואמרה אככי שלימי קמוני ישראל • סר

בבור אלהים פרק ארבעים ושבעה

פרוזה לומר שלמה באמונות השיוכות לעדת ישראל - ואם היתה אמונתה כנשים והטף מאי רבותה בחכמתה - אלא שהיתה שלמה לרשות מעלה שאל דבר כוזב - והנה חכמות מביאות האל ית ובי אין עוד מלבדו וכי הוא ראשון והוא אחר וכל האמונות המלויות בו ית כלם כאחד כלם גורדים בגדר הנו' והנה המופתים שעשו אריות שבחבורה כולם שקולים במאזני דרך כאמור כולם נכוחים למבין וישרים - והנה חייב לאדם לאהוב הכירא ית בכל בכל מאדו כי גבר עליו חסדו והמציאו מן ההעדר הגמור למציאות מוחלט - ותקן כל אבריו בחכמה בבינה ובדעת שיועילו לו ולהטיב לו באחריותיו - ולשמוע בקולו לשדרת מותו בכל אשר יאמר אליו - ועשה קצת מאבריו ראשיים והם מקור להשארת נפשו - והם מקור הכחות כי המוח מקור לחוש ולתנועה והלב מקור החיים לתת נשמה לעם עליה - ורוח להולכים בה - והכבד לתת מזון לכל אבר ואבר כפי הכחות לו כדי שיהיה המזון מה שניתן מהם ינתן להם משרתים - רובה לומר הברים משרתים לראשיים כדי שימשיכו כחותיהם באמצעותם ויפעלו פעולותיהם בנין כעצבים למוח - והשריפים ללב והורידים לכבד איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ושאר האברים לעבוד האדם ולשמורו מי יספר נבחרות ה' בעשותם בחכמה בפלא ובנורה פליה כדי שיגיע מהם התועלת המכוון - ועל הכל כתן לו חמשה חושים קבועים לשומרו ולעבוד עבודתו ללכת ילכא ולעשות דרכיו ומלאכתו בכל אשר תאזה בפשו לעשות בזה ובכזה ובכחשת - והמשה חושים פבימיים אשר הם מרכבה ראשונה לשכל היא בית אל ועל הכל גבר עליו חסדו לתת לו דרך לעלות להראות לפני המלך ה' נבאות לתת לו מהלכים בין העומדים לפניו - והאיש אשר אלה לו - וגבר עליו חסדו ואמתו ועוד רבים וככבדים מתנות חנם בתורת קן וחסד ועתה ראה גם ראה הראוי לאהוב למי שעשה עמו כל הטובות האלה ואם חייב לעבוד אותו ולשמורו מנותיו ולעשות הטוב בעיניו - והנה אברואים שבעת שינא דבר מלבס חוקסוע או עדי מהגר בית המלך פבימה אומרים אך יא יא מביית המלך פבימה כל העם ממיהכים ווריוס לעשה צתצתים וכמתכונתם - והוריו ומיהור הרי זה משוכה קל וחומר בדרכי השם ית כי ישרים דרכי ה' בדיקים ילכו בה וכו' - ואמנם שאין ראוי ולא הנין לעבוד לו ולתנו - כי כולם עלולים אפשרי המציאות והוא עלתם והמציאם והוציאם למציאות והוא ארון ומלך עליהם כי לו יואתה כפי כח מפעליו ענמו מספר ולו דומיה תהילה - ועתה הנידה לו האם טוב לעבוד את המלך או אדר ונאמר מלך המלכים ואשרי האלדים או ללכת אחרי הכעלים או אחד מעבדיו משרתיו עושה דברו - ואתה תעבור דרכו אשר עשה עמך את כל הגדולות והחסדום שענמו מספר ותעבוד לו ולתנו הטוב בעיני אלדים וארם דבר אתה עמנו וכשמצה כי לא יתכן שימצא בפיו טובה כל כך שלא יאבה ולא ישמע למי שהטיח ומטיח לו ויטיב תמיד - כי הנה הוא בראבו ועשה לכו חת הנפש הואת גם אכחנו בעבוד אתה כי הוא אלדיו - ואחר שערכת לפניך זה השליח אשר לכבי ה' גם אתה תבחר ותקרב לשכון חנניו ולעשיית הישר והטוב בעיני אלדים וארם - וראה מאמר נעים ומירות בהלל גדול אמר הללו אתה כל גוים שבחיהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללויה - והנה הוא מדבר למוכח הללו אתה וכו' שבחיהו וכו' - ואמר כי גבר עלינו חסדו כלל ענמו עמם כאמור כי גבר עלינו חסדו ר"ל על כלנו - כמו האליהו דבר אלינו וכו' ור"ל אנו ואתם וכל העמי והאומי ראוי עלינו לעבוד אותנו ולשכחם ולהלל גבורותינו ולאמר כי גבר עלינו

חסדו ומקיימו לנו וזה ואמת ה' לעולם הללויה • ואמת כמו מימיו באנוכים כי לא חסד ולא יחסד כי לעולם חסדו •

פרק מח

יש לחקור ולדעת אם האותיות והמופתים הנעשים על ידי עבדיו הנביאים עליהם השלום אם יחוייב מהם האמנה בהכרח על כל פנים או לא יחסד או לא יעדיף • ולהיות דבר זה תלוי באמנות דתו כחקור בזה מכיה וביה וכאמר כי מבינו בתורה בענין זה דבר והפכו • רובה לומר כי יש בתיובים שינון מהם שהאות מחכה האמנה ויחוייב שיאמינו בו • וכן בהפך • אמנם הראשון אמר הקדוש ברוך הוא למשה לנעץ יאמינו כי בראה חלד ה' אלדי אבותם וכו' שמירה שמכנה אמונה • ואחר כן אמר באות ה' והיה אם לא יאמינו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון בראה שיש ספק בקנין האמנה • ואם לא למה ימינו לקול האחרון יותר מן הראשון • וכתוב והיה אם לא יאמינו גם לשני האותיות האלה ולא ישמעון לקולך מורה שאינו מחייב האמנה בהם • רובה לומר שע"כ יקנה האמנה • וכתוב ויעש האותיות לעיני העם ויאמן העם וישמעו • שרובה לומר שהבינו שהשם ית' שלחו והאמינו בשליחותו • וזה וישמעו כו' כי שומע יוסף והאמינו כי פקד ה' את בני ישראל וכו' ראה את עבדים וכו' • בראה מזה כי האמנה באותיות הוא דבר בחרו רנה יאמן רנה לא יאמן • ובמקום אחר מבינו שהאמנה מוכרחת • אמר הכתוב עד אנה יבאנוכי העם הזה ועד אנה לא יאמינו ביוכו' • יראה שהוא דבר מוכרח בחיוב שיאמינו באותיות • והכלתי מאמן הוא מכאן השם ית' וכלתי מאמן באלדותו • ובמקום אחר מביאנו שהוא מבית עשה לכלתי האמן בהם • ככתוב כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום וכתן אליך אות או מופת וכו' • לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או חולם החלום ההוא ולא עוד אלא שחייב להאמינו בכתוב והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת עם ה' תשכתן אות ומופת וביסעיהו כתיב ע"פ השם ית' שאל לך את מעש ה' אלדיך העמק שאלה או הבנה למעלה רובה לומר בארץ ממטה או בשמים ממעל כחזקיהו ורובה לומר אות שמימי או ארביי • והשיב לא אשאל ולא אכסה אתה' כי להיותו רשע לא האמין שיתקיים דברו ואמר כשפתים בעות לא אשאל ולא אכסה שהאות לא היה אצלם מקנה האמנה ודבר אמת • ואמר הנביא לכן יתן ה' הוא לכם אות • ר"ל שהוא כאמן לקיים דברו והאות הוא כי כשרם • ידע הנער מאוס ברע ובחור בטוב תעזב האדמה אשר אתה קץ מפני שני מלכיה וכו' והוא אות גדול לא יומא בתחילה ועילה וגם ראיתי את הלחץ אשר בני ישראל לוחצים אותם שגם הם לא היו מאמינים בסבת האותיות • ומה שאמר הכתוב ויאמן העם לא מנה האותיות לא מנה הקבלה שהיתה בידם מאבותם כאמור להם פקד יפקד אדום אתכם • וכן כתיב בהדיא ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל • ר"ל שהאמינו כששמעו מה שהיה מקובל בידם והאמינו לא מנה האותיות שכן בראה מן הכתובים שלא האמינו בה' וכמשה עבדו בשביל האות כדכתיב בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם מכ"ל שעדעתה לא היו מאמינים לפי שהיה קשה בעיניהם • כלומר מה אקפד ליה ומה תועלת יש באמירה הזאת לוי • לך אמור להם כמו שכתבתי למעלה בפרק לו' וכן כששלח המרגלים והניאו דבת הארץ רעה אמר להם משה למה תפחדו ותראו מהם כי הנה ה' אלדיכם ההולך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם • והוא מה שכתוב ילחם לכם ואתם

מחרישין וכתיב כי ה'כלם להם במצרים והוא מה שעשה מן הכנסים ונפלאות במצרים בשבילם להוציאם מתחת מצלות מצרים • ואמר ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה'הלדיך וכו' ולא כפל דבר אחד מכל דבריו הטוב ועם כל זה ובדבר הזה אינכם מואמינים בה'אלדוכם שהדבר הזה הוא הקל שבקל' לשכניו לכלות אותם כרגע ולפיהם היו מלאים מחכמת מצרי' והיה בהם דעת ונבונה עד שזכו כולם למעמד הבכורה הוא קדוש וכורא אשר יולד אשה שזכה לכך מה שלא זכו מי שלכניהם • ולא יזכו הנאים אחריהם לעלות כולם למעלת הבכורה • כדכתיב ויראו את אלדי ישראל • ויחזו את אלדיהם וזה בלי ספק שלא היה בחוש העין כי הוא ית אינו גשם שיושב בחושים חנוויים • ואחר כל האותות והמופתים היו מסופקים כי ברוך חכמה רוב כעם ומוסיף דעת מוסיף מכאוב • יונן מכאן כי בפש האדם לא תקנה האמנה האמתית במעשה האותות והמופתים לבד להיות ענינם בעצמות מעשיהם מסופקים שיתכן שיהיה הדבר ההוא על ידי להט או לחש וכסוף או על ידי דברים סגוליים שיפעלו בסגולה • והוא כח במשך על עצמות הדבר אשר הוא בורתו המיניית עם היות פיש מחלוקת אם הסגולה היא הנורה או זולתה וזה הויכוח בלתי יאות לקצור הזה • והם פעולות כפעולות והם כל לא ידע מונחם ומונחם ולא יקבלהו אך יבוח באמור סגולה וישים יד על פה במשך גשם דומ' לגשם דומם שאמרנו והשתדלות המחט להורות באצבע הקוטב הדרומי • וכן אם ילעוב אדם עשב אחד או יכתשהו במכתשת וישים אותו מעורב עם לחם חס וישימהו תחת הלבכים או האבנים אחד ימי מספר יתהוה ממנו עקרכים תכליתיים או כרפס ייטבם ספר העפוש יס' לארסו ויאמר כאלה דברים רבים דבריהם • וכן נגמנו הפלוסופים יגיד תעצמות שלא לעפש דברים יתהוה שהם בעלי חיים לתיביהם יפעלו ובעלי חיים פעולות שלא מפלאי הכבירים • וכבר הבאתי קצת מהם בחבורי שחברתי ברפואה בספר השני ממנו • וקראתי שם כפר ברכת אברהם • וכן יתכן שיהיה הדבר בתחילה ומראה כמו שיקחו קשר קנה ויושם בתיכו כסף חי ויתנהו תוך כלי מים חמים או יושם הכלי במים על האש עד שירתיח יקפוז הקנה ויבא מן המים בכח גדול • וזה להיות הכ' סגולת מקבל חום האש ויכרח ממנו • וכאלה התחבולות רבים מאד הלא הם כתובים בספר שעשה י' סיני קראו כתאב אל נארכני יאת • כי עם היות הפעולה נודקת לא יהיה לא אות ולא מופת • והנה ראינו שהתורה העידה על זה • אמר יעש כן משה ואהרן כאשר צוה ה' וכו' וכתוב ויעשו כן הדרטומי מצרי' • וכן כתיב ויט אהרן את ידועל מיומי מצרי' ויחל הנפדרע וכו' וכתיב ויעשו כן הדרטומי מצרי' וכו' • וכן הדבר אנלי אמרו ויך את עפר הארץ ויהי הכינס באדם ובהמה • וכתיב ויעשו כן הדרטומים בלהטיהם • ואם לא עשו מהו דכתיב ויעשו כן הדרטומים שאם הרצון בזה שלא עלה בידם לעשות מה שעשו משה ואהרן היכלו לומר ויחתרו או וישתדלו או ויעסקו או דומה לזה שיוור שהשתדלו לעשות ולא עלה בידם אמנם הכתוב מעיד עליהם שעשו • ושכן כתוב ויעשו כן הדרטומים בלהטיהם • והנה אם עשו כמו שעשה אהרן בהכות הארץ כדכתיב ויך את עפר הארץ • וידוע כי בהכות עפר הארץ לא יעלו בכים • אם כן מה עשו אלא כמו שאמרתי וכן אמר ויעשו כן הדרטומים בלהטיהם ומשה ואהרן לא עשו בלהט אלא עשו ממש • ומה שיקשה עליך ואמרו להוציא את הכנים ולא יכולו • אולי האומר יפקח עיניו ויבין מלת להוציא כי הרצון בזה להסיר את הכנים • ולא יכלו כמו הוצא מן המקום שר' הסירם מן המקום • וכן כתוב בעזרא להוציא כל הנשים שר' לגרשם ולהסירם מעל

מעל פניהם • ואיכו כמו להוציא לחם מן הארץ כי כפס הצמחת בארץ כחם ופי' להוציא לחם להוציא מן הכח אל הפעל אמנם הכנים אינם בארץ ככה כדי שיוציאם כי הם מתהווים מעפוס הכדחה לחץ לעזר תחת הכימות ואינם מן הארץ • ופי' כדכתיב ויעשו כן החרטומים בלהטיהם • ויעשו להוציא את הכנים ולא יכלו • ומהיה מלת ויעשו מוסבת ענמה ואחרת עמה ורבים במקרא כמותה וכן וטא כמהלך רשיך ומחבורך כאיש מן שרונה לומר ונא מחסירך וכן רבים במקרא דוק תמצא • וכשלא יכלו להסירם אמרו אצבע אלדים היא שר' דבר טבעי גזור ממערכת השמים ולעשות דבר לחזק המטער הוא נקל אמנם לשדד המערכה בלתי אפשר וזהו פי' להוציא את הכנים ולא יכלו • ואמנם שיאמר על הדבר הטבעי שהוא ממטער הכוכבים שיאמר עליו אצבע אלדים • אמר דוד המלך עליו השלום כי אראה שמוך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת • והנה דוד עליו השלום איך לא ידו לראותם כי אם מזה פעיליתם והקפתם ופעולתם ומעדם בהיכליהם ונטייתם שנים עשר כשאינם לאומתם • וטבעה עיניו חסנו עמודיה שבעה • ויתנו הגורות יהצבורים מהם ועל קיהם יהיה טוב ורע • והומה שאמר אראה כי השאר כל הכנראים בעלי עינים הם גם הם ראוי וראו אלף כמו שכתבתי • וכן כל מה שכתב בששת ימי בראשית כקרא אצבע אלדים • וכן אמר על הלוחות כתובים באצבע אלדים • זכר ידעת אמרם במסכת אבות עברה דברים כנראו בערב שבת בין השמשות פי' הארץ וכו' והכתוב והלחות • וכתב והלחות מעשה אלדים כמה והמכתב מכתב אלדים הוא • כי כל הכעשה בששת ימי בראשית ואמר עליו שבעה באצבע אלדים • כדכתיב כי אראה שמוך מעשה אצבעותיך והשמים כנרו בששת ימי בראשית • ואללדים בנמטריא הטבע • וכן תמצא כי מבראשית עד ויכלי השמים לא כוכב שם וולתו • זכר רמז בזה ארץ עזרא בפרשו לקהלת על פסוק כי גבוה על גבוה שומר וגבוהים עליהם אמר ומי שידע סוד השם ידע כי הם חמשה וחסמי' ולא אוכל לפרש והרצון בזה מ"ח בורות טו' דרומיות • וכ"א צפוניות • ויב מולות הם מ"ח בורות ושבעה כוכבי לכת הרי הם ה' וסי' הן לה' אלדך • ואומרם שכתב בין השמשות לפי שלא ידק עליהם לא שם כמכא ולא שם בעדר • כי הם כמזא' כח • ועדין לא נמנאו בפעל • עד בא עת דברו • וכן בין השמשות לא ידק עליו שם לא יום ולא לילה ומזה הדומה קראו לו כן • וכן אמרו בכדריס פרק אין בין המזדר • וכן בסנהדרין פרק חלק אמרו על פסוק ואם בריאה יברא ה' וכן במדרש אמר משה לפני ה' קנה רבוי של עולם אם כרואה גהיכס מוטב ואם לא יברא ה' • למאי אילימא למברייה והא כתיב אין כל חדש תחת השמש אלא לקרוביה פתח • וכמהו בשם בין השמשות לפי שלא ידק עליהם שם יום ולא לילה • וכן לא ידק עליהם לא שם כמכא ולא שם בעדר • כי הם כמזא' כח כמזדר ואמרו כן על נד הדמיון • ונס ראיתי מה שכתב בסנהדרין פרק א' מתית על זה הפסוק אמר ויאמרו החרטומי' לפרעה אצבע אלדים היא • אמר ר' לעזר • ה' אין שאין השל יכול לברא את בריה פחותה מכשעורה • רב פפא אמר האלדים אפי' כממלה לא מצי ברי אלא הוי מכיף ליה והא לא מכיף ליה ע"כ • ואם על בריאה יברא ה' אמרי מה שאמרו כמו שכתבתי לעיל • ואם כן איך יוכל השל לברא • וכחזר לענין • והנה החרטומים רבו והקצונה לאמר שזאת המכה באה ממערכת השמים והמזמן לדבר • הקל שכתוב יספיקו • והנה תהי' ה' המערכת מוכן ומזומן לעתיד לבא • אמנם

כבוד אלהים פרק ארבעים ושמונה

אמנה לשדד המערכה ולעשות כנגדה • להוציא הכינים שלא יהיו בארץ זה בלתי אפשר כי
אבנע אלהים היא וגו' מלפניו • ואין לא ליד שום מכשף וכל חרעום ואשף לעשות דבר
בוה • וכשמוע פרעה התנכלותם כי התנכלות עדים אמר לא מהם ולא כח בהם ולא
יסף עוד לדעתם • והיה תמיד משתדל להסיר המכה הפך דעתם • הנה מכל זה
שאמרנו וראה שהאמונה ההווה מכנת האותיות והמופתים אין תכונה בה • ויאות העם
הפתאים הכסים והטף • לפי שהם דברים מסופקים והנולד מן המסופק מסופק כמוהו כי
היוצא מן הטמא טמא • והראה על זה שכבר ראינו שכתוב בתורה שכל האותיות והמופתים
שעשה השם ית על ידי משה עבדו ואהרן אחיו לעיניהם לא האמינו בו שהוא שליח השם ית עד
קריעת ים סוף שכתוב שם ויאמינו בה' ובמשה עבדו • ועם כל זה לא היתה להם אמונה שלמה עד
עמדם במעמד הקדוש והנבחר בכתוב בעבור ישמע העם בדברי עמך • וגם כך יאמינו לעולם
מכלל שעד עתה לא היו מאמינים אמונה שלמה קבועה חרוטה על לוח לבם עד עמדם במעמד
הר סיני • והסבה הפועלת שהתחילו להאין בה' ובמשה עבדו בקריעת ים סוף ויותר מאשר
כל האותיות והמופתים הוא לראותם כסים רבים וככבדים חבילות חבילות מחוברת יחד •
והכינים משתנים מכמה גוונים ומכמה פנים וכמה מינים וכינים מכינים שונים כולם כאחד והכל
להבאתם וטובתם •

פרק מט

אמנם האותיות שבעשו על הים הכזבים בתורה רבים וכפכדי' למיניהם
אספרם מה' ול ירכון אמנם אעלה אחריו הקצרים אחד אחד למנא
חשבון • האחד שנבקע הים והמים להם חומה ועמדו כמו בד כדכתיב נגבו כמו בד נוזלים
מה שאין כך דרך המים • ה' שנעשה הים כבקעה ולא נשארה בו רפס וטיט כדי שלא יכשלו
בה שכן כתוב קפאו תהומות בלב ים • וכן מפורש על ידי ישעיהו הנביא כדכתיב מוליכם
בתהומות כסובב במדבר לא יכשל בנהמה בבקעה תרד • רונה לומר שכמו שהסוס במדבר לא
יכשל כי אין שם אבן נקף ולא צור מכשול • כן נעשה התהום שמים שלא יכשלו בו עייף ויגע מבני
ישראל • ה' שנגזר הים לכמה גזרים והיו בה דרכים ושבילים ורואים אלו לאלן איך הם
עוזרים בלי פוקה ומכשול והעד על זה ר"ל שנבקעו המים דכתיב ויבקעו המים • וכתוב
וברוח אפיך בערמו מים שבעשו ערמות ערמות • וכן אמר דוד המלך עליו השלום לגוזר
ים סוף לגזרים רונה לומר לגזרים רבים • והתועלת להם בזה הא' שיראו קצתם את קצתם
עוזרים ולא ידאגו על אחיהם וקרוביהם • והב' שלא יתערבו המזדריים עמהם שאלו היה דרך א'
להם בבקעה רחבת ידיים שהיו באים להם ומתערבים עמהם והיה אפשרות להנצל שום אחד מהם
• לכן גזרה חכמתו שיהיו כתיבות ושבילים נגזרים והמים להם חומה שיראו צריהם עוזרים
ישראל לעיניהם בתוך הים לפניהם ועיניהם ראות וכלית אליהם ואין להם מושיע • ואין
לאל ידם להתערב בהם או לנגוע אחד מהם • הרביעי ראותם השתנות מהמנה הקבוע
להם מהשכי העמודים עמוד האש ועמוד הענן • דכתיב לא ימים עמוד הענן ויום עמוד האש
לילה לפני העם • שכל אחד מן העמודים היה לו זמן קבוע זה ביום וזה בלילה ובעת ההיא שמשו
בערבויא להבאתם ולטיבותם של ישראל כדכתיב ויבט עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם •
ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהיה הענן והחשך • ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה
כל הלילה • ר"ל שכלת הענן והחשך שהיה בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל לא קרב זה אל זה
זה כל

זה כל הלילה כי לולי זה כבר השיגו אותם חוכים על הים • כדכתיב וירדפו מזרים אחריהם ושיגו אותם חוכים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו וכו' ופרעה הקריב וכו' ואמרו ויאר את הלילה כי לכל בני ישראל היה אור • כי עמוד האש לילה לפני העם כמשפטו ויאר את הלילה • וכן כתיב ויהי באשמוות הבקר וישקף האל מחנה מצרים בעמוד אש וענן כי קדם אשמוות הבקר היה עמוד עמוד האש הולך לפני מחנה ישראל • ויאר את הלילה כמשפט הרחשון שלא ימים עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה • ואמרו וישע מלאך האלים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם הוא עמוד הענן וחור ופרש ואמר וישע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם • וכן פרש אבן עזרא בפסוק על פי ה' יחמו ועל פי ה' יסעו • אמר ואם תשים לב למסע הראשון תבין וכו' החמישי איך אומה חכמה שבאמר עליהם ויחכם שלמה וכו' ותרב חכמת שלמה וכו' ומכל חכמת מצרים ואין ספק שהיו יותר חכמי מצרי קדם אחר שזכרו אחר הם להעדיף חכמה • ועדין אין להב ח'מים שאמרו כלנו מתים רעדה אחתם חיל כי לילה ככתיב ויקס פרעה לילה הוא • וכל עבדיו וכל מצרים ותהי כעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין סם מת ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ • כי אמרו כלנו מתים וימחר יחיה להערות למות כפשם לרדוף אחריהם ויפקירו כפשם למות • ככתיב וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל כו' פרעה רכבו ופרשיו וחילו אל תוך הים • ולא שת לבונם לזאת כי הכלם להם • השישי להוכיח מים סוף ולגשם אותם למרבה כדי שלא יטפחו ימוט רגלם ברפש וטיט ככתיב פעמים ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה • השביעי השתנות הפעולות ככתיב מכיון בהיות מוסע אחריהם וישם חשך סביבותיו ויהי עמוד הענן בלילה שלא בזמנו • ויהי הענן והחשך וכשתנו כללמות ולא סדרים כי עמוד הענן סדר זמנו ביום ועתה בלילה וכתהו ממנו חשך ענן וערפל כאמור ויהי הענן והחשך • ועוד כשתתב עבדנו כפעולותיו כי זיכר הענן לכחותם בדרך ולא להחשיך כלל וכן החשך ככתיב ויהי הענן והחשך • ומעובי החשך אשר הוא הערפל עכב מחנה מצרי • שיקרבו לבני ישראל כדכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה • מה שאין כן טיבו וכתחשה בו ככס • וזהו כס שמימי • התשיעי כשפגש דעתו ולענין עיניו שכלם במקרה שקרה לכשפגש קדים עזה כל הלילה מה שלא האו ולא שמעו מצרים מאז היתה לגוי ולו בתכנו עלילות כי לולי זה אפשר שלא היו ככנסים בים ויפחדו ויראו מפני פחד ה' ומהדר גאווה • ואמנם רוח הקדים כמע שכלם והכנתם בראותם הרוח הקדים עזה שנשכ כל הלילה וישם את הים למרבה ויבצעו המים וחשבהו היות דבר טבעי • ויתכן ששמעו שבארגות הנפוכות יכש הרוח ויקפו המים מעשים • בכל יום שיספאו הכהרות ויערכו עליהם אנשים קוסים ופרשים ועגלות גב לאפים ועגלות שימשקו אותם שנים עשר קוסים ויותר קמושי ארבע צטוכא בכל שנה ושנה וכוונתו וחשבו שכן זה כאחד מהם • והיה להם לחשוב כי כל אקלים יש לו טבע אחד ודרך טיב לו וכו' זה פועל תמים דעים משנה עתים ומחליף את הזמני וזה הדבר זר לא ראוי אבותם ואבות אבותם מיום הקדמה ועד עתה מאז היתה לגוי • העשירי להטעותם בדמות פעל הבקיעה וכבדו כמובד כוולים קפאו תהומות כלב ים ואותו הקפאו אלו יהיה על פני המים שטחיו כקרח הכודא ואם יהיה בים • בים כפא יהיה על שפתו ולא כלבים • וזה סנה מתמים דעים כדי שיהיו כלם בתהומות ים וכשישובו המים על מצרים וכסאותם ולא ישאר מהם עד אחד מה שלא היה כן אם יהיה קפוי בעלמא והם הולכים על הקרח הכודא כאמור • היא ברכותם

כבוד אלהים פרק ארבעים ותשעה

להדמות לכבי ישראל והלא עיניהם הרואות את כל מעשה האשר עשה בערוכ ובחשך כדכתיב
 בערוכ והפלאתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עליה לכלתי היותם שם ערוכ וכבר דכתיב
 רק בארץ גושן אשר שם בכי ישראל לא היה ברר וכבר כתיב והפלאתי ה' בין מקנה מזרים
 ובין מקנה ישראל ולא ימות מכל לכבי ישראל דבר וכו' וכתיב וישלח פרעה והנה לח מת
 ממקנה בני ישראל וכו' ובמכת החשך כתוב ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים לא
 ראז חיים את אחיו ולא קמו חיים מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור כמו שכתובם ולא
 דעת ולא תבוכה ולא פעל ה' לא הביטו לאמר גם זה כאחד מהם ולמה אכי עמל ומחסר את כפשי
 משוב ה' שמלמד המהומה והמגערת בשכל שיהיה בהם להומם ולאדם כדכתיב ביהם את
 מקנה מצרים ורק עליהם דבר מן השמים להומם ולאדם כמו שאמר דוד המלך עליו השלום
 וישלח חיים ויפיתם בדרך ויהומם יוראו אפיקי ים יגלו מים דות תכל וכו' וכן כתוב ביהושע
 ויהי כדום מפני ישראל הם כמורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים וכו'
 שכן דרך הלוחמים וכתיב ה' איש מלחמה ה' ילחם לכם כיה כלחם להם וזאת עתה
 לא היה כלחם בם מה מעלה או מוריד אומרם כי ה כלחם להם במצרים אלא שרובה לומר
 כי ה' כלחם להם כמו שהיה כלחם להם במצרים כדכתיב ויהי ברר ואש מתלקחת בתוך הכרד
 כבד מאד וכו' וכתיב ויך הכרד בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה מאדס ועד בהמה ואת כל
 עשב השדה הכה הכרד ואת כל עץ השדה שבר ודבר שיכה מאדס ועד בהמה אינו דבר ברר אלא
 כמו שראיתי בארץ צו בהליל פסח שכי בזמן שבא המלך כ' עשולטאן שול' מאן מבייר הקו' לבאש
 ברר כאגוזים משקל כל אחד כ' וזים ול' וזו' ויותר ובתוך שעה אחד עלה על הארץ כשיעור חצי
 אמה או יותר מעט וכבר מצריה באמר כבד מאד אש כן יהיה כאבני אל גבים ועל המכה
 הזאת אמר פרעה חטאתי הפעם ה' הנדיק וכו' ועל מה שיורד להם מן השמים כמו שאמר דוד עליו
 השלום אמרו כי ה כלחם להם וכו' ה' לשכש דעתם להפר סדר המלכים והשרים שדרכם
 לעמוד מנגד עד ראיתם איך יפול דבר והרודפים רבים לרדוף ולהשיג הכרדפים והמלך והשרי'
 יעמדו כבדים מרחוק פן יהיו למקרה ופגע כילא ידעו מה ילד יום זה דרכם ואלה כקטן
 כגדול הערו למות כפשם וחיותם למומתים עין בעין יחזו תהומות כלב ים והם
 רודפים ובאים אחריהם במצות ים עד שלא בשאד מהם עד אחד כדכתיב וירדפו מצרים ויבאו
 אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשו אל תוך הים וכו' וישכבו המים ויכסו את הכבד ואת הפרשים
 לכל חיל פרעה וכו' לא בשאר מהם עד אחד וכל הכתוב בשירה ה' נהפיק
 השם יתברך עליהם באש מורדת הבקר בעמוד אש ועשן והיה האש ממחס גופם וגם התחרה
 והשריין ולבושי הכרז ומצר להם והענן מוכע האויר שיאפיו ואין להם לשיאוף
 כי אם אויר חם מהאש וענן וגם מהענן והיה שאיפת הרוח לרעתם כי ע' עלת השאיפה לקחת
 האויר הקר לקרר מורשי הלכ' וזה מהם ומלהיב יותר עד כי כפשם ברעה תתמוגג וזה
 מן המכות שהביא עליהם על הים כמי שדרשו רבותינו זכרונם לברכה שעל הים לקו מאתים
 וחמשים מכות עד שחמשת החזש תש כח פוסייהם ומרכבותיהם עד שהוצרכו להקל
 מעליהם כדכתיב ויום ראת אופן מרכבותיו ויהנהו בכבד ת כי תש כח הסוסים וחלשו ממשך
 המרכבות הארבע עשר שראו עצמם אסורים בקבלי כרה וביקה וראים
 מפלתם ואין לאל ידם מהכרות והמכונות הכאות עליהם ולא אזרו חיל לגום
 כדכתיב

כדרכיב אמונה מפני ישראל • וכתביב וישבו המים ויכבו וכו' לא כשאר מהם עד אחד
 • ויחזקו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכל • החמשה עשר שעם כל טרדתם
 ונרתם הקירו וידעו כי מידו היתה זאת להם והתודו את עונם במעלם אשר מעלו כדכתי' אמונה
 מפני ישראל תמורת וירדפו אחריהם • וקדו ואמרו כי ה כלם להם והודו על כרחם על
 אפם ועל חמתם • השעה עשר כשהשקיף הקדוש ברוך הוא על המצרים בעמוד עש
 וענן כהה שם כס גדול ועצום כי התצרכו פעולות השבי עמודים וכשתבו משאר כל הימים ותוא
 כם חדש שנתחדש בו ביום ככחו הגדול ככתוב לעושה נפלאות גדולות לכדו •
 השבעה עשר שבכוסם היו חושבים שהיו כמים ליבשה והם נסים אל תוך הים כדכתיב
 ומצרים נסים לקראתו שרונה לומר לקראת הים והיות כולם באחד בענה הכבירה הזאת לא
 בחשך אחד מהם מדרך זאת כדי שיפלו במהירות כל יקומו וימיתם ה' • השמונה עשר
 שכערו בים כמבער הטבלא כדכתיב ויבער ה' את מצרים בתוך היום והיו עולים על פני המים
 כדכך הטובעים שיפלו פעמים שלם יפלו שמים ירדו תהומות כשעם ברעה תתמוג • יעלו ויראו
 ברעה אשר ימלא לשחיהם וככבדיהם ונברת כפס אחיהם יחונו ויכעו כשכבוד וכל חקמתם תתבלע
 ישבו ואין מושיע אלה ולא עקם עין במר בוכה ולב ענב ורגש כאכז ודוא מכאב לב •
 וגם זה מהמכות שלקו על הים • ואחר זה כללו כעופרת במים אדירים רשע
 יראה ופעם שמי יסדר וכמם תאות רשעים תאבד • התשעה עשר שהשליך
 הים את כל פגרי המצרים לכד שיכאו מקם בני ישראל ולא פזרם לכל עד ודוח כחק הים ומעשהו
 כדכתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים • והיה זה כדי למלא שמחתם
 ישמחו ויעלבו לפני אלדים ולא ידאגו לאמר אולי כמו שאנו עלינו מצד זה יפלו גם הם מצד אחר
 ולא תהיה השמחה שלמה • ועוד כי יגיע להם מזה בכיזה והשלל וראות אויביהם
 מתים מיושלים על פני האדמה ויקונו מחייהם ושללו את רודפיהם •
 העשרים שבעת שהרים משה רבינו עליו שלום את ידו על הים תתקף ומגד כעקע הים והים
 לחרבה וכאשר בעה ידו שפ הים לאימתו וישבו המי ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה
 הבאים אחריהם בים לא כשאר בהם עד אחד • וכוה קנו ישראל אמונה שלמה
 ודעת אמתי בראותם כי הים דא ויכוס וכריות בראשית חדרו מצינו ולא שיכחו את דברו ויאמינו
 בה ובמשה עבדו וכשאו קל וחומר בעצמם • העשרים ואחד היות בעת אחר עביעת
 המצרים והגלת בני ישראל ובאתם מן הים לחרבה להרבות השמחה והששון והעלון כדכתיב
 וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה וכו' וסמך ליה ובני ישראל הלכו
 ביבשה בתוך הים אלו טובעים ואלו כנולים ויונאים והרי לך עשרים ואחד בשים כמין אהיה ועוד
 עשרים רבים וככדים בו כשיעוין בהם ככתובים וכדכרי דל ודי זה בזה הקצור •

פרק נ הנה בראותם הפלגת הכמים והנפלאות הנעשה להם פתע פתאום כפי צורך
 השעה להושיעם לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם לקטור עליהם ולהביא ענות
 מרחוק כי האומה לא יוכחש מכל אשר ראו בעיניהם ובעין שכלם • ומאמם אומרי בעין שכלם כי
 הסרעום והמכסף ובעל התחבולה והסגולה תהיה פעולתם מה שיפחם וישיח לפועל אחד

כבוד אלהים פרק חמשים

כפי המצב או שר השעה אומה שיתחבה תחת התחבולה שהוא בהחבא או הסגולה שלא יפעלו דבר והיפכו. אמנם פה היו הנסים אנודות וחבילות מתהפכות זה טובע וזה הולך בתוכו ויבא לשלם ודומה לזה לא יכול השכל לרובם ולקצר תפארת גדולתם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כפי צורך השעה להכילם ולהתקדם מאויביהם עד בלתי השאיר להם שריד ופליטה. ויראו אותם פגרים מתים מושלכים לפניהם ויכידום וישוללו את רודפיהם ויבזו אויביהם אמרו בלי ספק יד ה' עשתה זאת כדכתיב וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ונמשה עבדו. ועם כל זה לא היה לבם שלם באמונה ולבם לא ככון עמו ולא באמונה כבדו עד עת בא דברו במעמד הכבוד והנורא ההוא אשרי העם שזכו לכך. והעד הבאמן על זה אמור השם ית' למשה בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם ממכלל שער עתה לא היתה אמונתם שלמה וקיימת לעולם שהיה לבם קפס כי הם מלאים ונחמתי מצרים ויודעים להטיהם ומעשיהם והיו מסופקים באותות ההם שיתחייב שיאמינו בסבת עשיתם שישלח השם ית' לכביא לאמר לך אמור להם. עד שהגיעו כולם למדרגת הכבואה במעמד הר סיני כדכתיב ויראו את אלודי ישראל. וישאו את האלדים כי אלדי ישראל אינו גשם ולא כח בגשם שיראוהו בחוש העין. אמנם היה זה במראה הכבואה כאמר ישעיהו ואראה את ה' זכו' ואחר שהגשים אמתתם מסופקת כן האמונה הבאה מהם מסופקת. והמופתים הנאמרים בגשים אינם מופת שכליית פעולים בהקשוראיה ומקובלים מן השכל כי אם מעשה נסים כדכתיב ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש ותמרות עשן. וכן כתב הרמב"ם זל' בחבורו הגדול משנה תורה היד החזקה. בספר דעות בהלכות יסודי התורה פרק ס' ד' פ' פרקא זל'. משה רבינו לא האמינו בו ישראל מכחי האותות שעשה משה שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה בלהט וכישוף. אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה מהם על הכבואה וכו'. היה צריך להשקיע את המצרים קרע את היס והכלילם בתוכו. וכמה האמינו במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר ואזכנו שמענו ולא אחר האש והקולות והלפידים ומשה כגש אל הערפל והקול מדבר אלי וואכו שומעים משה לך אמור להם כך וכך הוא אמר פנים בפנים דבר ה' עמכם וכו' ומכין שמעמד הר סיני לבד. היא הראיה לכבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בכאמנת שהיא עומדת לעולם חלא באמונת שיש אחריה הרהור ומחשבה עכ"ד. וכבר ידעת מאמר רז"ל שאמרו רבוננו לראות מלכנו וכשזכו ישראל למעמד הכבוד והקדיש ההוא מה שלא זכו ולא יוכלו לזכור אשה עוד. והגיעו כלם לגדר הכבואה כמו שאמרו הסכימו וזכרו ונאמרו להאמין בכבואתו באמיתות לגמרי מבלי שום ספק ולא עורמה ותחבולה כלל. וכל מי שיכחיש או ירצה לנטול דבר מכבואת רובה להכחיש מה שראו בעיניו ושמעו באזכנו שהוא דבר גלתי אפשר להכחישו אלינו לעינינו. ודע כי הכבואה רובה לומר הדברים הנאמרים בדרך הכבואה לא יחוייב שיכילם השכל וקבלם כי כמו שהשכל מכחיש לעין כן הכבואה מכחשת השכל כמו שכתבתי למעלה. כי העין יראה עין השמש ככברה והשכל מכחישו ומכריח במופת וראיה כי הוא גדול מן הארץ מאד ושנים פעמים וזה כי העין לוגבול וכן השכלים לוגבול לא יעברנו עד הגיעו לכפש הגלגל רובה לומר עד הכדל ושם יעמוד כאשר זכרנו למעלה בפרק והכלל העולה

מזה כי כל דברי הכנאות הכתובות על עבדיו הנביאים ע"ה באמין בהם אין אומר ואין דברים כי בעינינו ראינו מה שכתוב בתורה פנים נפני דבר ה' עמכם בהר מתוך האש וכתוב הקהל את העם ואש מיעם את דברי וכו' וכתוב וידבר ה' אליכם מתוך האש וכו' ויגד לכם את בריתו ואתם האמונה יש מונח מה שצריך לדעת אותו על כן בחקירה ודרישה ולדעת אמיתות הענין ככתוב אתה הראתה לדעת כי ה' הוא האללים אין עוד מלבדו והראתה שם משותף ואמר על ראות העין ועל שקול הדעת ועל השגת החכמה כמו ולביראה וכו' והרצון שישתמש ממנו ויובן בו כל השתופים בשקול הדעת מן השמים השמיך את קולו כדי שתבין ותדע איזה דרך ישכון אור ועל הארץ הראך את אש הנהלה וזו ראות העין ודבריו שמעת מתוך האש הוא הבנת דברים וידיעתם על אמתות ואחר אלה השלשה בחינות וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האללים וכו' כמו שפרשתי בפרק ראשון וכן אמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ושכנתם לכיך ודברת בם בשבתך בניתך וכלכתך בדרך ובשכך ובקומך וכו' ואם הענין לקראת דברים האלה תמיד ככו' רובה לומר קריאת שמע בשפתיים בעות מעט קטמן הזמן די ולמה לי כל זה אמנם הרצון בזה לדעת ענינה ומוכאה ומוכאה וחדרי משכיותה ובתרה בחקירה ודרישה ובמופת חותך בחוש ובשקול הדעת והמופת על כל כל דבר שלטון וברוך שתהא הידיעה קודמת לעבודה כי אם לא ידע למי יעבד מה יעבד וכן אמר דוד המלך ע"ה לשלמה במוכאב את נן ירבה דע את אלדי אביך ועבדו וכן כתוב גם כן דעת כפש לא טוב ואמנם אומרו גם לרבות כי אפילו שיש בידו מעשים טובים ומצות והם בלא דעת לא טוב הוא כי טעמראות עיניהם מהשכיל לבותם והנה ישיעיהו הכביא באר זה ביאר הטעם ואמר בשם האלית אתם עדי כאם ה' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו וכו' הנה הקדים הידיעה להאמנה כי מי שלא ידע מה שמוטל עליו להאמין וצריך להאמין הנה אמונתו היה בלא היה כי לא ידע מה ועל מה ולמה ואמין וחתם בבינה כאמר ותבינו כמו שכתבתי בפרקים שעברו כמה פעמים ובפרט בפרקא קמא זה יתד תקוע במקום כאמין והנה בכתוב הנו' כולל כל מה שכתבתי בענין האמונה כי מלת למען תדעו הוא הידיעה ואין ידיעה בלי ביור שיבוייר בשכל וידעו וישיקלהו במאזני השכל ואם הוא ראוי להאמינו ואמינה במופת ולזה אמר ותאמינו לי הדבר הכאות שיאמין בי ואחר האמנה הוא בהכרח המופת בבניה להבין דבר מתוך דבר ולהקיש דבר לדבר ושיהיה כמבא חוץ לכפש כמו שכתוב בנדר האמונה שצריך שימבא חוץ לכפש וזה הוא ועבדי אשר בחרתי שהוא קיים לפיכך חוץ לכפש על פני דברי שאמרתי לקיים מלכותו וברוך הידוע ועד וכאן נשלם האמר הראשון שהיה למי שהיה אחריו וראשון את שמו:

האמר שני פרק ראשון אמר אנדרהס ראיתי אנדרתא וזה כפרה פורס ונה נרה כמכירה נור כרה קראן לה מרה ובעקף פורה כי עתברה לעשר מרה ויטו אחריה עם כנרא קנת חכמים בעיניהם בזמננו זה להם יקראו מקובלים אשר לא קבלו כראי אים מפי אים רונה לימר מקובל מפי מקובל עד הגיע למקור החיים רונה לומר שקבל מרבו ורבו מרבו ועתה אדם אין כי פשוטו מכלוהת כמו שכתב בר ששת אל כסיון כ' ז' א' כ' ד' א'

בבור אלהים פרק ראשון במאמר שני

כי הרכה יותר מדי תקע עצמו הרמב"ן ז"ל להאמין בענין הקבלה ההיא ולזה אינו תוקע עצמו
 באותה החכמה אחר שלא קבלתיה מפי מקובל חכם ואם ראיתי ביאורים על סודות
 הרמב"ן ז"ל וגם הם אינם מנלים שרשי דיו החכמה ההיא ומנלים טפח ומכבים טפחיים וקרוב
 לטעות בדבר זה • ולכן בחרתי לכל יהיה לי עסק בכסדרות וכדו' וחסד ואמר ולזה אנו
 אומר שאין לבחון בדברים האלו אלא מפי חכם מקובל ועדין וחלי עכ"ל • ודעה בזה מפי
 בופרים ולא מפי ספרים • וזה לשון האגדתא • אמרו בחיך הפך נשדו ללפיד אש •
 ואמרו בואסותיו לקחתיו מכני אדם אדתי ופקדתי זה חנוך בן ירד ששמו כשם רבו • ונכסחא
 אחרת ששמו מטטרו • לקחתיו מכני אדם ועשיתי לו כסא כנגד כסאי וכמה שיעורו של
 כסא שבעים אלף פרסאות של אש ומכרתי לו שבעים מלאכים כנגד שבעים שמות הסובבים את
 הכסא • והפקדתי לו כל פמליאות של מעלה ומכרתי לו חכמה ובינה יותר ממלאכי השרת
 וקראתי שמויד' קטן וסדרתי לו כל מדרי בראשית ועשיתי לו גדולה יותר מכל פמליא שלי •
 ע"כ לשון האגדתא • ואמר וכן אכקלום תרגם בפסוק ואיני כי לקח אותי אלהים
 ארי לא אמית יתי • ואינו מוסכם כי התוספות אמרו ביבמות כדתרנמין ארי אמית יתיה
 כמו שאכתוב להלן במקומו ב"ה • והנה הכתוב ביום וכבודי לאחד לא אתן ושם ההויה שם
 העצם שם המפורש לעצמו ולא לזולתו כי לו כאה • שמורה עליו היותו מהוה ההויות •
 ולכן הוא מהמכונות שתהיה האגדה הזאת כפשוטה ויאמין בה שום אחד אשר בשם ישראל יבנה •
 ואומנם משמעות תיכונתה כבר דברנו וחכמי הקבלה המפורסמים בזמננו דק"ט ז"ל
 ובעל מכתת יהודה והמניה רבי עמיאל וזולתם מכעלי החכמה הזאת • והט אזכר ושמע
 דברי חכמים • ולפי שראיתי קצת מכעלי זאת החכמה קצת אנשים נטו אליה את הדרך
 להאמין אותה כפשוטה • ושהנך בן ירד הכתוב בפרשת בראשית שעליו כאמרה הגדה זו
 אמרתי לבדר וללכך ולבאר בראיות ברורות כשמש ברות • מפי ספרים ומפי ספרים שזה בלתי
 אפשר שהאמר באגדתא אינו חנוך שנבראשית • רק הוא שם מוסאל כמו שיתבאר להלן
 בע"ה"ת • וכבאר גם כן איך חנוך אינו מטטרו • ואביא תחילה דברי המפרשים ספר
 מערכת האלדות כי הם ביתו • ואמר כן אשיבי די ללכך ולכרך ולבדר להוציא הדבר לאמיתו
 מהוזהר והתלמוד בע"ה להרים מכשול מדרך עמי • אמר רבי יהודה חייט ז"ל היה ראוי שיתעלם
 האדם מן העולם הזה אחר שנתגלה ויאמר עליו איני • לא שזאת ההעלמה לא היתה ראויה
 בדרך מיתה אלא בענין לקיחה והתפכח שהזכיר הרב בכאן • ודעה בזה דעה לרמז על
 שם הרב הכו' על בעל מערכת האלדות • וזה לשונו ופנהור האדם להדבק
 בתורה ובמדות לא יסירם מלבו ולא יחטא כלל באלו מתדבק תמיד אל הדמות • ובענין שכאמר
 ואדם הדבקים בה' אלהים וכו' • וכאשר ידמה הגויה ליוצרה • שהיה משכיל בפעל
 ימשך אליו בזכות צורתו השפעה הטוב העליון כי יבקש מין את מיכוונעור • כ"א ויעור התחתונים
 • ובדרך שאמרו בזכות שלמה תשרה שכינה בתרת כים • וזה עקר שלמות האדם היותו
 מושל בכל דבר ודבר • וכבר אמרו בשלמה כי מלך אפילו בעליונים והכתוב אחר וזו ראש
 וחתם וכו' • וכאשר תשרה שכינה בעולם השפל אז תהיה הברכה מנויה בו כי זאת היא הברכה
 ולא תקולל האדמה וזה יוכל האדם להגיע אל המעלה הגדולה • ר"ל למעלת חנוך • אשר עוד
 אזכור • ואל הטובה אשר אין ערך לה ותהיה דמיון השגחת המכית ר"ל כותן הצורות יתעולתו
 בעולם

צעולם לכבוד ולתפארת כענין שכאמר ישראל אשר כך אתפארי. וזה העקר והסנה והחפץ אשר היה בענין הכריזה. והיותה בתקוה לזכר האדם המושל עליה דוגמת הדמות כי כאשר תעמוד על מתכונתה יזכה האדם השלם להתלבש ברוח הקדש השורה בתחתונים. ויעלה מזה עוד אל הכנזיה הגדולה אשר היא אכפסקלריא המאירה כי שמו בקרב הארץ. ונפעלותו וכמעלה הגדולה יזכה עוד שלא ימות לעולם כי כאשר תגלה זכותו היות החיים והשלום תמיד בעולם לא יכחמקו לנפש להמיתו. ר"ל שימות בסבתו ויזכה היות כפשו קיימות בנופות תמיד כי דמה בורה ליוצרה שהוא החיים. ונבא זמן להסתלק והפרד מן העולם לא יהיה מן הראוי לקבל ההפך הזמן ולמות אך יחזור גופו רוחני למעלה גדולה אשר אין לה תכלית. והוא חיי העולם הבא. כי אף בזמן החפץ הזה ר"ל אחרי שחטא אדם הראשון שבלאך המות שולט באדם בסבת חטאו בעולם הזה הזכירו ר"ל במקומות רבים מאנשי המעלה ההיא והם הנקראים להם בני עליה. אמרו בהנהגה בחוכה הפך בשור ללפיד אש ואמרנו אחותנו לקחתנו מבני אדם אדרתיו פקדתינו חנוך בן ירד ששמו כשם רבו לקחתנו מבני אדם ועשיתי לו כשא כנגד כסאיו וכו' וקראתי שמו ידוד הקטן וסדרתי לו כל סדרי בראשית ועשיתי לו גדולה יותר מכל מלאכי שלי וכו' ארי לא אמיט יתיה זכו ואמרו באגדא בעיקב שלא נות כי הנדריק בעודו חי ידכיק כפשו דנן עדן אשר הוא העולם הבא וברור החיים אשר הם מקום הנפשות ומחיתם וחיותם. ואיכנו ראוי שימות מרכבת הכבוד הנכבד בדמות עליון אשר שם כפשו בקרב החיים האמיתיים ההם וראה מה שאמרנו במשה רבינו ע"ה בפסוק ויעל משה מערבות מואב. תנאי ט"ו מלות היו ופעם משה בפסיעה אחד כלומר שחור רוחני ולא היה בו מהארבע יסודות רק מעט מזער. והבן חומר כי אומרו ארי לא אמיט יתיה הוא כמו שאמרנו ועקב לא מת וכו' שאמרנו במשה ע"ה וכו' ואמרנו באלהינו לפשט בשור מעליו ובעשה לפיד אש. והוא עודנו חי בניף וכפס כאשר ידוע בקבלה מדור לדור. ואמרנו בדריקים הזוכים לחיי הע"ה וכו' הנה ביאר שדכחות השכל בשכל הפועל. ויהיה האדם משכיל פועל. והיו לאתמים יהיה האדם נבחי לעד. ולזה התמפרשים האריתיו בזה כאשר יתבאר להלן לא אאריך בזה. אמר עוד דגם הרמ"ן הזכירה בספר שולחן של ארבע והנה זה לשונם. ויתהלך חנוך וכו' והתהלכות הזה כתרנומו שהיה דיוק מושל ביראת אלדים. וכשאמר כי לקח אותי אלהים ידוע כי הלקיחה למעלתו ולטובתו היתה כיון שהיה דיוק. וא"כ מכאן ביאור ענין ג"ע לנפש הנדריק ע"כ וכמשך עוד בדברים הנז' וענין שם. וברומה לזה כתב הרמב"ע ז"ל חנוך בן ירד ככתב עליו ויתהלך חנוך את האלהים כמעט אחרי ה' לדיכס תלבוכו' וכתוב על כח את האלהים התהלך כח. וימ התהלך הרגיל. כי לקח אותו אלהים עת. וכן קח בא את נפשי. הנכי לוקח ממך את מחמד עיניך. ואחר כן פרשמה היה ותמות אשמי. וזאת הלקיחה על חנוך אין שם זכר מגפה ולא מיתה. והטעם אשר כתוב בדברי חמץ ואחר כבוד תקחני. וכן במזמור בני קרח לא יסידה נפשי מיד שאל כי יקחני מלה. והמשכיל יבין. וכתב במזמור מ"ט אך אלדים יסידה נפשי מיד שאל כי יקחני מלה ככר בנפדתי בספר כי הפשט והנשמה והרוח הם שם אחד. לנשמת אדם העליונה העומדת לעד ולא תמות ונקראה נפש גס רוח בעבור שלא תראה לעין. כי אש עם אלה. ובעבור היותו המפורד מלא חכמה. ומכתב השם חרות על נשמתו על כן אמר אך אלדים יסידה נפשי מיד שאל שלא יתכן שהוא קומד שלא ימות בשאר בני אדם. כי מי גבר ויהי ולא יראה מות. וזה

כבוד אלהים פרק ראשון ממאמר שני

זה טעם יקחני שתדבק בשמותו כשמה העליונה שהיא כשמת השמים • ר"ל כפשוטו גלגל הירח וכמוהו כי לקח אותו אלהים • ואחר כבוד תקחני • וכתב במומור ע"ג ואחר כבוד תקחני מלת לקיחה בלא דבר הוא התחדות כשמת הנדיק עם העליונים שאינם גוף ולא ימותו לעולם על כן בדברך חנוך • ויתהלך חנוך את האלהים שהגלגל כפשוטו להתהלך עם המלאכים עד שלקחו השם • והנה יבקש זה המשורר עזרני וכחני והגלגלני בענתך • ואחר שתעשה לי זה הכבוד אז תקחני וכמוהו כי יקחני סלה • או יהיה פירוש ואחר • ואחר כן תקחני ואני בכבוד כאחד המלאכים • והרד"ק כתב כי יקחני סלה כמו כי לקח אותו אלהים • ורש"י כתב ויתהלך חנוך דייק היה וקל בדעתו לשוט להרשיע לפיכך מיהר הק"ה וסלקו והמ תו קודם זמנו • וזהו ששנה הכתוב במתתו לכתוב ואיננו בעולם למלאת שכמותו כי לקח אותו לפני זמנו כמוהנני לוקח את מחמד עיניך • וכן במדרש • ובוזהר כמו שכתוב • וכן כתבו רוב המפרשים :

פרק ב

כתב רבי יהודה חייט ז"ל ובספר הר' מנחם מרקאבטי מצאתי ענין משונה על המיתה בכשיקא וזל התבונן על הסוד הגדול שגילה לך במאמר דזל האבות מתו בכשיקא • כי כשהיו החסידים ואנשי מעשה מתבודדים ועוסקים בבודות העליונים היו מרמים בכח ציור מחשבתם באלו הדברים היו מתרבים ומתברכים ומתגלים מאלוהים מאפסות המחשבה הדבקה הוא המקור והבריכה והמבוע אשר לא יבסק • ולכן המדביק המחשבה בהרהור דע קשה מעבירה כענין שאמרו רז"ל הרהורי עבירה קשין מעבירה • ואמרו רז"ל בפרק אין דורשין בן עזאי היה יושב ודורש והאש מלהטת סביבותיו בא אבנלו רבי עקיבה אמר לו בן עזאי מה היום מימים • אמר לו שמעתי עליך שאתה יושב וסופה והאש מלהטת סביבותיך • אמרתי שמה בחדרי המרכבה ירדת • - אמר ליה והלא דברי תורה כמשלל לאש שכאמר הלא כה דברי כאש • אמר ליה אני יושב וסופה והדברים יורדים ושמים לפני • הטעם הוא כי כשהיה מדביק כפשוטו בכפשוטו העליונה • פי' כפשוטו הגלגל ר"ל בשכל הפועל • היו חקוקים בלבו הדברים הנוראים והיה מניירם באלוהיה אדם משם הדברים נפיו • כי בדבקות המחשבה מתוך האצילות ההוא שהיה מאגל וממשיך עליו היו הדברים נכופים ומתברכים ומתוך השמחה היו בגלים אליו ועל כן אין הכוונה שורה לא מתוך עצלות וכו' אלא מתוך שמחה • ואולי תגבר עליו השמחה ההיא עד כי יתחדש עליו כביה נפלאה • ותבקש נפשי להפרד מגופו וזו היא מיתת נשיקה שמורה חבור הנשק בדבר האהוב לו • כי אז יתחדש נפשו בשכינה • ועל כן תמצא בספר הזהר גלגלי הכנסת תורת קס' ר' פלוגי ונכה • ואולי מתרבה עליו הכביה עד אפסות נשמתו כדאת אמרת ויאסוף רגליו אל המטה • אם ישיב אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף • ודע כי המחשבה מתפשטת ועולה עד מקום מוצאה וכשמועט שם היא כפסקת ואיכה יכולה לעלות עוד • והמשל מענין המים היוצא מן הנהר אש מעשה תחתיו חפירה לכל יתפשטו מימיו ועלו המים עד מקום המקור ולא יותר • ולכן כל ההורם לחשוב בדבר שאין יכולת במחשבה להתפשט ולעלות אינו כמלט מאחד משני דברים או לגלגל מוחו ולהרום בכין גופו • או מרוב כפיית המחשבה להדבקה במה שאיכה יכולה להשיג • תעלה כפשוטו ותכתק ותשוב לשרפה • ולזה אמרו רז"ל במופלא ממך אל תדרוש וכו' ועל כן החסידים בראשונים היו מעלים מחשבתם עד מקום מוצאה • וכן הייתה המחשבה כנגזזה שהיה הכביה

מתבודד ומכוין לבו ומדביק מחשבתו למעלה. וכפי דקויות הכניא היה ניפה ויודע מה שעתיד להיות. וזהו וכו' תדבק וכו' תדבקין. והיו הכניאים חנוקים במצלתם וכדביקותם וכו' ושים עיך ועיוך כי כילא דבר רק הוא וכו' עוד. וטעם אומרו הוא כשהיה מדבק בפשו בפש העליונה. כבר ידעת שפשו האדם הנשאר אחר המות הוא השכל הנקנה כי השכל ההיולי אשר באדם אינו כי אם כליו המוכן לשכל הכנייה והשפע הנשפע עליו מהשכל הפועל אשר בו יודך ויעלה להשכיל בפעולתו ויהיה משכיל בפעל. ויתדבק בשכל הפועל והיו לאחדים. וזהו אמרו שמתדבק בפשו בפש העליונה. אשר הוא כפס הנלגל רובה לומר שכל פשוט מהאמר והקרוכ אליו שכל הפועל. וכפי מה שיתחזק שכלו ויתדבק הכנתו להשכיל. ויתחזק בלבו הדברים ויוציאם מפיו ויתרבו כפי השפע הנשפע עליו ממנו. פי' מה שקוראים השלסופים השפעה. הוא מה שקוראים המקובלים אכילות. והוסיף לבאר ואמר כי בהתדבק המחשבה מתוך האכילות ויהיה שכל משכיל ואוסכל בסבת השפע שירד עליו מהשכל שהו' הנפש העליונה. וכפס הנלגל הממשיך עליו והיו הדברים מתקופים ומתרכים. ומתוך שמהם שמכא מין את מינו כי כפס האדם חלק אלוד ממעל בגלים אליו סודות החכמה. והמחשבה היא ההתחלה וסבת השכל וההשכל עד שישיכיל בפעל ויהיה משכיל בפעל. וכבר ביאר זה הענין באר הטוב החכם רבי עמואל המגיה. וזה לשונו בפרוש האגדתא. אמר אחזתי לקחתי ומכניאדם פי' זה הספר הוא רמז מהשכל האנושי המתפעל בנחת כח לפעל שכלהיותו בפעל ומתדבק בשכל הפועל שהוא שר הפנים. אדרתיו פקדתי. פי' מלת אדרתיו מנלה סוד הלכות שהשכל האנושי אחרי השפד מן הנוף ישוב רוחני ויתלבש בשכל הפועל וישוב הוא והוא דבר אחד וזהו ההשפדה הנכחית. אמר אברהם גם יתכן לפרשו אדרתיו החזקתי מלשון אדיר כי בהיותו בכח הוא כלל היה ואחר זאת לפעל הוא אדיר וכאור כי הוא נכבד בפעל מאחור פני כסא. וכחזור לענין. ומלת פקדתי מורה כי מאחר שכתנבר על יכור למטה כן יהיה לו למעלה ממעלה על אותו המלאך הממונה על יבר הרע. אמר אברהם גם זה יש לפרשו מלשון פקיד כמו ויפקד המלך פקידים כי קודם היה חלק ושב להיותו כל ובהדמות הנורה לייצרה כהיה פקיד ע"כ. אמר עוד פי' כי שכל הפועל שהוא מטטרון שר הפנים לו שני יצרים ר"ל שני מלאכים אחד ממז' על הרמזים ואחד על הדין. ואותו מלאך רמזים שהוא מיתין מטטרון שמו עוזיאל. והוא כהן גדול וכמה שלוחים יש לו וכלם מלאכי רמזים. ומלאך אחר שהוא משמאל השר שמו עזיה וכמה שלוחים יש לו וכמה מלאכי דין. והשר הידוע באמצע והוא כופה את שניהם והם כנגד שני יצרים. וכאשר האדם התחזן הוא כופה את שניהם למטה כן יש לו כח מכח השפעת שם להכריחם לעשות רצון כל מה שיבקש. והט אונך ושמו כי אמי מנלה לך עכ"כ אלדיוס. שמו כשם רבו כי הוא בקרא מטטרון כשם הרב שהוא שר הפנים. פי' שכל האדם אחר שידבק יקרא כשם רבו שהוא שכל הפועל. אחר שדמה כורה לייצרה. והפקדתי לו כל פמליא של מעלה כי השר מטטרון והוא חנוך הוא ממנה על כל מה שיש בעשרה גלגלים עם גלגל השכל. וגלגל השכל שהשפע שפדים גדולים. והרקיב שהוא למטה יש בו כרובים וקויות והרבה שלוחים. וגלגל שמיכיט שהם חיות הקדש. וכבוד שני וכחות רבות הנקראים משרתי החיות ושבעה כוכבי לכת. אמר אברהם הסתכל איך קרא לגלגל חגורת המזלות שהוא השמיכי. ואמר הגלגל שמיכי שהם חיות הקדש.

בבור אלהים פרק שני ממאמר שני

וכבוד שני • שכראה שר"ל הגלגל השני להשפעה כי למעלה ממכו וראשון לו גלגל חלק •

והוא הנשפע אשר הפנים כמו שכתבתי בפרק מ"ב כי הוא הנשפע הראשון אשר אין הכדל בינו ובין משפיע הראשון כי אם שזה משפיע זוה נשפע וממנו נשפע גלגל חלק • ואחריו ח' אשר

הוא כבוד שני אשר הוא גלגל חגורת המזלות שהוא רב פעלים • וזהו מה שאמר וכחות רבים כמו שאמרתי בפרק הנו' • ונחזור לענין •

אמר ולכל גלגל יש לו שכל כדל המכניע עם כחות רבים שהם מנלים שודות חווי הכוכבים • וכמה פעולות נוראות נעשות על ידם בבח שם המכריחם וכל אלו נקראים פמליא של מעלה •

אעפ"י שכל מה שלמעלה מן השר הם נקראים פמליא • והוא מרכבה שראה יחזקאל ע"הוה ט' מראות שנקראים כבוד שני כי ההיות העליונות נקראים כבוד ראשון •

ודבריו נרכיבים ענין כי רוח אחרת עמו כמו שיתבאר ב"ה • ואמר עוד זהו השעור שמשעדים ח"ל ונקרא שעור ק"מה • והשר אינו ממזכה על

כל אלו אמנם הוא הנשע השומד את השער • אמר אברהם וכן קוראים הפלוסופים למלאך הירח השוער • ר"ל השכל כדל • אמר עוד יוש בידו המפתחות • וכאשר האדם התחתון

מוכיח שכלו מן הכח אל הפעל אזי מתדבק בשר מאחר שדמה הנורה ליוצרה • והוא השר הידוע אזי מנלין לו סתרי תורה ומוסר בידו השר המפתחות לדעת דעת עליון שהוא מדרגת הכניאים •

ולהלן יתבאר מה טיבן של מפתחות אלו כמו שכתוב בזהר • אמר עוד ומסרתי לו חכמה ובינה יותר ממלאכי השרת יודעלך • כי מלאכי השרת הם אותם הממונים למטה מגלגל

השכל וחכום שהוא השר הידוע יש בידו כל סתרי תורה והם חכמה ובינה • כי הוא מנלה התורה בשבעים פנים שכל מצותם וישג השכל האנושי כל המביאות פתע פתאום כי כל המביאות בכלל

אלו • וזהו חכמה ובינה שהם בידו עכ"ל • ומה שאמרתי שרוח אחרת עמו כי הם אומרים שהם נשע גלגלים שבעה של כוכבי לכת • והם חגורת המזלות והט' גלגל חלק • והעשירי גלגל

השכל קדש לה' • והוא המושפע הראשון הכו' לעיל • וקראו לו גלגל השכל לפי שהוא משכיל בפעל תמיד ובהשפעתו וקיפו כל הגלגלים ומקיפם בשכל • הם ואפניהם כללם ופרטם ומשכיל תמיד

בפעל כי אין לו ימנע השכלה לא מנד עכמו ולא מנד זולתו מן המקבלים • כי שאעפ"י שהגלגלים בעלי חומר אין חומרם הווה נפסד כי אינו מורכב ממנדדים • ר"ל ארבע יסודות רק חומר ספריי

קיים לעד כמו שביארתי בפרק י' ולזה לא ימנע ההשכלה מנד המקבל • ואומרים שלמעלה מגלגל השכל יש עולם המלאכים שהם למעלה מעולם הגלגלים ובהם מחנות שכינה וחיות הקדש

ועשר ספירות שכל אחד מהם משפיע על גלגל א' כי נבזה מעל נבזה שומר ונבזהים עליהם והוא עולם המלאכים • ואחר שידוע שהם ג' עולמות עולם המלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל •

וכן אמר על גלגל שמימי שהוא משרת חיות הקדש א"כ איך יעשו מעולם הגלגלים ב' עולמות ר"ל עולם הגלגלי ועולם המלאכים • והחוקרים אומרים כי אין דבר למעלה מגלגל חלק • ולא שכל

כדל למעלה מהמושפע הראשון אשר מהשפעתו מתהוה גלגל חלק • ואומרים שנקראים עולם כבחיכה כי בהיותו מורכב מחמר וכורה יקראו עולם הגלגלים וכבחיכה שיש לכלל גלגל וגלגל שכל

כדל שיתכונע הגלגל כחשקו והם מעולים זה מזה כפי ערך השפעתו וחיות הקדש למעלה מהכל קראו לו עולם המלאכים כי המלאכים כדל מן החומר ואין להם מקום מוגבל וכאומרך למעלה

מן הגלגלים כבר הנכלת אותם • ומה שאמרתי שהם מעולים זה מזה ר"ל כי הגלגלים זה תוך זה ומעלתו כפי בחינת כדור הארץ זה למעלה מזה והשכלים הנכדלים כל אחד נפש לגלגל אחד

ולכן היו זה למעלה מזה • והוא כפי הקדמת השפעתו לחכירו • והנה באומרו זה למעלה מזה אינו במעלת מקום רק במעלת השכל כמו שאומרים על שני חכמים שהאחד גדול מחברו בחכמה • זאת ועוד אחרת כי המספר ממאמר הכמה ולא יחול בראש על הנשם והמלאכים פשוטים מן הנשם ואף ידבק עליהם מספר • אמנם על דעת החוקרים שהם נפשות הנלגלים היו כמספר הנרמים שהם נפשות להם • וכל אחד שר בפני עצמו וממנו יושפעו כמה כתות מלאכים כי הנה אור השמש יכנס מכמה חורים וסדקים וחלוקות והכל מאור השמש לבדו •

ורצ' אמרו שהם עשרה כתות ויקראו להם שמות ואלה שמות חיות הקדש • והם למעלה במושפע הראשון • ואופנים וארצות וחשמלים ושרפים ומלאכים ואלדים וכני חלדים וכרובים ואישים • והמעלה העליונה שאין למעלה המכה כי אם המשפיע הראשון הם חיות הקדש ולכן אמרו שהוא תחת כסא הכבוד • והוא העשירי מלמטה למעלה • ומלמעלה למטה הם הבקראים אישים והם המלאכים המדברים עם הכניאים במראה הכבואה • שמעלתם קרובה לאישי בני אדם ובה ידבקו וכן מכאם הרמזים בפרק ב' מהלכות יסודי התורה • ועתה אין איכותה הויכוח • ועם היות הדברים האלה מבוארים אמרתי לזכור הכלל העולה מזה • והוא שהשכל האינשי שבנו והוא הבקרא שכל היוצא להיותו מוכן לקבל בורה כשיתחזק בעבודת החכמה והכינה ודעת אלהים ימצא להוציא דעתו מהכח אל הפועל וידבק לשכל ואומר לדבק טוב הוא ויחזקו במסמרים לא ימוט מנד החמר • השכל הפועל ישפיע עליו טובו וישיכל והוא יוכן ממנו ויהיה שכלו שכל משכיל גמוש • בפעל והיו לאחד ויקרא בשם רבו המלמדו להועיל ויהיה הסכימו בזה חכמי המחקר וחכמי הפועל ודכמי הקבלה :

פרק ג

אומר ששמי בשם רבו והוא הבקרא מטעון בשם שהפנים שהוא הרב ורצה בזה שהשכל האינשי אחר שקנה בורה והוא השכל הנקנה • ודבק עם שכל הפועל והיו לאחד יקרא שכל האדם שכל הפועל בשם רבו ולזה כינוי באמרם על חנך בן ירד שבבראשית באומרם שהוא מטעון וזה הוא שמו בשם רבו ודעו • ופי' מטעון • אמרו שהוא ההולך לפנים קודם הכל • אמרו בסוף כי תשא • אנו הולך לפניהם מטעון לפניה • ובסוף ראה החילותי אי אכפת לך איני מטעון שלך • ולא תתמה עליהן ולא עתיד איני לעשות מיטעון לפני אדם ערל לפני בורש שפאמר איני לפניהך אלך והאדמים איישר • לפני אשה איני עתיד לקדם בדכתיב הלא ה' יצא לפניך בראה ענין הקדמה • ויהיה פירוש מטעון קודם במעלה • ויש לפרש אותו לשון שמירה כי תדגוש ושמר משמרתו וכשר מטרת ממנו • ורצ' שומר הפתח שהוא מלאך הירח • לפי דעתם שזמר פתח שער עולם העליון אשר הוא נלגל השכל הכו' והרצ' אמר שהוא לשון יוני שר' אש שקראים לו מאטור ורצ' אש כי הוא מתן הנורות והוא אש העולם • וכן יל' שבקרא שומר לפי ששומר הנורות ומקיימם כל ימי נבאם • אחר עוד בשם הרב ר' מנחם ז"ל ודע כי כמו שהפרי כשהוא נמר יכול מן האילן ולא יבטור עוד להכדור כך הוא חכור הנפש עם הניף • כי כשהשינה מה שביכולת להשיג ותדבק בנפש העליונה תתפשט מלבוש העפר מעליה ותתקן מקומה ותדבק בשכינה וזו מיתת נשיקה • והשכינה תקרא כל מקום שירד בו שפע אלדיי אותו השפע יקרא שכינה והמקום יקרא משכן • וכן שכינה שכן עליו הענין וכבוד ה' מלא אש המשכן • וכן השפע האלדי היותר על מטעון קראו שכינה באמרו ותדבק בשכינה • ואמר למעלה

כבוד אלהים פרק שלשה בכאמר שני

ואמר למעלה יתדבק עם האשפיע ובמקום אחר אמר עם השר והכל דבר אחד ודעהו • ואמר
 והארכתיו בזה מה שיש בידי והמשיכילים יבינו עכ"ל רבי מנחם • ואמר רבי יהודה חייט ואני
 אומר באולי כי זה הוא ענין ארבעה נכבדים לפרדם וכו' ואעפ"י שרש' פרש לפי הפשט שעלו לשמים
 מנחם שם שהזכירו • אבל לעד הפרדם הוא מורשי לבנם שהיו מניירים במחשבתם הדברים
 האלהיים עד שהיו מתדמים לפניהם כאלוהיו מתגלים לעיניהם והיו רואים אותם בעין ע"כ •
 ועתה מבאר ההגדתא ואמר אדרתיו הוא מלשין ויגלוש אדרתו וכו' הכונה בזה כי הסנה אשר
 בעבורה הוכרחו לומר שההכנה תהיה על ידי שליח ולא בכבודו ובעצמו • אותה הסנה
 תדבק גם כן בשלוח על כן הוצרכה השכינה לאדר הגוף היותר נכבד שאפשר שימנא בעולם והוא
 חנוך אך יהיה זה דבר מועט בהכרח ההכנה בשפלים • והוא שבתה הכית מעט כלומר כי
 האדרת הוה הוא מיעוט בערכה והיותה מתלכשת בו אינו חלא זמן מועט אך בעליה להתעלות
 עם בעלה פושטת מעליה אדרתה ולבשה רקמה כדכתיב כל כבודה בת מלך פכימה מיושבות
 זה לבושה וכו' והוה הענין שאמר למעלה בעצמו • ואמר אך זה יהיה דבר מועט כי חיי
 האדם בערך הימים שאחרי מותו ודאי הם דבר מועט • ואמר אך בעליה להתעלות וכו' •
 הוא הדבקות הכז' לעיל באומר והאריך בזה כפי דרכו • ואמר אחר כך הכה הבאתי לפניך
 הלכוסים אשר בהם מתגדלת • וגם הלכוסים אשר היו לטורח ולמשא עליה • והם
 הפעולות הטוב והרע • אמר ועשיתי לו כסא כנגד כסאו וכו' אמר פירש וולתי דע כי
 כוד הכסא הוא גלגל האתיות הנקרא תורה והוא גלגל השכל • ונקרא גם כן ישראל כי ישראל
 נמטריא שערם שהם שיערים בגלגל השכל כמו שאומר בספר יצירה וזה השר שמו כשם רבו כי
 כל מה שהוא פועל באמצעות הגלגל הכז' שהכל בא ברצון השם וספנו • וכמה שעורושל
 הכסא שבעים אלפים פרסאות • ופרשו בו כי הכסה הזה הוא גלגל השכל הנקרא גלגל
 האותיות אשר מהם נככת התורה • והתורה יש לה פכים ואחור כמו שיש לגלגל שיש לו
 קערידות ונככיות והם השני מלאכים עזא ועזאל שעל ידיהם פועל מטטרוין זה מיומין וזה משמאל
 וכו' וכל אחד מאלו יש לו תהיתיו ל"ה שרים גדולים מהמיומין ול"ה מהשמאל • וכשהמכריע שהוא
 האדב משתתפם יחד למת לחמר חקו • וכן לשכל אז כל אחד נכבד בגבול חברו ואז הם ע"י
 ועם השרי מלאכים הם שבעים ושנים והם שבעים ושנים שמת של הק"ה כי כולם נקראו על שם
 דבם ועל ידם מתגלה הרצון האלדי למטה בעולם השפל • והוא טעם שבעים פכים לתורה
 וכו' • ומסרתיו לו ע"מלאכים זה מבוקר אל מה שגיליתי לך כי שבעים שמות יש לו • וכולם
 שמונתיו של הקדוש ברוך הוא ואלה הם המלאכים הבוכבים הכבא שהוא גלגל האותיות •
 והמלאכים האלה הם מנצ'רי תורה למי שידע שם הנקרא למעלה • והכל בחכמה נכח
 השם • כל השר • והוה מה שאמרו שבעים פכים לתורה ועל זה החמירו רז"ל במי שמגלה
 פכים בתורה שלא כהלכה כאלו חשכה סדרי בראשית • וקראתי שמו יד' הקטן שהשם
 הידוע נקרא בשם כו' שהוא יד' ובשם פ"ו שהוא אלדיו ובשם פ"ה שהוא אקניו וכן בשמות אחרים
 והטעם כי מפני שהאותיות נבראות וגם השר הוא דבר נברא • ומהאותיות והנקודות והטעמים
 והתנים שהם זוהר אליהם הורכבו זה בזה ונעשות היות שיש להם ישות ואמונה • אמר
 אברהם האותיות הם קוים ואלף אלפי קוים לא יעשו שטח אחד וכמוהם פעמיים נקודות לא יעשו
 קו אחד כל שכן שיעשו גשם שיהיה בהם ממשות • ואם ההיות נדבר השם כי הוא בזה ונברא

מה יעשו הקוים והקדויות והם מקרים מן הכמה והאין ואולי שעלה על דעתם שיתהוו ים מים והפלא איך מסתפקים בדברים אלו ודומיהם קול דברים אתם שומעים והטיב בדעתכם מה שדבר והכלל העולה מכל הדברים האלה כי כשתדמה הנורה ליוצרה יקראו לה בשם ויצרם והרי הם אחד והנה דברירבי עמכאל המניה יומר מחוורים וקרובים לשכל לקבלם ויאות לה והטיב לאמר הפיטון חקור מפעליו רק אליו אל תשליך ידך ונחזור לענין אמר וכבר הודעתך שהשמות הם כחות אלדיות לכן שם כ"ו ושאר השמות הם חותמות שהשם ית' פועל בהם כל היצור וכל העתיד להיותו יצור כי השם לא ישיגהו מקום כי אם היה מניס הגלגל היה כריך שיהיה גשם והגלגל הוא גשם וכל דבר המקיף בגשם הוא גשם לכן השם ית' מסר ביד מטטרון כל החותמות שהם תחת ידו כ"א שהם כחות השם ית' ואינו פועל דבר קטן או גדול אלא בכח אלו החותמות שכתבם בידו ועמהם כתן לו הממשלה והצח להביע הגלגל וכל הפעולות כמשכות באמצעות הגלגלים בכח חותמיהן וההוקראתי שמו ה' הקטן וסדרתי לוכל סדרי בראשית הם רוחות שהוא ממוכה עליהם והם מעלה ומטה ימין ושמאל פנים ואחור וכנפיהם וצדפיהם בשמו וגם הם כנגד ששת ימי בראשית ולכן נברא האדם ביום השישי כי הכל מסור בידו אמר אברהם זה החכם דבר כאן כפי דעתו ומחילה מכבודו לא בדעת ידבר והכל יהיה פיהו ודבריו הכל ואין ואחיו שלקין מכמה פנים האחד גמנוש הלשון הקודם והשני כמה שחשב לתקן ומעוות לא יוכל לתקן כי היה לו לומר והגלגל גשם וכל גשם כריך לגשם אחר להביעו והקב"ה אינו גשם להביע הגלגל כי מה רוצה באמרו כי השם לא ישיגהו מקום ומקום הנה מאי בעי ואם רצונו לבאר תכונת הגלגל מה לו במקום ואמרו לכן מסר ביד מטטרון לא לעזר ולא להועיל כי השר מטטרון אינו גשם כי אם חיה מחיות הקדש הגדולה שבהם כמו שיתבאר להלן לדעת קצת מחכמי הקבלה והזהר ופי דעת קצתם הוא שכל הפועל ועם היות שהקבלה לא יכול בה חלוק וחלוק כי אם בדק הדבר כוח הופכו והנה החכמים נחלקו במקום שאינה שם הר האלדים כי מהם אמרו שהוא השכל העשירי אשר הוא כפש גלגל הירק ומכת שלו המלאכים הנקראים אישים ושר שלהם גבריאל ר"ל נברא שלפי שהוא הנגלה בכנואה לאישי בני אדם וכת שניה אומרת שהוא כפש גלגל ערכות וכפי מה שנראה מהאדוים האלה חכמי הקבלה שהם מסכימים בדעת השכי וכן יש מחלקות בין חכמי המחקר לדעת שכל הפועל אנה מקום תכונות האם תחת גלגל ערכות אותה תחת גלגל הירק וכבר הארכתיו בזה בחבורי מנן אברהם בין כך ובין כך הוא שכל נכדל מן הממר והגלגל חומר וצריך לפי דעתו חומר אחר להקיפו וחזרה הקושיא למקומה ובעצמה ועצמותה היא נכנת לעומתם כי הנמצאים כולם יחלקו לשני מינים מהם שאינם גשם ולא כח בגשם כאל ית' והשכלים הנבדלים גם הוא באחד מהם ומה הועילו חכמים בתקנתם והאמת שהם מתכוונים בחשק כפשם להדמות ליוצרים אשר הם עבמות ודעהו והנה הכ"ר עמכאל יראה מדבריו שהוא יותר כוטה למושכל וזה באמרו כי שמי דשם רבו שרבו הוא השכל הפועל וכשידבק השכל האנושי בו יהיו שניהם כאחד והוא הוא וכסאו הוא כסאו ושמו הוא שמו והוא שרו של עולם וכלהו איתנהו ביה ודבריו נכוחים למנין ושפתים יפך ונקצר הפירוש כדי שיעלה בידו דבריו אדרתיו מלשון אדרת והוא הלבוש שיש לאדם בזה העולם אשר הוא אדרת שהראה ה' את גדול כפלותיו וחכמתו באמרו ר"ל אשר יצר את האדם נחמה והאדם מכל

הנבראים. ותעמוד שם זמן מועט כפי ערך הזמן שיהיה אחרי מותו. ואחר כך תפשוט מעלה מעליה ותלך לבקש את מאהביה בבית המלך פנימה וזה בהדבק הדבקות הב'. ועשיתי לו כסא כנוד כסאי שדבק בגלגל השכל והיה הוא הוא כאמור לעיל. דבק במרו ששמו כסא דבורה בזה האל את ורננו בזה כי כל פעולותיו ומעשיו הם בפרו הגדול ובכח שמויותיו את שולחו כמותו. ושישראל יזכו להגיע לגלגל זה ולהדמות לגפשו וידמה הגורה לזורה. ותהיה הגורה והיוצר אחד ותקרא בשם היוצר ותשב במקומו והיו לאחדים. כי מניין ישראל כמנין שערים ודונים בו שיש להם שערים לעלות להראות לפני המלך ה' בנאות. והכסא הוא גלגל השכל וכמשך ממנו חוט של חסד על המוכן לקבל. והמקבל משכיל ועולה ומתדבק במושכלות ויהיה משכיל בפועל. ואמרו שגלגל השכל הוא גלגל האותיות ככר ידעת שהאותיות קוים ורשומם כיכר להודות מה שבפש על כל דבר חכמת בינה והכתוב אמר ה' בחכמה יסד ארץ כוכן שמים בתבונה. ואמרו שהתורה היא החכמה וככר דברנו בזה וגם אתה ידעת אמרם ז"ל התורה נקרא ראשית בדכתיב ה' קנני ראשית דרכו וישראל נקראו ראשית בדכתיב קדש ישראל לה' ראשית תבואתו ואלו הם השערים שיש להם כי מצא מין את מינו ונעזר. ואמרו שבעים אלף פרמאות ר"ל חלוקים כמו פרם פריסת מלכותך. ורפ"ו בזה הרכבת האותיות ששני אותיות יבנו שני בתים ושלשה ששה וד' פעמים וזהו ה' וגדל עד כי גדל מאד והקף האותיות בבתי קראם גלגל כמו שבת' בת' כ' בש' בת' כ' תש' כ' תש' כ' כי האותיות מקיפים בתיים מפאש ועד הוף כולם מתגלגלים ומקיפים ושבים. ולהיותם שרבו כמו רבו בתיים ועל זה כתב זה הסך הגדול בפרשנותם. ואעפ"י שראה דרך ג' וזמא איכנו ג' וזמא כי מהר בבת האותיות יתהוה בשם עשר ידות כי רבים הם ואין להם מספר. והעד על' שון הכמאות והכך רואה בעיניך מפורש כי חנוך הכו פה אינו חנוך בן ירד הכו בפרשת בראשית. כי אנה פיה חנוך להגיע הגלגל ולבדל היצורים כלם וגם העתידים להווצר.

פרק ר

דע כי שם חנוך בן ירד הכו בכל מקום אינו חנוך כהירד הכו בפרשת בראשית ר"ל הנזכר לעיל שיגר היצורים וכו'. דק הוא שם מושאל למושפע הפאשון והנה אמרו עליו שהוא הגדול שבחיות בדאיתא בפפד הזהר בפרשת בראשית זל והחיות רבוא ושוכ חיות רבוא וסוכ חיות דאיתא ליון אכון בהוא אופן קיים בגויה ומאן איהו. דא מ' טרין דאיהו רב ויקיר משאר אליו. הנה אמר שהחיות הגלגלים הם בליותו אופן ועומד בתוכן ומי הוא זה זה מטעמו שהוא גדול ויקר משאר לה. ואם כן אנה היה חנוך שבבראשית שהוא החיה היותר גדולה במעלה ורוממות ויותר יקרה משאר חיות הקדש הגלגלים. אמר עוד וחמש מאה פרכי חיות דמטמון אינון תחות תרין אתואן עללאין דאיתא ביון והם חמשה עשר אתואן שליטון על ו'ה אליון רתיכה לאליון וכו'. ואמרו רבוא וסוכ שלא יוכל השכל האנושי להתקומם בעייניו עליו כי פעם יראה ופעם יבדל וזה רצו וסוכ וכן אמר ביוקאל כמראה הבזק ור' ברוך שזם שרץ מתחלפות. והר"ק כתב בדרכותיו פרשיו לטון פזור. כמראה הבזק רבי יהודה אמר בשם רבי סימון בשם רבי לוי בן פרטא בזה שזון אור בכירה כלומר כמי שמפור נפת בכירה. שהוא פכולת הזתים שהוא מתלפט במהרה ומעלה להב והלהב עולה ויורד וזהו פירוש רבוא וסוכ וכו'. ועוד פירשו מאי רבוא וסוכ אמר רבי יודא באור היוכל מן הכבשן. מאי כמראה הבזק אמר רבי יומי ברבי הכינא באור היוכל מן

פחדשים ע"כ. והנה רבי יהודה פירש שהוא הלהב שעולה ויורד ואין לאל ידך להתקומם לדעת שעור גובה הלהב ומהות הסבה המעלה הלהב ומורידה הכרך עין ואינה עומדת במצב אחד. ורבי יוסי אמר שהכה השפע באלהם ממי שלמעלה מהם כמו האור היוצא מן הכנשן. כי האור בא מסבת האש שנכבשן. והרבין בזה שהם נשפעים מלמעלה. והרמ"בס"ל כתב בפרק ב' מאמר ג' ממאמרו הנכבד בענין הבהירות והזכות בעין כחושת קבל. ואחר כך זכר שהם גם הם מאירות אמר כנחלי אש בוערות וכו' וכתב עוד בענין החיות אל שאלו החיות תכונתן מרובה חזויות חלילה במרובה גם כן. והוא אומרו והחיות רבוא ושוב כי רבוא מקור מן רובה ושוב מקור מן שב ולא אמר הליך וכו' אבל אמר שתנועתם היא מרובה וחזויות חלילה וביאר זה במשל ואמר כמראה הכזק וזק שם הכרך אמר כדונות הכרך אשר תראה תנועתו הממהרת בתנועות. וכאילו הוא כמשך ממחר רץ ממקום אחד ואחר כך יסיב אחר וישוב אל המקום אשר התנועה ממנו במהירות ההוא בעצמה פעם אחר פעם. ותרגם ויכתב בן עזיאל רבוא ושוב חזון ומקפץ ית עלמא ותייבן ביריתא הדא וקלילן כחוי בראק. ואמר כך זכר שהנה שהתנועה אליו החיה תנועת המרובה והסורה היא אין תנועתה מעצמה אלא בגלל דבר אחר וזאתה רובה לומר הכונה האלדית. אמר כי הנד אשר תהיה הכונה האלדית שתנועה אליו החיה תתנועה התנועה ההיא הממהרת אשר היא רבוא ושוב והוא אמרו בחיות אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו לא יסבו בלכתן. ורוח הנה איבה הרוח המכשבת אבל היא כונה כמו שבארנו בפרק מ' חלק ראשון בשתיק שם רוח. ואמר שהנה אשר תהיה הכונה האלדית שתלך אליו תלך החיה בנד ההוא תרון החיה אליו. וכן פירש יונתן בן עזיאל אל אמר לאתר דהוי תמן רעוא למיול אזלא לא מתהדרין במיולהן. וכאשר היה כראה מפשוטי דבריו באמרו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו שפעמים ירנה השם בעתיד שתלך החיה לנד אחד ותלך בנד ההוא והרבין קיים בנד ההוא. אמר בביאור זה הענין והשלמת המאמר בו בפסוק אחד אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו שמה הרוח ללכת. והנן זה הביאור המופלא וזה גם כן מה שספר מבורת התנועה של הארבע חיות אחר סיפור בורותם. וכתב האפודי מפרש דבריו אל עבר כיון רובה לומר הכונה האלדית. רובה לומר אותו רבין שיש לחיה להדמות לנפרד שתהיה בפעל תמיד קודם הרב כונה אלדית. והרבין קיים בנד ההוא. רובה לומר שרבין החיה בתנועתה המיוחדת הוא קיים לא ישתנה כלל. וכתב אבן שם טוב על אמרו והנן זה הביאור הנכבד זה לשוכו וכאשר היה כראה מפשוטי דבריו באמרו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו שפעמים ירנה השם יתבעתיד שתלך החיה לנד אחד ותלך בנד ההוא. ופעמים ירנה שתלך החיה לנד אחר כנדרו. אמר לכלן זה הספק אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו שמה הרוח ללכת כי מזה שכבר התיחד לא ישתנה לעולם ועד. וכן הוא תנועת הגלגלים אין בהם שינוי ולא תמורה שלא יתנועעו פעם לזה הנד ופעם לא ולא יתנועעו לנד א' ופעם לנד אחר ולא יתנועעו פעם במהירות ופעם באיחור אבל הכל מתדמה. על כן ביאר הרב ואמר והנן זה הביאור כי הוא מופלא ע"כ. ועמה ראה גם ראה שהחיות ככראו כשנכבד העולם והמעולה שבהם הוא מטטרון ואחון אנה היה כשנכבד העולם כי הנה הוא אחר בריאת העולם בכמה שנים וראה דעת הרמ"בס"ל שהחיות השבעל גרס כי לא רנה שימצא דבר שיש לו ישות למעלה מהנשפע הראשון כי

כי אם המשפיע הראשון שהוא ה' ית' ויתכן שהחיות שדבר עליהם הרב זל הם הנלויים ר' ל' שיש להם גרם להתגלות אמנם המאורות הנו' לעיל הם וזלתם ששפעות אלו הנלויים מהם ורחא אמרם ששכירכו השכלים הכבדלים מן החמר כמה יבדלו וההכדל והמכין ממאמר הכמה והאיך ועוד כי מה תועלת ברכוים ואיך כדין עליו שהם רבים ולא ידענו טיבן ותועלת' ומה הם וכמה הם ובמה הם ואל יקשה עליו מה שכתוב בדניאל אלק' אלפי' ישמנה ורבו רביון קדמוה יקומו וכו' כי זה כאמר על הפעולות המתהוות ממעברי השכבה כוכבי לכת באפודת המזלות שמתהווים מחבורם אלק' אלפי' ורבו רביון פעולות עד אין קץ כי הנקודה העומדת היום מהשכבה כוכבי לכת בחגורת המזלות בכמה אלפים מהשמים לא יוסיפו להתחבר כך פעם שניה ועליהם כאמר דיכא יתיב וספרין פתיחו וכן הוא אומר מחביא מספרך אשר כתבת וכתיב ויגלו כספר שמים וכן כתיב ויכתב בספר הזכרונות לשכנו כי הנה זכר הנלגלים למעלה וימוד האש אשר תחת הנלגלים כאצרו ברוהי שביבין די בורגלגלוהי כור דלק וזה הנלגלים כי כל תנועה מוליד חום ואין תנועה יותר מהירה כתנועת הנלגלים כי היא סבובית ובה די כור כנוד וכפיין מקדמוה והפעולות המתהוות מהם הם השלוחים והשמים שמשמשים לגלגל ח' כמו שאמרנו ויתבאר עוד כי כל דבר מהנמצאים עושים שליחותם כדכתיב עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט וכן תקנו ר' ל' בבכרת הלכנה ואמרו אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל נבאש ר' ל' בצויו ורבונו וכו' ואמר פועלי אמות שפעולתם אמת ר' ל' קיימת כמו מימיו כאמרים ואם תבין מאמר הכתוב הלא הוא כחם עמדי חתום בא ברתי לי כסם ושלם לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אידם וחם עתידות לחותבין מה רבו בזה וכן אומרם ששים ושמים רבין קויהם אשר בזה מימי קדם וכן הוא אמר הנה יום בא לה וכן הבאת יום קדמת וכתובומי יכלכל את יום ביאה אמתבין יראת ה' רעת אלדים תדע :

פרק ה

בפרשת ויהי בשלח כוזה זה לשונו ויאמר ה' ליהושע אמאי ליהושע ולא לאהרן וכו' אמר רבי שמעון כההוא אתרא דאתקרי בער והיינו דאמר רבי יהודה מאי דכתיב עיניך תראה ירושלם מה שאין אהל כל יבען כל יסע יתדותיו לבנה ירושלם ירושלם דלעילא דאיתקרי אהל כל יבען דלא אשתכח יתיר למהך בגלותא ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון בער ודא' לא ימים מתוך האהל ההוא דאתקרי אהל כל יבען מלמד בכל וימא ויומא דאיהו יכין משכיכתא רמא דאיהו בער דלעילא לא ימים מתוך האהל ויכין מניה תדירא כך הא' בער דלתתא לא ימים מתוך האהל ויכין מניה תדירא וכו' הנה כתבאר כי שם בער שם מושל למקום הנקרא אהל כל יבען דאיתקרי אכוכתא רמה שהוא בער של מעלה א"כ לא כאמר חנוך לכער על חנוך שנבראשית ונפרשת ויחי יעקב על פסוק ותרב חכמת שלמה מאי היא חכמת שלמה ומאי היא חכמת מצרים ומאי חכמת כל בני קדם וכו' חד עולימה דאורכיה מרישא דעלמא לסייפי דעלמא כפיק בין רגלהא בסתין פורסי דכורא בגוונוי דא חתמא על תתאי מתחת סטרהא דאכער אחיד שיתותלת עשרי מפתחין עילאין מסטרא דאמא בשנא דחרכא דחגיר בחרציה תליין ההוא בער קרין ליה חנוך בן ירד באכון בריותי דכתיב חנוך לכער על פי דרכוכו הפירוש בריותי חיות כתרנומי תחותיה תטלל חיות ברא דתניא במא דישראל קדישא עלאה אקריבן לאמיה דכתיב כי בן התי לאבי דך ויחיד לבניאמי וכתיב בני בכורי ישראל הכינמי לתתא דא אקרי בער לאמיה דכתיב בער ישראל ואוהבהו ונכמה גוונין אקרי בן

יבד והא אוקימא • אבל תא חזי כן יבד מאש דתיבין עשר ירדות ירדה שכינה לארעא
 וכלהואוקמיה חבריא וכו' יעויין שם • למדנו מאכאן ששם כער שם לירושלם של מעלה
 ושכער הוא חנוך בן יבד ושהוא שם מושל לכער באשרו בכמה גוויין בקרא בן יבד ר"ל מכמה פנים
 בקרא בן יבד אמנם הסבה העקרית הפועלת להשאיל לו שם זה הוא על שם עשר ירדות ירדה
 שכינה והוא ירדות השפיע על ידו למטה והוא כנזר מן יבד • וכבר ידעת שהתמות הם
 התבות הכעשות מן האותיות ר"ל חותיות תבות שמות חותמיו באו שכתוב כוזהר בפרשת פקודי
 בתוספתא זל מאן דאיהו מארי דעיבין בסכלתמו יבדעו ויסתכל בסכמתא דמאריה ויפדע דאיבין
 מלין דמפתח דמאריה קיימין תמן דאיבין טמיראן גומשכא קדישא • ר"ל שהמפתחות הם
 גוויין בתוך משכן הקדש שהם שמותיו של הק"ה • וכפרשת כלס מורה שחנוך אינו מטטרון •
 במלי דהוא יבוקא • בדיון יעקב אמשיך יין דקא אתחזיו ליה וחזי ושתה הדא הוא לוד כתיב ויבא
 לוין וישת הכא אפלי לעילא ותתא ועל דא ארחיק מלל ומשיך לה במשיכו דתרי תבועי והיינו לו
 ליה לתתא ליה לעילא בתרין סתרין אחריו חנוך ומטטרון ויבא לוין דארמי מיה בההוא יין ואי לא
 דארמיה ביה מיה לא יוכל למסכל וספור אמר חנוך ומטטרון וכגון כך חמשיך ליה טעמא וכו'
 בראה מאמרו פעמים חנוך ומטטרון בלוי התוספת שהם שכים וכן אמרו והיינו לו ליה לתתא ליה
 לעילא בתרין סתרין שמשכו משני בדריין וחנוך הוא שם מושאל לסיה הכו' ומטטרון למלך הירח
 והם מעלה ומטה משני בדריין • מזה אחד ומהא אחד • ואמנם היות שם חנוך מושאל לסיה
 כי בן אמה למעלה ההוא כערקרין ליה חנוך בן יבד באיבין בריותי • ופרגום חיות הוא בריותי
 וכן תרגם אבקלום ביחוסאל אפ' כן איבין חנוך בן יבד שבכראשית דק הוא שם מושאל כנזר מחנוך
 לכער ר"ל שיחכמו ויגדלו ויבדו כנזר מירד ור"ל מקום ירדות השפיע כאמור • וכן כתבאר
 שחנוך שבכראשית אינו מטטרון ממאמרי הושר שהוא ראש אפרי הקבלה • ועתה נביא
 ראיות מהתלמוד ומן המדרש כפיא אשר שיהיה זה בשום גז בעולם • במדרש וכן גם כן
 כתוב כוזהר בפרשת פכראשית • זה ספר תולדות אדם • העביר לפיכך כל הדורות הראהו
 דוד חייב חקוקין לו ג' שעות אמר לפיכך ר'שע לא יחא לו תקנה אמר כך ע' תה במחשבה לפיכך אמ'
 לו כמה שני חיו אמר ליה אלף שנים • א"ל יש לי מתנה בדקיעא"ל הן • א"ל שבעים שנה
 משמותי יהיה למזל זה • מה עשה אדם הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה ופסם הק"ה
 ומטטרון ואדם • אמר אדם רב'שע יפיות זו מלכות וזו מירות הללו כתובות • לו במתנה • ושנעין
 שנה שיהיה ויהיה מומר לפיכך וזהו שבאמר הכה באתי במגילת ספר כתוב עלי • ואם בשטר
 חתם מטטרון עש הק"ה בשטר של אדם • והנה חנוך שבכראשית עדין לא היה ולא בא לעולם כי
 אם אחר כמה מאות מהשנים • ואם כן איך יהיה חנוך שבכראשית מטטרון • וכן בחולין פרק
 אלו ערפות ובחגיגה אמר רבי חנינא בר פפא יהי כבוד ה' לעולם ישמחה במעשיו • פסוק זה
 שרו של עולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה למיכהו באילנו נשאו ראשונים ק' בעצמן אמרו אם רכזנו
 של הק"ה בערבוביא למה אמר למיכהו באילנו ועוד ק' ומה אילנות שאין דרכן לבא בערבוביא
 אמר הק"ה למיכהו אנו עאל'כו • מיד כל אחד ואחד יבא למיכהו פתח שרו של עולם ואמר יהי כבוד
 ה' לעולם ישמחה במעשיו והנה אמרו ששרו של עולם הוא מטטרון • וחנוך אנה היה בכריא
 העולם • וביבמות פ' סוף פרקא אמר רבי שמואל בר כחמיני אמר רבי יוחנן על פסוק כער
 היתי גם וקמתי שרו של עולם אמרו וזה לשונם כער סייתי גם וקמתי מאן אמריה אילימא קב"ה מי

אירא זכרה קמיה זאלא דוד אמריה מיקשים כולי האי אלא שמע מיכה שרו שלעולם אמרו •
 וכתב רש"י שרו של עולם אמרו מלאך • והתוספות כתבו פסוק זה שרו של עולם אמרו קשיא
 לרבינו תנ"ש דעשה הפייט השך המשרת כער נקרא הוא מטטרוך הנכבד והגורא אלמא מטטרוך הוא
 שר העולם שבקרא כער • ובפייט אחד אמר יסד תוקף מטטרוך שר הכהנא לאש מבשר משמע
 דחכוך הוא מטטרוך ואי אפשר שיהיה חכוך שרש"ל עולם • והאמת שזאת הקושיא בתיאור
 מכלתי ראית מאמרי הורה שכתבתי למעלה והפיוט הראשון הוא על הסיף המושאל לה שם
 בהשאלה חכוך כן ירד • געזר כמו שבארתי בפרק זה • ואמנם הפיוט השני הוא
 שבדבק שכלו עם שכל הפועל והיה שמו כשם רבו • וכן היה כמו שבארנו מלי דאגדתא כפי
 סדרת חכמי הקבלה מפרשי האגדתא בפרק שני ונ' ממאמר זה • ואמנם אמרו ואי אפשר
 שיהיה חכוך שרו של עולם דנה בזה הכיך שבבראשית וכן האמת • אמר עוד בפרק חלו
 טרפית אמר רב שעת כימי בראשית פתח שר העולם ואמר ישמח ה' במעשיו ויחמך אלהים
 במעשה בראשית • ויש לומר דמטטרוך אין זה שר העולם והא דנקרא כער לא משום דכתיב
 כער היתי וזכתי אלא כער שכן היה שמו • כמו שאמרנו בפרק זה שכער הוא שם מושאל לאלה
 כל ישען ובפסיקתא בשמוכה שמת של מטטרוך מוכה כמו כער שכן היה שמו ועוד באגדות חלוקות
 הם זו מזו הנך רואה בעיניך היותי כן כשם חכוך וכער • שרצה שהשם שמושל לחיה שיהיה שם
 העצם של חכוך שבבראשית וזה לפי שלא ראה מאמרי הזהר כי לא היה כפרץ בימיו • ולזה חשב
 שחכוך שהוא שם מושאל לחיה הוא חכוך שבבראשית ולא היא • והנה עצם כל הפרסום הגדול שיש
 לו עדין עוד היות ראיתי חכמים בעיניהם • ובעינם ובעיני כל העם חסידיו עליין • והם
 בטעות זה ומי שיכחיש זה הוא בעיניהם פתיוס כל והם לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו •
 לא עוד אלא שאינם חסים על כבוד קונם ובמעט אומר שהם כופרים ומטיחים דברי כלפי מעלה
 אשר לא כדת שרי להו מארי עלמא ולבם מסור לשמים ולא לחינם אמר הכתיב גם בלא דעת כפס
 לא טוב והכתוב כיוצא ונדיק באמונתו ויחיה :

פרק ו

הנה ביארנו וברכנו שחכוך שבבראשית אינו מטטרוך השך • ועתה נבאר
 איך ככבדים • וכן רבים מאכזבים שם אמרים שחכוך שבבראשית מת כער מן
 העולם • וזה לסלק דעת כפסד ששמעתי דבת רבים מגור מסכים אמרים כי הוא בשמים
 בגוף וכפסד וכבאר כי אין • במדרש בבראשית רבה פרשת כ"ה ויתהלך חכוך את האלדים
 ואיכבו כי לקח אותו אלדים אמר רבי חמא בר הושע צ"ח איכו ככתב בתוך טימוסן של בדיקים אלא
 בתוך טימוסן של רשעים ופי' טימוסן הוא כמו דפתרא והוא קלף שעושין מן קליפה של עץ כן כתב
 בערוך • ויתכן שהוא אלו הדפטיראות שמשתמשים בהם הסוחרים שכותבים בהם ומוחקין
 אותן • ומה שאמר מן קליפה של עץ כן היה בזמנים הקדמונים והיו עושים הכיור מגמי
 ועתה עושים אותן מכלוי • הכבדים כמר גפן או פשתן או משי וזה ידוע • אמר רבי
 איכו בראש השנה דכו אותן בשעה שהוא דן כל בלי עולם • המינים שאלו לרבי אבהו אמרו
 לו אין אמו מובאים מיתה בחכוך אמר להם למה אמרו לו כאמר כאן לקיחה וכאמר להלן כי היום ה'
 לוקחת את אדונך מעל ראשך • אמר להם אם ללקיחה אתם דורשים כאמר כאן לקיחה וכאמר
 להלן הכני לוקח ממך את מחמד עיניך • אמר רבי תכאום יפה השיבם רבי אבהו • מטרוכה
 שאלה את רבי יוכיחמרו לו אין אמו מובאים מיתה בחכוך אמר לה אינו אמר ויתהלך חכוך את
 האלדים

האלדים ושתק הייתי אומר כדכריך כשהוא חומר ואיכנו כי לקח אותי אלדים ואיכנו בעולם הזה
 כי לקח אותי אלדים ע"כ וכוונת פרשת בראשית ויתהלך חנוך את האלדים ואיכנו כי לקח
 אותי אלדים רביווסי פתח עד שהמלך במסכו כרדי בתן ריחו האי קרא אתמר אכלת
 חיו כך אורחיו דקדשא בריך הגא בשעתא דבר כש אדכס ביה והוא אשר דווריה עליה וידע דלכתר
 יומין יסרח אקדים ולקיע דמיו טב מכיה וסליק ליה מעלמא דהא דה"ד עד שהמלך במסכו כרדי
 בתן ריחו עד שהמלך דא קודשא בריך הוא במסכו דא הוא דהו"ד כש דאתדכס ב הו"ל כדורחיו
 כרדי בתן ריחו ואיכנו עובדין טבין די בגיניהון ובתלק מעלמא עד דלא מטא זמניה ועל דא הוא
 שלמה מלכה אמר יש הכל אשר כעשה על הארץ אשר יש נדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים
 כמה דאוקמיה דבנין עובדין טבין קב"ה סליק לון מעלמא נגין דלא יסיה ומנו רחיותא בהו
 משלק לון עד דלא מטא זמניהו ועבד בהו דיוכיו ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה
 הנדיקים הקדוש בריך הוא מאריך לון יומין ואורין רונזיה בהו וכל דא כמא דאתמר אלון נגין
 דלא יסרחון ואלון נגין דלהדרו לגביה ובנין די יפוק מכיהו נגין דמעלו תחתיו חנוך
 זבאה הוה וק"ה חמא ליה דיסרח לכתר ולקיע ליה עד דלא יסרח ה"ד וללקיע שישים נגין די
 יסרחו ריחא טב לקיע ליה ק"ה עד דלא יסרח ואיכנו כי לקח אותי אלדים ואיכנו לארכת יומין
 כשאם כבי כשא דהו אורכו יומין ואל תקשה לי ממאמר שיש בספר הקלות ז"ל

אמר רבי ישמעאל אמרתי לממטטרוני מפני מה אתה קורא בשם קונך בע"שמות ואתה גדול מכל
 השמים וגבוה מכל המלאכיות וחביב מכל המשרתים ונפטר מכל הנבאים ורב קכל האדירים
 בגדולה ובחלוקה ובכבוד הסיב ואמר לי מפני שאבי חנוך נז' ירד שכשחטמו דור המבול
 נברחו במעשיהם ויאמרו לאל קור ממנו מה עשה הק"ה בטלבי מביכיהם להיות עד עליהם בשמי
 מרומים לכל באי העולם וכו' שלקחיהם ק"ה לשמש את כסא הכבוד ואת גלגלי המרכבה ואת כל
 בורכי השכינה מיד כהפך בשמי אלי לשלחת וידי לאש ועצמותי לגלגלי פתמים ואמר עפפתי
 לוהר ברקיס וגלגלי עיני ללפידו אש וסערות ראשי ללחט ולהכה וכל אברי לכפתי אש בערות
 וגוף קומתי לאש ויודת ומימיני חבבי להצית אש ומשמאלן בוערים לפידו אש וסביבותי מפרחות
 דוח סערה וסופה וקול רעש כרעש מלפני ומאחרי ע"כ דע לך כי זה המאמר חלה אתו
 בחלוט וספר אותו כאילו היה בהקין בפועל וזה כי לא עלה על רוחו שיאמין הייתי כך שום אדם
 בעל שכל שיהיה בדריאותיו כי איך יתכן שהאדם יספר עס מלך ר"ל עס סכל פחדל בהקין
 נכבד היה האדון הזה דגיל בכך לספר חלומותיו כאילו היו בהקין כדאיתא בגמ' במס ברכו' אמר
 רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת כנכסתי לפני לפני להקטיר קטורת וראיתי אכתרוש ית' ה'
 זבאות שהוא יושב על כסא רם וכסא וכו' וזה לא יתכן בהקין כי כבר אמר אדון הנביאים כי לא
 יראני האדם וחי ואם ישעיהו אמר ואראה את ה' היה במראה הכנאות ובימי זה האדון כבר
 נספקה הכנאות ואם כן על כרחך ג"ל שהיה בחלום וכמו שאותו המאמר ג"ל שהיה בחלוט ג"ל זה
 ואמר שהיה בחלוט ונס כי שייך כאן שמה שזוכר מהאש הג' ולה שמא לאבריו נסחפכו
 לאש כל זה מורה על פרוק חבור הגוף שזה כמו לפרק ולכלה כל מה שיקרב אליו מהמורקבות
 והשאר כמו שאמרנו כמי שמדמה הגורה ליוצרה וכקרא שמו בשם רבו ורב כמו שאמרנו בפרק
 שבי' ו' והנה כשאמר לנו לחפש ולדעת מהו התשמיש הזה שהוא משמש לכסא הכבוד והם
 הגלגלים כדכתיב השמים כסאי והנה

הנה בששת ימי בראשית נבראו כל השמים והאדמה וכל השכלים הנכבדים מכיני העליון וכל שרי מעלה ומטה ארץ ושמים וכבר אמרנו שמה שאמר הכתוב אלף לפנים ישמשוכיה ורבו רכין קדמוהי יקומון שזה באמר על הפעולות המתהוות בחבורת המזלות במצודם וכקראו השמים כסא הכבוד שכן כתב מהבורות והחבורים המתהוות בחבורת המזלות במצודם וכקראו השמים כסא הכבוד שכן כתב השמים כסא וכתוב השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו וציד הרקיע ונבא בתרא כבר בטלו דברים אלו מעיקרם בפרק יש כחלון כמו דבן שבעה קפלו את העולם כלומתושלח ראה את אברהם שם ראה מתושלח יעקב ראה את שם עמרם ראה את יעקב וכתב רש"י אל אסיה השלונא ראה את עמרם אליהו ראה את אסיה השלונא ועדין קיים ע"כ וכתב רש"י אל אסיה השלונא ראה את עמרם ואליהו ראה את אסיה השלונא והאי תבא לא סבירא ליה אליהו הוא פנחס קפלו את העולם כלומתושלח והקפולו שכתב קפלו כי הים העולם והאי תבא לא סבירא ליה חנוך זה מטטרוח והוא ליה למימר שנים קפלו את העולם דהאי תבא דסדר עולם הוא וסבירא ליה דהאי ואיכא כי לקח אותו אלדס היינו שמת בחי ימיו וכדקתני התם חנוך קבר את אדם ואת שם וסיה אחריו כה שנה מתושלח הוציא את שנתו עד המבול וכתבו התוספות קפלו את כל העולם האי תבא סדר דליהו לא הוה פנחס דלי הוה פנחס בבבא משבעה הוה מצי לאשכחי דיאיר ראה יעקב וראה פנחס וסדר מצי האי תבא דסדר בת אשר איכה היה לעולם ואמנם חנוך לא עלה על דעתו שיעלה על לב אדם שיאמין שחנוך הוא מטטרוח כי זה התבא אמר בפירוש בסדר עולם שמת ועוד דאילו הוה חנוך בשנים די כמו שכתב רש"י אל והנה כמה תנאים ואמוראים חולקים על זאת ההגדה הנראה בחלום כמו שאמרנו והנה ההגדות שבתלמוד כתב רבינו האי גאון ז"ל שהם יותר מחוורים מאה שהם חוץ לתלמוד וכל שכן ברייתא שבתלמוד כנגד הגדה דחוץ ורב שרירא גאון כתב במגילת סתרו ז"ל הכי מילי דנפקי מפסוקי ומקרי מדרש אומדנא כיכא והנה הביא דבריהם רבינו יצחק אבובי ז"ל בתחילת ספרו הנקרא מנורת המאור בהקדמה על שם ז"ל מה שאין כן בברייתא ומסכת דרך ארץ וכן במדרש תשעה בכבא בחייהו לגן עדן ואליהו חנוך ומשיח ואליהו ואליעזר עבד אברהם ועבד מלך הכושן וסירס מלך בור ויעקב בכו של ר' יהודה הכשיא וסרס בת אשר וכתיה בת פרעה ויא הוציא את חירש והכניסו רבי יהושע בן לוי ואם חנוך ככנס בחייו לג' עבדיו ופש איך אכלתו האש הגדולה ההיא הכו' וכתבו התוספות פרק קמא דיבמות בבראשית דבה אמר דחנוך מת כדתרנמינן כי לקח אותה ארמייתא שפרגוס כי לקח אותה לרבי ארי ארמייתא ולא כמו שאמרנו בשם אבן עזר כי לא ארמייתא :

פרק ז

יש מקום לחוש לדברים באובוהר מאמר לרבי אלעזר בפרשת בראשית על פסוק ויתהלך חנוך שלקח חומוץ הארץ והעלהו לשמי מרום וז"ל אמר רבי אלעזר חנוך כטיל ליה מארעא ואסקיה לשמי מרום ואמר בידיה כל גבוי עילאין וארבעין מפתח סתרי גליפין דבהו משתמשים מלאכי עילאיה יכולהו אתמסרו בידיה והא אוקימנא ע"כ ונפרשת ויהי בשלח על פסוק עווי וזמרת יה כתוב אשכחנא בספרא דחנוך דלכתר דסליק ליה קב"ה ואחמיה ליה כל גבויא עלאי ותתאי אחמיה ליה אילנא דחיי ואילנא דאתפקד עליה אדם ואחמיה ליה דוכתיה דאדם בנכתא דעדן וחמא דאלמלא בטיר אדם פקודא דא יכיל לקיימא תדירא וכו' ע"כ נראה שהעלהו מן הארץ לשמי מרום הנה כדי שלא ישאר לך כזה שום פוקס ומכשול

ומכשול עם היותו מכוון בעצמו ממה שאמר בשני הפרקים הראשונים פרק ב' ופרק ג' כי נתעלה ועלה וכדרכך שכלו והיה כאחד עם שכל הפועל וכקרא שמו כשם רבו אחר שדמה הגורל ליוגרה להיותו משכיל בפעל עד מקו' שיד שכל האדם מניע והוא שישיכיל הכדל הראשון ולא יעבור כי שם ביתו ואחר היותו כדל בלי ספק שיראה כל הכתוב ככתוב.

ובא וראה מה שכתב ה"ר מכסס מרקטניזל על מאמר שכתב בספר היכולות ומסע יתבאר לך גם כן לו המאמרים.

וכן כתב בגמרא אמר ר' יוחנן אלו חמשה דברים נאמרו על פני המים כיונים וכו' ואמר פירוש הכתובים לבישת הכפש מלאכות עם דוגמת כלי הנוף ולא יתבטלו בביטול היסודות עכ"ל.

ופירושו בלבישת הכפש מלאכות הוא כי נפש האדם הנשאר אחר המות היא עצמות השכל המתחזק ומתגבר בהשכלתו ושכלו עד היותו מפשים החמרים ממי שיש להם חמר ומשכיל בפשטות הכדלים בפעל.

אזי תדבק בשכל הפועל הכפש ההוא ותלבש מלאכות.

וכבר דברנו בזה למעלה מה שהיה די' ואמרנו דוגמת כלי הנוף כי הנדיקים תמיד מבקשים דחמים על עולם השכל שהיו בו בעבור ישראל.

וכן עם ישראל בנרותיהם כעגירת נשמים ורעב וחורב ומלחמה ומגפה ודומיהם ועל הקרב הקרב להם כמו שאמרנו דל בכלב שהלך לחברון להתפלל ולהשתטח על קברי האבות וכן תמיד הולכים עם ישראל על קברי הנדיקים והסודים הנביאים להתפלל שם והם נעבים שנראה שהנדיק ההוא יש לו התייחסות עם כלי הנוף שהיו משמיו.

ומעשיות רבות בתלמוד שמורים שיש לנדיקים עליהם השלום השגחה על כלי הנוף שלהם וגם באומות העולם יש להם דבר כזה.

וגם כשהם נראים בחלום או בדרך קסם או אוב הם מתלבשים בדוגמת כלי הנוף שהיה להם.

ואמרנו ולא יתבטלו בביטול היסודות רובה לומר שאעפ"י שחמר הארבע יסודות כבר כתבנו והלך לו דוגמת כלי הנוף לא כתבנו.

וכן שעיניהם על עם הארץ המיישדים אורחותם המורכבים מארבע יסודות והווים וכפסדים ואין דעתם בדל מהם כאמר.

ואמר עוד לפרט דבריו וכונתם היא שחכוך נתפשט מיסוד גופני.

וכתבנו ביום דומה רוחני הקושר קשר רוחני ונתקשר עמו.

והוא מה שאמרנו בדבקות ולהיותם מתאחדים יחד.

וקראם בשם יסוד רוחני שעומד מששת ימי בראשית כשנבראו היסודות כי זה לעומת זה ברא אותם ולזה קראו בשם יסוד.

ור"ל רוחני שהוא הקושר קשר רוחני כי הוא משפיע תמיד על השכל ההיוול ויעלהו במעלות עד התלבש בורה והוא השכל הנקבה.

ואחר כן ואת הקדוש והקריב אליו והוה הקשר האמין והשכל הפועל הקושר קשר רוחני קשר עם חכוך מרוב אבילותו עליו עטרנו בעטרות הנו' במחנות הנו' כי כפלאים מעשיו כי הוא כותן הכורות ושרוש עולם ומפליא לעשות.

ולפי שחכוך הרגיל עצמו במושכלות והשתדל תמיד להדבק השכינה ולא הרם להכנס לפנים מחיבתו כי כלולים יעלו אל התכונה והתכונה אל השלישית.

והלך בהדרגה ומתן כדכתיב אל יתרחקו לעלות אל ה' ופירוש כס'.

וזה פירוש ויתהלך חכוך אל האלהים כמו את האלהים התהלך נחוכן באברהם התהלך לפניו והיה תמים.

ולפי שהרגיל עצמו מעט מעט להדבק עם השכינה עד באת נשמותו בכשיקה כמו שאמרנו למעלה ולכן כתב כי לקח אתו אלהים.

והנה מאמר לר' במגילת רות במדרש רות על פסוק ויתהלך חכוך אל האלהים מנו עלמא דא רבני כשא אתמסך חכוך ועיר ועיר עד דאתעביד מה דאתעביד ושרי בדוכתית בדקא יאות.

ועסק עיניך וראה המאמר הזה הכותן אמרי שער.

ואמר אתמסך והוא

כבוד אלהים פרק שביעי ממאמר שני

מלשון התפעל ר"ל שמעך ענמו מתענוגי ב"א ועסק במוטב כלות על הסדר בלי הריסה וזהו אומר
 זעיר זעיר עד שנעשה מה שנעשה כי דבקה בפשו בשכל הפועל והיו לאחדים ואמר וזכה במקום
 כאשר יאות • ר"ל אל המקום אשר הוא מוכה שם הר האלדיו ואמר כדקא יאות • ולא אמר
 ליה אלא כאשר ראוי לכל הולכי בדרכיו ודורכים כתיבותיו כן יעשה להם כי הכך כף הדמיון ר"ל
 כאשר יאות לכל דומה לו כי המקום מוכן ומוזמן לכל מבקש • יבא אל אהל מועד • והוא היסוד
 הרוחני הנז' ומטטרון כבר כתבנו וזלתי ואני בעקבותיהם שהוא אחד משמות שכל הפועל
 שהוא האדון שר הפנים והוא כותן הנורות ושרו של עולם • וכתב חכם אחד מקובל בספרו
 והיה מופלג בחכמה הזאת וז' דע שהדבר המופלא שכלנו מן הכח אל הפועל הוא שכל כפרד מכל
 חומר ויקרא כל שוכנו בשמות רבי' והוא שר של עולם והוא מטטרון שר הפנים הנקרא שר נבאות
 בתנועת הגלגל ושמו שרי • כשם רבו כי הושבנא דדין כחושנא דדין וכנוי מטטרון ומספרו
 מלאך הירח וכן עולה בג"מ • ולו מד"ע קדמ'ן ועולה שדי אבל מעיד על עצמו ואומר אפי'
 כנ"ר' והוא מספר שדי והוא חכם מדבר וכן עולה • והוא הר' וזה הכ"ל והוא בג"מ •
 וקראוהו הפלסופים שכל הפועל והוא רואה ואינו כדראה כי אם בהשתדלות חזק כי לא ישיג האדם
 להפשיט זולתו מהנכדלים והכפ' שלו כקראים אישים והוא רואה הקדש והוא הנקרא שכינה • והוא
 הנקרא מלכות שמים והוא הנקרא רוח באמץ וכאלה • ובכדומה לאלה נקרא בשמות רבים • וכל
 השמות אשר יקראו לו הכל כוונה אחד להם ואין חולק עליהם וכולם נפוחים למזין עכ"ל וכחור
 לענין וכאשר נתקשרה בפש חנוך עמו והיו לאחדים כי לכך נקרא אישים להיות השפעתו תמיד
 על אישי בני אדם המחזיקים במעונו תמיד היה הוא הוא כמו שכתבתי לעיל כמה פעמים •
 וכתב עוד רבי מנחם ז' ויתהלך חנוך והוא מקבל מן המדמה השביעית הנקרא גם היא מטטרון •
 והיא מידת מלכות כי ה' הראשונות הם ענין לכדו • ומשם והלחה תהיה מלכות השביעית
 כי שם מקום תחנותיו • וכתב עוד אלא יסוד הענין הוא כי שמו כשם המידה המקבל משם •
 ר"ל כשם המשפיע עליו • והוא מה שאמר כי שמו כשם רבו והוא בעצמו • כי השכלים
 הנכדלים אין בהם חלוק והפרש כי אם שזה משפיע וזה מושפע כמו שאמרנו כמה פעמים והנן •
 ואחכס תועלת כתיבת המאמרים האלה ודומיהם על זה המאמר הוא לזכר את העם שיחשקו
 להשתדל במוטב כלות ולדרוך בדרכי השם ולעשות הישר והטוב בעיניו כי בשומעם את ה' דברים
 האלה כתבניתם עם היות להם תוכיות יג' אל תשקחם ושקסם לעסוק להשכיל ללמוד דרך ה'
 ולעלות במעלות אל מקום המנוח אשר בטה שם אלהה להגישו אל האלמים וכן יעשה לו:

פרק ח

ועתה נלכה נרדפה לפרש המאמרים הנזכרים שאמרנו למעלה • שיש בהם
 חששה עם היות שכבר נתבאר בהם כל דורכם • אמר כטוב ליה מארשא
 ואסקיה לשמו מרום כמו שאמרנו בהדבק הנאכל במאכל • ומה שאמר ואחמר בידיה כל גבי'
 עילאין וכו' כמסרו בידועי הספר שאתמסר בידיה כדאיתא בספר הזוהר בפרשת בראשית ש'ר
 אבא ספר ודא' וכו' ליה לאדם הראשון ומיניה היה ידע חכמתא עלאה • וכפרא דא מטא לכר
 שדין בימי דרא ומאן דזכי לאשגחא ביה ידע ביה חכמה עלאה ומשגיחין ביה וידעין ביה וספרא
 דא כח' ליה מאמריה דרין ותלת שליחן ממנה קמי' וכו' וכן תנינן ספר היה לחנוך ודא ספר מאתר
 דספרא דתולדות אדם הוה • ודא הוא רוא דחכמתא דהא מארשא כטוב • הה' ואינו כן לקח
 אותה

אותו אלדים והוא הכער בדכתיב חנוך לכער על פי דרכו • וכל גבוי עלאה אתמסרן בידיה
 בעיל ליה קודשא בריך הוא לשמוסיה הה"ל כי לקס אותו אלדים • ומאן דאתמסר בידיה בספרא
 דאתקרי ספרא דחנוך בשעתא דאסיד ליה קודשא בריך הוא איהי ליה לכל גבוי עלאיו ואסמי ליה
 אולכא דחיי גבוי מביעותא דגבתא • וטרפוי ועכסוי וכלא חמינן בספריה וכו' זכאין אכין חסדיא
 עלאה חכמתא עלאה אתגלי להין ולא אתכשי מבייהו לעלמין • הה"ל סוד ה' ליראיו ובריתו
 להודיעם • עוד שם זה ספר אדם ספר דלא יזכה אוקימנא דכד הוה אדם גניבתא דעדן נחית
 ליה קודשא בריך הוא ספרא על ידא דרזיאל מלאכא קדישא • ממנא על רזי עלאין קדישין וניס
 גליפין גליפי עלאין נחמיה קדישא ושבעין ותרין ויכי דחכמתא • הוומפרשן מביה לשיית מנא
 ושבעין גליפין דרזי אלעה דחמנעיותא דספרא גליפא דחכמתא • פירו' כלי החכמה וכן
 פירוש הערוך • גליפא דחכמתא למכדע אלף וחמש מאה מפתחן דלא אתמסרן לעלאי קדישי
 וכלתו אסתימו ביה בספרא עד דמטי לגביה דאדם והוומתכנשין מלאכי עלאה למכדע ולחמש
 והוואתרי רומה על השמים אלדים על כל הארץ כבודך • בה שעתא אתרמין לגביה
 דהרזיאל מלאכא קדישא • וא"ל לאדם אדם אדם הווי גבוי וקרא דמארך דלא יהיב רשימא לעלא
 למכדע ביקרא דמארך בר אכתי והוה עמיד וגבוי ההוא ספר עד דנפס אדם מנבתא דעדן ומסתמש
 כל יומא גביכא דמאריה ואתגליין ליה רזן עלאין מה דלא ידעין שמי עלאין • כיון דחטא
 ועבר על פקודא דמאריה והא אתמר • וכן לחנוך אתייהיב ליה ספרא ואסתכל מביה ביקרא
 עלאה • הכה פרש ואמר מאין באה לו החכמה והמפתחות וכבר ידעת שהמפתחות הם שמותיו של
 הק"ה וכאשר רמה הכזרה לזכרה קראוה בשם מאריה להתאחד עמו • והוה בשעתא דאסיד ליה
 קב"ה והוא מה שאמר בעיל ליה ק"ה לשמוסיה ד"ל לעבוד את ה' ואותו תעבד • ועבדתם את ה'
 אלדיכם והוא כבר היה שכל הפועל • ופתח עיכוד וראה אמרם דכתיב חנוך לכער והוא לשון
 חנוך והרגל וכן אמרו רז"ל מחכבין את הקטנים כי המרגיל ענמו בדרך ה' ימנא מקום חנוך • ודע
 כי כל דכדיהם משל ומליבה • ככתוב להבין משל ומליבה דברי חכמים וסידותם ועשו כן ללמד
 דעת את העם • כי כבר ידעת שאדם הראשון לא כתעבד בגן עדן אפי' שעה אחת כ"ש יום
 או יומים והנה המאמר אומר ומסתמש כל יומא גביכא דמאריה • והם דברי קשט ויפוי להקנות
 לב"א חשק ויתאוו תאווה הלעיין ושום שכל והבין ביושכלות ולדעת סתריה' ומעשה מרכבה וסתרי
 תורה • והנה החכמה תחלק לר' חלקים והם משל ומליבה ד"ת וסודות • והנה המשל הוא הדמות
 הדבר הנכבד לגבולה ולפיקות פתוחיו ולמאריה הכתיב בפרוש • ושם פירוש גבוי מופרשו השמלה •
 והמליבה הוא מה שידברו ויאמרו בעיכיה הדבר או החכמה לגבול סתריה בשפה ברורה לה יקרא
 מליבה • וד"ת הוא מה שחכמים הגידו שהניבו מדעתם והנחתם על דרך עיון או שנקבלו מרבה או
 מאבותם דיר אחרון שקבלו מדור ראשון והסדה הם דברים שהגידו איתם בדרך כסתר והם דברים
 שהם בו כח וכריך להניאם לפעל ולא יוכנו מעמ' כקל או לבורך הקדמות שלא ידעו אותם רוב
 האנשים • או שידובר במלות משותפות ולא ידעו אי זה מהם יכשר הזה או זה • ולא יודע כי אם
 אחר ההשכלה והעיון ולפעמי' יסתירו חכמי' דבריהם וידברו בדרך פורה והוה דרך רוב החכמי' כמו
 שהיו עושים החכמי' הראשונים שהיו קוראים לחומר אשה ולגורה בעל וזה כד' ש"א • ויכנס מי שאינו
 ראוי להם: **פרק ט** כפר הזה ראיתי לתקן דרך ה' ולסולל המנולה ללבינו וזה שיאמ'
 אומר מה שכתב' בכמה דוכתי ששלח למרו' וחתה' אומ' משל' הוא

ומי ישמע לך לדבר הזה. בא ואראך מאמר לרזל במדרש שהוא מהכמנעות להיותו כפשוטו
 וישחקו עמיו נערים ועל כרחק שנומח קאמר ללמד דעת את העם וכן מהם על דרך משל
 ונליבה וכו' כמה שאמרו. וזה לשון המאמר בילקוט בפרשת בראשית על פסוק ויראו בני
 האלדים את כמות האדם וכו' שאלו תלמידיו את רב יוסף מהו עזאזל. אמר להם כיון
 שעמדו דור המבול ועבדו עץ היה הקדוש בדיוק הוא מתעבב מאד עמדו שני מלאכים שמחויו ועזאזל
 ואמרו לפניהם רבונו של עולם הלא אמרו לפניהם כשבראת את עולמך מה אכזב כי תזכרו.
 אמר להם גלוי וידוע לפני שאתם שרוין בארץ היה שולט בכם יצר הרע והייתם קשים
 מבני אדם. אמרו לו תן לנו רשות וכדור עם הכריות ותראה איך אנו מקדישים שמך.
 אמר להם רדו ותדורו עמיהן. מיד קלקלו עם כמות האדם שהיו יפות ולא יכלו לכבוש את
 יצרן מיד ראה שמחזאי ריבה אחת ושמה איבתה. ואיבתה שם לכוכב בלשון פרסי.
 והבן שמה. כתב עיכובא ואמר לה השמיעי ליאל איכיו שומע לך עד שתלמדני שם המפורש
 שאתה עולה בו לרקיע בשעה שאתה זוכרת למד אותה השם הזכירה אותו ועלתה לרקיע ולא
 קלקלה. אמר הק"ה הויל ופרשה עצמה מן העבירה לבו וקבעה בין שבעה כוכבי לכת
 כדי שתזכה בהן לעולם ונקבעה בכימה. כיון שראה שאחיו ועזאזל כך עמדו וכשאו נשים והולידו
 בנים היווא והייל ועזאזל היה על מיני צבעונים ועל מיני תכשיטין של נשים שמכתיב את בני
 אדם להרהורי עבירה. מיד שיגר מטטרון שליח לשמחו ואמר לו עתיד הק"ה להחריב
 עולמו ולהביא מבול לעולם מיד עמד בבכי והיה מטטרון על העולם ועל בניו ומה יעשו בניו ממה
 יאכלו אש העולם חרב שכל אחד ואחד היה אוכל ככל יום אלף גמלים ואלף פוסים ואלף שוורים.
 בלילה ראוי היווא והייל שניהם חלומות אחד מהם ראה חבן גדולה פרושה על הארץ כשולחן
 והיתה הארץ חרותה וכתובה שיטות שיטות והיה האלף יורד מן הרקיע ובידו סכין והיה גורר
 ומוחק כל אותם השיטות ולא היה משתייר בה אלא ארבע תיבות. והאחד ראה פירם גדול
 משוכה בטוב מכל מיכיל לכות היו באים מלאכים ובידם קרדומות והיו מקננין כל האילנות ולא
 פיירו מהם אלא אילן אחד ובו שלשה ענפים כיון שנכערו עמדו בבהלה ובאו אל אביהם אמ' להם
 עתיד הק"ה להביא מבול ולא ישייר לא נח ונבני כיון ששמעו כך היו גועקי ובוכין אל"ל תצטערו
 ששמותיכ' לא יכלו מן הכריו' שכל זמן שגזר גזרות או מפלי' אבני' או ספינו' שמותיכ' הם מוכרי'
 היווא והייל מיד נתקדדו דעתן שמחו חזר בתשובה ותלה ענמו בין שמים וארץ ראשו למטה
 ורגליו למעלה ועדין הוא תלוי בתשונה בין ארץ ושמים עזאזל לא חזר בתשובה ועדין הוא עומד
 בקלקולו להסית בני אדם לדבר עבירה במיני צבעוני' של נשים ולכך היו מקריבים קרבות ביום
 הכפורים שפיר אחד לה' שיכפר על ישראל ואילן אחד לעזאזל שיסבול עונותיהם של ישראל והוא
 עזאזל שבתורה. הנה על כרחק הנה דבריהם דברי גומא להגזים לזרז לבני אדם ולמוכעם
 מן העבירות עד שמים הגיע וזה להרחיב בדברי הנמול שבעשה לאותה ריבה שלא שמעה לקול
 שמחו וזה דרכם ברוב הנדויותיהם. כי עליות נערה לשמים ולא תשרף בגלגל האש הוא מן
 הכמנעות ועוד עשות אותה כוכב כימה לבלתי שמוע למי שתבעה לדבר עבירה בלתי אפשר כי
 עש וכימה קיימים ועומד ים מששת ימי בראשית ובהם מתקיים העולם כדכתיב עושה עש כסיל
 וכימה. ואם יאמר אומר הנה מהאגדתא שהבאתה משם ראיה שלקח לחנוך ששמו מטטרון
 ושיגר שליח לשמחו ואמר לו וכו' בא וראה מה שכתוב בזהר בפרשת אחריות. אשכחא

בפראקדמאה ראדס דכל רוסיץ קדישין דלעילא עבדין שליחותא וכולהו איתין מאתר חד
בכשמתהון דדיקיא עבדין שליחותא מתרי דרגין דכלילן בחד ובנין כך סלקין יסיר ודרניהון
יתיר והכי הוא • וכל אינין דהע ממירין תמן נחתו וסליקו בחייהון בנן חניך דלא אשתכח
ביה מיתא והא אוקימנא מילא דא בחנוך וזליו • למדכו מזה שכל הרוחות עושים שליחות
ובאותו השליחות יעלו במעלות ויותר במעלה ומדרגתם מתרבה והולך • ואמר וכל אינין
דהו ממירין תמן נחתו וסליקו בחייהון • ומי הוא זה בעלן בחייהון ואומרו מתרי דרגין
דכלילן בחד היותו שכל משכיל בכח • ויבא לפועל והדבק בשכל הפועל והיו לאחדים והקס על זה
• כי עליות האדם בנוף ופעם לשמיה זה בלתי אפשר כמו שנבאר בפרק זה וכן אמרו באיהו
שנשרו נשרף במערה בסוסיאם והרוח עלה אל האלדים אשר כתבה ולבשה מלאכות אחר שפסע
החמר • וכבר כתב זה הדרך על פסוק ויהי בהעלות ה' את אליהו במערה השמים ולא אמר כן
למטה • וז' אמר במערה ולא אמר כן למטה אלא רכב אש וסוסיאם אש אבל הרוח אינה נראת
ורוח המערה היה עמהם כמו שאמר ויעל אליהו במערה אלא להכריזה לאליםע אמר רכב אש וסוסי
אש אבל הרוח אינה נראת ורוח המערה העלתה אותו אל האויר עמו שמעלת הדברים הקלים כן
העלתה אותו מן הארץ ברפין האל עד גלגל האש ושם נשרפו בגדיה וזלתי האדרפ וכלה נשרו
ועצמו והרוח שבה אל האלדים אשר כתבה ומה שנראה רכב אש וסוסיאם אש לאליםע להודיע בו כי
בהעלתו עלה מישראל ריכבו ופרשיו • ופירש רש"י ודעת המוכיח בם חכמינו ז"ל כי הכניסו
ה' בנן עדן עם גופו כמו שהיה אדם הראשון קודם שחטא • וכן הכנים חנוך בן ירד לשם •
וכדרש כי עשרה הם שנכנסו חיים לגן עדן • אמר על ויעל אליהו במערה כמו שפירשו
ופירוש השמים נוף האויר כמו אשר תעוף בשמים • ולענין הרוח השמים העליונים עם
המלאכים שיכנו להם השמים כמו הללו את ה' מן השמים • ואליהו עשה לו וזי והנוף בלה
באש העליוני ושם כל יסוד אל יסודו • ואלישע ראה העלותו מן הארץ • ובהיותו באויר
ראה דמיון רכב אש וסוסיאם שהפריד בין שניהם • כלומר נראותו אותה כן כעדר ממנו מעת אשר
הועלה • וכן בגדיהו כלו באש וזלתי האדרת שנפלה מעליו כדי שיקחנה אלישע וכו' ע"כ
והר"ב כתב בהעלות ה' את אליהו במערה השמים אי אפשר שיוכן שהעלהו השמים כי לא יעלו
שם אלו הנפשות • אבל הכונה בנבונה האויר באומרו ערים גדולות ונבורות בשמים ומגדל
וראשו בשמים • והנה נראה הרוח ה' במלאכות ה' אל מקום לא קודע והוא חי שם כמו שנארכנו ע"כ
ורש"י פירש במערה ברוח מערה ולא אמר עוד בזה הענין הכפלא עם אומרו רכב אש וסוסי
ואש שמכלי ספק נשרפו בגדיהו וזלתי האדרת שנפלה • ובמראם נבזה פרק קמא איתמר רב
ורבי חנינא ורבי יוחנן ורבי חביבא וכו' • ופירש רש"י מתני להפך מלתא דלוקמן ויש אמוראים
שמחלפים רבי בתן ומעיל לרבי יוחנן • ארון תשעה וכפורת טפח הרי כאן עשרה •
וכתיב וכוועדתי בתוך בני ישראל ודברתי לך שם • והתביא רבי יוחנן אומר מעולם לא ירד
שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם •
ולא ירדה שכינה למטה והא כתיב וירד ה' על הר סיני למעלה מעשה טפחים • והא כתיב
עמד ורגליו ביום הקוא על הר הזתים • למעלה מעשרה • ולא עלה משה למרום והא בתיב
ומשה עלה אל האלדים למטה מעשרה • והא כתיב ויעל אליהו במערה השמימה למטה
למטה מעשרה • והא כתיב מאחז פניו במאפרשו עליו עככו ואמר רבי מנחם מלמד שפרש שדי

כבוד אלהים פרק תשיעי ממאמר שני

מזיו שכינתו ועבדו עליו • מכל מקום מאחז פני כהא כתיב • איש תרכובי איש תרכב ליה
הבא צד עשרה וקט ביה • וכתב רש"י שפירש שדי מזיו שכינתו • פרשן קא דריש כוטריוקון
קא דריש • ופירש כוטריוקון שומר דקיומו של מלה זהוה כוטר דקיון • ר"ל פרשן שפירש זיו •
ולא דבר עוד בזה • גם בעל התוספות לא דברנו כלל כנראה שהדבר הוא מוסכם בין רז"ל
ועוד אסרי שאין מישחולק עליו בואת המומרא • ויתכן שמכאן אמר הרלב"ג ז"ל מה שאמר
למעלה בפירוש הפסוק • וכתבן חכמי בספרו שקרא עין יעקב בזה הענין ז"ל והר"טבא ז"ל כתב
לא יורה שכינה למטה מפערה שמעין שלמעלה מפערה רשות אחרת הוא שהרי ארון ט' וכפורת
טפח הרי כאן עשרה וכתבו וכופדתי לך שם • וכירושלמי מיייתי ליה מזרה פוה כאמר כאן דבור
וכופדתי לך שם והברתי עמך וכו' וכאמר להלן כי מן השמים דברתי עמכם מה דבור דלהלן רשות
אחרת אף דבור כאן רשות אחרת ע"כ דברי הר"טבא ז"ל • ואמר הרב ז' חביב ז"ל ולמדתי
מה בוכת המאמר כי אעפ"י שהזכיר בשכינה וירד ה' על הר סיני • וכן ועמדו רגליו על הר הזיתים
אין הידיעה לרשותנו ממש לא לרשות גבוהה על רשות שלבו והוא קרוב אל רשותנו • וכן מה שאמר
במשה ולא יהי עוליה לא שעלו למעלה ממש אלא האמת שעלו לעמוד ברשות גבוהה עליו אצל הוא
רשות למטה מפערה בערך אל השמים ר"ל שיש עשרה טפחים מן השמים אל המקום שעמדו בו
• וא"כ עלו אל השת עליון בערך אל ענמכו ותחתון למטה מן השמים ברשות היותם קרוב לשמים
עכ"ל • והנך רואה בעיניך אדוני הארץ בהיותם חולקים על ר' יוסי ומביאים כתובי באנבע אדום
לחוק דבריהם ודווקא אותם באמת וכתמים והסכימו הכל על דבריו וזה נכח הכתובים • ועל דברי
אנדרא כתב מורכו הרב ר' שמואל הכהן בספרו שקרא מכא התלמוד ז"ל את הטוב ומה שיקבלו
השכל נקח מהם וכעזוב השאר אבל מה שפירשו בפסוקים וכל אחד ואחד מהם פי' כפי מה שגזרה
יריעתו ומה שגזרה לו כדעתו ומה שעלה על הדעת מן הפרושים האלו לומדין אותם והשאר אין
סומכין עליהם עכ"ל • וכן עושין רוב המפרשים בהדר"ק בספרי פירושו לביאורים כמו שכת' ביהושע
גושוו שהכנים כלם בין בדי הארון וזה הדרש רחוק • וכן וילן שם יהושע עיין שם ותנין וכפסוק עתה
באתי כתב ויש דרש רחוק • וכן בפסוק ויכה בהם אכשי העיני דרש ואין לכו לנקש טעם אחר •
וכשופטין בין רגליה כרע כתב ויש בו דרש והוא רחוק • ובשמואל וישחטו את הפר והמדרש אין כריך
לכותבו כי כודע הוא והוא רחוק • ובפסוק מי יסקבי מים מבור בית לשם אמר ומה שכתבו רז"ל
בענין הזה הם דברים של תימה כי חכרוב עכ"כיים הלא כא' והיו בשמי מקומות יעוין שם וכדברים
הלא רבו כמורכו בספריו ופרושו • והרא"ב ע"י כריך להביא דבריו כי כודע הם כי רבו כמורכו
ועיין בפירושו בראש מגילת קהלת ותראה פלאים עד אומרו בפלש' כח וכן דרש שיש בזהמות גדול
והוא רועה אף הרים טוב הוא להשמעת אזנים וכו' • ורש"י כתב בפרשת וארא ואין המדרש מתיישב
אחר המקרא מכי כמה מעמים יעוין שם וכדברי הימים על פסוק ויוסכן הוליד את עזריה הוא
אשר כהן בבית אשר בכה שלמה • ומכאן הנהו ביומא פ"ק וכו' ויקרא רבה ובספרי פרשת פנחס ט'
כהנים שמשו בבית ראשון ויא' וכל זה וזה יש בהם רוח חיים ומביא הכרחוראיה לקיי' דבריו ומה
לכו לחפש המפרשים והלא תלמוד ערוך הוא בירושלמי במסכת מעשרות פדק ג' ז"ל ר' עזריא ורבי
אבא בר כהנא ורבי לוי הווי יתבין והוה ר' עזריא מקנתר לשין דאנדרא • וכוונת עליהן ספרי קסמי
ופרש בערוך בערך קסם כגמר תנא רב יוסף יכה קוסם את קסמו דמחוי כאברך את השם ועיין
בגמרא סנהדרין פדק לו הן הכשרפין דף פ"א • ואמנם הבאתי לך כל הכימילי דרבוותא לפקוח

עוֹכֵס וְלֹהֶסֶב כֶּסֶף מִלְּהֶאֱסִים וְתֵאֱמִין שֶׁכֶּמוֹ שֶׁהַדְּיוֹקִים רוֹכֵס כְּכֹלֶם הֵם דְּבָרֵי קִנְלָה אֶל־הִלְכָה לְמִשָּׁה מִסִּיבֵי כֶךְ הֵם הַמְדַרְשִׁים וְלֹא הָיָה כִּי הֵם בָּאִמְרוֹ כִּי אֹמֵר דַּעַת הָאֹמֵר וְכֵסֶל עֲלֶה עַל רוּחוֹ בְּטֹא בִשְׁפִי וְזֶה מֵה שֶׁרָאִיתִי לְדָבָר כַּעֲבִין זֶה וְאִם שְׁנִיתִי ה' הוּא הַטּוֹב יִכְפַּר בַּעֲדִי כִי הוּא הַיּוֹדֵעַ וְעַד כִּי לִכְבוֹדוֹ נִשְׁתַּדְּלִיתִי וְהוּא הַיּוֹדֵעַ וְעַד וַעֲמֹה הִסְלִיחָהּ

פרק י

וְזִמְנָן דְּבִי וַיִּמָּה קְדֻמוֹתֵינוּ כִּפְל טַעֲמוֹת בְּפִירֹב בְּנֵי עִמְיֹבִי וְכִטָּה לְהֵאֱמִין בְּנֵי לְגֹל וְהַכְפֵּשׁ וְהַמִּיכִים כּוֹכָלוֹ הִיָּה פֶּנֶה אֶחָד מִפִּיּוֹת הַתּוֹרָה וְכַטָּה הַכְנַע בְּקִירוֹת לִבִּם וְהוּא טַעֲמוֹת גִּמְרוֹ בִּידֵם כִּשְׁאֵר לֵהֶם מִהַפְּאֻלָּבוֹשׁ וְכִרְאִים הַיּוֹם דְּרוּזִים וְהֵם הַיּוֹב כֹּפְרִים אֲשֶׁר מִחַת הַשֶּׁם יִתְּשֵׁם מִן הָעוֹלָם וְהַכְשָׁרִים יִמְקֹוּ בַּעֲבוּרֵם בְּאַרְצוֹת אוֹיְבֵיהֶם כְּמוֹשֶׁכְּתֵב רַבְּנֵי אֲבֵרָהֶם בֶּן הָרַמַּ"ב ז"ל וְכֵן כִּתְּבֵהֶם ר' ק' ז"ל בְּפִירוֹשׁ תְּלִים וְרַבִּים וְכַכְּדִים כַּכְּדֵי אֶרֶץ אוֹכִירִים כְּשִׁמּוֹתֵם וְאַחֲרָיָא רָאִיתִי בְּרוּרוֹת וּמוֹפְתִים אֲמִתִּיִּם חוֹתְכִים אֲשֶׁר לֹא יִשׁוּבוּ מִפְּנֵי כֹל כִּי הַמוֹפֵת עַל כֹּל דָּבָר שְׁלֵטוֹן וְאַכְטֵל הַכְרִיזֵם מִפְּנֵי סוֹפְרִים וּמִפְּנֵי סִפְרִים וְטַעֲמוֹת עִיּוֹבִיּוֹת מוֹפְתִיּוֹת כֹּאֲשֶׁר תִּדְרָגָה עֵינֶיךָ מִיִּשְׂרָאֵל כֹּל דָּבָר טוֹב וְאֹמֵר כִּי מִמִּיכֵי הַגִּלְגּוֹל הֵם שְׁנֵי כַּתֹּת חֶכֶת הָאֶחָד מֵהֶם אֹמֵרֶת כֶּסֶף כִּי תַחֲטֹא וְאֶעֱלֶה מִעַל כָּה־הֵם הַכְפֵּשׁ הֵם אֲחֵרֵי מוֹתֵה גְּאוּלָּה תִּהְיֶה לָהּ כְּשׁוֹבָה לִזֶּה הָעוֹלָם לִקְבֹּל תַּמּוּרַת עֹבֶה לְשִׁלּוֹם אֶת נִשְׁיָהּ וְתִחְיֶה בְּכוֹתֶיהָ וְאִם חֲטָאָה בְּמַדְרֵג וּבְהַעֲלֵל בִּיד רַחֲמֵה אֶת ה' הוּא מַדְרֵג וְכַפֶּכֶה לְאִישׁ אֶחָד חוּץ מִמִּיכָה כֶּסֶף גִּמְלָה כֶּסֶף חֲמוּרִיּוֹן הַבָּקָר וּמִן הַצֶּאֱזָן אֹל לִכְלֵב יִשְׁלִיחוּן אֹתָהּ כֹּאֲשֶׁר יִשָּׂר בְּעֵינֵי הָאֱלֹדִים

וּמִכִּיָּאִים רָאִיָּה בְּלוּלָה כֹּאֲפֵס וְאִין וְאִתִּין שֶׁל קִין וְהֵם בְּרָאִיּוֹת כְּדוֹ מִלְּבָם מִמּוֹמָד כִּכְ שֶׁאִמְרָ דוד הַמֶּלֶךְ עַל יְהוֹשֻׁעַלֹם הַנִּיבָה מִחֲרַב כֶּפֶשִׁי מִיד כֹּלֵךְ יִסְדִּיתִי וְאֹמְרִי שְׁחִיתָ דוד הַמֶּלֶךְ ע"ה מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' וְאֹמֵר הַנִּיבָה מִחֲרַב כֶּפֶשִׁי מִיד כֹּלֵךְ יִסְדִּיתִי וְר' לִי שִׁיבִיל כֶּסֶף פֶּן תִּבָּא לְגוֹף כֹּלֵךְ וְיִסְדִּיתִי הֵיָא גַם כֵּן הַכְפֵּשׁ שִׁיטֵּיָהּ אֶחָד מִמִּשְׁוֹתֶיהָ וְתִלְמוּכָה שְׁפִיתִי סָקֵר הַדְּבָרִית עַל בְּרִיךְ עַמִּי וְהַמּוֹכִים בַּסְּבוּרִים עֵינִים לֵהֶם וְלֹא יִרְאוּ יִסְפָּק עֵינֵי וְיִרְאֶה כְּתוּב לְמַעֲלָה כִי סִבְכוּכֵי כֹלֵכִים וְהוּא מִכְּכָה בְּהֶם אֲנִשִּׁי רַשָּׁע כִּדְכֵתִיב עֲדַת מִרְעִים הַקְּפֹכִי שְׂפִיכֵם כִּפְנֵי הַכִּלְבִּים עֵזִי כֶּסֶף וְעֲדַת מִרְעִים הֵם הֵם הַכִּלְבִּים שֹׂכֵר וְדַמָּה אֹתָם לִכְלָבִים הַכֹּ' וְכֵן הוּא אֹמֵר יִחְלְקוּ בְּנֵי לֵהֶם וְעַל לִבִּי יִפְּלוּ גִּדְּלֵי וּבְנֵי לְגֹל אִין חֲלוּץ בְּנֵדִים וְלֹא הִפְלֵת גּוֹרִלוֹת וְהַשְׁמִיל כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִהַמִּרְעִים לִקְבֹּל וְדִכְרוּ כִּפְל עֲבִין בְּמִלּוֹת שִׁבּוֹת לְחוּץ הָעֵינִין וְכֵן

אֲמַר גַּם כֵּן הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיִּם וְהוּא מֵה שֶׁאִמְרָ לְמַעֲלָה אֲרִיִּם טוֹרֵף וְשׂוֹאֵן וְרָאִיתִיהֶם יִשָּׂא רוּחַ וְהַדְּבָר אִין בֵּהֶם וְאִם תִּאֲמַר דָּבָר זֶה קִנְלָה בִּידֵם וְהַכְּתוּבִים אֲסִמְכֵתָּ בַּעֲלָמָא כְּמוֹ שִׁים כְּתִלְמוֹד רַבִּים עַל זֶה יִבְאֹה הַרְאִיּוֹת הַמוֹפְתִיּוֹת וְיִשְׁבְּרוּ מִתְּלַעוֹת עוֹל וְיִדְּעוּ כִי טַח מִרְאֹת עֵינֵיהֶם מִהַשְׁכִּיל לְבוֹתָם וְלֹא דַעַת וְלֹא תְבוּכָה לֵאמֹר הִנֵּה כֶּסֶף הַקִּימְכֵל בְּשָׂר בִּרְתֵנוֹ הַמִּיכִיית אֲשֶׁר אֲשֶׁר בָּה הִיָּה הוּא הוּא וְכֵה יִבְדֵּל מֵה שִׁשְׁתֵּתֶךָ אֲלֵיּוֹבִיכֹו וְהִיא הַמַּעֲמָדָת וְהַמִּקְיִימָתִימָה בְּמַהוּתָהּ לֹא יִחְלִיפֶנּוּ וְלֹא יִמְיֵר אֹתוֹ וְאִם הִמָּה יִמְיֵרֵנוּ לֹא יִהְיֶה מֵה שְׁחִיָּה כִי כִכֵּר כִּשְׁתַּנֵּה עֲבָנוֹ וְגִדְּרוֹ וְהַגֵּשׁ עֲשֵׂה בִּרְה וְלִכְנֵס בִּרְה אֲחֵרָת וְזֹאת תּוֹרַת הֵי לִי לֹא הַכְפֵּשׁ כִּי הִיא הַכּוֹרָה הַמִּיכִית וְאִם תִּשְׁתַּנֵּה יִבְאֹת מִכְלָל אֹתָהּ הַמִּין אֲשֶׁר בְּבֵר הִיָּה וְכַפֶּכֶה לְאִישׁ אֶחָד מִמִּין אֶחָד וְהַכְּדֵם בִּשְׁטָה וְהִלְכָה לָהּ וְהַחֲמוּר אֲשֶׁר לְכַסֵּת הַכּוֹרָה הַשְׁכִּית אֲשֶׁר בָּה הִיָּה מֵה שְׁחִיָּה וְלִרְאֵה־שִׁיָּה לֹא בִּשְׁאֵר לֵה שְׁאִרִיתָהּ כִּי כֵן דִּתּוֹכֵל הַכּוֹרָת אֲשֶׁר תַּחַת כֹּל הַשְׁמִים וְלִזֶּה הוּא בְּלִיתִי אֲפֶשֶׁר בַּעֲלָם כֹּל זִמְנָן שֶׁהַשְׁמִים עַל הָאֶרֶץ שְׂכַפֵּשׁ מִין אֶחָד יִשְׁתַּנֵּה לְכַפֵּשׁ מִין אֶחָד

כִּי כֶּסֶף

כי נפש כל מין לא תמות כי אם למיתה ולא יתכן שתתהוו במין אחרת כי אם במין עצמו אשר היא לו נפש ולא לזולת מינו כלל כי צורתהו מדבר לא תמצא כי אם בחי מדבר וכן נפש כל חי מין במינו ואם כן איך יצדקו דבריהם ואפילו לפי דעתם בעת שפגש מין אחד תבא במין אחר אשר הוא בלתי אפשר יתחייב שהנפש ההיא תתהפך למין ההוא אשר בהפך אליה כי הצורה המקיימת הדבר הוא במה שאליו לא במה שממנו כי כשילבש הסוילי צורה אחר שפגש צורה צורתו המקיימת אותו הוא במה שאליו וא"כ נפש האדם שבהפכה ליהו"כ נפש כלב ר"ל לנפש כלבית שהוא מה שאליו כמו שבארתי בשמע הטבעי בין החמר והצורה בפרק ימאמר ראשון ואם כן יהיה נפשו נפש ב"ח כיוצא בנפש ב"ח מדבר והנה נפש כל דבר היא הצורה הנאותה לו ולא לזולתו מיום שברא אלהים ארץ ושמים וכל מין ומין מהב"ח יש לו נפש הנאותה לו ואם לא יהיה הנפש ההיא לא יהיה המין ההוא כי בו היה מה שהיה וזולתה בלתי אפשר מצאותה וכן מוזן הנפש עושי אשר לה יאמר להחליף תמורת מה שניתן ממנה מאבריו ויחליף להיות לו חלק אחר מאבריו כפי הנאות לו והנה הכ"ח הם נקראו ב"ח בעתות השל לבד כחך כל סוג כי הסוג כאמר על דברים מתחלפים בעצמות כי עצם מין זה אינו עצם מין אחר כי איש לדרכו פנו ואם בראי אמר שפגש האדם בזה בנוף הכלב לא יתבע או שנאמר שהצורה בהפכה לצורה אחרת והסוילי קיים ואם תאמר שתתהפך בעיפת זרע בדומה שתתהפך לשליה וכן תתהפך לעובר ודומה לזה לא יתכן והוא כי הסוילי שמוכן להיות אדם הוא מוכן ומזומן לקבל הצורות המובילות להיות האדם אדם כמשל האמר בעיפת זרע והשליה שתכלית התהפכם לבא לגדר האדם ולא זולת זה כי זה עצמות במה שצדקו יחריו אמנם בהתפכות עצמותם כבר אברהם ההכנה המוכנת לתכלית למה שהיה בה כי עצמות המין האחד אינו עצמות מין האחר וכפגש הכלב בה יעשה לה והחמר שלה איכה מקבל נפש אדם ואם יאמרו לך שלא בהפכה אלא שפגש האדם החוטא היא בעצמה בעצמותה בכלב עם נפש הכלבית כי להענישה כתנה שם באמר לו אם כן יחוייב שיהיה בכלב זה ב"ח נפשות האחד נפש הכלבית אשר בה היה הכלב כלב וכפגש האדם הכענש וזה לא ימנע או שכתאחד ויחד או שכל אחד מהם לבדה בעצמה והיותם מאוחדים יחד בלתי אפשר כי אינם ממין אחד והם משכי מיכים שונים ומה שצדק עצם זה בלתי מה שצדק העצם האחר ואמר שהעצמות מתחלף איך אפשר להתאחד אם כן אינם מאוחדים ואי אפשר להתאחד ועוד שאין קומר אחד לזכר ב"ח צורות יחד כי אם שיפשוט האחת וילבש אחרת ואמר שלבש הצורה אשר בה היה הוא מה שהוא ועדין קיימת בו איך ולבש צורה אחרת ועוד שבעת שיתן כותן הצורות צורה יבוכה בשלם שלמה כפי מה שיאות למי שכתבה לו בלי שום כילות ואם בא בזנפם האדם הכז' יחוייב שבתוספת ההיא שזכרם בה תושלם עוד בה והשלם אחר שהוא השלם לא יתכן להשלימו עוד כי שלם הוא ואמר השלמות אין שלמות כי השלמות למלא יחסר וזה אינו חסר כי שלם הוא כי הכלב בנפשו הכלבית אשר בו הוא שלם בכל מיכיו להיותו ב"ח כיבא ולא יבטלך לשום שלמו אחר להיותו כלב ואינו חסר כל כי כותן הצורות כותן בלי שום כילות בלי שום מחסור כל דבר כלל ואם כל אחת לבדה ולא כתאחד ואם כן יחוייב שיהיה בנוף כלב זה שתי נפשות ואם תעדר האחד תשאר האחרת כי כל אחד מהם לבדה ודבר אין להם עם האחרת כמו דרך משל בעת שידליקו ב"ח ויוקח האחד מהם תשאר האחרת ואם ירואים שאם תבא האחד מהם או שתמות מיד ולא ישאר בו קיומית כלל נפש האדם מה היה לוכי

כי איננו אם כן יחוייב שבאמר שאין כאן כי אם כפס אחד וזה מופת חותך והוא על זה האופן . כל כלב יש לו כפס כלבית לבד ואם היו שתיים יחוייב שבהעד האחד תשאר האחרת אחר שכל א' לבדה אמנם לא תשאר שים אחד יולד א"כ אין בו כי אם כפס אחד ד"מ אם השמש זורחת הנה היום כמבאמנם היום אינו כמבא א"כ השמש אינה זורחת משל שני כל כפס אדם משכלת ולוהיה כפס אדם בנזק הכלב יחוייב שיהיה בו השכלה אמנם אין בו השכלה אם כן אין בו כפס אדם מדבר ומדבר ר"ל משכיל . ור"ל כל כפס דברי משכיל והכלב אינו משכיל אם כן אין בו כפס דברי ד"מ כל א"כ ואין ב' א"כ אין א' . ואם יאמרו לך כי הכפס הזאת כבר כפסדה ולא בשאר בה השכלה כי בהיותה בנזק הכלב אבדו עשתבותיו . גם אם יאמר לו אין כאן כפס אדם כי אם כפס כלבית כי בעת שיבאתה כפס האדם מכ"כ אבדה היותה כפס אדם ולא בשאר לה עוד בו לא שם ולא נדר כי נהיה נשם בעל ג' מרחקים שאותו הנשם היה תיק לכפס ואין כאן חי מדבר כלל והכפס הכשארית אחר המות אינה היובאת הן הנזק שכתהווה בו ר"ל כפס הטבעית . הנה כתבאר כי דבריהם אין לו מביאות לא בשכל ולא בפועל . והוא כמנע מכת הכמנע שתהיה כפס האדם בשאר בעלי חיים לא לבדה ולא מתאחדת עם כפס הכ"כ בנזק הבעל חי ודי לו בזה למי שיקה לו שכל כפי ומודה על האמת ובוחר בדרך ולא יהיה מתעקש ורע לו ח' :

פרק יא

בביטול הדעת השכי והוא שאומרים כי כפס כי תמעל מעל ביד רמה במדבר להכעיס עכ"מ מתנהג עמו ברכו חסדיו ואחר המיתה גאולה תהיה לו וחשב מחשבות לבדתי ידח ממנו דמיון ותשוב לזה העולם לקבל תמורת עונו כדו טענתה במהפך ושלמה את נסיה ואם גם כפס הכ"כ תחזיק בעונו וידה במעל כפסע ארץ נמוך ורובח ונאוף וכשבע לשקר עוד תשוב כפסע שלישי לזה העולם והרבת את עונו והפ' ירצו את עונם כלם כאחד ושלם אותו בראשו כי פעל אדם ישלם לו . ומביאי ראיה מדברי ליהוה מענה ב' שאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם נבר . ור"ל שאם יחטא ראובן וכפשו מלוכלכת בדמים פשעים ומרדים ומת ראובן כפסעו ומרדו בלי תשובה תחזור עוד כפסעו בנזק אחר ד"מ בנזק שמעון כדו שיכל עונש עינו ותטהר ותישיר פעולותיה הרעות שעשה כפסע הראשון מקדמת דכא . ואם עוד טומאתה בה ובחוטאות . תחזור ותשוב עוד לזה העולם פעם שלישית בנזק לוי כדו שיגאל כפסעו ויפדה מדרת שחת ויגאל מעבור בשלם . ויפרשו פסוק הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם נבר שתחזור כפס הנבר לזה העולם פעמים שלש . ולפי דעתם וסברתם משיבים בזה דקדק ורע לו רשע וטוב לו כיתחזור הכפס לזה העולם לקבל ענשה ולשלם כסיה . ואפילו שיהיה בחזרתו דקדק גמור הוא כענש על העבר . פעל פעל כפסע אופיעמים שקדמו קודם לכן . וכן רשע וטוב לו ישלמו לו מה שעשה מן הזכויות בעולם הזה שאין הקב"ה מקפח סכר כל בריה . ואחת דתו להכרית בשנף קנף וחזון וילך לאבדון ומהומה רבה ורבה העוונה . וקודם שאבא לחלוק עליהם ואביא ראיות ברורות ומופתים הניזכ' חותכים לבטל דעת זה . הקשב ושמע דברי הדכנים איש על דגלו . הרב דכנו אברהם בן הרמ"ם אל כספרו שקרא בלשון הנריאל כפאיה ותרגומו המספיק . וכן יאמר לו כפאית אל עאבדיו שר"ל הספקת מעובדים וחכרו בלשון הנרי ומימי לא ראיתיו בלשון עברי ומועתק כי אם ב' עריקים שהעתקתי לבקשת ממי שאני חייב בכבודו והם יקרי הערך . האחד בביאור דרך המדרשים והסגדות ושמתיו כחכורי שקראתי עבודת הלוי כדי לזכות בו הדכנים . והפרק ה' שמדבר בכנחיות

כבוד אלהים פרק אחד עשר ממאמר שני

פתורה ויבאר מלת נחמה הנאמרת בשם יי' וכתבתי חלק מפרק זה בחבורי הנקרא מן אברהם •
וכן כתבתי חלק מפרק זה בחבורי שקראתי עמק השדים ובקשת משם ומזהות כי תדרשנו • ואמר
ע"ה בענין הגלגול דבריו אלה • הגמול האחרון הוא חיי העולם הבא ושמו ראיות הגלגול אנו
 רואים הנוף של בריק זה כאשר אנחנו אחר המות והוא משתנה וכפסד • ואין ספק אנחנו שנפשו
 בפרדת ממנו • ולא ימלט הענין באותה הכפס מאחד משני דרכים • או שתהיה באבדת
 ובכרת נוכח מן המציאות אחרי הפרדה מן הנוף כמו שימחה אור הנר כשיכלה שמנו • או
 לסבת רבוי והוא הפרדו מן החמר שלו שהוא השמן • או שיהיה לו השארות במציאות וזאת היא
 חלוקה הכרחית אין אפשרות לברוח ממנה כי אי אפשר וזאת בשום פנים • או השאר או לא
 תשאר ואין אמצע ביניהם • אמר אם אבדה וכברתה וכמדת מן העולם אין לה מן העונש כלל לעי
 שלא כשאר לה מציאות שיהיה לה בו גמול ועונש • פי' אחר שכברתה מציאותה ובאבדה מי יהיה
 המקבל השכר והעונש כי היא בלתי נמצאת וכבר באבדה ובכרתה • ואם יאמר אומר תעדר
 ותחזור להכריות • כאמר לו עני הדעת וזאת הכרית אינה הראשונה • פי' שזאת היא ברית
 חדשה • ואם תאמר שהיא הראשונה אם כן לא נפסדה והנה היא במציאות • ומה יכרא עוד
 שהיא נענמה נמצאת וכבר היא במציאות כרואה ועומדת • וזאת היא מר תעדר ותחזור להכריות
 וכבר אתה מודה בהעדרה • וזאת היא כפס אחרת כרואה חדשה והיא ברית חדשה והראשונה
 הלכה לה ונעדרה • אמר עוד ואם יש לה השארות במציאות הנה היא כפסדת מן החומר •
 בהכרח שהרי החמר שלה כאשר מצוי לפנינו בקבר או על הארץ כפרד הן הכפס • וזה ממה שלא
 יסתפק בו שום בעל שכל ולא ידמה וזאתו מי שיש לו דעת כבון ודמיון שלם עב"ד והנה בעל מקור
 חיים בפרוש בתורה בפרשת כי תנא האריך בזה בידו החזקה ולא ראיתי לפתו בדבריו כי בדפוסים
 הם וזכר כל אדם יחתום ובקשת משם ומזהות כי תדרשנו • והנני גם כן באחרית דבריו דברי ר"א
 בן הרמ"בם ז"ל בסוגיה שכתבתי למעלה בשמו את באות תבה בתנה יעוין סס • אמר עוד
 והשארות הדעת הכפסד הזה • מקנת חסדי ואומות העולם הקדמונים שהיה אלםם שקר השארות
 כפס בלנוף • וראו הנוף מת מוטל לפניו • ונוף המת שכבר נמחה אחר שיבא מינו הכפס •
 והאמינו שנפשו האדם יש לו עמידה והשאר אחרי הפרד מן הנוף והוכרחו מפני זה להאמין בהוללו
 הגלגול • והוא שנפשו המת בעת הפרדה מן הנוף תתגלגל ותכנס בנוף אחר ותשכח את הנוף
 שהיתה בו וזה הדעת לא כבר אותו חכם אמתי ולא האמין בו בעל התורה אבל הוא מהוללו דעות
 הפלסופים הקדמונים מאמיני הקדמו אשר מחה ה' את שמו מעולמו לרעהם על בני אדם • וזכרית
 דעותיהם באבדן כן יאבד שאריתם וכל הדומים להם כלל דכמו מורנו הרב ר' אברהם ז"ל הכו'
 והנה אמר מליץ אחריו א' כנגדם לבנת דעתם ר' דעת הפלסופים הקדמונים הכופרים מאמיני
 הקדמות והוא זה • הנה תוך גלגול • ובגלגול נבית גלגל • וגלגלתו סכלות גלגל והתגלגל
 ופי' גלגלו שבו כמו כאשר יבער הגלגול כו' וגלגלו כמו גלגלו אדם • וגלגלתו ראשו גלגל הסף הגלגל
 הב' מלשון גל כמו ויאלכו סס על הגל • והתגלגל לשון שימחה והם כמו כפס וכסה וכחזור
 לענין • והרד"ק פרש במחזור ברכי כפשיאת ה' כי ק' על פסוק תשלח רוחך יבראין • אמר אשרו
 קבת מוכחי המחקר כי כל מי אחר מותו יקום • כי הכפשות הם עתידות להתגלגל ולחזור לזה
 העולם אבל אינה חוזרת אל החמר הראשון לא באותי החמר עצמו ויהיה זה תמיד לכמה אלפי שנים
 • וגדולי הפלסופים אומרים כי לא תשוב הכפס א' הנוף כלל כמו שאמר קיוב עד בלתי שמים לא

אֵינֶנּוּ וְרָאָה דְּבִרְיוֹ מְכוּכִים וּמְסֻכִּים עִם דַּעַת הַרְבֵּה ר' אֲבִרְהָם בֶּן הַרְמֵס אֵל הַנּוֹכַח כִּי בָאֵמְרוּ קִנְיָת
מִחֲבָמִי הַמַּחְקֵר הֵם אֲשֶׁר אָמַר קִנְיָת דַּעַת הַפְּלוֹסוֹפִים הַקְּדֻמוֹת וְאָמַר מֵאִמּוֹתֵי הַקְּדֻמוֹת וְכֵן
אֲמָרוּ וַיְהִי זֶה תִּמְדִּל לְכֹמֶה אֲפִי שָׂכִים וְהִרְבֵּן בִּזְהָ וּמִן בִּבְת' וְהִכִּיָּא דַּעַת אֲרִסְטוֹ וְסִיפֵתוֹ הַנּוֹטִים
לְשִׁכְלוֹ. אָמַר עוֹד וְלֹא מוֹנֵתוֹ אֲחִיכֶנּוּ וְרַע יִשְׂרָאֵל וְהַמְחֻזְקִים בְּאִמּוֹנֵתוֹ וְהָיוּ הַנִּפְסוֹת חֹזְרוֹת אֶל
הַמַּחְשָׁה הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר יָבֹאוּ מִשָּׁם מִמֶּנּוּ לַתְּחִיית הַמֵּתִים אֲשֶׁר יַעֲדוּנוּ הָאֵל אֵת וַיְהִי זֶה עַל דֶּרֶךְ כֹּס
וּפְלֵא וְלֹא כְּפִי הַטְּבַע וְעַל זֶה אָמַר תַּשְׁבַּח רוּחַךְ יִבְרָאִין וְתַשְׁדַּשׁ פְּכִי אֶדְמָה ע"כ. וְאַתָּה עוֹדָא
כֹּתֵב עַל פֶּסוּק זֶה בְּעֶנְיָנוּ אֲנִשִּׁי הַמַּחְקֵר אָמְרוּ כִּי כָל מִי אַחֲרֵי מוֹתוֹ יִקְוֶה וְהַכְמִי הַתּוֹשִׁיָה אֲנוֹמְרִים כִּי
הַכִּלְלִים שְׂמֹרִים וְהַפְּרָטִים אֲנוֹנִדִּים וְהַטְּבַע יִבְרָאִין אֲחִירִים וּמִבֵּין יִכִּין דֶּרֶךְ אֱמֶת. וְרִבְנוּ שֶׁהֵם
קִיּוּמִים כְּמִין וּנְפֻסָּדִים בָּאִים וְדוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא זֶה אַחֵר זֶה שֶׁכִּבְרָאִים אֲחִירִים כְּפִי טַבַּע הַמַּנְשִׁיאוֹת
וְהוֹאֲמִין וְהַמְבִּין כִּי יִכִּין דֶּרֶךְ הָאֱמֶת וְהַכּוֹנֵן בִּזְהָ לְדַחֲוִית דֶּרֶךְ הַפְּלוֹסוֹפִים הַקְּדֻמוֹת הַנּוֹכַח שׁוֹכְרִים
בְּשֵׁם אֲנִשִּׁי הַמַּחְקֵר וְלֹא רִנָּה לְכַנּוֹת בְּשֵׁם חֲכָמִים כִּי חֲכַמְתִּימָה לָהֶם. וְעוֹד כֹּתֵב הַרְדֵּק' אֵל וְשֵׁרֵשׁ
וְאָמַר וַיִּתֵּן לְפִרְשֵׁי הַפֶּסוּק הַזֶּה עַל כָּל הַבְּעִלִּי חִיִּים לֹא עַל הָאֵדָם לְבַדּוֹ תַּשְׁלַח רוּחְךָ. וְהִנֵּה יִבְרָאִין
אֲחִירִים כִּי יִמְתּוּ אֵלֶּה וַיּוֹלְדוּ אֲחִירִים תַּחֲתֵיהֶם. וְכֵן כֹּתֵב דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא כִּי הַכִּלְלִים עוֹמְדִים
וְהַפְּרָטִים חֹזְרִים. וְאָמַר וְתַשְׁדַּשׁ פְּכִי אֶדְמָה עַל הַכִּלְלִים שִׁכְחוּ אֲדָשִׁים לַעֲלוֹם ע"כ
הֵנָּה רֹאֶה כִּי דְּבִרְיָהֶם אֲחִירִים מְכוּכִים לְדַעַת אֶחָד יִסְמְכוּ וְדֶרֶךְ הַרְדֵּק יִקְרָא לָהֶם. וְהִנֵּה
אֵל כִּי הָאֵדָם יִמּוֹת וַיּוֹשֹׁב עֶפֶר וְהַעֲפֵר יַעֲלֶה בְּחַיִּים שְׂאוֹכְלִים אִתָּם הָאֵדָם וְהַכְּמָה נֶאֱמַר וּבִקֵּר נֹגֵף
מֵהֶם יִקְחָם מוֹזֵן לָאֵדָם וַיְהִי חֶלֶק אֶבֶר וַיִּתְּהוּ מִמֶּנּוּ הַזֶּרַע הַמּוֹלִיד בְּדוֹמָה וַיִּמְתּוּ גַם כֵּן הָאֵדָם הַהוּא
וַיּוֹשֶׁב לַהֲיוֹת עֶפֶר וְכִי זֶה הַגִּלְגּוֹל. וְדוֹמָה לָזֶה כֹּתֵב הַחֶפֶז דְּבִי יוֹכֵף חִיּוֹן כְּפִירוֹשׁ אֵלֹה הַפֶּסוּקִים
וְאֵם הֵם רְבוּס בְּגִלְגּוֹל עַל זֶה הָאִפּוֹן מוֹדִים אֲנִי לָהֶם וְאִין מִי שִׁכְחִים עַל דְּבַר אֱמֶת.
אֲמַנְסֵה דַּעַת מֵאִמּוֹתֵי הַגִּלְגּוֹל הוּא כְּמוֹ שֶׁכִּתְּבֵתִי לְמַעַלָּה וְהוּא דַּעַת הַדּוֹרוֹתִים הַיּוֹשְׁבִים בְּהַר הַלְבָנוֹן
וְאִתָּם סְקוֹרָאִי הַנּוֹבְרִים פֶּאֶנְכּוֹשׁ וְאִין לָהֶם סֶפֶר וְלֹא דַת הִנֵּה הֵנֶס בְּהִיכֹס וְכִי־אִי־יִחַד לָזֶה הַעֲנִין
פֶּרֶק בְּסוֹף הַכּוֹחַ הַזֶּה יִגִּיד מֵאִין בָּא לְקְדֻמוֹת דַּעַת זֶה וְהִנֵּה הַגִּיַּע אֵלֵיהֶם אֵם יִגְוֹר הֵשֶׁם בְּחַיִּים.
וְלַהֲיוֹת שְׂרָאִיתִי רַבִּים מִנִּי עֲמִכוּ כְּלָכְרִים בְּשִׁחִיתוֹת הַכִּלְלִי דְּבִרְיָהֶם הַרְבֵּכִים הַנּוֹכַח וּבְפֶרֶק שִׁיעֲדֵתִי
אֲזַכִּיר דַּעַת הַרְבֵּה רַבִּי שְׂמוּאֵל הַכֹּהֵן בְּעַל כְּפֶר פִּירוֹשׁ שֶׁם הַמְּפֹרָשׁ כֹּאשֶׁר תִּרְאֶה ב"ה וּמֵאִין מוֹנֵאֵן
וְאֲבָר זִיּוּפּוֹ ב"ה וְהַשְׂמִיעַ וְהַשְׁמִיעַ וְהַחֲדֵל יִחַדל כִּי מִי שֶׁלֹּא יוֹדֵה עַל הָאֱמֶת בְּמַקְוֵה וְהַרְדֵּן כָּל כְּלִי
בְּרוֹז יִהְיֶה רֹאשׁוֹ וְהַחֲנֶה וְהַלְפָה רָקֵתוֹ לֹא יִנָּחֵה לְוֹלָא יִשְׁמַע אֵלָיו כִּי לֹא יִשׁוּב אִפְכִי כָל. וְהִנֵּה
קִנְיָת מֵהֶם אֲמָרוּ שֶׁזֶה הַדֶּרֶךְ הוּא גַם כֵּן בְּכָל הַנֶּס' וְכֵן כֹּתֵב הַרְדֵּק' וְכֵן דַּעַתְסָה בְּכָל הַבְּעִלִּי חִיִּים כִּי
אֲנוֹמְרִים אֲנוֹרְאִים הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ מִחֻבְרִים בְּחִיּוֹת חִיּוֹת כָּל עוֹד שֶׁשְׂמַת רוּחַ חִיִּים בְּאֶפֶס וְעוֹד
בְּרָאָה הַגּוֹף כְּבִדֵּל וּבְפֶרֶד מִן הַנֶּפֶשׁ אַחֵר הַמּוֹת. הִנֵּה יֵשׁ כְּכָאן גּוֹף וּנְפֶשׁ יִחַד.
וְגוֹף לְבַדּוֹ בְּלִיכֶפֶס אֵם כֵּן יִחְוִיב שׁוֹמֵנָא כֶּפֶס בְּלִיגוֹף כִּי אִינֵה גַם שֶׁחֶפֶס כְּהֶרֶף עֵין
כִּי הוּא הַגּוֹרֵה הַמִּיכִיית לְכָל מִי לְכָל בֶּשֶׂר. וְאַחֵר שִׁכְחָתָה מִזֶּה הַגּוֹף יִחְוִיב לְמַצִּיאוֹתָה לְהַכֵּס
בְּגוֹף אַחֵר וְזֶה דְּרִכְסָה כֶּסֶל לָמוּ.
מִי שֶׁרִנָּה לְהַפְּסוֹד עֲבָמוֹ לְדַעַת אִי הוּא דֹאפְסוֹד אֲנִפְשִׁיָה וְהִנֵּה הַחֲכָמִים הַנּוֹבְרִים
וְרַבִּים וּכְכֻדִּים כְּמוֹהֶם אָמְרוּ כְּפִירוֹשׁ שְׂאִין זֶה דְּבַר תּוֹרָה וְלֹא מִדְּבַר חֲכָמִיָּה
אֵלֶּה מַדְעוֹת פְּלוֹסוֹפִים קְדֻמוֹתִים מֵאִמּוֹתֵי הַקְּדֻמוֹת וּנְפִסְטָה הַנֶּנֶס אֲנוֹמָה בְּכָל בֶּשֶׂר בְּאֲנִשִּׁי
דַּעַת הַכְּרָאִים דּוֹרוֹתִים וְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ וַיַּעֲלֶה יִשְׁמְדֵנוּ מַדְעוֹת כְּפִסְדוֹת: פֶּרֶק

פרק יב

יבאר מאין בא הטעות הזה לפלוסופים הקדמונים והנמשכים אחריהם בענין הגלגול. דע כימותן הנורות הוא שרו לעולם והוא הכותן לכל מין ומין מן הנמצאים הנורה הנאותה לו ובה יהיה מה שיהיה ולפעמים כותן נורות משוכות למיכים ובהם שוכים כפי האקלים וכפי משטר הגלגול והכוכב הכנף השומר עליו וכפי האוויר והמושב המיושב דרך משל כמו הקופים ממיכים שוכים וזמן שחורים ומצא לבנים גדולים וקטנים. וכן הדוראקטוס שלא ימצאו בכל מקום כי אם במקומות מיוחדים שכבר אשם והם גם כן משוכים מכמה גוונים כפי האקלים שכבר אנו וכתגלדו הם וכפי המשטר ששומר עליה מעלה מטה. ולזה חלשי העיון וקשה ההכנה כשראו שהכל מתהווה מסבת סבוכה הגלגל והקפו והגלגל חוזר ושם אל מקומו אם כן יחוייב לפי דעתם שיתהווה מסבת הקף הגלגל והגלגל חוזר ושם אל מקומו הראשון אשר היה שם בתחילה ויתחייב שיתהווה בדומה שנתהווה כשהיה במצב ההוא. וכן כתב הר"ר שמואל בזה הענין להאמינם בגלגול. ולא ידעו ולא יבינו כי המשטר יהיה כפי חבור הכוכבים לכתוב ונעדרם בהכילי מלך שנים עשר כשמים לאומות וזה הענין לא יהיה כי כלו אלק שמים שהיו שוכים יהיה מרחב והמרחב יתיישב והם מה שאמרנו ז"ל יח אלק עולמים ואין זה מקומו והכל תלוי במחברות. וכשראו בדברי הפלוסופים שמן דבר נמצא בדבריהם כמה שאמרנו בצורות העתידות להתגלגל ולבא בעולם לקחוד דבריהם מרחבות הכהר והתירו הרצועה וזרזו גלגול הנשמות האשכילות. כמו שגושים קצת חכמים כפייהם מאכשי אומתכו שרי להון מארי עלמא הדבורים על ידי עתק. והפלוסופים כינו לבורות ההוות וכמנאות וכפסדות בחמר היולי שאותם הנורות הם בהיולי בכח ותמיד פושט נורה ולבש נורה ורייזי לומר בכח באפשרות לא בפועל כי לו היו בפועל כבר היו נכרחים ועומדים וכמנאים בפועל ומה יש בהם להכרחות עוד והרי הם נכרחים ועומדים אלא כמנאים בכח. ועל אותם הנורות הנשואות בהיולי בכח אשר הם כמנאים ובאים מסבת הקף הגלגלים ובסבתם מתגלגלים ובאים בהמרים אשר יתהווה להם נורה בפועל ביסודות אשר מהם יתהווה כל הווה. ופעולת היסודות כמנאים הם כדמות פעולת האברים לקיום גוף האדם. ופעולת הגלגלים הם כדמות הכחות אשר הם לקיום המין ועוד אדבר בזה כשאדבר בענין נשמת חיים ואין לומר שהנפשות המושכילות העתידות לבא בעולם מציאותם כמציאות הנורות החמריות בהיולי בכח וזה כימותן הנורות הוא שכל כדל והשכל כדל פועל תמיד בפועל ואין בו שום דבר בכח. כי הכח והאפשרות יפול בגשם ויכדקט לו לא בפשט כלל. כי הכח הוא באפשרות והאפשר אפשר שיהיה אולא ויחוייב המנא ההעדר עכ"פ ואם לא לא יבדק עליו שם אפשרות כלל וכותן הנורות הוא שרש ויסוד למציאות הנפשו כולם כמו שכתבאר במ"ש הטבע באר הטבע במקומות שוכות ועוד נדבר בזה במקום הנו לעיל כ"ה. ודע כי כל אפשר כרוך ודחוק בו ההעדר כי לולי ההעדר לא יבדק עליו שם אפשר ובהסתלקות האפשרות ממנו יחוייב שיהיה נמצא בפועל ויהיה אגשם כושא לבורה והנורה נשואה עליו בפועל וזה ברור:

פרק יג

יבאר איך הענין הגלגולי הזה שאומרים עליו הוא עול בחק השם ית' וחלילה לנו מאמלדינו לומר עליו שהוא פעל דבר כזה וכי השופט כל הארץ לא יעשה משפט ואין ליחס אליו ח"ו שום עול ואחאב אמרתי לדבר בזה בדרך קנור עם היות שכבר הארכתי בדרוש הזה ביתר שאת ויותר עז בהבורי שקראתי מן אברהם. אמנם לספר נצוין שם ה'ולת הנדק והמשפט לא לדיכו כתנתי זה בדרוש זה בחבור זה כי הוא כבוד אלדים כדי שלא ישאר החבור

כבוד אלהים פרק שלשה עשר ממאמר שני קז

הלו ערום מדבר זה . והוא דבר הכרחי לרצונם מאד עם היות כי רבים לוחמים לי על זה מכני
עמנו וכפרט המכניס שם מקובלים . ואומר הכה מפורסם ונרור כי אין דיוק בארץ אשר
יעשה טוב ולא יחטא . ור"ל כחמו וגמרו שבחו לו לאדם שלא כדרא ואשר שכבדו ופספסו כמעטיו
ויתכן שהאיש הלזה חטא בדבר שיתחייב בעליו כרת . וכשחטא חטא זה היו שכיו יותר מששים
שנה ולא יתכן שזכר בו הכרת כי כבר עבר וזמנוויי הכרת שלבו עברו אעפ"י שיתכן שיכרתו ימיו
שאם היה חייו שמונים או תשעים שנה ימות בקופר ימים בן פ' א"ע שנה או פחות או יותר כי עד
כ"ב שנה הוא בכרת ולו בתכמו עלילות . אך הכרת לא יוכל להכירו הכרת שחל עליו . ולפי
דעתם ישוב לעולם זה כדון שימית בכרת וישלם חת כשיו או דברים אחרים דומים לזה כפי דעתם
. ואמר להם למה יענשם כזה על עם ה' והנה בעון עז שאין חמור ממנו כי אם כפירת מביאותו
כתוב אם יכופר העון הזה לכם עד תמותיו . שמע מינה שהמיתה מכפרת . וכן איתא בסנהדרין
וביומא פרק יום הכפורים במתני סטאת ואשם ודאי וכו' ונבמרא . מיתה ויום הכפורים מכפרין
עם התשובה . עם התשובה אין כפי ענשו לא . כימא דלא כרבי דתניא רבי אומר על כל
עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר . חוץ מהפורק עול
ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר . ואם לא עשה
תשובה אין יום הכפורים מכפר . אפי' תימא ד' תשובה בעיא יום הכפורים . יום הכפורים לא
בעיא תשובה . והנה חייבי כריתות אינם אחד מן הג' עבירות הנז' . והנה זה העלוב כשהיה רשע
מקודם ועודו בחיובו הולך וגדל ברשעו הוה לומר לרשע הוסף רשע . וכל שכן שלבו תוקפו ויכרו
בוקפו ומתקוממים עליו אשר לא יוכל שאתו או לו מיפרו או לו מייקרו ומלחמתו ה' הוא כלחם .
ואם יחזיק במעונו יעשה שלום לו שלום יעשה לו . ואם כשגף קצף וחרף יטה אחרי תענוגי ב"ה
עד היום האחרון . אחד ושבר כל מה ששכר מימי קדם בימי עלומיו והלך לחרפת . בחרין אף
וועם ועברה . וכל מה שעשה אמת לטובה ואשר הלך אחריה בפתח תקוה באמת ובתמים
ולפעמים יעברו עליו אימים וילך לו והיה בלתי היה . ואל תאמין שימא בזמן הזה אפי' בין אומות
העולם מי שימרה פיה להכתיב טוב מעשה ידיו בזהו . אלא שיכירו גבר עליו ואין לאל ידו לעמוד
בנגדו . ואם יאמרו לו מדוע ככה עשית הלא כה דברו יגדו הטעני ואל רחום וחכנו ה' ארך אפים
ורב חסד ויכרי גבר עליו והנה אין זה פורק עול כלל . וזה הבא אחריו למלאת את ידו יתכן שיהיה
יגדו רע מעללים וקשה אין לאל ידו להולמו לא יאבה לו ולא ישמע אליו וכ"ס . אם יהיה עת לדרתו
גורם . שיתכן שמקדם היה שר השעה בזה ובפעם הזאת היה מאדיר או שכתאי או כונה . וכל אחד
מאלה המשרתים יסייבו וזאת וזאת והרגו ואכזרן לכל זמן ועת לכך חפץ . וכתוב לכל חפץ יש עת
ומשפט כי רעת האדם רבה עליו כי איכנו יודע מה שיהיה כי כאשר מייגד לו וכו' . ובתחילה היה
מונו יותר באות להכניע ולעבוד את המלעת בזאת . והנה תקנתו קלקלתו כי עתה מוני
פתלתול ועקש לא יוכל להולמו בכל מקבות והרגון כל כלי ברזל . או מבר יגדו או ממסטר עת
לדתו כי הכרע הכרעתו ויהיה א"כ תקין שמו לב עליו לרעתו . ועוד כי הנוף הוא המקבל
תענוגי כפי אדם בעולם ואין לו חלק לע"ם . וכל המאורעות המתגרשות לבא בעולם בין טוב
בין רע הנוף סובלתו . והנה הנוף הוא לא היה עם הכפש בראשונה כשחטא וזאתו ה' ה' היה
בתפוקי מלכים . וזה הנוף ישלם תשלומי כפל על לא חמם עשה ויסבול כפלים בין טוב ובין רע
ומשלם לאויביו להאכילו בידים בכל הרעה הזאת הבאה עליו . והנה זה עול במקו"ת שיתפר

כבוד אלהים פרק שלשה עשר במאמר שני

ומי שלט חטא לו ולא ידע באשמו ולא גדלו. ועוד אלו היה זוכר מעשה עולם ממה שעשה בימי קדם ומה שעבר עליו ההרשתי עם היות קשה להולמו אמנם אין זכרון לראשונים ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם אם כן מה הועילו נסתקתם וביה' ספן דכאו חמם ויעשה עול במשפט חלילה לנו מאליהו מלחשוב דבר כזה. ומתקנתם קלקלתם לדבר על ה' תועה לאמר שיעניש למי אשר לא חטא לו. ואמנם לו אמרו שיה' לא יהיה אלא כשיחטאו בדעות שהם פעולות הכפש היה אפשר לחוק קרוב למכנע. וכבר דבר זה נתפרסם בין אומות העולם כל שכן בישראל שאין בעולם טוב כיבר בעקר ואין יתכן שעל חייבי כריתותיה מיתות בית דין ושאר עבדות שנעשו מימי קדם שיענש אדם זה בעולם הזה וחלילה ל' מרשע ושדי מעול השופט כל הארץ לא יעשה משפט ועוד יש טענות ודברים וכים וברית לא אזהרת הקבור והכס כתובים בחבורי שקראתי מן אברהם יצ. ומן הכתובים שהביאו אין משם טוב ראיה כלל. כי הכתובים מראש ועד סוף מספרים ומגידין היסודין והעונשים הנאים על האדם בעולם הזה תמורת עונם ויכופר כפסם כדי שיזכו ויכופר עונם בהם ויזכו לחיי העולם הבא. כדכתיב ובמוסרם יחתום להסיר אדם מעשה ונוה מנבר וכסה ר'ל שיגזור ליכדם וימנעם מעשות רע וישפיל גאותם ביסודין בין בנפם בין בממונם יחתום גור דים. וביאר ואמר שבהיות היסודים בנוסד' ד' כמו תחולאים אמר והוכח במכאוב על משכבו. וזהמנו חיינו לחס ר'ל כשיזכיר אותם במכאוב על משכבו שנפשו תתעב כל מיכי מאכל בחוליו ומכפר והולך ממאורעי החולאי עד הגיעו לכתוב הן כל אלה יבעל אל. ופי' פעמים שלש עם גבר דומה לכו שיחלה פעמים ושלש ולא יהיו שיהיה זה הכך דוקא פעמים שלש שיתכן שיהיו יותר כאלה וכאלה. ואמנם נקט סך ג' לבד להורות שמיכי היסודין ואם רבו חלקיהם הם ככללים בג' מיכים. או שיהיה בהזכור שיאמר וילך לו בדרך כל הארץ כשרפה אונזל או טובעו בים או דומה לזה ממכים אחרים שיארע לאדם הזכ. סב' שיכרת ורעועד בלתי השאיר לו שריד לא בין לו ולא ככד בעמו ואין שלום במגוריו. אופתת פתאום מכת חרב והרג או מגפה או מפולת דומה לזה כמו שקרא לחיוב כי לא יתכן שהאבות יהיו במשחה היין וכניהם וכל זרעם ונאחיהם לא נמצאו שם לאכול ולשתות עוהם. או בנפם בגופו בעצמו במיכי חולאים רעים ונאחיים כמו שהעיד הכתוב שגאו על איוב כי שלשתם באו עליו ועליהם אמר פעמים שלש לא שיחוייב שיבא שלשתם על כל בני אדם יחד ויבאו גדודיו דק או א' או ב' או ג' כפי מזלו ומערכתו וחסותו אשר חטא. והנה פסוק זה דרשוהו רבותינו ז'ל ביומא פרק יום הכפורים. תביא ר' יובי בר יהודה אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו פעם שניה מוחלין לו פעם שלשית מוחלין לו פעם רביעית אין מוחלין לו דכתיב כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. ונאמר הן כל אלה יפעל ל פעמים שלש עם גבר מכאן ואילך אין מוחלין לו דכתיב ועל ארבעה לא אשיבנו. והנה לא זכרו לא גלגול הכפש ולא גלגול ענמות ולא עלה על לבם. ועוד אמרו במדרש שזה כאמר על יום הדין הגדול שהוא יתברך מעביר ראשון ראשון ומשם ואילך עולה לחשבון וכ' ומביאי' כתוב זה לראיה הן כל אלה יפעל אל וכו'. ולפי דרכנו כאמר שהיסודין באים על האדם פעמים שלש להשיב כפשוטו שחת לאור באור החיים. וכתבי איש כופר כפשו לה' כפקוד אותם וזה הדרך דרך ישר לכביאוש ובה דרכו כל המפרשים או דומה לו או קרוב לזה. ואין להעמיס הכתובים משא לעיפה אשר לא יוכלין שאתו כי אמת מארץ תנחם והאמת יורה דרכו. וע' דלאלוד מלין רכיש

ונכבדים מאלה כתבתים בחבורי מנן אברהם יעויין שם מאמר ג' פרק י"ד תראה וישמח לך דברים
 נכוחים למבין וישרים למוכאי דעת. והנה בפרק זה דברנו בטענות העתקיות מדברי רז"ל אשר
 מיוחסים לנו שתי. ועתה הדבר בטענות שכליות מושכלות במופת ואות כפי מה שיחייב השכל:
פרק יד. אמרתי להביא טענות מופתיות יסגר פי כל דוברי שקר בנאולה ונוו וישימו יד לפס
 ואני בה' אכפה. הטענה הא' כי איך יתכן שפס דאובן תבא בניית שמעון לקבל
 עונש פשעי ראובן כי זה רעה חולה שגוף ראובן יתעצן ויתעצב בתצנוני ב"א אם במרד אם במעל
 וגוף שמעון יענש במיני זיני ויסרוץ דעים וכאמרים על לא חמם עשה ואין ספק שהעונש והמקרים
 והחולאים וכל מין בער ומכאוב וכל מיני פורענות חרישים. גם ישיבים אם מעט ואם הרבה כולם
 יחד יבאו גדודיו על הגוף והכפש לא תקבל מאומה כי אם מה שתתעצב על משכנה לכד שלא יחולו
 על המקרי הגוף כי הכפש איכה נשש ולא כח נשש באמת שיחולו עליו מקרי וכן כתוב כי שיעשו
 ויבאו וראו בפגרי האנשים השופעים כי כי תועלת לא תמות ואשם לא תכבה והיו דרחוק לכל בשר
 ועל כפש ואת כאמ' ואת כפש אויבך יקלעבה בתוך כף הקלע ואת ואפי' שפשם איכה מוזכר בכתוב
 עכ"פ צריך שפגרי ההוא ירגיש בעונשו שכיח לו ואם הוא כאבן דומה זה אי כפת ליה כאמר שיתכן
 בה הכפש הטבעית שישוב אליה כמו שהיתה באומנה איתנוה בדרך כס כמו שאמר שתועלתם לא
 תמות ואשם לא תכבה והפגרים הם הסובלים ואת הכפש איכה הכשארית אחר המות כמו שביארתי
 באריות בחבור זה מאמר ראשון יעויין שם. ואלו המקרים חלים בפגרים והכפש כפגור מלטה
 מפסח המוקש ולא ידעה בשפכה ובקומה ואפילו שתחזור לזה העולם כפי דעתם חלף פעמים כח
 יעשה לה ודבר אין לה עס אדם. ואם גוף ראובן חטא גוף שמעון מהפשעו ומה חטאתו כי
 דלקת אחריו להענישו תשלומי כפל גדי ומרדן אשה לא כדת הדבר שלא ינע בו ולא גדלו וכן לא
 יעשה לו. עוד כי הכתוב כי לא יומתו אבות על בנים ובני לא יומתו על אבות איש בחטאו וימות
 • ואין ספק שההתייחסות שיש בין הן והאב יותר מההתייחסות אשר יש בינו ובין זולתו מן הבאים
 בעולם. עם היות שכבר עטף אותם הכתוב להענישו תשלומי אבותם כדכתי' פוקד עון אבות על
 בנים על שלשים ועל רבעים וזה לשכאיו כשמתחזקים הבנים ברשעת האבות כי בזולת זה כבר
 הזהיר ואמר לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות. וגדולה מזה שהנה דור יחזקל
 הכניא שהיו דור חקף ומרע ע"ד שהעיד עליהם הכתוב שרץ בוררים וחברי נכבים כלו אוהב שומר
 ורודף שלמזכים יתור לא ישפטו ורוב אלמנה לא יבא אליהם. והוא כתב על דורו קשר בביאית
 בתורה בארי שואגכו' כהני חמסו תורתיו וחללו קדשי וכו' שריה בקרבה באכוס טרפי טרף
 ולשפוך דם לאבד נפשות למען כעב כעב וכו'. וביאית עמו להם טפלו וכו' עם הארץ עסקו עסק
 וגזלו גזל ועניו ואביון הוכו ואת הנר עסקו בלא משפט. ואבקש מהם איש גדר גדר ועומד בפרץ
 לפני בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מבאתי. והנה עם המצא כל התועבות האלה בקרבה בכתוב
 בכתובים עכ"א אמר בשם השם ית מה לכם אתם מושלים את המשל הזה על אדמת ישראל לחמור
 אבות יאכלו כיסר ושכי בנים תקיבה מי אבי כאם האלים אם יהיה לכם עוד המשל הזה בישראל
 הן כל הכפשו לי הנה כפש האב וכפש הכן לי הנה הכפש הסוטאת היא תמות והכפ' הכז' ר"ל אישים
 פרטי' כ"ס הוא לאבד נפשו למען כעב כעב והוא כמו איך אשר יאכל לכל נפש הכפש האופלת עונה
 משא וכפש כי תנע בכל עמא כל כפש אשר תאכל כל דם הכלל דרין בן אישי' בעלי כפש ר"ל אישי' סי
 מדבר כי הכפש איכה נשש שתאכל או תנע ואשר כל הדברי והאמ' האל אין יענש שמעון כעד עס
 סטא ראובן דבר זה אין לו שחר.

בבור אלהים פרק ארבעה עשר במאמר שני

ועם היות שגפרק שקדם בדבר דומה לזה כאן הארכנו בענין להורות כי אי אפשר מלבד היותו עול בחקויות. הטענה הנ"כ הנפש המזכרת בכתובים היא ההווה עם האדם בנאתו מרחם אמו כי היא ההווה וכפסדת עמו כדרך כל הווה נפטר. והנשמה הנשארת אחר המות הוא דבר אחר והיא הנשארת נצחית כמו שכתבתי בפרקים שעברו. ובפרק כ"ט ואחר שנפסדה וכאנדה הנפש אשר נולד בה אחר תמנא עמו מרחם אמו. הנאמר עליה כי הדמ הוא הנפש הנה לא יסאר ממנה דבר כדי שתחזור ותכנס בגוף שמעין כי כבר נמות וכפסדה והלכה לה וכעדר זכרה מן העולם. ואלה העיוני לבי היסכים בתרומת הסכלות יחסנו שהנפש הנשארת אחר המות היא הנפש הזאת והרי היא נפסדת בהפסד הגוף ואין תכנס בגוף אדם אחר אדם או בהמה לא יהיה. ואם תאמר שהיא נבראת פעם שנית א"כ היא נבראה חדשה וחסונה הראשונה כי הראש בה כבר נפסדה וכאנדה ולא כשאר לה שארית. א"כ מי הוא הבעל עיכשין שתכנס בגוף שמעין פעם שנית. אולי ישימו לב ויודיעונו על מה הם נשענים. הטענה הנ"כ שיתברר שגפסד ראובן תכנס בגוף שמעין יתחייב להיות לב' גופים נפסד אחד. ויתכן שהנפש ההיא בהיותה בגוף ראובן היה ראובן מפושעי ישראל בגופו מהאומרים לל שור ממנו ודעת דרכיך לא חכמנו. ומת בפשעו וחסאתו שמורה לכפשו לרעתו ואחר המות נכבדה בגוף שמעין. וגם שמעון היה ידו במרד גכז ורבוז וכאוף וכשנפסד לשמו לשקר תועבת ה' גם שניהם וימות. גם כן שמעון כתעב וכאלח ותכנס נפשו בגוף לוי והיה האיש ההוא תם וישר ירא אלהים וסר מרע ובעורנו מחוץ בתומתו מת. והנה לוי נבדקתי אשר עשה חיה יחיה. ופגרי האנשים הפושעים הקודמים ללוי האנשים החוטאים הנפשות כראובן ושמעון הנו ועתה יורדו ויארמו לנו הנפש הזאת באיזה גוף תכנס ביום הדין הגדול. ועכ"פ יחוייב שגופי ראובן ושמעון שיקבלו עכשם כאמור ויבאו ויראו בפגרי האנשים הפושעים ביום וכתוב בדכאל ורבים מיסבי אדמת עפר יקינזו אלה לחיי עולם. ואלה לחרפות ולדראון עולם וידוע כי הנפש לא תהיה לחרפות ולדראון כי אינה נשם ועוד אולי לסופי דקרא ואמר והיו דראון לכל בשר. וראוי שנדע אש הנפש הזאת תזכה לחיו העולם הבא להיותה נרורה בנרור החיים בשכר לוי כי פועל אדם ישלם לו שהלך בלל שלם לפני בראי. או אם תלך לחרפות בפשע האנשים החטאים האלה הנפשות. והנפש אינה נשם שתחלק ולא תקבל חלוקה. ואין הפרש בין שיהיה השני בדיק או השלשי כי השאלה תגדל על כלם ד"ל על כל אחד מהם. ולו שערנו שתחלק עם היותו בלתי אפשר כי דעת יסכול יותר מזה נכמנעות. וכאנדה להם כפיסכרתם הנה יחוייב שתחלק לג' חלקים כמספר הגופים כי אחת היא על כן אמרתי מי יתן ואדע מיהו החלק העולה בגוף לוי. ואם החלקים האלה יפלוס בגורל כדי שלא יתדעמו השני חלקים על החלק האחד. ואפילו שיהיה כן הנה הוא עול וסמם כי החלק נפסדה בגורל לוי יפטר מן העונשים ושני חלקיה אשר בראובן ושמעון ילכו לחרפות והנה חלק לוי היה עמהם בפשעם ומרדם ולמה יזכה חלק לוי ויחוייבו הכ' חלקים האחרים. ואם תפיל גורל בין שני בדיקי עולם עכ"פ יפיל הגורל על אחד מהם ואין בייחוס דבר כזה לוי וחסאתו לאלהם. והנה חשבו להסיר מהם רק את המות הזה באמור כי האמת שאינה מקבלת חלוקה כי אינה נשם. אבל הדבר הוא כמדליק בר מנר שאפילו שידליקו ממנה חלק כרות לא תחסר ולא תעדיף וכסתפקו בזה ויטע לבס. והנה החסרי לב האלה מתי ויקימו משנת העורון לבב וכי אין להם לב להבין שהנר שדולקים מן הדולקת איננה היא כי אם זולתה וכן כל הנדלקים ממנה כל אחד

בפני עצמה ואיכה חברתה וכל אחד כר בפני עצמו ודבר אין להם עם השאר וסבת הדלקת הכר להיות כזה הכנה לשיסתבך בו הלהב שאם ישימו אצל הכר כסף או זהב גדול וכחשת שאין האש מסתבך בהם לא ידליק כי כותן הכורות לא נתן להם כח שיסתבך בהם האש כמו שביתן בשמן בשעוה ובשמן ודומיהם ואם יאמרו שגם הנפשות יש בהם כח למשוך הכסף אחרי באתה כאמ' להם הכה הכרות בהתקדנם אל הכר הדולק ויסתבך בהם האש וידליק ולא כן הכסף כי גוף המת עומד בכד החי ולא יחיה אחרי מופלו.

וכבר הארכתי בחבורי מן אברהם בראיות כדורות וטענות אמתיות רבים וכבדים במאמר ג' פרק י' ובהיות דברים אלו יש בהם חלול השם ממי שאינם חסידים על כבוד קינם ליחס לז' עיל וחמם בחקו על דברי שאו ודבר כזה אפס ואין ואחיו של קין ודברי הוללות ובכלית חיסם כדי ולא ראוי לשים אותם על ספר בדיו ומי שלח הם על כבוד קומו מוחלו שלא כדראוהם שלחורסן לשונם לדבר על ה' תועה שלם ישלם בהם לא בפתח ויסתבך בו כלו כעשן כלו. ואשוב לענין אמרתי להביא ראיה על זה במופת ואות זה א' טזה דבר מושכם אין חולק עליו והוא שכל דבר שהוא כחאפשר להיות בפועל וכל דבר שיהיה בפועל אי אפשר לחזור להיות בכח בעל לא הלא תראה כי בכח הפרי באילן אפשר להיות פרי בפועל אמנם שיבא לפועל והיה פרי אי אפשר להיות עוד בכח וזה דבר מושכם ומבואר אין ספק בו כלל בעיני כל יודעי דת ודין והנה נפש ראובן כשכרך ורעו ברחם והיה שליה היתה נפשו בכח ר"ל באפשרו' שתהיה או לא אמנם אחר היות ראובן במביאות בפועל כבר יבאת מן הכח אל הפועל והיה נפש ראובן. וכשמת ראובן לו שצרכו שיתכנס בגוף שמעין תהיה קודם הכנסה בגוף שמעין בכח ויחיווי שמה שהיה בפועל שיחזור ויהיה בכח וזה בלתי אפשר כי זה מן הנמנעו' לא יתכן לא שכל ולא במביאות וכל מה שיאמר או יחשב או ידמה כי הוא שקר וכזב בלי ספק. ולא ימאן דברי אלה אלא מי שהוא רק המוח חסר דעת ועיני מורשי לבבו הוכו בסכורות ודי בזה למיבאי דעת כדי שיהיה על כבוד הכורא' ויסתבך שמו הכור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמ כה ואין עול בדיק וישר הוא והוא יראנו כפלאות מתורתו למען חסדו.

פרק טו

אמר אברהם בן לאד כי חכם לב יקרא בכון כמה' ר' יצחק לוי' מנאש המחבר חס לבי בקרבי ואש הקנאה יוקדה בי בראותי ברבדים דוכרים בגאולה וכו' איש לבין בל יכון בחלק שפתימו ולטון חלקלקות בגד וכות ונפלאות ופטריו בשכה לקרא לבעלי העבודה כופרים ואומרים שהם משתתפים בכורא' וית חס ושלום וזה חולי ישן נושן מזמן רב ושנים קדמוניות וכבר הזכירו בר ששת ז'בל במספר שאלותיו בסיון קבל ואל שם וכבר שמעתי מן המתלספי' מאמר בגנות המקובלי' והיה אומ' המבדיל מאמיני השלש המקובלים מאמיני העשרויות וכר' משה הכהן בספרו כשיספר תועלת דרושיו' אל והתועלת המגיע לנו מהדרוש השמיני שאין בשכ' וית שום הרכבה הפך הכופרים האומרים אחדותו הוא השלש וכו' ובעלי העבודה שהאמינו עשירה והכל אחד ומפי חכמים רבים וכבדים כחכמה שמעתי דבת רבים באמור להם עם ה' אלה הגוים שלשוהו והיהודים עשירוהו ולכופרים יחשבו בעיניהם ואומרי' שמרכיבים השם וית ואומרים שהוא עשר ספירות והוא אחד וזה לא יתכן כי אם בעשר א' המורכב מעשר אחדים והיה עשר אחד ומביא דעה הוא כסיל כיכלא דעת ידבר. ועוד אומרים שהם עשו התארים ענם השם וית ח' כי החכמה והבינה והגבורה והתפארת וההוד כלם תארים. וכן אמר דוד המלך לך ה' הגדולה וכו' וכן לא יעשה וחלילה לא' מתדבר בזה לא תקום ולא תהיה עכ' וחלילה חלילה להם

מאלהים מלחשבו בדבר כזה אפי' במחשבה כי הם זרע אברהם ונחמק ויעקב מאמינו בני מאמינו
 זרע קדוש ברוכי ה' ותורת השם בפיהם באמת ונתמים לכבוד קונו בעדתי הנבי ושנכתי מתני
 ואתן כלכי לפקוח עיני עיוני ומחשבות רעיוני וארקה לדעת זאת ואחפש בספרים ואלקטם
 בשבולים ואכתבה שורותים אלו עש היותם גדולות ופלאות מאמי אמרתי כי ה' יתן חכמה וכוונתן
 לפתאים ערמה ואשלה ממנו מענה לשון ויהי לי לשמחה ולששון להרים מן המתחכאים
 עקשות פה ולזות שפתים כי תועבת ה' כליו ואל ישרים סודו ובוטח לבי ובעזרתי ויעלזו לבי כי
 דבריהם בלי דעת ידברו והיו בכזיב בכל מה שעליה יאמרו והנה שקר העד שקר ענה באחי •
 ואומר שהנה כתוב בספר יצירה פרק ב' שהספירות הם כליו אומנותו ומלאכתיו של השם ית'
 גבורי כח עושה דבריו לשמוע בקול דברו ואל שם מדת עשר שאין להם כוף בפויים כמראה הבזק
 ותכליתם אין להם קץ ודברו בהם ברצוא ושוב ולמאמרו כסופה ירדפו ולפני כסאו משתחיים •
 ופי' בפויים מביעים כמו נופה עבי דמשק שדה נופים ואומר שהבטתם כמראה הבזק שהספירות
 נופות ומביטות זו בזו כאחדם כעון סופו בתחילתו והנפיה ההיא כמראה הבזק • או שירצה
 לומר מתוך יראתם מהשם כל מידתם רמים ושמים מלהשתכל כמראה הבזק שהוא כלה ונעלם
 בהרף עין ולפי שאין לכו יכולת לבטא בשפתים ולדמות תנועה מהירה מהבזק שהוא הבזק אמר
 כמראה הבזק וליסאל דקרא נקט והכ"ף כ"ף הדמיון שאין לו שיעור בדכתיב והוא באחד ומי ישיבנו
 כי הרבון והעשיה הכל באחד ואין זמן מה שבין נכתיב כדי שיהיה אפשר לדבר אלא כפשוטו אותה
 ויעש ר"ל רכזו בעת שירצה כבר כעשה בדכתיב כי הוא אמר וכבראו ואמר רבה כוונה יאמר לבך
 ואעשה לך ותכף ומיד שרצה וכבר כבראו • ואמר עוד ודברו בהם ברצוא ושוב כאמר עושה
 דברו לשמוע בקול דברו ר"ל עושים דברו ותכף ומיד כדי שישימנו עוד קול דברו וזהו ולמאמרו
 בפופה ירדפו • ואמר ותכליתם אין קץ כי איהם נשם שיהיה לו גדר ונביל ותכלית •
 ודברו בהם ברצוא ושוב שיעושים דברו ושמים לשמוע בקול דברו ונפיים מה ידבר ה' • ואמר
 ולמאמרו בפופה ירדפו ר"ל לעשות מאמרו ואמר ולפני כסאו הם משתחיים למופת ולאות שהוא
 אלוהים • ואמר עוד בפרק ג' אל עשר ספירות בלימה כלם פיך מלדבר בלום פיך ולכך
 מלהרהר • ואם רץ לכך ישוב למקום שכך באר והסויות רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית
 • הנה במאמר הזה ביאר מה שראוי שבעשה אבחנו לקייה מה שנאמר רצוא ושוב אמר עוד
 וחשוב וזכר היוצר אחד אין בלעדיו ולפני אחד מה אתה סופר וכתב עוד עשר ספירות בלי מה
 מרתן עשר שאין להם סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב עומק רע עומק קרום עומק
 תחת עומק מורח עומק מערב עומק בשון ועומק דרום וארון אל מלך כאמרו מושל בכולם ממעון
 קדשו עדי עד • וכבר אמרתי שאמרו כמראה הבזק כי לא יתכן לשער זמן בשכלנו ולא להכיר
 זמן יותר מהיר ממנו כלל • ואמרו למאמרו בפופה ירדפו ר"ל כי פעולות המקום ומעשיו אין
 להם זמן כאמור אלא הם כמראה הבזק ויותר מהיר ויותר בחזק אהנם לא יוכל האדם לשער יותר
 מזה בדעתו שיעור יותר קטן ומהיר מזה • ובספר מערכת האלדות כתב אל בלשכת השמות אמר
 שמי שר' ל' ששיבנו בספר יצירה עשרה ספירות בלימה עשר ולא ט' עשר ולא י"א קבלו בעלי
 העבודה בביאור כי האלדות ית' אבילות עשר ספירות הא אשר הם חדות והכנהית בעולם השפל •
 ע"כ ומה שאמר כי עשר הספירות האלה הם הם האלדות ית' • אין הרבין כזה כי הא' הא' ית' ח'
 כי המלכות אינו המלך עצמו וכן הוא אומר כי המלכות שלך היא ולא אמר אתה הוא וכן האלדות

בבור אלהים פרק חמשה עשר במאמר שני קי

במותלכות וכן אחר דוד המלך ע"ה לך ה' הגדולה והנבונה והתפארת וההוד וכו' לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש ואמר לך ולא אמר אתה והם הם הספירות שזכר ויהא לדות הוא איילות וכח והמלכות הוא מעלת רוממות ועושי רבנו וכן אמר למאמרו בסופה ירדפו ולפני כסאו משתחווים והם אמרו הם הם האלדות ולא אמרו האלוד כי לא כעלם מהם שאי אפשר לומר שהעשרה א' כי אם שבאמר עשר א' והוא מורכב מעשרה אחרים ואיך ינדק דבר כוס באחרותיו ח"ו והחכם ה' יהודא חייט זל כפרושו לספר מערכת האלדות שקרא מכת יהודא בעלה כ"ט דף שני אמר זל דע כי כל מה שאנו מדברים הוא מן הספירות לא מן הכוראית בדבר אלא מן הספירות הם כמו כלי-אומן שהאומן פועל בהם פעולתו להבדיל בין אלק אלפי אלפים והם דברים שוים לכל דבר ומורות ואין אנו יכולים לקרב הדבר לדעת החוקר כי לא נוכל לראות אלא מן הדברים שאנו רגילים בהם ועל כן אמר אחד מן החכמים שדומה אותם לרכין הכפס שהוא לכולם לכל החפכים ולכל המאשבות האתפשטות מאנו ואעפ"י שהם דברים אין עקרה אלא אחד וכו' ונפתים ישן משיב דברים ככוחים כי אעפ"י שהכעם מן העולם והשמחה בכל כולם באים מתנועת הכפס והוא זל הביא בספרו ראיית ברורות בשמש ברות מהפך התקונים ומן הזהר מוולתם לקיים פיה זאת באמת ובתמים בטוב טעם ודעת כלם ככוחים למבין ויפירים למוציא דעת ישלם השם פעלושהרים מכשול מדרך עמו ורבים השיב מעון כי כמה כשלו וכפלו במהרות בליקומו: **פרק יו** לפקוח עינים עורים אמרתי להכיף לפניהך אתה המעין דברי הרמ"ב זל שכת' בפירושו לספר יצירה מסכימים לזה הענין וזל סם ובהם וספירות מ' ספירות והם מדותיו של הק"ה לפי שפועל על ידם כל הפעולות הנכוונות בכח ומוציא תאותם מן הכח הפועל בכחו ובכבודו המכריע ביכותם שאין פוסק מן היום שעלה במחשבה לכרא את העולם עד עולמי עד ואלו ה' ספירות שבו קבוצות בקראי' ימים לפי שהם אור בהיר בלי מונע פי' לא מבה הכותף ולא מבה המקבל והוא שקראם אברהם אבינו בספרו הנכבד ספירו' לפי שהם זכית מאיר וזוהירו' כנגד כל אור של מ' מהם כמו הספיר לכן נזק משאר האבני' רז"ל קראום אספקלריה המאירה ואומר שכל הנביאים לא כתבואו לא באספקלריה ומתוך אספקלריה המאירה אנו אומרי' למרעה שכתבחד עמו והיה רואה ופומע מתוכה ואעפ"כ על ידי השכינה כאשר פירשתי כך כראה לובשאר הנביאים וזה הדבור קראוהו רז"ל אספקלריה המאירה שהיא מדת הדין ומדת הרחמים מתיחדים כמו שכתבא למשה בסנה ומדת רחמים הנא האור הנכו לנדיקים ללל וזהו שנק' וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל ראה שאין העולם כדאי להשתמש לחורו ולהיות ממנו וגבו פ' גבו והבדילו לנדיקים ללל להשתמש לאורו ועליו באמר מה רב טובך אשר צפנת ליריך פעלת לחוסים כך ורז"ל יקראוהו דבור וא"ל קראו סיפור ובמקום אחר בקרא קול כ"ס וישמע את הקול ביאור הפסוק קול ודבר שהם כנגד ספר ספר וספור כאשר פירשתי הרי כל הלשונות לדבר אחד כוונתם דבר ספור רוח והפלוסופי' קראו העשר ספירות כפשות הגלגלים ואומרים שהם עשרה ונקראו הכל גלגל השכל ויש לכלל גלגל מביע המופקד עליו חזן מן העשרה שאינו נדק לא לכוט ולא להניע כי הכוונתקיים בכחו ופועל פעולתם בכח רבנו הקדוש הכתין בהם בעת המנאם בלי הפסק על יד המאמר עכ"ל והארכתי להביא דבריו לרוב התועלות האמיתיות לכו מזה המאמר רבים ונכבדי' שכתנו להכתבו וסאמטפס' כאחד אומרו והם מדותיו של הק"ה לפי שעל ידם פועל כל הפעולות וכו'

בבור אלהים פרק ששה עשר ממאמר שני

שמורה שהם כלי תשמישו של ידם פועל כאמור לעיל. ומדותיו ר"ל המדות שנתן הוא לית בהם וקראם מדותיו על דרך שאמר הכתוב ואני נסכתי מלכי המלך שהמלכתי אני על בנין הר קדשי ההר שהקדשתי אני. וכתב רבי יהודה חייט בספרו בפרשן לספר מערכת האלדות דע כי כל מה שאנו מדברים הוא מן הספירות לא מן הנצחיות לית כדבר אלמאן הספירות שהם כלי האיומן והאומן פועל בהם כי כדורא לית אין שייך לומר בו מדות כלל לפי שהמדה הוא מקרה חל על העצם והוא לית לא יחול עליו מקרה כלל חלילה וחס. וכן אמר בספר יצירה עשר ספירות בלי מה מדתן עשר שאין להם סוף לפי שאינם גשם שיכנסו תחת הגדר וגבורה וחכמה ויבינה והוד הכ שמות משמות התואר ושייך לומר בהם מדות כאומדן פלוני גדול מחכמה והרגון בו במעלה והכמה ומעלת המדות. התועלת ה' שהודיענו שפעולתם נכסית לעד וזה באומר מיוס שנברא העולם עד עולמי עד ואחר שפעולתם בעולם עד עולמי עד יחוייב שהעולם יהיה נכסיו וקיים לעד כמו שכתבתי בראיות ברורות מן הכתובים ומדברי רז"ל במאמר ראשון פרק מ"ג.

הנ' שהשם ספירות הנו' ששש קבוצות כקראים ימים ור"ל שכלל ווספעל ספירה א' שש לשש הימים וכן אמר בסוף הנצחיות ויהי ערב ויהי בקר יום הששי בהא הידיעה. ד' שאנדרהם אבינו קראם בקברו הנכבד והוא ספר יצירה ספירות לפי שהם זכות ומוהירות והוא נכבד מלשון לבנת הספיר. ה' שהודיענו שהספיר הוא לבן ואינו כדעת האומר שהוא אדום לכו דעתו. ו' שרז"ל קראו לאלו הספירות הנו' עננים אספקלריות. וה' בור שמגיע לכבוא על ידי השכינה הוא שקראו רז"ל אספקלריות. ומשה רבנו ע"ה שנתקדש עם השכינה שתמיד היתה השכלתו בה אמרו שנבואתו היתה באספקלריה המאירה ר"ל שהיתה בלי משל וממין חלא כאשר ידבר איש אל רעהו. ו' שרז"ל קראו גם כן אורות לפי שהם מאירות ומוהירות. ח' שהשם עננים הכמה שקראו דבור ואנדרהם אבינו קראם ספור. ובמקום אחר קראם דכתיב קול וכן אמר וישמע את קול מדבר אליו בהא הידיעה והקול והדבור בפסוק אחד. וכן קרי' לו רוח ותנח עליהם הרוח בהא הידיעה גם כן. והרי קול ורוח ודבור כנגד ספר וספור. ספר כמשמעו שחצ"י שאין שכיחה לפכיו כתב בספר והם השמים וכן כתוב ויכתב בספר הזכרון לפכיו. מספרך אשר כתבת. דינא יתיב וספריו פתיחו כל הכתוב לחיים וכתבו ונבאו בספר שמים. וספר הוא השנון וכן כתוב אחרי הספר אשר בפרם אבינו. וכתוב המוצא במספר בהא. וספור הוא הדבור במה שהיה כבר וכן כתוב ויהי הוא מספר למלך. וישאל המלך לאשה ותספר לו. והם אשר קראו להם הפלוסופים שכלים נבדלים והכל לדבר אחד נתכונו והארכתי להביא לשוננו באריכות לתועלות הגדולות המגיע לנו מספירי דבריו. ולהודיע כי אעפ"י שהשמות מתחלפים הענין א' והם כמו שמות נדרשים. ולהודיע כי הפלוסופיה האלדית קשורה ואדוקה בחכמת הקבלה תואמי נביה וכן הפכיו מחמי אומתנו הנביאים נשניהם אבל לשון הפלוסופיה לאחד. ולשון קבלה לאחד וכולם עולים בקנה אחד בראיות וטובות. ומקינר למודם השייכים במושכלות וסדר החכמה איש לדרכו פנו. ורבים קברה ידם לבלתי קחת החכמות על בדרם ולהאמיר המוקדם ולהקדים המאוחר אשר לא בדת. ועתה המכוון מדברינו כי אומרים עשר ספירות בכל מקום הבפירות הם הם האלדות חין רבונם על עצם הנצח לית חלילה וחס כי הוא לית לא יגדרהו שוב מספר ולא מדה ולא שער כלל ולא יבדק עליה שגדר. ואלו המדות וההכונות שאמרו הם כמו שתקנו לנו רז"ל לומר בברכת הלכנה חק וזמן נתן להם שלא ישכוח

פרק יז
 חכמי הקבלה אמרים כי כל אלה וזאת מבגד כפרת ציור כיכב אחד מהשבעה
 כיכבי לכת שהם בז'גלגלי'עם שש אותיות משש בן מ"ב וכן הביאם הר"א"ר ז"ל
 בפ' ספר יצירה שלו וזה לשונם • כיצד המליך אותם בחיים וקשר לו כתר רביר בו שבעתי בעולם
 ויום ראשון בשבוע בימי שנה ועין ימין בנפש • ר"ל שהעלה את הכ"ת להיות דחש בכת כתר
 עלין ושם בו החכמה וזר בו כוכב שתי אשר לשם א"ב ג'תן ומורה על חורבן בסוד השמיטות ויום
 בו כח החכמה • וטעם להיותו ממנה על חורבן לפי שאיבדו שפן בענין מענייני הנוף לפיכך
 מחריבין ואיבדו משניה בהם ולא בקשטן אלא על השכלים הפשוטים ועל השגת השם"ת ועל השגת
 השביעיות • וממנו כח המגניע לשדים המבטלים איברי האדם כמו הכפשים וכעלי הפח"א
 וחסרי הדעת • ואיך שהוא ממונה על החכמה • ואיך יצאו ממנו חסרי דעת ביחוד חסרי
 הדעת בעניני העולם הזה • אמנם כוכב בהם רוח כבואיי • כמו שאמר רז"ל מיום שחרב בית
 המקדש כיתה כבואה לשמים ולתיכונקיות ועיין במסכת בבא בתרא • וזה סוד היותו ממונה
 על הח"א"ים והמזות ובית הסוהר והדלות והקלון והחרפה מזה העולם ועל כל עיכוב • ולהיות
 בו החכמה הוא ממונה על הדיכים ועל הדיכיים בהצטרפו עם שם ההויה המורה על חוש
 השמיטות ולהיותו כסתר מורה על כל דבר כסתר כמו הקרקצות והמטמונות ולהיותו בשביעי
 אחרית כל הכוכבים הנכבדים מורה על אחרית כל דבר ועל הזקנים • ולהיותו ממונה על
 החכמות והדעות מורה על תיהודים לפיכך הם בנה בזה העולם • וממונה על העבדי בארנות
 הכושיים ולהיותו בשמיטה מבטל כל העסקים ומלכנות • ולהיותו מסולק מן זה העולם מורה
 על הדאגה ועל טכופי בני אדם במעשיהם • וכנגדיהם וכנגדוהם ויגיד על כל דבר שחור וירידה
 ממעלת הכבוד • והגדולה שבזה המוכסים והפקידים ויורה על ספכים והמיות הים ואבירה
 ויורה על חטה ושעורה ועל אבני דומם ויורה על עצות רעות ועל חסד ויורה על עיוק המחשבות
 ועל אכלות ועל חשך ועל שוחות וקבחות מתים ויורה על מחכות גדולות ועל מחכות איובים ועל
 השלוחים ועל הספיכות ועל התכורים וריחים ואשפות • ועל הרודפים במלחמה ועל האסורים
 והנכים ועל סתרי בתים ועל חכמות הכשפים ולדעת העתידות ועל השפלות וזול בסמורה ועל
 החרטה ועל שמאמין בפיו ואיבד מאמין בלבו • ועל חכפ' והרמאות וחרבן ומדבר יערים והרים
 ופרידה • ורעב ועוני ודיקש פת לחם ועל מיתת החולים והעבדי ועל השמועות הרעות והיאוש
 ועל פסחים ועורפים ועל פסחים וכופרים ועל תחלת ממושכה ועל תבואים ועל המשכון • וכותן
 טעם וסיבה לפעולות האלה באריכות יעוויין עם • והמליך אותה ה' וקשר לו כתר וזר בו
 דרך בעולם ויום שני בימי השבוע בימות השנה ועיין שמואל בנפש • ר"ל העלה אותה להיותו

בבד אלהים פרק שבעה עשר בנאמר שני

ראש בכתר עליון והחכמה אשר הוא מתחת לשם קרע שטן ויש בוכה שלום ויורה על החמד
 ויורר ודק ועניה ומעשים טובים ושם מוצא הסבה הפועלת מאין לו ושם טוב ובעל דין
 של חסד ויחסי שם ונאמן ורכיית התורה שבהאר תורת חסד על לשונה והבזורים בדין בנחלוק
 ומקום ומאן ומחן והנלה בכל עבד ודיוח והטוטר כילו הכבד תקוה טובה של חסד חסדו
 וכסוף ויורה על ההרין כו' והכביד המצליח כיהר נפשת המושלחים ולו השלום והשלום
 והבטחן ומכל פחד ועוזר כרד יאהב הנחמכים וישוכיכ טינים ונתיים כלים כי הוא תחילת
 הנתיאה והכלי מלכות ועבודת שלן מלכי המלכים הקדוש ב"ה ונותן טעם לשבח ופועל
 בזית וברכת הארץ ורוב תבואה וכלים העיר והצרת האהבים ורפואת החולים כי הוא רופא חולי
 ושלום האסורים והחבשים בדין בני הלוק ונאתם מבית הבורר על יד חסד ומניבים טובים ועל
 מלכי המלכות ושופטי צדק והשגת כל חפץ ולא מן האנשים הכבדים וכסוף הפנים והמזכים בבית
 הכנסת ומושב החסידים והתפילות ותחבובים וכות המעבדים לעבודת השם זיעזע על יוחר
 בסמורגס בחטה ויעיד עליו ועשי המלכות והשופטין המלך אלהים
 וקשר לו כתר וזר בלמאדים בעולם כיוסג בשבע בימי שכה ואזן ומין כנפש והוא תחת כנ"ד יבש
 והוא מורה על אמיץ לב וקשה עורף ואכזריות ועל החמה והכעס והרצחנות והמלחמות כי כן
 משפטי הנבירה ועל שרי החול ועל שופכי דמים דם סיה ועוף ודם אדם וכל מלאכה אשר תבא
 באש מיוחס לו כי הוא האש הגדולה ולו הזהב והפניכים האדומים ועל דבר אדום ועל בטול החפצים
 ועכוכ בה ששתפו עם בינה ולו כל מיני פחד ולו השברות וכות הביטול ולו הנצר והדש והתכלין
 ויין אדום ומעורר על הניאה ותשמים ודם הבתולים ואליו אסור בידה שיחזור מתוך חומו אחרי
 הזיווג ולו הקנאה והשכחה ולו הדם אשר הוא הכעש וסיוותו של האדם ולו החוס הטבעי ומורה על
 לסטים מנד החיובים ועל הרנוי חרוב והפשעים ולו המרדנות החמות ורפואות וקופא של
 נתיים ובעלי כחות ולו המטוכפות בדם הלילה ועל ברית מילה ולו מן
 החולאים הקדמות ולו העבדים הנורחים כילו יוכלו לסבול את כעסו ולוכל מיני עונש
 ולו המלקיות וכרת וכריות משיכות המסירות ולו הנצרות מפני היושג ולו החוס ולו
 הכופרים בדת מנד התמורות כעם המלכים ואליו לכקום משבועת שאל ולקיים על ידי שקר ותקפה
 מכובת ואליו יתיחס בעלי השגעון מכח אבוד הדעת ולו הכפילה ממקום גבוה ולו
 אש ונפרית ומשרפות מים ואקום שחיטת הנאן לפיכך שחיטתן ככפון ומלחמה ותכר ומרחץ
 ועקרבים וסויות רעות ומשמרה ראשונה כלבים נועקס והאזנים ובגדים אדומים ולו המשקים
 החדים המלך אלהים הכ' וקשר לו כתר וזר כוחמה בעולם אשר הוא
 מכח בטר' כת'ג ויוס רביעי בשבע בימי שכה ואין שמאל כנפש ולו החן והכבוד והמלכות
 ויחוד השם מבוחר במכתב ובנקרא ומורה על אורה הנצלמת ועבודת המלכים כי הוא משרת
 לבינה ועל חכרת בעלי חסד והחסדים וזה מבוחר ועל חכמת הטבע מבוחר מאד כי הוא
 קבוס אמש ועל עושה מנד ימין כסף ומשמאלו זהב והנלחה ככל אשר יעשה ומכלי בידו ולו
 הכח מנד הנבירה ורוב עוזרים מנד היחוד ואליו יגיעו כל משמר כסף וזהב ומכל אשר תבנה
 הארמה וכוכל אגן יקרה ושנים עשר אבכים טובות של חשן המשפט ואבכי האפור
 ומנד שהוא מקבל מנבירה יגיד על הזק ויניעה בעסקים ואיבה מן השמים ולפי שהוא משלים
 בין האש והמים לפיכך מניד על שלום מעמד ושלום ובריות

כבוד אלהים פרק שבעה עשר ממאמר שני קיב

וליסע ביבשה טובה מאד אהם קיום כמים לבדם •
 והוא מכביע האויבים כבש הגבורה וידו בעורף אויביו
 ומבקש ירעתו ויעיד על שלום עבדים תפשים ועל לבנת האזור מכית הסוהר בדין כמי
 חלוף וכן הושבים במצור יסור מעליהם פמויכי שמש ומגן הכבאות עליהם •
 ויסיר רתון כבי אדם וימנע חן בעיני אלהים ואדם ויעיד על סגולה וסדרינות
 ופזית רפאו הקוליס כי הא מזמנה בין קר ולח וקר ויבש :

המליך אות פ' וקשר לו כתר וצר בו כונה בעולם מכח חק' טכ' צ'
 ויום חמישי בשבוע טמיטנה וכסיר ימין כנפש ושם בכח הורע והיווה וכן של כס' וכן
 על יופי והשגת חפציו כנשים וכו' ושלח מפחד מכח תפארת הבא אליו ויש לו עזרים
 מצד המסר ואוהבים מחד תפארת ומבקשים טובתו ויש לו חשק כנשים והתעמית וחשק בכלי
 שיר והשאחה וארומין וכלי התכשיטין והגנים והפרדסים וכל מיני הנאה ומורה על הנאות
 הכאות מחד המסר אל העטרה ושלום האויבים כי הוא המכבד ומתקן שהוא מקבל מחד הגבורה
 ומראה הוזה המעורב בכסף לכן ויעיד על הכורפים ועל משי ורקמה ומיני
 ציורים וכל תענוג ושלוח ולו השמחה ונשורה טובה מחד הטוב וגמילות חסדים ורחמנות
 וכדבה ועזרה ובתיס יפים ושכיות החמדה ולו כח ההריון כי בו רוח היום וסם ולח ונוטה
 ללחות ולו הכמורים וילדות בבית ובנים ולו כבע צהוב כוטה מעט לאדם לפי שצבור
 הגבורה מתערכ כוכל מיני מעשה כחמד ויחס אליו ולו קבוצ כשים לצוב ולפעמים מחד הדין
 לרע וממנו מגדלות מרקסים והרי כשמים ורוח טוב וכל תכשיטי הנשים ושחורה • ולפעמים
 מרינה מחד האש :

בכמה וקשר לו כתר וצר בו כוכב בעולם מכח יג' פז' ויום הששי כשבת בימי שנה וכסיר
 טמאל כנפש ולו הספרים והחכמה והכתיבה מתורה שנכתב מתפארת השכל והדבור והענה
 והסברה לפי שיש לו כבוד מחד הגבורה ולו כח המריכות והוא משתתף ולו כל מיני
 אומניות כי הוא ההוד ולכן יתחבר עם כל אדם מלכות הנידור והדקמה והכתיבה והוא
 מחבר האויבים אש לשלום מחד התפארת אש למלחמה מחד האש ופעמים יגיע לו שבוש לרוב
 חומות וכעסו ולו הערמה כי הוא מלומד מלחמה מחד הגבורה ויש לו מתקן שפתים מחד
 תפארת ויש בו מיני שחוק וכינון מכח החוש השביעי של גבורה ויש בו רבוי וכו' והוא
 מורה על תכאי כפול ולו התחכמות והתפילות כי ממנו ישתלשלו והוא כמו שליח צבור ומתפלל
 על ישראל בעד המלכות ואליה יבאו שמועות שקר מחד תמורות אהם כנח ישראל לא
 יסגר ולא ינחם :

בממשלה וקשר לו כתר וצר בו לכמה מכח שקוצית עש יכוד עולם ויום השבת
 בימי שנה וזה כנפש ושם בו כח ההילוך והנביעה והחכמה וההליכה בים וקינוח עם כי
 שם יתקבצו כל המראות העליונות וכו' ולו הכשרות והכתיבים מתפארת וזה שלוחים
 ומליכי יושר מיהודי ולהיותם פעמים ככנוי אורה תורה על חולמים
 המסיכים ובכיה ותורה לפעמים על תכריכי אמתים וכו' וזה הנשם מן חשדואשר בשמים
 והשלג והכרד והחללים והימים ושיקתות המים וזה נש גנים ופרדסים
 כי הוא גן עדן ממש •

בכור אלהים פרק טביעה עשר מבאמר שני

א"ל והכן אומרו כי הוא נן עדן כי שם שכל הפועל ולו השרה כי הוא מלכות ולו עבודת המלך
 ולה המלחמה מעוררת ושלום מיסוד ולה עובדי המים ממסד ולה הקיד והשחרות מתפארת
 ולו המריכה מאז והשמחה והכבוד הנה באלה השבעה מעלות תמצא כל כח של שבעה
 בוכי לבת וכפי דעת המציגים מאין בא להם הכח והעוצמה ואיך מתפשטים בהם מבחש כן
 מכלל החכמים ר"ל חכמי המחקר והמועתק והמקיבל כולם מודים ומבכרים במשטרם שנתן
 בהם כוראם בעת שנראים ונבנה מעל גבוה שומר ונביהים עליהם כי לו נתנו עלילות ואמנם
 צריך אתה לראות האילן ומוצאיו ונבואיו ושכניו הקרובים אליו והמבטי שבאיומן הנבואות
 אז תבין דק ומשפט ומי שדיח כל מעגל טוב ואמר והרי דם ראשי ברכים וכאשר תחפש במקרא
 תמצא לכל אד ואחד פסיקים מן התורה והם הם ראשי פרקים של הכחות וזה תבין משתפי
 שמות הפירות ויהיו תמיד לכנף עיניך כי חז תגליח את דרכיך ובהם יודע כל סתום וסתום
 ועתיד בהם יורד אקלי יתברך שמו

פרק יח ואלו הם השמות של שם כן מ"ב כולם א' ח' א"ב ג' תן שמי • קרע
 שטן דק ב' ג' כנף וכן מאדים • ד' ב"ר נתן המה • ח' קב טכע כונה
 ה' יגל פוק כוכבו • ט' קינית לבנה ז' א' עין ימין • ב' עין שמאל • ג' און ימין • ד' און
 שמאל • ה' כחיר ימין • ו' כחיר שמאל • ז' פה • והרצון שכל מקור יש לו מקור • כי משם שואב
 ע"כ אמר עוד והנה בשבע כפולות נגד כפרת נר בהם שבעי קייעי השבעה כוכבי לבתו ארבות
 ושבעה שעות ושבעה ימים • ושבעה חדשים ו' שמיטות ויובל קדש ושבעה שנים בכפשי
 הו"ל כי משם נשפעים וקיים ושלום וחכמה וכן ועושר וזרע וממשלה לפיכך חכב שביעי יסוד
 תחת כל השמים ע"כ • והארכת ליה עתיקס פה להודיעך כל כל שש אותיות משם כן מ"ב הוא
 שם כפש הגלגל מכל אחד מהשבעה כוכבי לבת ומכחם נהוו הרקיעי כמדובר • וכתב הראב"ד
 ז"ל בפרק ראשון וברוך אתה לדעת כי כל זה הספר ר"ל ספר יצירה מסודר על ג' דרכים בעולם
 ובשנה ובכפש ולפי שבמספר ראשונה הזכיר שם דרכי סדר העולם הזכיר כאן כורכיה השנה • וכן
 כל הספר הזה • ומכל מקום בכל משנה ומשנה מהם רומז אל ג' סדרים אלו • ודבריו
 סתומים וסתומם דרכים למודעי ודי לך שתדע שכל חכמי העולם חכמי התורה וחכמי המועתק
 והמושכל כלם נמנו ונמרו שכל העולם השפל מסודר ממשטר הכוכבים ומסעדם בהיכלי מלך ב"ב
 מולות וכזה הסכימו כולם כאחד ולזה אין לכוין בתפילה לשום ספירה כי הספירה כל אחת יש לה
 כוכב א' ולפי דעתם מכח השם נסתהו הכוכב הוא ומשפיע עליו ספירה אחד כמו שאומר ובא
 לו דבר פלוני מחסד אומגורה כמו שכתבתי בפרק הקודם לזה וכשמכין להם מורים שיש בהם
 אלות וכן מכונים בכל דרכה אחד לספירה אחד ואותה הספירה השפעתה על כוכב אחד וכן
 וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ולא יתכן שינוטל כי אם בשדר המערכת • והכוכב מעצמו
 לא יעשה דבר כי אם כשעודו ב"ב מולות וחבור עם שאר הכוכבים שיתהוה מהם צורות שיפעלו
 בעולם השפל מטיב ועד רע • ושדר המערכת בריך לסיבה עמומה ורבה ברצון כוראה לעשות
 רצון יראיו ולא בכל זמא וזמא מתרחש כי אם ודבריו הראב"ד מנלה טפח ומכסה טפחיים וברוך
 להקדמות וכללים רבים וכתב הר"ב כתשובת שאלה סימן קכ"ז ז"ל יכנה קרה לי במדאקושתא
 שחל לשם החכמים דין ווסףן שטן ז"ל אשר כנה ראיתי איתי בבליכסא והו"ה חכם בתלמוד
 ודקה בפלוסופיא והוא היה מקובל וספיד גדול ומדקדק במכות ובינו וביני היתה אהבה עזה וחשק

גדול. ופעם אחת שאלתי לו איך אתם המקובלים בצרכה אחת מכוונים לספירה ידועה
ובצרכה אחרת לספירה אחרת. ועוד וכי יש אגרות לספירות שיתפלל אדם להן. וענה
לי חלילה שתהיה התפילה כי אם לאית עלת העולות אבל הדבר הזה כמומי שיש לו ריב ושאל מן
המלך שיעשה לו דין יבקש ממנו שיבנה אל היושב על המשפט שידין לו לא שיבנה דבר זה אלא הסוכן
הממונה על האגרות כי תהיה שאלתו בטעות. וכן אם ישאל מן המלך שיתן לו מתן לא יאמר
לו שיבנה אל השופט אבל שיבנה אל הסוכן. וכן אם ישאל ממנו יין יבקש שיבנה לשר המשקים
ואם ישאל לחם לשר האופים לא בהפך אלא כך הוא הענין בתפילה שהיא לעלת העולות לעולם לא
שמכיוון המחשבה להמשיך השפע לאותה הספירה המתחשקת. לאיתו דבר שהוא מבקש עליו כמו
סתאמר שבצרכת על הנדיקים וכיון לספירה הנקראת חסד שהיא מדת רחמים ובצרכת המינין
יכוין לספירה הנקראת גבורה שהיא מדת הדין והקש על זה. זה מה שביאר לי החסיד הנזכר
מכונת המקובלים והוא טוב. אמנם מי מכנים אותנו בכל זה הלא טוב לנו להתפלל בתם
לשם אלה בכוונה והוא הידוע בלי זה דרך יסורים המבוקש. במאמר הכתוב גיל על ה' דרכך יבטח
עליו והוא יעשה וזה הוא מה שאמר הרב הגדול רבי' שמשין מקינן אל שזכרתי למעלה וכתב לי
ז"ל וגם הודעתך כי מורי הרב רבי פרץ הכהן ז"ל לא היה מתפלל כלל ולא מחשב באותן הספירות
גם שמעתי מפיו שהרב רבי' שמשין מקינן ז"ל שהיה רב גדול מכל בני דורו וגם אני זכור
אמנו. ואם לא ראיתיו בעיני והוא היה אומר אני מתפלל לדעת זה התיבוקם כלומר להציא מלב
המקובלים שהם מתפללים פעם לספירה אחת ופעם אחרת בענין התפילה. והם אומרים
כי זה פ"מ שאמרו רז"ל הרוצה להתחכס ידריס להתגשר יצפין ר"ל יכוין למדת ימין או למדת
שמאל גם בתפילת שמונה עשרה יש להם בכל אחד ואחד כונה לספירה ידועה. וכל זה הוא
דבר זה מאד בעיני מי שאינו מקובל כמוהם וחושבים שזה אמונת שכיית עכ"ל. והנה רואה
בעיניך כי אפילו המקובלים בתפילה במפירות אין כוונתם להורות שיש להם אגרות כי אם ברשותו
ואמנם כונתם שיבנה בעד שיעשה בהשפעתו עליהם כמו שאמר בספר יצירה ולמאמרו כסופה
ידרפנו ולפני כסאו מתתחיים ואחר הדברים והאמת האלה המתעקש איהו די אפסיד אנרמיה :

פרק יט דעת חכמי ישראל שעסקו במושכלות ובפלסופיא אומרים ששם בן מ"ב הוא
תוארים לשם ומראשי תבות השמות שיעלו מ"ב יבא שם בן מ"ב ויתכן שהשמות
הם רישומם כיבר בכל כוכב וכוכב. וכן אמר הרב זל ובאשר תחשב במקרא תמצא לכל אחד
ואחד פסוקים מן התורה ומן הכתובים. והם ראשי פרקים של הכחות שמורה שיש לאלוה מלין
לפרש אין שייך ליחס שמות התואר לשם ית ואיך יבדק עליונות להקרא בהם והנה בין הישמעלים
ספר עשאו אנו חמאד אל גוחלי קראו שרחאללה אל חכני ותרגומו פירוש שמות האל העבומים
ודבריו נכונים למדין וישרים למוכא דעת. ואני עם קיבר דעתי חפפתי במקרא ומצאתי שמות
תוארים מיוחסים לשם אית מכוונים לענין אשר כג אית מהם ראש תבה. לשם אחד אשר מקבוצם
יעלה שם בן מ"ב הכוכב והכורא. ואזכירם אחד אחד למנה חשבון כדי שידון הקורא בו ויבדקני
בפשו וזה החלי לעשות. קבלו רז"ל ששם בן מ"ב הוא א"ב ג' א"ת קרע שט"ן נ"ר יכ"ש ב"ר
ג' א"ב קרע יב' ל' פ"ק שקי"ת וכל שם אותיות לכוכב אחד והתואר יתכן שמי' על פעולות
הכוכב שנוייר מהם בדרך כלל והם אלה א"ב ג' א"ת לשכתי. והם ראש תבות לאלוה ברוך גדול

כבוד אלהים פרק תשעה עשר מטאמר שני

וחד תמים דיוק וכמקרא אל ע"ס לאדו ישראל. להרוחות. ברוך ע"ס חיוה' וברוך צורי. ברוך
 אתה ה'. גדול ע"ס גדול ה' מהולל מאד אחד ע"ס ה' אחד. ה' אחד וסמואחד. תמים ע"ס
 מפעלות תמים דעים. הכור תמים פעלו. דיוק ע"ס דיוק ה'. וכאשר תענין הטכ' תמנא
 שרוב רובי פעולות שנתו מכוונים לשמות האלה. וכל שש ושס לכוכב המכוויר ממנו. וכחור
 לענין. קר' ע"ס ט' לבדק וראשי תבותיהם אליו. קר' ע"ס קדוש דם עליון שט' שדי טהור
 כורא. קדוש ע"ס קדוש קדוש קדוש ה' נבאות. קדוש ישראל. רס על שם כירס ה'. רס
 וכסא עליון ע"ס סס ה' עליון. שדי ע"ס והיה שדי נברך. ויקרא שודד כי שודד האת פלסטים
 כי שו דד האת נכל'. והכל ענין אחד טהור ע"ס טהור עינים. אם מעשהו טהור נבר.
 מכלל שהוא טהור. כורא ע"ס הגבור והבורא. נד' יכס למאדים ור' כוסס נבור דיין ונבר
 ככיר שפט. כוסס ע"ס כוסס ה' ונכל חמה. כוסס ה' לבריו. נבור הגדול הגבור. דיין
 ע"ס אבי יתומים ודיין אלמנות והיה ה' לדיין. ונבר ע"ס ונבר הארץ ועושה ונבר האלדים.
 ככיר ע"ס ככיר כח. שופט ע"ס שופט כל הארץ. עושה משפט. בטר' נת' לחמה ואלה
 שמותיו בורא טוב רס בור תקיף גואל. בורא ע"ס בורא השמים הוא האלדים. בראשית ברא
 אלדים. טוב ע"ס טוב ה' לכל. טוב ה' לקויו. רס כי רס ה' שפל יראה. רחום ע"ס חסון
 ורחום ה'. בור ע"ס הכור תמים פעלו. תקיף ע"ס תתקפהו לנבר ויהלוק. וכלשון ערבי נב' אר
 . גואל ע"ס וגאלתי אתכם. מלך ישראל וגואלו. חק' ט' ע"ס לנבנה ושמותיו אליו. חסין
 ע"ס מי כמון חסין יהי. קורא ע"ס קורא הדורות מראש. וכן יקרא קרוב ה' לכל קוראיו. כוחן
 ע"ס כוחן כליות ולב. נחנת כליותיו. טל ע"ס אהיה כטל לישאל. נדיב ע"ס רחום נדיבה
 תממכני שר' לרנן נדיבה. אעפ' שאינו ראוי כדרך והנתי את אשר רחמן ועוזר ע"ס יתום אתה
 היתה עוזר. יג' פ'ק לכוכב ור' יוסד גאה לובש פודה וזכר קינה. יוכד ע"ס יסד ארץ על
 מכוניה. ה' כחמה יסד ארץ. גאה ע"ס גאות לבש ובגאותו שחקי. לובש ע"ס גאות לבש וילבש
 נדיקה. פודה ע"ס פדן ממות. פדה את אברהם. וזכר ע"ס ויזכרו לדים לבת. והארץ אזכור
 . קינה ע"ס קינה שמים וארץ. שק' צ'ת ללכבה ושמותיו אליו. שומר ע"ס שומר פתאים ה' ה'
 שומרך. קנא ע"ס כי הקנא שמו. ותיק ר"ל שלם ותיק נכחמות. תלמיד ותיק. והוא לשון
 משכה ותיקין היו גומרים איתה השלמים נמצת אשר אין בהם חסרון כלל. נופה ע"ס עיניו
 נגויס תנפנה עיני ה' נופות. תוכן ע"ס ושמים בורת תכן ע"ס תכנתי עמודה סלה. ישראל ע"ס
 ברוך וישר הוא ע"ס. וכל רואה אותותי לא ידון כי מלכי אנו בראש כי לא קבלתי ולא ראיתים על
 ספר ואם שניתיה הוא הטוב וכפר על כל עונותינו אמן: **פרק ב** רזל אמרו
 שם בן מ' אלותיות קדוש ומקודש ואין מוסרין אותו לא למי
 ועומד בחצו ימיו ואינו כועס ואינו מעביר ואינו מעמיד על מדותיו ודבריו נכחת עם הכריות וכל
 היודעו והקיר בו ומשמרו בטהרה הוא אהוב למעלה וכחמד למטה ואימתו מוטלת על הכריות
 ותלמודו מתקיים בידו וטוחל ב' עולמות עה' וע' וכו' וכתב הרמ"ם אל ומה מאד רחוק מה שיוכן
 מזה המאמר מכוונת אומרו כי הרוב יחסנו שהם אלותיות ידובר בהם לא דבר אחר ולא יפוצץ להם
 ענין ויגיע בה' לא העניינים העצומים ושדריך מי שילדהו המדות האלה וההזמנה הדבה אשר זכר
 ומבואר הוא שזה כלואינו רק הודעת ענייניו לאדיים בחכמה האלדית ע"ס. פי' ואומרו ועומד בחצו
 ימיו שכבר עבר עליו זמן רתוקת הדם ותיקף יצרו באומרו אכתי לא אקשאי ואינו כועס כי הכא
 לידו

קיר

אמר אברהם בן לאדוני אבי ועטרת ראשי חכם לב נקרא בבן ישיש ונעלה כמהר

כשמה

בבור אלהים פרק עשרים ממאמר שני

בשמה נשימה וכו' אמרתי לחבר דרוש כאה ומתקבל לשכלי • קטן בכמות רב באיכות כיכל
דבר מדבריו יש לו דליות ופארות וכנכים מכמה גוונים ואביא דברי המשל שלא יכשל הקורא בו •
וקראתיו נשמת אדם כדכתיב כר אלדים נשמת אדם וזה ההלל לעשות ולדלי אביהי בעזרי
ויורכי דרך זו אלך כי אליו נשאתי נפשי •

פרק בא

חמר האדם והבעלי חיים אחד הוא רק חומר האדם יותר וך משאר ב"ח •
ואין הפרש שיבדילנו מהשמשותף אליו במינו כי אם השכל שהוא בורותו
המביית אשר בה היה הוא אשר ניתן לו בכח להשכיל ולהבין כשיזכירוהו מכח אל הפעל כי
עיר פרא אדם יולד עם היות משכיל בכח • ואם היה עת צאתו משכיל בפעל כבר נשלב
ולבש בורותו המביית אשר הוא השכל ואין לאל ידו להוסיף או לגרוע כי כבר לבש בורותו וינטרף
אם כן לפשוט בורה וללבוש בורה כדי שיקבל התוספת • ובטבע יצירתו בהיותו חי מדבר
ניתן לו השכל ההיולי כאשר ניתן בדבורה השערה לעשות ביערת דבשה בתים בעלי שש וזויות כדי
שלא ישאר ביערת דבשה מקום פנוי • וכן ניתן השערה לעכבוש לארנו מבורתו לבור בה
הזבובים והיתושים ודומיהם שהיו טרף למזונם • ודומה לזה בבעלי חיים כן ניתן ביות הנורות
השכל ההיולי בחי מדבר • והוא באדם דרך משל כעץ נכוב שניתן בתוכו נחלת והשלחת
בה בכח ולא תראה החוצה והיא כחמה אל הכלים החמשה חושים פנימיים כי הם המרכבה הראשונה
אשר לו • ומעלה עשן כל שהוא • והעשן הולך וגדל עד כ גדל מאד ויזדמן להעלות להבה •
והבה יש מכוון לה מדורה גדולה עד השמים שיאה מאירה לארץ ולדלים עליה • ויבא
ממכה לשון אם להבה כשלהבת תלהב העץ המעלה עשן כחם האש לשלוף להבת שלהבת לעצים
העשבים עד מקום שירו מנעת • והלהב בא לעץ באמצעות העשן העולה מן העץ • וזה
מעשים בכל יום שיבא להב מעץ אחד ותלהב האור העשן הקרוב אליו וישתכך בעשנו ובערו שביהם
יחדיו ותגבר הלהב ותלך ותתערב בלהב המדורה הנו ומאז מין את מינו והיו לאחדים • וזהו
שכל האדם ופעולתו כדרך המשל הזה בעצמו כי השכל ההיולי הוא בכח כח האדם הראשונה
החושים הפנימיים עד יגדל הילד ויחל רוחה לפעמויות • ול להשכיל המושכלות הראשונות • וזה
העשן הנו והבה שכלו הולך וגדל וישכילי מושכלות שניות ולשניות ורכיביות • וילך והלום ויוציא
שכלו ההיולי לפועל ויקבה בורה והיא השכל הנקבה • והמושכל הראשון הוא הנודע לכל
אדם כאומרך הכל גדול מהחלק • והמושכלות השניות ידיעת אמיתת הנמצאות כידיעת
הארכע וסודות והויות ותכונות השמים והקפתם • והמושכלות השלישיות הפשט החמר
מן הנורות הכושאות אותם וייחד שכלו בבורה הכפשטת מעצמה והיו לאחדים • והמושכלות
הרביעיות השגת הנורות הנכדלות מן החמר שהם מופשטים מעצמם ואין צורך להפשיטם ומה
שישיג מהם הוא השכל הפועל ואין יונא שכל האדם מן הכח אל הפעל • ואז יהיה כאלדים
ויערה עליו רוח ממרום ואומר לדבק טוב הוא ויהזקהו וירד עליו שפע מכותן הנורות ויהיה משכיל
בפעל • וזה במשלו המדורה והלשון אם להבה שחמרתו יאז והיה שכלו שכל שלם בעל היולי
ובורה נקבת וזו הנורה היא אמצעית בין השכל ההיולי והשכל הפועל • ובעלת ובמעלות
המושכלות עד הגיעו לפשוט הנרמים המורכבים בשכלו ויניירו ויגיע לנייר הנורות הפשוטות
מן החמר ולהבין כי ממנו חוצב וכי עד פה יצא ולא יוביק והוא סוף גבולי • שדי לבא מן הדין
להיות ככדון • ואז יתחדו והיו לאחדים לחבר את האהל להיות אחד והנן המשל וכו' במשל

כיון כל האדם וזאת הוא הכנס הנשגב אחר המות ועל זה אמר דוד הע"ה ואחר כבוד תקחני ר"ל אחר שאני אל הכבוד הגדול הזה הנו תקחני אליך וזה ויתהלך כחך אל האלדים ואיננו כי לקח אותי אלדים וכן כי יקחני סלה והנן אסכתן אלדים לך עיכים לראות ואמכם אמתית הכנס אלדים הנין דרכה יהוא ידע את מקומה עמוק עמוק מי ימכאנו וראוי להרחיק מלדבר שקרים שוא ודבר כוזב ולזה אין ראוי לאדם במה שהוא אדם להאמין שלא מה שראוי להאמינו ואל יהא פתי מאמין לכל דבר כי אם מה שיגיעהו השכל בעיון כחופת חותך ויחייב שיהיה המופת מורכב מהקדמות בודקיות אמתיות וגורות בודקיות על מתבוננים ר"ל ההקדמה הקטנה והגדולה ותכאון כדת מה לעשות שחס לא כן יבא המושג מעוקל בלתי נדק והבא מן השקר שקר ומה שיחייבהו השכל וישיגהו החש באמת ובתמים בלי טענת הטעיות וכזבות ודמיוניות לקוחות מפי ככלי ההמון כי אז שוא יהיה תאורתי וכן יש לולאדם להאמין במקובלות קבלה אמתית בין שתהיה קבלה למשה מסיני או מן החכמים המפורסמים בדעות משכילים בכל חכמה שקבלו אבותינו אל לקבל דבריהם ואכחזנו בניהם אשריהם וכו' וכן עולם לפני אלדים ויחמר עליהם אלדים אתם :

פרק ב

הפעולות או שיהיה פעל תכליתית והוא הכנין או שיהיה פעל שחוק וקלות ראש או פעל צורמה ותחולה וענה כנערה או פועל במקרה בלתי תכלית ולא חפץ באלה כי אם פעל תכליתית הנצטת בנחמה ובדעת כי הנור תמים פעלו ואחר הכתוב כל פעל ה' למענהו ר"ל בעבור עניינו הכפעל בצדו שהוא תכליתי ר"ל סבה תכליתית והנה לא מנחנו לפעולת השמים תכלית לא לעצמם ולא לעשיהם בורא השמים וכו' ויראה שיתחייב מזה שכתבנו כפי ההודמך מכלית תכלית ונחילה לנו מאלדינו ליהם אליו דבר כזה ויכחא בו וכל שכן בדבר היותר מנולה ומוכרח במורגשית שכתבנו עליו ה' בחכמה יסד ארץ כיון שמים בתבונה ושיהיה לבלתי סבה תכליתית ח"ו וישיגמונו כל חכמי לב אשר נתן ה' בחכמה ותבונה בהמה ולא מנחנו כל אנשי חיל ל-עת אחת מבי אלף מנוול פעולות ופגלחים מעשייהם כן יש לנו לרדוף לדעת מה זה וכשנראה שמשטרם בארץ ועל פיהם ישק כל העולם השפל בין לשלום בין לרעב בין לשו-ע בין לחיי בין למות דל ועשיר ננוע מוכה אלים ומצונה אונר א אולם מאתנו יבאו נגור חומר כי לכך נכרחו והיתה הסבה התכליתית בהם ובמעשיהם כי תחת כל השמים להם הוא ואם תאמר איך יתכן לשעבד הכבד לנכלס והיקר הכחזי וקיים באים לבווי ושמוי הויה כעסד ואין בו קיום והעמדה אין זאת כשיכך וכאמר כי כן דרך העולם כי שרי המלך ורברכי המלכות הם גוונים לשמור ולהכיל מכל כוח לאיכרים יהודעים ויושבי הפרזים ואנשי הפרה עם היתם דל מערכם והנשורים פחות הערך והמעלה בערך השומרים ככמה מעלית טובות ואין לומר שישתעבדו הנקלה בכבד שכן דרך חק המלכות להעשות כן ואם תקשה על מה שאמר פנוסוף אחר שחולק על זאת הסברה ואומר כי לא יתכן שיהיו הנלגלים כנדרים לתכלית סדור עולם השפל לפי שאינם ממין אחד לא בארם ולא בכורה כי אין דבר ממין אחד יהיה סבה תכליתית למין אחר חוץ ממנו וכ"ש שלא ינבילם בין אחד והנה לזה נשיבהו וכאמר כי הנה כלי השור מן המסויף ספק שנעשו לתכלית השור אין ספק בו ויעשה האומן כלים טובים ונלגלים משתנס מעשים כנדרים ברוש תדור ותאשור וקדם חכם ויקש לוויחוקהו כמקמרים לא ימוט אירכ הינחותיו במה ששם

בבור אלהים פרק יצירים ושנים במאמר שני

המשי שהוא שורר בעת בו מאה פעמים והכלים אינם ממין המשי ולא ככנס תחת מינו ואין לאל ידו
לכנס שבעה לתיבות השיוור. ואין צורך שיתעבד הנקלה בכבד וגדול הערך לדל מערכו
כי באמר לו כשימדיד מלאכת השיוור יעלה שכרו כד נראה וסך גדול ואדיר. ואעפ"י שהכלים
אינם ממין המשי וכלים מכלים שונים ואין בכל כליו ועבודתו דבר שיהיה ממין המשי והוא נעשה
לכבוד תכליתו. לדבר חזק ממנו שכן גורם ידיעת הפועל באמת ובתמים. ובאר
בכלים האלה להשתעבד בהם בדבר שהוא נקל. להקדמת ידיעתו כי ברוב הימים יתאכזבו
ויבא תיבותיו ככלי כפלים. וכן הנוראית חכמת חרשים פעל ועשה כלים יקרי הערך
והמצלח מעולם השכל לתקן העולם השפל בכל ערכיו ומחדשים בכל יום תמיד מעשה בראשית
לתת נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה וטוב רבות בשנים כך יעשה להם. ולא הבאתי
משל מיריבו הרב במשל המהט להיות הוא וכליו ממין אחד ואין בו תשובה לפלוסוף על זה בדרך
זה וכאשר גזרה ידיעתו שיהללוהו מן הארץ תכניסם וכל תהומות וכו'. אם נבדל שלג וקטור רוח
פערה עושה דברו ההרים וכל גבעות עץ פרי וכל ארזים החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף מלכו
ארץ וכל לאומים שרים וכל שופטי ארץ בחורים ונס בת לית זקנים עם נערים והללו את שם ה'
ונכל המינים הנו בעולם השפל כולם גריבים לסדר המתוקן ואי אפשר מבלעדיו. ובמושמה מלך
יסלח שר וגדול בניתו לתקן סדר האנשים הפחותים פחותי הערך עם רוב גדלו בנית המלך כך
ניתן מאת יוצר כל העולם הנלגלים שיהיה משטרם בארץ ויתקן סדרם בסדר המדיני ונכל
הנדיק למינים הנמכאים בעולם השפל. אחר שאין אנו מוכאים לו סבה תכליתית לדבר גדול
הערך כזה כי אם זאת. ומציאות העולם השפל אין לו קיום והעמדה כי אם בהקפדות ונעומו
ונצד הכוכבים הנכוכים בסדריהם ובטירותם אשר מזה יתחדש משטרם בארץ והולידה והנמיחה
ונתן נשמה לעם עליה ורוח להולכי בה ועל זה הסדר המתוקן בתי' ה' בחכמה יסד ארץ כוכן שמי'
בתבונה וראה אחר בארץ יסד ובשמים כוכן והארץ בחכמה ושמים בתבונה ואין ספק שהתבונה
גדול מהיסוד והתבונה גדול מהחכמה כי הנייה היא שיכון דבר מתוך דבר והחכמה היא ידיעת
הדבר שהוא כך עם ידיעתו שאי אפשר שיהיה אלא כך. והחכמה כיתן לאומים החכמים
אמר חכם חכם יבקש לו וכל חכם לב. ככם יבאו ויעשו ומשכיהם יולד בן ממין חכם חרשים וכנון
לחם. כי השמים נעשו בתבונה שיהיה משטרם בחכמה בתבונה וכדעת ונכל מלאכה כדי
שיכון העולם לפני אלדים וכתיב בורא השמים הוא אלדים ואשר שבראה בידו החזקה כמו שיתוף
מלת אלדים ואמר עוד יוצר הארץ ועושה כחן והחם באן עשיות מתוקנות. הוא כיננה גם כן
שתהיה כשמעת ומתוקנת לשכל משטר הסדר המתוקן. כאשר גזרה ידיעתו הנעשה בחכמה
בתבונה וכדעת ככתוב ברכי שמים שם אבי בחנונו חנו על פני תהום והם החכמה והנייה בדכתיב
הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה יכתיב בחכמה יכנה בית וכתוב יתכונן:

פרק כג

אלה תולדות השמי' מעשה לדים המה כי בדבר השמים נעשו בחכמה בתבונה
וכדעת ומה טוב הנצח וחסד חרשים ויארר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד
מרגע בינה ואין יבא משפט מעוקל מלפניו כדיוקורע לו רשע וטוב לו. דע כי אין בפרט
אלא מה שנכלל ואין הפרט מבטל הכלל ואין יסדר ויבטל סדר המתוקן בחכמה בתבונה וכדעת
כל חלק וחלק ממנו בדכתיב ושמים בורת תקן וימוט פחה שמים. והם הקות השמים
אשר שם ויבטל הכלל על איש פרט. ומי יודע ערום יצרים הוא. אלא עולם כמנהגו

כבוד אלהים פרק עשרי כושלשה ממאמר שני קיו

כוהן על סדר המתיקן ועת מועד לכל חי לתת לאיש כדרכיו וכפי מצוליו והשעוים שקלקלו
 הם יקחו חלקם וכך גזרה ידיעתו הקדומה וכורא השמים הוא האדם כאשר ישר בעיניו ואשר דבר
 מלך שלטון וזין להשיב כי הגזרה ירדה מאתו וכליו אינן להוסיף וממנו אינן לגרוע והכל תלוי
 במלך וכן חמרו רזל בני שמו ומוכי לא בזכותא תלויא מלתא לא במלוא ומה שהיה הוא שיהיה כי
 גזרת המלך הוא כן גזרה ידיעתו אשר שוטטיומי קדם האלדים אם לא שחפץ בו המלך ובקדשה
 נשטט ובכרך שנה לאיתנה כי כן היה לה המלך כי הכסף לא יתמיד ועכין המן יש לו עכין בהתמדתו
 ואין זה מקומו והאלדים עשה שיראו מלפניו והשמים שמים לה והארץ כתר לכבי אדם להודיע לכבי
 אדם גבורתו ונפלאותיו וזה בטלה שאלת בדוק ורע לו רשע וטוב לו כי לא יבטל הסדר
 המתיקן הכללי בעד איש פרטי ואשר הוא עומד תחת משטרו והוא בפסד והיותם והפסדם מנד
 סבוכם והקצתם ולפעלויתן בדרך כי הכור תמים פעלו והסבה שבכרף האדם בעולם כדי שיהיה
 העה ר' לעולם ההווה וההפסד שלם בכל חלקיו שם מלא על עולם מלא כיכד ברא למעלה
 מורות מופשטות מן החמר ברא למטה חמר מופשט מן הגזרה והוא ההיולי ברא גרם נכחי
 קיים באיש ברא גרם הווה בפסד כדומם וסביהם מורכבים מחמר וכורה אלא שהם מתחלפים
 בחמר שמה שלמעלה גרם חמיס פפיריו בלתי מורכב מדברים הופכיים מתגדדי האסיכות ועל
 זה הוא קיים באיש ושלמטה כגדו כי זה לעומת זה ברא אותם ברא למעלה מלאכי מתנועעים
 ברכון כדכתיב לאשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו והם משכ' לים תמיד בפעל ברא למטה חיים
 פפיריים מתנועעים הרבון מרגיש ולא דעת ולא תכונה ואין להם לב להשכיל הווה בפסד מורכב
 מחמר וכורה חייוב בהכרח שומבא מורכב מחמר וכורה הווה בפסד מתנועע ברכין שיהא משכיל
 כדי שישלם כל חלקי הכריאה בשלמו והיה עולם מלא ועוד כי יש אמצעי בין כל סוג וסוג משוכי
 עולם השפל בלמוגים בין הדומם והנומחי בומחי הם והסרטון הימני בין הדומם והחי כי שניהם
 כשעולים מן הים יתאכזבו והיו כאבן והקוף בין הכ' והמהדבר וז' ככריך האדם שיהיה אמצעי בין
 התחתונים והעליונים והיה העולם מלא שלם בכל תכאיו והתכלית בראיתו ולזה רמזו ז' על מה
 שפיתבו כיום עשית ה' אלים ארץ ישמים וחמרו שם מלא על עולם מלא והנה השכלים הנבדלים
 משכילי בפעל תמיד והאדם משכיל ככח ולפעמי' בפעל ועל זה כאמ' כעשה אדם בבלמנו כדמותנו
 שיהא בכלם המלאכים עדמה להם בהשכלה וזהו שחמרו' שניתן בו חלק אלה ממעל וחס' וקוין
 העצמות ויקשר בשכלים הנבדלי' בסבת החלק האלדי סכיתן בו להשכיל במושכל תוהיה כאלדים
 יודעי טוב ועל' כאמ' שנקרא שם מלא על עולם מלא דכתיב ויצר ה' אלים את האדם וכו' וכתיב
 ביום עשית ה' אלים ארץ ישמים ומתחילתם ספר בראשית ע"כ אין שם ה' כיכד כי אם האלים
 ואלים כגמטריא עולה הטבע וכל מעשה בראשית ככחיע' מדותיו והם מעשה בראשית
 והוא הטבע עצמו והנה האדם להיותו מורכב מחמר וכורו חמרו מעכנו מ' השכיל תמיד בפעל
 והשכל ההיולי שבו מעשה שיסכיל לפעמים בפועל ועל' בזה האדם במדות ולעבוד את ה' כי אם
 בדתמה תתן לו ומה מידך יקח' לא שיהיה ככבא המרום כמרום עושה דברו לשמוע בקול
 דברו כדי שיהיו לומהלכים בין העומדים לפניו והיה הכנה התכליתית שבכרף האדם
 וזהו במדות כאמור וזה החלק האלדי ביתן לו מנותן הנורות והוא שרו של
 עולם שנותן לכל מין ומין הגזרה הנאותה לו ובה יהיה מה שיהיה ולפעמים יתן לבעלי חיים
 נורות כאשר יחייב האקלים והאוויר כמו נורות הקופים והדוראקטי

כבוד אלהים פרק עשרים ושלשה מבאמר שני

שאינם כדראים בכל מקום ד' מ וכן לכל בעל חי מהבעלי חיים יתן לו נורה כפי האקלים והכוכב
 השוטר עליו מעלה מטה וזה הלוי העיון וקברי ההבנה כשראו שהכל יתהוה מסנת הקק
 הגלגל והגלגל חוזר ושכל מק מואב כן תהייב לפי דעתם שיתהוה ממנו כפי מה שנתהוה כשהיה
 במצב ההוא ולא ידעו ולא יבינו כי זאת המטרה הוא כפי חכמו הכוכבים ונעדם בהיכל מלך
 וזה המצב לא יחזור להיות כמוהו בשלשים אלף שנים כי הכל תלוי במחברות ובפרט כשראו בדברי
 הפלופוסים שמך דבר בדבריהם שאמרו בנורות העתידות להתגלגל ולבא לעולם לקדוד דבריהם
 באריות וזה תירו הרבועה ונזר גלגל הנשמות החיוניות המשכילות כמו שעושים קצת חכמים
 בעיניהם מאכשי המונתמו שרי לבן מארי עלמא והפלופוסים כוונת לצורות ההיות וכמנחות
 ונפסדות כחמר ההיולי ויש אוקב הבויות הפ בהיולי בכח ר"ל בהפשרות לא בפעל כי לו
 היה להם מציאות בפעל כבר היו כדראים ואחר שהיו כדראים מה יבדלו בהם והם כבר כדראים ועל
 אותם הנורות הנשמות בהיולי כדראים הם נמשכו ונאים בסבת תנועת הגלגל והם מתגלגלים
 ונאים בחמרים אשר להם צורה בפעל ביבודות שמהם יתהוה כל הוה ופעולת היסודות
 בכמנאים הם כדמות פעולת האברים וכחותיהם לקיום האיש ופעולת הגלגלים הם כדמות
 הפחות אשר הם לקיום המין וכל כח טבעי הוא אפשרי עכ"פ וכל אפשר יתדבק בו
 ההעדר כי לולי ההעדר לא ידק עליו שם אפשר ובהסתלקות האפשרות ממנו יהיה נמנא בפעל
 ויהיה אנושם כי שא והנורה כשואה עליו בפעל וזה ברור ואין לומר שהנפשות המשכילות
 העתידות לבא לעולם מציאותם כמציאות הנורות החמריות בהיולי בכח וזה כי כותן הנורות
 הוא שכל כדל הוא פועל תמיד בפעל ואין בו שום דבר בכח כי הכח והאפשרות ניתן לגשם
 והשכל לא ידק עליו שם אפשר כי לא ידק עליו שם העדר כלל בשום פנים והכוון הנורות
 הוא שרש ויסוד מציאות הנפשות כולם כמו שכתבאר כמה שאחר במקומות שונות ואם תאמר
 שאי אפשר שלא תהיה מציאות הנפש המשכלת הרמונית נמנא עכ"פ או נכח או בפעל הנה
 תשובתך כדרך וזה שאם היא נמנאת בפעל יתחייב שתהיה הנפשית השכליות הרמוניות נמנאות
 בפעל קודם הנעתן לזה ההמר אשר הוא בו וזה שוא ודבר כזו כי אם נדק זה הנה
 נמנאות בפעל ולכשו בורה ויחייב שישובו למקומם בלי תוספת ומגרעת כי כבר לכשו בורה
 והתוספת והמגרעת לא תהיה כי אם בפשיט ולכיש ואם פשטו נורתם כבר היו כעדרים כי לא היו
 נמנאים וזה ברור לעין בהבנה מועטת וא"כ מה תכלית מציאות כל המורכבים מן השמר
 שתכליתם לצורך האדם בלי ספק ומה תכלית הנמנא הנפשות הקדושות לזה ההמר העבור הזה
 הוה ונפסד ללא תועלת אחרי שובו למקומה כמו שהיתה וזה האם תיכח ומה תועלת הזכיה
 והתורה ומקומיה ואזהרותיה כלל ופרט ולפי זה יהיה כל זה פועל בטל ללא תועלת וחלילה לנו
 מאד יבן ליחס לזו דבר כזה או דומה לזה ח"ו ואם תאמר שהם נכח ויחייב שיהיה להם האפשרות
 שהיא הכרעה באמורך בכח והאפשרות יתכן שיהיה או לא ואם אינו כן אינו אפשר ולא ידק
 עליו שם אפשר ועוד כי זה האפשר או שיהיה כשאם בחמר כדי שימנא בו באפשרות כשוא
 בחמר ואין יהיה דבר חמרי כשוא האפשרות לבר שכלו כי היות הדבר כשוא בשכל כדל
 כבר ביארתי שזה בלתי אפשר ועוד שיבטרך זה הכח למציא שיוציאו מן כח אל הפועל
 מכיו בפעל ושיהיה רוחני חמר שהנפשות אינם נשם ושיהיה שכלי ממין הינוא וזה ברור ויש עליו
 מופת מתן כמו שהוא מבורר בענמו ולא יעלה על דוחק שפשוט המושכלות שהם נמנאות

בפעל ותבא ראה לדברך ממה שכתוב במר' חנינה פרק אין דורשין. אמרם דל ערבית שבו נדק ומשפט ונדקה וגבוי חיים טובים וגבוי שלום וגבוי ברכה וכשמתן של דברים וכשמת ורוחות שעתידים להבראות יכו' כי גלגל ערבית הוא גרם נשמי בעל שלשה מרחקים והוא הקרא גלגל ערבית והוא גלגל יומי שהוא מכריח הגלגלי בהכרח גמור שיסובבו בכל יום ממזרח למערב והוא סבת הכר והערב ולכן קרא ערבית וגלגל יומי שהוא סבת היום וכן קרא גלגל חלק שאין בו שום כורה כמו שיש בחגורת המזלות. והכשמות והרוחות אינם נשם ולא כח נשם ואין יקיים ויגבילם מקום בשמי. ועוד כי כל הכתוב במאמר באומרו ערבית שבו נדק וכו' אין גם אחד בהם שיהיה דבר בשמי ואמר בהם שבו והרצון שאומר שבו ר"ל שבאים מערבית וכולים מתנועתו וכסבת התנועה היומית ויניא אותם איזה מוביא לפעל ויתכן שיהיה המובי רצון הכורא את שכתן כח בשרו של עולם לתת להם כורה ושאב בהדרגה עד בואו לערבית וכן כתב מורנו הרב במאמרו הנכבד בחלק ראשון פרק ע' זל כי כל מה שתמנא לחכמים זל כי השמים הפלואים בהם כך וכך אין עניינו ששמים נשמים אחרים בלתי השמים אבל ענינו שהכחית המהות הענין הפלואי והשמות סודו יבואו מן השמים ההם. והראיה על מה שאמרתי לך אמרם ערבית שבו נדק ונדקה ומשפט וגבוי חיים ושלום וגבוי ברכה וכשמות של דברים וכשמות ורוחות שעתידין להבראות וטל שעתיד הקב"ה להחיות ביהמיתם ומבואר הוא שכל מה שמכאורו אין מהם דבר שהוא נשם שיהיה במקום כי הטל אינו טל כשנסו והתבונן אין אמרו בזה שבו ר"ל בערבית ולא אארו שהם עליו וכאילו הגידו שאלו הדברים הנמנאים בעולם אמנם הם נמנאים מכחות יבאו מערבית השם את שמהו התחלה להם וכעסם בו אשר מכללם נשם חיים וזה הוא הכון והאמת הנמור כי כל חיי הנמנאים בחי אמנם הם מן החיים ההם וכו' עכ"ל ועתה ראה גם ראה היטב לך עוד פה להשיב ולדבר בזה הדרוש ודע כי כל הגופים מתחילים מגלגל ערבית שהו המקיף כל הנשמים בין הגרם החמשי בין נשם המורכב מארבע יסודות. וכל מה שיתרחק ממנו יתרחק ויחסר מעלתו וזכותו וכל מה שיהיה הגרם יותר קרוב אליו יהיה מקבל יותר מדקות וזכותו וכל מה שיתרחק ממנו יחסר מעלתו ודקותו וזכותו. ודקות בערכו לט"פ וילך והלום הלך וחסר עד הגיעו אל היסודות. והבדור שהוא תכלית המרחק מן הגלגל הנו' ולכן הוא קשה וענ בתכלית האפשר:

פרק בור דע לך כי כן הענין בהקש הדבר אל הנורות הרוחניות הפשוטות מן החמר הנמשכות מן השפע העליון הפשוט. כי כל הקרב הקרב יותר אל הסבה הראשונה מקבלים יותר מאותו השפע הנכבד כל אחד כפי מעלתו וכפי קרבתו לשפע העליון וכן יורד הולך וחסר עד הגיע עד השכל הפועל וסם יפסק השפע הלו' ויחסר לשרו של עולם והוא מטטרון ושומר הפתח והשופר והוא גבריאל ועוד שמות רבות נקראו לו ושייכו בו וכתוב ויקרא ויאמר גבריאל סגן להלוא את המראה והוא בותן תמיד בפעל לכל מוכן לקבל והבן זה ותגבל ממנוכות הרבה מהדברים שאין להם שיעור. ואעפ"י שהוא פועל בפעל תמיד לפעמים מתעכב לחוסר המקבל כי אין כלות לפענוכל. ואזה השכל הפועל ימשך ההשכלה לקבת בע"ה כנרעה והקוף והעכבים והכמלס ודומהם. והוא המאיר לאדם לתת לו שכל כורה לשכל ההיולי ויחסרהו מעט מאלדים. והוא הכותן הנורות המיניות הרוחניות והחמריות שמתן גלגל הלכנה כל אחד כפי טבעו והכנתו לקבל פועל הנכבד באמצעות התנועה הגלגלית

כבוד אלהים פרק עשרים וארבעה ממאמר שני

באלה מוכן לקבל כפי שתי עתי היותו האחד יהיה הזרע ברחם. והשני עת באתו לאויר העולם וכן כתוב בערס אנוך בנטן ידעתיך ובערס תנא מרחם הקדשתך כביא לגוים כתיב פי' כפי מה שחיתו השמי עתות האלה מכיתי אותך להיות כביא לגוים. ואמנם התנועות הנלגלגות אין להם יד להשלים הכבש ולא יכולת להשכילו במוט כלות כי אם מעלות אחז בהשת' ליתו והתעסקו במזג כלות ובה יעלה במעלות השכליות ואמנם כה הנלגלג לתת לה הכנה כמנה לקבל ולהנין בנקל. ואמנם כמו ועונם ידובדברים הנפשיים הנמשכים אחר החסר ההיולי שבו כי זה כחולא לדו. ואם פאמר אדרי היות ההיולי ראש ויסוד לכל הנשאים אשר תחת כל השמים. למה לא היה דבק ראשונה בשם ונבדר והוא הקרוב לכולם. התשובה כבר למדתי כי התחלת השכלים מן השכל הכשפע הראשון עד הניעו לגורה שאי אפשר בטבעה לקבל שפע השכלה. ולזה איזה דרך ישכון אור ההתחיל לשדר מן הפחות החסר מכל על דת שהוא ההיולי החסר מכל הכורות. או מן הנמצא הרב וגדול שכל הנבראים הכשפעי והנאכלים ממנו על דרך ההשתלשלות הקיימת ומקוימת מפי כל החכמים. ונתאמת בעיני כלם כי כן נכון להעשות:

פרק כה

דבר ברור ומוסכם ומקויים בין החכמים שההיום מהרכבה מועטת היא קרובה להיולי וימים אר' כ'ס ויתר ממי שהרכבתם מרובה: לא פסדו במהרה. וזה כי ההווים מהרכבות רבות הפכיהם מכנדים מלפנים ונחבין פכנים שונים ורבים באים מסיבה רחוקה מן ההיולי ומצאת הרכבתם מהפכים רבים מתקוממים זה על זה ולכן לא יארכבו ימים ויפסדו בזמן מועט כי המתנדים רבים משונים כפי רוב הרכבתם. ולפיכך המתכות והמחבבים יעמדו ימים רבים בהיותם לקורב'ם אל ההיולי כי המתנדים באיכות הפכיות מועטים. כי אין בהם הרכבה כי אם הרכבת הד' יסודות לבד. אמנם הנמצאים האילכת להיותם רחוקים מההיולי כי יאחז בורח רוחני הדומה לטוית והיא הכשפ הנומסת. עם היות שהכח הזה אחז בחבלי בוז שאיננו מתקיים בהם כי אם בהיותם מחוברים במקום צמיחתם כשהם בטויעים בארץ ולא עוד. וזה הכח הכקרא כשפ הנצמחת מגדל הצמח במרחקו ומוסיף כיפס וסעיפיהם ודליותיהם. והוא דומה ד'מ לאש מועטת שכשתבכה בעצום עצים ולחים שאין מכלה אותם האש מהרה ולזה מתקיימים האילכות יותר מה' כ'. וכן ספר בשבחים הכתוב ואמר כי כימיהעץ ימו עמו והיא כרכה וכתיב כי יש לעץ תקוה. ועוד יש טבה אחרת לקיומם שהם אדוקים ומחברים ליהודות עצמם תמיד כי גופו זקוק בארץ שורשו. ועל פלגי מים יסלח שרשו ורוח אכלים מרחפת עליהם מכל עבריהם כי כלתו אי אפשר לו להתקיים שיהיה מתעצם ונפסד. וחום השמש המקיים הכל והולידו והכמיחו כי ממכו תוצאות חיים. והוא לאש מוצא בתנועתו כי כל תנועה מוליד חום ואין תנועה יותר מהירה מתנועת הנלגלג דהר דכור נגיד וכפיק מן קדמוהי שהוא נלגלג האש. ואמנם הבעלי חיים יש בהם ערוב אחר והוא כשפ החיוכית הרחוק מאד מן ההיולי. והחיות קודם במעלה ובתחלה והיא מאושרת בטבע. וכאחו החיות בבעלי חיים כפי הכנת טבע כל אחד מהם. והחיות בהם ד'מ לאש הנדולה משתבכת בעצם עצים ויבשים ולכן אין קיומם כקיום האילכות לפי שהעכס רבו בהם מכית בערוב היסודות. ומחז' כהרכבת כשפ הנצמחת המוסיף בג' מרחקו. והחיוכית הכות' זו הרגשה ומתנועע ברכו: ואם יפרד ממנו הכשפ החיוכית אשר היא בודמו החיוכית יטאר ערוב הארבע יסודות

בבור אלהים פרק עשרים וחמש במאמר שני ק"ח

והוא הנשם • ואלו הכפשות אשר בצומח ובחי הם הופכיות להיולי מן הקנה אל הקנה כי יש בהם רוחניות אשר הוא הפך להיולי ורבו הרכבותיהם וכל אחד מתנשא לאמר אני אמלך ומזגיהם מתערבים ורובה להכחיד השאר • וכל מה שמתרחק מן ההיולי ילכש רוחניות ויזדך מזגו והרכבתו מן הוך ונקי שביסודות • ונזכרותם ודקותם מוכנים לקבל החיות מכותן הנורות וישתבך בהם גפש החיובות • אמנם האדם הוא הרכבה האחרונה והיא מזווקק שבעתים מהמבחר והיותר זך ונקי שביסודות וממבחר האכיות הנשואי עליהם הקרובים לשווי בהרכבתם ולא יהיו בערבוביא בהרכבתם כי לא נדק זה ולא היה לכל מין צורה מיוחדת לא היו המינים משתנים • אלא כל אחד מזגו וממרו כפי זכות חמרו ואיכותיו • כי כל מה שיזדך וידקדק הוא מתרחק מן ההיולי אשר הוא החמר הראשון • וישתבך בו החיות ד"מ כאשר ישתבך האש הגדולה בעבים דקים ויבשים • ועל זה יפסד בזמן מועט ולא יאריך ימים לרוב הרכבותיו ורוב הרוחניות שבו המתנגדים להיולי והתרחקס ממנו • וידוע כי כל מה שיתרחק ממנו מן ההיולי אשר הוא גשם קיים • כל מה שיזדך וידקדק מזגו והרכבתו יקצר ימיו • ולולי ההכנות שהכיבו לשמרו מהנזקים ומן המקרים הרעים כחוס גדול והקור החזק ושאר המקרים ומן המאכלים הרעים כדי שלא יהיה מה שיולד מהם תמורת מה שביטך רע הכימום והמאכלים הטובים וילד כימום טוב ונאה להיומא חלק אבר תמורת מה שביטך וכל זה לשמור הבריאות עומדת ולהחזירה אליו כשתסור כי בזה יחיה ויתקיים בזה הלחות העצבי אשר הוא כשמן לפתילה הדולקת אבר נכחו בשבך קנף יכלו ימי עלומיו • ולזכרות ודקות יסודותיו וזכות מזגו והיותו קרוב לשווי ישתבך בו הרוחניות והחיות מכותן הנורות ויותן בזה השכל ההיולי בכח הדברי שבו • והוא צורתו והוא ההתחלה הראשונה שבו להשכיל בטבע • וד"מ הוא להלכד האש בנעורת • ואותם המושכלות הראשונות מתאחות בכח הדברי בהתלכדות האוך בעצם • ויורח בדמיון אור השמש ד"מ שיאיר אור היום שסבתו השמש ועדין לא עלה עמוד השחר שהוא קודם להזרחת השמש על הארץ • כן יהיה השכל שיחל רוחה לנפשו ועד שיעלה צמעות אחו • ויהיה כאלדים יודע טוב ודבר זה מורגש ומפורסם והשמש במשלו זה הוא השכל הפועל המשפיע ומזריח על השכל האנושי וכבר בארתי זה במשל נאה ומתקבל בכל עבריו פרק כ"א ממאמרי זה • וזה השכל המשתבך בכח הדברי משתבך ועולה בהשפעת שכל הפועל ויהיה שכל קניו והוא צורה לשכל ההיולי שיתלכש בו והיה לי צורה וינא למשכיל בפועל באמצעות נבון אור השכל הנשפע משכל הפועל • והוא כאש היסודי בגשם היסודי ויתלכד האש הגשמי באויר הגשמי שאי אפשר להתלהב האש בזולת האויר כי יכבה וימות בזולתו • וסלהבת השכל הקניו הוא ישתבך בשלהבת השכל הפועל שהוא סלהבת יה • כהתלכד השלהבת בעשן העולה מן האור ויתלהב ויילהט מכל עבריו • ומאת ה' כנאות ינאה הגדיל עצה הפלוא תושיה :

פרק כו דבר ברור ומפורסם ומוסכם במופתחותך כי פעולות השכל הם השכל עצמו לא דבר זולתו • וזה כי כבר נתבאר בשמע הטבעי ונמה שאמר כי השכל והמשכיל והמושכל שלשתם דבר אחד כדי שיקל על המעיין אביא לו משל לזה • דרך משל אדם ראה עץ פרי עשוי פרי וכיירו בשכלו מופשט מהחמר שהפשיטו בשכלו מממרו אשר הוא כושא צורתו וישאר מופשט מושכל בשכל • ויהיה הוא המושכל והאדם שהשכילו והפשיטו הוא המשכיל שהשכיל העץ הכוזב

בבד אלהים פרק עשרים וששה ממאמר שני

ונביר אותו בשכלו והיה משכיל המושכל בשלמות מה שהוא עליו ולא יבוייר משכיל או מושכל כי
 אם בשכל והמושכל הוא המשכיל בעצמו ואחר שהפשיטו ונביר בשכלו א"כ יחוייב שהשכל והמשכיל
 והמושכל הכל דבר אחד וחוייב שכלי הדבר שהשכיל והתעצם להשכילו יהיה השכל המשכיל בו
 בעצמו ואחר שבתאמת שהשכל והמשכיל הם דבר אחד ואם היה השכלותו בדבר
 גשמי מעניינו העולם הווה נפסד שיתעצם להפשיטו ולהשכילו וחוייב אחר שהם אחד שיהיה
 שכלו נעתק ההוא הוה נפסד ולא יהיה לזכו השארו בעד השכלותו ואחר שהשכל והמשכיל והמושכל
 אחד והמושכל נתלה בדבר הווה נפסד יהיה אז כמה הוגם כן הווה נפסד ולא עוד אלא
 שאפילו שתהיה השכלותו בחכמות הטבעיות והלמדויות עם היותם שהם כולם מונב ארצה וראשו
 מוגיע השמימה למקור המושכלות הפולס אינו שמים ולא ייחדו כמה שדקו ויחדיו כי
 מה שדק הפולס הוא אמצעי לעלות בו השמים והשמים הם המרכז שעלה אליו השכל וישכב שמה
 ואין ינדק שיהיו אחד ואפילו שיפשיטם השכל ויהיו מושכלים הם תפוסים ואחוזים בחמר
 וגם החכמות הנז' כה יעשה להם כי ד"מ העגול והאורך והרוחב והקו והמשולש ומרובע ודומיהם
 אינם גשם אך לא יוכנו כי הם בגשם ולא יבויירו כי הם כו כי הם אחוזים וזדוקים בחמר ואם כן
 השכלותם גם כן יורם בחמר והחמר גשם הווה נפסד ובהפסדו יפסדו כל מה שיכנה עליו ועם היות
 הנז' אינו גשם לא יתכן שיבויירו כי הם בגשם אם כן כל מושכל הווה נפסד או שאי אפשר
 שיבוייר כי הם בגשם הווה נפסד שלא בזולתו ואפילו נעתק התעסוק ועינו והשכלותו הוא בגשם
 לשהיו כלים אמצעים לחכמות האלדיות המושכלות בשכל פשוט מושכל והיו הם ד"מ
 כאומן שעשה כלי מלאכתו ולא הוציא כלי למעשהו כי כל מה שעשה בלא היה אמנם אלא
 יהיה השכלותו בדברים נכחיים וקיימים ויתעצם השכל להשכילם ולהבינם ויהיו למושכלים כידו
 או השכל יהיה נכחיים וקיים לעד אחר שהשכל והמשכיל והמושכל דבר אחד והמושכל נכחיים קיים
 בעצמו יהיה גם הוא קיים וכנחיו ואם תפטר בשמות ובטת השכלותו כשהיה עיניו במושכלות תקרא
 המיתה היא מיתה נכשירה וכבר דברנו באריכות בזה וזאת תורת האדם לעת מצא וכאשר
 בחרה בעצמו וראה כי אולה יד המשיג לקובר שכלו ועומק המושג במושכלות ורוב הזמן שדריך
 להשיגם ונורף השעה לפרנסתו והמעיק מלהשיג וגורר ידיעתו לכלתו ידע ממנו כדרכו ואם
 ימות נגד בידים רקביות וכן ערירי ערום יאן וערום ישוב מהאמונות והדעות האמתיות ששכ
 מחשבות וגור אומר לתת להם כל האהדה תורה תמימה מחכימת פתי יורם הדרך ולכן זה לדעת
 שהוא ז"ל מבא יחיד ויכול מהווה ההיות כל אשר חפץ עשה והוא ראשון והוא אחרון אינו צ"ח ולא
 כח בגוף שידעו כל זה בדרך קבלה ויתן להם מנות סגולות להשכיל אוהביו יש יעשה אותם האדם
 וחי בהם חיי עולם בסגולה שנתן בהם המצווה עליהם ככתוב בתורה והודיעם איך הוא ז"ל משגיח
 באישי מין האנושי וכוחן לב וחוקר כליות ידע מה בחשוכה בחשכה באורה וכי יש שסדר לעושי
 רבינו ועומק מר ממות לעוברי ריבוי ונתן להם דרך ישר להנהיגם הנהגת עצמו והנהגת ביתו
 והנהגת המדינה חקים וטורים ותורת אמת והמנות התלויות בלב כי זה כל האדם הכתוב בהם
 השכל וידע אותי והיו כידו בקבלה עד יערה עליו רוח מפרו ויאמר אלכה אחרי מאהבי ארדפה
 לדעת את ה' ודעת קדושים אמנא כמו שאמר משה רבינו ע"ה וידעת היום והשבות את
 לבבך כי ה' הוא האללים וכתובים כאלה רבים וככבדים פזורים בכל עבר ובכל פנה מארבעה
 ועשרים כולם כאחד יעידון ויעידון זה הדרך לבו בה ודוד המלך ע"ה אמר לבנו חמודו דע
 את אללו

כבוד אלהים פרק עשרים ששה מטאמר שני קיט

את אלדיו אביך ועבדו • ופתיב גם כלל דעת כפש לא טוב • והק' זה כתרעם נעמו על
יד כביו • ואמר יען כינש העם הזה כפיהם ככדוכי ולבם רחקה ממניו זהו יראתם אותי מנות
אנשים מלומדה • ואמר כינש כזאת יתהלל המתהלל השכל יודע אותי • וכתיב כי
כא לה ספנתי • וכאלה רבו מספיר • ולא קצנת כמי עמנו כדורכו זה כפיהם יכונו לו ויחפיו
עליו כזכור ולבם לא כבין עמו כי יאמינו כלל כדור מה שיאמינו ולא ידעו ולא יבינו לשים במאזני
בדק לדעת האמת מתן השקר ומלבם יוכיאו מלין ויהנו כיונה כל דעת ולא תבונה אלא כאשר יעלה
רוח המושל כי מושל משלים הוא • ורכים מאנשים עצמם לדעת האמרים ולא יקפידו לדעת
ענין הדברים ואם לא יבינו מעמנו יבקש מי שלמדו כי לא לכל נתן אלהים לשון למידים •
ומאמר זמנו בקול דברים ומדויקים דיוקים כדבריו מה שלח על לבו לא יכונו יחדיו על
ספתו • ומושב בהתעסקו הזה שהיא עוסק כתיבה בחמורה והוא טועה בסכנה • ולא זו
הדרך ולא זו העיר וכל מנקה ה' לבו יעיר ולא יהיה כבעיר והכתוב מועץ וכו' ואומר אל תהיו כסוס
כפרד אין הכין • ואדם ביקר כל יבין כמשל כבהמות כדמו ולא כבהמה עמוהה שרובת
תחת המשא ורוח חיים באפה ומתנועעת ברכון אלה כאותם הבורות המכוירות כקיר שיעלו
בתוהו ויאבדו דמיון בעלמא • ואמר הכניא עמי מאשרך מתעשים ויחוייב מזה שדרך אורחותיך
כלעוודי כזה מפני כבוד הפרסום • ואשכילך ואריך בדרך וותלך שלא תדברע מי שהוא
חכם כעיונו ולא עם מי שלא עסק כל ימיו • כי אם בתלמוד לבד ולא ראה מאורות מימיו כי לא
יקשיב לכופת מליך ולא יאבה לשמוע ישחתה דכריך הנעמים • ואמר החכם כאכדה החכמה
כין שני כמות בין מי שהוא חכם כציכיו ומושב כלבו שבעיר מבאה ידו ואין כסתור מכנר עיניו והוא
לא ידע ואשם • וכמי שהוא פתי וסכל אין תבונה בו ולא יכול לבדוד חכמה כי טח מראות
עיניו מהשכיל לבו ולא עפה בו • והוא ית יכילכו מעצרון הלב ומשגת השכל ומטעות המכה
הרע ומשעמום הדעת ויערה עליו רוח ממרום יתן בלבבו להבין ולהשכיל דברי תורתו ויקיים
בנו קרא דכתיב כל יציו ואביטתה כפלאות יתורתך • ואל כאמר דבר שלא כדרכו וכדכין יראיו
היראים אותו בחכמה והשכל כל ישראל ספרים אמן • תם בשלם מאמר שני •

וכתחיל בעזרת השם את מאמר שלישי

פרק א אמר אברהם יש לחקור ולירש כל פעל שכל ידית לרעתמה טיבן של הנרכות
שהיו מברכים האבות הנביאים והנביאים תם הנביאים זקוק' לברך לכל
אשר ישר בעיניהם • או איפכא כנס לבצען והנה כפי הנראה יש שלא
במקיימו כלל אם טוב ואם רע כי הנה כשקלל כח לבן כמי הקטן של חם • ואמר אדור כנען עבד
עבדי יהיה לאחיו ברוך ה' אלדיו שם ויהי כנען עבד למיכו' והנה לא כתקינו' קללתו אבל היה הפך
כי הם היו מלכי הארץ מאז היתה לגוי כאמור כפרשת כח וכמי חם כוש ומדדים ופוטו וכנען וכו'
וכנען ילד את בידון כבודו ואת חת ואת היבוס וכו' • ויהי כנען כנעני מידון כאכה גדרה עד
עזה וכו' וביהושע כתיב ואלה מלכי הארץ וכו' • בהר ובשפלה ובערבה ובחדרות ובמדבר ובנגב
החתי האמרי והכנעני הסורי והיבוס וכו' • ובשופטים באומלכים כלחמו' אז כלחמו מלכי כנען וכו'
ומלכו יותר משמונה מאות שנה • והנה ישראל לא מלכו כחתי ומיהם והם שקטים ובנחת
וישראל ויסגירם וכל העלאות הכתובות בספרים ובתורה ככל פכיתיה ארץ כנען לגבולותיה •

ואם תאמר הכושים מורעו והם נשבים ומשתעבדים בהם הנה כן כל הארץ וישראל כתיב וישבי ממנו שבי ולעבד כמכר יוסף ועוד כי הכושים הם מצבי בוש לא מצבי כנען ככתוב ונבי חם כוש ומנרים וכו' וכן הראה מהנרכות שבדרך יצחק ליעקב בכוואמר לו ואת אחיך תעבוד ולא כתיבם ולא עוד אלא שגם לרנקה באמר על יד שם ועבר כדכתיב ויאמר ה' לך על ידי בריא ורב ועבוד בעיר והנה כבר דיבר הראש' כי לא בזה בפרשת תולדות יצחק זל ולא איך אמר השם את ורב ועבוד בעיר גם כן אמר יצחק ואת אחיך תעבוד והנאון דחה זה בקנה רגון בעבור שמתא וילך אל ארץ מצרי יעקב אחיו והנה שבת וישתחוארבה שבע פעמים והכנן בעיני שברכת התפילה כעין תפילה היא והשם ישמע תפילתם כי עקר זאת הברכה על זרעם וישיבים שלא הקינו משנת האולת יחשבו כי אכחיו בנלות אדום ולא כן הדבר רק אדום היתה תחת יד יהודה וכן כתוב ויפגע אדום מתחת יד יהודה גם יואב הכרית כל זכר באדום ובעבור שהיו תחת יד יהודה שמו ביום איריכו והיו אמרים לנבליים ערו ערו עד היסוד זה ויותר קשה היה על ישראל שחרפה שהיה אדום מהרף אותם מרעתם וכן טעם שיש ושמי בת אדום גם כן אל תשמה לבכי יהודה גם בימי הורקנוס הזקן שם שומרי ירושלם והכניסם בברית מילה גם בימי אגריפס כאשר כלכדה ירושלם באו גדודי אדום לעזור ליהודה ורומי שתלתנו הוא מורע כתיב וכן אמר המתרגם ונים מיד כתיב והוא מלכות וכן בעצמ' כאשר פירשתי בספר דניאל והיו מתי מספר שהאמינו באיש ששמוהו אלוד ויכאשר האמינה רומי בימי קוסטטטין שחדש כל הדת ושם בדגלו בורת תלוי על יד כומר אדומי ולא היו בעולם שיטמרוו הסורה חדשה חוז מאדומים מעטים על כן בקראת רומי מלכות אדום גם כן יקראו היום אנשי מנרים ושכא וארץ עלם ישמעלי' ואין בהם מי שהיה מורע ישמעל' כי אם מתי מספר עכ"ל והכך רואה כי הנאון מפרש ורב ועבוד בעיר על עשו ואומר שכתקיים בו אחר שפכה מלפניו וילך אל ארץ מצרי יעקב אחיו שכן דרך העבדים לפנות מקום לאדוניהם וכפי הכר' הדין עמו כי בכמה הכתיב מדבר וגם שכרי הראש' עריכים עיון כי הכתוב אחר בפרוש ורב ועבוד בעיר וכן אמר יצחק לעשו והוא ימשול כך שכראה שעליהם בעצמם הוא מדבר ואם תאמר שזרעו נשתעבדו ביהודה ר"ל דוד וזרעו הנה כמו כן גם כן נשתעבדו במלכים רבים ונכבדים כמו מלכי ארם ועמון ומואב וזולתם ואם כרת יואב כל זכר באדום לא כזה בברכת יעקב שיכרית וזרעו של עשו וגם שלא הרג כלם אלא תאבדו ש"ס שאל לא כן האדומים הכו' אחר כן מאין היו ובאו אחר שלא כאשר זכר באדום ויעשה זה ליכר שאר העם וכמעט שהכרית כלם והרג רובם וכן אמר בתורה במכת הדבר וימות כל מקנה מנרים ואחר כן במכת הנדד אמר ועתה העז את מקניך וכו' הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הנים את עבדיו ואת מקנהו אל הנתיבם אלא ברוב הכתוב מדבר כמו שאמרנו כמעט שכלו כלם ומה שהרג כל זכר באדום אין משם ראייה שכן עשה דוד בבני עמון שפטים כדכתיב וישם במגרה ובחריני הנדול ובמגזרות הנדול ועבוד אותם במלכן וכן יעשה לכל ערי עמון וכו' וכן במואב כתוב ויך את מואב וימדדס בחבל השכב אותם ארצה וימדדס בחבל ב' חבלים להמית ומלא הקהל להחיות וכן בארם כתוב ויך בארם כ"ג ש"ס ובימי שלמה כמכאן גרים רבים בין ישראל ממה שכארומו' עממים ועזבו לנפשם ובעת הנורך נשתעבדו בהם ושהיו גרים איך נשתעבדו ובהם לנשואי סבל וחוכבי בהר אנבי והרי כתיב ובר לא תונה ולא תחלנו וכו' ואתם ודעתם את כפס הנר אלא כמו שאמרתי ששנדיהם היו

והיונם כן גרים כמו שכתוב בד' הויכאומא' וסמעים אלף ושלם אלפים ושש מאות וכו' ובענין העבודה פירש כל העם הפתר מן הדת והחמור וכו' מן בניהם אשר כותבו אחריהם בארץ אשר לא כלום בני ישראל כי לכליהם עומדים בדכתיב לא תחיה כל נשמה ולא המיתם שלמה ויעלם שלמה למ' עד היום הזה. הוא שכתוב ויספור שלמה כל הנשים הגרים אשר בארץ ישראל אחרי השבר אשר פברם אביו. וימכאו מאת וסמעים אלף ושלש אלפים ושש מאות ויעש מהם שבעים אלף פסל ושמונים אלף חובב בהר. ושלש אלפים ושש מאות מכבים להעביר את העם רגה לומר שהיו מורדים אותם לשקוד על מלאכתם כי חלילה וחס שיצא חסם ועול להשתעבד בגרים אשר לא כרת. וכחזור לענין ואם מלו אותם בימי הורקנוס ושמו אותם שומרי העיר כדרך העולם. וכן כתוב ורכים מעמי הארץ מתיהדים כל שכן בהיותם מלכים וסבים לבטח בארבע שנים שסמעים כמילים עם אדום כאשר מהם. ועם היות דבריו הראב"ע דברי אמת הונח חן בשפתותיו ומה בגשה כי הכתוב מזכיר למוכח עסי יחיד כמז'א. בדכתיב ואת אחיך תעבד. והיות ברכת הנביא בדרך תפילה ובקשה אמת ויציב אלא שקצר בדבריו כמו שאבאר ב"ה. וכשנענין בכתובים לא נמצא שצריך יפסק לעשו כלל. כי אומרו הכה משמני הארץ יהיה מושבך וכו' ועל חרבך תחיה הוא מגיד מה שמחייב מזלו ונע' כתו כי פי' הכה כמו כהר מוכן וכן הכה האש והעבים מוכנים ואיה השם. וכן הכה העץ אשר עשה המן מוכן ויאמר המלך תלושו עליי. וכן רבים והרעין מה לך ולכרבה הכה מוכן לך כפי מה שחייבה מולך שיהיה משמני הארץ מושבך ופערניך מאדים שיחייב ועל חרבך תחיה ואיך בריך ברכה כי כהר הכרבה מכויה במולך ורזל אמרו דומה לזה ככר ולך איפוא מה אעשה בני כרם לך פתך אפוייה. רבי יוחנן אמר הרף ממנו שפורכתו אפוייה לשביו בכל מקום. ומה שהשת'ל יעקב ויתר כל המדרה שהוא היה לקיים מכות אמו והכה היא עשתה שלא כהונן לשים כפש בכה ככפו ולהביא עליו קללה ולא ברכה וכן אחים תפריד לשים משעמה בניהם. והברכות שברכו אביו לא תקיימו בו. ומה שאמר הכתיב ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל כאשר ר'ר לא מהר הכרבה שברך יפסק ליעקב רק ממה שדבר ביד משה עבדו ככתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכל שאר הענין. והעבד הכאמ' כי כשברכו אביו ויפואו שלא יקראוהו מכות ככען לא זכר אותם הברכות שברכו קודם לכן וכן בחלומם בסולם. והנה אביו אמר לו הוי גביר ועמו בתו בשכם ולולי חמלת' עליו כמעט כלוהו בארץ בדכתיב ויהי חמת' ל' יים על הצרים אשר סביבותיהם ולא דרשו אחרי בני יעקב וכו' ומה נבע בדכתיב. ולכן יש לכו' לחזור וכרדפה לרעת מה זה הכמה כחשב הוא ומה היא הסבה הפועלת לקיים מקצתם ומקצתם לא יתקיימו. ואם יחוייב שיקיבל תפילתם כמו שאמר הכתוב רבין יראו ויעשהמי לנו גדול מינחן עולה תמימה וזה וברך ולא כתקיימו ברכותיו בברכו ליעקב. ואומר שמלת ברכה שם משותף תאמר על עניינים רבים על הכרבה ועל ההודאה ועל התפילה ועל הכנאות ועל התפילה והמכחה וזולתם. והכרבה תחלק לשלשה חלקים. האחד הכרבה שיברך הקדוש ברוך הוא לנכראים ולא להכיו ושומרי מצותיו להשפיע חסדו ולהרבות טובו עליהם בשפע גדול עליהם ועידוש שפע רבוי מאד. והוא כמו שפעת נמלים. כי שפע ימים יקני'. ושפעת מים תכסך וזה בדכתיב ויורע ינחם בארץ ההיא וימלא בשכה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' ונמה ברכו בהרבות שמנא מאה שעורים כמו שהיה לו לבאש.

בכור אלהים יצחק ראשון ממאמר שלישי

וכן כריך ברכתו שמירה וכן אמר אלהים עמך ואברכך ומה היתה ברכתו שיעצמהו מצדיו וכן
 ביעקב ובברכו כך ומה היא הברכה והנה אנכי עמך ושמרתיו ככל אשר תלך מהמקרי המתרגמים
 לבא בעולם ובפרט עליהם והכרים אשר מארץ רחוקה ואמר לו והנה אנכי עמך
 ושמרתיו ככל אשר תלך השיבותיך אל האדמה הזאת כילא אעזבך וזה תוקף הברכות והגדולה
 שבכולם וכן באדם ויברך אותם אֲדָמָה וכו' וכפשוטו ואין מחיר ודרו בדת היום ובפיקו
 השמים וכל יחסיאבן וכן בנח ויברך אֲלֵהֶם ואת נח ואת נחיו וכו' ומוראכם ומתכם תהיה
 וכו' והוא כמו ודרו והרבה שמלכד שיטפיע עליו טובו ושמרהו מן המקרים והמזיקים

וכן אמר שלמה המלך ע"ה ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף ענב עמה וכתוב ועבדתם את
 ה' אֱלֹהֵיכֶם וברך את לחמך ואת מימך והברכות מהלך מקרבך וכו' וכן בברכה שבה לברך את עמו
 ישראל על ידי אהרן ובניו אמר וברך ה' וישמרך ואמר רש' מדברי רז"ל בספרי וברך שיתברכו
 בנסך וישמרך שלא יבחו עליך שודדים ליטול ממוך הנה מכל אשר אמרנו שמלכד
 שיטפיע טובו עליהם ושמרהו ויבילהו ממאורעים רעים כי כן יבורך גבר ואמנם אומרנו
 ויברך אֲלֵהֶם את יום שביעיו שיטפיע בקדושה וברכה בהנחה כי מלכד מה שמחייב מול היום שהוא
 שבתו ובחלקו שמתאדם והוא מקור ההכמות והמחשבות והעיון במושכלות עוד יבאו לו בדיקה
 בברכותיו כי בעת שישתדל האדם להשכיל ויהיה מול היום עוזר לו ויחלשי שנים בהשכלתו וזהו
 הנפש היתרה שבאדם ביום השבת וברכתו לחבר את האהל והיו לאחדים כי זה כל האדם

והדרך השכי שיברכו הכהנים לבוא אֵת והיא הודאה לשמו הגדול ולתפלתו יגדלה
 וכן הוא אומר בדוד אברכה את ה' כל עת ומפרש בדבריו ואמר תמיד תהלתו כפי פו'
 הברכה שאני מברך בכל עת הוא שמו תהלתו כפי' וכן אמר בפסוק אחר תהלת ה'
 ידברו ויברך כל בשר שם קדשו וכן בדבר ה' מלאכיו ברכוה כל בנאי בדרכי כפשי את ה'
 כולם תהילה לפאר לרוחם ולגדל לשם ה' כי אליו יתוארו ויתחסו כל הברכות וההודאות כי לו
 יאתה כי הוא המבורך מפי כל חיומבורך כל חיו והוא מקור הברכות ומאיתו יבאו אליו מתיחסים
 בדכתיב כי ממך הכל ומברכותך יבורך בית עבדך והאמת כי הוא תואר שיתארוהו
 כפי מעשיו וכן רחום וחנן שבכולם ר"ל בעל הברכה בעל הרחמנות וחנינה וכן כל ערום
 יעשה כדעת בעל ערמה והתואר הזה אינו קצו מוולתו כי הוא הכל וכו' הכל וממנו
 הכל וההכס דבי יוסף חיון ז"ל בתב בפירוש תלים על פסוק ברוך אתה ה' למדני חקך ז"ל אתה הוא
 מקור הברכות כולן ומשפיע לנשעים וברוך כמוימבורך כמו רחום וחנן שר' מרסם
 וחיון ע"כ אמנם רוב המפרשים אומרים שהוא שם כולו והדקה וכן פי' הרד"ק והר"ב
 וזולתם מהמפרשים והדרך הנ"ל וכו' הדרוש והוא ברכת בני אדם קנתם לקנתם והוא תפילת
 הכניא אלהים וכו' לבוא אֵת שיטפיע טובו על המתברך ומהריוסיה המששה לטובה למען יראה
 בטוב ה' וחס עתידות מן הטובות העתידות לבא עליו מזה המערכה וזה הוא ענין הברכה שאמר
 שיברכו בהם בני ישראל וברך יאר ישא שבהם כלולים כל הטובות וההצלחות שאפשר שימלאו
 בעולם ופניות יהיו אונשפניות ואמר ושמואת שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכו אתם דרך
 תפילה ועלי לקיים למלא בקשתכם וזהו ואני אברכם וכן הכנאה שיתבא הכניא לעתיד
 תקרא גם כן ברכה בדכתיב ונתתי רוחי על זרעך וברכתי על צאצאך שהנבואה תקרא ברכה
 וברך שיברך המברך למתברך כפי מה שיחייב מזל לבא עליו וכן כמוז וזאת אשר דבר להם

בבזר אלהים פרק ראשון בבאמר שלישי קכא

אבותם ויברך אותם איש אשר כבדכתו בדרך אותם • רובה לומר לכל אחד ואחד בדרך כפי מה שגזר מזלו מהטוב • אלו הפך אם ירבה הכד השכיל יטה ממה שגזר דרך מזלו ויטה אליו • ומזל בנזר ממלת יזל מים מדליו ר"ל מזל ויברכהו כבדכתו שירבה ויעצמהו מצדיו • וכן כשידבר העתידות למו יקרא ברכה כדכתיב האספו ואנידה לכם את אשר יקרה לכם באחרית הימים והם אחרית ימי הגלות • וכן אמר בה"א הידיעה הימים שגילה הק"ה לאברהם בין הבתרים ואחרית הימים הם אחרית ימי הגלות • וכן הוא אומר וזאת אשר דבר להם אביהם • וכאמר זה על העתידות כמו שאמר ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם וכו' • והוא מה שאמר גור אריה יהודה ידך בעורף אויבך לא יסור שבע מיהודה • בכימין ואב יטרף • ויבלין לחוף ימים ישכון • מאשר שמנה לחמו וכן על זה הדרך וקרא הכל ברכה כדכתיב וזאת אשר דבר להם אביהם • ויברך אותם וזה אומרו איש אשר ברכתו ברך אותם כפי מה שמחייב המערכה לבא עליו • והתפלל לאל ש' בדרך אותם בדוב טוב כפי שמחייב המערכה מן הטוב שיהיה בשפע • וכן עשה כשהגיש אליו יוסף את שני בניו מכנה ואפרים לברכה אמר שכל את ידיו כי מכנה הבכור וכשרה יוסף להסיר יד ימין אביו מראש אפרים כי רע עליו המעשה וימין אביו וכו' שכל את ידיו כי מכנה הבכור ואמר לבנו ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם גם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים וכתיב ויברכהם ביום ההוא וכו' • ושימך אלדים כאפרים וכמכנה וישם את אפרים לפני מכנה בהזכרת הברכה והגיד להם מה דיליהו באחריתם • וכן כלעם אמר על שאלו ודוד הע"ה אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבע מישראל ומחן פאתי מואב • וזה כאמר על דוד כי עליו כתוב וימדדס בחבל הסכב אותם ארנה • וימדדס שני חבלים להמית ומלא החבל להחיות וכו' • וכן אמר וירם מאגן מלכו ותנשא מלכותו וזה כאמר על שאלו המלך ע"ה כשהרג את אגן מלך עמלק • ואמר שזה בא להם מזה מה שמחייב המערכה עם השפע האלדי וזהו אמרו יזל מים מדליו וזרעו במים רבים ר"ל שעל יוכל ישלח שרישו ישרח ויפדה ויברכה • וכן אמר הן עם כלבאי יקום • וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה וזה כשכבשו הארץ והרגו שלשים וא' אלפים מלך מלכי כנען ואמר כי רבני הנכחין והתגבורת הזה הוא מזה השפע האלדי שעליו כדכתיב ה' אלדיו עמו • וגם כי גם מזלם במעלה בומחת שגירם מזלם שררה וכחון וזהו ותרועת מלך בו • וחזר ואמר העניין במלות שונות לחזק הענין כי גברה ידם משני דברים מזה המזל והשפע האלדי • אמר יזל מים מדליו וירם מאגן מלכו כי הוא שלוח מאת השם א"ת וגם מזה המערכת ותנשא מלכותו וכו' יאכל גוים בריו ועצמו ותיה' יגרים וחביו ימחן וכו' ר"ל שיאכל הגוים שהם בריו • וכן משה רבינו ע"ה כשברך את ישראל איש אשר כבדכתו ברך אותם • אמר לראובן שהיא מעבר הירדן בארץ סיחון ועוון ועומדים במזר ברכו ואמר לו ימי ראובן ואל ימות כפל ענין במלות שונות לחזק הענין עם היות שיש בו הוראה רבה על העולם הבא • ואמר ויהי מתיו מספר שלא יפלו בחרב האויב להשמיד • ואמר ליהודה ידיו רב לו ועזר מדיו יהיה כי ממנו חומר וגזע המלכות כי דוד מיהודה הוא כשיא לעולם • וללוי אמר ברך ה' חילו לפי שהיו הולכים יחפים על הרכבה ורובם היו מתים בחילוי בני מעים • ואמר ופעל • דיותרנה רמו על הקורבנות ועל הקטורת כדכתיב ושימו קטורה באשך וכליל • על מזבח • ואמר לו עו • מחן מתכים קמיו ומשכאיו מן יקומו • בתפלותיהם שיעלם מיד אויביהם והקמים עליהם וימחנם ולא יקומו • וליוסף אמר מבזרבת ה' ארצו שתהיה מושפעת

ככל מיני חיות טובה ורוב טוב ושהיו לרצון להם לפני ה' תמיד לבנה אויביו כדכתיב וקרנו ראם קרנו בהם עמים ונכח יחדיו וכו' וכן כולם על זה הדרך שהיה מגיד להם מה שעתיד לבא עליהם וברכס אים ככרכתו ואחר כך ברכס כולם יהיו מכורכים פרט וכלל ואמר אשר יך ישראל מי כמוך עם כושע בה' מגן עורך שדיו יוטיע לך ויהיה מגן וגינה כמאמר דוד המלך ע"ה שהזק מגן וגינה וקומה לעזרתו ואמר ואשר חרב גאותך ויכחשו אויבך לך ואתה על כמותמו תדרוך ופרשו החרב אשר ראוי לך להתגאה על אויבך הוא כשיתכחשו אויבך לך וכחישו דבריהם ויאמרו לא פעלנו און ולא עלה על לבנו מיראתם כי אן דע פה אתה על כמותמו תדרוך שאין להם פה להשיב ולא מבח להדיר ראש ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל כי הוא מגן ישעך וזה קרוב למה שכתוב רוממות אל בגרונו וחרב פיפיות בידם ודבר והשיך לכל ישראל ואמנם בברכת אלישע הנביא ליואש מלך ישראל יש רוב ענין ורוב בכיין בדבריו ובמעשיו ישמע חכם ויחכם עוד וזה שזכרו שיקח לו קשת וחצים ויקח וא"ל הרב ידך על הקשת וירכב ידיו ושם אלישע ידיו על ידי המלך לאמר וידי רב לו ועזר מזריו תהיה והוא בענין שמיכה לכיין בו בתפילה שיספיע חסדו ועונו עליו וכן היו כוהנים לסמוך ידיהם עליו וכן כתוב וישלח ישראל ידי ימיו וישת על ראש אפרים וכו' וכן משה ויאמר ה' אל משה קח את יהושע בן נון וכו' וסמכת את ידך עליו וכתיב ויסמוך את ידו עליו וינחהו והסמך יכוון לבו לשמים לקבל ברכותיו וזוה לקחת קשת וחצים לכו' בתפילתו שהיה מתפלל עליו שיהיה מושגח ומגולה במלחמותיו בהלחמו עם אויביו ופתח החלון מחד האויב לכיין לכלותו אם היה אפשר וידי הנביא על ידי המלך לאמר ואתה תחזקנה ידיך וידך בעורף אויבך ואח"כ תשועה לה להושיע עמו וישלח חצים ופיצם ה' הושיעה וחץ תשועה בארם כמו תשועה מארם וכן והנותר בפשר וכלחם מן הכסד ומן הלחם שמשמים ילחמו בהם כמוה' ילחם לכם וישיעם מארם וכל כוואה שהיה עושה הנביא פועל או מעשה היה לחזק הענין ולפרסם כבואתו והרי הוא ככתיב וחתום דמי כמוצות ידמיה פרשה כ"ח והשלך הספר אל תוך פרת קשור באבן פרס כ"ב וכלבנה ביחזקאל פרשת ד' דומיהם ולהיות שצפה הנביא ברוח הקדש שכתבי מה שמחייב המערכת שעתידי ויאש לבנה לארם אחר מות חזאל מלך ארם השתדל לכלות ארם אלו היה אפשר אמנם תפילתו חזקה לבנה ג' ויחם הענין לשם יתשכן דרך הכתובים שהוא פונה ראשונה כמו שכתב מזרנו הרב מורה נדק ב"מ כ' פרק מ"ח ואמר ויחן אותם וירחמם וכו' ולא אבה השתיתם וכו' והפיל פור הוא הגורל כחצים ובקשת לראות עד כמה פעמי' יכה בארם ואמר למלך הק ארצה ויך ג' פעמים ויעמוד וע' קנף הנביא ואמר להכות ה' או' ופעמים או' הכית את ארם עד פלה ועתה ג' פעמים תכה ארם וכו' והתבונן במעשה הנביא ופעולותיו לעורר כח המדמה ולכוין מחשבתו ולכו' לתפילה ולכרכו בעין ברכתו ומצרכתו כי בעזכות ביואש כתוב ויעשה הרע בעיני ה' לאמר מכל חטאות ירבעם בן כנע אשר החטיו את ישראל שכל זמן שחזאל חי לא הטינה ידו עד עת בא דברו והכלל העולה מדבריו אלה שברכה ואמר על המחכה ועל הכוואה ועל הגדת העתיד ועל שברכה שמכרך הנורא לבדו וי' ועל מה שמכרכים הנבראים לבדו ועל מה שמכרכים קנתם לקנתם על יד כביא או חוהגדיק וחסיד רבין וראוי יעשה ואל שועתם ישמע ויקבל תפילת' וכתן מהודו טובו עליו בהשפעתו עליו כשאכרכים אותו בברכתו כמערכתו ומזלו יול מים וישפיע טובו והגלחתו ויגבל מן המקרים הרעים ומהמאורעות המתרגשות לבא בפולס ותהיה ברכתו

כבוד אלהים פרק ראשון מבאמר שלישי קכב

לכוננו שוים יכונו יחדיו על שפתינו ולא תהיה ברכתו ממד המערכה כי לא יסדד המערכה כי אם מי שבראה וזה לענין גדול כרצונו ית' אלא איש אשר בברכתו ואם שלש אלה לא יעשה לה יבא חנם ולא יעלה צמעות והם האחד שיכין לבו ויהיו פיו ולבו שוים יכונו יחדיו על שפתינו ושתהיה ברכתו כפי מה שיגזור משטר הכיכבים ומערכתו כי בזה יש לאל ידו בכתב ואל להוסיף או לגרוע ממה שעתיד לבא עליו

וכמה ראוי שמוזל מסייע לו ודוחפו בשתי ידי וזה מה שאמר שלמה אולת אדם תסלף דרכו וכו' וכן ויד חרוצים תעשיר כי יש בהשתדלות להוסיף ולגרוע כל שכן בברכת הכבוד אל הלא תראה ברכת יצחק ליעקב שהיה בברכת עשו לא כתקנים בול לא מכה ולא מקנתה שלא היתה בברכתו ואין לבו ופיו שוים כי יעקב לא היה לו שדה וכרם וחרוש וצמר ואין יקבל ברכה מטל השמים משמכי הארץ וכבר התעוררו רז"ל על זה ואמרו אבא אמר לי מטל השמים ומשמכי הארץ זו איכה לאמן השמים ולא מן הארץ וכן אמרו על פסוק עם לבן גרתי לא בעשתי שר ושעב לא גר איך בדי לשא אולי על ברכות איך שברכו הוה גביר לה בתקויה בי ע"כ ואמרו ורוב דגן וחרוש גם זה לא היה כי הנה מפני ולעפות רעב ירדו בניו מזרים לשכור אוכל והיה מה שהיה גם יעבדוך עמים הנה כתוב זה לו כשנה בניתך עבדתיך וכן כה אמר עבדך יעקב ואמרתי לעבדך ליעקב וגם הוא הודה ואמר יעבד כא אדוני לפני עבדו ובמקום וישתחוון לך לאומים לסוף הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותרד שכימתי עיני אכזיב אערכו מירי תצקשכו ובמקום וישתחוון לך בני אמן וישתחו ארצה ופעמים עד גשמי עד אחיו הכך רואה שלא כתקיימו בו ברכות אביו לא מעט ולא הרבה וזה לפי שלבו לא כבדו עמו ולא באמו ברכותיו כי במרמה היה כדכתיב בא אחיך במרמה וכו' אמנם בברכות שניות שברכו בלב שלם ונכפש חפצה והיו שייכות לו בברכתו כי בברכתו ויתן לך האלדים היו שייכות לעשו כאשר אבא בממוך ב"ה והנה אמר לו של שדי יברך אותך ויפרך ויירך והיית לקהל עמים ויתן לך את ברכת אברהם וכו' ואולי כעין ברכותיו אשר בברכתו וכן בברכה הזאת הסכים הק"ה על ידו וברכו בסגנון ברכת אביו ואמר לו אחי האלדי אברהם אביך ואלי יצחק שהסכמתי על ידו לברך ואמ' הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך וזו מברכת אברהם בברכתו ביום ההוא ברת האת אברהם ברית לאמר לזרעך כתתי את הארץ הזאת וכו' וכן וברכו כך כל משפטו האדמה וזרעך גם זאת מברכת אברהם דכתי' והתברכו בזרעך כל נזי הארץ וכן והיה זרעך כעפר הארץ ופרכת וכו' וכן באברהם כי בך אברהם והרבה ארנה את זרעך כזכובי השמי' וכחול אשר על שפת ה' וכו' ואביו אמ' לו של שדי יברך אותך ואמ' בשם שדי שהו' משדד המערכו' לשומרו מן המאורעו המתרגש' לבא בעולם ובפרט על הגרי' והככרי' וכן אמ' לו השית והנה חכמי עמך ושמרתך בכל אשר תלך וכו' הכך רואה בעיניך צורך כזאת הלב בממךך והמתברך ושתהיה הברכה שייכה לוכי להיות ברכת ויתן לך האלי בלתי שייך ליעקב והיות בלתי כזכוב' המתבר' לא כתקיימו' בו לשיחיו כפי מה שיגז' המערכ' והראיה שברכו ויתן לך האלי בלתי שייך ליעקב כי הנה אמ' ויתן לך האלי משמי ומשמכי הארץ והק"ה אמ' השמרו לכם וכו' ועבר את השמי' ולא יהיה מטר והאדם לא תתן את יבולה א"כ בשמוע בקולו תלוי מלתא לא בברכ' והעד הב' והו' עד אמוני' כי כשבר יצחק את יעקב בפעם ב' בלב שלם ונכפש חפצה לא קיי' לו ההרכות שברכו בתחילה ולא הזכיר בכלל ברכתו ולא עלת' על לבו לפי שלא היו בברכתו אמ' לקח לו דרך אחר כי ברכתו הנא' לו והסכי' הק"ה עי' ואמ' לו אחי האלי אברהם אביך ואלי יצחק אמ' לו שהסכי' עי' בברכו אותו בסגנון

ברכותיו השמיים אליו בברכתו האנושית לו והבן • והנה ברכת יצחק ליעקב בברכת ויתן לך
 האלים ולבנו כל עמו בחשבו שהוא עשנו בכו ולקחה יעקב בערמה הנה הכרבה ההיא היתה שייכה
 לעשו ושייכה לו כפי ברכתו כפי מה שכלות לו כפי מערכתו כי עשו היה לו ארץ אדום ארץ חיות
 ושעורה ופסן ותאכה וכו' והיה בריך לטל ומטר השמים כדי שיתברכו זרעותיו ופרי מגדיו ויתקיים
 בו מלט השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ויתירו • והנה יעקב אין לוכחלת שדה וכרם כדכתיב
 דועי נאן היו עבדיך וכו' ויעבדוך עמים וכו' כי בני עשו כולם היו אלופים ושייך להם שיעבדוהו
 עמים • וכן וישתחוו לך לאומים כי האלופים יעבדו אותם וישתחוו להם עמים ולאומים •
 והנה נפו בן עשו והיה מלך אדיר והיה מלך בארץ כיתים וכבש ארץ איטליא ומלך עליה • ויתכן
 שלזה כוון רש"י באומרו משמני הארץ יהיה מושכך זו איטליא של יון • ואמרוהו גביר לאחיק
 והוא אין לו כי אם אח אחת • אלא שזה אחיק הוא כמו ויאמר יעקב לאחיו • על כל פני
 כל אחיו כפי • שר' לקרובים אליו והכשמיים לו ש כיו ואחיות מרעהו וכן היה כי כל בני
 אלופים היו ומושלם על בני עירם • ואמנם אמרו וישתחוו לך בני אמך הנה בתקיים בו דכתיב
 וישתחוו ארנה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו ואין לחלוד שום אדם לבטל את הנגזר כי אם מי
 שבראו ישתבח שמו כי בני חיי ומוזכר ילא בזריתא תליא לא במולא כמו שאמרו רז"ל • ורבים
 מאמרים בתלמוד מורים על זה ומה שאמר ואוכל מכל בשרם תבא ואברכהו גם כן יהיה • כי
 שכיבה בכו ובראותו הערמה וההשתדלות הנמרץ שעה לקבל ברכותיו מאשר יקרו בעיניו
 ככמרו רחמיו באהבתו אותו וגור אומר לברכו ואמר גם בריך יהיה • ומה שאמר לעשו היה
 לדחות את השעה כן יבטח בשפתיו וכבר אמר לו ארריך ארוך • ומה שיראה לעין שברך
 את עשו • הכל היה מן העשוי היה כי אמרוהו גביר שמתי לך שכן כתוב ורע יעבד עביר •
 ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים • כמו שאמרתי בויאמר יעקב אל אחיו וזה בתקיים בימיו דוד כמו
 שכתוב בשמואל ב' כמו שאמרו למעלה שיואב הכרית כל זכר באדום • ודגן ותרשם שמכתינו
 במוך לבו לא ירא שינערך לעם אחר כדכתיב ולא ראיתי פדיק כעזב וורעו ומבקש לחם •
 ולך איפוא מה אעשה בני כי מי סקנה עבד קנה ככסיו וכל מה שאברך אותך הברכות חוזרות לו •
 והנה הגיד לו העתידות מאשר יבאו עליו ואמר לו הנה משמני הארץ יהיה מושכך וכו'
 ואמר רש"י וזו איטליא של יון ורמו שכתבה נפו בן אליכו בן עשו שכתבה בהיותו מלך כיתים • כמו
 שכתוב בדברי הימים של הכינרים ושמו ביכיהם ואמנם כפי שיטורתי גם יוספון וזכרנו בספר
 ראשון בתהילת פרק ג' יעוין שם וזה הוא ועל מדרך תחיה שפירושו תבנה • ופירושו שכתב
 בחרבו ממלכות וחדש להם דתות וכמוסים כי לאלוד היה ביכיהם והאדם מדכיו בטבע ואי אפשר
 להתקצץ אישי האדם כי אם בדת וכימום וזהו תחיה כמו ויואב יחיה את שאר העיר • שר' יבנה
 שאר העיר שדוד בנה מן המלוא ועד הסביב ויואב בנה חומת שאר העיר וקרא לבנין בשם חיות
 כי העיר הפרוזה כמת נחשב היא • והדת והכימום כחומה נשגבה • ואת אחיק תעבד כאמר
 על זרעו כדכתיב ויהי כל אדום עבדים לדוד וכו' • ומשך זה שנים רבים עד זמן יהורם בן שפט
 כדכתיב בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה ויזליכו עליהם מלך • והיה כאשר תרד תמשול
 כמו וירד מים עד ים • לא ירדנו בפרד לעיניך • ור"ל אפילו כאשר תרדה לא תמשול אתה
 בה רק מה שיהיה לאל ידך לעשות ופסקת עולו מעל גוארך • וכן ראוי שמעולם לא נשתעבדו
 ישראל לאדום וברוך היודע ועד ואמנם הסבה שלא נתקיימה כלל קללת כח לכנען הוא לכמה

סבות • ובת חילה ושל זקוה לדעת מה דאף נח לקלל לכנען יותר משאר בניו של חם והדרש
תדרש • והנה הוא היה הנביא שבבני חם בדלתיב ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען • והנה
עשה לו זה להקדש את זיכרון למדות עיני בכורו ורשע יראה וכעס שיכין ויחרוך וכאם • וזה כי
כנען היה לחם בן שעשעיה כי בן-קנזים הוא לו והיה אהוב ויקר בעיניו לא כי היה לו שם אחד
על אחיו ביתר שאת ויתר עז בחכמה ומליצה ומוסר ועמיה • וכן אמרו רז"ל שזליעזר הוא
כנען כמו שיבא בסמוך • והעד כי הוא הבן ויקר הוא לו שנקרא על שמו כי ראוי שיקרא על שם
בנו הבכור ואבי כוש יקרא לו והוא לא פקידמה כי לאחבתו אותו בקרא על שמו בדכתיב וירא חם
אבי כנען ומה בא ללמדנו כי יודע כי חם הוא אבי כנען והלא פסוק מלא הוא וכני חם וכו'
ולמדנו גם כן אינו נריך כי אין חם וולתו בארץ אלא כמו שאמרתי וכך אין לאל ידו לקלל את חם
כי נרכה כדכתיב ויכרך אלהים את בנות כנען • לכן קלל לבנו חמדו באישון עיניו כי
לאחבתו אותו בקרא על שמו ואבי כנען שדבריו היו כלבו כלבנת שלהבת כוערה כזו • וחמם
לא נתקיימו בו הקלות לכמה סבות • האחד כי אין לאל ידו לשדר המערכה והוא במלכים
יתקלם כדכתיב ואלה מלכי הארץ אשר הכה יהושע כו' כמו שכתבתי למעלה בפרק זה • כי
אין מי שיסדר המערכה כי אם מי שבראה וזה לכורך גדול ועמוס • נכן אמר הכתוב לי נקם
ושלם לעת תמוט דגלם כי קרוב יום אידם ושם עתידות למו • ר"ל כזמן שיקרב יום אדם
אחיש הרעות שהם עתידות לבא עליהם • וזה שאמר כי קרוב יום אידם • ר"ל כזמן שיקרב יום
אידם כמו וכו' יהיה המובל • ר"ל כזמן שיהיה היובל • והבן זה כי הוא דבר גדול ונפלא והמשכיל
יבין • והסבה השנית כי הוא לא חטא והכתוב אומר נפש האב ונפש הבן לי הנה הכפש החוטא
היא חמות והוא לא חטא לו • ולא מבקש מעתה ומה פשעו ומה חטאתו כי לדקת אחריו למה יומת
מה עשה וקודם בריך הוא לא עבד דיוא בלא דינא • והסבה השלישית שאמרו במדרש בבראשית
דכה סדר חיי שרה אמר ר' יוסי בר דוסא כנען הוא אליעזר ועל ידי ששירת אותו נדון כאמונה ונא
מכלל ארור לכלל בריך • פי' שיבא מכלל ארור כנען לכ' לברוך שנאמר בא בריך ה' •
ויתכן שזכותו נתבטלה הגזרה מכני כנען • והנה שלשה אלה בני חם המדברים בענין
הברכות ביתר שאת ויתר עז ועל ידם יקם ה' את דברו אשר דבר ויתקיים בו ותגזר אומר ויקם לך
ועל דרכיך בנה אור אמן וכן יהי רצון •

פרק ב כל איש אשר נשם אדם יבונה חייב לתת בכור לקימו ולהיותו חם על בכורו וכל
מי שאינו חם על בכור קובו כוח לו שלא כבדא בעולם וכן חייב להרחיק ממנו
ומליהם אליו שום עול וחמם כדכתיב הכור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול
דיוק וישר הוא • ואם כן יש לחקור ולדעת מה פסע וזמא היו לישראל שנשתעבדו בגלות
מצרים ובשאר גליות על לא חמם עשה ולא נתן תפלה לאלהים עד זמן שכבר נשתעבדו בשעבוד
מצרים • והנה רז"ל כתעבדו על זה ואמרו שגלות מצרים היה בחטאו של אברהם אבינו ע"ה
כדאיתא בגמר' כדרים פרק ד' כדרים זל אמר רבי אבהו אמר רבי אליעזר מפני מה נענש אברהם
אבינו וכשתעבדו בניו מאתים ועשר שנים מפני שעשה אבריא בתלמידי חכמים שנאמר וירק את
חכיכו וילדי ביתו וכו' • רבי ישמעאל בן כחמי אמר מפני שהפריז על מדותיו של הק' כה שנאמר
במה אדע כי אירשנו • רבי יוחנן אמר מפני שהפריש את בני אדם מלכא תחת כנפי השכינה
שנאמר תן לי הנפש והרכוש קח לך • ועם סיוות שישלש אלו אס אברהם אבינו ע"ה חטא בני ישראל

בבד אלהים פרק שני ממאמר שלישי

מחמטאו כי כבר כתוב בפס האב וכפס הכן לי הכה הכפס החוטאת היא תמות ויש להשיב כי עם שהדרסה תדרש כפי הכראה מן הכתובי כר' שהוא'ת מגלה מה די להוא אחרי דכא ומניד מרששת אחריתאמר לוידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ת' שנים וכו' ענדין לא צמחה האומה ולא באתה לעולם אלא גלוי וידוע לפניו שמואל יהיה בשבתאי • ובחלקו היהודים והכונים • וכן כתוב הלא ככני בושיים אתם לי כני ישראל • והוא מורה על העבדות ועל השבי ועל עבנות וכני ואכזה ואכל • ואמר ת' שנה עד עת בא דברו וכן בירמיה ועבדו אותם כל הגוים ואת כן כמו עד בא עת ארבו גס הוא וכו' כי ידוע תדע איכה גזרה רק אשר גזר מימיקדם הודיע לו הנניד ראשית אחרית ואין לדחות את הנגור כמאמר ראל כך עלה במחשבה בכה דוכתי ועתה כמו כן הווא ואין מידו מניל • ועתה ככא לכאד קנתמן המאמר בדרך קברה עם היות שבה המאמר יש עיון כאות כימה מבא פל אחד בחברו עול כי רחק מספרתו וכניח זה לדרכים כי דברים אלו בלתי כאותים לזה הקצור אמנם מה שאמר לדים ועבדום וענו אותם ת' שנה והם לא כשתעבדו כי אם ר' שנה כמו שאמר במאמר הנז' וכפי מה שיראה מן הכתובים בראיות ברורות כשתעיין בכתובים ותשכח שני חיי עולי מנרים והיו באים משם יתהדר לך האמת כי הם ר' שנה ולא עוד • ויותר קשה מווא שאמר הכתוב ומושב בני ישראל אשר ישבו במנרים שלשים שנה וארבע מאות שנה • וכתיב ויהימקץ שלשים שנה ויהי שנה ויהי בעצם היום הזה יבאנו כל צבאות הארץ מנרים • והנה כשתחפש כל מימי החשבון יבא לך שהוא בלתי אפשר שישוב במנרים אפילו ש' שנה וכבר הארכתי והוכחתי זה בחבורי מן אברהם • ולהיות זה גלוי מן הכתוב לא הארכתי בזה • והתשובה על זה כי אמרות שנה סוד לראש הענין שאמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם • וקנת מן הת' שנה ועבדום וענו אותם • ודומה לזה ולקחת את המרצע וכו' והיה לך לעבד עולם ואף לחמתך תתשה כן • והאמה איכה כרצעת • ולא עבד עולם רק חוור לראש שאמר לא תשלחנורקס הענין תעניק לו וכו' וכן בשמואל אמר הכתוב משה ואהרן ככהיו ושמואל בקיוראי שמו וכו' בעמוד ענן וידבר אליהם • והנה שמואל מעולם לא דבר עמו בעמוד ענן רק חוור למשה ואהרן • וחורר למה שאמר קוראים לו והוא יענם ששלושתם קראו את ה' והוא יענם גס זה כאחד מהם • אמנם יקשה אמר ישבו בארץ מנרים • דע כי מנרים • ואמר על מקום מדינת כסא המלכות אשר לפרעה מלך מנרים • וגם על הגוים וגלילות ופאר הארצות המשוועבדים תחת ידו בארץ כנען וארם דמשק וארם טובה עד כהר פרת שהיו תחת משלתו וכן כתוב ביחזקאל כי לקחמלך בכל מבחל מנרים עד כהר פרת כל אשר היתה למלך מנרים • ובחל מנרים הוא הנקרא היום ואדי אל ערים • וכן כתוב וסככתי מנרים במנרים והנה המנרים הראשון הוא מנרים מקום כסא המלכות והמנרים השני על כרחק הוא המלכות והארצות וגלילות הגוים המשוועבדים תחת ידו • וכן כתוב בימיו עלה פרעה ככה מלך מנרים על מלך אשור על כהר פרת • והוא כסא מנרים במנרים • כי הארצות יקראו על שם ארץ המלכות • וכן קוראים היום מנרים שכה נגרים הרשע • עד בחל מנרים יקראו ארץ דמשק ובערבי בלאד א שאם • ומבחל מנרים עד ארץ כוש וקראולה ארץ מנרים • וזה לפי ששכבש מלך בכל מנהר פרת עד בחל מנרים לא חזרה עוד לידו אפילו אחר שלוקחה מיד מלך ככל והיה מלך דמשק מולך מנהר פרת עד בחל מנרים זמן רב כמו שהוא כתוב בדברי הימים שלישמעא • וזקנה לה שם חדש ותקרא בלאד אל שאם עוד היום • וכן אמר הכתוב

הכתיב ואל חרב בני צרים והיתה חלחלה בכוש כוש ופוט וילוד וכל הערב וכו' כולם נקראים
 ארץ מצרים והם עמו העולים עמו להלחם עם מלך בבל על נהר פרתי וכולם אחים היו
 ומלך אחד היה להם במצרים כדכתיב ונביאם כוש ומצרים ופוט וכנען ופוט מתכלי
 בנים ויברת שמו והעד השני כי בחלום פרעה בשבע שני השבע ושני הרעב לא הזכיר כי אים
 ארץ מצרים והנה מצינו כי היה הרעב בכל הארץ כדכתיב והרעב היה על כלפי הארץ
 וכל הארץ באו מצרימה לשמר אל יוסף כי היה הרעב בכל הארץ ופתיב ויהי רעב בכל
 הארצות וכו' וכשהזכיר עלית בני ישראל למצרים לשנה איכל אמר ויבאו בני ישראל לשכור בתוך
 הנאים כי היה הרעב בארץ כנען והנה זכר כל הארצות וממלכות וגלילות הגוי לפעמים
 בשם מצרים ולפעמים בשם הארץ לבד וכן בערכי א בלאד ד"ל הארץ והנה אין דרך העולם
 למכור בר לעם כדכ"פ שבימי הרעב ואיך ימכרו לכל הנאים דק הם עמו ועבדיו היושבים בארצו
 תחתיו וקראם בשם מצרים וכן אמר וכשכח כל השבע בארץ מצרים ויכלה הרעב את הארץ
 ובתיבה הרעב היה עלפני כל הארץ וכו' כאשר אמרנו ומועלם לא כוכר שום מקום מהנאים
 כי אים ארץ כנען לפי שנא ואי יוסף משם אמנם הם ככללים בארץ מצרים כאמור ואחר
 שזה אמת ויציב דק אמרו ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים וראה שלא אמר
 במצרים לבד שהוא מקום כמא המלכות דק בארץ מצרים לתוספת ביאור ופתחלת חשבון
 מיום שנולד יוסף כי כן כתוב יהיה זרעך וכתב ויגר יוסף בגרר מלשון גר וכן היה שאמרנו לך
 מעמנו וכו' והשלמים שנה היו כדי שישלם עון האמורי שכאמר כי לא שלם עון האמורי עד הנה
 כי הכתיב תלה הענין בשלשה דברים בארבע מאות שנה וקדור רביעי ובהשלמת
 עון האמורי ולו כתבו עלילות כדי שיקבלו עליהם עול מלכות שמים באהבה ועול
 התורה והמצוות בסדר פנים ופנים להיות כי גבר עליהם הדור להוציאם מתחת סבלות מצרים
 וכתב עליהם שטר כדכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדיהם אשר הוצאתי אותם תארץ מצרים
 וכו' והארכתי בזה לפי שהוא מקום שגופים בו בני ריבץ לאמר כן כשל טעות בתורה לפי דוב
 השנים כמו שקרא לי עם ראש רופאי המלך הקרא בשלשום חכים באשי בשער המלך על
 זה ובגר האפכתי בחבורי מגן אברם על זה ויש שם עוד דאיות רבות וכבודות בזה הדרוש יעוין
 שם הנה ביארכי סבת גלות מצרים כאשר תשיג יד ידיעתו ואמנם שאר
 הגלויות שגלו בני ישראל מארצם ככתיב בשפר מלכים וכדברי הימים וענה בס' חנוכה ככתיב שם
 במשפטם ובעוביתו מהם כעמא ובין הגוים ומהם פנו והלכו אל ארץ
 והיו שם מלכים ושירים כמו בארץ פלאה אשר בארץ החשב שאומרים עליו שהוא מלך גדול
 ואדיר בין המלכים וכן בארצות תמן מעידים שרים וככתיב ארץ שם שם מלכות
 גדול וענוס ליהודים ומעידים על זה שרים ושופטים וסרסים רבים וככדים היושבים בשער
 המלך הבאים משם ומהם היו פאשי שרים ופחמים באפים מקום יושבים באהלים
 באהלי קדר רונה לומר שאין עליהם שר ושופט כמו ערב א ויגר שגארות פאם בארץ
 המערב ודבר אין להם עם אדם ואיכס כותפים למלכי הארץ לא מש ולא ארכינות אפילו שום
 פרועה וכן באדני א קרביין נפוכי למיכ"ל שכי ימיס יש שם פקת ליהודים
 במדבר בארץ ויש להם שלשה מנדלים וכבר
 ראיתי אחד מהם שהיה בא לארץ

כבוד אלהים פרק שני מבאמר שלישי

בא לארץ הנבי וטבעה הספיכה וטבעו בים סוף חדריו והוא כנול על לוח אחד וכבר בא לביתי ויש
 שם כמו שלשים יום ויותר ואמר שהם כמו אף ות"ק בתים בקרוב ועליהם נשיא אחד • וכולם
 משבט מנשה • ויש להם ספר היחס • וכן יש בין ערב בצרה למ"ה משפחות בני ישראל •
 וקוראים להם בני אל אשכנז • והנה אלה אשר שמעו שמעם באלה הזמנים מקרוב באה
 שמועתם לאזננו • וכתנתי זה להגיד כי ישר דבר ה' האל הנאמן וקיים בדבריו שכתוב בתורה
 לא יסור שבע מיהודה ומחוקק מבין רגליו • וכל ישראל בקראים בשם יהודה בדכתיב וממי
 יהודה יבאו • וכן בכתובים ולמדוע כי הכתוב כפשוטו ואין אנו צריכים למודעי שאכן מודע
 הדבר • והנה הלכו להם מפני המלחמות ומפני זלעפות דעב • ומפני האויבים ויתהלכו
 באשר יתהלכו • אחמם גלות בכל כבוד ידוע שעל שלשה דברים העולם עומד על האמת ועל
 הדין ועל השלום והם הפרו ברית עבדו הק • על האמת כתוב ותהי האמת בעדרת יסור מרע
 משתלל • וכתוב כי ריב לה' עם יושבי הארץ כי אין אמת ואין חסד ואין דעת אלהים בארץ
 • ועל הדין כתוב לאמר שדין סוררים וחבריהם כלו אוהב שוחד ורודף שלמונים יתום
 לא יספועו וריב אלמנה לא יבא אליהם • מכדי קידשע עקב שחד וכדת בדוקים יסורו ממנו
 ורכים עוד במקרא בעוניהם • ועל השלום כתוב דרך שלום לא ידעו ואין משפט במעגלותם
 • וכתוב אלה וכאש ורצון וגנב וכאף פרנוודמים בדמים כנעו • והם היו לבני ישראל
 לפוקה ולמפסול • וכן מה שיעשה אותם האדם וחי בהם שיהרג ועל יעבור כי תחת שלם
 רגזה ארץ והם עזו גלוי עריות ושפיכות דמים והם פרנו בהם פרץ על פני פרץ בדכתיב פרנו •
 על העבודה זרה כתיב מספר עריך הו' אלדך והבניאים מלאים מזה בעונות אבותינו • ועל
 גלוי עריות כתיב כי כולם מכאפים עבד תבגדים • ואיש אל אשת רעהו יבנה לו • ואיש
 ואביו ילכו אל הכערה • לכן אמור אליהם כה אמר אלהים על הדם תאכלו ועיניכם תשאן •
 גלויכם ודם תשפכו וכו' עשיתם תועבה ואיש את אשת רעהו וטמאתם והארץ תירשן לכן וכו'
 וכתוב ידיכם דמים מלאו • דמים בדמים כנעו וגם הם כפי שטף מנשה הרבה מאד עד אשר
 מלא את יהושלם לה לפה ורבו הכתובים על זה המזמור על שפיכות דמים • והנה בכל התועבות
 האלה נזר עליהם שעמד שבעים שנה בגלות ואחרי כן יבאו וראו נבוכד' הבית שכי • אחמם
 הגלות המר אשר לא במר והארץ בחבלי בון זעוני כרוך סתים וחתום לא ידענו מה היה לו • ואין
 אמתו יודע על מה עד כי ידיו ה' עמו ועל עבדו יתנח' כי יראה כי אולת יד ואפס עבדו ועוזב ראוי
 שכלכה כרדפה לדעת מה זה ועל מה זה אולי כשכח אלה • וירחמו יכבדו עונותינו ויקצן גלוינו
 ויפרקו מצרינו וישיענו כרוב רחמיו •

פרק ג הנה בגלות יבאו לא היתה הסבה לה עבודה זרה ולא גלוי עריות ולא שפיכות
 דמים • כי אם זמן תועב באחרית הימים זמן הפרצים שפרנו פרץ בשפיכות
 דמים • וכו' ורובח עם היות שהיו כימים ההם חסדי עליין בדוקים גמורי משתי עליין ואכשי מעשה
 ובימים ההם היו רוב חכמי התלמוד ואחד מהם היה די שישא לכל הדור בעבורם • וכן היו מייחסים
 שיצבה בית המקדש בימים כדאיתא בתלמוד ככמה דוכתי • והנה דאיתי במדרש ובגמרא כדריס
 ונילקוט ז' אל תירא עבדי יעקב מהדבר ביעקב דכתיב ויחלום • והנה סולם מוכב ארצה וגו'
 אמר רבי שמואל בר כחמי אלו שרי אומות ה' הם מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו
 שרו של ככל עולה ע' חוקים • פירוש של מצלות • ויורד של מדי כ"ב של יין ק"כ של אותה אומה
 עולה

פולה ואיפה יורדת ואיני יודע כמה באותה שעה נתירא יעקב אבינו שמה אין לו ירידה • א"ל
הק"ה אל תחת ישראל כן יכול אפילו אתה רואה אותו יושב אצלי משם אורידהו שחאמר אם תגביה
בכשר וגו' • רבי ברכיה ורבי הלבו ור' שמעון בן אשיבא בשם רבי מאיר מלמד שהראה הק"ה
ליעקב אבינו שרו של בכל עולה ויורד • של מדי עולה ויורד • של יון עולה ויורד של
אדום עולה ויורד • אמר לו הק"ה ליעקב אף אתה עולם • באותה שעה נתירא יעקב
אמר כשה שיש לאלו ירידה אף אני יש לי ירידה • אמר לו הק"ה אל תחת ישראל אם אתה
עולה אין לך ירידה לעולם • לא האמין ולא עלה בדכתיב בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו
בכפלותיו זה יעקב אבינו שלא האמין ולא עלה • אמר לו הקדוש ברוך הוא אלו האמנת
בעלית ולא היית יורד לעולם ועכשיו הרי בניך משתעבדים בארבע מלכויות בעולם הזה בפסיוס
בהוכיות בזימיות ובגלגליות • פי' כולם מימי מהסים הם יכול לעולם ת"ל אל תחת ישראל
הנכי מושיעך מרחוק מבבל • ואת זרעך מארץ שבנים מגליא ומאספמיו ומחברותיה ושם יעקב
מבבל ושקט ממדי ושאלן מיון ואין מחריד מאדום • כי אעשה כלה בכל הנוים אומות העולם
וכו' שכראה מזה שבעון יעקב אבו בגלות זה וכן היינו בשאר הגליות הנזכרות • וזה זר
בעיני מאד הא' הוא הגדול שבכולם אומרו שלא האמין יעקב והנה כתוב תתן אמת ליעקב וכתוב
אשר פדה את אברהם ואמרו שבזכות יעקב כפדה אברהם מכבשן האש וזכרתי את בריתי יעקב
ואחר כן ואף בריתי יצחק וכו' וכאלה רבו כמורבו ואיך אומר אני שיעקב לא האמין ועוד הכתוב
בתלים סי' ע"ח ומדבר בדור המדבר בדכתיב יסע קדים נשמים וכו' וימטר עליהם וכו' ויפל
בקרב מחנהו וכו' לא זרו מתאותם וכו' ואף אלדים עלה בהם וכו' בכל זאת חטאו עוד ולא
האמינו בכפלותיו ויכל בהכל ימיהם ושכנסם בבהלה וכו' ויעקב מאן דרז שמה • ועוד כי
אין בכתובים לא מינה ולא מקצתה שמורה על ענין זה אלא כדברי חלוס או קסם על שפתי מלך
כי המאמר שנאמר על אברהם אבינום להם על מה שיומכו על פי הפסוקים • כי למאן דאמר
שעשה א"ל אנריא בתלמידי חכמים • מדאמר קרא וירק את חכיו ולא אמר את עבדיו או
אכשיו או משרתיו או הכללים עליו ודומה ללשונות האלה • אלא חכיו המוכנים בתורה ובמצות
בלמוד ובמעשה וכן כתוב ושמרו דרך ה' • וכן לשון רזל מחכמים את הקטנים • וכן אמר
שלמה המלך ע"ה חזק לבצר על פי דרכו דרכו של כער הנאות לו • וכתוב כי ידעתיו למען
אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט • ועל הקנה כתיב
צדקה ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך • וכתוב על השכמה באורח צדקה אהלך
בתוך כתיבות משפט שחכמה תתהלך בצדק ובמשפט כי הצדקה נגזר מלשון צדק צדק תרדוף •
ומה שאמר חסד ואמת יקדמו פניך כבר חלקם לאהביו בדכתיב תתן אמת ליעקב חסד
לאברהם • ואת ביתו אכשיו ביתו • ואם אחריו כן בעודו חי על אחד כמה וכמה וצדק
אמרו שעשה אנריא בתלמידי חכמים שנאמר חכיו ת"ח ממש • ולמאן דאמר שהפריזו
על מדותיו של הק"ה שנאמר כמה אדע כי אירשנה ונמקו עמו ששאל אות מאת ה' • ולמאן
דאמר שהפריזו בני אדם מלכא תחת כסא השכינה שנאמר לו מלך סדום תן לי הנפש והודה לו
יותר מאה ששאל דכתיב אם מחוט ועד שרוך בעל ואם אקח מכל אשר לך וכו' • ועוד שגזרת
הגלות גלוי לכל העמים בדכתיב ועבדום ועמו אותם וכו' אם כן כל דבריהם על פיהתורה •
אמנם מאמר זה לא ידעתי מאנה בא ומאין לורק הוא קסם על שפתי מלך קול דברים שנאמרו

על דרך מלונת השיר • ואין להם על מה שיסמכו ואין לזלי ליתם פון כזה ליעקב אבינו
 ולומר עליו שהוא בלתי מאמין בדברי אלהים חיים וכן לא יעשה כי הכתוב אמר אם לא תאמינו
 כי א תאמנו וכתיב תתן אמת ליעקב • ועוד כי במראה של אברהם אבינו בין הכתרים הנזרה
 בפרש ועבדו ועבו אותם וכו' אמנם במראה הסולם אין אומר ואין דברים בלי כשמע קולם ואין
 חזון כפרץ ואין אתנו יודע על מה דרש ואין לו ומי יגדלימה יענהו יעקב אבינו קשה ויפקוד
 עליו פון אשמה וכן לא יעשה • השלישית כי כד עלו בני ישראל למדרגת היותם כולם
 כבאי סוהיו כאלדים על הארץ בדכתיב • והיה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי
 והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש • ואם
 הנזרה ירדה ממעל • שואבד אלהים ומה נבעו שמרנו משמרתו אחר שהלכנו קדושיה למע
 פחטא יעקב אבינו בבלתי האמין • ואם לו כל הארץ כל יתנו חרעא כלל חשיבין ואין
 יסתעבדו באנשי סגולתו וכתיב כי יעקב בחר לו ישראל לסגולתו ואין יבחר במי שאיננו מאמין •
 והנה כתוב וכן בחר לה להיות לו לעם סגולה וכו' • וכתיב וה' האמירך היום ומה שעבר חלף לו כי
 היום סכיתו ואם דק שבעו כשתעבדו בארבע מלכיות ונזרה גזרה על ידו • מה יועיל אם
 שמוע תשמעו • אולם לא תשמעו לי והנזרה ירדה ממעל נכתב וכתם בטבעת המלך •
 והאומה עדין בתחילת במיתתה ובני ישראל עדין אינם בעולם ויגזור השם ית' דבר מרוקסה בגלות
 המל הזה על מישל חטא לו ואיבועולם חליה לאל מרשע ושדי מעול • וח' ליתם דבר כזה לה'
 לדינו ליעקב בחר לו היה ואם אמרה ליה לא בייאתא ליה • כ"ד מאיר בהיות שהבריו מעולם לא
 ירדו לסף דעתו ולכן לא קבעו הלכה כמותו ובוחן לבות וכליות • לדים נדיק • והנה המחמר
 הזה דברי האיש ארזי הארץ ויש לכו לחפש בזכותו • ואומר כי הרפון כזה שמעת במיתת האומה
 פטרונה שכתאי המורה על השחתה וחורבן ומוות ועצבון וכי ואכל ואכסה ובחלקו מהגוי היהודים
 והכוסים והעבדים והעבדים ועובדי העזרות ועובדי האדמה • ועוד כי מתחילת בריאתם היו
 בשדד המערכה אברהם עקר ושרה עקרה אין לה ולד ויתן להם אלהים בן לעת וקנתם אברהם
 בן ק' ושר' בת כ' שנה וינא יצחק ויעתר יצחק לנכוח אשתו כי עקרה היא ויעתר לוה' ש"מ שנים הוא
 היה עקר מדאמר ויעתר לו וכל המתפלל על חבירו ממה שגדיך ה' הוא נענה תחילה דכתיב וה'
 שבת שבות איוב בהתפללו בעד רעהו וכו' וכן דרשו רז"ל בפרשת וינא יעקב ואלה עקרו
 בדכתיב וירא ה' כי שגוה לאה ויפתח את רחמה ואין פתיחה אלא במקום סגור • וכתב להם
 פק' זה התורה לעובדה ולשומרה ותהיה להם למחסה ולמסגור בעת צרה ככתוב ומאותה השמים
 אל תחתיו כי עיני ה' אל נדיקים וכו' • ובעת יעצבו רוח קדשו וימרו את דברו ועוהו והפרו את
 בריתו • גם הם יעזבו בדכתיב ועזבתם והסתרת פני מהם והיה לאכול ומנאיה רעות רבות
 ונרות וכו' • ר"ל אעזב למקרה ופגע כפימה שיחייב מערכתם והיא מורה על עבדות ושני
 וימנא בעל החוב לגבות את חובו להשתעבד בהם כאמור וזהו מה שדאה יעקב אבינו • ר"ל רוע
 מערכתם ומזלם • ואמר כי לא האמין כי יעזוב ה' את עמו בעבור שמו הגדול • ואעפ כן
 כתיירא והיה לו כשראה זה להתפלל על בניו ולבקש עליהם רחמי' כמו שדרשו רז"ל על פסוק ויעבר
 אברהם בארץ עד מקום שכם להתפלל על בני יעקב כשהרגו אנשי שכם • או ירצה לומר שנת יא
 פן יגרום החטא • ולא האמין שבו יוכלו לבאת מתחת סבלות הגלות שמחייב מערכתם ופטרונם
 שהוא שבתיו והמשיב יותר על פיהם דרש ובוחן לבות וכליות אלהים נדיק • והיות שיעקב

כבוד אלהים פרק שלישי במאמר שלישי קבו

פנה ברוח הקדש כל מה שיחייב מזלם ומערכתם מרוקשה ולא התבלל עליהם נבאיו הוא לו וזה
 שלא האמין שיהיו בכיות חת משטר הכוכבים והם כלי אומנותו של הקדוש ברוך הוא והם
 מבאנו דבר בזה בחזקתו מלך יהודה שביקש הקדוש ברוך הוא לעשותו משיח כדאיתא בסנהדרין
 פרק חלק על פסוק למרבה המעשרה ולשלום אין קץ וגו' אמר רבי תנחום דרש בר קפרא בנפשו
 מפני מה כל מ' שבאמצע תנה פתוח וזה בתוס' ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות לחזקתו משיח
 ובסנהדרין ג' ומגו' אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא רכבו של עולם ומס דוד מלך
 ישראל שאמר כמה שירות ותושבחות לפניך לא עשיתו משיח חזקתו שעשית לו כל הכספים הללו
 ולא אמר שירה פתחה הארץ ואמרה לפניו רכבו של עולם אכי אומרת לפניך שירה תחת נדיון וזה
 ועשהו משיח פתחה ואמרה שירה לפניו שאלמר מכנף הארץ ומירות שמענו בני לבדיק
 וגו' אמר שר העולם לפניו רכבו של עולם נביחו עשה לבדיק זה וכתב רש' בשם רבו
 לפי שנתת פיו של חזקתו שלא אמר שירה וזהו פירוש לכן נכתתם רובה לומר בפתחו
 הדברים שעלו במחשבה כלומר בפתחו בעבור שנתת פיו והנה באו דעות רבות על
 ישראל לכתוב זה וכן כתב רש' שבקש הק' לה לסתום צרותיהם של ישראל שבקש לעשות משיח
 וכסתם בעבור שנתת פיו ואמר בקש הק' לה לסתום צרותיהן של ישראל וכו' ל"ש שבקש הק' לה זכות
 לישראל ולא מכא בדכתי' ואביט ואין עוזר ואסתומם ואין סומך ותושע לי ורועי וכו' וזה הענין והסמך
 ותושע לי ורועי וכו' והיה מבקש זכות יחיד או רבים לעשות המבוקש וכן פרשו המפרשים וכו'
 אמר עוד תנא משום ר' פפיסנאי הוא לחזקתו וסיעתו שלא אמרו שירה הנה כי חוטא אחד
 יאבד טובה הרבה אפי' בשבול תעשה וכן אמר שמואל הכהן גם אנכי חלילה לי מחטא לה' מחל
 להתפלל בעדכם וכו' הנה כי מי שיתרשל ויחלל להתפלל בעד עמו ישראל הוא חוטא כ"ס יעקב
 אביהם על בכיו' זה מה שראיתי ששייך לדבר בזה המאמר כפי קוצר דעתי וחלטתי ואירא להשיב
 האשם אליו כי קדוש הוא לאדוני ואשמרה לפי מחסום פן מה תהיה באחריתו כשיבא חשבון ואם
 יאמר ואלו כפי עמך שהגלות לבנת שפלות חסום שיש ביניהם לא תאבה לו ולא תשמע לו כי אם
 היה כן בימים הקדמונים הנה עתה אין אומה ולשון שיעזרו קנתם לקנתם וישתדלו להציל
 אחיו העברי או העבריה מכל צרה וצוקה בעד ישראל שאם יתפסו יהודי אחד למלכות עם היותם
 יודעים שהוא חייב בכל אשר יעשה לו כל אחד ואחד מהיהודים אפי' שלא ידעו לא קרוב לו
 אמנם ימהר ויחשה מעשהו למען יראה אם יוכל להצילו מפח המוקש אם יש לאל ידו ולהציל נפשו
 מרדת שחת אפילו שיהיה רשע זה דרכם כקטן כגדול עשיר ודש ושתדל להצילו בין בגופו
 בין בממונו אשר לא עשה ולא יעשה כן לכל גוי וכן מעשרים ממונס לפדיון שבויים על זרים
 ובכרים אשר לא ראו ולא ידעו מאין המה רק שבשם ישראל יכנה וזה מעשים בכל יום תמיד
 ודברים בעינינו ראוינו ובאצנינו שמענו כי כן מנהגם הטוב בכל קהילות הקדש אשר נפגשו שם בני
 ישראל והיהודים הפרושים היושבים בערי הפרוות עושים זה בהשתדלות כמרן ביתר שאת ויתר עז
 כאשר תשיג ידם ואם הם מועטים גם אנשי דורמוזה אינם פרוצים בעברות כל כך כאשר היו
 היהודים בימי קדם כמו שבכתוב בכביאים על מעשיה' ואם פורצים פרץ הוא על הרוב במדות דרכן
 טעמו אותם היינו למנות שבתורה ואם אחד בלאף ימנא בעל פרכים הוא לתאבון ולא להכעיס
 וחלילה לא מרשע ושדי מעול אבל האשם הגדול האשם הוא אשם לשם זה והוא מה שכתב
 סהכס ר' נתן אנו תבון אל כמערסו פעשה פירוש על התורה קראו וזכרו טוב וזה לשון

כבוד אלהים פרק שלישי ממאמר שרישי

זוה לזכרון בפרשת ואתחנן על פסוק השמרו לכם פן תשחיתו לעשות פסל לדמות בו שום אלדות כלל תבנית זכר או נקבה ואפילו על דרך הכהנה כבוד לכל כל שכן לעבדו ואפילו תמצאו טענות לומר כי לכבוד השם עשיתם אותו וכו' כשגלו רבים ולפי התעיה הזאת נעשו הענלים ושאר הכזרות לא שהאמינו בהם שיש בהם כח אלדות חלילה והוא מה שאמר הכנאי מ' לא יראך מלך הגוים וגו' ובאמת יבערו ויכשלו וגו' ואתה רואה כי זאת הדעת המנוונה פשוט פשוטה רבה עד שהכזרים ידמו לעבודתו ית' בתבנית זכר ונקבה והדילוג האלדות בשתי וערב אשר נפשע עליו והוא הכקרא אצלם עבד ותחילת זה יבא מבני עמנו ולזה ארך גלותנו כי אנחנו גרמנו זאת התעיה והנה הכזרים מרחיבים פה עלינו על אורך גלותנו שהיה עונש מעשה הפסל כמו שכאמר כי תוליד בנים וכו' ואמר עוד כי אם אורך גלותנו הוא על שאין לנו עובדים את השם ככל לבנו והוא שאנחנו בוטחים בעובדים ההם ועובדים אותם דכתיב ועבדתם שם אלדים אחרים וכו' הנשאר אחר זאת הכבואה ספק כי תכלית סבת הגלות הוא עשיית הפסל הנו כאמור והשחתם ועשיתם פסל וגו' והוא העבדנו לעבדיו זוה יתמיד עד שנשוב א השם ובקשנו וכמבאנו כשנשיג יחודו כראוי וממשלתו העליונה ויסתלק כל ספק מלבנו הוא שכאמר ובקשתם משם וכו' והנקשה והדרישה הוא הידיעה בלי ספק והנה לא כשאר לבו תרעימת על אורך גלותנו כל זמן שלא נדרשנו ככל לב ובכל נפש ומי יתן וימנא אחד מבני עמנו שיקיים זה כי בהמבא יתכן שימשיכו אחריו רבים ואז כנא מן הגלות לא יזל זה כי חזן זמן מוגבל לגלותינו רק זה שאמר ואל תשים לכך אל דברי דניאל וזאת כי הכל כאמר על גלות ראשון אבל זה תלוי בתשובה וזה מאמר התורה התמימה והזכיר הכתוב תחילה בעבודה זרה תבנית זכר או נקבה שהם ממין האדם אחר כן הזהיר על אחד משאר ב' לפי שאין קיום ועמידה לכל אלו ואחר כן על הדבר העובדים הקיימים הוא אומר וראית את השמש ואת הירח וכו' ואעפ שממשלתם גלויה לכל העמים ולפיכך הקפיד הכתוב שלא לחלוק להם כבוד כלל כי השם ית' אל קבא בעבודה זו ואמר שהשם הזהיר שלא לעבד אלו כל שכן לעבדים ההם שאין סבלות ועוררן בשום אמונה גדול מזה שיתפארו ויפארו אלוהיהם בהתלותו על עץ ולא יבשו ולא יכלמו כי טח מראות עיניהם וגו' ועליהם כאמר ולא ישיב א לבו ושאר הענין היש בעולם אמונה פחותה מזאת שיבאה בעובתיו מבני עמנו עד שהאומות תענו אחריה ואפשר שכל הימים שתעמוד האמונה הפחותה הזאת שגרמנו והתעיינו אחרים רבים מבלי חקר ואבדנו כפשות מאין מספר ואורך גלותינו עד שנשוב אל השם תשובה שלמה ויתן לנו כח ועצמה וחכמה ובינה להשיב התועים אל האמונה האמתית ואז נעבדהו שכם אחד כענין שכאף לעבדו שכם וכא' והיה ה' למלך וגו' ר' ש' היה האחדות מודעת בלי ספק לכל העמים ויודו כלם ויאמינו שהוא ושמנו אחד והוא השם המורה על יחודו הפשוט לגמרי היש ספק בזה אבל שים משכיל כאמת כי זאת הכבואה עדין לא בתקמה כי הנה היום הדבר בהפך שהוא אצלם שלשה ואל שהשלשה אחד וטעמו עלנו טעמות מסופקות שקריות ומה יוכלו להשיב כאמר יהיה ה' אחד ושמנו אחד ולא יאות לשום אדם לגייר בשכלו כי ה' דבר אחד שזה הדבר ידחהו השכל ולא יקבלהו הדמיון והדבר שידחהו השכל ולא יקבלהו הדמיון אין ראוי להכשל בו עכ"ל והנה עיניכם ראות ועיני כל בעל שכל שהתחיל דבריו בסתר ומר בגלוי כי לא יכול להתאפק כי אם גלה פודו אמר אברהם זה מכאן בירמיה ביהן יג' אל והיה אחרי כתיב אותם אשכח ורחמתי והשבותים

והפנותים איש לכחלתו וכו' והיה אם למד ולמדו את דרכי עמי להשבע בשמי חי' כאשר למדו את עמי להשבע בבעל וככו בתיך עמי. ואם לא ישמעו וכתשתי את הגוי ההוא כתוש ואכז כאשר ה' אם כן בלמוד תלוא מלתא כי כו הכתוב מדבר והוא הדרוש ואין לומר שאחרי שהם חטאו והתצו יש להם בעד פשעם ומה לנו ולגדה הכה כתוב ביהושע סי' כ"ה הלך עכן בן זרח מצל מצל בחדש ועל כל עדת ישראל היה קצפה והוא איש אחד לא גוע בעוכיו והכן. כל שכן כי זה כעשה בהסכמת ענה יעונה כמי שאכתוב להלן כ"ה וזה ימשך עד יסקף וירא ה' משמים. וידוע כי בהיות הסכה הפועלת עומדת וקיימת המסוכב שיפאזה מהסכה ההיא תהיה קיימת גם כן. כימי פלקה שרץ כידו וכעמא כו כל זמן שהשרץ כידו אפילו יטכול אלף פצמים טמא הוא. והמחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה כמו שאמרו רז"ל במסכת אבות. ומניעת התשובה שלא יסדוקו כראוי בכל לכיחוד גמור כי חס בשמים נעוה ולכו כל עמו. ואמנם איבה בהיתה הרעה הזאת ותבא ההטעאה הגדולה הזאת מבני עמנו הלא היא כתובה בספר תולדות יצו ומאורעותיו ושם כתוב ואמר שאמרו חז"ל עד מתי יחללו הצריכים שכתוב ה' ומועדי קדש ויהרגו זה לזה. כתיבנומה לעשות. ויאמרו כמנא לבו איש אתר יוכל להטיא אלו העושים מכלל ישראל שכבר הוכחנו אותם היום שלשים שנה ואינם חוזרים בתשובה. הסכימה דעת כל חכמי הדור ההוא לדעת אחד ומנאו אדם אחד חכם גדול ושם אליהו אמרו ליתאכמו כגזר על עממינו שכתב לל בשבילך ושתהיה בחוקת ישראל בע"ה. ועשה חסד עם ישראל וקויו הצריכים האלה מכלל ישראל וילכו לאבדון ולמהומה רבה. הלך אליהו זה עם הסנהדרין שהיה בטבריה ושם סנהדרין אנטוכיה והכריזו בכל ארץ ישראל שכל אדם שיאחז בשם שיתחבר אליו. ואלא ינו מהדבריו. הלך האיש הזה אל חל חותם הצריכים ואמר להם אי שיתחבר אל יסו ושלחני להודיעכם ולבשר אתכם שתאמינו בו שעלה למרום והוא בן האלדים ויושב כימין אביו שבשמים. והיה עם האיש החכם הכו"ם המפורש ונכפריהו ושמעאלים כתבו שהיה זכסף גדול ועתה כאות והיה עושה לו כמו שהיה עושה יודה איש כהאנטי יאשו ואמר להם מה איתת יקשו ממני אראה לכם ותאמינו כי יסו שלחני אליכם ושתלכו בחקין. אמר ליה תן לנו מופת שאתה שלחו של יסו אמר להם הביאו לי פסח והביאו לו והזכיר עליו שם המפורש וקם על רגליו. ועוד הביאו לו מזרע והזכיר עליו את השם וכתרפא. ויפלו על פניהם וישתחוו לו ויאמרו לו וירא אתה שלחו שכן הראנו הוא כמו שאתה מראה לנו. אמר להם יסו יתן לכם שלום ושלחני אליכם שהוא יושב בשמים לימין אביו ויעשה נקמה ביהודים וישפילם תחת רגליו. שכן כתוב על ידי דוד הע"ה כאשר הלאדני שב לימני עד אשית אויבך הדם לרגליך באותה שנה ברכוהו כלם והוסיפו מכאוב על מכאובם וסעוה על סעוה. ואמר להם זה הכו"ם שלי שלחני אליכם ואומר לכם כל מי שירצה להיות עמי לעתיד לבא יוציא עמנו מכלל ישראל ולא יתחבר אליהם שכבר אני שבשמים שאל אותם ועבודתם שכן ביבא ישעיה הנביא חדשים ומועדיכם שאלה בפשי. אלא יסו ואמר לכם שכל מי שרובה לעמוד על חקותיו ויעשה מלאכה בשבת. שהק"ה שאל אותו ויבוס ביום הראשון לכל הימים שבו האיר הק"ה עולמו. ואתם עשו בשביל הפחם של ישראל הדקמיותא שהוא יום שקם מקברו וכו'. וכן החליף כל המיעדים מאשר נדא מלכו ומי שירצה לרעתם ילך ויבקשו משם ע"כ. והחכם הבייעקבן חביב כ"ע כתב בספרו הנקרא עין יעקב במר' על פ' בגמרא מאני רבי יוסף מאי דכתיב הכה קטון כתיבך ביוס וכו'. פי כתב ולשון של רומיים

מאומה אחת בא להם אחרים תקנו להם כלמי פרי טענותם • וחקן פאלוש פיעדום והם יהודים היו • לשון הוא גראמטיקה הוא הלשון שמדברים בו הנלחים • הם שבו ועמקו הלשון ועשו להם הכל • להשכס בפני עצמם ולסלקם מעל ישראל ולא שפכו כי לטובתן של ישראל כתבנו אלף מפני שהיו כפער ובדוקק מתרמית יאשו עשו עצמם קדשים באלוהיו בקדשות עמו וכן ע' ויהי הכל כמו שמפורש בספר תלית יאשו • ולזה כתבנו רש' כמה שפירש והנן • ואני יום אחד בהיותי בהכרית השלך בהצר התיכונה • אמר לי השר אשר על הבית הכקרא בלשונם לודס אטי ושמנו מוכטפה אנא בא ואראך איך שמתם • ואבדתם כפשות בני אדם עד כי יחדל לכפיר ויבא לי ספר אחד מבין ספרי המלך • ואקרא וימצא כתוב כי היהודים עשו לאחד עדת הכננים • ויבאו להם אדם אחד שאמר להם שהוא שליט יאשו והיה מכסף גדול והיה מתעבה אותם בכשפיו כי חכם גדול היה והיה בעיניה באדם קדם והיה קורא לאחד מן הכמרים שהיו שם כי הכל היו נשמעים אליו • והיה אומר לו אם אומר לך דבר אחד השמר לך פן תגלהו לשום אדם כי אם אחרי מותי כשאעלה לשמים ככמה ימים והיה משביעו על כך • והיה אומר לו דע כי האמת באמונת יאשו הוא כך וכך • ואמר כמה ימים היה קורה לכ' והיה אומר לו כדברים האלה ומשביעו כאמור והיה אומר לו הפך צמה שאמר לחבירו הראשון וכן עשה לכל ע' איש שהיו ראשי הכומרי' והוא אשר הפיל המחלוקת ביניהם והקטטע ונעשו כעצות כתות ואחד שנשלמו הע' איש לביתם • אמר שהוא רוצה לעלות לשמים ליאשו ושיסגרו אותנו בבית אחד שלא יהיה לו מונא כ"א מן הפתח ושלל יהיה בבית וולתו ושיסגרו הפתח ויחתמו אות' כולם בחותמיה' וכל איש מהשבעים חתם בחותמו ולו הכין כל ימית חבית אחד גדולה • וטמונה בתחתית הקרקע טמונה בארץ בכל יראה וכל ימנא והיא מלאה כסף ח' ויבכס בתוכה ויטבע בה וימות • והכסף חי כלם כל ענמותיו עורו וכשדועד בלתי השאיר לו שריד ועשה באופן שהעפר שהכין מנחון שיעול על פחית ויכסה וולל וראה החונה כלל • וכשבא יום המועד שקבע להם באו כל הכומרים ויראו כל אחד ואחד מהם חותמו • ויאמינו שלא נפתח הבית כלל ויפתחו הבית והנה אין שם לא הוא ולא זולתו ולא שום זכר וזכרון ממנו כלל ויאמינו בו ויסכימו כלם בפה אחד שעלה למרום • וכשהיה אומר שום אחד מהם כך אמר לי כבוד קם עליו רפה והכחו • ואומר לו למה תדבר עליו כזים והלא הוא אמר לי בסוד כך וכך הפך ממנה שאתה אומר • ואין איש שיעלה על לבו כי ערם יערים הוא • ונהי האמת כעדרת ויתגודדו כמשפטם בכרבות וכרמשים עד שפוך דם עליהם מרוב המחלוקת שהיו אנודות אנודות וירבו המחלוקת • וזה החריב כויהם ויהיה ריב ומרין באליהם והולך אותם וכשמתם וכפשיהם לאבדון לתות נ' וי' נ' היכן זה תורף דבריו • וגם אני שמעתי דבת רבים כי דבר זה הוא בין הערלים בסוד וכבר הגיד לי איש אמונים וכן וכשוא פנים סחכס הרופא המונהג כה' מכל ברודו וכו' דבר כזה • ואיך שיהיה הסנה היתה מכו עמנו כהשכחת כל העמים • כי יש דרך ושר לפני איש ואחריתו דרכי מות • והנה בתחון ונתפילה כקדם לחלות פני אל שאל יזכור לנו עובית ראשונות מהר יקדמונו רחמי' כי לכו מאד • והנה העיר ה' רוח הלוטרוש שהיו מהם ונחלקו מחברתם להרוג את מנ' וזם ולשכר את טירותם ופסילו אלדיהם ישראל בשא ואכדו והשחיתו הרבה מאמונת הפסותה שיש בידם ונכל יום ויום הולך וגדול אומה זו עד כי גדל מאד • והיה למלך על כל הארץ • והנה העדם • הזאת פשטה אמונת הנלמים והכומרים מעליה • והסירה את כורת האמונה הפחותה מעליה

כבוד אלהים פרק שלישי ממאמר שלישי קב"ח

ונשאה אמונתם היולי פי באלף מהם לא ימנאו עשרה אלפים שיסמכו על דעת אחד או שיסכיו
 לבניה אחד והם היולי מוכנים לקבל כורה כי אחדת האמונה וכברתה משהם והם מוכנים לק
 מורה כשירנה השם ית' בהם
 אחר שגם הם ימקו בעונם ובעון אבותם על כל אשר
 עשוהם גם אבותיהם בכני ישראל
 ובה כתב הרמ"ם ז"ל כידו החזקה בספר שופטים בהלכות מלכים ומלחמותיהם בסוף פרק
 אחד עשר זה לשונו אף זה שדמה שיהיה משיח ובהפך בבית דין כבר נתבאר בו דכאל שגא' וכני
 פריני עמך וכשאו להעמיד חזון כשגלו
 שהמשיח גואל לישראל ומושיעם ומקבץ גלגליהם ויחזיק ומניחם
 בחרב ולפניהם שאריתם ולהשפילם ולהחליף התורה ולהתעות דוב העולם ולעבד מבלעדי ה'
 אבל מחשבות כורא עולם אין כח באדם להשיגם כי לא דרכיו דרכיו ולא מחשבותיו מחשבותיו
 וכל הדברים האלו שכל ופ' שעמד אחריו חייב אל לא לישר דרך למשיח ולתקן העולם
 פלו לעבד את ה' כיחד שגאמר כי אז אהפוך כל העמים שפה בדורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו
 שכם אחד בדכתיב וכלו גוים רבים אל ה' בעת ההיא וקיוו לי לעם וכו' כיפך פנך נתמלא
 העולם כלו מדברי המשיח ומדברי התורה ומדברי המקות ופשוטו דברים אלו באיים רחוקים
 ובעמים רבים ערלי לבוערלי בשר והם כושאים וכתיבם בדברים אלו הסותרות התורה
 אלו אומרים מבות אלו אמת היו וכפך בטלו בזמן הזה ולא היו קהילות
 דברים אלו כסתרות יש בהם ואף כספוטון ופנר בא המלך וצלה את סתריהן וכשיעמוד מלך
 המשיח באמת ויכליו וירום ויתגא מיד הט' כולם חוזרים ויודעים ששקר היה עכ"ל
 ואילו עליו השלום היה זה בימיו היה מפוזר ומפרכר ורקד בכל עז משמחת לבו לאמר מהולל אקרא
 ה' ראו כי ה' הוא האלדים מקיים דבר עבדו באו וראו מפעלות ה' להם מהם ובהם ענמם ובהם
 ממשפחתם ודתם מהדיום ומחריבם ויספסך הם בהם לאבד אמונתם ופסילי אלהיהם ישרפו
 באש ואשרותם יגדעון ועלמיהם ישקרו וישכרו מנכותם ומפלגתם ולהכרית תועבתם כה יעשה
 להם על ידי אופים ומידעם אחיה' הלוטרים כי חרב אים באחיו ואים בהצוה ובקרונו בכנו ובאחיו
 עיר בעיר ממלכה ממלכה חרב פיפיות בידם להשמיד להרוג ולחבד מבת חרב והרג ואנדרן
 ואכלה חרב ושבעה וריתה מדמ' כן יהיה תמיד ימהר ויחיה מעשהו למען כראה שגא' את שכינת
 ציון וכן פתח וחש עתודות למו כי כשימוט הגלם יחיש הרעות העתידות למו כי כשיקרב הדבר
 יראה משטריו בארץ וזהו וחש עתידות למו
 באה ר"ל שגשגת ראיוס פסא אשר אני עתיד להתנקם בדכתיב לינקם ושלם ר"ל לשלם להם
 כפעלם דעוראו כי שגת גאולי באה וכן כתוב כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לגריו וכפך אדמתו
 עמו שר"ל שיכפר על אדמתו ועל עמו כגילה וכשמחה בישועתו
 כי כשיקרב עתה אחשיבה להשיעם ולגאל אותם והיולי לעם
 געתיקים בככואת הילר בחמן הכקרא בכואת הילר
 שגת בככואה החמשיית וזה לשונו
 קרוב כדווא' לגנת אגוזא' מדון ומזור' לאומים ועבד' אלוף ככואה
 מלך' ושמו מכנור' כסיכידר' ידרוך באדר' וביעתהו יגדר'
 בקוין ודרדר' סלקין מלאכי רחיקיא' פרסאי ותורכיא' אתיאן בחזקה' ושכין תורכיא'

כבוד אלהים פרק שלישי ממאמר שלישי

פיר לתל תתפני ותוב לא תתבני דנפקת כיוני וכלא פני פיוטיוא הוא הקוראים אותו היום הסופי ושם המלך שלמה נמצא זה כולא בכדי וקראו מנצור בכניול לשון ערב באדר בגורן כמו באדרי קיט ועיר לתל תתפני העיר העומד על תילה תחרב ולא תבנה עוד ויתכן שיאמר על העיר דומה שהיא עומדת היום על תילה ויחריבו אותה ולא תבנה עוד כ"ה כמו שכתוב בנבואת שטי ושמי כי אדום שעתידה להחרב על ידי הצורמים והפרסיות ויתכן שיעשו שלום ביניהם ויכבד הסופי וילך עם המלך האדיר ויחריבוה תל עולם לא תבנה עוד ואותה העיר שהיא פיזנה תהיה כאין ועצת אנוחא כנסת ישראל כדכתיב אל בינת אנו וירדתי ויראו עיניו וישמח לבנו ותגל כפסנו ביצועתך מלכנו במהרה בימינו אכ"ר

פרק ד

בא לכיתיו חים ערל ספרדי חכם בעיניו וישאלני לאמר עד אנה תאמנו ומריתם להאמין במושיעם והתורה מלאה על כל גדותיה מעיניו ולפסוק עינים עורים כתוב בתורה לא יהיה לך אלהים אחרים על פניו וכדו יודעי דא הפ"ה בקמץ וכן ה"ן והיור בפתח והרו הוא לרמוז לשם גבירתם קודם בואה באלפים מן השנים שכן שמה בלשון יין וגם כן יקראו לעכב של שתי וערב כי הא תליא וכן כתוב באדרבא ועשרים הגדול שכתבם בויכניא בניליון כן דיכו למן דיליף דא והרו הוא שאמרתי וכבר ידעת מעלת לשון יין מהתלמוד שלכם שמימי איתם שותים ועל פיו איתם חיים כלבש היום ואם לא אפה מה הוא זה השיבו במקרא ומה סיכו דברא תה עמכו וכשמה וחומר לו הכר ממך עקשית פה ולוות שפתים הרחק ממך הטאנך ושמע דברי חכמים דע כי בכל המקרא דרך המקרא כי כשיבא שום מלה שתושלם אותיותיה באי בני די עד סוף האלפא ביתא כשתבא באמצע הפסוק תבא בפתח וכשתבא בסוף הפסוק או באתנחתא תבא בקמץ וכן כתב הר"ק אל במכלול בכני הכנים בפתוחי פסוקים אל ובפעלים ובמלות כל איוביו גידו וקמץ וכל איבי גידו פתח ואם באתנחתא וסוף פסוק קמץ עכ"ל וכן כשיבא באמצע פסוק בפתח ובסוף פסוק בקמץ באמצע הפסוק כי אותך ראיתי בדיו לפני בדור הזה לקבור את מתי מלפניו וכו' הקרה בא לפני היום ורוח על פני יחלוק הם והדומים להם בפתח אמנם כשיבא בסוף פסוק בקמץ כמו אולי ישא פני והנה גפן לפני וכשמואל כתובים גם שניהם בפסוק אחד לא תראה את פני כי אם לפני הכיף את מיכל בת שאול בבואך לראות את פני הראשון בפתח חכם הבאים באמצע פסוק והאחרון בקמץ חכם הבאים בסוף פסוק ובכדון דידן להיות על פני בא בסוף פסוק בא גם הוא בקמץ כאחד מהם יפקד בקמץ ולהיות שהכל דבור אחד אין הפסוק בזה הדין הוא באמצע הפסוק ודינו להקדד בפתח כאמור והנה יעיד עליו רעו ממשיפתו הקרוב אליו אשר הוא דבור לא תרבה כי להיותו אחד בפסוק כקוד בקמץ ולהיות לא תרבה לא תבא לא תבנה פסוק אחד כולם כקוד בפתח כי כן הנקיד וזה הוא אמרו למן דיליף דא ויען ויאמר אין זה מוסכם כי הנה מנינו בפתח בסוף פסוק כי הקרה אלדיו לפני וכן באמצע הפסוק בקמץ רבים בלי אתכם ובקמץ כמו ופני לא יראו לרגל המלאכה אשר לפני אם ימוש החסיד האלה מלפני הנה הכנס באמצע הפסוק וכליאתם ונקריים בקמץ וכן רבים דומה להם גם הוא באחר מהם ואין לך משם ראייה מובנת ולהשמר ממך ומדכריך והדומים אליך אמר למן דיליף דא כמו שאמרתי אמרתי לו יש להשיבך כי אלזורים ונבאים מן הכלל והעקר לפסוק על סדוב ורונה דרונה הם כמו שאמרתי אמנם פן תתפאר עלי יש מלין להשיבך דע לך כי את המנים

כבוד אלהים פרק רביעי ממאמר שלישי קט

המנהיג נטה לעתו לומר מה שאמר כשנמצא כתוב בזהר וברקנו זל על זה הכתוב פני לשון רבים
עמו אם תקחנשים על כותי וראה שכלת פני ונדק לשיאמר על רבים ועל יחיד כי הם רבים
ולא יתפרדו אפשר שעלה בדעתו כי לרמוז שמורה על רבים ולהוסיף על המקרא אי אפשר לנקוד
אותו גם כן כמו שנוקדים הרבים בלשון ארמי כמו אהשדרפנים אהשדרפניא גזברים גזבריא
בני אלדים בני דברביא וכן על זה הדרך וכתב שכן דינו למן דיליף דא אמנם לא תרבה
לא ירפהו עד לבעורקו כי אין שם לא רבים ולא יחיד והנה הטעה אותו מה שמצא כתוב ושם
כאמר פני לשון רבים ובאמרו על פני ידענו שהם פני השם והזהירו שלא להוסיף עליהם פנים
אחרים שהם אלדים אחרים שלא יאמר אדם הואיל והק"ה עושה מעשיו על ידי שלוחיו ושלוחו
של אדם כמותו וראוי לעבדם כי עבד מלך מלך על כן הזכירם והזהיר עליהם וכללם
האמצעים והפנים האחרים והם זריעות עולם אשר הזהיר עליהם שלא יעבדם על ידי קניצה
והנה לשם יתפנים של סוד ורחמים כדכתיב יאר ה' פניו אליך ויחונך כסה עליו אור פני ה'
ואור פניך כי רביתם יאר פניו אתכם בלה וכן רבים וכתוב פני ולכו והנחותי לך
והם פנים של זעם וכן אמרו רז"ל בגמר דברות פ"ק מנין שאין שואלים לאדם בשעת בעסו
שנאמר פני ולכו והנחותי לך המתן עד שיעברו פנים של זעם ע"כ וענה טובה קא מ"ל ואסמכה
אקרא וכן אמר משה רבינו ע"ה איך פניך הולכים אל תעלמו מזה שר"ל אם אין פני הזעם
מסתלקים אל תעלמו מזה וכן כתוב ואני חתן את פני באיש ההוא ושמתו אני את פני
פניה חלקם והם תוארים בדרך דברה תורה כלשון בני אדם ונרבות התוארים לא ירבה
המתואר כי כשיאמר ראובן המזרחי הארון הנגר הנה ברכות תואריו לא בתרבה ראובן הנו
ואמרו עוד והמלאכים הנעשה השליחות על ידם כקראו גם כן פנים שנאמר ומלאך פניו הושיעם
וכן בו פנים של זעם לכלות האויבים ופני רבון להושיע ולהביט לאזהריו בעין חמלה ולזה כוונת
ואמרו מה שאמרו אמר חברה ואני לא ידעתי איפה הם רועים ומי הוא המציק שהכר סם
לדברים אלה כי פירוש על פני בעוד שאני מצוי והנה הוא נמצא לעד אם כן אי אפשר להיות
לך אלדים אחרים כי אם במציאותי וזה כי הוא ראשון והוא אחרון ומכלעדי אין לדים בכתוב
בישעיהו אני ראשון ואני אחרון ומעדי אין אלדים ואם כן אין יכולת לעבדם כ"הם על
פניו וכן פירוש וימות הרן על פני תרח אביו ר"ל בעודו נמצא חי בחיותו וכן ויכהן
אלעזר ואתמר על פני אהרן אביהם ר"ל בעודו חי וכן על פניך יברכך שר"ל יבשר וך כך על
פניך במציאותך וזולתם כמו כן ומה לנו לדבר על ה' תיעה ולעשות לו פנים רבים יתעלה
מהם עליו רב כפי הנאות ליקר כבודו עם היות שכבר הקלו מעליהם באמרם והמלאכים
הנעשה על ידם השליחות כקראו פנים להורות שאין דבורם על העצם כי אם על התוארים ר"ל
תוארי פעולותיו כמו כי נדיק הדקות אהב וכן כל התוארים שהם מנה פעולותיו שיש לנו בהם
גם כן השתתפות כמו שנאמר מורנו הרב במאמרו הנכבד חלק ראשון פרק ס' ואמרו עוד ודבר
ה אל משה פנים אל פנים אמרו פנים ראשונים אספקלריא המאירה ופנים שניים
אספקלריא שאינה מאירה ורבו בזה כי משה רבנו ע"ה עלה במעלות מעלה אחר מעלה
בנבואה עד עלותו להנבא באספקלריא המאירה ולהיות שנאמר פסוק זה כהיותו כבר מתנבא
באספקלריא המאירה אמרו שהפנים ראשונים אספקלריא המאירה שהוא תהיה בעת ההיא
פנים שניים שהם אספקלריא שאינה מאירה והוא מה שכבר קדם ועלה במעלות וענין

כבוד אלהים פרק רביעי מטאמר שלישי

אספקלריא המאירה ה' ראות הדבר במראה הכבואה בבירור בלי משל וחדה וכלי שום דמיון מכת המדמה אלא כפשוטו והוא אומרו כאשר ידבר איש אל רעהו • הנה כי כינוי הפנים לאספקלריות שהם סוגי ההשכלות והכנות כמו שאמרנו וכן פתבו דברים אלו בזוהר וברקנא בפרשת וישמע יתרו ועיון שם • ואתה השואל לא מחכמה שאלת על זאת כי אייל מחרים חכם יחשב וכמופלא ממך אל תדרוש • ועתה הנידה לי אנה מצאת בשום חכמה ולמוד • להוביא המלה מהכנתה אשר תוכן כלשון ההוא אשר היא מפורשמת וכקבעת הכנתה כלשון ההוא ולתת לה משמעות וילת הכנתה מלשון ככרי מילדי ככרים וכן לא יעשה • שאם כך את עושה לו ישתנו ויתחלפו משמעות המלות והעניינים ולא יוכלו מעצמם ואין אומר ואין דברים • הטוב אמור לך תירא מרדה מדרמה • וכלשון שפרד תירא משוך לשון כוין ולך קין בשורה מוצאת • והנה הכתוב אמר אלדים אחרים וגבירותכם מעולם לא בקראת אלוה לא מפיכם ולא מפי זולתכם ואם כאמר על השתי וערב מעשה ידי אמן עץ ואבן המה לא אלדים • והכתוב אמר אלדים אחרים על פני • ואם תאמר שאמר שלא יהיה לך אלדים אחרים על העצב הכתרא פכיא והנה השתי וערב דוגמת העץ שנתלה עליו ואתם אומרים שנתקדש ועומד בנימו שלא כתרקב עד זמן אי לכא המלכה • ואיכה אלוה אפילו לדעתכם והאמת שהשתי וערב הוא עצב קדמון מזמן רב וימים קדמוניות דמיון לראש התליו ונכבתליו • ואתם עובדים אותה העץ הקדומה בכלי דעת באזור לכס שהיא דוגמת העץ שנתלה בו לדיכס • ועוד שאתם אומרים כי האב והבן אחד והרוח אחד בעצמות ואיך בשם אלדים אחרים יקראנו • והנה כל דברך ישא רוח בא תאמר לו הכל ואין כס מועיל • ישתבחו ויתעלה שמו שהבדילנו מן המועים ונתן לנו תורת אמת וסמי עולם כעב כתיבנו ע"ה הוא למחויקי כה יתומכיה מאושר ר"ל התומכיו והתומכים הם מאושרים • **פרק ה** כשואמו ויתעבב לו לבו • ויאמר לימה לכס תתפארו ותתנשאו על קהל ה' באמורכם בחנים ובמועדים שלכם אשר בחר בכם מכל עם ורוממו מכל לשון וכו' ולכס אין בשורה מוצאת כי הנה בתורתכם אין כתיב בה מנחיות הכש דבר קטן או גדול כ"ה הכללות גופניות בעה • אמנם אחר המות אין אומר ואין דברים בלי כשמע קולם של שבר ועונש כלל כי הא בהא תליא ויחי הנה קראתי בתורתכם כמה פעמים ואחד בכל לה לא מנאתי • וזאת תשובתי ליו דברי' לו שאתה אומר שאנו מתפארי בהם הם דברי' אלדים חיי' זמלך עולם כדכתי' ויבחר בורעם אחריהם בכס מכל העמים וכו' • וכתיב ויבך בחר ה' להיות לו לעם כנול' מכל העמים וכו' וכתיב זה האמירך היום וכו' • ולתתך עליון על כל הבונים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדש לה' לדרך כאשר דבר • ואין לא ידריך להכחיש הכתובי' • גם מה שאמרת שאין כתוב בתורה דבר קטן אונול מן העה • הן זאת לא נדקת אעבך • אשףך והודיעני הורג אדם מה דינו ע"פ התורה • א"ל כפש תחת כפש • א"ל אם הרג עבדו מה תהא עליו • א"ל חלף והלך לו כאשר כ"ה הנהרגים • א"ל והא כתיב ואף את דמכם לכפש תיכס אדרוש ואם כבר מת והלך לוכשאכר כ"ה כדכריך ממי ודרשנו ולו אין משפט עונש אחר המות כי אם אין לו שכר אחר המות גם כן אין לו עונש • השיב זה מדבר על הורג כפש חבירו ואין לא יד ב"ד לתפוסו ולהורגו • אמר שהוא ידרשנו ויעשה באופן סיהר • והעד הכאמן על דברי שאמר ככמוך מיד כל חיה אדרשנו ודבר ידוע ומפורסם כי לכפש הכעלי חיים אין שכר ועונש אלא על כרחך • ר"ל על מי שמכבד מיתה לחבירו ע"י חיה כמו פגרה בו הכלב או הדוב או דומיהם או אחד מהבעלי חיים הארסיים כגון שסגר עליו הדלת כדי שלא

כבוד אלהים פרק חמישי סמאר שלישי קל

שלא יבא ויפגע בו הבעלי חיים הנו אֹוֹשֶׁה־לִכְהוֹ בַּמַּעֲבוֹת אֲרִיֹוֹת * או באחד הבעירות שיתפסו
בנחשים ועקרבים כמו מגדל הנחשים אשר אל מציץ הנקרא בלשון תנ"ך יליץ אינארי שאין
אדם שוכנם שם בזמן האביב או הקיץ או הקיץ שיבא בשלום והוא מגדל ששםם נכדרכ מרוב הנחשים
וכמו שזה הכתוב אינו כפשוטו אלא כמו שאמרתי בן גם כן הכתיב הקודם לו שר' אדם שהרג
אדם אחר * אמרתי לזה שאתה אומר שהוא זה אין בדרך להזכירו ולומר כי הוא זה שכבר
אמר הכתוב בפירוט ומיד האדם איש אחיו אדרוש כפש האדם * והוא ה' הת שפת שמוסיף
על הענין הראשון שאמר * ולפי דברך די לנו בפסוק הראשון או האחרון ומה צורך להשנות
הדבר פעמים באומרו ואף את דמכם לכפשתניכם אדרוש * ואמר ואמר מיד חיש אחיו אדרוש
את כפש האדם אלא הראשון מדבר בהורג עצמו והשני בהורג הפרו ואין כאן לא כפל ולא השניות
הענין פעמים אלא לגופיה אצטריך * אמר ליה והא כתיב פעם שנית שופך דם האדם באדם
דמו ישפך וחור ונה בו לקיים הענין כמשפט הכסאות כפל ענין במלות שונות וכו' אמרתי
לו אין כאן כפל כלל כי לגופיה אצטריך והוא לתת רשות לבית דין ולכוננו שיהרגו וישפכו דמו
וכאשר עשה יעשה לו * ועוד כילפי דברך היה לו לומר תדרוש שיהיה מזה ומדבר לכובח
* ואדרוש הוא מדבר בעדו והמדבר הוא הא' ואמר אדרשנו * ואין כאן כפל כלל אלא
כמו שאמרתי שראש הפסוק מדבר על הורג עצמו ואחריתו על ממות אחרים בין בידו בין על ידי
אחר מהבעלי חיים וז' לתת * והפסוק השני לזנות את בית דין שיהרגוהו ואיש על מקומו
יבא בשלום * ועל כדרך הכתיב שאמר ואף את דמכם לכפשתניכם אדרוש על הורג עצמו
הכתיב מדבר * ואמר הקדוש ברוך הוא שידרוש כפשוטו מיד עצמו * והנה כבר מת ונזל מן
העולם * דק הוא מכפשו אחר המות * ואחר שמנאנו עונש למי שימרה דבריו ולא יקיים
מצותו * יחוייב שיהיה שכר טוב למקיים דבריו ועושה מצותו * השיב יתכן שזה היה לכני
כח * ואתם כבר יבאתם מן הכלל ונעשתם אותה אחרת לבדה וכתן לכם חקים ומצות וברר לכם
סכרם בפירוש בהנלחות גופניות ככתוב בתורה * אמרתי לואם הבדלים הבדלים לטובה לא
שיפסידו מה שבידם והיו כחיתו ארץ * וכן כתוב והייתם לי סנולה מכל העמים וכו' ועתה הגידה
לי מה ר' ל' ואתם תהיו לוממלכת כהנים וגוי קדש וכו' והייתם לי סנולה מכל העמים וכו' ומה ענינה
של סנולה זה אלא כמו שכתבתי במאמר ראשון פרק כ"ה מחבורי זה ואקראה לפניו והיה ממנכם
בדרך הכנות בויכוח אמרתי לו בכראה לי שחלום חלמת ואם לא כן איך שכתוב מה שכתוב בפסוק
על ראובן שאמר יחי ראובן ואל ימות שאין ספק שאם יחיה שודאי לא ימות * ואיכיו שואל דבר זה
ממך כי ידעתי שתשיב כפל ענין במלות שונות כדי לחזק הענין * אבל שאלתי ממך שתגיד
לי על מי אמר יחי ראובן עליו או על זרעו * אם תאמר שהוא מדבר על ראובן כן יעקב
הנה קדמה מיתתו לזה הפסוק כמה נואות מהשנים כדכתיב וימת יוסף וכל אחיו וכו' ואיך הוא
אומר שיקיה ואל ימות ואם כאמר על זרעו הנה מעשים בכל יום שמעתי וקוברים איתם והולכים
להם * אלא כמו שאמר המפרגס ומיתה תבייב לא ימות והיא מיתה הכפס להיותו מלוכלך
בטהא כדכתיב וישכב את בלהה פלגש אביו * ואנני אמר לוכי עלית משכב אביך או חללת
וכו' ועל זה היתה כפשו בירדת ממקום מכותה ומשה רבינו עליו השלום התפלל עליו ואמר
שתחיה כפשוטו חיים נכחיים בעולם הבא * ועוד אשאלך והודיעני אתה המתפאר עלי
שקראתה התורה כמה פעמים הלא תגיד לי מי הוא המקבל העונש וההנלחות * אין

אין לא ידך לאמר דק שהמקבל הוא הנוף כי הנפש אינה גשם: ולא כח בגשם. והנה כתוב צרפת
 טלח לך את ה' הוא מגדף וכברתה הנפש היא מקרב עמה. וכאמר שרפה בו שימות בכרת.
 אמנם אמר אחר זה ואמר כי דבר ה' בזה והוא מכותיו הפך הכרת תכרת הנפש היא עונה בה.
 מה טובים של ב' כריתות אלו הכרת תכרת הנפש היא ומה ד' עונה בה שתלה העון בנפש. ועל
 ברחק הוא מדבר על הנפש אחרי הפרדה מן הנוף שכן כתוב עונה בה שמע מינה שיש לנפש אחרי
 הפרדה מן הנוף עונש. ואם יש לה עונש בלי ספק שיש לה שכר טוב לכל עושיהם בלי ספק
 • והנה בחבורי הכקרא מן אברהם שם כתבתי ראיות ברורות רבים וכבר דברים הרבה מאד.
 ואמנם בכיאים מנאכי בשמואל שאמרה אביניל בפירוש והיתה נפש אדוני ברורה ברור החי' את
 ה' לדיך וקיים שמואל הכניא דבריה ויכתבם בספרו זכרון לבני ישראל. והנפש הברורה
 ברור החיים עם ה' אלדיו אין ספק שהיא בנפשו ה' ומקבר בהכלל וחייה חיים נכונים ודיאל איש
 חמודות שהיה מבני יהודה בן יעקב אמר והמשכילים ויהיו כוהר הקריע ומדקיי הרבים
 ככוכבים לעולם ועד. שר' שיהיו נכחיים וקיימים לעולם ועד. עוד אשאל ממך עין
 הקורא איך לא ראית בני קרח בני לוי המשוררים בבית המקדש אמרו כמזמור מ"ט אך אדם יפדה
 נפשי מיד שאל כי יקחני סלה. ואם תאמר שהיה מתפלל שלא ימות ויכלל מלהכנס בשאל
 והוא הקבר והנה חברו מן המשוררים ממש שחמו כמזמור פ"ט אמר מי גבר יחיה ולא יראה מות
 ימלט נפשו מיד שאל סלה. ועוד כי הלקיחה לפי דעתך כהרף עין ואיך אמר כי יקחני סלה
 והמות כהרף עין תבא רוחו ישוב לאדמתו כ' כמה רצה באמרו כי יקחני סלה. וכן אמר חברו
 ימלט נפשו מיד שאל. והנה הנוף יכלה ויפסד ויאכילו עש זרימה תכסה עליו או יקברוהו
 או לא ומה רצה בכחיות באמרו סלה. וכי האכשם המדברים ברוח הקדש ויכתבו דבריהם
 למשמרת יתפללו על הנמכעות קסם ושלום. אמנם היו מתפללים שינילם מדינה של נהיגם
 שאחד משמותיו הוא שאל. ובבבליא שאתה מתפאר שקראת אותה יותר מואתים פעם
 יש כאלה פסוקים רבים וכבר דברים הרבה מאד מדברים על זה הענין פקח עיניך. והקין משינת
 האולת ותמנא כי רבים הם ולא ידעתי ספורו. פן יקרה לך כמו שיקרה לך. וד' שכתב בבית רחבת
 ידים מלאה כרות ואשיות דולקים ומכורות וברות מכמה מיכים דולקים לבניו. והוא הולך בחשך
 ועל זה התפלל ד' מלך ישראל ואמר כי אשך בחשך ה' אור לי ולכל בני ישראל היה אור כמו שכתוב:
פרק ו ויתמרמר אלי בחמתו בערה בו ויאמר לי למה תדבר עוד דברך ותזרתך אינה
 נכחית וכן אמרו חכמינו לא כתבה התורה כי אם לברך בה את הבריות שכל
 אמתה ה' רופה וכתבה לזמן קצוב ותתבטל. כמו שאמרו חכמינו למה נקרא שמו חזיר שעתיד
 להחזירו לישראל אחר שבאמר בתורה. והכוונה בזה כדי להרחיק ישראל ממנהגם הרע שלמדו
 במכרים ולהכריזם מתועבותי הם ומעשיהם כאמור כמעשה ארץ מכרים אשר ישבתם בה לא תעשו
 וכו'. אבל אנו באמר עלינו שחיותנו באמונה לבד כמו שאתם לקחתם ראש הכתוב אמתת אלו
 ברופה. ואני חזיו האחרון שבאמר מן הוא לכל החוסים בו. באמונה לבדה דיים כי הבאים
 לחסות תחת כנפיו לא יבטרו לקיים מצות התורה כי הם כתבו לתקן דרך העם ולהחזירם
 מעשיהם הרעים כמו שאמרתי. ואחר בא מושיענו ונתן תורה חדשה מן הוא לכל החוסים
 בו. אמרתי לו הוא יהיה מחסך ומגן לך ולא זולתו ועדין אתה מסתולל ומתהולל בדברי
 מהתלות שוא ודבר כזב. ועתה הקורא בקדים ואיך לא פקחתי עיניך על פרשת אמת נכנים
 שהיא

שהוא כתובה אחר דברי הכרית ואזהרה והתוכחות ואחר שזכר דברי הכרות וזעקתם ודברי הנלות
ונאקתם וחור והזכיר בפרשת הזאת קטנה בכמות גדולה באיכות ענין הנלות והכרות שעתידים
לבא עליהם על אשר יעזבו את ברית ה' אלודי אבותם וכו' ואמר בסמוך והיה כי יבאו עליך כל
הדברים האלה וכו' ככל הגוים אשר הדיחך ה' אלדיך שמה. וזהו הגלות הגדול המר והארוך
הזה. ואמר ושבת עד ה' אלדיך ושמעת בקולו ככל אשר אכזיב מניך היום. ר"ל ככל אשר
אכזיב מניך היום ולא זולתם מהבלי העמים. וכשמוע הערל ויקרא בקול גדול יהודית ויאמר
ככל אשר אכזיב מניך היום. והנה הכף כף הדמיון שרובה לוכל הדומה לי שאני מניך מפי השם
י"ת כן גם כן תשמעו למי שמכיה לכם בשם השם י"ת כמוכי והם דברי יסו. אמרתי לו תלמכה
שפתי סקר. והרי תכף ימוד כתב ואמר ושב ה' את שכנתך ורחמך וכו' והביאך וכו' ונתן וכו'
ואתה תשוב ושמעת פקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אכזיב מניך היום. ולא זולתם מבלי דמיון
ורעיון ותמהון לבב. וחתם בחותם אמת. ואמר והויתך וכו'. והפליג בברכות וחתם
ואמר כי תשמע בקול ה' אלדיך לשמור מצותיו וחוקותיו הכתובים בספר התורה הזה ולא זולתם
ואמר כי תשוב אל ה' אלדיך ככל לבבך וככל כפך. הנה סגר עליך המדבר וימלא פיד סגן
אתה ורעך הפחללים והכשלים כמוך והניד מראשית אחרית ואמר מצותיו וחוקותיו הכתובים בספר
התורה הזה ולא זולתם כלל. ישתבח ויתעלה שמו שטרם מכה בן רפואה פרח נהניד לאדם
קודם מפעליו מאז. הכשאר לך פה להשיב און מבחל להרים ראש. והכתב אמר הנה כתבתי
לך שלשים במועבות ודעת והם תורה כביאים וכתבים. ועתה פקח עיניך ודחה כעללות
תמים דעים פי בשלשם חתם באות ברית קדש. ובכביאים באחרון שבהם והוא מלאכי חתם ואמר
וחקתי הכתובים בשפר התורה הזה. ובכביאים באחרון שבהם והוא מלאכי חתם ואמר
זכרו תורת משה עבדי אשר בותי אותם בחורב על כל ישראל חקים ימש זעים וכו' וסני יך ליה הנה
אכזיב שולח לכם את אליהו הנביא לפני ב' יום ה' הגדול והמורא שהוא יום הדין הגדול. ואמר והשיב
לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם שיראו האבות כי בניהם אמרו את משמרתה לאדיהם בהר
סיני כאשר בנה את אבותם. ולב בנים על אבותם שאין ביד הבנים אלא מה שירשו וקבלו
מאבותם. ובאחרית ספר תלוי פזמור קמ' שלא כשאר אחריו כי אם הללויות חתם בחיתמו
ואמר מניד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום
הללויה. ואם כן מילר לי את אלה אלה מאיפה הם. עוד אשאל והודעני היש שום חומה
ולשון בעולם שתשמור חס הסכות זולתי בני ישראל. והנה כתוב בזכריה שאחר יום הדין
הכתוב עליו יום אחד יודע נה לא יום ולא לילה. וזהו יום הדין כמו שכתוב במלאכי לפני
ב' יום ה' וכתוב כי היום בוער כתבור. והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש ולהט אותם היום הנא
בהא הידיעה הוא מה שאמר לפני ב' יום ה'. הוא יום שאמר וזכריה יום אחד יודע נה. והיה
ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וזה אחר יום הדין הגדול. ואמר והיה
כל הכותר מכל הגוים הבאים על ירושלם ועלו מדי שנה בשנה להשתתפות למלך ה' בבאות ולחוג
את חס הסכות וכו' וכתוב וזאת תהיה חטאת מנדים וחטאת כל הגוים אשר לא יעלו לחוג את חס
הסכות שכראה מכאן שיהפוך את כל הגוים לשמור את דברי התורה הזאת ולחוג את חס הסכות
ואת ממונותיה נקט. ואין לך נכחיות גדול מזה. ואפילו לדעת האומרים שזה יהיה אחרי
מלחמת גוג ומגוג שכן כתוב והיה כל הכותר מכל הגוים הבאים על ירושלם. וכן בישיע

כבוד אלהים פרק שישי ממאמר שלישי

כתוב בתחיתם כפרואחר שספר יום הרין כדכתיב כי הנה ה' באש יבא וכו' כי באש ה' נשפט שר' שופט' ונחרבו את כל בשר וכו' וזכר קצון גלויות כדכתיב והביאו את כל אחיכם מכל הנוסס מנחה לה' וכו' כי כאשר השמים החדשים וכו' כן יעמד זרעכם ושמכם' והנה אמרו זרעכם הנה מה טוב ומה בעים לנשרם שלא יצרת זרעם מלכתיו' אמנם שמכם מה טיבו ומה נח ללמדנו כי יום בשורה הוא ונריך להבין דבריו כדי שנבילה ונשמחה בו' והרכין בזאת הנפורה שלא יכרת שם יהודי מן העולם והם העומדים על משמרתה' לשמור מכותיו חקותיו ותורתיו בכל חסד צוה ה' את משה ולפרסם מי היא זאת האומה העולה מן המדבר מקושרת מר ולבנה מכל אנקת ריכל מבלי שיתערב זר בתוכם אמר כי הם העומדים שנת מחללו ומהויקים בבריתו לקדש שבתות וראשי חגים' ואמר והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבט בשבטו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה' והוא כמו שאמרתי בחד הסבות ומפורסם שאין באומות העולם מי שישמור שבת ויקדש ראשי חגים כיהודים במכות השם עליהם' ואמנם היות זה אחר יום הדין אמר שהנאים להשתחות לפני המלך ה' בנאות בשבת תיבדאשי חדשים יפאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי תילעתם לא תמות ואשם לא תכנה והיו דראון לכל בשר' וזה לא יתכן כפי הטבע פיאם מעשה אלהים המה כי כפי הטבע האש מכלה ושורף הבשר והדם והעצם ומכלה העפוש אשר בסבתו ירם תולעים ויבאש ומכלה הפרחון אשר הוא הדראון וממית התולעים הכמפאים כי זה כמו לאלדיו ואם בן איך יתכן שתולעתם לא תמות ואשם לא תכנה והיו דראון לכל בשר' אלא שהקדוש ברוך הוא יתמות בהם כח להתקיים כדי שיקבלו ענשם ויאכלו מפה דתם וממועצותיהם ישבעו וכסחו את העונש הראוי להם והגזור עליהם דבר יום ביומו בדת מה לעשות' ועתה ליהם חס' אקרא הביטו וראו אם יש בעולם נכחיות גדול מזה ואם יש אפשרות ויתרון לבעל הלשון לבאר ולבדר נכחיות התורה ושומריה ומקיימי מכותיה חזקו ויחמץ לכבדם כל המיחליו לה' ומה שאמרו על החזיר שעתיד להחזירו לישראל כאמר על הטובים שבזרע עשו הכאמר עליו וכרסמנה חזיר מיער וכן הטובים הנקראים על שמו להיות פעולותיהם דומים אליו שמראים תומה ותחית ערמה כחזיר שמראה טלפיו לאמר ראוני שאני טהור' והוא גרה לא יגר טמא הוא ולזה הביאוהו למשל והיות הלשון כופל על הלשון' אמנם מה שאמרת שלא כתנה התורה פי אם לצרף בה אתהבריות שרונה ואמר לזכותם ולטהרם ולזככם והוא מלשון מצרף לכסף וכור לזהב' כסף צרוף בעליל למרז מווקס שבעתים והכתוב אשר אמרת אלוד כרופה שהיא בעצמה כרופה כמו מכות ה' כרה ובעל המאמר רכה בו שהיא כרופה מצרפת את הבריות' ומה שאמר שלא כתנה התורה כי אם לצרף וכו' כי אם נדקת מח נתן לו ורבו פשעיו מה תעשה לו' אם נדקת מה נתן לו מה מידך יקח ועל זה אמר מה שאמר על דרך דבריהם שהם על דרך מליצת השיר' ובזון לבות וכליות ה' ואתה חכם בעיניך ויתן לך האלים לב לדעת ועינים לראות ואזני לשמוע ותורה ותאמר אך שקר נחלו אבותינו הכל ואין בהם מועיל ויקיים נבוקרא דכתיב בי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים כל ישראל חברים אלה' יס לאקוד ולדעת מאין נחתדמו הקרבתים בעולם כי כפי הכראה שמכאנו אותם כזכרים ובעשים קידם שבה בהם השם ית' כקורנן קין ונח וזולתם וכפי הנה מדברי חזל שכן הוא כמו שכתוב במדרש בויקרא דבה סדר אחרימות' רבי פנחס בשם דביו לוי אמר משל לכן מלך שגם לבו עליו והיה למד לאכול בשר בכלות וטרפות אמר המלך זה יהיה עמוד על

תמיד על שולחני ומעצמו הוא נדור • כך לפי שהיו ישראל להוטים אשר העז במגדים והיו
מביאים קורבנותיהם לשעירים דכתיב ולא יזכרו עוד וצביהם לשעירים • ואין שעירים
אלא שדים • שנאמר יזכרו לשדים לא אלו • ואין שעירים אלא שדים שנאמר ושעירים
ירקדו שם • והיו מקריבים קרבניהם באסור וכמה פורעניות בא עליהם אשר הק"ה יסיו
מקריבים לפניו ככל עת קורבנותיהם כההל מעד והם כפרשים ועז והם כבולים הה"ד איש איש
מנני ישראל ע"כ • א"כ יראה מזה שה"ת לא בזה בזה כי אם לכוונה שניתהיה להרחיקם מלעבוד
עז • והנה דעת מורנו הרב במאמרו הנכבד • ובדאותנו אותם רב פעלים קודם שנכטו ואמר
שנכטו בהם • קשה להולמו שהיו לכוונת שנית • וזה כי הכה מאבנו קודם שיבוס בהם הק"ה
שהקריב הכל קרבן לה' כדכתי' והכל הביא גם הוא מכבדו' אבנו ומחלביהו והמכסה הוא קרבן מכסה
כדכתיב וכפש כי תקריב קרבן מכסה לה' • וכתיב וישע האל הכל ואמכתו • ר"ל שלא היתה
קרבן לכפרת עון כי אם מכסה ואעפ"י שהיה עולה ואמרו במדרש שירר לו חם מן השמים כדאיתא
בכ"ר סדר בראשית • וכנח ויבין כח מוצח לה' ויסקח מכל הבחמה הטעורה ומכל העוף הטעור ויעל
עלות במזבח • וכתיב וירח ה' את ריח הבחמוכו • וזו אמרו הכחוש בה' הידיעה • והנה הניב
להם מזה תועלת רב וענים מורא מאד • אם להכל להיותו מושגח לפני האד' בוונמנעיו כדכתי'
ונגע ה' אל הכל ולמכתו שהיו פעולתו • ואמנם בענין הריגתו כך גזרה יד' עמו • וההשגחה
באדם הוא דבר גדול הערך לא ימאז כי אם ליראי ה' לחסוכי שמו • אמנם בכח אין לנו מורד עוד
פ"ה מה שספר הכתוב כדכתי' וירח ה' את ריח הבחמו ויאמ' ה' אלבו לא לו • י"ל לקבל עוד את האדמה
בעבור האדם וכו' וכתן לו התנכלות לרוע מעשיו ואמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו • ולכן אין
להאשימו אש יחטא • ויעדו בווד טוב פעם שנית ואמר ולא אסויף להכות את כל חינוכו עוד כל ימי
הארץ וכו' ויבדל אלים את נח ואת בניו וכו' ומוראכם וחתכם יהיה על כל חייית הארץ ועל כל עוף
השמים וכו' וכל דגיהים בידכם נתמו • כל דמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה וכו' והיו שתהיה
השגחתו עליהם לקרבם ליו ולפנותם במכותיו ומה לעשות • להם והנה נח לא נכטו בהם לשנאמ'
ש פוה בהם לכוונה כ' • ועוד איך יתכן שהדבר שאינו נעשה לכיונת עצמו כ"ל לתכלית אחר יגיע
ממנו התועלת הענן לעושי וזה לא יתכן כ"ל לתכלית עצמו ותפארת לו מן האד' אשר עשה לעיניו
את האותיות הגדול' האלה • והנה לה פגולות כפלא' נתליו' בהם וכמעשהיהם והם לא נכטו בהם כדי
שהיו לכוונה ב' והנה א"ע ה' הכרית העז מן הארץ ויכרות את מפלצת הויסירה מגבירה וכנטות
בהם ואין מקו' לו' משהיה לכוונה ב' והגיע לו ממנו התועלת הגדול' הנו' כאמור כמה אדע כי אורשכ'
ויאמ' לוי קשה לי עגלה משולשת וכו' ויאמ' לאברהם ידוע תדע כי נר יהיה זרעך וכו' וגם את הנזי
אשר יעבדו דן אכני וכו' והנה הגיע למעלת הכוונה במאמר כל מזה להכנה על בניו בכח מענת
הקרבן כ"ל לאכן מה מורד היה בקרבן אמר' מורה שמוריד ההשפעה בשפע גדול מאת האד' ומלכד
שידע מה יעשה לו • כיו ואת הקורות אותם משלם מראש ועד סוף ככתו' יגם את הגוי וכו' הגיע לו
מעלה ותועלת גדול לכרות אתו מלך מ"ה הק"ה ברות כדכתי' ביו' ההוא ברת ה' את אברה' ברית
לאמר • והנה בכרות האדם ברית אש מלך ב' והיא מעלה כמה נשגבה קל וחומר וכ"ש עם מלך
מ"ה הקדוש ברוך הוא וכשרו בשורות טובות • באמרו ואתה תבא אל אבותיך בשלום מקרב נשים
טובה • ודור רביעי יסוכו הנה • הנה לזרעך נתתי את הארץ וכו' והנה
סניע לכל המעלות והגדולות האלה לדעת כל אשר בארץ • באמנעות הקרבן • וכן

בבור אלהים פרק שביעי ממאמר שלישי

אחר שבוודא כני ישראל כתוב בשמואל ע"ה וישמעו פלשתים כי התקבצו בני ישראל המצפתה ויעלו סדני פלשתים אל ישראל וישמעו בני ישראל ויראו מפני פלשתים ויאמרו בני ישראל א שמואל אל תחרש ממנו מועק אל ה' אלדכו ויושיענו מיד פלשתים והנה שמואל בדיעתו גודל מעלת החדק עם הייתובלתי ראוי להקריב כי לוי היה הקריב טלה עולה לה' כדכתיב ויקח שמואל טלה אחד ויעלהו עולה כליל לה'. ואחר כן התפלל כדכתיב ויועק שמואל אל ה' בעד ישראל ויענהו ה' והשם ית' חלק כבוד לעולתו כדכתיב ויהי שמואל מעלה העולה ופלשתים נגשו למלחמה בישראל וידע ה' בקול גדול ביום ההוא על ישראל ויהם וינפלו לפני ישראל וכו' וירדפואת פלשתים ויכוס'. והנה העלה העולה קודם שזעק בתפילה. והנה ענהו ה' כדכתיב ויהי שמואל מעלה העולה וכו' ופי' ויענהו ה' כבר ענהו כמו והיה ערם יקראו וכו' ואני אענה. וכתיב וינפלו לפני בני ישראל וכו' וירדפו את פלשתים ויכוס וכו'. והנה הכתוב הניד גדולת מעלת העולה כי בעוד היותו מעלה העולה עשה ה' באיניקה שפטים ויושיעם מאויניהם ויהומם מהומה גדולה עד השמדם וירדפואתם ויכוס עד חרמה. ולקח שמואל אכזר אחד ויקימה מנבה להיותה לאות לאמר עד הכה עזרכו והנה הקרבן הראה ידו החזקה באיתות וזמופתים וככח וכו'.

וכן כדוד הע' כתיב לאמר ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועת עת מועד וימות מן העם מרן ועד באר שבע שבעים אלף איש וכו' וכתיב ויבן סם דוד מזבח לה' ויעל עלות ושלמים ויעתה' לארץ ונתעבר המגפה מעל ישראל כי השלמים משומים שלום בעולם. ואם היו הקרבנות לכונת שנית די להם שתעשה כיוונתם להרחיקם מעל. אחר שהוא המכוין ולא יחוייב שיעשה בהם מראות וכפלאות ממנו בעצמו באשר כח אדים עמו. והנה פעולותיו קודם שנכטו בהם וגם אחרי כן כה יעשה להם למופת ולאות כי הדבר מאת ה' נבואות שנתן בהם כח להשגיח על ידם ולרחם על עוניהם ולרחות ולהרחיק מעליהם כל בר ואויב ומשטין ומזיק וזה כחו לאלדיו. ועוד גדולה מואת מנאמו פעל פעל בימיהם לאיש כתעב וכאלח איש בר ואויב ור אכזר איש ככרו אשר לא מ בי ישראל הוא משע חלק מואב שיעשה עולה לה' אשר לא ביה ולא עלתה על לבו כדי שיבילהו מרעתו. ויבילהו ויכס אותם מאויביו כדכתיב ויקח את ככו הכבוד אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החמה ויהי קנף גדול על ישראל ויבעו מעליו וישבו לארץ וכו'. כי השם ית' עשה לישראל מלחמה הזאת נסים ונפלאות כי שם במאזלמים ולא היה מים למחנה ולבהמה אשר ברבליהם עד אמרם אהה כי קרא ה' לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב. ובאו לדרוש את ה' עז אלישע הנביא. והשיב להם בדבר ה' לא תראו רוח ולא תראו גשם והכלל ההוא ומלא מים ושתייתם אתם ומקניכם ובהמותיכם וכו' ונקל זאת בעיני ה' ונתן את מואב בידכם והייתם כל עיר מבצר וכו' ויהי בנקר בעלות המחנה והנה מים באים מדרך אדום ותמלא הארץ את המים. והנה נעשו להם כזה הענין כמה נסים. האחד לתת להם מים לשתיית כדי ספוקם. הכ' שלהיותם נשדה אשר אין בו מסתור מורם וממטר אחר לא תרא גשם כדי שלא יהיו בגדיהם שרוים ועבולים כמי המטר. ג' כי בהיותם נשדה ואין כסות בקרה ההוה מקרירות המטר ברדתו אחר להם לא תראו רוח. ד' ונתן את מואב בידכם. ה' לסכל דעת מואב לבטלי שלוח רכב אחד שנים לאמר לכו וראו איך נפל דבר. ו' להרחות להם ולדמות בעיניהם מה שלא היה ולא כמנא כדכתיב וישכימו בבקר והשמש זרחה על המים ויראו מואב מנא את הנשים אדומים כדם. ו' להעלות על לבם מה שהיה סבה לאדם כדכתיב דם זה הקרב כמרכו המלכים ויבואו את רעם

ועתה לשלל מואב ועלו שלל בסדר הלוואות מערכה לקרא מערכה לא בתמהין לבד בחשכס סהמ
הולכים לשלל שלל ולבו בז אשר בזה היה סבת אבדתם כדכתיב ויבאו אל הממכה ויקומו וישראל ויכו
את מואב ויכנסו מפניהם ויכו בהם והכות את מואב והערים יהרסו ועם כל זה לא אזרו חיל
ולא עזרו כח להתקומם בני ישראל כנגדם אולם המלט לבא אל בתיהם לשלום אלא שנתחילה היה
קצף גדול על ישראל ואחרי כן ויסעו מעליו וכל זה באתה להם מכח הקרבן ומפעולת סגולתו
או שהיה סבה למדת הדין לקטרג עליהם ולאמר הנה ישראל עין בעין יהיו מפעולת ה' ולא יאזרו
שמוע וזה לקח במו פכורו היושב על כסאות תחתיו ויעלה לה לעולה והנה זה הקרבן היה
למוכרת עין לבני ישראל כי השם ית לא ירבה בפעל מכוער כזה וכן כתוב אשר לא בתי ולא
עלתה על לבי אשר לא בתי זאת בתו של יפתח ולא עלתה על לבי זה משע מלך מואב סוף סוף
הקרבן הועיל לו או בעצם או בדרך מקרה למוכרת עין ממתקוממים כנגדם וארע מה שארע
הכלל העולה מכל מה שאמרנו שיש בהם סגולה ענמית כפלאה ועבודה להכלית האדם במעשיו
ולהביל לו מרעתו וכן ראינו שנתקדש שמו ית על יד הקרבן על יד אליהו בהר הכרמל וכעננה
באש מן השמים כאשר כתבו לו כהני העל בהר הכרמל את הפר האחד ויעלה עולה וינבזה ה'
באש שנאמר ותפול אש ה' וכו' וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלילים ועוד ראינו
שקרא על שולו בהם בני עלי ובעטו בהם ומנע מהם הטוב הנמשך מהם לכל העולם כלל ופרט
והוא מחילת העין כדכתיב בכלם וכפר עלינו וסלח לנו ובבני עלי אמר למה תבעטו בזכותי
ובמכשתי אשר בתי מעון וכו' ר"ל אשר בתי לעשות במעונו והוא כמו מעונה אל יקדם
השקיעה ממעון קדשך וכתוב ולכן נשבעתי לבית עלי אש יתכפר עון בית עלי כיבד ובמכסה
עד עולם והנה שלם להם הק' בה מידה כנגד מידה הע' בעטו בהם לא י' צילו להם לכפר עליהם
מכל זה יוכן שהם מכוונים לעצמם בעצם ובראשונה ולא לכוונה שנית אמנם מה שיראה מן
הכתובים אשר עליהם סמך מורנו הרב בסדר אחריו מות וכן במדרש הנו' בראש הפרק אמר
הכתוב איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז בממכה וכו' ואל פתחיה מועד לא
הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך וכרת האיש ההו מקרב עמו
ופירוש דם יחשב שישחט עליו כאילו שפך דמים ר"ל דם האדם וכתב סנה למנוה זאת ואמר
למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם וכו' ולא יוכחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זוכים
אחריהם וסוד ואמר ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יעלה עולה
או זבח ואל פתחיה מועד לא יביאו וכו' וכרת והנה פשט הבתוכים בביאור אומרי מה שכתוב
במדרש ומה שגזר אומר מורנו הרב לאמר שהם לכוונה שניה שכן כתוב למען אשר יביאו וכו'
ולא יוכחו עוד וכו' והוא להרחיק ישראל מעד כדכתיב ולא יוכחו עוד זבחייהם לשעירים א"כ
מה בעשה לכל הנכבדים עליו הנה עם היות דברי מורנו הרב עטרת תפארת לראשנו אקם
רשות ממנו ואמר כי דברי הכתוב מיירי בשחיטת קולין שכן כתוב אשר ישחט שור או כשב או עז
בממכה ואל פתחיה מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' וכו' ואמר
למען יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זוכים על פניהם וכו' וזכחו זבחי שלמים לה'
אותם ועל זה יפדק אמרו שהם לכוונה שנית והרואה על זה אמור הכתוב אשר הם זוכים על
פני השדה וכתוב בשמואל ויעט העם אהשלל ויקחו באן ובקר ובני בקר וישחטו ארבה ויאכל העם
על הדם ויגידו לשאול לאמר הנה העם קוטפים לה לאכל על הדם והנה להרחיקם מזה

החטא אשר גילו אליו אינן גדולה. ויאמר שאל פנו בעם ואמרתם להם הניסו אלי איש שורו ואיש
 סוהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא תחטאו לה' לאכל על הדם. והנה זכר מה היה העון ואמר ג'
 פעם ויאכל העם על הדם. חוטאים לה' לאכל על הדם. ולא תחטאו לה' לאכל על הדם והיה
 מין על שזנכהים על פני השדה והיה עולה על דעתם שהיו משתתפים עם השדים והיו השדים אוכלים
 מן הדם והם הנשר בזבח השלמים שהדם והחלבים לגבוה והנשר למקריבים הנזבח וכן אמ' הכתוב
 וזבחו וזבחי שלמים לה' אותם. ולא יזבחו עוד את זבחייהם וכו' והיו אוכלים על הדם כאלו
 אוכלים הם והשדים יחד על פני השדה. ולזה נזהר שכל שמיתת חולין שיקריבוהם על פתח אהל
 מועד להרחיקם מעד במדבר כי היו מיוצאי מצרים והם להוטים אחר על כמו שכתוב כיחזקאל
 פרשה ט' ואודע להם בארץ מצרים וכו'. ואומר אליהם איש שקובי עיכיו השליכו ובגלולי מצרים אל
 עטמאן וכו'. וימרו כי ולא אכלו לשמוע אלי איש את שקובי עיכיהם לא השליכו ואת בגלולי מצרים לא
 עזבו וכו' ועד זמן יחזקאל הכביא לא שרו מתועבותם והיו עושים. אלו הגלולים על ההרים לאכל
 על הדם לשם על אמר הכתוב עם כל רעתם ואשמתם על ההרים לא אכל. ועוד פעם שנית אל
 ההרים לא אכל ועיכיו לא נשא אל גלולי בני ישראל. וחזר ואמר פעם שלישי והוא את כל חלה
 עמה כי גם אל ההרים אכל. וחזר ואמר פעם ד' על ההרים לא אכל ועיכיו לא נשא אל
 גלולי בני ישראל. הנה אחר שהיה מזכיר תועבותיהם היה מזכיר זה על גבם ומפרט החטא
 ואומר על ההרים לא אכל והיא העבודה שהיו עובדים לאכל על הדם על פני השדה. ועל המין
 הזה מהקרבן אשר זבחו השלמים יצחק דברי מורנו הרב גם דברי המאמר הנז' כי כן כתוב וזבחו
 זבחי שלמים לה' אותם שר' שאותם שהיו זבחים על פני השדה לאכול בשתיף עם השדים יזבחו
 אותם על פתח אוהל מועד ויאכלו בשתיף עם הגבוה ויבאו דברי המדרש כחה ומתקבל באמרו
 משל לבן מלך שגם לבו והיה למד לאכל בשר ככלות וטרפות כי הם זבחי מתים. אמר המלך
 זה יהיה תמיד של שילחני ומעצמו הוא גרור וכו' ושאר דברי המאמר איש על מקומו וכא בשלום.
 ויתכן שלזה כיון הרב באומרו שגטו בהם לכוונה שניה. והראיה השנית כי בהיותם בארץ
 במצריהם ובטירותם בתי החצרות כתי להם רשות לזבוח בשר תאיה ברחוק מקום וזה כי עולי
 מוצבים כבר מתו שהיו רגילים בכך ובניהם אשר קמו מאחריהם כולם דייקים לעולם. ירשו
 ארץ ואין חדם מכיס ביתו וחברו לשחוט שם בשר לאכול ויבא לשדה לזבוח לרעיון ודמיון כפסד.
 אמנם היות כולם למיכיהם ברוב בכין וברוב מנין לכוונה שניה קשה להולמו. ואחר שאין לאל
 ידי להכריע האם הם לסבת עצמה בעצם או לסבה שניה כולם או מקצתם עם היות דברי קרובים
 לרעת וכוטים לאמת. אמרתי אשמרה דרכי מחטא בלשוני אשמרה לפי מחסום לגלתי הכנים
 ראשי בין הרים נכבדים וכניה זה עד עת בא דברו ויערה עלינו רוח ממרום ויורנו. ויאמר לנו זה
 הדרך לבונה וכודעה יד ה' והוא למען רחמי ויראנו נפלאו מתורתו בביאת משיחנו במהרה בימינו
 כל ישראל חברים אמן וכן יהירצון. **פרק ח** אמנם נמיתת הויות ועשייתם היה
 מזמן אדם הראשון וכן אמרו ר' א

אמר רבי יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן א' היתה לזבחו שכו' ומיטב לה' משור פר מקרין
 מפרים. מקרין תרתי משמע אחר רב כחמן בר יבחק מקרין כתיב. ואמר רב יהודה שור שהקריב
 אדם הראשון קריו וקדמו לפרסותיו שנאמר מקרין מפרים מקרין והדר מפרים מה' יע' ליה לריכל
 דאמר ריכל כל מעשה בראשית בקומתו כבדאו. ר' שהכתוב אמר משור פר שמורה שמיום שנולד

כבוד אלהים פרק שמיני ממאמר שלישי קלר

היה גדול כפר. והנך רואה כי דברים אלו לא כוזב נכתבו ולא היה לעולם. ואמנם יש להם כזה כונה סכית והוא כי כשיקריב האדם רוחו וכשמתו לפני בוראו אז יהיה קורבן לה' כי הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מכלב אליס אמנם כשיקריב קרבן מן הנהמה מן הבקר ומן הצאן אז תקריבו את קרבנכם. ולזה רמז הכתוב באומרואדם כי יקריב מכם קרבן לה' כל כשהקרבנה תהיה מכם בעצמכם אז הוא קורבן לה'. אמנם מן הנהמה מן הבקר ומן הצאן הנה תקריבו את קרבנכם. כי כשהאדם מקריב כפשוטו עמומות ואת הקדש והקריב אליו והוא השכל אין ספק שאותו הקרבן קרבן לה'. אמנם כשהוא מתודה בשפתיים בעזרת התורה את עונו ומקריב קרבן מן הנהמה וכו' אז הוא קרבנכם שהוא דבר חמרי כמובן. ולזה אמר שלמה המלך להבין משל ומלינה דברי חכמים וסידותם. והנה הסידה דברים קצרים מורים על עצמות הענין ברמז ובמלות משועפות ומושאלות וישמע חכם ויחפץ לקח להבין על מה רמזו ומה רצו בהשגה ואי זה חלק מה שתוף הוא רובה בו. והנה רוב מלות המאמר הזה משועפות ומושאלות להסביר הענין ואבאר שתופס והשאלתם ומאליו יש תמנע הענין בזה. שורשם משותף ואמר על הכ"ס הידוע ויזבח שור ומריא וכו' וישאל על ההבטה אשורכו ולא קרוב. ויאמר גם כן בהשאלה ושתוף על הכנין המקיף כחמה. ככית צעדה עליו שור. וקרן שם משותף ואמר על הקרן של הכ"ס. ויאמר על הנבירה ועל המלכות וקרני ראש קרניו בהם עמים יגמל וכו' וירס קרן משיחו. ויאמר על ההופעה והזוהר כי קרן עזר פניו שר"ל שהזוהר פניו כשמש ויראו מנשת ליו. ואמר זה כבא לפרש המאמר. אמר שור שהקריב אדם הראשון ר"ל מחשבתו ועונו ולא יתנו בעין השכל והוא כגור משותף אשורכו ולא קרוב כאמור. והשכלתו במושכלות והקריב את עבדו לפני בוראו כאלה הנכנים על הקרן אלה במחשור ר"ל הופעה אלא יתערב בה דמיון. ולא רעיון כפסד או הקש הטעאי רק הופעה וזוהר אלה לו במצחו והוא מורה על המוח שבו החושים הפנימיים אשר הם מרכבה ראשונה לשכל. ולקח מלת במצחו כי עם היותו מורה על החמשה חושים פנימיים והנה בפני המנח החוש המשתתף עם החושים החכמים והפנימיים. והוא גדול במעלה על כולם וזו ההשכלה יטיב לה' משור פר מקרין מפריס במאמר שמואל הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב לי' וכן אמר דוד המלך על המזבח אשר בבורך בשר ואגדלכו בתודה. ויטיב לה' משור פר מקרין מפריס. ראו עכשים וישמחו וכו' והנה השור והפר יקריבו מהם זבחי תודה ודוד מלך היה וזה לא ידו להקריב שוורים ופרי ואיך אמר ויטב לה' משור פר שר"ל יותר משור פר מקרין מפריס ואחר שהיה שר"ל פר מאי רבותיה שהיה לו קרן ופרקות ושיטב הלולות ותרותו יותר מהם ולמה אלא כמו שאמרתי ועל הופעת השכל ולתת לו חלקו ואמר אלהלל שם וכו' ואגדלכו בתודה כי מה גדולה יש בקרבן תודה לא לספר בפלותיו ולהלל מעשיו ולגדלו ולרוממו על כל מעשיו. והנה הקשה לו ואמר מקרין תרתינן משמע ר"ל אשר שאר הראשון היה מורכב מחמור וזורה ועכ"פ כחותיו ופעלו פעולתם כי לא תהיה בראש. ואיך תאמר שלא היה לו כאלה הופעה והשכלה אלא באת ופניה לכך הנדק מכלי הטענה ודמיון וכח המדמה אלו חושים ופעולות אלו חושים ומדמה בהם דברי הכנאות הדרך משל ופירוש ואיך יתכן זה. והשיב לובעשל ענה ואמר שעם היות אדם הראשון מורכב מחמור וזורה הפעולות שהם בכתובות המאמר היו חמרים אע"פ שהיה מורכב מחמור וזורה ועל זה אמר מקרין מקרין כתיב חסר יוד להורות על זה שאדם הראשון שאף על פי שהיה מחמור וזורה פיונו הסחות הגופניות שהם בכתובות ואמר עזר לפרש דבריו שור

שהקריב אדם הראשון קרבנותיו קדמו לפרסותיו שכאמר וכו' אמר שהם כה הפועלת של היונוכר
עליו כחות גופניות היה לפי שתמיד היו הפעולות השכליות שבו קודמים לפרסותיו שר' ממעמדי
הנוף והו' קיים בהם ועומד עליהם. וכבר ביארנו שהוא מלשון כי קרן עוד פניו ורצה בזה שתמיד
היה מקדים ומגביר וולות השכל על פעולות הנוף החמריות. ולא היה מסנף הנוף שנסה
היו נכבים ועומדים בהביט אליו ולתת לו חסו. והוא מושגל מאשורכו ולא עתה רק שהיה מקדים
השגחתו בפעולות השכליות על הפעולות החמריות. ואמר שזה אינו תלוי בכח אדם כ'א כפי
הפועל אשר בראו כי הוא יציר כפיו ומבחר היוצרים ובעת שבראו השלימו בכל מיני השלמות שהיו
צריכים לו. ודומה לזה כאמר לירמיה הכביא ע'ה ואמר בטרם אכרך בכטן ידעתיך ובטרם תבא
מרחם הקדשתיך. ולזה רמז באמרו שור פר ביום שכולד היה גדול כבר והוא מה שאמר בקומתן
בבראו וכו' וזי זה כאמר זה בבכור זה וכחור לעבין ואומ' הראשון שהקריב בפעל קרבן בעולם היה
הכל כמו שקדם בפרק שעבר. אחריו היה המקריב את קרבנו כח שנמשה הקבלה אב לבני יודיע
כי הראשונים שכולדו מזכר וכקבה ממעיו אשה היו קין והבל וידעו כי ידה פעל כל זאת כי אביהם
ואמם ראו שלא היו יולדי אשה כי הנידו להם. והביאו כל אחד מן הבא בידו מבחנה נה' כעבד
לאדוניו. וקין הביא מפרי האדמה ולא מראשית פרי האדמה ולא מן הטוב והמוכר שבהם לא
מן הבא מידו ממה שכודמן לו וזהו אמרו מפרי האדמה ממה שכודמן ולא מחלב הארץ. אמנם
הכל הביא מבכורת באמו וממלכיהן כאשר יאות לעשות לעבד לכבוד אדוניו. ולזה שעה' אל
הכל ולא מבחנתו ולא קין ולא מבחנתו ולא שעה. ויחר לקין מאד ופעלו על פניו והיה מה שהיה
וחסו כי להיות מבחנת קין מבחנת האדמה רחוק מאד מן האדם והכ' יש בהם רוח חיים וקרום
למין האדם גורו ואמר של זאת הסבה שעה' אל הכל ולא מבחנתו ולא קין ולא מבחנתו לא שעה
להיותה מבחנת האדמה ולא היא כי הכה בקרבנות הרבה סולת בלולה בשמן וקרבן הבכורים אלא
כמו שאמרנו. ואחר שיבא כח מן התנה והיתה קבלה בידם שהקרבן ישר לפני המלכים וראה
שהבילומן המכול ולא כשאר מכל היקום וזלתו אמר בלבו להקריב קרבן תודה ולקח מן הכהמם
הטהורה ומן העוף הטהור ויעל עלות במזבח ובראותם כי בחר ה' באל וראו רוב התועלות שהגיע
להם מזה כמו שקדם בפרק שקדם לזה קיימו קבלתם וכחשק הדבר בלבם וידעו כי הקרבן הוא
סבה להורדת השפע מן השמים על בני אדם. והנה בימים ההם לא היו כי אם כח וכו' ומאלה
נפחה כל הארץ ונתפשט תועלת הקרבן בכל הארץ וכ' הם משימים שלם בעולם כי בסבתם נחה
שקעה כל הארץ ופנמו הכה בשומעם ולא יהיה עוד מכול לשחת הארץ ולא ילכו לריק ולא יולידו
לבהלה וישבו לבטח ובנו בתים ונטעו כרמים ואין מחרוד נמכו וגמרו להעלות עולה וזבחים
לאלדים וזבחי שלמים. וכפי הכראה מהפרי עבודת הכנתי והמצרי' וספרי הנא באה שהיו עם רב
ולא כשאר מהם כי אם מתי מספר כי ספוטמו מכל ה' וכשאריו בארץ ככל היא הנקראת בגדלד ער
בואך בברה ושם שלמים כיכר בשמותם על אדמתם והיה מכהמם ודתם לעלות לבית תועבותם
לעבד עבודתם להקריב קורבנותם ולהקטיר קטורת והיו וורקים הדם על המזבח כי לשרפה
בתנו. ולא היה בעולם מי שיעלה על דעתו לחלוק עליהם או להכחיש מעשיהם בימים ההם
כי היה להם כמישכל ראשון. ואמנם בחרו בעולה משאר מיני הקרבן. הנה כבר ידעת
מאמר ר'א שמהם ועד כח עד דור הפלגה היה לשונם לשון הקדש והביאו ראייה מהיות הלשון
כפעל על הלשון כאמרו לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת. ואדם כגור מאדמה ודומה לזה

והנה לשון הערב כוננת מלשון הקדש וגם יש בלשונם לשון כופל על הלשון כי בלשון ערב יקראו
למים מר ולאשה מרה ולפי שרבוני לבאר הסבה שזכרו בעולה כמו שכתבו הם ולהזכיר כי הם
רוח הם משותף ואמר על כפם האדם בעוד יש בו הרוח תבא רוחי ושוב לאדמתו ויאמר על האויר
ברוח קדים עזה ויאמר על הרבין את אשר יהיה שמה הרוח ללכת ולכו ויאמר על השפע
האלהי רוח ה דבר כי ותבט עליהם הרוח איש אשר רוח בור"ל מושפע מאת האללים וכפם האדם
תקרא רוח מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה וכפם הנהמה תקרא רוח ורוח הנהמה היודרת
היא למטה וכתב כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל וגזרו אומר לתת הרוח תחת הרוח
למאביל הרוח כדי שישפיע עליהם הרוח וכן כתבו ותבט עליהם הרוח וכפי מה שזכרנו
מספריהם ומדבריהם שהרבה מהם באים לחלץ מנגד שדעתם מסבכת עם דעת תורתנו
הקדושה כמו שיתבאר ב"ה וזה כי הנה אמר הכתוב כי כפם הכשר בדם הא ונאמי בנתנו לכם
על המזבח לכפר על כפשותיכם כי הדם הוא כפס יכפר על כן אמרתי לכני ישראל כל כפס
מכם לא תחל דם וכו וכתב כפס כל בשר דמו הוא כל אוכלו וברת ולחיות הדם הוא הכפס
באומר והחלב הוא המזכר שיתיהו מן הדם והוא מקומם הרוח בהיותו מחסה ומסתור לכל אשר
בוכפם החיוני לכל חיו שלא ישרף בחימומותו ומקיימו על מתכונתו בלחותו כל ימי נבואו ולזה
לקחה לגבוה והיו מקריבים אותו וכותבים אותו על האש לשורפו בה להיות האש היסוד היוותר
מעולה ויותר זך וכפי שכלל היסודות כ"ש בנרמים המורכבים מהם עד שהוא בכל יראה כי האש
איננה הנחלת כי אם נרש שנסתבך בו האש והמופת על זה שנעת שכתבה הנחלת נמים היא
תשאר בתמונתה ברכוב וסלוש ועגול וסורך ורוחב ועומק בשלשה מרחקיה כאשר היתה מקדמת
דכא והאש חלף הלך לו כ"א אינה האש גם אינה הלכ כי הלה יכולה והאש עומדת משוכנת
בנחלת והאש לדקותה אינה נראת ואין בה אפשרות למשש אית כי אין לה ממשות וחמרי
שאינה נראת והנה מראה האש כיכר אותו המראה הוא מנד פעולותיה במשתבך כי מר האש
המשתבך בנפירת או בזפת אינו מראה האש המשתבך בעצים ולא בשמן ומראיו משתנים מכמה
גוונים כפי מה שישתבך בו וכן הלה משתנה הוא בעצמו בהיותו מלהיב כפי עפרירו הלהב והאויר
המעלה אותו ועוד כי גוינו כראה ואותו לא כראה והמראה והגוון מקרה בגשם ואינו הגשם
וזה ויכוח ארוך בלתי מועיל לזה הקצור אמנם איך שיהיה הוא הגשם היותר דק וך גיש תחת
גלגל הירק ופעולותיה שתפרק כל חבור ותכלה הכל ואין מי שיעמוד לפניו כי אם המים
שיכבנה בפנישה ולזה בטועמים רבים ולאומים לעבד האש והנה היא העולה למעלה תמיד
כי שם מרכזה למעלה מכל היסודות ולזה נתנו הקרבנות על האש כדי שיעלו עמו למעלה
כשישרפו זה דעתם והנה בתורה נזהר לתת הקרבנות על האש שעל המזבח וכן החלבים
והאברים הם על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה והחלב
והדם מקור החיים כי לולי החלב שעל הלה היה הלה כשרף מרוח מחימותו והוא מרטיב אותו
בלחותו והוא החום היסודי אשר ממנו יתהווה החום הטבעי אשר הוא קיום והעמדת החיים
ולזה רמז המשורר באמרו בכתר מלכות שלו שלחת אל הניף לעבדו ולשמרהו והוא כאש בתוכו
ולא ישרפהו והוא האש היסודי כנ"ז כי מרוב החום שבו יפעל בשעה אחת מה שלא יפעל האש כנ"ז
מיים והעד כי החטה אם יאכלה האדם החום הטבעי יתן וימם אותה ויעכבה באופן שלא
יע"ה שום זכר וזכרון מהחטה מה שלא יעשה בה כך האש בכמה ימים והנה העשן משא פכל

לאד העולה יוש לא ידו להוריד הלהב ולהלכיו לכל אשר יפנה מעלה ומטה ולבדדיו הלא תראה
ששם יושם כרכבנה תחת כר דולק ירד הלהב מלמעלה למטה וידליק הכר התחתון הכבכה מקרוב
• וכן כישהיו שני אודים עשנים והאחד דולק יבא להב לשון אש מן הדולק ויבעיר האוד העשן •
וזה מעשים בכל יום ויום • ועלה בדעתם שגם כן יש לא ידו להוריד שפע מאת האלדים על
בדואיו • כמו שכתבו מאבותם • וידעה שגם זה מסכים בדר מה עם דברי התורה ברכות ה' דרטי
איש כי הנה כתוב בתורה שגם השפעת הכבוד ירד האש מן השמים ככתוב וירא כבוד ה' אל כל
העם • ותבא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירוכו וכו'
וכן בדר ה' בדר הימים כתוב וינן שם מזבח לה' ויעל על ת' ושלמים ויקרא אל ה' ויענה באש
מין השמים על מזבח העולה • וכן באליהו עכני ה' עכני וכו' ותפול אש ה' ותאכל את העולה ואת
העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה • וירא כל העם וישלחו על
פניהם ויאמרו ה' הוא האלדים ה' הוא החלדים • ואחר דאתא לין יש להשגיח בכתובים האלה
כי האש שירד על ידי משה כאמר בו ותבא אש מלפני ה' • ועל יד דוד כאמר בו ויענה באש מן
השמים • ומה שירד על ידי אליהו כאמר בו ותפול אש ה' • והנה שירדה על ידי אליהו
פערה פיה לבלי חק מה שלא עשתה בימי משה ולא בימי דוד כי באש א' יהיה כתיב ואת האבני' ואת
העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה • ואמנם האש האחרים ה' לא שרפו דבר כי אש מה
שהוא הלק אלו ממעל ולא עוד • וזה כי האש שירד על ידי משה היה עת רבון כאמר כי היום
ה' נראה אליכם כאמר בו ותבא אש מלפניה כחתן יונא מחופתו וכתן יונא לקראת כלה • וכן
כשירד על יד דוד המלך עליו השלום היה עת צרה וזמן תחינה ובקשה ושאלת רחמים שתעצר
המגפה מעל ישראל כאמר בו ויענה באש מן השמים • אמנם ע' אליהו כתובות שול אש ה' כי
כפילה היתה לו לרדת לאותם האנשים הרשעים החטאים האלה כנפשותם • וירדה לקדש שם
שמים בפרהסיא ולזה כאמר בה כפילה שפלה ממעלתה לרדת בין עבדי ע' וצוויים כליה כי אחר
שראו האמת בעיניהם בדר וירידת המטר על יד כביאו המוריד האש וימרו את רוח קדשו ועבר
מה שיעברו וסורו לסורם עד שברח והלך לו מידם כדכתיב וירא ויקס וילך לכפשו וכו' ועל כן עשתה
מה שעשתה להורות שחייבים שרפה ולכליהם עומדים • והער שלא חזרובתשונה כי הלך
ובא אל המערה אחר מ' וס' שכתבינה דעתו וילן ש' ויכוס מעורח הדרך ויאמר קח קחאני וכו'
כי עזבו בריתך בני ישראל כלל ופרט ולולו שהיו רובם ככולם רשעים לא היה לו לומר כי עזבו
בריתך בני ישראל בכלל • ולכן כאמר בה לשון כפילה ועשתה מה שעשתה המורה על
הכליון • וכחזור לענין ואומר כי מחכה שכינה באש נראה אליהם ככתב פנים אל פנים דבר
ה' עמכם בהר מתוך האש • ק' אלדים חיים מדבר מתוך האש • ואמנם אמרו כיה'
אלדיך אש אוכלת לוא • אינו מזה הענין כי ידוע שהשם י' אינו שם ולא כח בשם והאש
גשם בשלשה מרחקים ויתעלה שמו ויתברך מאלו התוארים אמנם הרבן ב' לימר שיעולתו מהירה
ומכלה באש להשמיד להרוג ולאבד את אויביו מפניו כדכתיב הוא ישמידם והוא יכניעם לפיך •
ואמנם חלוק הקרבנות למינים שונים כי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא •
וכמו שמי שהולך להקביל פני מלך כשר דס' מוליך עמו מנחה מיוחדת למלך כעבדו ואין זר אתו
• ומנחה מיוחדת לשריו ועבדיו ההולכים אתו • וגם מוליך עמו שיאכל הוא והכלים אלו
בין מעבדי המלך וזולתם • כן הם הקרבנות כיום מהם כלה כליל לנבזה והוא הדבר

פמיוחד שיותן למלך • וכן יש קרבן שהם למשרתים והם הזבחים הנאכלים לפניו מן הקלעים • כמו הטאות הנזכר והיחיד ושעירי הדשים ושל מועדות וזבחי שלמי כבוד ואשדות • ויש קרבן שהוא לי ולהכלים אלו מעבדי המלך • והם קרבן זבח השלמים שהיה בהם חלק לכל • החלב והדב לבונה • והזרוע והלחיים והקצה והעזר לכסבים • והשאר לבעלים ולכלה אלהים הנר והיתים והאלמנה וזולתם • ולפי שהיו הפעולות האלה רומניות כמו שאמרתי על כן הכוונה פוסלת בהם • כי הכוונה היא העקר וכריך פס הכוונה הכנעה כי לב כשבר וכדקה אלהים לא יבזה • ויחשוב בלבו בהביאו קרבן לכפר עליו שהוא היה חייב בכל מה שיעשה לבעל חיי • ההוא מהשחיטה וההפסטה והנתוק וכליל לאשים והשם ית בחמלתו עליו נתן לו כופר כפשו לכפר עליו כפש תחת פש זה מכפר על זה עש ההכנעה • והודאת העין ועזיבתו וזיה יסוב אל ה' וירחמוהו כי כוחן לבות וכליות ה' אלהים כדיוק וכפר עליו וכסלח לו כדכתיב ומודה ועוז ירחם • ויתכן לומר לפי שהיה ענין הקרבות קבלה מאבותם מאדם ונח ואברהם ויולתם והיו כניאים ומהם קבלו הסכימה דעתם לדעת תורתנו הקדושה וזה הוא אומרים נתינת הרוח תחת הרוח למאכל הרוח כדי שתכוח עליהם הרוח והנה כתבתי זה בענין הקרבות בקנור כפלא והוא כטיפת מים מים אוקימות ולובתכמו עלילות וברוך היותו ועד :

פרק ט

אמנם איך נתלקו העבודות בעולם אחר שאב אחד לכולם ומה היתה הסבה שאים לדרכו פנו וילך ויעבד אלים אחרים • כנה אמרתי שעשיית הקרבות התחיל מוזין אדם הראשון מקרבן הכל וכתפסם וכתפסם בימי נח ונחמו ונמרו לעלות עולה וזבח ושלמים מהימים ההם ואם לא נזכר • וכניהם אשר קמו מאחריה אמרו לשים אמנעי ביניהם וכן המקום לאחר הלא כה דברו • הנה כל מה שיעשה בארץ מתחת השמים הוא ממסטר הכוכבים ומעבדי השפעה כוכבי לכת • וחגורת המזלות • אשר שם מסטרם באר • והרי הם אמנעיים ביניהם וכן בוראנו ונמנו ונמרו לעבוד לכל בתי השמים ולחלוק לקצת כבוד אחר שחלק בוראם להם כבוד לשום מסטרם בארץ כי עבד מלך מלך • ומשבו שב הישינו חן וכבוד ויקר והנלחה בהיותם אלהים לאמנעים אשר בינם וכן קינס • ובחרו להם הכוכב • ויטר על האקלים אשר שוכנים בו אנשי האקלים • כדכתיב אש חלק האלדך יזתם לכל העמים תחת כל השמים • וידוע שהשפעה כוכבי לכת הם בחלקים לשבעה אקלים • כי כל כוכב וכוכב הוא באקלים אחד ולא הם במחלקותם • הראשון שבתאי לח ויבש ויורה על השממה וחרבן ומית ועבדן וכי ואכל ואכזה ועל הדברים הקדמונים ובחלקו מכשמת האדם כהמחשבה והעין ולו מן הנבול הראשון מן הארץ והוא ארץ הודו ובחלקו מן הנויים היהודים והכנענים • ובכלל כל הזקנים ועובדי האדמה ועבדי העזרות והעבדים והנכונים והלסטים וחופרי הכורות והקדרות ולוקחי תכריכי המתים ומהימים יום השבת • ומהלילות ליל ד' ומהשעות הא' והה' • השני הוא גלגל ששי וכו' דק • חס ולחישר כמטעמו והוא הטוב שוכוכבים והוא יורה על החיים ועל כל תוספת טובה • ופריה ורביה ודברי דק וישר ובחלקו מכשמת האדם הכפש הנזמחת • ובחלקו מהנבולים הנבול השני שהוא ארץ שבא ואשור ולישה מהנויים הנבליים והפרסיים • ומכני אדם הריוכים והחכמים ועובדי השם ית והעניים פחמדים והנדיקים • ומהימים יום ה' ומהלילות ליל כ' ומהשעות שעה ראשונה ושמינית •

השלישי הוא גלגל ה' ובו מאדים חס ויבש שורף ומוזיק ומשחית יורה על חרצן ובגורת ומוקדי אש והמרי והדמים וההריגה והמלחמה והמריבות והמכות. ובכלל כל דבר שאיכ' על מתכותיו ומשפטו. ובחלקו מתולדת האדם כח הכעס. ומן הגבולים האקלים ה' ומן הגוים אינל לטירה ועבדי האש. ומכני אדם בעלי המלחמה והפקידים עליה. והלשטים והטנחים והרמחים ומקיו דס' ומהימים יוס'ג'. ומהלילות לילי שבתות. ומשעותיהם שעה א'ז'. הרביעי והוא גלגל רביעי ובו כוכב חמה. תולדתו חמה ויבשה ביושר ותועיל ותייק ותעשה טוב ורע. ובחלקו מהגבולים הגבול הד' ארץ ישראל ומן הגוים ארום ומכני אדם המלכים והשרים והיועצים. ומן הימים יוס'א' ומהלילות ליל ה'ומשעות הא'הס'. החמישי והוא גלגל ג' ובו כוכב נוגה תולדתו קרולח וזו ממכך טוב וישר והוא כוכב טוב מתקן. ובחלקו והכפש המתאזה ופריה ורביה. ובחלקו האקלים ה' ששט ספרד וקצה ארץ אדום ומן הגוים הערב וכלמי שהוא על דת ישמעאל ומכני אדם הכערים והסריסים והכשים ובעלי הסמורס והמכנים ורוב המשגל. ומהימים יוס'ו' ומהלילות ליל ג'ומשעותיהם הא'הס'. הששי והוא גלגל ב' ובו כוכב הנקרא בשמו כוכב ויקראוהו הסופר והכותב. ובערבי עטארד. ותולדתו כוטה מעט לקור ויוכש מעט. והוא מתהפך משתנה לתולדת שאר הכוכבים גם לתולדת המזל שהוא בו. ובחלקו מנשמת האדם כח הבינה. ובחלקו מהגבולים הגבול הו' הוא האקלים הו' ומן הגוים גו' ומגיו'ג'. ואנשי הדוד. ומכני אדם הפלסופים והרופאים והסופרים והשכנים ושכמי המדות והסוחרים ובעלי האומנות של כל פיתוח וזיוור. ושכמת הכוכבים והנחש וכל מיני קסם ומיירות הלשון. ומהימי' יוס'ד' ומהלילות ליל א'ומשעותיהם הא'הס'. השביעי גלגל הראשון הקרוב לארץ ובו כוכב לבנה והוא הנקרא שוער לפי שהוא שומר פתח השמים כי הוא אחרון לכל הגלגלים מלמעלה למטה וראשון מלמטה למעלה. ונקרא גם כן נשר לפי שהוא קל התנועה. וכתנתי זה להודיע כי כל החכמים מסכימים לקרא לו השוער ושומר הפתח. ותולדתה קרה ולחיוש בומעט חוס. והא' תלה כל הנפיש ותעפוש. וכשהוא כוכב השמש ובחלקה כח התולדה. ומהגבולים האקלים הו'. והוא בוף הישוב. ומן הגוים אל נבא. ומכני אדם המלחים והולכי דרכים והשלוחים והמשרתים. ומהימים יוס'שכ'י. ומלילות ליל ו'. ומשעותיהם הא'הס'. והנה מזה תדע מה ר' אלדרי בכר הארץ וכן לא ידעו משפט אלדרי הארץ. כי כל אחד אין לו משטר בחלק חברו והוא בכריבו כמו שתרחה. ולזה אמר אכן עזרא בפירוש התורה בפרשת וילרצל פסוק וקם העם הזה וזכה אחרי לדי בכר הארץ. ידענו כי השם אחד והשינוי בא מן המקבלים והשם לא ישנה מעשיו כי כולם הם בחכמה. ומעבודת השם לשמור כח המקבלים כפי המקום על כן כהוב את משפט אלדרי הארץ על כן אמר יעקב הירואת אלדרי הככר. והפך המקום הייבך בעריות שהם שאר והמשכיל יבין ע"כ. וממה שכתוב למעלה תבין דבריו. כי הכל מפני ש' כי מזה יודע מה ר' אלדרי בכר הארץ. ומשפט אלדרי בכר הארץ. ומשפט אלדרי הארץ וב' כי כל אדם ואדם בכר בחלק חברו. גם יש במאמרי רז'ל בתלמוד מאמרים שרומזים בהם על צורה אחד ממ' צורות. והם המ' צורות צמתהוים ע'ם הי' מולות ממכער הכוכבים שלכל מזל מזל יתהווה צורות מיוחדות בו. והם ט' צורות דרומיות. וכ"א צורות צפוניות. להם קוראים נבא השמים בכל מקום. ואמנם המאמרים שבתלמוד שזכרנו באומרים

בבוראלהים פרק השיעי מבאמר שלישי קלז

פיציות מצרים ונקריעת ים סוף שרכבה הק' בה על מוס נקבה כדאיתא בבראשית דבר ושלח
דבי פנחס אמר ה' פעמים דוד מקים להק' בה בספר תלים וכו' אמר לו הק' בה דוד בני אפי' אתה
מקימני כמה פעמים איני קם • ואומתי אני קם לכשתראה עניים נשדדים ואביונים באקים
הה' ד משוד עניים מאכנת אביונים • רבי שמעון בר יוחאי אמר עתה אקום כל זמן שהיא
מוכפעת באפר כביכול • אלא כשיגיע אותו היום שכתוב בו התנערי מצפר קומי שכי' יושלם
באותה שעה הם כל בשר מפני ה' למה כי נעור ממעון קדשו • אמר רבי אחא כהדא תרגולתא
דמכערה גרמא • ב' דמכערה חנפיה • מן קטמא • קדמא פכיו • קדמיה לרשיעא עד
לא יקדמין וכו' והתרגולת היא נורה ממזל גדי והוא בית שבתאי וכבוד מאדים כ"ח מעלות וקלון
בדק מט' מעלות • ובית שבתא הלככה • והנך רואה בעיניך שנברה יד האויב דלדו וחרבו עוזרי
ישראל בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כי גברה משטר התרגולת עליהם • וכן אמרו במדרש
איכה כהדין תרגולה דמתנערא מבי קטמא • ורבו בזה שהק' בה כפרע מהם באמנעות אותה
הנורה • וכן אמרו במדרש שיר השירים א"ל ומה את מקיים לסוסי ברכבי פרעה • אלא רכב
פרעה על מוס וכו' וכול כגלה הק' בה על מוס וכו' וה' ד יורכב על כרוב ויעוף • אמר
פרעה מה המוס הזכר הזה בעליו במלחמה אלא הריני רוכב על סוסים נקבה הה' ד לסוכתי
ברכבי פרעה וכו' דמיתוך רעיתי רכבין אמרי לפי שדמיו ישראל לסוסים נקבות ומצרי הרשעים
זכרים מוזהמים והיו רבים אחריהם עד ששקעום בים • אמר רבי סימון חס ושלים לא נדמו
ישראל לסוסים נקבות • אלא גלי הים נדמו לסוסים נקבות ומצרים לסוסים זכרים מוזהמים ורבו
אחריהם עד ששקעום בים סוף • והיה המכריאומר לסוסו אתמול היתי מושך לגלים ולא
הייתי בא אחרי ועכשיו אתה דווקא אחרי ומשקעני בים • והיה הסוס אומר לרוכבו דבה בים
• ראה מה בים • אפת עמים כעשים לכס בים • תכי' ר' שמעאל וינער ה' את מצרים בתוך הים
מלמד שהסוס היה זורק רוכבו למעלה והוא יורד למטה והסוס למעלה ממנו • אמר ר' לוי
בזה שמנער בקדרה תחתיו עולה למעלה ועליו יורד למטה ע"כ • והנך רואה כי יחסו כל
הפעולות הכוזבות לסוס ולאסוסיו ורובם בזה שפעל הק' בה פעולותיו באמצעות צורת הסוס
אשר במול שור בפנים השלשים • והנה עולה בפנים השלשים סוף הצורה הדומה לכלב ואדם
עומד ובידו חיה ויש לה בעגלות ובחור יושב עליהם ובשני סוסים מושכים העגלות וכיד הנחור
כבש וכו' ואדם שדגליו לבבות וכו' גם יעלה כלב קטן וסוס וכו' והנך רואה הצורות שנעשו
הפעולות עליהם • ואם תשים לבך תבין כל מה שכתוב במאמר • והוא בית שבתאי • והמכלה המוספת הן
ובכור • והנה הלככה נמשלת לישראל והיא בצית כנה וכבוד לככה והיא בכית כנודה • ובית
שבתאי מאדים • והנך כי כנודה נבדק ונמה ולככה עובים • וכן אמרו הק' בה הוביא את ישראל
ממצרים והם שואלים היש ה' בקרבנו אם אין • ובמקום אחר אמרו אמר להם הק' בה לישראל
אני בשאתי אתכם על ענכי כבוד ואתם אומרים היש ה' בקרבנו • לפיכך יבא השינא וישלש
בכס הויאומר ויבא עמלק • והנה עמלק לא שלט בו ישראל בעת ההיא אלא שהתגדלה בהם •
ואמרו ויגירה בהם את הכלב שנאמר ויבא עמלק • ורמזו במאמרם על נורה אחת ממ"ח צורות
שהיא צורת הכלב העולה בפנים השלשים ממזל עקרב והוא בית מאדים וכו' • ודע כי הצורות
יתהו כשיקפו הגלגלים הק' בהם יתקבצו קצת מן הכוכבים יחד במקום אחד ויתהוה מקצת

בבור אלהים פרק תשיעי מטאמר שלישי

אותם הכוכבים דמות אחד מהמ"ח נורות אחד ויקראו להם שמות כשמות אשר שהקבוץ הוא דומה לו. וזה ענין הנורות הכוכבות הנהיים כפי מצעד השבחה כוכבי לכת בחגורת המזלות. וכל מזל ומזל יש לו נורות מיוחדות בו מתהוות מקבוץ הכוכבים כמו שאמרנו העולים בסבת הקפת הגלגלים. והשמש אין לו חדש רק להיות שיעמוד בכל מזל ומזל מה"ב המזלות שלשים יום בקרוב והם ימי הקץ הלככה בקרוב מעלה מטה בין רב למעט קראו לימי עמידתו במזל אחד חדש. כי החדש היו ללככה וכרא חדש על שם חדשה. ר"ל שתראה בכל חדש כאילו היא חדשה. למלאכת חסדוכה ולהיותה במלואה ואחר כך היא הולכת וחסרה. ודע כי לפעמים יתהווה אחד מהשבחה במזל אחד ולפעמים יתחברו שנים מהשבחה במזל אחד ולפעמים שלשה כוכבים. ולפעמים ד'. ולפעמים ה' וכפי החבור יקבוץ הכוכבים הנכונים יחד במזל א' תתהווה הנורות מקבוץ הכוכבים כז' ולא יעלו יותר ממ"ח נורות ובנורות השבחה כוכבי לכת יעלו חמשים וחמשה ושמניך. הנלה אלדריך ולכולם בהם יקרא כפי הנורה שידמו לה כז'. ודע כי בכל עשרה ימים בקרוב יש פנים חדשות ר"ל שיתחדשו קבתימן הנורות בהם. ולפעמים יעלה בהם שתי נורות או יותר כפי תכונת הקבוץ. וזה אמרם פנים ראשונים. ופנים שניים. ופנים שלישים. והנה בראש השבחה כתוב א' רבי כרוספדאי אמר רבי ויהנן שלשה ספרים כפתחים בראש השבחה אחד של בדיקים גמורים ואחד של דשעים גמורים ואחד של בכו"ש וכו'. והנה הספרים הם השמים ומה שכתוב בהם הוא הנגזר כפי משטר הכוכבים. וכתוב ונגלו בספר שמים כי ספרים וולתם ישראל באפס מקום. וכן כל היעודים הנאמרים בכתובים הם משטר הכוכבים כדכתיב וחלליה ישלחו ופגריהם יעלה באשם וכמו שהריס מדמם. וכמו כל בנא השמים וכל זה משל ודרך גומא כי בנא השמים קיימים באים ויאמר על שרי הנדס שהם שרי מערכתם ומולם ככתוב כי קצף לה על כל הגוים וחמה על כל בנאם החרימם כתנם לטבח וכו'. והנה הספר הם השמים. והכתיב בהם משטרם וכן כתוב ועל ספרך כולם יכתבו. וכן אמר לעשות בהם משפט כתוב. וכן מחני כאמספרך אשר כתבת. והוא מה שכתוב הלא בנא לאנש עלי ארץ. ואמרנו על יום ראש השבחה שהוא יום הדין. וידמו בזה על מזל מאזנים שיעלו בו בפנים הראשונים נורת אדם כעסן ובידו השמאלית מאזנים ובידו הימנית ספרים כתובים. והנה כעסן להשיב לאיש כפעלו וזה רמז ליום הדין. וידו השמאלית מאזנים לשקול בכך מאזני מעשיהם. ובידו הימנית ספרי כתובי' הם מה שאמרו ר"ל במדרש. יש להתכוון כי הנה אחד זאת הנורה עולה אדם רוכב על כוס. והוא יורה על השליכות הדרך והוא לעלית לג' דגלי' לירושלם כדכתיב ויראה כל זכורך בסכות אחר ד' והוא אחריו. ואמרנו שהוא מומר. ר"ל האיש הרוכב מומר וכן הוא אומר ושמחת בחגך ומלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיעא. והתכוון כי לרוב יפול ר"ל תשרי כסוף מזל בתולה ויקרב משטר מאזנים ובשניה בעלי חשבון בחלקיהם. כי בחלק מזל בתולה מופרי' ומחמי' ובעלי חשבון וכן בחלק מזל מאזני' הסוחרים והסופרי' והשופטי' ובעלי חשבון. וכן בנור' בתולה יעלה כושי ודגל' מלא שער ובידו קשת ואחזים ובידו לעשות חשבון ובנורות מאזני' בפני' הראשונים יעלה אדם כעסן ובידו השמאלית ספרי' ובידו הימנית ספרי' כתובי' ותקמו ח"ל במופך ד' ועל המדינות בו יאמר אינו לחרב אינו לשל' כי בשניהם כלי מלחמה כי בנורות בתולה יעלה כושי וכו' כז'. ובנורות מאזני' יעלה אדם פכו כפני הסוס ובידו קשת ואחזים המורי' על מלחמה. ואמנם להורות על השלום ושפעה טובה כי בנור' מאזנים

יעלה אדם בחמות בשוק ובירד מאזנים וירבה לקנות ולמכור. וכן יעלה שמים הזהב ויעלה עין
המים. והם מורות על השלום והשבע. וכן בנדרותיו אדם טרום ידו על ראשו ומשים כור על
ראש ב'אנשי'. ורומז להקי' מלכין. ואם תרצה להשתכל בנדרותיו עוד תראה בפלאות תמים דעי'
ותבין ותדע כי כל דבריה האמת והבדק כמו שתראה בנדרות הנאות להלן ב'ה ותאמר בדרך שהלך
מכבודו וחכמתו ליראיו כי כבוד חכמי יבחנו. כתב ר' יובק בעל ארון העדות בפרק ח' ז' יהנס
בהיות השמש במעלה עשירית מטלה יתחילו בנכזי אור המזל עליו. לכן בעשור לחדש ויקחו להם
איש שה לבית אבות כי מיום עשירי יתחיל השמש להכנס תחת מזל טלה ובזיו'ט' יכנס עגס השמש
במעלה ההוא. ובזיו'ט' תהיה הלככה ב'ממאזני' לככח השמש והוא הקרוי מנט שגאה מנט בוכח
. לכן בזה השם ית' לעשות פסח לכטל כח הקטרונ ההוא ולכטל כח מאדים אשר ביתו בטלה.
ולפי שטלה נורת כבש בזה לקחתה לבית אבות ולכלותו ראשו על כרעיו ועל קרבו הכך עבודת
קמברים אשר לא יאכלו בשור וזאת היתה השמירה. והנה בפסח כח השמש עולה ומתגבר
ונעלותו בנכורה כותן כפס חיותית לכל חי. ונתשרי מתחזק שבתאי כי שם כבודו במזל מאזנים.
וטבע שבתאי קד ויבש לכן יורה על הגופי'. והראיה על זה במיסת הפירות בכיזן וכבילת האילן
בתגרי'. וכדי לשחק פעולת שכיחם להיותם כנוף וכפס תקחו בניסן שקלים כנגד מאזנים כי כן
נורתו כמו שביארנו. ונתשרי תקיעת שופר כנגד קרן האיל שהיה הכבש. והנה בעשיית
הפעולת האלה בחבור ע' סנהדרין כל שבת הגזית תשלם ב'ד' של מטה וישלם בבית דין של מעלה
ואמרנו תשלם ב'ד' וכו' שכן נורת הכתוב ככתוב אשר תקראו אתם אתם כתיב. הנה כתבתי לך
שלישים במוענות זרעת לדעת כל אשר בארץ אס בעל כפס אתה דברי חכמי וחדותם וכתרי
מאמריהם ורמיוותם יב כשיאים לאומתם. וחזור לענין: **פרק י** כבר אמרנו
בפרק הקודם לזה שלכל אחד מן השבעה כוכבי לכת יש לו מן הארץ הכקרא בערבי אקלי' וזה נפוצו משפחות העמי' וכל עם ועם בחרו להם עבודה כפי מה
שאות לפי דעת לכוכב השומר עליה כפי מה שחיי' דתוודרך עבודתו וכן ילכשו הכימרי' כמראה
הגוון שחייבי'. וכן הקטורות שיקטירו לו. ולפעמים לוקחים נורת מזל מן המזלות כפי מה
שיראה להם שהוא השומר על האקלים ההוא ולפעמי' לוקחים נורה אחד מנדרותיו כפי מה שגורה
ידיעתם והיה זה להם כמושכל ראשון. וכן כתוב בירמיהו שאמרו כל האנשי' היודעי' כי מקטרות
כשיהם לאלים אחרי' וכל הכשים וכו'. כי עשה נעשה את כל הדבר אשר ינא מפיו לקטר למלכת
השמים והסך לה כסכים וכו' וזמן אז חדלנו לקטר למלכת השמי' והסך לה כסכים חסרנו כל ובחרב
ונרעב תמנו. עם היות כולם מודי' בסבה ראשונה. הלא הגדול הנכבד והנורא כדכתיב מי לא
יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. והקושיה לקוחה
בידים וכי דבר גדול דבר למה נכבד באמרו כי בכל חכמי הגוים מאין כמוך. אמנם הרגז כי כל
חכמי הגוים ובכל מלכות מודי' ואומרי' כי אין כמוך. אמר באמת יבערו ויבשלו והוא מלשון בער.
לשום אמצעי ביניה לבין אלהים ולעשו' להם נורה ותבני' עץ ואבן כסף מרוקע מתרשים יונא וזה
מאופיר וכו' לחשנם כי עבד מלך נולך. ואחר שכל טוב אדוניו בורם ומשטר' בארץ ועל ידם יהיו כל
הפעולות המתרגשו' ללא בעולם ויטובועד רעגורו אומר לעשות להם כיזים ולעובדם ולעשותם
אמצעי' בינם לבין אלהים ולתת להם כבוד כי אחר שחלק להם השם' כבוד כי כן דרך המלכים
שירגשו שיתנו יקר ויחלקו כבוד לשיריהם וישרתום. ובעת שחלק להם לעבוד לגבא השמו'

כבוד אלהים פרק עשירי ממאמר שלישי

השמים כפי רוח המושל באקלים ההוא יש מהם אומה עובדים מול טלה לפי שזמנו יתחדש העולם והולידה והנמיחה לתת זרע לזרע ולחסל לאוכל ויעבדו שה כשבים להיותם דומים לטלה וזוממים שבעבודתם יהיו כשפעים ממול טלה וטובותיו • וכל הלוחץ אותם או שמויץ להם אחת דתו להמית כדכתיב הן כובח את תועבת מצרים ולעיניהם ולא יסלכו • והשם ית לשבר ענתם ולבטל דעתם גזרה ידיעתו שהיו אוסרים את הכבש ארבע ימי תחת רגלי המטה כדי שיתפרסם וידעו כל השכנים שהוא אסור ולשחיטה הם עומדים ועיניהם תראנה ושיניהם יקחו ואין להם מושיע • ויש מהם אומה עובדים שור ובקר להיותם דומים למזל שור ותבואה בכח שור • ודעתם כדעת עובדי טלה • והנה רוב העולם כעול לעבוד לאחד משניהם עד שצד היום בארץ הודו ובינאללה ואותם הממלכות עובדים אותם והם עם רב עד כי חדל לספור • עד שיש מהם שאינם אוכלים שום בשר בעל חי בעולם ולהיות שרוב העולם היו טועים אחריהם הסכימה תורתנו הקדושה מחכימת פתי • שהיו עושים הקרבנות כלם מן הבקר ומן הנאץ ולעשות קרבן התמיד בבקר ובערב כדכתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה' הן הבקמה מן הבקר מן הנאץ תקריבו את קרבנכם • להודיע כי אין בהם איילות ולא כח בעולם • וכדי להרחיק מהם הדעת הנפסד הזה והאמונה הפחותה הרעה הזאת לעבוד ב"ח מ"ב ל"ח בלתי מדבר • ועמדה האמונה הרעה הזאת כמה אלפים מן השנים עד היום הזה • ויש היום שעובדים להם וחוננים חנם ולבם מסור לשמים כי הנה ככל ארץ פרס עושים חנ' למול טלה והוא היום שכבס השמש בטלה וקוראים לו כאורו שר' ל' יום חדש וחוננים אותו בכל כנה וטבה והנה בארבות פרס ובארבות הודו אלבס הוא אור גדול לפוקה ולמכסל ולא ידעו כמה יב לו • וגם יד התגור ידם במועל שנים הם חוננים כיום הכאורו • אבל לא כל כך בהודו והפרסיים וכחור לעיני כי כדי שיכנסו ממחשבותם ואמונתם ודתם בנה שיהיו כקשרים לאמר חלי יסן הוא ויקץ בימים שהוא כקשר בעבותות ימים רבועים ולשחיטה הם עומדי חלי ושמעו וישוכו ותכלה האומה הזאת מישראל ועם כל זה עשו העגל • ויש מהם עובדים לאש להיותו מתהווה מתבועת הנללים כי כל תבועה מוליד חום ואין בכל הכמאים תחת נלל הירח משיעמוד לפניו כי הוא מפרק ומכלה כל הקרב אליו והוא היותר דק וזך ועליון על כל בני שחק • והוא מתולדות מאדים • ודע כי אומרתו שהוא מתולדות פלוגי או שגולדתו חמה או קרה או אחד מהארבע איכויות הרצון בו שאותו האיקבות הוא מתהווה מתולדותיו והוא מלשון אברהם הוליד את יצחק שר' שינחק כההוא מאברהם • ואמרנו שהוא מתולדת מאדים • שהוא מעורר חרב והרג ושרפת אש ורעמים • ואבני אלגבים • ולכן עובדים אותו ושורפים מתיהם ועוד היום יש בארץ איכדיא אומה עובדים לאש ושורפים מתיהם • וכן יש באיכדיא אומה עובדת לים לב' סבות הא' שהמים מתולדת הלכנה ומטטרה חזק בעולם השפל והפרט בורעים והים מקוה מים רבים ומיוחסים ללכנה ופעולתה מפורבמת בים • והב' שיש במים שני מזלות מהב והם סרטן ודגים אשר שם מצבם וחיותם והם להם למחסה ולמסתור • ויש מהם שעובדים לאחד משבעה בוכני לבת • לשמש או לירח ולכל בנה השמים • והנה עוד היום פה קשטטטינה כמבא שמן מעבודת המולך שעושים מדורה גדולה של אש וקופצים עליה בקול המולה ובהלה כמו שהיו עושים מימים הקדמונים קולות ובהלות והכות בתוף שעל כן נקרא תופת לפי שהיו מכים בתוף בחזקה בעת מסירת הילד לכומרים והיו חושבים שעושים כן לשמחה וגיל • וכונתם כדי

שלל ישמעו אביו ואמו בעקת הילד במר רוחו • ויבאו להנילו והיו עושים קולות והמיות ובהלות
 והכות בת ק • כדי לשכך האזין • וכן עושים גם היום דוגמת המעשים ההם עם שלכם לא
 ככין עמם ולא ידעו כמה יכשלו • וכן יש פה קטטכטיכה שייך מעבודת פעור ולא ידעו מה
 הוא והוא מקים א' בכותל אחד כנוי כמגדל ואכן רעפה חלקה בכניה במושב המקום ההוא משופעת
 כלפי מטה ובאים אכאים וכשים וסוככים עליה פרקדן על גבו על הרעפה רובה לומר על האכין
 שבקרק' ששכב עליה וישמט גופו מעט מעט מעליה כלפי מטה בזחילה עד שיפרד גופו מן האכין
 וקוראין לה ארקה טאש' קרוב לאזן קפאן • ואומרים עליה כזנים ומתלות מהזיות העיבדים
 הקדמונים שהיו שומעים אביהם מהכומרים בימים ההם ואומרים שמועיל לביתם הגב ולזה קוראין
 אותה ארקה טאש' שרונה לומר אכין הגב • וכו' יש מהבלי הנשים המטעים את העם
 בשקריהם לבלתי הועיל • ישתכח וית' שמו שחאכדם ומחה את שמם כן יעשה ה' לכל הכשאים
 והכסות יום מהכ מקנה השמים ועד קנה השמים • ותועלת זה הפרק להרחיק האדם
 מדרכי עבודה זרה וידע מקום תחביתם ויזהר וישמר מאורחותם • כן אורחות כל בונב
 פשע את כפם בעליו יקח • וכחזור לעכין ויש מהגוים עובדים לבורה אחד מהמ' מורות
 הנו' ויש שיעבוד לויתר מאהד הלל תראה העם אשר הביא מלך אשור לשומרון מכל ומוכות שהיו
 עובדים כל אחד לאלדיו • ואכשי בכל היו עובדים את סכות בכות והא' כלם על בורת תרנוולת
 ואפרוחיה • והוא מבורות גדי ודלי כי בפכים השלישי מגדי • והכנים הראשונים מדלי יעלה
 תרנוולת ואפרוחיה • וכוונת בזה שירחמו עליהם כרחם האב על הבנים • ואכשי כות עשו
 את כרגל • והוא כלם על בורות תרנוולת לבד • ואכשי חמת יעשו את אשימה ואומרים שהם
 בורת ככש • ויש אומרים שהוא בורת תיש • והם משבי מולות טלה גדי • והעוים
 את ככחן • והוא דמות כלב כוכח מבורות תאומים מן הפכים השלשים שיעלה כלב כוכח • ודג
 דולפין ודמות הקוף בפכים ההם • ותרק דמות המור • ואכמולך דמות סוס וסביהם מבורות
 אריה עולה משלשה פכיו יחד יעלה הסוס והמור • כי בפכים הראשונים יעלה ראש הסוס וראש
 המור עם שאר הכ' רות אחרות • ובפכים השניות אמצע הסוס ואמצע המור • ובפכים
 השלשים • סוף הסוס וסוף המור עם בורות אחרות שיעלוי עמהם בפכים האלה • ואחרים
 עשו שתוף כיכיהם רבה לומר הסוס והמור ועש' בורת פרד שמורכב מן הסוס והמור • וכן היו
 עובדים לכשר כמו שתראהו מנוייר בתועבותיהם והוא מהפכים השלשים מקשת • והנה בעולם
 הדש הקרא פירו עובדים לשטן והוא מהפכים השלשים מטלה • והנה עוד היו יש בארבות
 חלב וסביבותיה יש אומה אחד כורדש מכונים יויריו וכברו השטן • ולא יקלו בוכסם בד בעולם
 אפילו שוכס ויעביט גופם בכל מיני עובשים ויחטבו בשרם חתיכות חתיכות לא יקלו בכבודו ולא
 יקללוהו לא בסתר ולא בגלוי • וכבר אמרתי שתועלת זה הפרק להזהיר האדם פן יפול בפח
 המוקש ובמהמרות עז וכשיעיון בפרק זה ידע שהם חשך וחלקלקות וירסיק ענמו משחיתותם כי
 בחשכו שאין בדבר זה שום פוקה ומכשול ולא יקפיד להזהר ומכונה יע' לו שרש פורה ראש ולענס
 והוא לא ידע ואשם והשם ית קכא וכוונס ובעל חמה על זה וישמר ויזהר ולא יהיה ממי שאמר עליהם
 הכתוב כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם • וכדי שבעת שיראה כלם וכל תמונה ולא
 ידע מה טיבה ומאין מובאה יעיין במ' בורות המולות וסביבותיהם ויכין וידע כי באנו האנשים האלה
 אתה • וידע האם הם מדרכי האמורי הכפחים לעז או לעבודה זרה השמים • ויכלל

מכל פוקה ומכשול ויבילה והשסות מכל כרה וזוקה וכדי להרים מכשול מדרך עמי אמרתי לכתוב
בזכורי זה המ' צורות וכמה כוכבים יש לכל אחד ואחד מהם הקבועים בגלגלים כמסמרות
תקועים יסבנו בהקף הגלגלים ויעשה מהם הצורות הנו' :

פרק יא הגלגל יחלק לשם חלקים לפי שיש במספר הזה כל השברים מהחצי עד
העשירית חוץ מן השביעית ואלו השם חלקים עשומהם יב חלקים אשר
לכל חלק ממנו יקראו חצי וקבעו שלשים מעלות בכל מזל ומזל שבעים כל מעלות המזלות שם
מעלות יבמו ששם לצורות הנו' עשו למזלות ויקראו להם שמות הדומי להם ואלה שמותם
טלה שר תאמים סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים ויעלומהם טו
צורות דרומיות וכ"א נביטיות וטו צורות הדרומיות כוכביהם טו וזהו פרטן
הצורה הראשונה אריהים ויש שם ראים אתו דוב וכוכביו כ"ב הצורה הב' הכלב הצביר וכוכביו
ל"ח השלישי הצביר וכוכביו ל"ד הר' הארבעת וכוכביו י"ג הה' הכלב הגדול וכוכביו י"ח
הו' הכלב הקטן והם כ' כוכבים הו' הפינה וכוכביה י"ה הו' וכוכביו כ"ה הט' הסוס
וכוכביו ז' הו' העורב וכוכביו ז' הו' כושאת האריה חצי צורת אדם וחצי צורת הסוס
וככויו לו' הו' הצמר וכוכביו ה' הו' המחתה וכוכביה ז' הו' הצור וכוכביו י"ג
הטו' הדג וכוכביו והצורות הנפוכיות הם כ"א וכוכביהם ז' וזה פרטן הראשון
העיש ונביה וכוכביהם ז' הב' הדוב הגדול וכוכביו י"ג הנ' התנין וכוכביו ל"א הד' כעלת
הלהב וכוכביה י"א הה' הכלב המזכר וכוכביו כ"ב הו' הצור וכוכביו י"א הו' החולכת על
ארבעותיה וכוכביה כ"ח הו' הכשר המזל וכוכביו הו' תרנגולת וכוכביה ז' הו'
היושבת על שבת וכו' וכוכביה י"ג הו' המנאח ראש השטן וכוכביו כ"ו הו' הצורה
אשר בידו הרסן וכוכביו ז' הו' וכוכביו כ"ד הו' וכוכביו י"ח הו' השטן וכוכביו
ד' הו' הכשר המעופף וכוכביו ט' הו' דג הים וכוכביו י' הו' ראש' וכוכביו ד'
היט' הסוס בעל הכנפי' וכוכביו כ' הב' האשה שלא היה לה בעל וכוכביה כ"א מונחה כלעז
ומכאן למדו הערלים להיות קצת מהנשים מ' ב' אש ויזכרו עליהם שקרים הב' המשולש
וכוכביו ד' ויעלומהם כי כוכבי הצורות אלף קכ"ב והיב' מזלות כחלקן ל' חלקים כנגד ד'
פולדות כל ג' מזלות על תולדה אחד הנ' החמים היבשים כתולדת האש והם טלה ואריה
וקשת והקרים היבשים ג' כתולדת הארץ והם בתולה גדי ושור והחמים ולמים כתולדת
האוויר והם תאומים מאזנים דלי והקרים ולמים כתולדת המים סרטן עקרב ודגים ודע
כי היב' מזלות הקפס מתחיל מקו השווה ומקו השווה הוא מתחיל ממזל טלה עד סוף בתולה
והם הנקראים שמאליים ומתחילת מאזנים עד סוף דגים דרומיים ועתה אנני לך
הצורות והעולים אחריהם וכל צורה וצורה מאיזה מזל היא :

פרק יב טלה אשוי זכר מתלדות היום מזרחי מתהפך ר' כוית הפך בו הזמן
וצראשיתו כשתיה היום והלילה ויתחיל היום להיוסף והלילה לקצר והוא
מן המזלות הטובים והוא על צורה שיש לה ארבע דגלים ויש לה פרסה ואזכריו כרותים וזאת
הצורה נקראת טלה ויעלה בפנים הראשונים צורת אשה מאירה וזכר דג מן הים כדמות
אפעה

כבוד אלהים פרק שניה עשר מבאמר שלישי קמ

אפעה וראש המטבח וזורת שור ויאמרו אנשי הדור כי שם זורת כלב בידו השמאלית כד וכידו הימנית מפתח ויעלה בפנים הראשונים כושי עיכיו שחורות וגבותיו ישרות והוא מן הכפילים והוא מתהלל כפשו וזהו מתצטף באדרת לבנה גדולה ועליו אזור חבל והוא כעקן עומד על רגליו ומכאן לקחו הכומרים לאזור בחבל וללכוש בנדים לבנים מחזר ורוץ פעולותיהם לקוחים מזורות המזלות ועל דעת בטליומים יעלה בו גב הקפה היוצבת על הכסא וארככותיה וידה השמאלית וחצי גב האשה שאין לה בעל עס פחדיה ושוליה זהרר השכי וגם הפכים השניים אמנעית המטבח וחביה האשה ואשה יש מסרק בראשה ושריץ כחשת וראש השטן ויאמרו אנשי הדור כי יעלה שם זורת אשה מתעטפת בנגדים ואדרת ויש לה רגל אחד וכורתה זורת סוסיא ועל דעת בטליומים תעלה היוצבת על הכסא וראש הכושא את השטן וכפי הימנית ושוליה האשה בלי בעל והמטבח וראש הטלה וקרכיו ויעלה בפנים השלישים בחור יושב על הכסא עליו מכסה וכידו תרס סוסיא פיל ראשו למטה והוא כעקן את השם גם יעלה בנחון הדג וראשו וסוף המטבח וחביה השכי ויאמרו חכמי הדור כי יעלה שם אדם בהוב ושערו אדום והוא כעקן וכידו במידין מעבים ושרכיו ובגדי וזמרים והוא חרש כרזל ורובה לעשות טוב ולא יוכל יעלה על דעת בטליומים הכושא את ראש השטן ונוף טלה ובחלק המזל הזה מכני אדם המלכים שהם מלכי בנק וההדיכים ועלי המלאכות והוא בית מאדים וכבוד הלוש במעלת תשעה עשר ושכנת כונה ומקום שפלות שבתאי בעשרים וחמשה מעלות והמעלה המוספת חן וכבוד מעלת תשעה עשר:

פרק יב מזל שור מתולדת הארץ ממזלות הלילה נקבה והוא עומד על דרך אחר ונבעותיו כוספות על הישרות והוא על זורת מו שיש לו ארבע רגלים שיש לו פרסה ואבריו חסרים ויעלה בפנים הראשונים הנכור שיש חרב בידו השמאלית וכידו הימנית מקל ועל כתפיו שני כרות ועוד תעלה ספינה גדולה למעלה ממנה אריה ושם אדם ערום ונכספינה חבי הנוף אשה מתה וזורת אדם ואנשי הדור ואומרים שהיא אשה בעלת שער ויש לה בן ולבשת בנדים כשרפו מקנתם ויעלה על דעת בטליומים חבי הכושא את ראש השטן ואלית הטלה ושפך המים שהוא מוק הכהר ויעלה בפנים השניים ספינה שם אדם ערום כושא בידו מפתח חגס יעלה שם החבי השכי מנוף האשה המתה ויאמרו חכמי דושיעלה שם זורה שידמה בפניו וגופו אל טלה ויש לו אשה דומה לשור ואנבעותיו כפרסות העזים ואותו האיש חס הרבה ואכלן ולא יתן פונה לכפשו והוא בוכה ארבות ויוביא השוורים לחרוש ויעלה עוד זורה יפה וכידה הימנית שרכיט והוא מרימה ידה השמאלית ויעלה על דעת בטליומים ארככות כושא השטן ושוקיו ורגליו וגב השור וקרכיו וידיו ועיכיו ורגלו הימנית וראש הכהר ואנבעיתו ויעלה בפנים השלישיים סוף הדומה לראש הכלב ואדם עומד וכידו חיה ויש לה שני ענלות עליהם בחור יושב ושני סוסים מושכים הענלות וכיד הכחור ככש ויאמרו חכמי הדור כי שם אדם שרגליו לבנות וכן סיכיו והן ארוכות עד שכראים מכחון מוך לשפתיו ומרחק עיכיו אדמדם וכן שערו ופני דומה לנף הפיל והאריה:

בבור אלהים פרק שלשה עשר מבאמר שלישי

ואין דעתו מיושבת עליו וכל מחשבותיו לרעה והוא יושב על שמירה • גם יעלה שם סוס וכלב קטן • ויעלה על דעת בטלימוס רגל כושא ראש השטן הימני ושכס אשר בידו הרכן וראשו וארכבותיו וידו השמאלית יוקרנו וסוף שור וראשי' הנהר ובחלק המול הזה מכני אדם האמנעיו וכל המתאזים למשגל ולאכל ולשמות ולשמיח והוא בית כונה וכבוד לבינה במעלה השלישית • וראש תליו של מאדים במעלה העשירית והוא בית שכאתו • והמעלה המוספת חן וכבוד הג' וט' וכל' •

פרק יד

מול תאומים מתולדת הר ח זכר ממזלות היו' מערבי ויש לו שני גופות שעותיו כוספות על הישרות ובסופו היום הארוך יותר מכל ימות השנה • ויעלה בפנים הראשיים זכר הנורה הדומה לראש הכלב • ואדם בידו שרביט ויעלה בהם מפאת דרום שני ענבות בהם ימשכו שני סוסים עליהם אדם יושב מכהין אותם • גם יעלה שם החיה בעלת קרן א' • ויאמרו חכמי הדוכי שם תעלה חשה ופה עומדת כאויר והוא יודעת • ויעלה שם לדעת בטלימוס ראש אשר בידו הרכן ורגלו הימנית וקרן השור ושכס הכלב ורגלו השמאל וידיו • ויעלה בפנים השניים אדם יש לו כלי כיוון מזהב והוא מומר בו ועולה שם סיה עומדת על חילק וזאב שיש בידו סימן • ויאמרו אנשי הדוד כי יעלה שם כושי וראשו קשור בעופרת ובידו כשק וכובע גדול בראשו ועל הכובע עטרת משי ובידו קשת וחצים והוא חיה השחוק והלעג מתהלך בגן שיש בו צינים ואילנות ובידו מאזנים יכה בהם בידו ויונן ויקח הצינים מן הגן • ויעלה בעל דעת בטלימוס כף אשר בידו הרכן הימני ואחריו רגל השור המאמר • ויד הנבור ושכמו וראשו נחוכו ואחריו וארכבותיו ורגלו והחזן ואליתו • ויעלה בפנים השלישיים כורת אדם כנהל ועל ראשו מכפת ובידו כלי תרפים מזהב • ויעלה שם כלב כוכב דג הנקר דולפין ודמות הקוף וסני הראשון מהדוב הקטן וכזה החיה בעלת הקרן שהוא מתעטף על שרש בתולה • ויאמרו חכמי הדוד כי יעלה שם אדם מכבש כשק ועמו קשת ואשפה בידו חן וינדים • ורובה לכנן ולשחוק וללעג בכל מיני לעג • ויעלה בעל דעת בטלימוס שה המאמר וידו ואליתו ורגלו הימנית ופחדיו וכזה הארכבת ופי הכלב וידו ורגלו הימנית ומשוט הספיכה וקבת המשוט השכיב בחלקו מכני אדם המלכי' והנבורי' והאדם וכלי התרפים והנורות והפתוחי' • והיא בית כוכב חמה וכבוד התלוי במעלה הג' ובית שכאת דק ושם מקור גני הים השמש וכונה בט' מעלות ומקום שפלות שבתא' יב' מעלות • והמעלה המוספת חן וכבוד מעלת א' •

פרק טו

מול כרען ממזלות המים כקנה ממזלות הלילה שמאלי והוא מתהפך כי הזמן יתהפך בו ובהתחלתו אל חסרון היום ומוספת הלילה ושעותיו ארוכות מן הישרות • ויעלה בפנים הראשיים שני הדוב האחרון הגדול ונורה שלמה מתעטפת בכנפים והיא סמוכה אל הנורה המזמרת • ויעלה שם חזיר מברזל וראשו מכפת וכערה אחת בתלה • ויאמרו חכמי הדוד שיעלה שם בחור יפה בורה לבוש בגדו עמו חלי ופכיו וארכבותיו מעוותות מעט ונזק דומה לגוף הסוס והפיל ורגליו ורכבו לבנות ועל גופו תלויים מעדכי' כדמות אילונים והוא ישב בפרדס שינמיח קבה כוש • ויעלה שם על דעת בטלימוס פני הדוב הגדול וראש ג' זאבים המוקדם והמאמר ואלית תאומים המ' קד' וידיו והכלב הקטן ובטן הספינה • ויעלה בפנים השניים כערה בתולה והיא דומה לענן • גם יעלה שם שני הכלב וסני

כבוד אלהים פרק חמישי עשר ממאמר שלישי קבא

אזכרי החמור השמאלי. ויחמיו הודו אומרים כי יעלה שם נערה יפת דבור ועל ראשה חור מהדס וכי דה מקל עץ והיא מבקשת יין וכיגון. ויעלה בו על דעת בטלמיוס ראש הדוכ הנדול וידו הימנית וקרני סרטן וראש הגבור הכלחם וסוף הספיכה ובחלקו מבני אדם כל איש כזה ונשם הארץ והמלחים וההולכים בים. והוא בית לבנה וכבוד גדק במעלת כ"ה. ובית שבתאי וראש התלי של גדק במעלת הטו' וראש התלי של שבתאי במעלת יט' והמעלה המוספת חן וכבוד הא' והב' והג' והד' והטו':

פרק טז מזל אריה. ממזלות האש זכר ממזלות היום מזרחי ממזלות הקיץ עומד על דרך אחד כי הזמן יעמוד בו ושעותיו ארוכות מן הישרות. ויעלה בפכים הראשונים דוכ וכלב על גבו קשת. וחצי הספיכה ושם מלחיה וראש חיה שחורה וראש סוס וראש חמור. ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אילן גדול על סעיפיו כלב ונתן הכקרא רחמה ואלהם לובש מלבושים כחמדים רק הם מטופפים וכדעתו להכות אפיו גם יעלה שם בעל הסוס המביט לפאת שמאל. ויעלה שם על דעת בטלמיוס הדוכ הגדול בוארו וידו השמאלית וקדקד האריה ובואר הגבור וחצי הספיכה. ויעלה בפכים השניים כלם אדם ידיו בשאות למעלה והוא כועס בקול גדול והוא מבגן ומרקד. גם יעלו שם כלי יין וכוס של זכוכית וכלי כגון מקרחי הכבאים. וחצי השני מן הספיכה ועין החיה ואמנע הסוס ואמנע החמור. ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אדם כיחיריו דקות ועל ראש כדמות כור מהדס לכן וכידו קשת והוא כעסן דומה כבעסו כארי. והוא מתכסה באדרת כעין מראה הארי. ויעלה בו על דעת בטלמיוס שכם הדוכ הגדול ורגלו הימנית ובואר הארי ואמנע הגבור וראש הספיכה. ויעלה בפכים השלישיים בורת בחור אומנותו לכהוג הכהמות בידו שוט והוא מושך עגלה יושב בתוכה אדם וכער קטן עמו וכידו השמאלית עורב ואמנע חיה השחורה וסוף הסוס וסוף החמור. ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם כושי מחוור מלא כנעים והוא כבון ופניו מלאים ובשר בידו. בראים בעדון. ויעלה בו על דעת בטלמיוס בורת הדוכ הגדול ואמנע חיה הארית ונקבת הגבור הכלחם. ובחלקו מבני אדם המלרים והשרים והנדיבים ועושה מלאכת הזהב והכסף וכל אומנות מעולה. והוא בית השמש ובית שבתאי. ואין בו לא כבוד ולא קלון לאחד מן המשרתים ושם מקום מעלת מאדים במעלת שנים עשר. והמעלות המוספות חן וכבוד השכית והחמשי והשביעי והשבעה עשר.

פרק יז מזל בתולה הוא ממזלות הארץ קבכה ממזלות הלילה דרומי ממזלות הקיץ לושכי גופות ושעותיו ארוכות מן הישרות ובסופו ישתה היום והלילה בכל הגבולים. ויעלה בפכים הראשונים בתולה יפה ושערה ארוך וכידה שני שכולים והיא יושבת על הכסא והיא תגדל כער קטן ותיקחה ותאכילה. גם יעלה שם אדם יושב על איתו הכסא. גם יעלה שם כוכב הכקרא שכולת והמאחר מן האליה וראש האריה וראש עורב. ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם בתולה מתעטפת באדרת ולובשת בגדים בלוי וכידה כר והיא עומדת בתוך הדם ורצונה ללכת.

כבוד אלהים פרק שבעה עשר ממאמר שלישי

לכית אציה • ויעלה שם על דעת בטלמיוס קצה זכר התנין והמאורח מן הדוב ורגליו
וזכרו • והכום שעל ראש הכלחם וקצה גוף הכלחם • ויעלה בפנים השניים
בורה סופקת כפיה והיא מכונת ובראשה חני קורה • תרון והיא מורשת בארץ •
גם יעלה שם אדם שיש לו חני בורה וראשו כשור וכידו חני אדם ערום •
גם יעלה שם זכר החיה השחורה ואמצעית האריה • ויאמרו חכמי הדוכי יעלה שם
כזי רגליו מלאים שער ועליו שלשה בנדים הראשון והשני משי והשלישי אדרת אדומה וכידו קשת
וכידו לעשות חשבון • ויעלה שם על דעת בטלמיוס קצה זכר התנין ואלית הדוב
הגדול וראש הבתולה והשכם שלה וראש העורב ופניו וכפיו • ויעלה בפנים
השלישים החני הכשאר מחני הנורה וחני השני מן האדם הערום וחני השני מן הקורה וזכר האריה
ושני שוורים וחני אדם רועה • ויאמרו חכמי הדוכי יעלה שם אשה לבנה מתהללת
בכפפה והיא לוכשת אדרת נכוע וידיה מצורעות והיא מתפללת לשם א' • ויעלה
שם על דעת בטלמיוס קשת זכר התנין וסוף הדוב הגדול ושכם הדוב הדרומי ונטף העורב ורגל
חיה • ובחלקו מחני אדם סופרים וחכמים ובעל החשבון והנשים והסריסים •
והוא בית כוכב חמה גם שם ככדור בחמשה עשר מעלות וקלון כונה בעשרים ושבעה מעלות •
ובית שכלת נדק ושם מקום גבהו בג' מעלות והמעלות המוסיפו חן וכבוד הם הב' והה' והי' והכ"ז •

פרק יח מול מאזנים ממולות האויר זכר ומולות היום מערבי ממולות
 החורף והוא מתהפך ובהתחלתו משתנה היום והלילה • ויחל היום
להתקצר מן הלילה ושעותיו קצרות מן הישרות • ויעלה בפנים הראשונים בורת
אדם כעסן וכידו השמאלית מאזנים וכידו הימנית ספרים כתובים • ויעלה אחריו
אדם רוכב על סוס והוא מזמר • ויעלה שם ראש התנין ותחלת ים הזהב וחכמי
פרם וקראוהו הדוב הגדול ויעלה שם קשת מהספינה • ועל דעת חכמי הדוכי יעלה שם
אדם בחכות בשוק וכידו מאזנים ירגלו לקכות ולמכור • ויעלה שם על דעת בטלמיוס אמצעות
הדוב הגדול ואמצעית גוף הבתולה וכפה השמאלית ששם השנולת וזכר העורב • וקצה זכר הכלחם
וקצה זכר הסוס ואחריו • ויעלה בריכים השניים אדם כונה עולה ויש בתוכה אדם
גם יעלה שם בער קטן ואמצעית הספינה ואמצעית התנין • ואמצעית הדוב הגדול גם
יעלה שם עין המים • ויאמרו חכמי הדוכי כי יעלה שם אדם כבורת נשר וערום ובמא
עד עת לעוף באויר • ויעלה שם על דעת בטלמיוס זכר התנין וקצה זכר הדוב הגדול •
ושולי הבתולה • ויעלה בפנים השלישים סוף הספינה וסוף ים הזהב •
וקדקד אדם ערום וידו על ראשו ושם כזר על ראש שני אנשים שיש בכל אחד מהם שני קרבים •
גם יעלה שם על דעת חכמי הדוכי אדם שידמה פניו בפני הסוס וכידו קשת וחנים
• גם יעלה שם על דעת בטלמיוס קצה זכר התנין וידיו ואזרעותיו וארכובתו
הימנית וקשת שולן הבתולה ור' ליה • ובחלקו מחני אדם אכסי השוק והשופטים ובעל
החשבון והמנבים והסוחרים והוא בית כונה וכבוד שנתאי בעשרים בשבעה מעלות וקלון נדק
ששבעה עשר מעלות • ובית שכלת מאדים ושם גבהות כוכב חמה במעלות עשרים וחמשה •
והמעלה המוספת חן וכבוד השלישית והחמישית והעשרים •

בכור אלהים פרק תשעה עשר ממאמר שלישי ק"ב

פרק יט

מזל עקרב • מזלות המים נקבה ממזלות הלילה
שמאל ממזלות החורף והוא עומד על דרך אחד ושעותיו
קצרות מן הישרות • ויעלה בפנים הראשונים
אחורי הסוס ואחורי שור בידו חלל • ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אשה יפה גופה אדום
והיא אוכלת • ויעלה על דעת בטלמיוס הדוב הקטן וקנה זכב התנין והכור השאלי
וערדי המאזנים ורגליו • וכזר עקרב • ויעלה בפנים השלשיים כי השנים
בפקדון מקומם זאין המה בכתובים על כן עברנו לפנים השלשיים • ויעלה שם ראשית הסוס
ובשאר הארבעת ראשית שור • ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם כלב ושכי חזיריים
וזמר גדול ושערולבן ומיני ביד • ויעלה על דעת בטלמיוס חזרת הדוב הקטן ורגליו
ההולך על ארבעותיו ושכמו וזרועו הימנית • ובטן העקרב וראש המחתה •
ובחלקו מכבי אדם כל איש בלי יעל וכנזה • והוא בית מאדים וקלון לבנה
במעלה השלישית ובית שבת נגה • והמעלות המוספות קין וכבוד השמי והשביעי
והשנים עשר והעשרים :

פרק כ

מזל קשת ממזלות האש וכזר ממזלות היום מזרחי ממזלות
החורף ויש לו שתי גופות שעתיו קצרות מן הישרות •
ובסופו מתהפך הזמן להוסיף שעות היום ולגרוע הלילה
בכל הנבולין • ויעלה בפנים הראשונים חזרת אדם ערום והוא הפוך ועל ראשו עורב גם יעלה
שם גוף וראש העז • ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם גוף כזורת אדם עקום מראשו ועד טבורו
ומטבורו ולמטה כזורת סוס וכידו קשת וחנים והוא צועק • ויעלה שם על דעת
בטלמיוס זואר הדוב הקטן וקנה זכב התנין ואלית ההולך על ארבעותיו ומפרקתו וראשו וסור
העקרב הוא העוקץ והקסודים שיש בזכבו וגוף המחתה • ויעלה בפנים השניים חזרת
אוחות בימינו קרני הנדי • גם עולה שם ראש וחצי הארבעת וחצי הספינה והחצי
הראשון מן הדג הנקרא דלפין • ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם חזרת אשה יפה
דבת השער לזכשת בנדים וטגילים על אביה • ולפניה תיבה פתוחה ושם חלי כתר
ויעלה על דעת בטלמיוס נחן הדוב הקטן וקנה גוף התנין וקנה ראשו וארבעת
ההולכת על ארבעותיה ורגליו וזרועו השמאלית וגוף החיה והחץ באשפתו וקנה הכור הדרומי •
ויעלה בפנים השלישיים חזרת כלב וסוף גוף הצבע בערבי וגוף הארבעת ושאר גוף
האריה והחצי השני מן הספינה והנשאר מן הדג הנקרא דלפין וזכב הסממית וחצי הדוב הגדול •
ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אדם ועין מראהו כמראה הזהב וכידו כדמות עגול
מעץ והוא מתכסה בטלת עשוייה מקלפי פנים • ויעלה על דעת בטלמיוס אמהעית
הדוב הקטן וקנה גוף התנין וקדקדו וקנה גוף הנשר הנופל וראש הקשת ושכמו ורגליו והכור
הדרומי • ובחלקו מכבי אדם השופטים עובדי השם והכדיבים ואנשי המחד
ופותרי חלומות והסומרים והוא בית נדק וכבוד זכב התלי בשלש מעלות

כבוד אלהים פרק עשרים ואחר ממאמר שלישי

מעלות וכות שבת כוכב חמה ומקום גבהות שבתאי במעלות שנים עשר ומקום שפלות השמש ונונה כל מעלות והמעלות המוסיפות חן וכבוד השלש עשר והעשרים:

פרק כא מול גדי ממזלות הארץ קננה ממזלות הלילה והוא דרומי ממזלות ימי הקוד והוא מתהפך וכו' יתחיל להוסיף שעות היום ויחסרו שעות הלילה משעותיו קצרות מן הישרות ויעלה בפנים הראשונים החצי השני מן הדוב הגדול וזורת אשה מנגנת וראש דג גדול ועין מים רעים והקוד' מן הכבד רענון חזק ראשו כראש הכלב ואחריו חכמי הודו כי יעלה שם כושן וגופו כנוף חזיר הנר בעל שער רב ושיכיו חדות וארכות כאורך הקורות ויש עמו מלמד והוא יכוד דגים ויעלה בו על דעת בטלמיוס אמנעות גוף הדוב הקטן וזאורו וסוף הכשר הכופל ויעלה בפנים שכיים אשה יושבת על מטה ועמה גפן ודג גדול וחצי ענלה ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אשה שחורה מתכסה באדרת ויש לה סוס ויעלה שם לדעת בטלמיוס סוף הדוב הקטן וקנה גוף התבין וכנף התרכנולת הימני וזאורה וראשה וגוף התרכנולת והכשר המעופף וקרכי הגדי וקדקדו ושוני הקשת ויעלה בפנים השלשים זכר הדג וסוף הקוף וחצי השני מן הענלה וחצי בורה בלא ראש כי ראשה בידיה ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם אשה יפה דקה שחורה וידיה ככומות לבעות כל מלאכת המשי ונס יעלה שם על דעת בטלמיוס קנה התבין וסוף התרכנולת ורגלה הימנית וכנפה השמאלית ודג הכקרא לטפון ואחכעית גוף הגדי וזכר הדג ובחלקו מכני אדם עובדי האדמה והמלאכים והכאים ורועי באן והוא בית שבתאי וכבוד מאדים מעשרים ושמונה מעלות וקלון גדק מט' מעלות וכות שבת הלכנה ושם ראש התלי של כוכב חמה במעלות עשרים וחמשה והמעלות המוסיפות חן וכבוד שלש עשר ועשרים

פרק כב מול דלי ממזלות האויר זכר ממזלות היום מערכי ממזלות הקוד עומד על דרך אחד ושעותיו קצרות מן הישרות ויעלה בפנים הראשונים הראש אשר בידו הסוס ועוף שלשון שחור והוא יכוד דגים ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם כושי אומן ככשת ויעלה שם על דעת בטלמיוס סוף זכר הדוב הקטן ורגל התרכנולת וראש הסוס הראשון ואלית הגדי וזכור ויעלה בפנים השניים גוף הסוס וכנף העיף הגד את הדגים הכז ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם כושי שחור מאד וזקנו ארוך ובידו קשת וחכים וחרוטים שיש בהם כסף וזהב ויעלה שם על דעת בטלמיוס זכר הדוב הקטן וגוף הסוס וראשו ויתחילת הדלי ואמנע בטן הדג הדרומי ויעלה בפנים השלשים התרכנולת ואחוריו אשר בידו הסוס וסוף העוף הגד הדגים ויאמרו חכמי הודו כי יעלה שם כושי כעסן ורמחי ויש שער באזנו ועליו כור מעלים של עץ והוא מתהפך ממקום למקום ויעלה שם על דעת בטלמיוס זכר הדוב קטן וגוף הסוס וגוף דלי וראש הדג הדרומי ובחלקו מכני אדם כל איש כזה וזכר והמלאכים והוא בית שבתאי ובית שבת השמש ואין בו כבוד אוקלון לשום אחד מן הכוכבים המשרתים ושם מקום שפלות מאדים במעלות שנים עשר והמעלות

כבוד אלהים פרק עשרים ושלשה ממאמר שלישי קמ"ג

המוסיפות הן וכבוד הם השבעה וששה עשר ועשרים •

פרק כג

מזל דגים •

ממזלות המים נקבה ממזלות הלילה שמאל •

ממזל הקור ויש לו שני גופים וגם שני ישתנה היום והלילה ושני

קנאות מן היחרות והוא על בורת דג • ויעלה בפנים הראשונים חניסוס שיש לו

כנפים • ורחשית הכהר וזכבהדג הכקרא תמסאך • ויחמרו חכמי הודו כי יעלה שם אדם

ערוס שם דגלו על בטנו וכדור דומה והוא בעק מפחד הליסטים • ויעלה שם על דעת

בטלמים סוף זכר הדוב הקטן • ואמכעית נגה היושבת על הכסא וזוהי ראשה של רחמה בעל

ויהי יי האשפה • ובחלקו מכני אדם הככבים הנדים דגים והוא בית דרך וכבוד מונה

בעשרים ושבעה מעלות וקלן כיכב חמה בחמשה עשר מעלות • והוא בית שפאתו של

ראש התלי של מונה במעלת עשרים וששה • והמעלות המוסיפות הן וכבוד מעלת אחד

עשר עשרים • והנה הודעת הנורות האלה בעולם יש אומרים שגלה אותם חנך הכקרא בערבי

אדרים • ויש אומרים שגראו בימי המבול כשפתח במ את חלון התבה • וכראו לבח

ולכבו והיו שוקדים להביע בהם ולבניר בורתם • ויש אומרים שגלו להוכרי שמים ושוקדים

במדברות ובהרים לחיות בכוכבים ובסקידה הרבה נגלו להם הבורות הנזכרות כי הם חזרו כיכבים

שידמו לאחד מן הכורת הכו • ויש אומרים שבזמן תלמי מלך מכרים טרם בזה והערים לזולתו

לעמוד על אמתתו בין בחווים בכוכבים ובין על ידי קש וכלי המלאכה ויתכן שכל אחד ואחד

עלה חלקו ועל יד כולם נודעו הכורת הכו • הצד השני שבסוף שכלם כאחד מסכימים בארבעים

ושמונה בורות הללו וזאת מי שיתחיל על זה כלל • והנה בשלש הכורות הרשומות בחנורת המזלות

מהשבעה כיכבי לבת בהתהלכם בחבריהם ובבורותם שנים עשר כשאים לחומתם • וכמנאו

מהם שלש • וששה בורות ושנים עשר בורות המזלות יעלו ארבעים ושמונה והם ל' בורות חמשה עשר

דרומיים ועשרים אחד שמאליים להם יקרא בנא השמים אמר משה רבים צליו השלום והן תשא

עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח וגו' השמש והירח כמשמען והכוכבים רבה בהם שנים

עשר מזלות כל כנא השמים הל' בורות • חמשה עשר דרומיים • עשרים ואחד שמאליים שהם

שלשים וששה ושני • עשר בורות הנגלה • וזו הארבעים ושמונה בורת הכו • ועם שבעה כוכבי לבת

יעלו חמשה והשמים שעליהם כאמר הן לה' אלהיך • והנה מן הבורות האלה תבין ותכיר

תועבות הנשים ובכלי מסכיות • והנה רמותי לך למעלה מקבתם כמו בורת החשה שלא ראית

בעל במזל דגים שכן דרך המוכנאש ויש להם בתי החברים שלא יכנס שם שום מין זכר בעולם •

וכן לבית האדרת ובגדי לכן ממנו נגזר החבל עליה כמעשה הערף • יש והם מזכות טלה הכו

ולהיות בבורות בורות נשים רבות משתנות מכמה גוונים • היו הכשים יותר כטות לעבודתם והיו

מוכללות יותר בפעולתם עם חסר שכלם והנחתם ולא יוזקו מהרה כמו שיוזקו האכשים • כמו

שבארתי בחבורי הכקרא עומק השדים • וכן כתוב בירמיהו ויעבו כל האכשים היודעים כי

מקטרות נשים לאלהים אחרים וכל הכשים הצומדות קהל גדול וכו' וכן כתיב מכשפה לא תחיה

שדבר הכתיב בהווה כי הוא הדין במכשף אלא שהכשים נוטים יותר אחריהם ומנא מין אה

נעזר • וכוה תכיר ותדע חסד הגדול שפשה עמנו ה' אלדינו לתת לנו את תורתו מחכימות

הדי שנגדל מתועבו הגו' ונבר עלינו חסדו בהישרונו א האמת והבדק בתורתו הקדושה להכחול

כבוד אלהים פרק עשרים ושלושה ממאמר שלישי

עולם הנשמות וכו' לחיי העולם הבא להיות נקיימים ועומדים לפניו כנבא המלאך במדרש
ברבי זנתי לך מהלכ' בן העמודי הלא והוא ישיבנו בדרך ישרה שלא נכשל בדבר עברה ואין
דבר עבדות עבודה זרה כדכתיב למען תפוס את בני ישראל בלבם על בן זנתי לכתוב הכזרות
הנזכרות כמו שראית ומשם תדע ותבין ותשכיל ענינים ודברים יקרי הערך בענינים שונים
ועתה יסלם דבריך ונחבזה ונאסחתה אפי' ארצה ואומר ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם
עבדו אברהם ז"ל אליו חסד להשלים החסד הלזה כאשר גם לבני עשיתי כאשר
תצו יי' כמה אקדם פניו כי אם ברוחי נפשי ונשמתו הכנסתים לעבודה

ולכבוד שמו ואתן לו תודה על כל אשר נמלכתי בדחמיו וכרוכ חסדיו

הם: נבר עלינו כן יהיה תמיד יהיו לרצון אמרי פי והציון

לְבִי לַמִּכִּיךְ הַצִּוְרִי וְנֹאֲלִי
יְהִי רִצּוֹן מִלַּפְנֵי

לְקַח לְפַעֲלוֹתַי וְאֶמְרָתִי וּמַעֲשֵׂוֹת חֻלְבֵי וְדַמֵּי

המתמעת בעמלי תיטכ לה' משור

פרשה כנענים ופרשה עזים כי

רס ה' ושפל יראק

וְנִצּוּהַ מִמֶּלֶךְ

יידע על

עבדיו החוסים בו לבלתי עזבו ולהקריבו לפניה' וכן יהי רצון אמן מלה:

ונשלים פה קאטטנדינא רבתי העיר המהוללה אשר היא עשת ממעלת ארוננו המלך
האדיר שלטן מוראד ירום הודו ומבשא מלכותו ויתן את כל אויביו לשביו מדרך כף
רגלו ויביטו אליו עורף ולא פנים ויתן בלבוז לכל כלי ויעניו שריו ועבדיו
לעשו עמנו חסד ועש כל ישראל אחיכו בכל מושבותיה יונה עליהם

וסיבתה השלמת החבור וי' א"י ימי לחדש כיוון פרט מהאף הששי ועוד לפרט הלא זה עוד מוצא
מ'א"ס ועוד ממכירת תשעים א"ס סכפשו יראה ורע יאריך ימים וקפח' כידו יבלת אמן:
וכן פרט לחנף הששי דפאכי ה' וארפה הושיעמי ואושהה כי תהלתי אתה :

וזהו הסלמה הדפוסיים רביעי ראש חדש סזין שנת השמ"ו ובימן פרעה מהלך השפי יעלועל ר"בן מזבחי ובית תפארתו אפאד:

Photo-reproduced, set, printed and bound at Keterpress Enterprises, Jerusalem, in a limited edition of five hundred and fifty numbered copies. The first thirty copies, in special binding, were not for sale.

Distributors: PINAT HASEFER, P.O.B. 4555, HAIFA

Jewish National & University Library Press
Jerusalem 1976

ABRAHAM IBN MIGAS
KEVOD ELOHIM

CONSTANTINOPLE 1585

INTRODUCTION
BY
HAIM HILLEL BEN-SASSON

JEWISH NATIONAL & UNIVERSITY LIBRARY PRESS
JERUSALEM 1976

ABRAHAM IBN MIGAS / KEVOD ELOHIM